Coperta de
George Paul Mihail

I 7 e
E 23

VICTOR EFTIMIU

Opere

2446

13

ROMANE

EDITURA MINERVA
București — 1984

Toate drepturile rezervate Editurii Minerva

Biblioteca Fac. de Lb. și Lit. Română
SECȚIA
LITERATURĂ
București

Ediție îngrijită și postfață de CONSTANTIN MOHANU

KIMONOUL ÎNSTELAT

[1932]

I. JIM PARKER, ASTROLOG ŞI FACHIR

Două tinere femei, foarte elegante, zvelte şi feline ca doi pui de panteră, săriră dintr-un taximetru, la colţul străzii Lincoln şi Avenue des Champs Elysées.

Era o luminoasă după-amiază de iunie. Platanii îşi împleteau dantelele de umbră pe asfaltul largilor trotuare, iar crengile castanilor, grele de frunze şi de fructe sălbatece, se legănau alene, în adierile zefirilor dinspre Bois-de-Boulogne.

Mai erau zece minute pînă la ora 3 şi cele două femei nu se hotărîseră dacă trebuie sau nu să se aventureze pe treptele cari duceau la cabinetul doctorului Jim Parker, astrolog şi fachir.

Trecătorii aruncau surîsuri de admiraţie elegantelor pariziene, cari vorbeau repede şi nu prea păreau să se-nţeleagă: una insista că această vizită era absolut necesară, cealaltă ar fi vrut să renunţe.

La ora 3 fără două minute, doamna Ida Hamilton era convinsă că trebuia neapărat să urce pînă la al patrulea etaj al casei care făcea colţul, peste drum. La ora 3 fără un minut se aflau în ascensor, la ora 3 sunau la apartamentul vrăjitorului.

Cineva, dinăuntru, se uită prin rotogolul de sticlă al uşei şi deschise imediat: într-o secundă, tinerele femei nu mai erau în inima Parisului, căci un parfum exotic, de plantă arsă le învălui, în vreme ce omul care le deschisese uşa se plecă adînc, cu mîinile încrucişate pe piept, după sistemul

oriental. Era un tînăr arap, cu fes, cu opinci brodate şi cu un pămătuf galben la vîrful lor. Purta şalvari de mătase verde, smoching, cămaşă scrobită şi mănuşi albe, glasate.

Vestibulul era luminat de o candelă roşie, ale cărei raze palide cădeau pe broderii persane şi chineze, pe statui de Buddha, pe mobile de lac negru şi paravane împodobite cu berze şi cu balauri în relief.

Această viziune asiatică, fumul aromatic şi muzica uşoară a unor bastonaşe de sticlă cari se ciocneau ritmic, undeva, prin apartament, spori emoţia tinerelor femei.

Primul gest pe care îl făcu d-na Ida Hamilton fu să dea o bancnotă de cincizeci de franci, întovărăşită de zîmbetul cel mai graţios, cerberului negru, ai cărui ochi se căscară de uimire şi-al cărui surîs de smalţ strălucitor îi ajunse pînă la urechile văcsuite.

Vom vedea, în cursul povestirei noastre, cum acest bacşiş copios, dat mai mult de emoţie decît din generozitate, a salvat, la un moment dat, onoarea şi poate viaţa doamnei Ida Hamilton, soţia lui Boby Hamilton, celebrul miliardar american, supranumit Regele Cremelor de Ghete.

Valetul negru le deschise a doua uşă şi le introduse în cabinetul magului: era o încăpere vastă, luminată de candele verzi şi lămpi pe picioare de metal dantelat, cu rigidităţi de coloană şi contorsiuni de şarpe.

După razele roşii din anticameră, verdele cabinetului avea ceva spectral. Lumina zilei se strecura de-afară printr-o singură rază, care cădea pe un cap de mort aşezat pe birou. Acest craniu lustruit prindea raza solară şi o răsfrîngea în tavan, după ce lumina o cucuvaie împăiată, suspendată deasupra biroului.

Arapul se mai înclină o dată şi, cu mîinile pe piept, aştepta, supus, ordinele.

— Domnul profesor ţi-a spus că venim, nu-i aşa? zise Dorothy.

— Allah e bun, Allah e drept, Allah e mare! răspunse negrul.

— E acasă?

— *Inşalah!*

— Spune-i, te rog, că am venit cu persoana de care i-am vorbit!

Iarăşi se frînse-n două Adonis — aşa-l chema pe valet — şi se retrase, cu faţa la cele două vizitatoare, înclinîndu-se mereu, spre uşa celei de-a treia încăperi, unde dispăru.

— Iată, draga mea, cabinetul celebrului astrolog şi fachir, Jim Parker! E un adevărat vrăjitor!... Îţi ghiceşte pînă şi gîndurile, te mîngîie, ţi-arată căile viitorului. Hipnotizează de la distanţă. Îţi explică visele... invoacă spiritele... înlătură orice pericol...

— Sînt foarte emoţionată, Dorothy!

— Nu-ţi fie frică, n-o să te mănînce!

Dacă nici el nu ţi-o găsi colierul, să ştii că n-ai să-l mai vezi niciodată!... Cît spuneai că te-a costat?

— Boby l-a plătit un milion de franci...

— Dacă Jim Parker ţi-l găseşte, trebuie să-i dai zece la sută din valoarea lui.

— Cu dragă inimă, Dorothy!... Dar taxa pentru consultaţie cît e?

— Pentru clienţii pe cari îi aduc eu, numai o sută de franci. Te asigur însă, că peste o lună, n-o să ia mai puţin de o mie de franci. Jim Parker nu e cunoscut, încă, la Paris; cere puţin, deocamdată... Dar o să vorbim de el, în curînd!...

Şi, Dorothy, mîndră de vrăjitorul ei, ridică fruntea, într-un surîs, ca o sfidare, plină de încredere în viitorul magicianului.

Cu tot numele lor anglo-saxon, Miss Dorothy şi Ida Hamilton erau franceze de origină.

Cea dintîi dansa încă, la cabaretul chinezului Li-Fung, iar a doua, Arlette Leblond renunţase la profesiunea ei ca să se mărite, un an în urmă, cu Boby Hamilton, bogătaşul american.

Regele Vacsului o adora, o răsfăţa.

Venise, cu afaceri, la Paris. Cîţiva prieteni îl duseră, într-o seară, la cabaretul favorit al americanilor, „Taverna Chineză", unde se îndrăgosti de Arlette şi o ceru, prompt, de nevastă.

Doamna Ida Hamilton era acum foarte bogată şi frecventa lumea cea mai bună, în special colonia americană. Dar nu-şi uitase vechile prietene.

Şi cea dintîi la care se duse să se plîngă de dispariţia colierului de perle, a fost buna ei camaradă Marion Albalet, zisă Miss Dorothy.

— Înainte de a reclama poliţiei, draga mea, îi spuse Dorothy, te sfătuiesc să consulţi pe profesorul Jim Parker. Acest fachir indian e mai tare ca orice detectiv şi-ţi va găsi mărgăritarele prin procedee pe cari poliţiştii nu le cunosc !...

Acum, cele două dansatoare se aflau în cabinetul lui Jim Parker, bune prietene, dar de rîndul acesta, lipsite de sinceritate, amîndouă. Fiecare avea o taină : Dorothy nu spusese Idei cine era fachirul, iar Ida ascundea şi dînsa ceva camaradei de la „Taverna Chineză".

O voce piţigăiată s-auzi alături. Uşa se deschise şi Adonis anunţă :

— Domnul profesor doctor Jim Parker !...

Cu mîinile pe piept, în respectuoasă aşteptare, valetul negru se înclină adînc, lăsînd să treacă o apariţie stranie, mai senzaţională decît tot ce văzuse ele pîn-acum : un moşneag mărunt, umblînd pe vine, aproape tîrîndu-se, se repezi în vasta încăpere, salutînd, vorbind repede, nervos, cu gesturi sacadate, ca şi cum ar fi fost electrizat.

Era îmbrăcat ca astrologii de pe cărţile cu „cheia viselor" : un kimonou albastru, înstelat cu luceferi de-argint îl acoperea, tîrîndu-şi pulpanele pe covor. În cap, Jim Parker purta tradiţionalul bonet conic, foarte înalt, în vîrful căruia tremura o stea aprinsă. Două stele de sticlă îi serveau drept ochelari. Avea sprîncenele albe, stufoase şi un barbişon alb, lung şi ascuţit, subt mustăţile subţiri, crescute la marginea buzelor şi lăsate-n jos, ca la chinezii bătrîni. În mîna dreaptă, vrăjitorul ţinea o baghetă, la vîrful căreia se aprindea şi se stingea mereu, scăpărînd scîntei, un astru la fel cu cel din vîrful bonetului.

— Frumoasele mele doamne, vă salut !... făcu glasul piţigăiat.

— Maestre, dă-mi voie să-ţi prezint pe amica mea, doamna Ida Hamilton, soţia miliardarului Boby Hamilton, supranumit Regele Cremelor de Ghete !

— Încîntat, frumoasele mele doamne, încîntat ! Ida plus Boby ! *Ra-ka-vu ! Ra-ka-na !* Avenue Henri Martin, 45 bis. Acum opt zile, doamna Hamilton a luat parte la serbarea oferită misiunei americane, la Cercul Interaliat. O seară

neuitată. Reflectoare violete luminau pajiştea şi arborii seculari ai grădinei. Este ? Este ! La ora 10, douăzeci şi patru de minute şi trei secunde, doamna Hamilton a constatat că-i lipseşte frumosul colier de perle, plătit un milion de franci. Este ? Este ! Vă-ntrebaţi de unde ştiu cu atîta preciziune. *A-ki-no ! Ka-ra-ghy !* Priviţi steaua din vîrful acestei baghete : materia din care e făcută — un super-radio, concentrează forţele globului şi le imprimă un dinamism receptiv şi hipersensibil.

Li-li-na ! Ka-li-no !

Stimată doamnă Hamilton, colierul d-voastră a fost furat de un invitat, Mister Nobody, adică anonimul, necunoscutul. Îl vom descoperi !

— Vai, ce recunoscătoare ţi-aş fi, domnule profesor ! Am consultat pîn-acum patru detectivi...

— Oh, doamna mea, cine mai întreabă azi de detectivi ? *Biz-ban-dar ! Dar-ku-biz !* Scherlock Holmes şi Mick Pocker au murit de mult, după ce n-au existat niciodată. Secolul nostru a proclamat falimentul poliţistului şi triumful ştiinţelor oculte. Vă rog să mă iertaţi dacă, înainte de-a începe orice investigaţiuni, am să vă reclam taxa obligatorie. O sută de franci. Mulţumesc ! Luaţi loc şi răspundeţi întrebărilor mele !

Magul se instală la birou şi începu interogatorul :

— Acum opt zile aţi participat la serbarea dată în Palatul Rotchilzilor, de pe Faubourg Saint-Honoré. Ce rochie purtaţi în acea seară ?

— *Crêpe de Chine bleu-pâle !* răspunse Ida, aşezată pe scaun în faţa vrăjitorului, ca o acuzată.

— Parfumul ?

— Parfumul meu obişnuit, „Amurg de iunie".

— Aveaţi şi alte bijuterii ?

— Un inel cu smarald, două cu briliante, cercei de diamant şi o broşă cu rubine.

— Verde, alb şi roşu. Bun. *Bim-bir-li ! Li-la-hum !* Din aceste giuvaeruri, nu ţi-a dispărut nici unul ?

— Nici unul.

— Foarte bine. Te-ai dus acolo cu limuzina soţului d-tale, nu-i aşa ? Bun. Şoferul negru sau Melvill ?

— Melvill !

— Bun. Purtai vreo blană ?
— Etola de hermină.
— Pantofii ?
— Satin albastru.
— Cum erai pieptănată ?
Ida Hamilton îşi scoase pălăriuţa.
— Aveam aceeaşi coafură, dar ondulată şi cu diademă.
— Prea bine. În noaptea aceea, subt rochia d-tale *bleu-pâle,* aveai sau nu cămaşă ?
Doamna Hamilton lăsă ochii în jos, iar Miss Dorothy izbucni rîzînd :
— O, maestre !
— Daţi-mi voie, doamnele mele, daţi-mi voie ! *Ţin-ţin-dir ! Ra-ka-vu !* Cele mai mici detalii sînt cele mai importante ! ridică vocea vrăjitorul.
— În cazul acesta, vă las ! zise Miss Dorothy. N-aş vrea să fiu indiscretă. La revedere, Ida !...
— La revedere ! La 5, nu-i aşa, la ceai, la „Ritz" ! ? îi răspunse doamna Hamilton. Miss Dorothy confirmă :
— Exact !
— Miss Dorothy, am onoarea să te salut ! se înclină magul.
Jim Parker trase de piciorul bufniţei atîrnate deasupra biroului şi Adonis ieşi ca din pămînt.
— Condu pe doamna !
Rămas numai cu Ida, magul îşi continuă interogatoriul.
— Să recapitulăm. Acum opt zile, la serata Cercului Interaliat, aveai sau nu cămaşă ?
— Nu.
— De ce ?
— O uitasem, peste zi, la amantul meu !
Vrăjitorul se ridică brusc şi se îndreptă spre dînsa, aproape ameninţător.
— Am putea cunoaşte numele acelui amant ?
— Da, răspunse doamna Hamilton, bravînd pe fachir. Îl cheamă Jim Parker !
Şi-n acelaşi moment, ea se aruncă în braţele larg desfăcute ale astrologului. În pătimaşa lor îmbrăţişare, chivăra din capul lui Jim Parker se rostogoli pe covor şi, o dată cu dînsa, pletele cărunte, barbişonul, ochelarii, sprîncenele stufoase ale maestrului căzură pe divanul care-i aştepta.

Doamna Ida Hamilton strîngea în braţe acum, un tînăr zvelt, frumos, dansatorul Cellino, partenerul de la „Taverna Chineză" al lui Miss Dorothy.

II. TOM SINCLER, DETECTIV

Coborînd cele patru etaje, Miss Dorothy şi-ar fi putut închipui orice — numai această scenă de teatru, nu.
Şi nici n-ar fi bănuit că pe trotuarul din faţa casei, notîndu-şi ora la care ieşea dînsa de la Jim Parker, un om îi urmărea mişcările, după cum urmărea, de la o vreme, pe vrăjitor şi pe toţi cei ce îl vizitau.
Mai mult. După plecarea ei — Miss Dorothy intrase în staţiunea Marbeuf a metropolitanului — curiosul observator dispărea sub gangul aceluiaşi imobil, unde ocupa, de la o vreme, o garsonieră la *rez-de-chaussée,* sub un nume falş.
Acest om era Tom Sincler, iscusitul detectiv american, afiliat, de cîteva luni, poliţiei franceze. El venise în Franţa în urmărirea unor bandiţi temuţi, fugiţi din Statele Unite, şi pe cari voia să-i aresteze pe pămînt european, prinzîndu-i asupra faptului.
Doctor în estetică şi filosofie de la Boston, Tom Sincler îşi părăsise cariera universitară, ca să se consacre exclusiv poliţiei.
Avea o pasiune neînfrînată pentru această îndeletnicire, iar ceea ce învăţase pe băncile facultăţilor, în loc să-i stînjenească noua vocaţie, îl ajuta foarte mult, căci ştiinţele abstracte sînt tot atît de necesare deducţiilor psihologice şi strategice, cît sînt de necesare, în domeniul fizic, gimnastica, sportul şi arta de-a se grima, de a se deghiza.
„Omul cu o sută de feţe" mai avea şi o mulţime de aspecte spirituale, căci ştia să fie inteligent, naiv, aspru, duios, vesel, posomorît, amabil şi brutal, după cum îi dictau împrejurările.
Avea însă un fond onest şi liric, o mare dragoste de oameni, un dor de-a face bine care-i înfrumuseţa toate acţiunile şi-i pregătea izbînda.

După cum pe obrazul său neted se puteau imprima atîtea şi atîtea chipuri omeneşti, tot aşa, pe fondul său sufletesc, simplu şi cinstit, se încrucişau, la nevoie, sentimentele atît de variate pe care ţi le impune lupta cu viaţa şi cu oamenii răi, cari caută să turbure această viaţă, atît de grea prin ea însăşi.

Stimat şi iubit de superiorii săi din America, Tom Sincler era apreciat şi de şeful poliţiei franceze, care îi încredinţase cîteva afaceri delicate, în lumea financiară, în dansul milioanelor, jucat la Bursa din Paris, în ultima vreme.

Tom Sincler ieşise cu succes şi cu faţa curată din această afacere. Cei implicaţi în diferite crahuri, îi oferiră sume importante ca să „închidă ochii". Le respinsese cu un surîs amabil, din revolta calmă a temperamentului său profund cinstit. Zece tentative de corupţie. Un moment nu-i trecuse prin cap că trei din aceste încercări fuseseră organizate de însuşi şeful poliţiei pariziene, care voia să-l tragă în cursă, ca să-i pună la ispită onestitatea şi să vadă dacă e un colaborator pe care se poate bizui sau un vulgar amator de bani.

Încredinţat, de-acum, de perfecta corectitudine a lui Tom Sincler, marele şef acordase poliţistului american nu numai un grad înalt, dar şi învoiala de a elibera cărţi de inspector acelor persoane pe cari le va socoti utile cercetărilor sale. Toţi agenţii, tot personalul executiv erau, de acum, sub ordinele detectivului american, care cunoştea şi iubea Franţa, de cînd luptase pe frontul ei, cu patrusprezece ani în urmă. Tom Sincler vorbea franţuzeşte foarte corect; în tranşee învăţase o mulţime de expresii din *argot*-ul parizian, cari căpătau o savoare nouă, spuse cu accentul său transoceanic.

Înainte de a relua firul povestirei noastre, întreruptă în momentul cînd soţia unui miliardar new-yorkez, se arunca în braţele amantului ei, e necesar să spunem că Tom Sincler urmărea, în centrul Parisului o pereche de criminali a căror dispariţie din Statele Unite numai el o bănuise.

Toţi ceilalţi detectivi americani erau convinşi că Harry Pickleston şi nevasta lui operau încă pe teritoriul patriei, sub nume de împrumut şi chipuri cari nu erau ale lor.

Numai Tom Sinclair avea indicaţia că faimoşii bandiţi trecuseră în Franţa, după ce trimiseseră acolo aurul şi bijuteriile furate în douăzeci şi cinci de operaţiuni.

Ca un copoi de rasă, el le mirosise urma.

Nu ştia precis, sau mai bine zis nu voia să creadă că cei doi tîlhari îşi schimbaseră atît de mult înfăţişarea şi rangul social, că persoanele bănuite de el erau soţii Pickleston. Îi trebuia o mare băgare de seamă ca să nu facă gafa de-a aresta sau denunţa, din simplele sale prezumţii, o familie onorabilă. Ar fi fost sfîrşitul carierei sale, ridicolul, triumful camarazilor rămaşi în America şi pe cari îi bravase strămutînd pe vechiul continent terenul de luptă.

Tom Sincler îşi stabilise cartierul general în numeroasa şi aleasa colonie americană din Paris.

Printre membrii acestei colonii spera să identifice pe Harry şi Malvina Pickleston, a căror urmărire era cu atît mai grea, cu cît aceşti criminali nu se fotografiaseră niciodată, nu fuseseră niciodată surprinşi de un aparat cinematografic, de instantaneul unui agent.

Ştia că Harry Pickleston e un om voinic, brun, pîntecos, cu sprîncenele groase şi împreunate — exact contrariul tipului american.

Malvina, soţia lui, era mică şi slabă, agilă ca o veveriţă, cu ochii vii, adevăratul geniu al afacerii, demonul rău al lui Harry. Ei aveau un băiat, David, despre care nu ştia dacă e complicele părinţilor săi sau dacă locuieşte măcar cu ei. Dar şi despre acest David, Toma Sincler avea informaţii că trecuse în Europa şi nu putea fi departe de autorii zilelor sale.

Iscusitul detectiv avea impresia că a dat şi de urma fiului Malvinei şi-al lui Harry Pickleston. Nu se grăbea însă, să jubileze de această descoperire, aşteptînd momentul favorabil, pregătind el însuşi ciocnirea miraculoasă, confruntarea senzaţională, din care vor scăpăra scînteile adevărului şi victoria finală: tripla arestare.

Acest triumf nu reprezenta numai un succes moral, dar şi îmbogăţirea lui Tom Sincler. Este ştiut că poliţistul care descoperă hoţi şi asasini beneficiază, prin tradiţie, de 15 la sută sau chiar 20 la sută din valoarea obiectelor furate, sumă pe care fericiţii proprietari o dăruiesc cu dragă inimă celui ce le-a regăsit averea.

Soţii Pickleston dăduseră mari lovituri în America, aveau bogăţii fabuloase, iar la Paris continuau să lucreze şi să

cîştige pe-o scară întinsă, neştiuţi de nimeni, respectaţi de toată lumea.

Adulmecîndu-le urma, era firesc ca Tom Sincler să-i caute şi la „Taverna Chineză" a lui Li-Fung, unde majoritatea clienţilor e compusă din americani bogaţi. Prima lor vizită nocturnă la Paris este acest cabaret: acolo regăsesc puţin din aerul patriei, avînd în acelaşi timp posibilitatea de-a bea în voie mult visatul vin din Champagne şi lichiorurile în care francezii sînt neîntrecuţi.

De altfel îi atrăgea şi prietenească ospitalitate a patronului, Li-Fung, un bătrîn mic şi uscăţiv, care ţinuse localuri de noapte atît la New York, cît şi la Filadelfia şi Chicago. Legea prohibiţiei lovise şi pe bietul Li-Fung, care n-ar mai fi putut să-şi cîştige viaţa vînzînd limonadă şi lapte cald, clienţilor veniţi să petreacă.

Iar ca să le furnizeze alcool pe sub ascuns, Li-Fung nu îndrăznea: era prea cinstit, pe de o parte, iar pe de alta, ca străin, nu îndrăznea să calce teribila lege împotriva băuturilor spirtoase.

Preferase să se ducă la Paris unde ţinea „Taverna Chineză" într-un cartier puţin frecventat de noctambuli, în dosul catedralei Notre-Dame, pe cheiul Senei.

Li-Fung cumpărase întregul imobil şi transformase casa în stil asiatic, dar în culorile americane, cu drapele înstelate.

Doi chinezi pitici, erau postaţi la prima uşă. Un balaur de fier dantelat, cu ochii de becuri verzi şi roşii, atîrna deasupra intrării, luminînd misterios. De altfel, vestiarul, salonul de dans, lojile, cabinetele particulare, toate aveau ceva exotic, straniu, ca să emoţioneze pe vizitatori şi să le dea impresia, în special americanilor, că fac ceva oprit de lege, consumînd vinuri şi băuturi alcoolice, într-un local suspect. Fiorul de frică, voluptatea misterului, extravaganţa decorului, privirile furişe ale chelnerilor cu ochii oblici, cari aduceau şampania sub kimonouri, aruncînd priviri speriate spre uşă, ca nu cumva să năvălească poliţia şi să-i surprindă — toată această punere în scenă, unită cu siguranţa că taverna e un local foarte onorabil şi că la Paris oricine poate să bea cît îl ţine punga şi stomacul — făceau ca viziatorii să se îmbulzească şi treburile moşneagului să meargă

excelent. Rareori găseai o masă liberă, după miezul nopţei. De altfel, consumaţiile erau de prima calitate, iar artiştii cari alcătuiau programul, de mîna-ntîi: scamatori chinezi, şansonetişti din Montmartre, *girls* blonde şi feline, cu nume englezeşti dar — cum era cazul Idei şi al lui Miss Dorothy — pariziene autentice, dansatori italieni ori mexicani — în genul lui Cellino, partenerul blondei Marion Albalet — coruri ruseşti şi, adesea, artişti din varieteurile yankee.

III. ADELAIDA PROTOPOPOVNA BALTAZAROVICI

Printre ultimele numere de senzaţie era şi o tînără slavă, de familie onorabilă, care cînta, cu mult succes, lieduri artistice şi se retrăgea, cuviincios, la o masă, aşteptîndu-şi rîndul.

Această rusoaică atrăsese atenţia lui Tom Sincler şi-l făcea să vie la taverna vechiului său prieten Li-Fung mai des decît i-ar fi reclamat obligaţiile de detectiv. Localul chinezului prezenta un farmec nou pentru iscusitul poliţist, căruia îi trebuiră multe sforţări ca să cîştige încrederea şi prietenia domnişoarei Adelaida.

Într-o seară, venind ceva mai devreme, el ceru voie cîntăreţei să-i vorbească şi, cu dibăcia perfectului strateg, o făcu pe dînsa să i se destăinuiască. A fost o oră caldă, neuitată, în care doi oameni, într-o comuniune de la suflet la suflet, se apropiau, se regăseau.

Adelaida Protopopovna Baltazarovici îşi sfîrşi spovedania. O ceaţă uşoară îi învălui frumoşii ochi de un albastru-închis, iar buzele roşii, cărnoase, înfiripară un surîs, care să mascheze cele două lacrime ce-i voalau privirea.

Povestirea vieţii dramatice a acestei tinere femei, impresionă adînc pe Tom Sincler.

Era una din miile şi miile de refugiate ruse, fiica unui profesor la Conservatorul de Muzică din Petersburg, plecată din ţară la vîrsta de 10 ani... Copilăria ei fusese plină de trîmbiţele războiului, apoi de descurajarea înfrîngerei, de îm-

SECŢIA LITERATURA

pușcăturile primei revoluții, de oroarea celei de a doua. Luase drumul exilului, împreună cu părinții ei, cari zăceau acuma într-un cimitir parizian.

Singură, fără rude sau prieteni, fără nici un sprijin, Adelaida Protopopovna Baltazarovici trecea prin viață ca o căprioară speriată; frumusețea ei era vînată de mulți, dar tînăra rusoaică își apăra castitatea, cu un surîs timid, care dezarma, cu vorbe pline de nevinovăție și de amabilitate, care transformau în prietenie sentimentele donjuanilor mai mult sau mai puțin tineri, ce-i rîvniseră grațiile.

Fiica profesorului Baltazarovici avea un glas frumos și o educație muzicală aleasă; mulțumită acestor daruri, era apreciată în diferitele cercuri unde se producea, impresionînd prin claritatea dicțiunei, prin mimica expresivă și gravitatea notelor de jos, prin sufletul pe care-l punea interpretînd vechile cîntece slave sau romanțele compozitorilor moderni.

Sub numele banal, *Sonia*, era unul din numerile cele mai apreciate la „Taverna Chineză", fiind iubită ca propria lor copilă de către Li-Fung și Wing-Taï-Pu, soția patronului.

De altfel, cei doi chinezi, se purtau ca niște adevărați părinți cu toți angajații cabaretului. Îi schimbau foarte rar, iar cei ce plecau rămîneau devotați tavernei. Erau primiți cu dragoste înapoi. Nici un cuvînt aspru, nici o observație nu ieșea din gura perechei Li-Fung și Wing-Taï-Pu, numită Susur-de-Izvor.

Arlette Leblond, astăzi doamna Ida Hamilton, părăsise cu mult regret pe bunii bătrîni, și nu scăpa niciodată prilejul să le facă vizită, întovărășită de numeroșii prieteni ai soțului ei.

Li-Fung, singurul care știa că Tom Sincler face parte din poliție era, de altfel, o veche cunoștință a detectivului și nu o dată, la New York sau Chicago, îi dăduse informații despre clienții suspecți ai tavernei sale.

Iar acum, cu mîna pe mîna albă a Soniei, sub privirile binevoitoare ale chinezului mărunt și uscățiv, Tom Sincler pîndise, nu o dată, și zărise, în fumul țigărilor, statura voinică a lui Harry Pickleston. Ziua victoriei nu era departe... Dar nu trebuia să se grăbească.

Pentru lămurirea cititorilor, vom spune că atît David Pickleston, cît și părinții săi, bandiții urmăriți de Tom Sincler

erau la Paris, așa cum bănuise detectivul. Mai mult, vă vom spune că i-ați întîlnit, sub alt nume, în paginile de pîn-acum ale povestirei noastre.

IV. O VOCE PE FIR

În momentul cînd Tom Sincler intra în garsoniera sa din rue Lincoln și Miss Dorothy se depărta spre Piața Concordiei, în mirosul de cîrpă arsă al metropolitanului, la al patrulea etaj al casei care face colțul cu Avenue des Champs-Elisées, în apartamentul lui Jim Parker, astrolog și fachir, izbucnise o discuție pasionată între dansatorul Cellino și Arlette Leblond, astăzi Ida Hamilton.

— Mi se pare foarte suspect faptul că Marion a susținut cu orice preț să mă aducă la tine! spunea Ida, vorbind de Miss Dorothy.

— Nu cred să aibă vreo intenție rea.

— Atunci de ce a insistat să viu aici, în loc să anunț poliția c-am pierdut colierul?

— Marion a făcut asta ca să mă servească. Știe c-o duc prost cu banii, știe că fac pe astrologul și-mi trimite clienți.

— Nu bănuiește nimic despre legătura noastră?

— Nu cred. Nu e dînsa atît de complicată, de perversă, încît să ne joace farsa asta la amîndoi...

— Văd că i-ai făcut confidențe. Îți cunoaște numele adevărat? Știe că ești american și că Cellino e un nume de împrumut? I-ai spus că ești dansator de ocazie, că te cheamă altfel?

— Asta ar mai trebui! Sîntem foarte buni camarazi, mă crede mexican, și-atît!

— Nu e nimica între voi?

— Ce întrebare!

— Voiam să știu toate acestea, fiindcă trebuie să fiu prudentă. Bob a început să mă suspecteze... Am impresia că sînt urmărită!

— De aceea n-ai venit de-o săptămînă la mine?

— Desigur! Și-apoi mai e ceva. Sînt supărată pe tine.

— De ce ?

— Te-am rugat să nu mai joci cărți și tu te-ai dus la club, la „Steaua Roșie" chiar în seara cînd ți-am dat colierul, ca să-ți plătești datoriile din ajun ! Ai jucat iar și iar ai pierdut. Spune-mi, cît ți-au dat pe mărgăritare ?

— Două sute de mii !

— Și bărbatu-meu care a plătit colierul un milion de franci ! Curată nebunie ! Dac-ai mai fi așteptat o zi sau două, îți găseam banii și n-aș fi fost nevoită să inventez povestea cu furtul. Nici tu n-ai fi jucat iar și n-ai fi vîndut perlele pe-o sumă ridicolă !

— Era o datorie de onoare. N-o puteam amîna !

— Cel puțin, omul care ți l-a cumpărat ni l-ar da înapoi ?...

— Cu un cîștig de o sută de mii de franci, poate că da !

— Am să caut cît mai curînd banii ăștia, cît mai curînd !

În loc să-și arate satisfacția că va ieși din încurcătură, Cellino se încruntă din nou, căutînd aiurea cu privirile. Incorijibil, jucase și în ajun, pierduse din nou, pe cuvînt de onoare, de rîndul acesta la „Clubul Excentric", unde vine cea mai distinsă societate americană din Paris și unde Jim Parker, zis și Cellino, era cunoscut sub numele său adevărat, Allen Preston, fiul ilustrului savant, rivalul lui Edison, a cărui moștenire Allen o tocase ca un simplu european.

Ca să-și poată ține rangul în lumea bună a metropolei, Allen Preston făcea, ziua, pe fachirul indian, iar noaptea, dansa într-un cartier depărtat al Parisului, cîștigîndu-și existența într-un mod aproape onorabil.

Pîn-acum, își păstrase un nume nepătat.

Astăzi, însă i se înfundase.

Dacă pînă la miezul nopții, nu plătea cei 150 000 franci pierduți în ajun, la „Clubul Excentric", era compromis și nu mai putea pune piciorul în nici un salon, în nici un cerc frecventat de compatrioții săi.

— Ce vrei să fac ? întreba el pe Ida. Să dispar, ca un aventurier ? Să-mi zbor creierii ?

Biata doamnă Hamilton își frîngea mîinile. Cei doi tineri, în loc să se bucure de frumusețea și vigoarea lor, de taina apartamentului exotic și de iubirea lor primăvăratecă, își băteau capul cu cea mai chinuitoare dintre probleme : procurarea unei sume atît de importante, înainte de ora 12 noaptea !

— Allen, eu am să fac tot posibilul să-ți găsesc acești bani, dar nu văd cum... așa de repede... și mai ales acum.

— Ce însemnează „acum" ?

— Ți-am spus că Bob bănuiește ceva. Săptămîna din urmă, am ieșit în fiecare zi, după-amiază. Ei bine, de două ori a venit acolo unde-i spusesem că mă duc, el, care n-a făcut asta niciodată !

M-a găsit, bineînțeles. În altă parte m-a chemat la telefon. M-a găsit. Zilele celelalte știu c-am fost urmărită, de spionii lui. Spre norocul meu, n-am fost la tine. Acum i-am spus că mă duc la Dorothy, apoi la croitoreasă, apoi la ora 5, la ceai, la „Ritz". Dar, înțelegi, nu pot suporta la infinit existența asta ! Nu pot să stau cu săptămînile, fără să te văd... Te iubesc, Allen ! Nu mai pot trăi fără tine ! Ah, dac-ai vrea, cît am fi de fericiți amîndoi ! Am renunța la viața de lux și de minciună. Am pleca în alt oraș, m-aș face iarăși dansatoare... am trăi liberi, cu dragostea noastră !

— Nu se poate, deocamdată, scumpa mea Ida ! Eu sînt sărac... Ar fi o nebunie să te desparți de un arhimilionar, ca să împarți viața mea chinuită. Așteaptă ! Va veni și norocul nostru, într-o zi ! Vom pleca în lume amîndoi !

— Dar pîn-atunci ? se tîngui tînăra femeie, frîngîndu-și degetele din nou.

— Ce să fac eu pîn-atunci ? Pe omul ăsta, știi bine, nu-l iubesc ! Are aproape șaizeci de ani și după ce i-am suportat dragostea, trebuie să-i suport și teroarea...

Ochii Idei se întunecară. Începu să tremure, fața îi deveni palidă și mîinile reci, la amintirea atitudinei ciudate, din ultimele zile, a lui Boby Hamilton.

Pe măsură ce-l evoca, ochii i se măreau iar mîinile încercau, parcă, să înlăture o fantomă.

— Nu fac un pas, fără să nu-l simt pe urmele mele... Noaptea, tresar în somn... Trăiesc numai cu groaza lui. Fiecare poartă care se deschide, fiecare automobil care trece, fiecare telefon care sună...

Fraza fu întreruptă de zbîrnîitul insolent al telefonului...

Ida scoase un țipăt de groază.

— Nu răspunde... te rog... nu răspunde !

Allen surîse de spaima ei copilărească şi puse mîna pe aparat. Firul sonor aducea o voce metalică, prea bine cunoscută.

— Glasul lui Boby!... E-ngrozitor! Închide, închide telefonul!... aiura fosta dansatoare.

Allen Preston îi făcu semn cu mîna stîngă să tacă, în vreme ce, cu dreapta, continua să ţină aparatul.

— Casa d-lui profesor Jim Parker? întreba omul de la capătul firului.

— Da! El însuşi!

— Aici e Boby Hamilton, din New York.

— Încîntat.

— Mă puteţi primi chiar acum, domnule Parker?

Aş dori să vă cer o consultaţie...

— Cu cea mai mare plăcere... Tocmai este aici cineva...

Ida îi făcea semne disperate să tacă, în vreme ce Allen o asigura, cu mîna liberă, că ştie ce face şi va şti cum să întoarcă el lucrurile.

— Atuncea peste un sfert de oră, sînt la dv.!... La revedere! vorbi glasul de pe fir.

— La revedere!...

V. BOBY HAMILTON, REGELE VACSULUI

Jim Parker lăsă aparatul şi se uită lung la Ida.

— Ce-nsemnează asta? exclamă doamna Hamilton. Mi s-a întins o cursă... Probabil, Dorothy! Sînt sigură că dînsa l-a trimes aici!

— Nu cred! Ce interes ar avea? Nu se poate! În orice caz, o asigură Allen, n-a nimerit-o!... Avem un sfert de oră. Dacă soţul tău vine mai curînd şi te găseşte aici, îi vom spune „adevărul": Miss Dorothy te-a adus la un fachir, ca să-ţi caute colierul pierdut sau furat... Nu e nimic suspect într-asta!

Tînărul dansator de la „Taverna Chineză" îşi aranjă deghizamentele şi, în cîteva minute, redeveni astrologul Jim Parker, piţigăindu-şi vocea şi ţopăind prin casă ca o maimuţă electrică.

El trase de piciorul bufniţei-sonerie şi-n cîteva secunde, Adonis era în cabinetul magic, aşteptînd supus, cu mîinile încrucişate pe piept, ordinele stăpînului său.

— Adonis, ai să conduci pe doamna pe scara de serviciu. Dar, mai întîi, veţi urca un etaj şi o vei coborî de la al cincilea. Adu pelerina cu glugă!...

Arapul ieşi. Ida tremura toată.

— Îţi dau cuvîntul meu de gentilom că nu se va-ntîmpla nimic! o asigură Allen.

Povestea cu colierul ne serveşte de minune. Am făcut foarte bine că i-am spus lui Hamilton: „tocmai este cineva la mine, care..." O să ieşim din încurcătură, n-avea grijă! La ora cinci am să-ţi comunic la „Ritz" ce-a fost. Alege o masă cît mai aproape de cabina telefonică...

Valetul negru intră, cu pelerina, pe care o puse pe umerii elegantei vizitatoare. Ida Hamilton ridică şi capişonul...

— Adonis, ai s-o ţii de braţ pe doamna şi-ai s-o urci în al doilea taximetru care-ţi va ieşi în cale. Ai înţeles. Am spus în *al doilea*, nu în primul taximetru!

Arapul se înclină şi, în vreme ce Allen Preston, în faţa oglinzii, îşi perfecţiona grimajul, luînd înfăţişarea fantastică de fachir indiano-tibetano-chinez, servitorul îi executa, întocmai, ordinele, înlesnind plecarea generoasei cliente, evitînd s-o întîlnească cineva pe scară, scăpînd-o de eventualitatea unei confiscări într-un automobil de piaţă; primul şofer care se oferea, la marginea trotuarului, fu evitat şi Ida Hamilton se urcă într-un alt taximetru. Frumoasa doamnă surîse graţios lui Adonis, întinzîndu-i pelerina şi mulţumindu-i cu recunoştiinţă.

Cincisprezece minute trecură din momentul cînd Boby Hamilton anunţase pe Jim Parker că-i va face o vizită şi soneria zbîrnîi în apartamentul care-şi reluase înfăţişarea obişnuită.

Cu acelaşi ceremonial, Adonis introduse în cabinetul doctorului Parker un bătrîn distins, ras complect, cu faţa roză, cu părul alb şi ondulat, cu ochelari negri, îmbrăcat în haine albe.

Astrologul își făcu aceeași intrare senzațională și, ca să-și stăpînească emoția, încerca să fie glumeț.

Cînd i se prezentă marele industriaș, supranumit „Regele Cremelor de Ghete", el comentă :

— De-aceea sînteți atît de alb !...

— Legea contrastelor ! surîse Boby Hamilton.

Regele Tibișirului e un negru ! Ha ! Ha ! Ha !

— Ha ! Ha ! Ha ! făcu Jim, cam albastru.

Cu ce-aș putea să vă fiu de folos sire ? pițigăia dînsul, sărind de colo pînă colo și încercînd să impresioneze pe american cu bagheta magică, al cărei vîrf stelar se aprindea și se stingea cu promptitudine.

— Ceva foarte important pentru amîndoi !

Dumneata cîștigi cinci sute de mii de franci, iar eu, liniștea sufletului...

— Ieși afară, arapule ! se răsti bătrînul, lui Adonis, care trăgea cu urechea, pe la colțuri.

Invocînd pe Allah, care e bun, drept și mare, servitorul ieși, d-a-ndaratelea. Boby Hamilton continuă :

— Înaite de-a-ți propune această afacere, te-aș ruga să-mi răspunzi la cîteva întrebări : Dumneata ești astrolog și fachir. Unde ai învățat meseria asta ?

— În India, la Academia veneratului Rama-Vișnu-Crișna-Muti.

— În ce constă știința dumitale ?

— Citesc în astre, ghicesc războaiele, cutremurele de pămînt, cicloanele, căsătoriile regale și ale stelelor de cinematograf. Sînt și grafolog. Cunosc hipnotismul, științele oculte, văd ce bancă va da faliment, ce industrie va prospera !

Apoi, subliniind cu intenție, Jim Parker adăugă o replică pe care omul din fața lui nu păru că o pricepe, dar al cărei sens lectorul nostru îl va afla mai tîrziu.

— Știu și cine este adevăratul inventator a cremei „Myosotis" !

(Pasta „Myosotis", cea mai bună unsoare de ghete, îmbogățise pe Boby Hamilton, care trece pe tot globul ca descoperitorul ei.)

Omul alb nu făcu nici o mișcare, auzind insinuarea.

Jim Parker continuă :

— Înghit pui de crocodil, dansez pe cuțite, mă pui pe foc și nu spun nimic, să mă tai !

— Asta îmi convine mai mult ca toate. Altceva ?

— Descopăr coliere furate. Tocmai adineauri a fost la mine cineva care...

— Să trecem. Altceva ?

— Această nuielușe, al cărei vîrf e compus dintr-un superradio receptiv și hipersensibil, îmi spune unde este apă sau petrol, sub pămînt ; dacă un cec are sau nu acoperire la bancă — și cum au făcut avere anumiți miliardari.

— Mă rog, și trăiești bine din toate astea ?

— Destul de greu, deocamdată, dar în India am învățat să postesc treizeci de zile-n șir.

— Cărți joci ?

— Cîteodată. Dar pierd totdeauna !

— Ca fachir ar trebui să cîștigi.

— Da, dar nu joc ca fachir !

— *All right !* Mă rog, chivăra asta, kimonoul ăsta ?

— Costumul care se poartă la Academia din Calcuta.

Boby Hamilton schimbă, brusc, vorba și tonul. El întrebă încet :

— Arapul dumitale are obiceiul să asculte pe la uși ?

— Se poate una ca asta ? protestă Jim Parker.

Sprinten ca un leopard, Regele Vacsului sări la ușă și o deschise brusc : Adonis era acolo,spionînd. Văzîndu-se descoperit, el se prefăcu că șterge cu o cîrpă, clanța, apoi podelele. Boby Hamilton îl luă de ureche și-l trase în biroul fachirului.

— Băiatule, ține doi franci și du-te de cumpără o cutie de vax, dar să ceri marca „Myosotis", fiindcă asta cu care te-ai vopsit se ia pe degete ! Șterge-o !...

Boby Hamilton îi mai trase și un picior la partea care nu gîndește, ceea ce făcu pe Adonis să cadă în genunchi și să iasă de-a bușilea, făcînd mătănii și proclamînd măreția, dreptatea și bunătatea lui Allah.

— Orcît ești dumneata de scamator, mai ai multe de-nvățat de la un bătrîn miliardar ! spuse, cu o nuanță de sarcasm, Hamilton.

Jim Parker începea să se enerveze, căci nu știa unde vrea s-ajungă bărbatul Idei.

— Să revenim la chestie ! insista el.

— Imediat ! răspunse Boby, calm.

Dar mai întîi, scoate-ţi chivăra din cap, să nu-ţi fie cald. Scoate-ţi şi barbişonul ! Lasă, nu mai protesta. Aş dori să vorbim cu feţele descoperite, ochi în ochi, ca doi gentlemeni !

Văzîndu-se demascat şi ghicind, din tonul partenerului său, că-i vorbeşte un om hotărît, Allen Preston se supuse.

— Ce doreşti ? întrebă el, aproape răstit, după ce-şi scoase deghizamentele.

Foarte calm, foarte blînd, ca şi cum ar fi fost vorba de cea mai suavă propunere, Boby Hamilton îi şopti :

— Aş dori să te-ncurci cu nevastă-mea !...

Pseudovrăjitorul sări în sus.

— N-am înţeles !

— Aş dori să te-ncurci cu nevastă-mea ! repetă bătrînul, cu cel mai prietenesc surîs.

— Domnule, te rog !

— Şi eu te rog pe dumneata !

Nevastă-mea a fost aici, acum o jumătate de oră. A adus-o prietena ei Dorothy, ca să-i găseşti colierul pe care l-a pierdut acum opt zile, la serata Cercului Interaliat. Este sau nu adevărat ?

— Perfect adevărat ! V-am şi spus, la telefon, că se află la mine, cineva, care...

— Să trecem ! Părerea mea este că acel colier care m-a costat un milion de franci, nu i-a fost furat scumpei mele Ida, ci l-a dăruit singură amantului ei !

Allen Preston nu ştia ce să mai creadă. Fierbea. În definitiv, ce voia de la el acel om, care-l chinuia cu tot felul de întrebări, deşi părea să ştie tot ?! Avea impresia unui prizonier. Cineva îi legase mîinile, se pregătea să-i fure şi respiraţia.

VI. ÎNTRE DEMNITATE ŞI O JUMĂTATE DE MILION

Dar nu i-au trebuit decît cîteva secunde ca să vadă că Hamilton porneşte pe o pistă greşită — sau că începe să-l mintă, ca să-l prindă-n cursă.

— Ida te crede, într-adevăr un fachir ! continuă bătrînul. Nu ştie că eşti un bărbat tînăr. Iată planul meu. Dumneata o inviţi de mai multe ori pe aci, sub pretext că-i ceri lămuriri în privinţa colierului. Într-o bună zi, faci cîteva semne cabalistice, cu bagheta, întinereşti, te declari amorezat de dînsa şi, dacă reuşeşti s-o cucereşti — eşti un băiat frumos, ce dracu, nu-ţi rezistă nici o femeie ! — eu îţi voi remite un cec de 500 000 franci !

— Domnule, drept cine mă iei ? protestă fiul savantului Preston.

— Drept un astrolog şi fachir ! se înclină ciudatul personagiu.

Să lăsăm deoparte demnitatea profesională şi să discutăm. După ce-ai vrăjit pe soţia mea, îi fixezi o nouă întîlnire. Cu un sfert de oră înainte, eu şi doi prieteni venim la dumneata, ne introduci în odaia de colo şi aşteptăm. Ida soseşte. D-ta începi să-i faci declaraţii, o ameţeşti, o convingi să se dezbrace. Aici poţi să comiţi şi puţină literatură. Îi vorbeşti de Venus, ieşind goală din spuma mării, de Frinea-n faţa judecătorilor, de Suzana la baie sau, ca să-nţeleagă mai bine, de Inda-Lea la plajă sau Gloria Swanson făcînd gimnastică suedeză. Ida se dezbracă, bineînţeles, cît mai total. D-ta cazi în admiraţie în faţa corpului ei gol şi începi să strigi : „Ah, eşti divină ! Mii de stele şi luceferi !...“

La acest semnal, eu şi cu cei doi martori intrăm, constatăm adulterul, iar d-ta te duci direct la bancă şi încasezi cecul !

Allen Preston era uluit.

— Bine, dar ce-mi propui d-ta e o infamie !

— Dar ce, eu ţi-am spus că e Pactul Kellog ? îi replică cinicul american.

— Un act lipsit de orice cavalerism ! urlă amantul Idei, roşu de indignare.

— Dacă era un act cavaleresc, mi-l făceai pe gratis !... răspunse Boby Hamilton, calm. Gîndeşte-te ! O jumătate de milion !

Sîngele rece al multimilionarului dezarmă pe falsul astrolog.

El îşi dădea seama că orice revoltă era inutilă şi că enervarea l-ar fi pus într-o prea mare stare de inferioritate faţă de soţul frumoasei Arlette Leblond. Posibilitatea de a

cîştiga cinci sute de mii de franci îl atrăgea cumplit. Bineînţeles că nu s-ar fi pretat la nici o infamie împotriva adoratei sale, dar nici nu putea să refuze, fără măcar să discute, suma care l-ar fi scăpat de datorii şi i-ar fi dat posibilitatea să trăiască fericit cu Ida, o vreme oarecare.

„La urma-urmei, chiar dacă Ida este compromisă din afacere, îi vei spăla onoarea, luînd-o de neavstă !" îi şoptea la ureche, demonul ispitei.

Allen se scutura de acest gînd, respingea, cu dezgust, posibilitatea trădării, totuşi, ca să nu pară suspect Regelui Cremelor de Ghete, îl întrebă :

— Mă rog, n-aş putea şti motivele pentru cari vrei să faci asta ? Înţelegi ce greu mi-ar fi să atrag în cursă o femeie onorabilă ca d-na Hamilton, să abuzez de încrederea ei, de sentimentele ei, ca s-o dau pradă scandalului public !...

De rîndul acesta, omul alb fu cel care deveni roşu de mînie.

El bătu cu pumnul în masă şi urlă :

— Onorabila doamnă Hamilton e prea puţin onorabilă ! Are un amant !

Allen Preston, care nu ignora acest lucru, se prefăcu mirat, jucînd comedia indignării.

Dar peste două minute, în urma revelaţiunilor lui Hamilton, revolta dansatorului Cellino deveni sinceră, căci află pe socoteala Idei un lucru care era, într-adevăr, scandalos :

— Onorabila doamnă Hamilton are un amant cu care se-ntîlneşte-n fiecare dimineaţă ! insistă soţul ultragiat, bătînd iar în masă, cu pumnul.

Allen, care nu se vedea niciodată cu Ida, dimineaţa, începu să fie curios, de o curiozitate rănită, dureroasă.

Dac-ar fi fost aşa ? Dacă perfida Arlette, care îşi înşela atît de abil bărbatul, îşi bătea joc şi de el, căutînd aiurea desfătările amoroase, pe cari, de la o vreme, venea tot mai rar să le caute în braţele lui Allen Preston ?

Boby Hamilton n-aştepta să i se ceară lămuriri, căci le dădea singur, numeroase şi precise, sincere şi îndurerate ca o confesiune.

— Profită de faptul că sînt în birou şi consumă adulterul. N-am prins-o încă, recunosc, căci e foarte dibace. Am pus detectivi, bărbaţi şi femei, dar i-a dejucat pe toţi.

Incontestabil, însă, are un amant. Un bărbat blond, cu părul lung. Bănuiesc un pictor rus, dacă nu un pastor olandez !

— De unde vă vine acest gînd ?

— Am găsit, în mai multe rînduri, cîte un fir lung şi blond, pe rochia şi chiar cămăşuţa soţiei mele.

— Nu e un indiciu. Onorabila doamnă Hamilton ar putea avea un amant brun, cu părul scurt. Ca să-l mascheze, ar putea lua cîte un fir de păr de la subretele sale şi să-l pună pe rochie sau pe rufe ! îşi dădu Allen cu părerea, mai mult ca să se liniştească pe el însuşi, decît să-l consoleze pe nabab.

— M-am gîndit şi la asta şi i-am schimbat subretele. Toate sînt cu părul închis şi tunse mărunt. I-am angajat numai negrese. Dar firul blond continuă să apară !

Deducţiile lui Boby Hamilton erau puerile, comice chiar. Dar prins în vîrtejul geloziei, Allen Preston nu le mai vedea absurditatea.

Era mai indignat dînsul, acum, decît sexagenarul încornorat.

— Mă rog, ai spus că amantul presupus al doamnei Hamilton o vede numai dimineaţa.

— Da, căci după-masă e la cîte o prietenă, la ceaiuri, la croitoreasă, la cinematograf ! Am căutat-o şi am găsit-o întotdeauna, acolo unde-mi spusese că se duce. Dimineaţa, însă, nu mă pot ocupa de dînsa, căci am prea multe afaceri, la biroul meu sau în alte părţi.

Allen Preston începea să fie convins, deoarece spusele lui Boby Hamilton coincideau cu mărturisirile Idei, care se plîngea că e urmărită peste tot — după-masă.

În culmea enervării, abia stăpînindu-se, tînărul dansator întinse mîna lui Hamilton :

— Primesc propunerea dumitale !

— *All right !* răspunse bătrînul, cu un larg surîs de satisfacţie.

M-ai obliga însă foarte mult, dacă te-ai grăbi. E în interesul d-tale să primeşti banii cît mai curînd. Ştiu că trebuie să plăteşti o sumă importantă, la „Excentric-Club", pînă la miezul nopţii... Aş fi încîntat să te scap eu de această datorie de onoare.

— Domnule Hamilton, dac-aş avea ceva urgent de telefonat, unde v-aş putea comunica ?

— La biroul meu. Mă duc direct acolo !...

— Foarte bine !

Fachirul sună. Adonis se ivi, cu ochii-n pămînt şi mîinile pe piept.

— Condu pe domnul !

Miliardarul ieşi.

Dar n-apucase Boby Hamilton să-i treacă pragul, că Allen Preston puse mîna pe telefon, vrînd să se convingă dacă vizitatorul său era, într-adevăr, bărbatul Idei. El îl zărise de cîteva ori, dar în treacăt, şi nu era sigur dacă nu i se întinsese o cursă, dacă cineva nu uzurpase numele celebrului miliardar.

— Aici e biroul domnului Boby Hamilton ! i se răspunse. Cine întreabă de domnia-sa ?

— Comisariatul de poliţie din Étoile. Patronul d-voastră a ieşit de mult ?

— De o jumătate oră.

— În ce direcţie ?

— Champs-Elysées.

— Mă rog, ar putea să mi se spună cum era îmbrăcat ?

— De sus pînă jos, în alb !

— Mulţumesc. Ochelarii negri şi i-a luat ?

— Totdeauna cînd se-mbracă-n alb, însemnează că afară e soare puternic, deci îşi ia şi ochelarii negri ! îl informă secretarul.

— Mulţumesc ! zise Allen Preston, închizînd aparatul.

„Nu mai încape nici o îndoială că e el !" conchise magul din rue Lincoln, satisfăcut că luase această precauţie. Dar Allen Preston se înşela, căci bătrînul roz, cu părul alb, ondulat, avea într-adevăr, o asemănare izbitoare cu Regele Vacsului, dar nu era el, era Tom Sincler.

VII. CE CĂUTA ACOLO TOM SINCLER ?

Tom Sincler intrase de curînd în relaţii cu Boby Hamilton.

Prefectul Parisului, căruia, fără ştirea Idei, arhimilionarul new-yorkez venise să-i ceară un om de încredere, care

să descopere colierul de perle furat, îi recomandase un compatriot.

Urmărind marea lovitură — arestarea celor trei bandiţi Pickleston — detectivul american nu refuza şi alte expediţii, cari îi aduceau veniturile necesare unei existenţe demne, îmbelşugate chiar.

El primise cu atît mai mult însărcinarea dată de Regele Cremelor de Ghete, cu cît persoanele în joc îl interesau şi din punctul de vedere al celeilalte afaceri : printre oamenii pe care îi vedea Ida, foarte des, erau şi cei trei spărgători şi asasini din Statele Unite.

Ocazie minunată, pentru Tom Sincler, să vină în contact direct cu cei urmăriţi de atîta vreme.

Detectivul american organizase în acelaşi timp descoperirea colierului de un milion de franci, precum şi arestarea unuia dintre cei trei Pickleston.

Planul de luptă îmbrăţişa, într-unul singur, cele două fronturi.

„La un moment dat, va trebui să faci tot ce-ţi voi cere !" pusese el, ca primă condiţie, lui Boby Hamilton.

Bogătaşul declară că se va conforma întocmai, dorinţelor detectivului.

Tom Sincler a cărui strîngere de mînă era energică şi-a cărui privire metalică arăta un om hotărît şi franc, cuceri, din primele momente, încrederea miliardarului.

Boby Hamilton îi mărturisi şi îndoielile asupra castităţii doamnei Hamilton, bănuielile sale că fosta dansatoare are un amant.

Îndrăgostit de Adelaida Protopopovna, hotărît să se însoare cu dînsa îndată ce va fi dat lovitura cea mare, crescut în principiile rigide de onestitate conjugală, Tom Sincler era intransigent, pe acest capitol. El simţea o aversiune firească împotriva frumoasei Arlette Leblond.

Spiritul său de moralitate, precum şi patriotismul său, nu admiteau ca un compatriot să fie încornorat, mai ales de-o pariziană. Femeia americană are anumite drepturi, în virtutea unor tradiţii unanim respectate ; ca şi Boby Hamilton, Tom Sincler nu înţelegea, însă, că aceste drepturi pot fi uzurpate de

femei de o altă naționalitate. Arlette Leblond trebuia prinsă asupra faptului și pedepsită.

Boby Hamilton îl mai informase că numai așa se putea despărți de dînsa. Suma oferită lui Allen Preston era un nimic pe lîngă ceea ce-ar fi trebuit să plătească Idei în cazul unui divorț prin înțelegere reciprocă.

Pentru buna răușită a planului comun, Tom Sincler dădu miliardarului diverse indicații : cum să se îmbrace, unde să se afle la fiecare cinci minute și cum să vorbească, în anumite cazuri. Aceste transformări amuzau și emoționau pe fabricantul de vacs și-i gîdilau instinctul de actor, care pîndește-n fiecare dintre noi.

El plecase, într-adevăr, cu o jumătate de oră înainte, din biroul său, intrase-n gangul din rue Lincoln îmbrăcat în haine albe și cu ochelari negri. Înainte, însă, de-a urca la Jim Parker, el trecuse prin garsoniera lui Tom Sincler — cu dulapuri pline de haine, uniforme, zdrențe, pălării, peruci, bărbi false etc. — și rămăsese acolo. Deghizat în Boby Hamilton, Tom Sincler luase ascensorul și intrase la fachir, în vreme ce Regele Vacsului aștepta jos, urmînd să joace, foarte curînd, un alt rol, în această tragicomedie americano-pariziană.

Allen Preston se preumbla prin casă, polemizînd cu ființa imaginară a Idei :

„Bravo, scumpa mea, bravo ! Aveai un alt amant ; poate ai și pe-al treilea ! Ar putea fi și pictorul protestant și pastorul rus... sau viceversa. În orice caz, felicitările mele ! Bine știi să te prefaci ! Dar nici Allen nu-i un dobitoc ! Ai să-mi plătești scump asta ! Ai să mă pierzi dintr-o lovitură și pe mine și pe Hamilton !"

Dansatorul se îndîrjea împotriva Idei, ca să fie împăcat și cu conștiința sa, care-l întreba :

„Nu crezi că cei 500 000 de franci te fac să iei atitudinea asta ? Nu cauți scuze față de tine însuți, pentru infamia pe care ați pus-o la cale ?"

Un analist al sufletului omenesc ar fi remarcat că bucuria de-a avea pînă diseară o jumătate milion era mai mare la Allen Preston decît revolta că Arlette îl înșela, decît durerea de-a o pierde.

Sînt anumite sume, în preajma cărora sentimentele sublime încep să se transfigureze : pînă și conștiința le caută explicații și justificări, cu argumentele cele mai subtile...

Era și cazul lui Allen Preston, om de lume zis Cellino, dansator, zis Jim Parker, astrolog și fachir.

Reîntoarcerea lui Adonis fu prilejul ca bucuria să explodeze, căci din tot conflictul acela de sentimente izbucni strigătul :

— Slavă ție, Rege al Tibișirului, am dat lovitura !

În curînd vom avea o avere formidabilă !

— Spune *Inșalah !* obiectă arapul, cu un ton acru.

(Mahomedanii sfîrșesc orice proiect al lor cu *Inșalah* adică : „Dacă vrea Cel de Sus".)

— Lasă-mă-n pace cu prostiile tale. Cît îți datoresc pînacum ? zise Jim Parker.

— Opt mii de franci...

— Să zicem zece mii și-am încheiat socotelile ! îi acordă stăpînul cu mărinimie.

— Deocamdată ce-ai putea să-mi dai ?

— Uite ce e, Adonis, drăguțule, n-am decît suta de franci a doamnei. Bărbatu-său a uitat să-mi plătească vizita ! Îți dau și ție jumătate...

— Da' de ce nu doi franci ? ! rînji arapul, mai acru.

Și, scoțînd din buzunarul șalvarilor o basma galbenă, cu semiluna la colțuri, începu să-și șteargă obrazul de vopsea.

Dungi roze, fîșii albe se iveau acum, printre urmele de cremă neagră cu care se unsese devotatul servitor.

— Adonis ! Îmi faci una ca asta, mie, drăguțule ? îl implora Allen Preston.

— M-am săturat să tot fac pe harapul dumitale ! Mă ții cu cincizeci de franci la cîte o săptămînă ! Mă duc la alt stăpîn ! Aici nu-mi miroase a bine, prea se vorbește de milioane.

— Adonis, te implor, cîteva zile numai, și am scăpat. Nu mă lăsa tocmai acum !

— Aștept încă trei zile ! consimți valetul. Deocamdată, dă-mi suta de franci s-o schimb, să-mi scot niște gulere de la călcat... Mă-ntorc în zece minute.

— Să vii tot negru, ai auzit ? Am speranţe mari !

— Negru, vînăt, albastru, cum pofteşti. Am s-ajung verde de-atîtea speranţe !

VIII. BENVENUTTO FORSTER, ALT DETECTIV

Adonis ieşi, iar bietul Jim Parker începu din nou să se grimeze, lipindu-şi barbişonul, trăgîndu-şi dungi întunecate-n jurul ochilor şi pălindu-şi buzele.

„Mi se pare că mă fac degeaba fachir pe ziua de azi, fiindcă n-o să mai vie nici un client."

În acelaşi moment, soneria s-auzi, iar Allen Preston, înseninat, văzu persoana de la uşă sub forma unei bancnote de 100 de franci.

Se duse singur să deschidă, sărind şi ţopăind aruncînd cuvinte cabalistice, cu rezonanţe indiene şi chineze. Prin rotogolul mic de sticlă care-i găurea uşa, el zări un domn cocoşat, cu părul şi cu barba roşie, tipul intrigantului de melodramă, al poliţistului prost deghizat.

Neverosimilul personaj intră şi i se adresă în limba engleză, cu un ton ferm :

— Bună ziua, Allen !

Jim Parker se uită împrejurul său, ca şi cum ar fi căutat persoana interpelată.

— Allen Preston, bună ziua ! repetă omul roşu, tot în englezeşte.

(De altfel şi convorbirea dintre aşa-zisul Boby Hamilton şi vrăjitor se ţinuse tot în limba engleză.)

De rîndul acesta însă, Jim Parker vorbi într-o franţuzească fantezistă, cum şade bine unui fachir galben.

— Pardon, domnule, poate în etajul de sus. Aici stă profesorul Jim Parker, de la Academia din Calcuta.

— Vă rog să mă iertaţi, răspunse cocoşatul... Am greşit uşa ! Căutam pe Allen Preston, să-l previu că i s-a întins o cursă...

Apoi, prefăcîndu-se că pleacă.

— Un etaj mai sus, nu-i aşa ?

— Un moment ! îl opri academicianul din Calcuta. Cu cine am onoarea ?

— Benvenutto Forster, detectiv privat.

Allen Preston începu să rîdă.

— Ce fel de detectiv eşti, scumpule ? Ghebos şi cu părul roşu ? Dar bine, domnule dumneata eşti pisica cu clopoţei... Şi un copil ar băga de seamă că porţi barbă şi cocoaşă falsă !

— Nu e vina mea că m-a făcut Dumnezeu cocoşat şi nici vina lui Dumnezeu că-mi scot cocoaşa din cînd în cînd ! rînji aşa-zisul Benvenutto Forster.

Am surprins un complot împotriva dumitale şi sînt gata să...

— Toate bune scumpul meu Forster, îl întrerupse vrăjitorul, dar te rog un lucru : să nu-mi ceri să-mi scot barbişonul, fiindcă m-am plictisit tot punîndu-l şi lipindu-l, de azi-dimineaţă ! Hai să vorbim aşa cum sînt, deghizat !... se spovedi tînărul, renunţînd să mai joace teatru în acea zi a loviturilor de teatru cele mai neaşteptate.

— *All right !...* hohoti cocoşatul, cu satisfacţie.

Cei doi americani — căci amîndoi vorbeau acum în englezeşte, cu accentul noului continent — angajară cam în felul acesta, discuţia :

— Aşadar, ai descoperit un complot împotriva mea ?

— Exact. Ţi-l spun şi dumitale, dacă-mi dai cincizeci de mii de franci.

— O să am exact cincizeci de franci, peste cîteva minute.

— O să ai exact cinci sute de mii, pînă diseară !

— O ştiai şi p-asta ?

— Ştiu tot !

— Dar să-ţi ţii gura ştii ?

— Ştiu, dacă-mi iscăleşti scrisoarea asta prin care mă autorizezi să ridic, de la Banca Centrală, cincizeci de mii de franci în contul d-tale.

Allen Preston parcurse scrisoarea şi întrebă mirat :

— De la Banca Centrală ?

— Acolo o să încasezi cecul lui Boby Hamilton.

— Asta n-o ştiam pîn-acum ! Poftim ! zise el, după ce semnă angajamentul. Şi-acum, spune.

Cocoşatul se ridică şi-l anunţă, grav :

— Allen Preston — zis profesorul Jim Parker, zis dansatorul Cellino — pînă mîine vei fi arestat !

— Şi de ce mă rog ?

— Dacă nu plăteşti diseară 150 000 franci la „Clubul Excentric", în calitate de Allen Preston, şi dacă nu înapoiezi doamnei Hamilton colierul vei fi arestat, scumpul meu Jim Parker ! Din fericire, vei avea o jumătate de milion, vei plăti tot şi-ţi mai rămîn multe mii de franci !

— Stai că nu-i am încă !

— Fă aşa ca să-i ai pînă diseară ! insinuă Forster, privindu-l galeş, ispititor.

— Mă rog, şi cine o să mă aresteze ?

— Asta mă priveşte !

Omul cu kimonoul înstelat se revoltă :

— E un şantaj, Forster ! Ai aflat taina mea şi vrei să mă denunţi dumneata. Iată complotul !

— Crede tot ce pofteşti ; eu te sfătuiesc un singur lucru : precipită cursa doamnei Hamilton. Să n-ai nici un scrupul. Femeia asta are un amant. Cheam-o aici, chiar azi. Isprăveşte odată ! Banca e deschisă pînă la ora 7. Acum e ora cinci fără un sfert. Avem toată vremea. Diseară la club îţi vei plăti datoria, ca un gentilom. Înainte, vei fi scos colierul şi-l vei trimite d-lui Boby Hamilton. Toate se vor aranja cu bine, pentru toţi. Nu fi copil, lucrează repede.

— Ce trebuie să fac ? întrebă Allen, învins, văzînd că e imposibil să lupte cu acel pseudococoşat, cu acel personagiu neverosimil, care era aşa de bine informat şi-l îndruma cu o luciditate infernală.

— Telefonează lui Hamilton să vie numaidecît aici, cu cei doi prieteni. Odată sosiţi, telefonează-i doamnei Hamilton că o aştepţi. La ora cinci şi jumătate, comedia s-a sfîrşit.

— Nici diavolul în persoană n-ar vorbi mai bine ! zise Allen, punînd mîna pe telefon, hotărît să sfîrşească odată cu povestea asta.

— Alo ! Daţi-mi Opera 44/32. Allo ! Biroul domnului Hamilton !? Cu domnia-sa am onoarea să vorbesc ? Bună ziua, Mister Hamilton. Aici profesorul Jim Parker. Puteţi veni imediat la locuinţa mea ?... Foarte bine ! Aduceţi şi

cei doi prieteni de care-a fost vorba !... Numai unul ? Un moment !

El întrerupse convorbirea ca să se adreseze lui Forster :

— Spune că nu poate veni decît cu un sigur martor... Vrei să fii dumneata al doilea ?

— Dacă crezi... de ce nu ?

— Stimate domn, se adresă Jim, celui de la capătul firului, puteţi veni numai cu prietenul dumneavoastră. Am o persoană discretă care ar putea fi al doilea martor. Foarte bine. Vă aştept.

El închise aparatul şi măsură de sus pînă jos pe Benvenutto Forster.

— După cum văd, eşti în curent cu toate. Te pomeneşti că ştii şi programul ?

— Dacă nu s-a modificat în ultimul moment, iată-l ! îi răspunse omul roşu : Doamna Hamilton vine la dumneata. Domnul Hamilton cu cei doi martori e alături. Scenă de dragoste. Frumoasa Ida a rămas în costumul Evei. Dumneata strigi : „Mii de stele şi luceferi !" Noi apărem din camera alăturată, constatăm adulterul, iar Boby Hamilton îţi întinde cecul miraculos !...

— Bine, domnule, dar dumneata eşti Satana în persoană !

— Sînt un detectiv ca o mie alţii şi nimic mai mult ! rînji cocoşatul.

Apoi se instală, comod, într-un fotoliu, scoase tabachera din buzunar, oferi o ţigară omului cu trei nume, aprinse şi el una şi, aruncînd rotogoale de fum în tavan, zise :

— Să aşteptăm pe Boby Hamilton !

— Să aşteptăm pe Boby Hamilton, replică amfitrionul, a cărui inimă bătea mai tare ca de obicei.

Tăceau amîndoi, învăluind bufniţa împăiată şi broderiile cu animale fabuloase, în fumul albastru al ţigaretelor... Aroma tutunului se amesteca cu parfumul de plante arse ce se înălţa din cădelniţe invizibile.

În decorul exotic, Allen Preston se simţea mult mai străin decît personajul din faţa lui, care fuma cu gesturi lente, ca şi cum ar fi fost la el acasă şi n-aştepta nimic neprevăzut.

Falsul fachir, dimpotrivă, era cuprins de-o agitație necunoscută. Îi părea că se va sfîrși acolo, în fața acelui necunoscut cu barba și părul roșu. El trăia ca într-o halucinație, neștiind cine mințea, și cine era sincer, bănuind pe toată lumea, pe Dorothy, pe Ida, pe soțul ei și pe straniul oaspe, înfundat într-un fotoliu. Care era identitatea acestui om ? Dar el însuși, victimă a atîtor înscenări, el cine era, într-adevăr ? Fiul savantului Preston, devenit fachir și dansator, trăia în acele momente vieți multiple... În cap, îi vîjîiau coliere furate, mese de joc, pictori ruși, pastori protestanți, formule cabalistice, muzica de dans a „Tavernei Chineze", trădarea Arlettei, vizitele celor doi compatrioți, precum și revolta suspectă a valetului său negru, care întîrzia să vină cu gulerele și cu cei cincizeci de franci.

Allen Preston avea impresia că țigara oferită de Benvenutto Forster e otrăvită cu buruieni ametitoare, căci în fumul ei dansau toate scenele cari erau să urmeze de aci înainte... Din toată povestea asta, el se vedea arestat și aruncat pe paiele unei celule, după ce compromisese pe Ida, cu totul nevinovată.

Minutele treceau foarte încet și nimeni n-apăsa butonul soneriei. De ce întîrzia atîta Boby Hamilton ?

Sub ferestrele hermetic închise, vuia Parisul, cu miile de automobile și camioane, cu goana pietonilor, cu întrecerile cumplite ale luptei pentru existență. Aicea, însă, nu pătrundea nimic : erau cu mii și mii de kilometri departe ; nu s-auzea decît respirația celor doi oameni și, din cînd în cînd, zvonul bețișoarelor de sticlă, ce se ciocneau, undeva, prin apartament, agitate parcă de vîntul ușor al unor miraculoase grădini indochineze. Lămpile verzi aruncau lumini spectrale pe statuia lui Buddha, pe berzele și balaurii ce păreau că înviază, în penumbra misterioasă.

IX. GENTILOMII COMPLOTEAZĂ

Un zgomot de glasuri pe coridor, anunță sosirea lui Boby Hamilton (în realitate Tom Sincler) care venea însoțit de un

secretar autentic al miliardarului. Tom Sincler nu găsise ceva mai bun de făcut decît să tragă de urechi pe Adonis și să-i care picioarele-n spate, fiindcă nu cumpărase crema „Myosotis."

— Tinere, văd că iar ți-ai lustruit obrazul, dar nu e vacs din fabrica mea ! Mai ține doi franci și cumpără o cutie la magazinul din rue Waschington. Haide, șterge-o !

Un nou picior, aruncat în șalvarii verzi ai negrului, îl făcură să se ducă de-a berbeleacul pe scări, în vreme ce ascensorul urca spre al cincilea etaj, încărcat cu patru agenți în civil, aduși de Tom Sincler. Ei aveau cheia apartamentului lui Jim Parker și trebuia să năvălească acolo la un semnal convenit cu detectivul.

— Allah e bun ! Allah e drept ! Allah e mare ! psalmodia pe scări arapul, care, curios să afle ce se pregătește sus, se repezi într-o suflare pînă-n rue Waschington, să cumpere blestemata cutie „Myosotis", a Regelui Vacsului, soțul frumoasei doamne care-i dăruise mai adineauri cincizeci de franci și zîmbetul cel mai grațios.

Adonis intenționa să se reîntoarcă foarte curînd, să se strecoare în apartamentul stăpînului său, și, ascuns pe după vreo mobilă, să urmărească peripețiile capcanei puse la cale de astrolog și de miliardar.

Boby Hamilton intră și prezintă fachirului pe secretarul său. La rîndul său, Jim Parker îi recomandă pe cocoșat.

— Domnule Hamilton, iată prietenul meu, Benvenutto Forster, care binevoiește să fie al doilea martor !

Boby Hamilton îi strînse mîinile cu efuziune :

— Vă mulțumesc din adîncul inimei, scumpul meu domn ! Să vedeți despre ce e vorba.

Soția mea are un amant. Cum eu n-o pot prinde cu el, ne-am înțeles cu domnul profesor Jim Parker...

— Da... da... întrerupse Benvenutto Forster. Doctorul Parker mi-a explicat tot...

— Așa ? Mulțumesc ! Unde o să stăm noi trei maestre ? întrebă inventatorul cremei „Myosotis".

— Colea ! le arătă Jim Parker, conducîndu-i în camera sa de dormit, acolo de unde ieșea el de obicei, anunțat de Adonis cînd avea clienți în birou.

Odată musafirii instalați, Jim Parker ceru Hotelul „Ritz", rugînd pe portar să poftească pe d-na Hamilton, care trebuia să se găsească la ceai, la o masă foarte apropiată de cabina telefonică.

Într-adevăr, Ida, care anunțase că va fi chemată la ora 5, n-aștepta decît un semn al portarului, ca să fie la aparat.

Cu o voce pe care fosta dansatoare abia putu să o recunoască, atît era de alterată din pricina emoției, fachirul o asigură că n-a fost nimic grav și că, dorind să-i comunice lucruri foarte importante, o roagă să vină numaidecît în rue Lincoln. Ida Hamilton n-ar fi vrut să părăsească hotelul, căci Miss Dorothy nu sosise încă. Dar insistențele amantului ei o făcură să lase cîteva cuvinte de scuză prietenei sale și, urcînd în cel dintîi taximetru din Place Vendôme, ajunse, în cîteva minute, pe rue de Rivoli, apoi în Avenue des Champs Elysée, inundată de feeria declinului solar.

În vreme ce frumoasa Arlette Leblond își ferea ochii de strălucirile miriadare ale astrului care începea să lunece în dosul Arcului de Triumf, scăpărînd scîntei de aur printre focurile de-argint, de pîn-acum, cei patru bărbați, unul mai emoționat decît cellalt, în așteptarea victimei — sau a criminalei, dacă vreți — vorbeau, ca niște conspiratori cari mai aveau ceva scrupuluri.

— Credeți-mă, spunea Boby Hamilton, îmi bate inima... sînt numai remușcări, dar n-am încotro! Femeia asta... pe care am adorat-o... mi se rupe inima să mă despart în asemenea condițiuni, dar nu pot, nu mai pot trăi în minciună!...

La rîndul său, Jim Parker încerca, oarecum, să se scuze :

— Nici mie nu-mi convine, credeți-mă, să mă pretez la cursa asta, dar în fața unei acțiuni morale, orice sentiment de milă trebuie să dispară. Șiretenia femeiască va fi demascată de rîndul acesta, învinsă!

Și-apoi Shakespeare, spune, prin gura lui Richard III : „Conștiința e arma cu care lașii vor să intimideze pe cei puternici!"

Reintrînd în chestie, Regele Cremelor de Ghete găsi de cuviință să reamintească fachirului că doamna Hamilton va

trebui să fie goală, altminteri cei doi onorabili martori nu vor putea crede în frivolitatea ei.

— Incontestabil, afirmă Benvenutto Forster... Conștiința, orice ar spune Shakespeare, nu-mi permite să acuz o femeie, înainte de a ști că s-a dezbrăcat de bunăvoie în camera unui domn singur și care nu e medic!

— Bineînțeles, interveni și secretarul d-lui Hamilton, care amesteca în toate preocupările sale imagini poetice, reminiscențe literare și nu voia să fie mai prejos de astrolog.

Dacă doamna Hamilton nu va fi complect nudă, sau cel puțin nudă sub un kimonou, ca Monna-Vana, noi nu putem jura pe onoare sau pe cruce, că am asistat la un adulter!

Secretarul miliardarului vorbea pe un ton cam exaltat, aproape pasionat... Perspectiva de-a contempla frumusețea totală a soției patronului îl făcea să-i vibreze glasul și să-i tremure picioarele, străbătute de-un fior delicios.

Pariziana aceea suplă, ispititoare, care venea cîteodată în biroul lui Boby Hamilton, avea legănări de val, sub rochiile și mantourile ei elegante... Trebuie să fi avut un corp sculptural și nu era puțin lucru pentru un tînăr contabil să-și surprindă patroana complect goală, rușinată, amenințată, înfricoșată... O vedea cum își acoperea ochii cu un braț și sînii cu cealaltă mînă, lăsîndu-și restul corpului pradă privirilor sale lacome. Secretarul miliardarului se întreba dacă în mult așteptatul moment va trebui să-și scoată lunetele ca să vadă mai bine sau numai să le șteargă de aburi?!...

— N-aveți nici o teamă! îi asigură Jim Parker, căruia Boby Hamilton îi dezlipea, cu delicatețe, barbișonul.

Strigătul „Mii de stele și luceferi!" nu va fi adresat decît unei femei gata să intre în baie. Doamna Ida Hamilton va fi goală subt acest kimonou înstelat, pe care-l arunc chiar de pe acum, pe paravanul acesta!

Jim Parker își însoți vorba cu gestul.

El își șterse cu unt de cacao și hîrtie de vată galbenul și zbîrciturile de pe obraz, se pudră în fața vizitatorilor săi amuzați, își trecu o pijama de mătase vișinie și, auzind soneria, se duse să deschidă, după ce invitase pe cei trei comparși să treacă în dormitor.

— Ce s-a întîmplat, pentru Dumnezeu? întrebă Ida, la uşă.

— Stai colea... scumpa mea! Îţi bate inima... nu vorbi... odihneşte-te puţin...

— Ce-a căutat Boby aici?

— O simplă coincidenţă A venit şi el la vrăjitorul Parker... A văzut că detectivii nu mai fac două parale şi mi s-a adresat mie să descopăr perlele furate.

Doamna Hamilton răsuflă uşurată...

— Ştie c-am fost şi eu aici?

— Da. Am avut prudenţa să-i spun că prietena ta, Miss Dorothy te-a adus la mine, că mi-ai dat toate informaţiile privitoare la colier.

Allen vorbea încet, ca şi cum s-ar fi temut să nu fie auzit. Ida remarcă acest lucru, dar amantul ei o asigură că Adonis are obiceiul să tragă cu urechea şi că de dînsul se fereşte.

O trase pe divan — colţul cel mai depărtat de camera unde se aflau cei trei spioni — şi o-ntrebă, dacă s-a gîndit la datoria lui „de onoare".

Simţind în braţele sale pe Ida, Allen Preston fu cuprins din nou de dragoste şi remuşcări. Îi era penibil acum să-şi continue rolul.

Dacă Ida i-ar fi găsit măcar cei 150 000 franci datoraţi la „Excentric-Club", ar fi renunţat, poate, s-o dea pe mîna călăilor.

Cum însă biata femeie nu avusese posibilitatea să facă rost, aşa de curînd, de aceşti bani, perfectul gentilom care era dansatorul Cellino începu să se gîndească iarăşi la amantul blond al Arlettei şi să-şi fortifice conştiinţa la ideea că mizerabila trebuia pedepsită.

— Te-am chemat să-ţi spun că ştiu tot, că eşti o mincinoasă, o fiinţă fără suflet! Ai un amant... vorbea repede, Allen, nelăsînd-o să-i răspundă, prefăcîndu-se indignat de protestările ei.

Ai un amant blond... Nu o dată ţi-ai petrecut degetele prin părul lui... Te întîlneşti cu el în fiecare dimineaţă... Un

pictor rus... ştiu eu!... Un pastor protestant... Are părul lung şi ochii albaştri...

— Allen, ai înnebunit? îl întrebă Ida neştiind ce să creadă.

Simţindu-se îndeajuns de indignat, simţind că ofensa ce i se adusese îl îndreptăţea să joace simulacrul dragostei, ca s-o prindă pe ticăloasă în cursă, Allen schimbă tonul şi începu să-i vorbească, pasionat:

— Dar nu-i nimic!... Te iubesc! Sînt nebun! Am uitat tot! M-ai scos din minţi! În braţele tale uit toate supărările... banii pierduţi, angajamentele de gentleman, omul pe care-l iubeşti, minciunile tale!

El îi prinse bustul şi-i înăbuşi gura şi urechile subt sărutări, acele sărutări care o făceau să-şi piardă capul şi care erau secretul frumosului dansator.

— Te vreau! continua el, sărutînd-o după fiecare exclamaţie.

Eşti o minciună toată, dar nu pot trăi fără tine! Rămîi aici, pînă diseară... Vreau să fii a mea... Să uităm de restul lumii... Aruncă rochia asta, care pune o barieră între frumuseţea ta şi mine!

— Nu se poate! nu se poate! protesta Ida.

— Vreau să mă îmbăt de tine... Numai respirînd parfumul corpului tău, îmbălsămat ca un amurg de iunie, voi putea să uit ce mă aşteaptă! Diseară, eu n-am să mai fiu un gentilom, nici măcar un om... Pînă diseară, vreau să fiu fericit ca un condamnat la moarte, căruia i se oferă alcoolul cel mai tare şi mai fin! Tu eşti beţia mea, Ida! Nu-mi refuza această mîngîiere supremă!...

Doamna Hamilton era ameţită... Niciodată amantul ei nu fusese mai aprins.

— Nu ştiu unde mi-e capul... N-ar trebui să mai stau aici o clipă şi totuşi... nu pot să rezist! abia putea dînsa să spună.

— Haide! rochiţa! o implora Jim Parker.

— Nu pot aşa... în faţa ta!... surîse Ida, pudică.

Într-adevăr frumoasa dansatoare se dezbrăca totdeauna în dosul paravanului, învăluindu-şi apoi splendidul corp în kimonoul înstelat, căptuşit cu velur negru; catifeaua caldă

îi mîngîia pielea catifelată şi corpul alb al Idei era mai alb, mai luminos, pe fondul acela negru.

Allen Preston se gîndea cu regret că va trebui să renunţe la sărbătoarea acelor linii şi forme statuare, profanînd goliciunea Idei în faţa celor trei fauni, ce-şi adulmecau prada în camera de-alături.

Foşnetul mătăsurilor, în dosul paravanului, se auzea ca un val ce expiră pe nisip, într-un voluptuos amurg de vară, la marginea mării.

— Vreau să te văd ca Venus ieşind goală din undele înspumate ! declama fachirul, într-un acces de lirism oportun.

Vreau să fii goală ca Frinea în faţa judecătorilor, sau ca Gloria Swanson pe plajă !...

— Eşti stupid, Allen ! rîse Ida, fîlfîindu-şi rochiţa deasupra paravanului.

Braţul ei alb făcea curbe armonioase în văzduh.

— Şi-acum, să-ţi văd cămăşuţa !

La rîndul ei, cămaşa fină, roză, cu poalele uşor dantelate, cămăşuţa cît o năframă de mică, fîlfîi ca un drapel de pace, deasupra capului Idei.

— Acum ciorapii !

La rîndul lor, ciorapii, foarte lungi, înscriseră un zbor de şarpe dezumflat şi căzură-n dosul paravanului.

— Şi-acum restul ! porunci Allen.

— Nu mai e nici un rest ! îi răspunse dînsa, hohotind şi trăgînd kimonoul...

Allen Preston era nerăbdător... I se părea că Ida întîrzia prea mult în dosul paravanului...

— Vino, adorata mea !... Nu-nţelegi nerăbdarea mea ?... Cît ai să mă faci s-aştept ?

Mai puţin grăbită decît el — ca şi cum ar fi vrut să întîrzieze cît mai mult scena penibilă ce era să urmeze — doamna Hamilton înaintă, calmă şi superbă, în mantia japoneză care-i acoperea goliciunea.

— Vino ! o chema Allen, prinzîndu-i mîna şi trăgînd-o spre divan.

De-ai şti cît te iubesc... Pasiunea mea... unica mea... eşti sublimă... eşti divină... Eşti acoperită de stele... mii de stele şi luceferi !...

Jim îi cuprinse mijlocul, o-ntinse pe divan, ridicînd glasul ca să fie auzit alături, o săruta şi exclama în extaz :

— Mii de stele şi luceferi !

În aceeaşi clipă cineva strigă-n odaie :

— Jim Parker, putem intra ?

Ida se desprinse din îmbrăţişare, îngrozită :

— Dumnezeule ! E glasul bărbatului meu ! Lasă-mă...

Voia să fugă — fără să ştie unde — dar Allen o prinse de mînă. Cineva întoarse butonul electric. Lumina inundă încăperea.

Trei oameni se uitau la Ida, înaintînd spre dînsa.

— Foarte frumos ! i se adresă unul din ei. Onorabila doamnă Hamilton în braţele ultimului fachir. ! Din momentul acesta, Ida, ai încetat să mai fii soţia mea. Iată cui am dat numele meu !

Domnii mei, vă rog să consemnaţi adulterul !

— Dar, domnule, se adresă Ida celui ce vorbise, eu nu te cunosc... Cine eşti dumneata ?

Într-adevăr, oricît ar fi fost de răuşită masca lui Tom Sincler, el nu putea să fie luat drept Boby Hamilton de însăşi nevasta acestuia.

— Ha ! Ha ! izbucni detectivul, văzînd că n-o putea înşela. Cum o să vrei să mă recunoşti ? Probabil că nici nu semăn cu bărbăţelul dumitale ? !

— De semănat, semeni foarte mult, dar nu eşti Boby Hamilton. Cine eşti ?

— Sînt Mister Nobody, personagiul misterios, omul fără nume !

De rîndul acesta, Ida se adresă lui Allen Preston :

— Domnule Parker ce se întîmplă aici ? Acest om are capul bărbatului meu, dar nu este el !

— Adineauri, totuşi, ai strigat „glasul bărbatului meu !" replică Jim.

— Glasul lui era, dar omul acesta nu e bărbatul meu ! Boby Hamilton nu este aici !

— Boby Hamilton este aici, doamnă ! tună vocea miliardarului.

Şi în acelaşi moment Benvenutto Forster îşi smulse barba şi peruca roşie, în vreme ce, de subt haină, Tom Sincler îi scotea cocoaşa : omul care se prezentase lui Allen Preston ca detectiv nu era altul decît Regele Vacsului.

Ida era înmărmurită. Nu mai puţin surprins era, acum, astrologul dansator.

— Boby, dumneata eşti ? ! exclamă doamna Hamilton.

— Da, eu ! La vicleniile dumitale a trebuit să răspund cu viclenie.

— E o cursă infamă ! Nu-nţeleg ce vrei de la mine ?

— Vreau să divorţăm, doamnă !

— Admirabil, domnule fachir ! izbucni Ida, adresîndu-se amantului ei. Mă atragi aici, împreună cu complicii d-tale, mă chemi la telefon, sub cuvînt că mi-ai găsit colierul şi-acuma, iată, îmi înscenezi infamia asta !

— Nu e nici o înscenare ! interveni Boby Hamilton. Eşti o femeie neruşinată pe care am prins-o goală în braţele amantului ei !

Ida izbucni în hohote de rîs.

— Amantul meu, aventurierul acesta ?

Goală, eu, goală în casa unui străin ?

— Cît cinism !... rînji Hamilton.

Apoi, cu o voce blîndă, insinuantă, perfidă, de om care ştie ce ştie :

— Ai curajul să arunci kimonoul ?

Încurcată, Ida răspunse, fără prea multă convingere :

— Am îmbrăcat acest kimonou... fiindcă domnul Parker... m-a informat că aşa fac toţi clienţii d-sale... ca să le poată ghici... să le poată citi în stele.

Tot blînd, insinuant, ironic, demonic chiar, Regele Vacsului repetă :

— Ai curaj să arunci acest kimonou ?

Foarte liniştită, Ida răspunse :

— De ce nu ?

Cu un gest lent, elegant, ca şi cum ar fi predat unui lacheu mantia de hermină, soţia miliardarului lăsă să-i cadă de pe umeri vestmîntul cu luceferi, apărînd de subt el complect îmbrăcată, aşa cum era cînd intrase la Jim Parker.

XI. FEMEILE SÎNT MAI ŞIRETE !

Stupefiaţi, cei patru bărbaţi se dădură cîte un pas înapoi, scoţînd patru exclamaţii, una mai comică decît alta.

Nu le venea să creadă ochilor. Cel mai uimit era Allen Preston, care o văzuse, aproape, dezbrăcîndu-se, zărise vestmintele Idei fluturînd în văzduh şi acuma contempla o femeie îmbrăcată de vizită.

La vederea celor patru mutre plouate, Arlette Leblond izbucni într-un hohot de rîs, care se prefăcu, îndată, într-o explozie de mînie.

— Felicitările mele ! Haide, Boby Hamilton, mai spune că m-ai găsit goală în braţele unui amant ! Complotul nu v-a reuşit, domnilor ! Atîţia bărbaţi împotriva unei singure femei ! Ce cavalerism ! Ha ! Ha ! Ha !

Regele Vacsului căzu în genunchi, ca un trubadur din evul mediu, cerîndu-şi iertare în termenii cei mai patetici şi plini de preţiozitate.

— Te-am iertat şi pentru totdeauna ! îi aruncă Ida-n faţă, cu dispreţ. Din momentul acesta, nu mai sînt nevasta d-tale. Îmi reiau libertatea !

— Ida ! Te implor ! Am fost păcălit de un aventurier ! implora Boby.

— Infamie ! strigă Allen Preston.

Dumneavoastră m-aţi atras pe mine în cursă !...

Cel mai indignat însă, era secretarul miliardarului : pregătit, sufleteşte, să contemple academia sculpturală a soţiei stăpînului său, după ce-şi pusese şi-şi scosese de zece ori lunetele, ca să vadă mai bine, după ce suflase pe sticle şi le ştersese în nenumărate rînduri, iată-l amestecat într-o farsă stranie, iată feeria intimă a frumoasei patroane, interzisă ochilor şi simţurilor sale avide !

Nemaiputîndu-şi conteni revolta, el începu să urle :

— Domnilor, aş dori să ştiu cine minte în toată afacerea asta, fiindcă eu înnebunesc !... Înnebunesc !...

Tom Sincler îl bătu pe umeri.

— Un moment, tinere ! Mai avem ceva cu domnul !

Domnule Allen Preston, zis Cellino, zis Jim Parker, din moment ce formalităţile n-au fost îndeplinite, dă-mi voie să rup cecul de 500 000 franci, pe care ţi l-am făgăduit.

El făcu bucăţele un petec de hîrtie ; la rîndul său, Boby Hamilton care jucase rolul lui Benvenutto Forster, rupse şi el angajamentul semnat de fachir, prin care acesta îi oferea cincizeci de mii de franci din jumătatea de milion.

— Şi-acum, Allen Preston, — îl ameninţă adevăratul Boby — dacă în douăzeci şi patru de ore nu-mi înapoiezi colierul doamnei Hamilton, întreaga societate pariziană, întregul New York vor afla cine este fiul ilustrului savant Fenimore Preston !

— Rivalul lui Edison ! complectă Tom Sincler.

Miliardarul continuă să pledeze :

— Iată, scumpa mea, cine răsuceşte capul femeilor ! Sper că pe viitor vei deschide ochii mai bine !

Ida se uită lung la Jim, izbucni în plîns, îşi acoperi faţa cu mîinile.

Astrologul se apropie de dînsa, vrînd să se explice, să se scuze, dar fosta dansatoare îl măsură din cap pînă-n creştet, aruncîndu-i cu dispreţ, un :

— Bună ziua, domnule !

Apoi, cu fruntea sus, cu un zîmbet de triumf, cu nările încă vibrînd de indignare, Ida Hamilton părăsi apartamentul, lăsînd în urma ei o dîră de parfum „Amurg de iunie", care ameţi şi mai mult pe tînărul secretar, îndrăgostit, acum, la nebunie, de soţia stăpînului său.

Acesta coborî însoţit de aghiotant, în apartamentul lui Tom Sincler, să-şi refacă chipul, să redevie celebrul miliardar, unul din regii Americei, în vreme ce Allen Preston şi detectivul se uitau unul la altul, dînd din umeri, neştiind ce să spună, cum să-şi explice lovitura de teatru a Idei, care nu fusese goală, subt kimonou.

Explicaţia era foarte simplă : ajungînd la Hotel „Ritz", la ora 5 fără cîteva minute, dînsa găsise un bileţel, scris în englezeşte :

Stimată doamnă,

„Vi s-a întins o cursă, în rue Lincoln. Veţi fi chemată la telefon şi invitată acolo. Duceţi-vă. Faceţi tot ce vi se va cere, în afară de un lucru : să nu vă dezbrăcaţi. Evitaţi cît mai mult să rămîneţi goală. Îmi veţi fi recunoscătoare.

Binevoitor".

Precum veţi fi ghicit, acest bileţel fusese trimis Idei de bunul arap Adonis, recunoscător pentru surîsul ei amabil şi pentru cei cincizeci de franci oferiţi cu două ore mai devreme.

Adonis, care surprinsese conversaţia, tîrgul dintre stăpînul său şi pseudobărbatul Idei, salvase onoarea frumoasei pariziene. Patru gentilomi new-yorkezi voiau s-o piardă şi un biet negru, plin de cavalerism, o mîntuia !

Avertizată, Ida Hamilton, la rîndul ei, jucase comedia dragostei, se dezbrăcase, într-adevăr, arătînd, pe deasupra paravanului vestmintele ei uşoare, lui Allen Preston. Apoi, cu dexteritatea femeii moderne, cu repeziciunea dansatoarei, îşi trăsese ciorapii, îşi pusese cămăşuţa şi rochia, ca să se acopere apoi cu kimonoul. Astrologul şi fachirul, care ştia atîtea, lucra cu puterile oculte şi cu magnetismul stelar, nu-şi dăduse seama de stratagema unei femeiuşti... Căzuse în propria lui cursă, ca şi ceilalţi... E greu să lupţi cu şiretenia sexului slab, oricît de fachir ai fi, oricît ai fi de celebru poliţist !

Fără îndoială că, asistînd la succesiunea de scene din apartamentul lui Jim Parker, la triumful unei tinere femei asupra a patru bărbaţi, dintre cari un detectiv de talia lui Tom Sincler, rivalii acestuia, inspectorii de poliţie din New York ar fi jubilat văzînd pe agerul lor coleg tras pe sfoară.

Lui Tom Sincler însă, puţin îi păsa de colierul doamnei Hamilton, de onoarea conjugală a Regelui Vacsului şi de complectul fiasco al înscenării lor. Venind în casa lui Jim Parker el avea cu totul alte scopuri : urmărirea şi arestarea lui David Pickleston.

Iar David Pickleston era colea, la doi paşi de ei, sub divanul unde era să se consume dezonoarea doamnei Hamilton.

Tom Sincler îi urmărise mişcările toată vremea, de cînd ticălosul se strecurase, ca o fantomă, în apartament şi se ascunsese subt divan.

Prefăcîndu-se că pleacă, detectivul se apropie de uşă, o deschise, fluieră uşor, apoi se reîntoarse şi se repezi la picioarele cari se vedeau subt divan şi-l trase de acolo pe David Pickleston, ca pe un simplu motan neascultător.

Capcana întinsă doamnei Hamilton n-avea alt scop decît arestarea celebrului bandit, arestare operată în doi timpi şi trei mişcări de către omul care purta încă părul alb, ondulat şi ochelari negri ai Regelui Vacsului, omul pe care un singur moment David Pickleston nu-l bănuise.

Acel om era Tom Sincler, detectivul căruia îi scăpase de șase ori din mînă, pînă-acum, în America, și care-l aresta, acum, a șaptea oară.

XII. INTERMEZZO

Patru cadavre fuseseră pescuite în Sena, de cînd Tom Sincler urmărea în capitala Franței, pe cei trei spărgători și asasini din familia Pickleston.

Aceste cadavre cari nu purtau nici o urmă de violență, aparțineau unor americani foarte bogați, veniți în trecere la Paris. Cel dintîi era al unui bărbat de patruzeci de ani. Apoi o tînără pereche. Apoi o femeie de vreo treizeci de ani. Toate aceste persoane erau îmbrăcate în haine de seară, foarte elegante; în degete, cele două femei purtau bijuterii. Poliția nu găsise nimic suspect în aceste morți: din informațiile culese, reieșea că primul american se aruncase de pe Podul Archiepiscopiei, pe la orele 2 noaptea.

Drumeții întîrziați văzuseră un om cu joben, escaladînd parapetul. El pieri în unde. Nu i se zărea decît pălăria, lunecînd la suprafața apei. Această pălărie, cu inițialele mortului, fu găsită a doua zi, în dreptul Tuilleriilor, aruncată de apă, la țărm. În aceeași zi, ghemuit de unul din pilaștrii Podului Saint-Michel, fu descoperit și cadavrul.

După vreo săptămînă, în zori, niște vînzătoare de zarzavat de pe Quai-des-Fleurs remarcară o tînără femeie, foarte elegantă, care se certa, în englezește, cu soțul sau amantul ei, foarte „șic" și dînsul. Păreau doi străini bogați, cari se reîntorceau de la vreo petrecere și-și făceau scene de gelozie. La un moment dat, ajungînd pe Pont-au-Duble, începură să se îmbrîncească... Vînzătoarele de zarzavat nu puteau spune dacă femeia voia să sară în apă și tînărul care o însoțea o împiedica, nici dacă bărbatul încercase să-și arunce el tovarășa în Sena și femeia se împotrivea. Era un sfîrșit de noapte vînătă, ploioasă și nu li se puteau distinge bine mișcările. Cert este că amîndoi străinii căzură în fluviu și se duseră la fund, ca să fie pescuiți a doua zi, destul de departe.

A patra persoană din America, Alina Van Hoffen, tînără și frumoasă văduvă a celebrului bancher new-yorkez, se înecă în toiul nopții și parcă era un făcut: cu toată acțiunea promptă a Serviciului de Salvare, atît de bine organizat la Paris, nefericita nu putu fi găsită decît sub formă de cadavru, cîteva ore mai tîrziu.

Toate aparențele acestor înecuri pledau pentru sinucidere, cu excepția, poate, a tinerei perechi, cînd bărbatul voise să-și arunce soția în apă și căzuse el însuși victimă a tentativei de asasinat. Dacă era, într-adevăr, un criminal, își luase pedeapsa și justiția omenească n-avea de ce să se mai amestece în marea împăcare postumă.

Colonia americană fu adînc impresionată de aceste bizare dispariții, cu atît mai mult cu cît cei patru înecați nu erau oameni de rînd și nici nu-și manifestaseră vreodată intenția de a-și da sufletul în jurul majestuoasei Catedrale Notre-Dame. Fără îndoială, apropierea venerabilului locaș poate împinge sufletul la colocvii cu eternitatea, dar regretații cetățeni ai Statelor Unite aveau, pentru aceasta, destule biserici și capele pe malurile Hudsonului, ca să mai rîvnească a trece Oceanul și a face cunoștința grațioaselor oblete ale Senei, ciugulitoare de nasuri omenești și refractare undițelor.

Un singur om nu admitea sinuciderea și acest om era același care susținuse la New York că soții Pickleston și fiul lor David părăsiseră noul continent ca să opereze în Franța.

Tom Sincler fu izbit de faptul că cele patru sinucideri avuseseră loc noaptea și cam în același loc, adică nu departe de „Taverna Chineză". Nu era lucru curat, la mijloc.

Faptul că nici unul din cei înecați nu se zbătuse cîtuși de puțin la suprafața apei, ci se cufundase dintr-o dată, lăsînd numai pălăria sau mantoul să curgă o dată cu undele vizibile, în josul apei, i se părea iarăși straniu.

Dar ceea ce, într-adevăr, era suspect, era împrejurarea că al patrulea cadavru, acela al văduvei bancherului Van Offen, fusese găsit între Podul Archiepiscopiei și Pont-au-Double, iar puținii trecători întîrziați, ca și agentul postat acolo, declaraseră că femeia se aruncase de pe parapetul nordic al lui Pont-au-Duble[1]. Era deci imposibil, ca milionara

[1] Înaintînd în inima Parisului, spre nord-vest, Sena trece, întîi, pe subt Podul Archipiscopiei. Cel imediat următor e Pont-au-Double (n.a.).

americană să lunece împotriva curentului. Toate corpurile sînt duse de valuri, cum e firesc şi sînt găsite mai mult sau mai puţin departe de locul unde s-au înecat, dar *totdeauna* în josul apei. Întîia oară, fără să fie tîrît de vreun rechin monstruos sau de-o vulgară penişă, un cadavru ar fi bravat undele, ca să se oprească în susul apei.

Ciudată fantezie, într-adevăr, chiar pentru o văduvă milionară, care n-are nimic mai bun de făcut decît să rătăcească noaptea, pe străzile sinistre din jurul insulei Saint-Louis, cînd la fiecare ieşire de locul public se găsesc trăsuri cîte poftești.

Obsedat de ideea că familia Pickleston operează în inima Parisului, Tom Sincler era 90 la sută convins că celebrii bandiţi nu sînt străini de aceste morţi misterioase. Geniul lor rău inventase şi-n America multe crime de acestea, pentru cari însă nu erau urmăriţi de justiţia Statelor Unite, din lipsă de dovezi.

Dar poliţistul nostru n-ar fi fost cel mai ager detectiv, doctor în mai multe materii de la Boston, dacă n-ar fi căutat întunericul acolo unde alţii nu vedeau decît limpedea lumină.

Printre numeroasele presupuneri ale lui Tom Sincler, cea care prindea consistenţă era ipoteza că cei patru americani fuseseră aruncaţi într-un canal foarte apropiat de Sena, după ce li se luaseră bărbaţilor pălăriile şi femeilor voalurile sau mantourile de mătase.

Acest canal era practicat în subsolul unei case şi se vărsa în fluviu. Apele sale, însă puteau fi împiedicate să se împreune cu ale Senei, printr-un stăvilar care se ridica şi se lăsa după voie. Odată individul răsturnat, cu ajutorul unei trape, în acest canal, un complice al asasinilor, îmbrăcat ca mortul, purtînd clacul lui, juca farsa aruncării în fluviu, pe un pod oarecare.

Cum toată lumea se repede să vadă pe înecat, spre parapetul nordic al podului, în josul apei, îndemînaticul înotător o lua spre sud, tăind curentul şi, protejat de bezna nopţii, ieşea pe ţărm, departe, în vreun loc întunecat, cum sînt atîtea pe malurile pariziene.

Mai mult. Acest complice — erau cel puţin doi: o femeie şi un bărbat — ar fi putut să aibă închiriată o penişă, cum avea Tom Sincler însuşi, în care să se îmbrace ca marinarii de pe Sena şi să locuiască nesupăraţi de nimeni. Astfel de plute sînt numeroase la Paris.

Era exclus însă, ca cei doi înotători să fie Harry sau Malvina Pickleston, căci amîndoi banditii se apropiau de şaizeci de ani şi n-ar fi riscat pneumonii, la vîrsta şi la averea lor.

Să urmărim presupunerile lui Tom Sincler.

Odată comedia sinuciderii jucată pe poduri, în faţa a cît mai numeroşi martori (simulatorii trebuiau să atragă atenţia rarilor trecători că va urma un salt mortal) cei doi complici, sau numai unul din ei, anunţau pe patronii casei crimelor că pot da drumul zăgazului. Adevăratul înecat intra în Sena şi-şi încheia cariera pămîntească în voia valurilor, în vreme ce actorul se dezbrăca de rol şi se încălzea, cu conştiinţa datoriei împlinite.

Nimănui nu i-ar fi trecut prin gînd că e la mijloc un asasinat. Faptul că cele două femei înecate purtau în degetele preţioase iar bărbaţii portmoneurile încărcate, faptul că nici o urmă de cuţit sau de revolver nu se găsea pe cadavre, constatarea medicilor legişti că moartea venise prin înecare, precum şi mărturiile agenţilor trecătorilor nocturni, care surprinseseră momentul sinuciderii, făcură autorităţile să nu caute *„midi à quatorze heures"* şi să treacă la voluminosul dosar al faptelor diverse aceste patru banale cazuri de autosuprimare.

Cazurile, însă, nu erau atît de banale pentru Tom Sincler, care ştia că cei patru americani fuseseră în noaptea morţii lor la „Taverna Chineză", îi zărise la mese, foarte veseli şi nu-i făcuseră un moment impresia de oameni care peste cîteva ore, se vor oferi, în ospăţ, peştişorilor Senei...

Detectivul se ducea în fiecare noapte la cabaretul lui Li-Fung: în primul rînd, ca să urmărească artiştii şi clienţii suspecţi şi să identifice anumite procedee ale bandei Picklesţon, cu felul lor de a lucra în America.

În al doilea rînd — de la o vreme, acest motiv trecuse pe primul plan — el se simţea atras în „Taverna Chineză" de prezenţa Adelaidei Protopopovna Baltazarovici, de care era din zi în zi mai îndrăgostit.

Avea momente cînd îi venea să renunţe la orice investigaţii poliţieneşti şi să se consacre exclusiv idilei cu frumoasa cîntăreaţă rusă.

Ar fi scos-o din acel local de noapte, ar fi dus-o departe, mireasă neprihănită, ar fi trăit cu dînsa pe Coasta de Azur sau într-unul din fermecătoarele orăşele din împrejurimile Parisului...

Dar nu se putea.

Ambiţia de a reuşi, de a încheia cu bine acea gigantică întreprindere — descoperirea celor mai temuţi bandiţi ai Statelor Unite şi-a comorilor adunate de ei — îl îndemnau să nu se lase pradă moliciunilor ispititoare ale inimei... Mai era vreme...

Adelaida însăşi, care era atît de fericită să-şi găsească un sprijin în viaţă şi care nutrea o vie simpatie şi-o admiraţie fără margini pentru Tom Sincler, îl îndemna să-şi continue expediţia, îl încuraja, era sigură de triumful logodnicului ei. Mai mult! Ea însăşi se oferise să-i devină colaboratoare. Numeroasele peripeţii ale salvării ei, în timpul revoluţiei ruseşti, îi impresionaseră imaginaţia de copil şi-i treziseră dorul de-a înfrunta alte primejdii, de-a învinge obstacole, de-a inventa stratageme.

În scurtă vreme, Adelaida Protopopovna deveni cel mai devotat şi mai sigur aghiotant al lui Tom Sincler şi nu o dată, îmbrăcată bărbăteşte, luase parte la unele manevre ale detectivului.

Faptul că acel american cu privirea de oţel, cu mîna de fier, cu părul de la tîmple cărunt şi cu ceva copilăresc, totuşi, în figură, anunţase atît lui Li-Fung cît şi soţiei acestuia Wing-Taï-Pu, zisă Susur-de-Izvor, că s-a logodit cu Sonia, făceau ca vizitele şi întîrzierile sale în tavernă să nu pară suspecte personajului de serviciu şi artiştilor.

În felul acesta, Tom Sincler ţinea socoteala tuturor clienţilor, a dansatorilor, a cîntăreţilor şi-a servitorilor cari se perindau în cabaret.

Îl interesau, în special, cei aflaţi de mai multă vreme în slujba lui Li-Fung: aceştia erau susceptibili de a fi complicii lui Harry Pickleston, care lucra foarte aproape.

Unul dintre cei mai vechi colaboratori ai patronului era dansatorul Cellino. Urmărindu-l, cîteva zile, poliţistul află cu uşurinţă că frumosul tînăr era una şi aceeaşi persoană cu bătrînul fachir din rue Lincoln. În două rînduri, cu măşti difertie, detectivul se prezentase la magician. Îl consultase. Aflase viitorul, mai aflase şi cum este aranjat apartamentul

— lucru ceva mai important decît profeţiile. Studiase, în treacăt şi pe valetul colorat, care purta numele atît de măgulitor, Adonis. Mai află Tom Sincler că iscusitul astrolog putea fi întîlnit, subt numele său adevărat, în cele mai distinse cercuri americane din Paris.

Allen Preston locuia nu departe de apartamentul închiriat subt numele de Jim Parker. El avea două odăiţe la etajul de jos al unui imobil din Avenue Victor Emmanuel, ducea o viaţă regulată, intra pe la 3 dimineaţa, ca să nu se mai reîntoarcă decît seara, la 7 şi jumătate.

De la 3 la 7 ziua, el îmbrăca kimonoul înstelat al astrologului, la ora 8 lua baia şi se punea la frac, ca să cineze la „Excentric Club" sau la Steaua Roşie, unde juca pocher şi bacara pînă la miezul nopţii, cînd devenea Cellino, partenerul zvelt şi mult admirat al lui Miss Dorothy, de la „Taverna Chineză".

Aceasta era, în linii generale, viaţa chinuitului tînăr, care se ducea uneori seara, la teatru sau lua masa la venerabila sa mamă, văduva lui Fenimore Preston, rivalul lui Edison.

Doamna Preston şedea într-o pensiune de familie lîngă Comedia Franceză şi, cu toate că era singură la Paris, se vedea foarte rar cu fiul ei, a cărui viaţă aventuroasă n-o aproba.

Allen Preston trimitea mulţi clienţi din societatea americană, atît lui Li-Fung, cît şi vrăjitorului Jim Parker.

Despre acesta vorbea, mai ales, femeilor, cari erau într-adevăr uimite de ştiinţa şi profeţiile astrologului din rue Lincoln.

Bineînţeles, nu bănuia nimeni că fiul savantului Preston era una şi aceeaşi persoană cu moşneagul piţigăiat, care ţopăia în decorul indo-chinez de la colţul lui Avenue des Champs Elysées. Cunoscînd multe amănunte din viaţa clientelor sale, Jim Parker putea să le uimească, să le pună pe gînduri.

Toate aceste însă nu-l interesau atîta pe Tom Sincler şi ar fi renunţat complect să urmărească pe astrologul-dansator, dacă nu l-ar fi atras, cu o putere irezistibilă, Adonis, valetul negru al lui Jim Parker.

Acest arap de contrabandă, pe care Tom Sincler îl auzea vorbind cu portarul casei din rue Lincoln, avea un glas cunoscut, intonaţii familiare. Îi amintea într-un chip straniu

pe fiul Malvinei şi-al lui Harry. Pe aceştia nu-i văzuse niciodată, dar pe David îl urmărise foarte multă vreme, îl prinsese de şase ori şi de şase ori îl scăpase. La a treia întîlnire a lor, David Pickleston lovise în frunte cu un box pe Tom Sincler şi-l lăsase în nesimţire.

Cicatricea se zărea şi azi, deasupra tîmplei stîngi a detectivului. La a şasea întîlnire, se luptaseră amîndoi corp la corp, cu pumnii, cu picioarele, cu dinţii. Tom Sincler muşcase de ureche pe bandit şi-i rupsese sfîrcul.

Acum Tom Sincler îşi spunea:

„L-am auzit vorbind şi i-am recunoscut glasul. Vorbeşte franţuzeşte cu accent american, deci nu e nici marocan, nici senegalez. Dacă voi constata că nu e negru vertiabil şi dacă va primi picioare-n spate fără să protesteze, înseamnă că are ceva pe conştiinţă.

Toate aceste deducţii însă, nu vor fi confirmate decît dacă voi constata că una din urechile individului are sfîrcul muşcat!...

În cazul acesta, nu mai încape îndoială că am dat de David Pickleston!"

XIII. SUFLETELE CALATORESC

Ceea ce îngrijora puţin pe detectiv era faptul că nu mirosise niciodată urma tînărului bandit, în preajma părinţilor săi. Adonis — arapul — îşi petrecea mai toată vremea în apartamentul din rue Lincoln, unde şedea chiar în lipsa stăpînului său; el locuia într-o odăiţă din etajul IV, odăiţă ce răspundea în însuşi cabinetul profesorului.

Dacă David Pickleston ar fi fost complicele părinţilor săi, nu ar fi dus sărăcia pe care o-mpărţea cu proaspătul astrolog.

Tom Sincler nu excludea nici posibilitatea că David Pickleston ignorează prezenţa părinţilor săi la Paris; aceştia, de asemeni, n-aveau de unde să ştie că unicul lor copil se afla în acelaşi oraş cu dînşii; de altfel, nici în America cei trei spărgători nu operau împreună, iar la Paris îşi transformaseră atît de bine chipurile cîteşitrei, încît ar fi fost imposibil să se recunoască, întîlnindu-se, întîmplător.

Detectivul era aproape sigur că arapul fachirului este David, după cum era sigur că recunoscuse subt noua lor înfăţişare pe soţii Pickleston. El aştepta confirmarea acestor certitudini.

Intrînd, în acea după-amiază de iunie, în casa lui Jim Parker, şi trăgînd de ureche pe Adonis, se convinse că individul e uns cu cremă neagră şi că-i lipseşte unul din sfîrcurile urechilor. Nu putea fi altul, David era prins!

Nici prin gînd însă n-ar fi trecut apaşului că acel miliardar american, cu părul alb, care-i trage picioare-n spate şi-i oferă doi franci să cumpere vacsul „Myosotis" este una şi aceeaşi persoană cu Tom Sincler, teribilul detectiv căruia-i scăpase din gheare de şase ori, dar n-ar mai fi vrut să-i cadă-n braţe a şaptea oară.

Poliţistul îi trimesese vorbă că nu-l va mai da pe mîna justiţiei, ci-l va executa singur, oriunde s-ar afla, cu atît mai mult cu cît David Pickleston era condamnat, de cîteva ori, la moarte, în lipsă, de tribunalele Statelor Unite.

În momentul cînd îşi simţi piciorul încleştat într-o mînă de fier, arapul se înfioră pînă-n creştet: ar fi jurat pe sufletul tuturor pickpocketilor din iad că numai Tom Sincler ştia să strîngă aşa.

Scos de subt divan, el nu se linişti văzînd că Boby Hamilton îl trăsese la lumină: tot degetele lui Tom Sincler îi strîngeau braţul.

— Sus mîinile! îi porunci Tom.

Adonis se supuse.

Inspectorul de poliţie îşi scoase peruca şi David recunoscu, la colţul frunţii, urmele rănii făcute de el.

— Şi-acuma, David Pickleston, spune-mi dacă vrei să mori legat la ochi, dacă ţii să fii îngropat cu obrazul negru şi dacă ai ceva de comunicat părinţilor tăi... În cîteşitrele cazurile, sînt la dispoziţia ta. Îţi dau cinci minute să te speli şi alte cinci minute să scrii autorilor zilelor tale. Am să le predau chiar eu scrisoarea şi-ţi dau cuvîntul meu că n-am să citesc ce le comunici. Grăbeşte-te însă, băiatule, fiindcă, peste zece minute, te împuşc.

Domnule Preston, te rog arată ajutoarelor mele, camera servitorului d-tale și ajută-i să percheziționeze!

Patru polițiști intraseră-n apartamentul fachirului. Precedați de Jim Parker, ei pătrunseră în odăița din fund.

Unul din agenți — cel mai mustăcios — se desprinse din grup și se strecură într-un colț întunecos al cabinetului, urmărind cu revolverul în mînă, pe David Pickleston, gata să-l suprime dacă va încerca vreo violență asupra șefului.

— Allah e bun, Allah e drept, Allah e mare! proclamă pentru ultima oară, Adonis cel negru.

Tom Sincler nu e nici bun cît Allah, nici atît de mare, dar poate fi tot atît de drept ca Allah! Tom Sincler nu va face nici un rău lui David Pickleston, căci David Pickleston a făcut azi o faptă bună. Dacă Tom Sincler împușcă pe David Pickleston, Allah va trimite pe David Pickleston în paradis!

— Ți-ai mîncat două minute degeaba! zise Tom Sincler, uitîndu-se la ceas.

Mi se pare că ai s-ajungi tot negru în paradisul lui Allah, fiindcă nu mai ai vreme să te speli. Nu-ți mai rămîn decît minutele necesare să scrii lui Harry și Malvinei.

— Mămica și tăticu?

— Tătică-tu și mămică-ta!

— Să-i ia dracu pe amîndoi!

— Fiu denaturat, cum vorbești așa?

David Pickleston începu să plîngă:

— Din pricina lor am apucat eu pe drumul ăsta! Exemplul rău m-a făcut ce m-a făcut! Nu i-am văzut de trei ani, dar viața lor ticăloasă mă inspiră și azi! Blestemată să le fie cenușa, unde vor fi putrezind acuma!

Harapul alb avea accente epice, străbătute de sinceritate. Tom Sincler era nevoit să-și revizuiască părerile:

„Dar dac-ar fi așa? Dacă ticălosul ăsta, căruia i se atribuie crime pe care nu le-a făcut, e o victimă a proastei educații primite în casa părintească?"

Tom Sincler, despre care știm că era dublu-doctor de la Boston, construi, în cîteva zeci de secunde, un întreg sistem de deducții și de aforisme, în care căuta să integreze personalitatea delicventului și să-l plaseze într-o lumină nouă.

O trăsătură a caracterului acestuia, un moment de noblețe, schimbă cu totul părerea detectivului despre criminal.

— Ce faptă bună zici c-ai făcut? întrebă ei.

— Am salvat onoarea unei femei și nu există american adevărat care să n-aplaude acest lucru...

Adonis povesti cum surprinsese cursa întinsă doamnei Hamilton și cum îi trimisese un bilețel la Hotel „Ritz", îndemnînd-o să nu se dezbrace, cînd va fi în casa fachirului.

Tom Sincler simți o ușoară roșeață urcîndu-i în obraz și plecă ochii: în acel moment, el se simțea în stare de inferioritate față de pickpocket, căci luase parte la complotul împotriva unei femei, el, omul de inimă, chemat să apere tradițiile de cavalerism ale compatrioților!

Primise o lecție usturătoare de la un simplu bandit, fiu de bandiți și nu-i venea să-și ridice ochii din pămînt. Medita:

„Caracterul unui individ nu este în funcție de funcția socială pe care o îndeplinește individul.

Treptele sociale nu reprezintă scara valorilor morale!" conchise el, dezarmat, renunțînd să-l mai împuște pe David Pickleston, fericit că nu-l arestează acesta pe dînsul. (Nu știa, bietul Tom Sincler, că se va întîmpla și lucrul acesta, chiar în aceeași zi!)

Fostul arap nu înțelegea procesul sufletesc al detectivului, nici ciocnirea de sisteme cosmogonice din capul său.

— Tom Sincler, poți să mă execuți imediat, fiindcă n-am nimic de scris părinților mei! Nu i-am văzut de ani întregi, nu știu dacă mai trăiesc și-i reneg cu tot disprețul!

— S-o scurtăm, David Pickleston. Dacă ți-ai vedea părinții, i-ai recunoaște?

— Desigur!

— Ai depune împotriva lor?

— Ba bine că nu!

— M-ai ajuta să-i arestez?

— Încearcă-mă și-ai să vezi!

— David Pickleston, crezi în metempsihoză?

— Aș crede, dac-aș ști ce este...

— Metempsihoză e transmisiunea sufletelor.

Tu, care-n altă viață ai fost un porc, un măgar, și-o maimuță, ai putea deveni un cetățean onorabil.

Primești?

— Primesc !

— Ei bine, atuncea sufletul meu de polițist să treacă în sufletul tău de pickpocket !

— Tom Sincler, dumneata care-n altă viață ai fost heruvim, ciocîrlie și turturea, ești o vulpe bătrînă. Sufletul dumitale să treacă într-al meu. Îți dau cuvîntul meu de spărgător că, dacă mă scapi de scaunul electric, te ajut să scarmeni pe tăticu și pe mămica !

— *All right !* conchsie Tom Sincler, lăsînd să-i cadă mîna înarmată.

Cei trei agenți ieșiră din cămăruța în care locuia Adonis.

— Percheziția s-a făcut, domnule inspector ; n-am găsit nimic interesant...

— Încadrați pe domnul și așteptați-mă jos !

Agentul care păzise toată vremea pe detectiv se apropie de el și-i șopti :

— Ei bine, Tom ? !

— Nu încă !

— Nu-l căutai pe David Pickleston ?

— Ba da. Cu ajutorul lui, vom prinde și pe ceilalți... Fii cu ochii-n patru. La revedere, pe diseară, la „Taverna"...

— Pe diseară, Tom !

Tom Sincler strînse — mai mult mîngîie — mîna albă și frumoasă a agentului mustăcios, care nu era altul decît Adelaida Protopopovna Baltazarovici deghizată.

Rămas cu Jim Parker, — cei patru polițiști coborau scara, ducînd pe David Pickleston — Tom Sincler îi spuse :

— Ai avut o zi agitată, dar mi-e teamă că noaptea va fi mai agitată... În orice caz, fără supărare, nu-i așa ?

— Servitorul dumitale ! se înclină Allen Preston, încîntat c-a scăpat atît de ușor, deși chestia datoriilor și-a colierului nu fusese încă rezolvată, deși amenințarea lui Boby Hamilton atîrna asupra capului său ca o sabie a lui Damocles.

(Comparația nu este a noastră, e a lui Tom Sincler, care avea o solidă cultură clasică și se transpunea în sufletul lui Allen Preston.)

Fachirul strînse mîna prietenească ce i se întindea, iar detectivul ieși, după ce aruncase o privire semnificativă asupra mantilei înstelate, aruncată pe divan, kimonoul care va continua să joace un rol important în cursul povestirii noastre.

XIV. SE STRICĂ VREMEA...

Întîiul act al acestei piese s-a încheiat cu prinderea lui David Pickleston.

Ar fi normal ca actul al doilea să se termine cu arestarea unuia din autorii zilelor sale, iar al treilea cu a celuilalt autor. Să nu ne mirăm dacă nu se va întîmpla tocmai așa, să nu vă surprindă dacă, la un moment dat, îl veți vedea pe însuși Tom Sincler prins în capcană, dacă nu asasinat...

Acest al doilea act va urma foarte curînd, mai puțin interesant, ce e drept, decît al treilea, dar plin de peripeții și el.

Polițistul va reuși să pună mîna pe Harry și Malvina Pickleston sau va cădea el însuși în cursa pe care le-a întins-o ?

Iată întrebarea !

Un detectiv american poate fi foarte bun filosof și atlet, un iscusit transformist, un om de curaj și de fantezie, dar nici banditii Statelor Unite nu se lasă mai prejos. Ei au dat dovezi că știu să se deghizeze ca niște actori costumați, să boxeze și să se lupte ca japonezii, ducînd la perfecție faimosul *jiu-jitsu.*

Dacă stratagemele lui Tom Sincler i-au reușit să pună mîna pe David Pickleston, nu însemnează că va veni de hac, așa de ușor, și părinților acestuia.

Numai în melodrame, viciul este pedepsit și virtutea recompensată, numai autorii de romane senzaționale fac pe detectivul favorit să iasă învingător din toate încercările. Bineînțeles, însă, că nu ne vom lăsa mînați de goana după originalitate, răsturnînd lucrurile, contrariind așteptările cititoarelor și dînd finaluri paradoxale unei povestiri autentice.

Cronicari imparțiali ai unor fapte cari s-au petrecut aievea, vom înșira evenimentele așa cum au decurs, fără nici o părtinire pentru cele două tabere intrate-n luptă, banditii și polițistul.

Ochelarii negri ai miliardarului Boby Hamilton au prezis, întotdeuna, furtună. El nu-i pune decît atunci cînd cerul de vară e arzător din cale-afară. Din moment ce și Tom Sincler a arborat acest paratrăsnet solar, însemnează că vraja

a fost dublă, că norii se vor acumula în cantităţi respectabile, bine aprovizionaţi cu tunete, fulgere şi apă.

Într-adevăr, înserarea acelei frumoase zile de iunie fu întristată de un zid de plumb care se ridica între Arcul de Triumf şi amurg.

Glorioasa apoteoză finală a lui Phoebus-Appolon — e numele pe care Tom Sincler îl dădea părintelui nostru, soarele — fu suspendată în acea zi, spre dezolarea miilor de admiratori ai Cîmpiilor Elyzee pariziene.

Un vînt umed, cu miros de fîn plouat, de pădure mucedă, venea de pe colinele Senei, dinspre Longchamps şi Mont Saint-Valérien, un vînt ameţitor, care-mpingea, de la spate şi ajuta norilor să urce vertiginos, în vreme ce cu o repezeală egală, limuzine, taximetre şi motociclete se reîntorceau în Paris, ducînd la adăpost pe cei înfricoşaţi de furtună. Ofensiva cerească începu. După un bombardament de mare calibru, urmă o imensă mitraliare cu grindină, în timpul căreia oraşul răspundea platonic, aprinzîndu-şi becurile.

La ora 7 şi jumătate, zidul de plumb crăpă la bază, lăsînd să se vadă, pe o largă fîşie orizontală, roşul aurit şi tragic al asfinţitului, care, după zece minute, se stinse de la sine, fără să mai aştepte noile rezerve de nouri ce se ridicau din pămînt, asemeni cortinelor teatrelor antice.

Era noapte bine. Ca oricărei reprezentaţii, furtunei îi stă mai bine noaptea. Luminînd contururi de nouri — năluciri de bizare continente, proiecţiuni cereşti ale unor nedescoperite Americi — fulgerele erau atît de dese şi de lungi, încît păreau acuma fulgere numai pauzele negre dintre ele.

Întregul orizont, întreaga boltă căptuşită cu tuci, erau un imens incendiu violet şi alb, deasupra clădirilor, turnurilor, arcurilor, monumentelor, cari, luminate brusc şi parţial, căpătau aspecte noi, inedite.

Intermitenţele, secundele de haos dintre fulgerele colorate şi prelungi, creau tenebre sinistre, fulgere negre pe cari abia le suportai, aşteptînd să se aprindă văzduhul, cît mai repede, să înceteze acel întuneric activ şi dramatic.

În pîlpîiri şi sfîrîituri pripite, noruleţi se rupeau din grupul principal şi goneau în vînt ca nişte năframe sfîşiate, ca nişte dantele arse, ca baniere ori flame zburate din vîrfuri de turn, peste creneluri şi arcade, în miros aprins de praf de puşcă.

Tunetul era foarte departe, cu toată apropierea spectacolului.

La un moment dat, începu să plouă orizontal.

Cascadele căzdeau violent, compact. În zadar căutai sîrmele lichide ce leagă cerul de pămînt, în ploile obişnuite, firele dese pe cari focul trăsnetului le încinge şi le preface în argint topit, fier înroşit sau rîuri de perle. Lichidul se prăbuşea în tone, ca din uriaşe butoaie desfundate, fără măsură, fără ritm, fără armonie, fără acel răpăit egal şi amplu al frumoaselor ploi de vară. Ceva grandios şi dezechilibrat se petrecea acum, o furtună de bărăgan, nu de metropolă arhitectonică.

Rezerve necontenite escaladau înălţimile şi, după trei ore deluviane, ploaia avea impetuozităţi de debut, iar bubuiturile care se apropiau anunţau forţe noi, ofensive proaspete, irezistibile.

Abia pe la ora 11 îşi găsi furtuna forma ei obişnuită, aşternîndu-se pe tunete cari urmau, cu exactitudine, fulgerelor, pe trăsnete cu zigzagul biblic şi rezonanţe pline, în etaje.

În lungi zăbrele oblice şi dese, ploaia zidea ferestre de-nchisori, frînge a de asfalt bastonaşe de cristal, prefăcîndu-le în băşici şi aburi, la cîţiva milimetri deasupra solului, iar pîrîiaşele ce adunau această minusculă feerie lichidă, alergau, zvelte şi disciplinate, spre canaluri. Aşternută astfel, în tiparele ei milenare, această primă zburlire a verei urma să ţină întreaga noapte, majestuos şi sigur.

Parisul era pustiu. Numai în jurul „Tavernei Chineze", o stranie forfoteală de oameni, subt mantale şi glugi de piele, anima ciudat acel colţ al oraşului. Vreo două duzini de agenţi, comandaţi de Tom Sincler înconjurau casa, se postau în locuri de observaţie, se introduceau, prin uşi secundare, în imobil.

Alţii erau rezemaţi de balustrada cheiului, iar cîţiva pîndeau pe pluta lui Tom Sincler, trasă foarte aproape de mal şi legată, prin scări de frânghie, cu parapetul.

Inspectorul de poliţie pregătise un întreg arsenal de luptă căci pusese la cale, pentru noaptea aceasta chiar, captura periculoaselor fiare, urmărite de atîta vreme.

Pentru edificarea lectorului, vom spune că nici printre clienţii „Tavernei Chineze", nici printre servitorii lui Li-Fung, nici printre artişti cari se perindau de un an şi mai bine, nu se aflau cei doi bandiţi căutaţi de Tom Sincler.

Poate că vestitul poliţist, încăpăţînîndu-se să-i găsească acolo, ştia mai multe decît noi, sau, poate, se înşela, pur şi simplu, cum v-aţi înşelat şi d-voastră un moment, crezînd că Boby Hamilton, Regele Vacsului, nu e decît numele de împrumut al lui Harry Pickleston, sau că Allen Preston, zis Cellino, zis Jim Parker, era fiul perechei blestemate.

După cum am dat de David subt negreala lui Adonis, tot aşa vom descoperi, în curînd şi pe Malvina şi Harry ; după cum v-am spus odată, i-aţi întîlnit, sub altă înfăţişare, în primele capitole ale acestei istorisiri.

XV. „TAVERNA CHINEZĂ"

Ploaia aceea violentă picase de minune, căci împiedica pe clienţi să viziteze cabaretul. Tom Sincler n-avea nici un interes să dea o reprezentaţie poliţistă americanilor veniţi să petreacă în „Taverna Chineză". Era mult mai bine să se lucreze cu discreţie şi prompt. El instalase, de altfel, un agent în uniformă care să întoarcă din drum taximetrele ce s-ar fi oprit acolo, anunţînd pe noctambuli că, din pricina furtunei, spectacolul şi consumaţiile erau suspendate în seara aceea.

Cabaretul se deschidea, de obicei, la miezul nopţii. Abia atunci soseau artiştii, iar clienţii mai tîrziu. Tom Sincler şi doi companioni se prezentară mai de vreme, sub balaurul de fier dantelat ce lumina cu roşu şi verde, intrarea... După sonerii prelungite, detectivul începu să bată cu măciulia bastonului în uşa tavernei. Nici un răspuns. Li-Fung n-avea poftă să deschidă.

Cum însă, servitorul chinez care parlamentase cu inoportunii anunţă pe patron că e Tom Sincler, aceştia, înjurînd printre dinţi, îşi făcură un glas de miere şi se repeziră singuri să deschidă. Ei poftiră pe detectiv înăuntru.

Susur-de-Izvor o femeie voinică, de aproape şaizeci de ani, care nu o dată îşi pălmuia bărbatul, la supărare, era foarte politicoasă cu restul muritorilor. Cerînd scuze lui Tom Sincler, îl lăsă în seama lui Li-Fung.

— Nu sînt îmbrăcată... Soţul meu o să vă ţină de urît !... anunţă Wing-Tai-Pu într-o perfectă limbă americană, pe care o învăţase la New York, unde trăise ani întregi. Urmat de Boby Hamilton, inspectorul de siguranţă intră, la braţ, cu un necunoscut. „La braţ" e un fel de a vorbi, căci tînărul negru care-l însoţea era legat de braţul stîng al detectivului cu două curele bine încheiate.

David Pickelston, căruia peste zi, Tom Sincler nu-i permisese decît să îmbrace un costum obişnuit în locul smochingului negru şi-al şalvarilor verzi, era agăţat aşa, de-aproape şase ore. Trebuia să-şi potrivească paşii şi dorinţele, după ritmul indicat de cellalt.

Această poziţie incomodă îl enerva, îl exaspera. Nu ştia ce urmăreşte blestematul de poliţist, purtîndu-l cu el în toate părţile, silindu-l să-şi potrivească mersul în măsura sa şi să nu facă decît mişcările impuse de el.

— Poftiţi aici ! îi invită Li-Fung, cu behăitul său de căpriţă amabilă, arătîndu-le o masă retrasă, luminată de o singură lampă.

Nu trebuie să se vadă lumină, din stradă. Cabaretul chinez doarme pînă la miezul nopţii, după cum luna răsare pe muntele Si-Sin, după ce soarele a apus în dosul colinelor Cirip-Cirip !

Li-Fung le oferi spre mîncare cîte un cuib de rîndunică, ceea ce Tom Sincler refuză cu energie, temîndu-se să nu fie de pupăză.

El ceru trei limonade, insistînd ca lămîia să fie tăiată şi stoarsă în faţa lor. Doi chelneri chinezi executară ordinul cu mare grabă, fugind de colo pînă colo, cu paşi mărunţi şi cu mici chiote de supunere şi gingăşie.

Tom Sincler şedea pe un scaun lipit de-al lui David Pickleston, care dădea semne de vădită nemulţumire.

— Ce e, suflete, de ce n-ai odihnă ? îl întreba detectivul, binevoitor.

— Eu nu-nţeleg cît o să mai ţină gluma asta, Tom Sincler ? ! De şase ore mă porţi aşa, legat de d-ta. Înţelegi, asta nu-mi prea convine !

— Ne convine sau nu în mod egal la amîndoi, iubite Adonis!... zîmbi detectivul.

Nu-mi poți răpi plăcerea de a te ști lipit de sînul meu... De cînd umblu după tine, ticălosule!

Apoi, adresîndu-se lui Boby Hamilton, care ședea abătut, la alt colț al mesei, încercă să-l înveselească.

— Te uiți la noi, domnule Hamilton? Noi sîntem frații siamezi. Detectivul și spărgătorul. Poliția și crima. Nu putem trăi unul fără cellalt. La mii de kilometri, sîntem legați unul de altul. Dacă te țiu așa de strîns de mine, scumpul meu Adonis, o fac pentru plăcerea filosofico-estetică de-a realiza, de a prelungi un simbol. Cînd vom mai avea, oare, acest prilej?...

Tom Sincler expuse o-ntreagă teorie a dificultății muritorilor de a pune față-n față forțele cari conduc omenirea, insistînd asupra faptului că nimic nu e mai departe de un lucru, decît ceea ce decurge din acest lucru.

Dar nici Regele Vacsului, nici sclavul uns cu vacs — al cărui nume Tom Sincler evita să-l pronunțe în acel local — nu păreau că gustă, în mod special, teoriile detectivului, fiind preocupați de propriile lor probleme.

David Pickleston ar fi vrut să se vadă liber, Boby Hamilton era îngrijorat de dispariția scumpei sale Ida, care nu mai dăduse semne de viață, de cînd părăsise apartamentul lui Jim Parker. Nerăbdător să afle, prin Li-Fung, de urma ei, miliardarul n-avea spiritul destul de predispus spre considerațiuni de ordin general.

XVI. O LIMONADĂ SUSPECTĂ

Profitînd de faptul că Tom Sincler scotea pe omul legat de el să ia puțin aer sau să-și spele mîinile pe culoarul din stînga, în fund, Boby Hamilton chemă pe Li-Fung și-i spuse:

— Poftim zece franci. O să avem nevoie de d-ta, în noaptea asta. Te rog să ne dai tot concursul și te vom

răsplăti din belșug. Deocamdată, spune-mi: ți-aduci aminte de o dansatoare, Ida?

— Ida... Cum să nu!... Arlette Leblond... Excelentă fată! Am pierdut-o... S-a măritat cu dobitocul de Boby Hamilton, Regele Vacsului!

— Regele Vacsului nu este așa de dobitoc, Li-Fung, cum îți închipui! replică miliardarul, jicnit că n-a fost recunoscut numaidecît, cu toate că mai fusese de cîteva ori în acel local, cu diferiți prieteni din New York și cu Ida, chiar.

Dacă te-ai fi uitat pe vreo cutie „Myosotis", ai fi văzut chipul meu pe capac!

— Spirite cerești, venerate Confucius, trăsniți-mă! exclamă Li-Fung ridicînd mîinile și tîrîndu-se pe podele.

Lumina verde ți-a schimbat fața și nu te-am recunoscut. Iartă-mă, mister! Iartă-mă!

— Fără supărare, Li-Fung, îl consolă Boby. Te rog să-mi vorbești tot așa de deschis și de-acum încolo. Spune-mi, Idei îi plăcea mult să danseze aici?

— O, da! A plîns cînd ne-a anunțat că se mărită. Celelalte fete o-ncurajau, îi spuneau c-ar trebui să sară-n sus de bucurie, că un bărbat miliardar nu se găsește pe toate drumurile. Mă rog, tot ce vorbesc dansatoarele, în asemenea ocazii!

Cu ochii umezi, bătrînul chinez, împreunîndu-și mîinile, rugă pe Regele Vacsului să-i spună dacă doamna Hamilton s-a mai gîndit, în lunile din urmă, la prietenii ei, la taverna unde fusese atît de iubită.

— Nu ne-a uitat?

— Nu, Li-Fung. Mi-a vorbit de multe ori de d-ta, de cabaretul ăsta, de camaradele ei. Uneori, îmi spunea cu melancolie: „La ora asta, se aprind lampioanele în taverna lui Li-Fung. Luthul începe să răsune, dansurile pornesc, cîntece și glume umplu văzduhul!..."

Boby Hamilton scoase un suspin involuntar. Li-Fung îi privi cu duioșie.

— Să mă iertați, mister, dar vorbiți de d-na Hamilton cu oarecare părere de rău... nu cumva...

— M-a lăsat, Li-Fung, m-a lăsat! izbucni Regele Cremelor de Ghete, nemaiputînd să se stăpînească.

Azi-dimineață era în casa mea, iar acum...

— A plecat ?

— Da. Azi, la orele 5 și jumătate. Mi-a spus că-și reia libertatea și seara n-a mai venit la masă. Am căutat-o pretutindeni. Iată-mă și la dumneata. Tot mi se pare că o să vină aici, chemată de glasul amintirilor !

— Ce bucurie ar fi pe noi toți, dac-am revedea-o !

— Și eu aș fi fericit, Li-Fung ! Aș convinge-o, poate, să se reîntoarcă !...

Dialogul sentimental dintre chinez și american fu întrerupt de intrarea perechei Tom Sincler și falșul arap.

Acesta nu părea încîntat de mica excursie făcută. Își pusese în gînd să-l plictisească pe detectiv cu nevoia de a se duce mereu afară, de a se deplasa, necontenit, doar-doar se va hotărî cellalt să-l dezlege. Dar blestematul de polițist nu părea deloc stînjenit.

— Vreau să-ți impun prezența mea, Adonis, vreau ca tot fluidul din mine să treacă-n tine, să mă ai în piele, cum spun francezii.

După ce voi avea convingerea că am gonit din tine maimuța și porcul ancestral...

— Ca să treacă libelula și turtureaua ! îl întrerupse David, rînjind galben.

— Exact !

După ce mă voi fi convins că orice tentativă de fugă a pierit în tine și că te-ai purificat de toate amintirile diverselor tale metamorfoze, inclusiv cea de spărgător și de valet negru — după ce voi simți că ești plin de Tom Sincler, ca de-o beție de morfină — îți voi da drumul, scumpul meu Adonis ! Mai mult : te voi face colaboratorul meu cel mai prețios, un *alter ego !*

Deocamdată, îmi dai voie să-ți ofer o țitronadă ?

Îi arătă paharele puse pe masă și băură cîteșitrei, spre marele dezgust al lui Boby Hamilton, care, american 100%, nu înțelegea să stea la masă și să-și ciocnească paharul cu un negru, fie acesta numai înnegrit, iar nu un arap veritabil.

La rîndul său, David Pickleston nu era dispus să aprecieze nici spiritul, nici înțelepciunea inspectorului de poliție.

Aș prefera să mă dai pe mîna poliției, să sfîrșim odată, protesta el.

Cum o să mănînc, cum o să mă spăl, legat de dumneata ?

— Cu mine-n brațe, păunașule ! Nani ! Nani ! De ce te strîmbi ?

— Limonada asta are un gust grețos !

— Protestez ! strigă Li-Fung cu vocea lui pițigăiată. Limonada mea e de cea mai bună calitate, a fost preparată chiar în fața d-voastră.

— Li-Fung are dreptate, interveni Tom Sincler. Și eu o găsesc excelentă, dar dacă lui Adonis nu-i place, îl vom duce s-o dea înapoi, să-i treacă greața.

În fundul culoarului, la stînga, nu-i așa ? *Après vous, mon chèr !* încheie detectivul, punîndu-se, cu grație, la dispoziția lui David, care găsise un nou prilej să-l deranjeze.

Profitînd de lipsa celorlalți, Boby Hamilton continua să-l descoase pe chinez :

— Ia spune-mi, prietene, aveai d-ta pe vremuri, un dansator, Cellino... Ce s-a făcut ?

— Îl am și acum. Vine după miezul nopții.

— Astă-seară o să vie ?

— Desigur. Cellino e un băiat foarte serios. N-a lipsit niciodată. Vine la timp și pleacă cel dintîi. Iată un artist de mîna-ntîi.

— Dar ștrengărița de Miss Dorothy ?

— Excelent copil.

— E cea mai bună prietenă a soției mele. Poate ne va spune dînsa unde e scumpa mea Ida !

— Tom și David intrau în pas militar, țepeni, unul lîngă altul. Buzele roșii ale arapului schițau o strîmbătură, iar detectivul surîdea, paternel.

— Li-Fung, n-ai cumva o pană de păun sau de pasărea paradisului ?

— De unde să le scot, domnule inspector ?

— Ai dreptate. Nu trăim în paradisul asiatic, ci într-un oraș modern, prozaic...

Mă mulțumesc, în cazul acesta, cu o simplă pană de găină.

— ?

— Aş dori să gîdil puţin omuşorul camaradului meu alăturat, căruia ţitronada îi stă ca o şopîrlă acră în gîtlej şi n-o poate reda libertăţii. Stau la dispoziţia d-tale, scumpul meu frate siamez, oricînd. *Après-vous, s'il vous plaît!*

XVII. ÎN LEGĂTURĂ CU PROVIDENŢA

Dar Adonis renunţă să mai iasă pe culoar, la stînga, văzînd că toate sforţările sale de a-şi exaspera tiranul, erau inutile.

— Crezi în providenţă, suflet rătăcit? îl întrebă Tom.

— Aş crede, dac-aş şti ce este...

— Îţi voi explica altă dată. Ei bine, providenţa a vrut să fii servitorul negru al unui fachir, căci dacă ai fi fost alb, tatăl tău, cu care vei fi pus faţă-n faţă foarte curînd, te-ar fi recunoscut imediat, s-ar fi trădat, ar fi şters-o, văzîndu-te cu mine. Aşa, îl vei recunoaşte numai tu şi-mi vei spune, dacă, într-adevăr, e el. Cît despre iubita-ţi mamă, va fi ceva mai greu s-o identifici, căci are un aspect exotic şi venerabil, de care sper că o vom dezbăra chiar în noaptea asta!

Li-Fung se reîntorcea, surîzător, ţinînd cu graţie, între două degete, o pană de cocoş, smulsă din chivăra unui artist, care făcea pe şeful unui trib de Piei-Roşii. El oferi pana lui Tom Sincler care o primi şi o ţinu între degete cu acelaşi gest preţios. Întinzînd pana de cocoş mînei stîngi a lui David (dreapta acestuia era paralizată de curelele cari o strîngeau), Tom Sincler luă atitudinea unui cavaler ceresc, în faţa unei mici princese de neam străvechi. În acelaşi moment, însă detectivul tresări. În vreme ce afară se descărca un trăsnet prelung, un domn voinic, foarte elegant, cu barba neagră şi cu ochelarii coloraţi, intră. Personagiul, în frac, avea mişcările greoaie, vulgare; era însoţit de o femeie mică, îmbrăcată în valuri de mătasă, ca nobilele indiene. Aceste văluri o acopereau toată; un alt văl, tivit cu aur, cobora pe frunte, pînă lîngă ochi. Cei doi vizitatori se aşezară la un colţ opus al mesei unde luase loc Tom, Boby

şi Adonis; femeia şedea cu spatele la dînşii. Se vedea numai chipul brun, măsliniu al omului cu barbă, foarte neagră, un fel de nabab persan. Scoţîndu-şi ochelarii, străinul descoperi o frunte îngustă peste care se împreunau două sprîncene foarte groase şi negre. Tom Sincler le recunoscu.

Li-Fung se repezi să-l servească — nişte clienţi de seamă trebuie serviţi totdeauna — cu exces de amabilitate.

Fără să piardă din ochi grupul cel nou, detectivul continua să zeflemisească pe David, în indiferenţa lui Boby Hamilton.

— Fiu al rasei Pickleston, nici o fibră a sîngelui tău nu tresare în acest moment?

— Nici una! răspunse David, poliţistului, fără să înţeleagă întrebarea.

Ca şi lui Boby Hamilton, tot aşa şi lui David Pickleston puţin îi păsa de acei străini ciudaţi, care bravaseră furtuna, ca să bea o sticlă de şampanie în „Taverna Chineză".

Preocupat de gîndul regăsirii frumoasei şi tinerei lui soţii, Regele Vacsului consulta, mereu, ceasornicul; era exasperat că minutele treceau foarte încet şi nici un artist, din cei aşteptaţi, nu sosise încă. Dar mai era vreme.

Anunţată de un serv pitic că au sosit oaspeţii noi, necunoscuţi, în local, Wing-Taï-Pu, zisă Susur-de-Izvor sosi şi dînsa, majestuoasă şi superbă, sub kimonou, făcînd reverenţe bogatului asiatic. Nababul măsliniu îşi mîngîia barba, privind cu aerul unui nou-venit plin de curiozitate, lampioanele şi decoraţiunile cabaretului, în care nu luminau decît cele două lămpi ale meselor ocupate; restul era cufundat în misterioasă penumbră.

Nu ştim ce va fi gîndit Tom Sincler, despre cei doi vizitatori nocturni. Era, însă, curios că ei pătrunseseră în local, cînd agenţii postaţi la uşă aveau ordinul să nu lase decît pe artişti.

Clienţii necunoscuţi nu fuseseră anunţaţi că, din pricina marei ploi, cabaretul va fi închis în acea noapte?

Cu un surîs enigmatic la colţul gurei voluntare, Tom Sincler îşi continua dialogul cu Adonis, în indiferenţa miliardarului.

— David Pickleston, regret un singur lucru: că nu te-ai făcut poliţist. Ai o inteligenţă de o calitate mai aleasă ca a borfaşilor de rînd. Ca detectiv, ai putea face mult mai

mult bine societății, decît îți faci personal, ca spărgător. Și-apoi, ai un suflet de elită. Ai salvat o femeie. M-ai umilit pe mine, care eram gata s-o pierd. Unul din motivele pentru care te țiu strîns legat de mine, este și amintirea aceasta. Caut pocăința. Vreau să te simt pe inima mea, greu ca o remușcare...

Negrul de contrabandă nu se lăsă nici el mai prejos, căci replică filosofului de la Boston :

— Și eu regret din toată inima, Tom Sincler, că-n loc să te faci polițist, nu te-ai fi făcut pickpocket. Cu inteligența d-tale, ai fi cîștigat milioane. Ca detectiv, cîștigi prea puțin. Societatea nu te răsplătește după cum meriți !

— Poate că mai e vreme ! insinuă Sincler.

— Pentru mine, vai, nu mai este vreme să mă fac polițist ! oftă David..

— Nu se știe ! Multe s-au mai întîmplat ! Dacă nu te-am predat comisarului pîn-acum, însemnează că aveam un scop. Sînt în stare să te scot basma curată, dacă-mi dai pe mînă pe șefii bandei cu care ai operat la Filadelfia... pe părinții tăi...

Și Tom Sincler aruncă o privire piezișă spre masa cealaltă.

— Jur pe șalvarii lui Mohamed — fiindcă pe orice lucru serios aș jura, nu m-ai crede — că n-am lucrat niciodată cu banda din Filadelfia ! N-am omorît pe nimeni ! Mi s-au atribuit crime pe cari nu le-am făcut ! Am fost condamnat la moarte pe nedrept ! Voi ști cum să mă răzbun pe cei cari au lăsat să se creadă că erau ale mele omorurile săvîrșite de ei !... protesta David, cu un mare accent de sinceritate în glas, punctînd cu o lovitură a pumnului stîng în masă, fiecare frază din această patetică tiradă.

— *All right !* aprobă Tom, prinzînd cu mîna dreaptă, stînga spărgătorului.

Te voi face agent de siguranță. Obligația e luată din amîndouă părțile. Martor ne e Mister Boby Hamilton !

— Domnii mei, tîrgul acesta mi se pare foarte original, dați-mi voie să mă îndoiesc de eficacitatea lui !... interveni miliardarul, care constatase, cu un oftat, privindu-și ceasornicul, că mai erau patruzeci de minute pînă la miezul nopții.

Tom Sincler, nu ți-e teamă de domnul acesta, odată liber, o va lua la sănătoasă ?

Ofensat, David Pickleston măsură pe miliardar :

— Dumneata nu cunoști cuvîntul de onoare al pickpocketilor, domnule Hamilton !

— Dacă David Pickleston a bătut palma cu mine, înseamnează că știe ce vrea. În duelul nostru, eu am fost cel mai tare.

— Recunosc cu lealitate, c-am fost învins și mă supun ! complectă David.

— Cînd mi se oferă asemenea situație, de ce-aș refuza ? Ce pot să fac la Paris, unde am tras pe dracul de coadă ca valet al unui fachir ? Furturi și spargeri ? Dar eu nu știu să mă lupt decît cu poliția Statelor Unite, cum m-aș putea măsura cu francezii ?

Tom Sincler, este o mare mîndrie pentru mine să am asemenea stăpîn !

Cei doi colegi își strînseră, cu efuziune, mîinile libere.

— Ne-am înțeles ! Te numesc subagent special. Te vei numi Bordeaux 333.

— Mulțumesc. Bordeaux 333. Dar cartea de polițist ?

— O vei avea numaidecît. Deocamdată, ține fluierul ! Domnule Hamilton, contăm pe discreția d-tale.

— Nu mai încape îndoială. Dar vă mărturisesc că nu mai înțeleg nimic !

— Nici azi n-ai înțeles nimic din ceea ce s-a petrecut în casa lui Jim Parker, dar cred că-n noaptea asta se vor lămuri multe. Am venit aici să dăm de urma doamnei Hamilton și-a colierului. Dacă pleci cu amîndouă, ești mulțumit ?

— Încîntat ! Mai ales că soția mea e complect nevinovată.

— Să zicem. Lucrul acesta, în orice caz, nu l-aș putea jura pe onoarea mea de polițist.

— Scumpa mea Ida nefiind goală în brațele fachirului, adulterul n-a putut fi constatat. N-am nici un motiv de divorț.

— Părerea mea este că Adonis, fostul arap al fachirului, ne-ar putea spune dacă doamna Hamilton era sau nu metresa lui Jim Parker.

— Vă înşelaţi ! protestă noul agent, afiliat poliţiei franceze.

Ca spărgător, v-aş fi putut trăda secretele fostului meu patron. Ca detectiv, însă, onoarea mi-o interzice !

— În cazul acesta, hotărî inspectorul, îţi ridic, pentru moment, delegaţia de subagent secret. Adu fluierul ! Aşa ! David Pickleston, te-am degradat ! Eşti un simplu pickpocket. Ai să ne spui dacă doamna Hamilton avea sau nu relaţii cu Jim Parker !

Miliardarul interveni cu vehemenţă :

— Domnule Pickleston, onoarea îţi dictează să rămîi în rolul dumitale de poliţist şi să fii gentilom, ca orice poliţist !

Cavalerismul lui Adonis îşi găsi maximum de expresie într-o frază sublimă, punctată cu lacrămi :

— Tom Sincler, din moment ce m-am ridicat pe scara valorilor morale, nu mă poţi sili să mă cobor din nou în mocirla societăţii ! Ar fi inuman !

— Bravo, Adonis ! replică detectivul. Am vrut să te-ncerc şi m-am convins că eşti într-adevăr un om de onoare ! Poftim fluerul ! Bordeaux 333 !

— Mersi ! Bordeaux 333 ! răspunse David Pickleston care-şi simţea în jurul frunţei o aureolă de divinitate. Boby Hamilton iradia şi el de-o fericire celestă, savurînd deliciile incertitudinei de-a fi sau nu încornorat.

Tom Sincler îi aduse la realitate, pe amîndoi :

— Domnii mei, toate aceste consideraţiuni cavalereşti vă onorează, dar cum nu ne aflăm la Academia de Ştiinţe Morale, ci în taverna mult veneratului Li-Fung, s-o scurtăm !

Noi am venit aici să descoperim un colier de perle şi să redăm societăţii pe onorabila doamnă Hamilton. Auziţi ? Această sonerie, aceste bătăi violente în uşă, vestesc începutul comediei. Să fim gata. David Pickleston, să trecem alături, să-ţi iscălesc cartea de poliţist şi să ne deghizăm. Domnule Hamilton, în intresul cercetărilor noastre, vino şi dumneata cu noi !

N-apucase Tom Sincler să stingă lampa şi să intre în camera vecină, că un alt bec se stinse în local : nababul persan sau indian şi femeia asiatică ce-l acompania, întoarseră şi ei nasturele lampionului. Boxa lor intră în umbră ; cei doi clienţi exotici nu se mai vedeau... Afară, tuna şi ploua cu găleata.

XVIII. UNDE VEDEM PE CELLINO

Cu toate furtunile cari intimidau cîteodată clientela, luna iunie era cea mai rentabilă pentru Li-Fung. „Taverna Chineză" îşi recruta majoritatea oaspeţilor printre americanii de nord. Ei plecau din Noul Continent pe la sfîrşitul lui mai, ca să părăsească Parisul după 14 iulie.

Explicaţiunea acestor migraţiuni estivale, Tom Sincler o găsea în faptul că omul este un animal agricol, vegetal. Glasul strămoşilor cari au locuit în păduri se deşteaptă în individul modern. Piatra, fierul şi astfaltul oraşelor, încinse de caniculă, trezesc în noi nostalgia umbrei verzi a codrilor, răcoarea parfumată a vegetaţiilor pierdute..

Ceea ce atrage pe yankei spre Paris nu sînt dantelele de piatră cenuşie a catedralelor, nici faimoasa viaţă de noapte pe care-o pot găsi atît la New York, cît şi la Berlin. Colinele împădurite ale Franţei, codrii ei adînci, iată ce-i recheamă, cu mii de braţe înflorite, de dincolo de imensitatea Oceanului.

Cînd legiunile de soldaţi americani debarcau pe pămîntul vechi al Europei, piepturile tinere ale noilor aliaţi se umflau de aerul pur, strigăte de admiraţie izbucneau, în faţa armatei de stejari seculari sau de mesteacăni delicaţi, umbrind drumurile, ce-i duceau, într-un singur elan, spre Frontul Nord-Est.

Odată setea vegetală potolită, odată astîmpărat instinctul aviatic, locuitorii Noului Continent pot gusta farmecile calme ale unei bătrîne civilizaţii. Dar fără pădurile ei, Franţa n-ar fi paradisul visat de oamenii maşinilor, ai palatelor zgîrie-nori, ai podurilor de fier, cari trec peste ape triste, tulburi, cenuşii, unsuroase, lipsite de acel verde campestru, pe care fluviile Franţei, începînd cu Sena, îl rostogolesc chiar în inima oraşelor, printre ziduri de granit.

Şi nu se ştie dacă în marele război, America n-ar fi trecut de partea Germaniei, dacă Germania în loc să se gă-sească pe un teritoriu arid, nisipos, ar fi populat colinele dulci şi codrii milenari ai vechei Galii, pînă-n Finister şi Bordeaux.

Semănînd cartea de subagent a lui David Pickleston, detectivul evoca ziua luminoasă cînd debarcase, împreună cu trei sute de camarazi, la Bordeaux, ca să lupte în tranşeele Nordului.

Prin asociaţii de idei, numele acestui oraş, pe care-l scria pe cartea noului poliţist, îl întinerea cu şaispreze ani.

Emoţia amintirei ar fi fost mai intensă, mai poetică, dacă loviturile din poarta cabaretului nu l-ar fi chemat la apriga realitate..

— Omul care bate aşa, e prea impetuos, ca să fie un amercian ! se gîndea Tom Sincler.

Dar poliţistul se înşela : omul care insista să intre, era un compatriot, Allen Preston.

Ras complect, cu ochii albaştri, noul-venit devenea în fiecare seară foarte brun, îşi punea o mustăcioară neagră şi mici cotleţi lîngă urechile cu inele de aur ; nu l-ar fi recunoscut nimeni, sub masca pasionatului partener al lui Miss Dorothy.

După cum doamnele din aristocraţia americană nu recunoşteau în vrăjitorul Jim Parker pe însuşi acela care le trimitea la acest vrăjitor, tot aşa, noctambulii trimişi la taverna lui Li-Fung de către Allen Preston, nu l-ar fi identificat, în ruptul capului, pe fiul ilustrului rival al lui Edison, subt costumul de dansator meridional.

Clienţii „Tavernei Engleze" îl cunoşteau ca italian sau mexican ; nu bănuia nimeni că Cellino era fiu al unui fiu glorios al Statelor Unite.

Foarte elegant în fracul său, cu capa pe umeri, cu clacul pe cap, cu mănuşi albe-n mînă şi-n dreapta cu un baston cu măciulia de argint, Cellino venise mai de vreme, dorind să vorbească fără martori lui Li-Fung. La insistenţele sale, însuşi patronul alergă să-i deschidă.

— Hei, ce elegant sîntem astă-seară !... Parc-am fi un gentleman care se duce la club ! zise mult veneratul patron.

— Ai ghicit, Li-Fung ! Mă duc la „Clubul Excentric", unde pot fi văzut în orice seară, de ani întregi, în compania celor mai distinşi americani din Paris. Dac-am venit la ora asta, însemnează că se petrece ceva neobişnuit.

— Să cunoaştem şi noi acel lucru neobişnuit ! se pitigăi chinezul.

— Li-Fung, fiecare om poartă o mască. Masca mea este a dansatorului Cellino. În realitate, mă numesc Allen Preston şi sînt fiul marelui savant Fenimore Preston. D-ta, care-ai trăit atîta la New York, trebuie să fi auzit de el...

— Rivalul răposatului Edison !

— Exact !

— Eu sînt un gentilom cunoscut şi stimat în cea mai aleasă societate. Dar sînt pe cale să pierd acest nume, să dispar din lumea bună, dacă nu-mi dai un ajutor...

— Cu plăcere, dar cu condiţia să nu fie amestecată poliţia. N-am văzut nimic — nu ştiu nimic — nu dau nici o mărturie !

— N-avea grijă !

Ţi-am adus, deunăzi, un colier de perle pentru care mi-ai dat 200 000 franci.

— Dacă face...

— Face mai mult, ştii bine !

Li-Fung se uită împrejur, cu teamă. Amîndouă mesele care fuseseră ocupate, adineauri, erau întunecate. Aprinse. Nimeni. Se uită în salonaşul de alături : văzu pe Tom Sincler, pe Boby Hamilton şi pe însoţitorul lor negru. El căută din ochi perechea străină. Dar nici asiaticul voinic, cu barba neagră, nici femeia măruntă care-l însoţea nu mai erau acolo. Pe unde ieşiseră ?

XIX. SUS MÎINILE !

Insistenţele lui Cellino nu dădeau răgaz lui Li-Fung să-şi ducă mai departe investigaţiile mintale, privitoare la strania pereche dispărută.

— Colierul meu face mult mai mult, știi bine! El aparține soției unui miliardar. Soțul a aflat că e în posesia mea și mi-a spus că dacă în 24 ore nu i-l dau înapoi, mă va denunța. Allen Preston va fi compromis pentru totdeauna. Așa mi-a spus.

— Și el are dreptate! behăi bătrînul. Știu ce vrei să-mi propui. Mi-ai adus 250 000 franci și vrei să-ți înapoiez colierul. Regret, dar nu-l mai am aici!

— Să nu ne grăbim! îl întrerupse Cellino.

În primul rînd, nu ți-am adus nici un franc, fiindcă n-am de unde, iar în al doilea rînd, colierul e aici, trebuie să fie aici! Cînd ți l-am încredințat, te-am rugat să-l păstrezi, căci l-aș putea libera dintr-un moment în altul... Să fim înțeleși!

Li-Fung, luat repede, începu să se codească:

— Scumpul meu Cellino, lucrurile astea eu nu le prea pricep... Să-ntreb pe Susur-de-Izvor... Poate să știe dînsa!

Susur-de-Izvor, libelula mea, ia poftim! miorlăi el, la ușa unei alte încăperi.

— Poftim aici, puțin! Cellino are să-ți facă o propunere dulce ca un pui de rîndunică și armonioasă ca un acord de luth!...

— Wing-Taï-Pu își făcu apariția. Ceremonios, Cellino îi sărută mîna bărbătească:

— Bună seara, doamnă! Trebuie să lucrăm repede. Am venit să-mi dați colierul!

— Cît ai adus?

— Nimic.

— Vrei să-ți dăm perlele fără nici o garanție?

— Da. Și nu numai atît! Îmi veți da și două sute de mii de franci, pe deasupra.

Li-Fung începu să rîdă, mărunt și subțire, bătîndu-și genunchii cu palmele.

Wing-Taï-Pu, dimpotrivă, era încruntată.

— Ai înnebunit, băiete!... protesta dînsa.

De ce nu ceri optsute de mii de franci, sau patruzeci de milioane sau cincizeci de miliarde... e totuna!

— Atîta-mi trebuie, atît vă cer! răspunse Cellino, hotărît, aproape tăios.

Știu că-i aveți! Trebuie să mi-i dați!

— Să zicem că-i avem. Ce ne dai în schimb?

— Cuvîntul unui om de onoare!

Li-Fung și cu Wing-Taï-Pu se uitară împrejur.

— Spune-i să poftească! zise femeia.

— Cine să poftească?

— Omul de onoare!

— Am spus cuvîntul meu, cuvîntul lui Allen Preston!

Wing-Taï-Pu nu înțelegea cine este Allen Preston.

— Fiecare om poartă o mască, draga mea, se crezu Li-Fung obligat să-i explice.

Grațioasa mea undă murmurătoare, Cellino este masca unui om de lume!

— S-o poarte sănătos! se răsti Susur-de-Izvor.

Eu nu văd unde vrea s-ajungă!

Allen Preston explică:

— Îmi trebuie colierul să-l dau înapoi stăpînului, îmi trebuie 150 000 franci să plătesc la „Excentric-Club" și-mi trebuie 50 000 franci ca să joc, să cîștig toți acești bani. Astă-seară sînt inspirat. Vi-i aduc înapoi, plus cei 200 000 pe cari mi i-ați împrumutat pe colier, plus jumătate din cîștig! Dacă nu-mi dați acești bani, îmi zbor creierii!

— Zboară-ți-i sănătos, puiule! Auzi vorbă! rînji Susur-de-Izvor.

— Da, replică Cellino, dar n-o să-mi trîntesc un glonte-n cap, înainte de-a fi spus poliției anumite lucruri!

— S-auzim!... exclamară într-un glas, cei doi chinezi.

— Că-n Franța, traficul cu cocaină e interzis!

— Asta știe toată lumea! chicoti Li-Fung.

— Că poliția pariziană urmărește fumătoriile de opium, tripourile clandestine și negoțul de carne vie!

— Și asta o știe toată lumea! rîse, la rîndul ei, Wing-Taï-Pu.

— Că la Paris n-are nimeni voie să tăinuiască lucruri furate, s-adăpostească bandiți, să aibă o casă plină de femei răpite și o pimniță unde putrezesc cadavre!

Li-Fung și Susur-de-Izvor se puseră pe un rîs convulsiv.

— Ha! Ha! Ha! Și asta știu toți copiii, darmite copoii poliției!

— Da, urlă Cellino, dar nu știe nimeni că există, la Paris, o casă unde se practică toate astea, subt lampioane chinezești!

Vreţi acum să ştiţi şi numele acelei case? E taverna venerabilului Li-Fung!

La auzul acestui nume, cei doi bătrîni, ca şi cum ar fi învoiţi, săriră asupra lui Allen Preston.

Wing-Taï-Pu îl apucă de gît, să-l sugrume, iar Li-Fung, strecurîndu-se între picioarele lui Cellino, încearcă să-l răstoarne. În acelaşi timp, ei căutau să-l scoată de acolo, tîrîndu-l spre o încăpere din fund.

Muşchiulos şi suplu ca orice dansator, Allen Preston, după o scurtă luptă, răuşi să se smulgă din strînsoarea lor şi, trăgîndu-se trei paşi înapoi, cu spatele lipit de zid, scoase un revolver pe care-l îndreptă spre agresori.

— Sus mîinile! porunci el.

Auzind zgomot, cei din camera învecinată voiră să se scoale, să vadă ce este, dar Tom Sincler le făcu semn să-şi vadă liniştiţi de deghizamente, să lase lucrurile să-şi urmeze cursul.

XX. CA FLOAREA PIERSICULUI...

Patronii cabaretului ridicaseră mîinile şi surîdeau galeş lui Cellino, ca şi cum n-ar fi fost vorba decît de-o glumă.

— Unul din voi va rămîne aici, cellat va intra să-mi caute colierul şi banii. Dacă nu, se va şti mîine în tot Parisul ce ascunde casa asta! Se va şti că la etajul întîi jefuiţi la cărţi oamenii pe cari îi îmbătaţi jos. La al treilea etaj, aveţi un lupanar clandestin, la al patrulea se fumează opium, se ia morfină şi cocaină; la al cincilea, locuiesc apaşii, complicii voştri, iar în subsol aveţi celule unde zac prizonieri bogaţi şi-un canal plin de cadavrele celor asasinaţi. Să nu vă puie dracul să-mi faceţi ceva, fiindcă, dacă nu ies de-aici într-un sfert de oră, prietenii mei cari aşteaptă afară, au ordin să vă denunţe! S-a sfîrşit cu voi, chinezi afurisiţi.

— S-a sfîrşit cu tine, dansator nemernic, care ne mănînci pîinea şi vrei să ne răsplăteşti în felul ăsta! Ieşi afară, că de unde nu, îţi crăp capul cu scaunul ăsta!

Mai puţin impulsiv decît soţia sa, care nu se putea stăpîni, Li-Fung o numi libelulă scînteietoare şi-o rugă să se potolească.

— Cellino e un băiat de inimă! spunea chinezul, dulce şi unsuros ca o mie de cuiburi de rîndunică.

Nu lua în seamă toate prostiile pe cari le spune! Eu zic să-i dăm banii şi colierul... Un simplu împrumut, drăguţule, nu-i aşa?

— Vă dau cuvîntul meu de gentilom că aveţi tot ce mi-aţi dat, plus un cîştig pe deasupra! Iar dacă Dumnezeu nu-mi va ajuta nici noaptea asta la club, am să mă-nfrăţesc cu dracul şi mă fac omul vostru pe viaţă şi pe moarte!

— Nu s-ar putea mai puţin?! se tînguia Li-Fung.

Ia gîndeşte-te! 200 000 franci! Plus cei 200 000 pe cari ţi i-am dat! De unde să scoatem atîţia bani?

— Nici o lăscaie mai puţin! Voi sînteţi cei mai bogaţi oameni din Paris. Nu mă siliţi să vorbesc! Haide, grăbiţi-vă, că n-am vreme!

Li-Fung începu să mîngîie kimonoul autoritarei sale soţii:

— Haide, Izvoraşule!... Du-te şi caută cele dorite, du-te, armonie de trestii, legănare de evantalii, freamăt de luth sacru...

Legănîndu-se greoi, Susur-de-Izvor ieşi s-aducă banii şi colierul.

— Uite cum se duce! o contempla Li-Fung, plin de admiraţie.

Ca floarea piersicului pe un pîrîu!

— Ca hipopotamul pe gîrla sacră... bombănea Cellino. Crocodil! Balenă! Rinocer! şuiera el, printre dinţi.

— Floare de lotus! îl corija Li-Fung.

Apoi, familiar:

— Fie, că ne-ai tras o spaimă, Cellino!

— Voi mi-aţi tras mie o spaimă! Aţi vrut să mă strîngeţi de gît! Idioţilor! Peste un sfert de oră vă cotrobăia prin casă toată poliţia Parisului!

Li-Fung începu să se bată iar cu mîinile pe pulpe, chicotind:

— Ki! Ki! Ki! Da' cine ţi-a spus toate prostiile cu opium, lupanare şi cadavre?

— Prostii! Infamii! rectifică Cellino.

Ar fi un lucru de crezut aşa ceva, în mijlocul oraşului?

Sus mîinile!... urlă el, observînd că Li-Fung îşi pipăia în mod suspect kimonoul.

Chinezul se prefăcu că-şi netezeşte mustaţa şi-şi frecă nările.

— Mă mănîncă nasul...

— Vezi să nu mănînci bătaie!...

— Şi, zău, ia spune-mi, cum ai auzit toate astea? Cine ţi-a spus? Mai vorbesc şi ceilalţi artişti? Ar fi o mare nenorocire să intru pe gura lor! Auzi! O casă onorabilă ca a noastră!...

— Artiştii nu vorbesc nimica, deocamdată. Dar am auzit, întîmplător, că există la Paris o casă — ar putea să nu fie a voastră — unde se petrec toate astea. Se mai spune că această casă e unită cu Sena printr-un canal în care sînt aruncaţi cei omorîţi de stăpîni... Subt acest canal, ar fi zidită o boltă, în care sînt ascunse avuţii imense.

Dar astea sînt poveşti din O *mie şi una de nopţi* şi numai proştii ar putea să le creadă! Sus mîinile!

Iarăşi făcuse Li-Fung ceva suspect cu mîna, căutînd în buzunarul pantalonilor.

— Mă cam doare bătătura! zise chinezul, ridicînd piciorul şi pipăindu-l.

— O să se schimbe vremea!... rînji Cellino, ascultînd cum tuna afară şi cum vîjîia ploaia.

— Cînd ne dai banii înapoi?

— Peste o oră.

— Dar dacă pierzi iar?

— Nu pot să pierd la infinit! În orice caz, păgubaşi nu vă las! V-am spus: îmi vînd sufletul Satanei!

Ştiţi bine cîţi clienţi v-am adus pînă acum! Ei bine, sînt capabil să vă furnizez minori cari să-şi toace averea la cărţi, morfinomane, miliardari buni de asasinat, tot ce poftiţi numai să mă plătesc de voi!... Aşa am ajuns. Dar nu mi-am pierdut nădejdea! Trebiue să fiu bogat, într-o zi!

Li-Fung începu iar să-şi poarte mîinile de-a lungul corpului, ca şi cum ar fi căutat să pipăie o armă. Allen Preston avu impresia că şiretul chinez exagerează gestul ca să-i atragă atenţia şi să i-o fixeze asupra lui.

Asta însemna că ceva necurat se pregăteşte la spatele lui Cellino.

Într-adevăr, Susur-de-Izvor, în mînă cu o eşarfă pe care voia să i-o arunce în jurul gîtului, venea, însoţită de doi servitori pitici, gata să suprime pe dansatorul favorit al localului.

Aceasta, însă, se reîntoarse brusc şi, lipindu-se de Li-Fung, ca să nu-l aibă în coastă, ridică revolverul asupra celorlalţi trei.

— Sus mîinile!

Cu o voce mai blîndă ca murmurul unui pîrîu, Wing-Taï-Pu îi răspunse:

— Cum o să ridic mîinile cari sînt încărcate de perle şi de bancnote, pentru frumosul Cellino?

Iată colierul şi iată cei 200 000 franci. Gîndeşte-te, copilul nostru drag, ce avere ai în mîinile tale şi cît trebuie să te iubim, ca să-ţi împrumutăm atîţia bani!

— Şi eu vă iubesc pe voi, şi n-o să vă pară rău. Haide, daţi mai repede!

Întinzîndu-i de cîteva ori şi luîndu-i înapoi, hotărîndu-se, cu greu, să se despartă de acea avuţie, Wing-Taï-Pu îi dete, în sfîrşit, banii şi perlele, în vreme ce Li-Fung se lamenta:

— Vino, Susur-de-Izvor, vino să vedem dac-a mai rămas o bucată de pîine în biata noastră casă de bani!

La revedere, copil răsfăţat! spuseră amîndoi într-un glas, frîngîndu-şi mîinile de durere.

— Le revedere! le aruncă Cellino, precipitîndu-se spre ieşire.

XXI. COLIERUL REGĂSIT

Cei doi chinezi intrară în camera lor, ca să mediteze asupra ciudatelor zvonuri, reproduse de Cellino şi să-şi ia măsurile necesare. În momentul cînd mai avea doi paşi pînă afară, Allen Preston se pomeni că între el şi poartă, apare Jim Parker, astrologul şi fachirul din rue Lincoln, adică el însuşi, fantoma celui de peste zi.

Acelaşi kimonou înstelat, acelaşi bonet ţuguiat şi punctat cu un luceafăr, aceeaşi baghetă cu vîrful de astru luminos.

„Piei drace!" exclamă Cellino..

Dar demonica apariție n-avea nici o intenție să dispară, ci-i tot ieșea în cale, la fiecare mișcare nouă.

— Lasă-mă-n pace, domnule! protesta Allen Preston, grăbit din cale-afară.

— De ce fugi de mine, Jim? insista acel *alter ego* al lui Allen.

— Habar n-am nici de dumneata, nici de Jim al d-tale!

Dar cellalt nu se dădea bătut:

— Se poate una ca asta? Nu te-am făcut eu fachir și astrolog? Discipol ingrat, de ce te porți așa cu mine?

— Dar, în definitiv, cine ești dumneata, domnule?

— Eu sînt Rama, drăguțule! Eu sînt veneratul Rama-Vișnu-Crișna-Muti, din Calcuta.

— N-am auzit!...

— Se poate?! Cine ți-a dat bagheta cu hiperradio la vîrf, profesorașule? Cine te-a învățat să descoperi coliere furate? Nu te-am făcut eu pacifist și umanitarist, serafimule? Fachiar fără inimă, l-ai uitat pe maestrul tău, Rama-Vișnu-Crișna-Muti?

Tot vorbind și sărind, exact cum făcea și Allen Preston în apartamentul său exotic, necunoscutul care se dădea drept academicianul din Calcuta, aprindea și stingea mereu luceafărul electric al baghetei.

— Să sfîrșim comedia asta. Cine ești și ce poftești?

— Nuielușa mea miraculoasă a simțit în buzunarul d-tale un colier care nu-ți aparține. Hocus-Pocus, Brahma și Confucius, vaca are coadă, coada n-are vacă, Ali-Mali, Uși-Vișii, Caranîc gîda, a-ha-ha-a-ha-ha și pe urmă uite-așa, scoate colierul lui Boby Hamilton!

Cellino înțelese cu cine are aface. Un singur om era capabil să-i copieze kimonoul, să-și facă unul la fel, să se grimeze exact cum se grima el. De aceea, îl întrebă:

— Boby Hamilton te-a trimes, Tom Sincler?

— El însuși. Scoate colierul și caută-ți de treabă.

— Nu l-am luat nici de la d-ta, nici de la dînsul! Allen Prestor voi să treacă. Detectivul i se puse în cale:

— Colierul! Altminteri nu te las să pleci!

— N-am să i-l dau decît doamnei Ida Hamilton, sau lui Boby, personal!

— Pe doamna Hamilton n-o am la îndemînă, dar pe Regele Vacsului ți-l pot scoate în doi timpi și trei mișcări, cu sau fără lustru! Așteaptă-mă un moment!

Apropiindu-se de camera unde-și lăsase companionii și unde Li-Fung îi ținea la dispoziție un dulap plin cu deghizamentele necesare profesiunei sale, Tom Sincler mai făcu, de cîteva ori, niște semne cabalistice, spre enervarea lui Allen Preston, căruia nu-i ardea de farmece și de jocuri cu bagheta.

— Hocus-Pocus, insista astrologul de ocazie.

Ra-Ka-vu! Ra-Ka-mu! Mahabara — Maharaja! Belali-Bengali, ia dă-te'ncoace, Boby!

Apoi, lui Cellino:

— Să nu te miri văzînd un marinar bătrîn: e Regele Vacsului!

Dansatorul nu putu să nu izbucnească-n rîs, la gîndul noii transformațiuni a celebrului magnat al industriei americane.

— Ascultă, Tom Sincler, ai să-l înnebunești pe bietul Boby, tot deghizîndu-l!

— Nu mă las pînă nu-l fac detectiv și pe ăsta! rîse Tom.

Ce-mi dai să-l vezi și pe Adonis al dumitale, ca marinar?

Într-adevăr, de alături, se ivi arapul, care părea mai greu în albeața imaculată a costumului.

Împăratul Cremelor de Ghete, cu o barbă albă în jurul gîtului avea aerul unui autentic lup de mare.

— Domnule Hamilton, zise Tom Sincler, profesorul Jim Parker are să-ți spună un cuvînt!...

Allen Preston se înclină ceremonios apoi, cu o ținută marțială, de perfect gentilom, se adresă lui Hamilton.

— Bună seara, domnul meu!

Cercetările mele ingenioase mi-au permis să descopăr colierul de perle al onorabilei doamne Hamilton. Vă rog să i-l oferiți, împreună cu omagiile mele respectuoase!

— Pe sfîntul Patrik, e chiar acesta! izbucni Boby Hamilton cu un accent vulgar, de nestăpînită bucurie, în vreme ce vîntura frumoasele mărgăritare.

Ce fericită va fi scumpa mea Ida, cînd îi voi dărui superbul colier ! Îţi mulţumesc din toată inima, domnule profesor !

Bogatul industriaş, fără nici un simţ al demnităţii sale, al ierarhiei sociale, se tot curba în faţa tînărului.

Abia atingîndu-i degetele, Allen Preston dădu să iasă, cînd fu împiedicat din nou : de rîndul acesta, îi ieşise în cale fostul său valet, care-i strîngea mîna şi-l lua cam de sus :

— Jim Parker, te felicit din toată inima ! Ai făcut o acţiune morală, vei binemerita de la societate. Aşa, fiul meu ! Supraveghează-ţi conştiinţa, condu-ţi toate acţiunile vieţii în mod onest şi sufletul d-tale va fi împăcat, trecutul răscumpărat !

— Ce, Adonis, te-ai făcut predicator ? îl întrebă Allen surîzînd.

— Nu. Am primit marea lumină. Sînt un stîlp al societăţii. Mi s-a luat un văl de pe ochi. Am renăscut !

— Bravo, Adonis ! dar vezi să nu ţi se ia un alt văl de pe ochi şi să te-ntorci de unde-ai plecat !

— N-avea grijă, Jim Parker ! Revelaţiunea mistică e-n plină apoteoză... Iar cînd vei avea nevoie de mine (şi aici, David începu să plîngă, brăzdînd cu lacrămi arzătoare stratul de vopsea ce-l poleia) nu uita că maurul şi-a iubit stăpînul. Maurul nu va pleca !

Allen Preston nu mai auzi ultimele cuvinte : era în stradă, subt ploaia care nu mai contenea.

El se urcă în taximetrul ce-l aştepta de atîta vreme, în vreme ce David Pickleston, apărat de umbrela unui agent pe care-l fluierase, se ducea din om în om, dîndu-le indicaţii din partea şefului.

XXII. O MICĂ SOCOTEALĂ...

Rămas singur cu Regele Vacsului, detectivul îi spuse :

— Domnule Hamilton, lucruri mari se pregătesc. Ne aflăm într-un cuib de bandiţi. Se vor face multe arestări. N-o să fie uşor. Se vor trage focuri de revolver, va curge sînge. Ai curaj să suporţi toate astea ?

— Pentru scumpa mea Ida, sînt în stare să înfrunt şi flăcările iadului !

— Foarte bine. În cazul acesta, n-ar strica să regulăm o mică socoteală.

Miliardarul nu înţelegea.

Tom Sincler se crezu obligat să-l lămurească :

— S-ar putea ca eu să mor în această luptă cu apaşii, s-ar putea să dispar pentru o vreme oarecare, să mă prefac mort, ca să pot urmări alţi criminali. S-ar putea să mori chiar dumneata ! afirmă el, uitîndu-se-n ochii lui Hamilton, căruia îi clănţăneau dinţii.

De aceea, te-aş ruga să regulăm socotelile.

— Să mă ia dracu dacă-nţeleg ceva !

Tom începu să se impacienteze :

— Domnule Hamilton, sper că d-ta nu cunoşti pe detectivi numai din foiletoanele ziarelor ? ! Numai acolo, poliţiştii sînt un fel de apostoli ai societăţii şi lucrează de pomană. Eu mi-am pierdut o grămadă de vreme, mi-am pus viaţa în pericol, pentru d-ta. Aş dori să fiu plătit !

— Nu voiam să te jignesc ! îi răspunse Boby, care, ca toţi avarii, căuta motive nobile ca să-şi justifice viţiul.

— Jigneşte-mă ! Jigneşte-mă ! îl încuraja Tom.

— Poftim o sută de franci !

— Suma aceasta, dacă nu mă-nşel, o datorezi fachirului căruia nu i-ai plătit vizita de azi.

Cît despre mine, dacă m-aş hrăni cu cremă de ghete, cu banii ăştia mi-aş cumpăra exact cîteva cutii „Myosotis". Cum însă, vacsul nu se mănîncă, te rog să-mi dai ceea ce mi se cuvine, adică douăzeci la sută din valoarea obiectului găsit, două sute de mii de franci.

— De ce nu cinci sute de mii, scumpul meu Sincler ?

— N-ar fi drept ; n-ar fi cinstit.

— Şi două sute de mii e cinstit ?

Boby Hamilton începu să se indigneze :

— Domnule inspector, eu m-am ridicat prin propria mea muncă şi cunosc valoarea banului. N-ai să mă tragi tocmai d-ta pe sfoară !

Detectivul fierbea. Tonul lui Hamilton nu-i convenea. Îşi dădea seama că ar fi trebuit să facă tîrgul înainte, ca să nu mai primească obiecţiile inelegante, ale fostului lustru-

itor de ghete din New York. Știindu-se cu mărgăritarele în buzunar, acesta se lăsă greu și ridica glasul : Tom Sincler n-avea ce să-i mai facă !

Văzînd că inspectorul nu ripostează, Boby prinse curaj și, entuziasmîndu-se de propriile sale argumente, le lăsă să curgă impetuos :

— În definitiv, ce ai făcut d-ta pentru mine ? Mi-am expus și eu viața, m-am deghizat și eu, mi-am pierdut vremea prin tot felul de taverne...

Dumneata crezi că este de demnitatea mea să mă fac cocoșat și cu părul roșu, cum am fost azi, cînd mi-ai impus să devin Benvenutto Forster ?

Și crezi dumneata că stă frumos unui om ca mine să se îmbrace în marinar bătrîn, să cînte romanțe rusești pe cari nici măcar nu le cunoaște ?

Tom Sincler ripostă :

— Dacă d-ta ai fost cocoșat și cu părul roșu, nu uita că și eu m-am deghizat cu ochelari negri și cu părul alb, ca Boby Hamilton !

— Este o onoare pentru d-ta să ai aparența unui rege al Statelor Unite...

— Recunosc că am avut acest mare noroc, dar trebuie să recunoști și d-ta că această favoare nu mă poate hrăni.

Mîine poate că am să joc rolul lui Dumnezeu. Asta nu însemnează că mi-a pus Dumnezeu mîna-n cap pentru toată viața !

— La urma-urmei, de ce atîta vorbă ?

Perlele nu mi le-ai adus d-ta, le-am primit din însăși mîna lui Preston, așa că...

În vreme ce marinarul-miliardar perora, Tom Sincler înclinat din frageda copilărie spre filosofie, comenta, în mintea lui, cu un surîs amar pe buze, acest caz de ingratitudine și șiretenie omenească :

„Iată cum răsplătește un nabab munca devotată a unui detectiv cinstit și sărac !"

Și cînd te gîndești că oamenii aceștia, capitaliștii, beneficiarii tuturor bucuriilor pămîntului, se plîng că nu sînt destul de bine apărați de armată, de poliție, de medici !... Avea dreptate David Pickleston să spună că e mai bine să fie cineva spărgător, decît paznic al societății !...

Tom Sincler, pe drept cuvînt, începea să urască societatea actuală și înțelegea revoluția rusă mai bine ca oricînd, cu toate dezagramentele pe cari aceeași revoluție le procurase mult iubitei sale Adelaida Protopopovna Baltazarovici.

Satisfăcut de micul său discurs, Boby Hamilton înclina spre o împăcare.

— Înțelegi și d-ta, Tom Sincler, că 200 000 de franci e prea mult. Să mergem pînă la o mie, hai să zicem două mii de franci !

— Mulțumesc, i-o tăie detectivul, scurt. Credeam că am de-a face cu un gentlemen și văd că ești tot văcsuitorul de la intrarea metropolitanului, în Franklin-Square !

D-ta ai să regreți, Boby Hamilton, nu eu !

Și în vreme ce Boby Hamilton întorcea capul, Tom Sincler, cu dexteritatea unui perfect pickpocket, îi șterpeli colierul, din buzunarul pantalonilor.

În momentul acela, David Pickleston intra în cabaret. El surprinse gestul șefului său. Nu-i venea să creadă. Era încremenit.

— Metempsihoza !... exclamă el, explicîndu-și această nemaipomenită faptă a lui Tom Sincler, prin influența sufletului de apaș care trecuse în el, în clipa cînd sufletul de stîlp al societății se instala în David Pickleston.

— Ai spus ceva, Bordeaux 333 ? îl întrebă Tom.

— Nimic... nimic... bîigui bietul Adonis, adînc rănit în proaspăta-i virtute.

— Ai luat contact cu oamenii noștri ? mai întrebă superiorul său.

David era încîntat de primirea pe care i-o făcuseră agenții.

— Le-am arătat cartea de inspector *Bordeaux 333*. M-au salutat cu respect. E o senzație delicioasă ! Întîia oară mă salută policemanii.

Pîn-acum, mă luau de guler !...

Entuziasmului de stîlp al societății, pe care-l manifesta fostul pickpocket, îi răspunse scepticismul, descurajarea lui Tom.

— Scumpul meu David, dă-mi voie să te plîng !

— De ce ?

— Fiindcă ai intrat în poliție, fiindcă trebuie să-ți servești contemporanii !...

Inspectorul scuturâ, în semn de condoleanțe, mîna subalternului său, care nu înțelegea nimic.

Trecură la fapte.

XXIII. DE LA SUBLIM LA RIDICOL

— Domnule Hamilton și d-ta, Adonis, veți ieși în stradă, veți ocoli cîteva case și, zece minute după ce s-a aprins balaurul de la poarta cabaretului, o să intrați aici, să cereți alcooluri tari, să întrețineți o atmosferă de neliniște. Restul mă privește !

Boby și David ieșiră, salutînd cu mîna la beretă, ca marinarii.

— Hei, Li-Fung, strigă Tom Sincler, bătînd din palme.

Cei doi patroni chinezi se ivirâ, ca doi șacali ce stau la pîndă, gata la orice.

— Aprindeți luminile ! E miezul nopții !

Într-adevăr, turnul Catedralei Notre-Dame suna cele douăsprezece lovituri, cari cădeau lugubru în noaptea încărcată de apă și de electricitate. Alte clopote băturâ în același timp, împletindu-și sunetele funerare deasupra orașului, asasinat de pumnalele ploaiei.

Omul îmbrăcat în kimonou, cu barbișon de mag, se adresă chinezului :

— Nu e nevoie să-ți spun cine sînt, scumpul meu Li-Fung !

— Domnul inspector Tom Sincler să se găsească aici ca-n împărăția marelui Confucius ; demonii buni să-i danțeze jocuri sacre, floarea de lotus să i se deschidă-n drum ca o...

— Etcetera ! îl întrerupse detectivul. Eu sînt un număr nou în programul d-tale, sînt fachirul din Calcuta, astrologul ! Ne-am înțeles !

— Petale de migdale și zeferi celești să adie pe capul tău venerabil, Tom Sincler ! zise Li-Fung...

— N-o să fie prea mult scandal, nu-i așa, domnule inspector ? Casa noastră cinstită trebuie să fie liniștită ca o mînăstire ! Vă rog să arestați cu cea mai mare discreție și fără focuri de revolver ! interveni groasa Wing-Taï-Pu, dîndu-și aere de delicatețe virginală și de princială distincție.

— N-avea nici o grije, Susur-de-Izvor, răspunse Tom Sincler, cu aceeași prețiozitate a cuvîntului și-a mișcărilor. Urechile d-tale parfumate nu vor simți nimic, prințesă palidă, zveltă libelulă, privighetoare din Haï-Sin !

Cu multe precauțiuni și menajamente, cei doi patroni ai tavernei se interesară de ceea ce se pusese la cale. Ei nu voiau să stînjenească prin nici o indiscreție acțiunea polițistului.

— Uite ce este. De cîtăva vreme, s-a răspîndit zvonul că sînteți putred de bogați. Lucrul acesta vă privește, dar privește și o bandă de spărgători, care și-a pus în gînd să vă prade, noaptea asta. Dar Tom Sincler veghează. Toată strada e plină de agenții mei. Sînt polițiști în toată casa, chiar acolo unde nu vă gîndiți. Va fi o capcană strașnică. Vă rog să-mi dați tot concursul, ca să ieșim cu bine din afacerea asta !

— Șapte mandarini, zece cutii de ceai și o mie de străbuni, ce ne facem ? miorlăi Li-Fung.

Astrologul-detectiv bătu cu pumnul în masă și tună :

— Zece mandarine și-o cutie de piper, n-avea nici o grijă ! Să nu te mire nici o măsură pe care o voi lua. Totul e să păreți veseli, artiștii să nu știe nimic, toată lumea să cînte. Ai pe cineva sus ?

— Unde ?

— În apartamentul unde se fumează opium !

— Opium, aici ? protestă Li-Fung.

Șapte pagode și-un brahman, nu știu nimic !

Iar Tom îi replică :

— Șapte brahmani și-un purice sacru, m-am înșelat ! Credeam că e vorba de casa d-tale... Așa spuneau tîlharii : vom ataca întîi pe cei din fumătoriul de opium !... Se vede că am înțeles greșit... nu e vorba de taverna lui Li-Fung... Noapte bună !

Inspectorul își scoase kimonoul, prefăcîndu-se că pleacă.

— Pe barba veneratului Confucius, nu-nțeleg nimic ! se tîngui bietul bătrîn.

— Pe fluviul Galben și fecioarele muntelui Cip-Cip, poate să știe Susur-de-Izvor ceva ?... îi iscodi Tom Sincler.

Wing-Taï-Pu îmbrînci pe Li-Fung :

— Nu mai face pe idiotul ! Nu vezi că ne-a prins ? Dă-i cheile !

Oftînd din fundul rărunchilor, chinezul scoase o legătură de chei și le oferi detectivului :

— Uite casa noastră, averea noastră, toată e-n mîna dumitale, Tom Sincler. Fie-ți milă ! Îți dau cuvîntul meu de cinste că mîine vom desființa acel blestemat salon !

— Nu mă privește ! îi asigură detectivul american. Eu nu sînt în poliția de moravuri — treaba colegilor parizieni — pe mine mă interesează banda de spărgători pe care vreau s-o arestez în noaptea asta !

Păstrează-ți cheile. Am să ți le cer mai tîrziu. Dar ia spune-mi, cheia de la bolta cu lucruri furate e tot în inelul ăsta ?

— Șapte balauri și-un derviș, nu știu despre ce cheie e vorba ! se tîngui chinezul.

Energic, Tom Sincler îi replică :

— Șapte dervișI și-un pui de balaur, știți despre ce e vorba !

Știm cîteșitrei. Știu și cei doisprezece spărgători, cari în momentul acesta se strecoară și ocupă toată casa ! Li-Fung, te-a luat dracul !

— Vișnu, Brahma și Confucius, sînt pierdut ! gemea Li-Fung.

— Ține-ți gura. Mai avem un sfert de oră. Hai să inspectăm localul. Ia-o înainte !

Li-Fung continua să se vaiete.

Kamadeva, Sakia Muni, îndură-te !

— Ăștia sînt indieni, dobitocule ! i-o reteză Tom, care începea să se enerveze de prefăcătoriile bătrînului tăinuitor de lucruri furate, onestul negustor care, sub aparența unei nevinovate taverne, ținea cea mai ticăloasă speluncă din Paris.

De mîine-ncolo, să te pui pe învățat mitologia chineză, fiindcă te cam încurci !

— La ordinele dumitale, Tom Sincler ! îl invită Wing-Taï-Pu.

Ce parte a imobilului vrei să vizitezi ?

— Aș dori să cunosc subsolul... Mă interesează mai mult decît restul casei !

— Poftim ! îl invită Li-Fung, conducîndu-l lîngă orchestră și deschizînd o portiță de aceeași culoare ca a tapetului. El începu să coboare o serie de trepte înguste și întunecoase.

Tom Sincler îl urma.

Abia pierise kimonoul detectivului, că, de după mese, umblînd pe brînci, apărură cei doi pitici chinezi.

Susur-de-Izvor, trăgînd un cuțit de sub larga mantie înflorată, le dădu, cu o voce șuierătoare, cîteva ordine scurte, pe care devotații servitori urmau să le execute aidoma, în cîteva minute.

— Băgați de seamă. La a șaptea treaptă, eu îl lovesc. Tu-l dezbraci, tu îi scoți peruca și barbișonul. Pe urmă îl aruncați în canal. Tu te-mbraci în kimonoul lui și-l înlocuiești la numărul de fachir. Ați priceput ?

— A șaptea treaptă ! zise un pitic.

— Al șaptelea cer ! complectă cellalt.

— Ki-Ki-Ki ! rîseră amîndoi, urmîndu-și stăpîna.

Lucrurile se întîmplară întocmai după planul convenit.

— Să venim și noi, Li-Fung ! strigă Wing-Taï-Pu, alergînd pe urmele soțului ei, care, prin întuneric, pipăind pereții, cobora, cu mari precauții, scara cu miros de mucegai.

Ajunși la a șaptea treaptă, Wing-Taï-Pu repezi cuțitul între umerii lui Tom Sincler, care se prăbuși. Cei doi chinezi îl dezbrăcară, dar nu le fu atît de ușor, căci detectivul se apăra, îmbrîncind pe unul, lovind pe altul, în brațe cînd cu Li-Fung, cînd cu cei doi pitici, cînd cu uriașa patroană.

Se auzea scrîșniri de dinți, zgomot de chei, lovituri înfundate, țipete scurte, înjurăturile lui Tom, care rezista, pînă cînd se pomeni prins de opt brațe și aruncat pe un capac de fier. Acest capac se mișcă puțin, apoi se întoarse brusc. Tom

Sincler auzi, subt el, un vuiet de apă, simți o răcoare umedă și căzu în valuri, cu un plescăit surd : îl aruncaseră-n canalul subteran, unde-și găsiseră moartea atîția și atîția americani.

Dar Tom Sincler nu era făcut să dispară cu una cu două. El nu era ameții de băutură sau de opium, ca celelalte victime ale chinezilor.

Lovitura de cuțit își ratase efectul, căci detectivul purta o cămașă de zale.

Excelent înotător, el răuși să se țină la suprafața apei, gîndindu-se cu mult necaz, că toată acea desfășurare de forțe, toate precauțiile sale fuseseră inutile. În zadar postase două duzini de agenți în jurul casei, în zadar începeau să intre, luînd loc la mese, șase perechi de agenți secreți, îmbrăcați de seară, ca niște clienți americani.

În zadar deghizase pe unul din cei mai valoroși subalterni ai săi în prinț oriental, cu barba neagră și sprîncenele împreunate, care se strecurase împreună cu tovarășa sa polițistă — femeia în văluri indiene — la primul etaj al casei, de unde urma să dirijeze operațiile.

Lipsiți de șeful lor, cei aproape patruzeci de oameni ai Siguranței veniseră inutil la tavernă, căci nu cunoșteau nici planul de bătaie, nici măcar pe cine voia să aresteze Tom Sincler, necum chipul lui Harry și Malvina Pickleston.

Așteptînd să se obișnuiască cu întunericul — lampa de buzunar o lăsase-n kimonoul smuls de bandiți — prizonierul acvatic se gîndea la tot felul de lucruri, cari n-aveau nici o legătură cu aventura lui.

O satisfație intimă îi gîdila, totuși, vanitatea de polițist : dăduse într-adevăr, de urma canalului pe care-l presupunea legat de Sena, cînd cercetase cele patru suspecte sinucideri de americani.

Bineînțeles, ar fi preferat să nu descopere niciodată acest canal, decît să-i facă cunoștința în împrejurări atît de neplăcute pentru el.

Tom Sincler era încredințat că în momentul acesta, un complice al chinezilor, îmbrăcat în pardesiul său, cu pălăria sa pe cap, se arunca de pe un pod apropiat, simulînd sinuciderea detectivului. Cadavrul va fi pescuit în Sena, a doua zi.

Această perspectivă nu-l entuziasma deloc. Tom Sincler blestema — sau binecuvînta — mania de-a filosofa în orice împrejurări. Acuma, chiar, el se gîndea la lucruri cari n-aveau nici un raport cu situația-i momentană. Își aducea aminte de teoriile unui camarad de tranșee, care susținea că pămîntul nu e perfect rotund, fiind turtit la cei doi poli, ca o mandarină.

Acest camarad își făcuse o frumoasă situație în Statele Unite, popularizîndu-și teoria în conferințe, articole și filme de cinematograf.

„În viață, nu trebuie să ai decît o idee dar s-o urmărești, dacă nu cu frenezie, cel puțin cu tenacitate !" conchidea Tom Sincler, pipăind pereții, fie culcat pe valuri, fie călcînd apa.

Filosoful și estetul de la Boston se gîndea, fără voia lui, că de la sublim pînă la ridicol nu e decît un pas. El exemplifica acest proverb bine cunoscut, evocînd statuia *Madonei cu ofranda* a lui Bourdelle, Maria Fecioara, ținînd pe umeri copilul Iisus, într-un gest de măreață simplicitate și smerită dragoste maternă.

Această capodoperă a celui mai mare statuar al vremilor moderne, înaltă de șapte metri, domină una din colinele Alsaciei. În brațele mamei sale auguste, care-l oferă lumei în redempțiune, copilul divin schițează, cu brațele larg deschise, gestul crucii, pătimirea viitoare...

Nici un ochi al unui om de inimă nu poate contempla, fără să se umezească, acest grup sublim, prea puțin cunoscut, din nefericire.

Ei bine, Tom Sincler, la un pas de moarte, n-avea ceva mai bun de făcut, decît să admire genul și măsura lui Bourdelle, care răușise să dea emoția supremă acolo unde un artist mediocru ar fi evocat, în același gest, imaginea unei femei-saltimbance, care-și ține pe umărul stîng copilul saltimbanc și, subliniindu-i îndemînarea de echilibrist, are aerul că spune publicului, cu satisfacție :

„Et voila !"

Așteptînd să moară, sau, ca în versul lui Corneille, să-i vină un ajutor neprevăzut, Tom Sincler, recunoștea, cu toată francheța, că pasul de la sublim pînă la ridicol el îl făcuse din plin, ajungînd, din înălțimea aspirațiilor sale, în subsolul tavernei blestemate a chinezului Li-Fung.

Chinezul mărunt, cu glasul tremurător ca un behăit de căpriță, ascundea, sub mustățile bine lipite și sub kimonoul verde, cu balauri roșii, pe însăși Malvina, soția lui Harry Pickleston.

Cunoscînd acest amănunt, nu va fi greu de dedus că Wing-Taï-Pu, supranumită Susur-de-Izvor, femeia puternică a slăbănogului Li-Fung, nu era decît teribilul criminal Harry Pickleston. Subt acest neprevăzut deghizament, ticălosul scăpa celor mai ingenioase cercetări.

O obligație cavalerească ne impune să vă mărturisim că bietul Tom Sincler, pe care, un moment, l-am cam zeflemisit pe tema presupunerilor sale, știa și el acest lucru.

Dreptatea era cu noi cînd vă înștiințam că nici printre clienții, nici printre artiștii, nici printre servitorii perechei chineze, nu se găseau cei doi tîlhari ; dreptate însă avea și detectivul, cînd își căuta prada în cabaretul exotic, de la spatele Catedralei Notre-Dame.

Cum a ajuns Tom Sincler la această deducție, e o întregă poveste. O dată mai mult, vom vedea că filosofia și critica de artă nu sînt unelte de disprețuit în cariera unui polițist.

Nici o fotografie, nici o peliculă de film, nici un portret al soților Pickleston nu erau cunoscute poliției. Ei nu se lăsaseră niciodată surprinși de un aparat, așa că fizionomia exactă nu le-o cunoștea nimeni.

Era sigur, însă, că Harry Pickleston avea înfățișarea impunătoare a unui om înalt, brun și gros. Sprîncenele împreunate, adăugau o notă fioroasă aspectului său vulgar.

Malvina era, dimpotrivă, mică, avea ochii vii, neastîmpărați, trăsăturile feței fine, expresive, buzele subțiri, întinse permanent, într-un zîmbet de ironie și amărăciune. Era evreică din Cernowitz, oraș din nordul României, odinioară centru al Bucovinei austriece.

Călăreață de circ, pe urmă chiromanciană, iar mai tîrziu dansatoare pe trapez, Malvina Calmanovici cunoscuse pe Harry Pickleston într-un bîlci din Filadelfia, unde ridica greutăți, după ce căutase, în zadar, aur, întreaga tinerețe.

După căsătoria lor, nu-i mai întîlnim în nici o baracă. Deveniră spărgători.

De un sfert de secol, acești oameni erau urmăriți de toate polițiile Statelor Unite, fiind învinovățiți nu numai de propriile lor crime, dar și de toate asasinatele misterioase, ale căror autori nu puteau fi descoperiți.

Judecați în lipsă, ca și fiul lor David, ei fuseseră condamnați, de mai multe ori la moarte, de tribunalele americane.

Și, pe cînd agenții de Siguranță le adulmecau urma la Chicago sau Filadelfia, ei erau servitori la ambasada franceză din Peking, unde se introduseseră cu actele unor emigranți români, aruncați în Hudson.

Plecați cu bune referințe, de la ambasadă, ei asasinară o pereche de chinezi, furîndu-le hîrtiile de identitate. Aveau mai multe rînduri de pașapoarte.

La un moment dat, simulară plecarea din Statele Unite. După ce-și cumpăraseră bilete pentru Nagasaki și după ce trecuseră frontiera, fiind urmăriți, în Japonia, de agenți speciali, luni întregi, cei doi saltimbanci instalau o tavernă la New York, unde, subt numele Wing-Taï-Pu și Li-Fung își făceau o reputație de chinezi cumsecade.

Indivizii care treceau drept soții Pickleston, în Japonia, erau doi complici aleși de ei să le semene cît mai mult și plătiți bine, cu singura obligație de a se plimba și de-a face pe suspecții.

Li-Fung și Wing-Taï-Pu operau la New York, în nasul autorităților, în vreme ce perechea care le semăna și care călătorea subt nume adevărat, trebuia să joace rolul soților Pickleston, fugiți din Filadelfia, cu acte false !...

Cumpărînd polițiа cartierului, Li-Fung și Wing-Taï-Pu operau împărățește în plin New York, pînă-n ziua cînd cei doi complici ai lor, arestați în Tokio și cercetați de-aproape, dovediră că nu sînt ei Harry și Malvina Pickleston, ci onești negustori de mărci poștale vechi, în căutare de rarități, pe teritoriul Mikadoului.

Bunii patroni ai „Tavernei Chineze" găsiră că e momentul să dispară din America. Organizînd o vastă contrabandă de alcool, cu concursul gangsterilor din Chicago, omorînd doi rivali, ei atraseră, din nou atenția asupra lui Harry și Malvinei Pickleston, în vreme ce la New York, alți doi com-

plici, deghizați în Li-Fung și Wing-Taï-Pu, continuau să mențină prestigiul tavernei și să deruteze orice bănuială.

În vreme ce poliția căuta pe cei doi criminali pe teritoriul american, Wing-Taï-Pu și Li-Fung luau vaporul pentru Franța, după ce trimiseseră la Paris cea mai mare parte din bogățiile lor.

Din armata de detectivi pusă pe urmele lor, unul singur apucase calea cea bună, Tom Sincler.

Pe cînd ceilalți polițiști iscodeau persoane, Tom Sincler, convins că foșii acrobați știu să-și transforme aspectul uman cu o abilitate drăcească, le urmărea felurite vizuini, unde era încredințat că locuiseră mai multă vreme și-n cari nu se putea să nu fi lăsat urme ale prezenței lor.

„Dacă e imposibil să le aflu chipul, îmi va fi mai ușor să le găsesc sufletul !"

Într-adevăr, cercetînd unul din apartamentele închiriate cîteva luni de ei, la Filadelfia, Tom Sincler află că, din prima zi, Harry Pickleston ceruse învoiala să schimbe tapetele odăilor, înlocuindu-le cu altele noi, pe gustul său.

În altă casă, la Chicago, criminalul avusese aceiași pretenție nevinovată, acordată cu înlesnire de proprietar.

Amîndouă rîndurile de tapete fuseseră alese de Pickleston la negustori din apropiere ; el n-avea o predilecție specială pentru desenurile lor sau materialul din care erau confecționate, căci la Filadelfia, tapetul reprezenta dungi roșii alternate cu altele verzi, iar la Chicago, flori mari roșii, pe un fond verde.

La al treilea apartament ocupat de soții Pickleston, în Cleveland, ei înlocuiseră decorul cenușiu al odăilor, cu altul, care reprezenta o procesiune de fauni și sirene verzi, pe un peisagiu de toamnă, cu frunzele roșite de incendiul crepuscular, motiv foarte căutat în anul acela, în ținutul Ohio.

Cele două foarte onorabile persoane cari înlocuiseră tapetele, lăsaseră o excelentă amintire, iar intendentul imobilului refuza și-acum să creadă că adăpostise pe cei mai temuți criminali ai Statelor Unite.

Domnul cel voinic și micuța lui soție erau niște oameni blînzi, cărora le plăceau florile și paserile, aveau canari în colivii, papagali și colibri, cumpărau șaluri, covoare și tot ce putea să le înfrumusețeze apartamentul.

Tom Sincler își notase toate aceste amănunte, fără însemnătate aparentă. Lui însă îi păreau destul de importante.

Această predilecție pentru lucruri colorate, denota că Harry Pickleston avea înclinări artistice, iar faptul că schimba mereu tapetele, trăda o retină predispusă spre armonia de culori, spre nevoia unui peisagiu nou și familiar, în același timp.

Oamenii cei mai mediocri, drojdia societății, asasinii chiar, simt nevoia să-și înnobileze viața, fie cîntînd dintr-un instrument oarecare, fie prin preocupări decorative, fie prin participări la societăți secrete, la ceremonii mistice, nevinovate.

Harry Pickleston, fără să-și dea seama, era obsedat de alternarea culorilor verde și roșu. Aceasta i se impuneau autoritar ; un singur moment, banditul nu-și închipuise că-l vor trăda, într-o zi. Om de o mare voință, comandînd, dictînd tuturor puterilor pămîntești, el era învins de insinuarea a două culori, cari îl întreceau, îl acaparau, îi trădau întregul caracter.

Roșul ascunde un temperament violent, energic, de multe ori, sanguinar. Omul impulsiv e atras de această nuanță, care, în lumea culorilor, are forța pe care litera *r* o are în domeniul consonantelor. Imediata nevoie de verde care urmează roșului, este un semn de oboseală, necesitatea unei destinderi, a liniștei, a împăcării. Nimic nu odihnește mai mult ochiul și sufletul, decît o cîmpie verde, o grădină bine înfrunzită, un ghem de dantele verzi, aruncate pe biroul unui om cu creierul muncit !"

Aceste reflecții, pe care și le făcea Tom Sincler, confruntînd tapetele celor trei apartamente ocupate de Harry Pickleston, îi reveniră, i se impuneau cu o mare intensitate detectivului, într-o noapte de aprilie, în acest an, chiar, la „Taverna Chineză" din New York, cedată de Li-Fung altor chinezi, autentici, aceștia.

Li-Fung se mutase la Paris de vreo cincisprezece luni, iar cei ce-i luaseră locul păstraseră atît sistemul de împărțire al încăperilor, cît și decorațiunile cabaretului.

Tom Sincler nu intrase de multă vreme aici, dinainte de investigațiile făcute la Chicago, Filadelfia și Cleveland, în căutarea soților Pickleston. El fu impresionat de faptul că „Taverna Chineză" era tapetată cu roșu și verde, în desenuri feluirte. Aceste două culori predominau în lumina

difuzată de lampioane, în kimonourile celor ce serveau pe clienți. Plante verzi și balauri roșii pe vestminte, iar, pe ziduri, prințese cu mantiile roșii într-o pădure verde, poduri roșii peste rîuri verzi, luntri roșii pe lacuri verzi, căprioare verzi pe paravane roșii, fructe roșii în farfurii verzi...

Această infinită alternare, în nuanțe diferite, a celor două culori, pe care n-o remarcase pîn-acum, la „Taverna Chineză", izbi pe Tom Sincler cu violența unei revelații.

Fără să împărtășească nimănui aceste observații, el se hotărî să treacă Oceanul, în căutarea lui Li-Fung, care nu putea fi străin, sub o formă sau alta, de soții Pickleston.

XXV. AMINTIRI...

Tom Sincler nu mai fusese în Europa de la război. Era o ocazie minunată să revadă țara favorită, unde-și petrecuse o tinerețe eroică și pe-al cărei front cunoscuse satisfacția datoriei împlinite și-a recompensei celor două rubane subțiri verzi și roșii (bineînțeles !) care-i împodobeau butoniera...

Ajuns în capitala Franței, pe care o găsi mult mai frumoasă decît în epoca armistițiului, Tom Sincler își dădu seama că fiecare an care trece peste Paris și peste cei ce iubesc acest oraș unic în lume, îi sporește farmecul și prețul.

Oamenii prea tineri trebuiesc duși la New York sau la Berlin, căci tinerețea e lacomă de noutate și de colosal, de strălucire și de transformări vertiginoase.

La Paris era, fără îndoială, mai multă animație, ordine și curățenie, decît odinioară, dar toate aceste vestigii ale progresului se integrau de minune în vechea splendoare arhitecturală, fără pereche, în toate vremurile, a modernei Lutеții.

Fostul luptător pe Frontul de Est se simți mîndru, ca într-o patrie mult iubită, să calce pe asfaltul cetății pe care o apărase și el, în anii tineri, la o sută kilometri distanță.

Beat de frenezia înserărilor lui mai, subt cerul din Île-de-France, fericit s-audă în jurul său limba tranșeelor, fostul căpitan întorcea capul după fiecare trecător, crezînd c-a

recunoscut un camarad de demult. Ar fi îmbrățișat pe toată lumea, aștepta să-l cheme toți pe nume și se mira că nu-l oprește nimeni în drum, cu mîna întinsă, strigîndu-i :

— Bine-ai venit, Tom !

După cîteva zile, beția se risipi : rămăsese numai acea dulce senzație de perfectă libertate în disciplina absolută, care constituie, pentru cetățeanul modern, marele prestigiu moral al Parisului.

Tom Sincler reintra în normal. Parcă nu lipsise niciodată din metropolă, iar descoperirea, foarte ușoară, a „Tavernei Chineze", îl aduse la realitate : Li-Fung era colea, cu Wing-Taï-Pu, care îl salutară ca pe-o veche cunoștință.

Cabaretul de la Notre-Dame era mai larg, mai luxos, mai artistic decît cel de pe malul Hudsonului.

Inevitabila procesiune de verde și de roșu, continua și aici, ceea ce întări bănuiala lui Tom Sincler că nici Harry Pinckleston nu era departe.

Ochiul și mîna banditului împodobiseră taverna cu tapete, lampioane, paravane și kimonouri în culorile favorite, pe cari nu le alegea înadins, ci sub dictarea subconștientului. Roșul și verdele se impuneau singure, strecurîndu-se în marea varietate de calități și de desenuri a ștofelor, hîrtiei sau lemnului întrebuințat pentru decorațiuni.

Dar roșul era mai puțin violent ca-n America, mai liniștit, iar verdele bătea în gălbui. Să fi fost aceasta un semn că tîlharul a obosit, că temperamentul său era mai potolit și că însăși nevoia de odihnă pălise ? Tom Sincler nu insista în atîtea subtilități. El știa că firul nu trebuie tăiat în patru și că de cele mai multe ori, a-ți pierde vremea examinînd amănuntele, te poate duce și la pierderea firului în sine, de rătăciri periculoase.

Știindu-se înclinat spre speculațiuni filosofice, Tom Sincler ducea o luptă permanentă cu sine însuși, căutînd să-nvingă pe doctorul de la Boston, ca să facă loc detectivului abil, *sportsman* și realist.

Această victorie asupra lui însuși era una din marile satisfacții ale lui Tom. Tot așa, în fața unei mese copioase, știa să-și înfrîne apetitul, ca să-și păstreze suplețea corpului și a mișcărilor...

Întovărășit de diferiți agenți ai poliției franceze, puși sub ordinele sale, inspectorul se ducea aproape în fiecare

noapte la „Taverna Chineză". Membrii importanți ai coloniei americane îl însoțeau, cîteodată.

Reuși să-și facă aliați printre artiștii cabaretului, cu cari își dădea întîlniri aiurea, aflînd ceea ce-l interesa, fără să aibă aerul că spionează.

Li-Fung avea hîrtii în regulă și era un excelent contribuabil. Casa lui era printre cele cari produceau fiscului francez cele mai mari venituri, în special la capitolul șampanie și lichioruri. Furnizorii săi erau foarte bine plătiți ; vecinii, poliția cartierului n-aveau decît avantagii din partea bunilor chinezi. Aceștia mergeau atît de departe cu filantropia, încît nu o dată oferiseră sume importante, preoților și episcopilor catolici, pentru săracii din împrejurimi.

Instalați într-o viață nouă, siguri că li s-a pierdut urma pentru totdeauna, cei doi criminali lucrau la Paris cu mijloace americane, printre americani. Nici un zgomot suspect nu se auzea vreodată, în „Taverna Chineză", nici o plîngere împotriva lor. Referințele date inspectorului din New York de către poliția pariziană, erau foarte binevoitoare pentru cei doi patroni.

Fără îndoială, agerii agenți francezi nu ignorau că unii yankei, privați de alcool în țara lor, exagerau, întrucîtva, abuzînd de șampanie și de stupefiante, dar aceasta o făceau și în alte localuri sau în propriile lor apartamente. Poliția Parisului nu se putea lupta cu sinucigașii. Nu o dată, domnii în frac sau doamne în mare decolteu erau coborîți subt formă de cadavru de la ei de acasă ori din localuri publice, după un asemenea abuz. O veche boală de inimă era explicația obișnuită a morților subite. Ambasada americană lua act, cu regret, de aceste decese și era cea dintîi interesată să nu se facă prea mult zgomot în jurul iluștrilor defuncți și-a locului unde s-a petrecut trecerea în veșnicie. Iar moștenitorii nu insistau nici ei să afle toată amănuntele, fiind preocupați, în primul rînd, de aranjamentul succesiunei.

Cele patru morți misterioase, — înecații în Sena — deschiseră ochii lui Tom Sincler și-i dezvăluiră un orizont întreg de fapte noi, la activul criminalilor. Un dosar voluminos se adăuga vechilor ticăloșii ale lui Harry și Malvina Pickleston. Toate aceste crime trebuiau catalogate și explicate. Aceasta va fi treaba judecătorului de instrucție. Ceea

ce avea de făcut pentru moment, Tom Sincler era partea cea mai grea a afacerei : descoperirea și arestarea infernalei perechi.

Nu i-a trebuit detectivului să se întîlnească de două ori cu cei doi chinezi, ca să vadă că Susur-de-Izvor nu e altul decît banditul mult căutat. Iar mustățile de bătrîn Fiu-al-Cerului, pe cari le purta Malvina Calmanovici, făceau pe Tom să surîdă de mila bietei femei. El se întreba dacă Li-Fung își lipește această podoabă virilă în fiecare dimineață sau doarme cu dînsa. În același timp se gîndea la supliciul lui Harry, căruia, nu o dată, vîrful acestor mustăți străine îi va fi gîdilat nările și-l va fi trezit din somn, într-un strănut.

După două săptămîni de investigații, Tom Sincler știa tot ce trebuia să știe despre cabaretul favorit al americanilor.

Întregul imobil era închiriat de Harry Pickleston, care locuia în etajul al doilea.

Confortul cel mai modern, unit cu cele mai medievale ascunzători, trape, uși secrete, bolți subterane și camere de tortură, domnea în această casă, situată într-un cartier din cele mai evocatoare, ale Parisului de altădată.

Vecinătatea legendarei catedrale, amintirea Morgei de curînd dărîmată, străzile înguste, cu nume vechi, Sena care se ramifica, Cheiul Bourbon, casele istorice, insula plină de trecut, glasul lugubru al clopotelor — (al Conciergeriei suna ca un răspuns din secole, la chemarea turnului Notre-Dame) — toate aceste note constituiau un concert impresionant, august, ce e drept, dar din care nu lipsea un fior de emoție, vecină cu groaza.

Acolo își stabilise Harry Pickleston cartierul general ; el cunoștea psihologia americanilor, cari căutau Parisul vechi fie pe fruntea martirilor desfigurați ai bisericilor, fie în sinistrele închisori subterane — *les oubliettes* — din ulicioara Saint-Julien-le-Pauvre, la doi pași de „Taverna Chineză". Harry dăruise compatrioților săi ceea ce le trebuia : trecut, beție și mister.

Un canal — reproducerea exactă a celui ce se vărsa în Hudson — ducea în apele complice ale Senei, rămășițele crimei, cît mai multe cadavre, cît mai puțin sînge. Sîngele strigă, trădează, înspăimîntă. Unde nu e sînge, parcă n-ar fi

nici crimă. Cocaina îmbată, opiumul adoarme. Apa leagănă, apa spală, apa tace.

În acel canal zăcea acum și Tom Sincler, așteptînd să se săvîrșească mascarada sinuciderei sale, pe un pod apropiat, ca să se ridice stăvilarul ce-i va da drumul în fluviu.

Detectivul fusese aruncat cam de la cinci metri înălțime. Apa creștea mereu subt el, în zgomote de gîlgîit și sfîșieri. De unde venea ? În primul moment, n-avea mai mult de un metru. Acum, nu-i mai simțea fundul. Bun înotător, el se ținea la suprafață, în poziție aproape verticală.

Pipăind pereții, găsise trei ziduri drepte, lunecoase. Al patrulea zid era însuși stăvilarul. Prin urmare, pe-acolo va fi aruncat în Sena. Tom Sincler își păstra toată luciditatea, tot sîngele rece. Lampa de buzunar n-o mai avea. Avea însă revolverul și portmoneul cu acte și bani. Mai avea un obiect cucerit în învălmășeala luptei, adineauri, dar acel obiect îi era tot atît de puțin folositor în momentele de față ca și revolverul, ca și banii.

Apa urca mereu, vuind. În momentul cînd va ajunge la tavan, probabil, se va ridica și zăgazul.

Tom Sincler își făcu bilanțul, se gîndi cu duioșie la Adelaida Protopopovna, la tot ce lăsa în urmă și regreta, în primul rînd, că cei doi mizerabili vor continua să trăiască și să ciopîrțească frumoasa lume a lui Dumnezeu, în vreme ce el va servi de mîncare peștișorilor Senei.

Frînturi din viața lui de pîn-acum, momente pe cari le uitase, de cari abia își mai aducea aminte, se rostogoleau în întunericul umed ce vîjîia în jurul lui Tom.

O păsărică ciripea pe sîrma ghimpată a tranșeelor, în prima zi a lui martie. Subt lampa familiară, într-un oraș, departe, ardea cu flăcăruie violetă, budinca de Crăciun.

Cînd a mai văzut această dimineață de mai, plină de soare și de ciocîrlii, pe malul fluviului Don ? Niciodată. Și, cu toate acestea, ea luminează în mintea lui, cu miile de maci roșii, înfloriți pe malul apei... E amintirea unui cîntec din Novocercask, cel dintîi cîntec pe care l-a auzit din gura Adelaidei Protopopovna Baltazarovici.

Are impresia că e foarte mult de atunci, cu toate că n-au trecut decît cîteva săptămîni de la prima lor întîlnire. Mult mai recentă i se pare debarcarea la Bordeaux, cu cei trei

sute de companioni, veniți de peste Ocean, să lupte pentru Franța.

Erau numai tinerețe și voie bună toți, răspîndind în jurul lor rîsete, veselie, șuierături vitejești și optimism... O forță proaspătă, biruitoare... Își aducea aminte cum au schimbat odată interiorul trist al unei fete, smulgînd tapetele cenușii ale pereților și înlocuindu-le cu altele, trandafirii. Pe fata aceea n-o cunoștea nimeni dintre ei, dar au văzut-o, cîteva zile în șir, ducînd o pîine lungă și un pachet mic, în casa unde era o mamă bolnavă. Fata era mai palidă decît bolnava.

Din ziua aceea, s-a întipărit, în mintea lui Tom, ideea că o simplă culoare de tapet poate impresiona sufletul cuiva, îi poate trăda acel suflet.

Gîndindu-se la alegreța cu care porniseră la luptă, Tom Sincler își dădea seama că singurii pentru care războiul fusese *„la guerre fraîche et joyeuse“*, erau, poate, americanii.

Văduva bancherului Van Offen — una din cele patru persoane înecate în Sena — a fost suprimată, fără îndoială, de o rudă a bărbatului ei. Acel nepot care o moștenise îi părea foarte suspect. Ce căuta în tavernă ? Ce vorbise, misterios, cu Wing-Taï-Pu, în cîteva rînduri, înainte de „sinuciderea“ văduvei ? Fără îndoială, aranjase asasinatul, împreună cu soții Pickleston.

Tom Sincler regreta că nu va putea lămuri misterul celorlalți trei înecați.

Imaginilor acestora se suprapuse figura jovială a unui conferențiar care cutreiera Statele Unite, cu un glob în formă de mandarină. Erau acum cel puțin o sută de mii de americani convinși că pămîntul nu e perfect rotund. Aceste amintiri, fără nici o legătură între ele, se alungau vertiginos. Într-o secundă, Tom Sincler vedea peisagii imense, luminate violent, auzea glasuri armonioase, mirosea parfumuri vechi, cu frăgezimi necunoscute ; tenebrele cari îl înconjurau, poziția neverosimilă în care se menținea cu greu, în loc să ucidă orce senzații, colorau intens toate suvenirele cari filmau, pline de viață și de relief, în auirarea lui finală.

Dar apele cari creșteau sub el, nu mai dădeau răgaz lui Tom Sincler să se gîndească aiurea. La o palmă deasupra capului său, era tavanul. Peste cîteva minute, nu va mai putea respira. Va muri asfixiat. Era firesc că omul din canal trebuie

trimes în Sena mort gata, ca nu cumva să dea din mîini acolo şi să iasă sub cerul liber. Acum, detectivul plutea întins pe spate. Vîrful ghetelor îi atingeau plafonul, de care i se lovea şi fruntea. Toate sforţările lui trebuia să tindă numai ca să respire. Puţinul aer ce mai rămăsese între lichid şi boltă era înghiţit cu lăcomie, de valurile ce urcau. Tom simţi că se duce. Apele se scurgeau acum, cu un vuiet metalic, dincolo de stăvilar: printr-un mic spaţiu, din vîrful zăgazului, prisosul de apă trecea în Sena, ca să nu inunde subsolul. Toate erau perfect organizate. Aceasta fu ultima observaţie a detectivului, căci îşi pierdu cunoştiinţa.

Ca o perdea ce se desface peste al treilea act al povestirei noastre, bariera compactă, care despărţea canalul de Sena se despică şi apele care duceau corpul lui Tom Sincler, năvăliră, impetuos, în vuiet de cascadă, în fluviul legendar.

XXVI. ÎN SALONUL CU LAMPIOANE...

În vremea aceasta, sus, în salonul cu lampioane, se aprindeau luminile, una cîte una. Artiştii soseau mai tîrziu ca de obicei, din pricina furtunei. Soseau şi unii clienţi, destul de ciudaţi, pe care nu-i mai văzuse nimeni pe-acolo şi-şi găsiseră să petreacă tocmai pe noaptea aceea torenţială.

Erau îmbrăcaţi de seară, dar fracurile le păreau de împrumut, iar doamnele ce-i însoţeau, cu toate că li se adresau în limba engleză, nu păreau deloc americane.

Nu i-a fost prea greu şiretului Li-Fung sau voluminoasei lui soţii, Murmur-de-Izvor, să observe ciudăţenia oaspeţilor de astă-seară. Erau francezi toţi şi nu puteau fi decît sau banda de tîlhari, despre care le vorbise detectivul asasinat, sau agenţi de-ai lui Tom Sincler.

Ceremonios, Li-Fung se ducea de la masă la masă, urînd fiecărui client ceva în legătură cu venerabilul Confucius; tot aşa, Susur-de-Izvor, cu cel mai graţios surîs, cu mîinile împreunate, se curba în faţa scaunelor ocupate, urmată de doi chelneri pitici, cărora le comanda să servească pe iluştrii mosafiri cu cea mai amabilă şi mai grabnică atenţie.

Cu toate că surîsurile lor erau mai largi decît oricînd, Li-Fung şi Wing-Taï-Pu nu prea călcau pe roze. Nările le frămătau, mîinile le tremurau şi o mare grije îi cuprinsese.

Dacă, într-adevăr, o bandă de pickpocketi parizieni, cunoscîndu-le marea avere, venise să-i jefuiască?...

— Am făcut noi bine suprimînd pe Tom Sincler? Poate bietul băiat era sincer şi voia să ne apere! oftă Li-Fung.

Harry Pickleston însă, mai puţin sentimental decît soţia lui, se felicita că scăpase de blestematul detectiv, care venise tocmai din New York, după dînşii.

El susţinea că cei şapte vizitatori — patru bărbaţi şi trei femei — nu erau decît agenţi de-ai lui Tom Sincler, hotărîţi să asalteze „Taverna Chineză".

În amîndouă cazurile, nu era bine pentru cei doi bandiţi.

Firește, în cazul cel mai rău, aveau o uşă secretă prin care să dispară, aveau şi deghizamentele care să-i prefacă, în cîteva minute, într-o paşnică pereche burgheză. Nimic mai uşor decît să se facă nevăzuţi şi să plece din Paris, pentru o vreme. Ei posedau o mică fermă, lîngă Fontenay-aux-Roses, unde se duceau cu tramvaiul, dumineca. Erau cunoscuţi acolo ca nişte americani de treabă şi nimeni nu i-ar fi stînjenit, căci aveau acte în regulă, nu tulburau pe nimeni şi ajutau foarte mult pe săracii preotului.

În vila modestă de la Fontenay-aux-Roses, ţineau ascunsă o mică parte din averea lor, cîteva milioane de franci. Aveau şi alte milioane, depuse la diferite bănci, sub alt nume. Puteau trăi în lux, nesupăraţi de nimeni, numai cu banii aceştia.

Dar, după cum marele industriaş american nu-şi întrerupe activitatea, oricîte miliarde ar avea, tot aşa, soţii Pickleston nu puteau renunţa la cîştigurile fabuloase, la voluptatea emoţiilor procurate de viaţa lor criminală. Avuseseră perioade de calm, cînd se ascundeau, de frică, şi trăiau, neştiuţi de nimeni, într-o localitate balneară, viaţă de rentieri bogaţi. Dar se plictiseau repede. După cîteva săptămîni de inactivitate, după ce Harry semăna flori noi în grădina vilei închiriate şi-i preschimba tapetele odăilor, începeau să se plictisească.

Enervaţi, căutau prilej de ceartă; nu erau de acord în cel mai neînsemnat amănunt al vieţii de toate zilele.

Numai în crimă se acordau, cu frenezie. Fiecare ghicea gîndurile celuilalt, i le aplauda. Cînd erau departe unul de altul, procedau exact cum ar fi procedat cellalt, ca şi cum cellalt i-ar fi transmis ordinele. După treizeci de ani de viaţă comună, alcătuiau o singură fiinţă, încordată în acelaşi ritm, lucrînd după aceleaşi impulsiuni, într-o armonie perfectă. Dar traiul tihnit nu le priia. Deveneau stîngaci şi se certau la fiecare nou proiect, ca doi tineri însurăţei. Nu, hotărît! Viaţa de oameni cumsecade ar fi fost o moarte lentă, pentru soţii Pickleston.

Iată de ce, cu toate bogăţiile fabuloase, acumulate în bolta de sub canal, cu toate zecile de milioane puse în siguranţă, cei doi bandiţi americani nu puteau renunţa la ticăloasa lor activitate.

De multe ori trăiseră frica de-a fi prinşi. Astă-seară, însă, tremurau mai mult decît oricînd. Erau pe pămînt străin, nu cunoşteau procedeurile poliţiei franceze, nu bănuiau de unde şi cum le poate veni lovitura.

Pentru moment, pericolul părea evitat. Dacă cei şapte clienţi erau apaşi, n-aveau decît să jefuiască taverna, de la al şaselea etaj, pînă la subsol. N-ar fi găsit mare lucru. Averile importante şedeau ascunse bine.

Dacă erau poliţişti veniţi să-i aresteze, puteau s-aştepte mult şi bine: şeful lor se dusese pe lumea cealaltă şi tot planul de bătaie căzuse baltă.

Artiştii începeau să se producă. Un jaz javanez, compus din cinci muzicanţi, îşi scăpăra fulgerele solare, căzînd, din înălţimi de libertăţi tropicale, în jalnice lamentaţiuni de sclav.

Era o melodie cînd pasionată şi cînd tînguitoare, ca un refren jalnic, obsedant, în acordurile de chitară şi ciocnirile sferelor de lemn lustruit, ce le acompaniau.

Pe urmă veni rîndul lui Ochi-de-Vultur, şeful indian, care jongla cu pumnale şi revolvere, împuşcînd pumnalele din văzduh sau aruncînd cu pumnale în revolverele ce dansau.

Din chivăra acestui Piele-Roşie smulsese Li-Fung pana de cocoş care trebuia să gîdile omuşorul lui David Pickleston şi să-l facă a reda pămîntului o ţitronadă greţoasă.

Cu mîinile împreunate pe piept, sub mînecile kimonoului, patronii treceau pe la mese, zîmbind politicos, interesîndu-se

dacă iluştrii oaspeţi sînt mulţumiţi: un excelent prilej să tragă cu urechea.

Îi intriga o masă unde se instalaseră doi domni şi o doamnă. Unul din domni arăta o serie de fotografii, celorlalţi. Erau chipuri de ucigaşi şi de victime.

— Aţi băgat de seamă ce capete de criminali au oamenii asasinaţi? le spunea el, în franţuzeşte.

Această observaţie a domnului care scotea copii fotografice, păru absurdă lui Harry Pickleston; el trecu la altă masă.

Doi domni, unul cu mustaţa blondă, lăsată în jos, cellalt ras complect, începuseră o discuţie aprinsă. Chelnerii chinezi asistau la această polemică, nedumeriţi.

— Nu, domnule, nu, înţelegi? spunea, într-o perfectă franţuzească, cel cu mustaţă. Dumneata poţi să bei cît pofteşti, bere, limonadă, vin cu apă minerală, te priveşte. Mie nu-mi plac băuturile lungi!

Prin băuturi lungi, acel client original înţelegea tot ce se serveşte în pahare voluminoase; el nu admitea decît coniacul sau alte lichioruri, în cupe late de şampanie, pe cari le umplea întîi cu gheaţă şi apoi le golea.

— Am învăţat asta la Berlin. Paharul în care torni coniacul, trebuie să fie îngheţat. Contactul cu cristalul rece, face ca alcoolul să reacţioneze şi să emane arome şi forţe inedite!

Acest amabil teoretician era la al şaptelea coniac şi găsea că, de la miezul nopţii în sus, nu trebuie consumate decît lucruri fine, sintetice, nu vulgara bere sau oranjadă, cari te balonează cu inutil lichid, fără să „diamanteze" creierul.

— Singurul rost al băuturei este să diamanteze inima şi creierul, ceea ce nu vor face niciodată băuturile lungi! concluse domnul cu frac de împrumut, cerînd al patrulea pahar.

Acest personagiu putea să nu vorbească franţuzeşte, şi să nu aibă capul şi verva galică, şi totuşi, Harry Pickleston ar fi jurat că nu e american, numai după voluptatea cu care-şi prepara şi comenta băutura.

Americanii beau repede, fără să deguste, beau din nevoia de-a se îmbăta, fără să aleagă, fără să sfărîme voluptuos, de cerul gurii, bobul finei din Champagne, al vechiului Armagnac, al unui Calvados secular.

Cokteiul — această criminală distrugere a oricărui parfum, printr-un amestec brutal de rachiuri, e o invenţie ame-

ricană. Iar Harry Pickleston, în calitatea lui de chinez rafinat și de proaspăt parizian, se simțea la un etaj superior, de civilizație, decît compatrioții săi.

Se întreba însă, dacă un polițist sau un apaș pot vorbi așa. Nu era lămurit ce fel de lume adăpostea în acea seară.

XXVII. AFORISME...

Îi părea foarte curios că nici unul din clienții săi obișnuiți nu-i trecuse pragul. Numai capete noi, și nici unul yankeu. De ce se deschide atît de rar ușa, astă-seară ? Din pricina ploaiei ? Dar au mai fost furtuni și anul trecut, iar limuzinele bogaților săi oaspeți nu se topiseră, subt potop. Puteau veni și-acum. Era ceva necurat la mijloc. Ușa se deschise din nou și doi domni, însoțiți de o doamnă, foarte eleganți cîteșitrei, intrară și luară loc la o masă. Ei nici nu mai găsiră util să vorbească englezește ci continuau, instalîndu-se, conversația din automobil.

Unul din domni spunea :

— Toate sînt relative. E preferabil, de pildă, să fii diplomat albanez decît ambasador al Franței. Căci un reprezentant al Albaniei poate avea norocul să fie trimis la Paris, în vreme ce ministrul Franței poate să nimerească la Tirana !

Lui Harry Pickleston, grăbit să salute pe noii-veniți, această concluzie îi păru tot atît de absurdă ca și teoria clientului cu fotografiile, care susținea că oamenii asasinați au capete de criminali.

Cînd cazi peste o convorbire la care n-ai luat parte, dialogul ți se pare stupid, tot așa după cum, la teatru, ajungînd la actul final, fără să cunoști restul piesei, toate personagiile îți par demente.

Adevărul este că acei consumatori neobișnuiți, cari lansau paradoxe și teorii, vorbeau cu totul altceva și numai la apropierea chinezilor, debitau aforisme, fără nici o legătură cu preocupările lor.

Agenți de Siguranță, puși subt ordinele lui Tom Sincler, ei repetau fraze dictate de șeful lor ; estetul și filosoful de la Boston nu pierdea prilejul să-și amestece profesiunea de polițist cu observații și cugetări, contagiind și pe subalternii săi.

El le demonstrase că pickpocketul american e complect năucit cînd aude lucruri cari ies din sfera preocupărilor sale și că strălucirile spiritului îl buimăcesc așa cum oglinzile jucăușe ametesc ciocîrlia și ți-o dau mai repede în mînă.

Polițiștii francezi îi executau întocmai recomandările, repetînd, spre dezolarea celor ce trăgeau cu urechea, fraze ca acestea :

— În fiecare an, Catedrala Notre-Dame se scufundă în pămînt cu un milimetru. În fiecare mileniu, deci, cu un metru. Descreșterea credinței, însă, merge mai repede decît cufundarea materială a bisericei.

Sau :

— Francezii n-au decît o soluție, în război : victoria. Ei nu-și pot permite luxul de a fi învinși căci n-au unde să se retragă : îi pîndește Oceanul.

Harry Pickleston se duse să tragă cu urechea la cele ce spunea singura pereche pe care n-o spionase pîn-acum, un domn și o doamnă, care semăna cu o actriță celebră, de la Comedia Franceză.

— Scumpa mea, cînd îți spun că un strămoș al meu a fost frate cu Ludovic al XIV, nu vreau nici să mă laud, nici să te epatez.

— Te cheamă Marchelli !... obiectă, surîzînd, frumoasa doamnă.

— Și pe Ludovic al XIV tot Marchelli îl chema. Adevăratul suveran fusese confiscat de Mazarin, care i-a aplicat pe obraz o mască de fier. Marchelli, un tînăr italian, care semăna uimitor cu Ludovic, a fost instalat de cardinal pe tronul Franței. Cellalt n-ar fi îndeplinit opera vastă a Regelui Soare, căci era greoi, de-o inteligență mediocră. Acest Marchelli era fratele mai mic al străbunului meu și numai familia noastră cunoaște secretul măștii de fier...

Strănepotul lui Marchelli își continuă teoria, în vreme ce Wing-Taï-Pu, adică Harry Pickleston, care credea că e vorba de Napoleon Bonaparte și pe care istoria Franței nu-l interesa

într-un mod excesiv, se depărtă de grup, ca să admire doi tineri dansatori, îmbrăcaţi în pijamale de argint. Aceştia mimau un fel de dans egiptean, pe estradă.

Reflectoare colorate îi transformau cînd în vîlvătăi de aur, cînd în flăcări de ametist. Femeia avea un nas micuţ, ridicat în sus, de toată drăgălăşenia. Partenerul ei reflecta, pe pometii obrazului roşeaţa suspectă şi tragică a ftizicilor.

Atenţia tuturor era îndreptată asupra acestei perechi suple; tinerii dansatori trebuiau să-şi întoarcă pe dos îmbrăcămintele, în timpul jocului de lumini, pentru ca la sfîrşit să se găsească îmbrăcaţi în pijamale negre cu fireturi roşii. Ultima parte a dansului devenea satanică; n-avea nici o legătură cu pozele egiptene de pîn-atunci, dar era tot aşa de fermecătoare.

În timpul acestui număr, cei doi patroni o şterseră din cabaret, să pună ordine în celelalte încăperi ale imobilului.

Trebuiau avertizaţi jucătorii de cărţi, de la primul etaj.

Ajungînd în faţa celor două uşi, cari îşi făceau faţă, Li-Fung şi Wing-Taï-Pu le găsiră păzite de doi energumeni cari aveau înfăţişarea clasică a agentului secret: o gambetă pe cap, mustaţa groasă, căzută şi mînerul încovoiat al bastonului petrecut pe după braţ. Felul cum se înţepeniseră în faţa uşilor arăta că nu vor permite nimănui să treacă pragul.

Soţii Pickleston pricepură că au de-a face cu oamenii lui Tom şi nici nu încercară să intre. Apropiindu-se de ei, aruncară poliţiştilor cîte-un:

— Toate-s bune. Patronul recomandă atenţie şi răbdare.

— *Circulez!* răspunse unul dintre cerberi, pe care, această recomandare nu părea să-l intereseze în mod special.

La al doilea etaj, locuit de dînşii, nu era postat nici un agent. Căminul le era respectat.

Toate uşile celelalte însă, erau păzite de cîte un poliţist.

Soţii Pickleston îşi muşcară buzele, foarte contrariaţi. În acelaşi timp, le venea să rîdă, gîndindu-se că acei detectivi puteau să aştepte mult şi bine, ordinele patronului lor, care în momentele acelea se rostogolea în apele grase ale Senei.

Cabaretul de jos era un pretext, căci afacerile cele bune, soţii Pickleston le făceau în apartamentele superioare ale imobilului, pline de morfinomani, jucători de cărţi şi membri importanţi ai coloniilor străine, cari petreceau în orgii şi luxură, fără să se cunoască între ei. Cum aceşti vizitatori erau recrutaţi din lumea cea mai selectă, buduoarele extrem de elegante, de toate stilurile, aveau mare căutare. Femei goale, cu o simplă mască de mătase neagră, se ofereau necunoscuţilor.

Mîinile lor fine şi pielea delicată arătau proveniența lor aleasă. Fiorul de-a se bănui, de-a ghici în partener pe vecinul de masă de la recepţia cutărei ambasade, le sporea voluptatea ofrandei.

Saloane persane comunicau cu alcovuri veneţiene sau fumătorii japoneze; luminile erau foarte discrete şi-n penumbra parfumată, lunecau corpuri sculpturale, fantome de graţie şi perversitate, căzînd pe divanuri moi, rostogolindu-se pe perini înalte şi adînci.

Servante scunde, îmbrăcate ca-n Extremul Orient, alergau de colo pînă colo, cu picioare de vată, oferind băuturi reci, alcooluri amestecate, fructe exotice sau pipe de opium, zecilor de clienţi, cari nu se cunoşteau între ei şi nici nu voiau să se cunoască, a doua zi.

Un observator atent ar fi recunoscut în acea blondă înaltă pe soţia cutărui diplomat suedez... Tînărul acela brun, pentru care se luptau două micuţe englezoaice era un fericit moştenitor din sud-estul Europei, iar majoritatea preoţilor şi preoteselor acestor ceremonii păgîne, o alcătuiau bogătaşii din Statele Unite, proaspăt debarcaţi la Paris.

Toată această lume rămăsese de peste zi în casa lui Li-Fung... Furtuna violentă, cu fulgere cari se strecurau printre perdelele lăsate, provocase o nouă intensitate, o frenezie barbară, printre fericiţii prizonieri, printre femeile cari n-aveau de dat socoteală nimănui.

Un astrolog persan, o cărturăreasă italiană, un vrăjitor japonez, un grafolog turc erau motivul pentru care urcau fericiţii acestui pămînt scările cu covoare groase, la casa cu balauri. Şi toţi acei magicieni de contrabandă, în solda lui Li-Fung, îşi primeau oaspeţii cu amabilitate şi graţii orientale, îi opreau la masă, le ofereau libaţii... Formele erau salvate — trăiască viaţa!

XXVIII. POVESTEA „MYOSOTIS"-ULUI

Cunoscînd toate acestea, bietul Tom Sincler nu se putuse opri de-a filosofa :

„Iată elita societăţii, trăind în desfrîu şi ticăloşie, în vreme ce jos, sărmanele dansatoare, care muncesc onest pentru existenţă, sînt socotite în marginea societăţii."

Şi această constatare îi sporea dragostea pentru Adelaida Protopopovna Baltazarovici, fecioara castă, nevoită să trăiască din pîinea tavernelor, cîntînd după miezul nopţii, spre amuzamentul bogătaşilor beţi.

Cu toată experienţa lui şi umorul, dacă nu sarcasmul, cu care privea înfăţişările lumei, Tom Sincler rămăsese un sentimental. Lirismul său, dragostea pentru umanitate, îi dictau reflexii, cari unui sceptic i-ar fi părut locuri comune, naive refrenuri socialiste.

Tom Sincler înnobila aceste constatări prin convingerea cu care apăra cauzele drepte, cu acea candoare a americanului de veche şi sănătoasă burghezie.

În vreme ce un om ca el — nedreptate a destinului — era o simplă jucărie în voia valurilor, doi mizerabili, de teapa soţilor Pickleston jubilau, ştiind că toată acea înscenare fastuoasă a detectivului, va rămîne fără nici un rezultat şi ei îşi vor continua viaţa de crime, netulburaţi de nimeni.

Într-adevăr, agenţii postaţi la mese, subt formă de consumatori, consultau ceasornicul, la fiecare cinci minute, miraţi că nu soseşte nici un ordin, că semnalul de atac nu porneşte.

Ei îşi aruncau, peste mese, priviri întrebătoare ; ceilalţi ridicau din umeri, gest care nu trecea nebăgat în seamă de Li-Fung şi Wing-Taï-Pu, zisă Susur-de-Izvor.

După ce surîseră cu subînţelesuri fiecărui poliţist postat în etajele de sus şi le aruncară cîte un fatidic :

— Toate-s bune. Patronul recomandă atenţie şi răbdare ! Cei doi falşi chinezi se asigurară că bolta subterană, rezervată unei fugi precipitate avea uşa de scăpare deschisă şi costumele de burghezi erau la locul lor. La cel dintîi pericol — pericol, de altfel, evaporat prin dispariţia lui Tom Sincler — ei erau gata să-şi ia tălpăşiţa.

Iată-i liniştiţi, supraveghind bunul serviciu, urmărind, cu părintească dragoste şi admiraţie, producţiile artiştilor.

Acum era rîndul a trei *girls*, trei adolescente suple şi graţioase, cari cîntau, dansau şi mimau un fel de scheci comic : Gaby, Daisy şi Dorothy. Costumele lor clovneşti, cu jobene, ochelari şi bastoane, cu pantofi a la Charlot, scoteau şi mai mult în evidenţă, tinereţea corpului şi drăgălăşia copilărească a mişcărilor.

O salvă de aplauze, a puţinilor consumatori şi a camarazilor, le subliniă succesul.

Cei trei ultimi veniţi rugară pe patron să poftească la masa lor pe una din dansatoare, Miss Dorothy.

Li-Fung, cu cel mai umil surîs pe buze, răspunse că nu e obiceiul ca artistele „Tavernei Chineze" să ia loc cu clienţii, dar fiindcă iluştrii oaspeţi sînt însoţiţi de o doamnă atît de distinsă, va ruga pe domnişoara să zică „bună seara" amabililor şi preaveneraţilor gentlemani.

Miss Dorothy sosi, surîzătoare, strînse mîinile ce i se întindeau şi se aşeză între cei doi domni, avînd în faţă pe eleganta doamnă.

— Vorbiţi franţuzeşte ? o-ntrebă unul din domni, cel care demonstrase avantagiile diplomatului albanez asupra celui al Republicei.

— Desigur, răspunse Miss Dorothy, rîzînd...

Sînt pariziană... Nici nu mă cheamă aşa...

— Te numeşti Marion Albalet !... zise al doilea domn, spre marea mirare a dansatoarei.

— De unde ştiţi ? întrebă dînsa.

— Domnii sînt de la poliţie, domnişoară, şi-am dori să ne dai unele informaţii ! o lămuri, cu un surîs prietenesc, distinsa persoană care însoţea pe oamenii în frac.

Te rog continuă să surîzi, bea şampanie şi nu părea emoţionată !

— Şi mai ales — adăugă cel care-i cunoştea numele — trebuie să ne spui tot ce ştii şi numai lucruri adevărate.

— E-n interesul dumitale, în interesul general.

Miss Dorothy păli, începu să tremure, rotindu-şi ochii în toate părţile. Avea o privire rătăcită, ca şi cum căuta zadarnic sprijinul cuiva.

— Te rog să surîzi !... o îndemna însoţitoarea celor doi poliţişti.

Mai bea... Aşa !... Nu trebuie să fii contrariată !...

— Ce doriţi să vă spun ?

— Te numeşti Marion Albalet, pari de douăzeci de ani — complimentele mele! — dar ai douăzeci şi opt! zise primul domn.

Convorbirea continua; cîteşitrele persoane din slujba poliţiei aruncau întrebări lui Miss Dorothy, care răspundea prompt. Emoţia contactului brusc cu acei oameni îi trecuse. Îşi recăpătase tot sîngele rece; se întreba, numai, ce vor să afle de la dînsa.

— De cîtă vreme eşti dansatoare la cabaretul lui Li-Fung?

De anul trecut, din ianuarie, cînd a deschis „Taverna Chineză".

— Pardon... dansezi la el de trei ani! o corijă severul inchizitor.

— A, da, la New York. Ştiaţi şi asta?

— Ştim tot ce nu vrei să ne spui.

— M-aţi întrebat de cînd dansez la cabaret, nu m-aţi întrebat de cînd îl cunosc pe Li-Fung!... replică Miss Dorothy, hotărîtă să ţină piept poliţiştilor.

— Cum l-ai cunoscut pe Li-Fung?

— Printr-un impresariu. Eram o trupă de şase artişti parizieni, în turneu prin Statele Unite.

— Ai fost angajată numai dumneata?

— Împreună cu partenerul meu.

— Cellino?

— Nu. Cellalt. Pe Cellino l-am cunoscut la Paris, anul trecut.

— În afară de numerele de dans, pe cari le executai seara, la „Taverna Chineză", din New York, mai aveai vreo ocupaţie?

— Da, fiindcă gajul oferit de Li-Fung nu era prea mare.

— Ce făceai?

— Eram dactilografă la un lustragiu de ghete.

— Boby Hamilton.

— Exact.

— Cum se face, că dumneata, franceză de origină, puteai să scrii la maşină-n limba engleză?

— Înainte de a pleca în Statele Unite, am învăţat cîţiva ani şi m-am perfecţionat la New York.

— Cum l-ai cunoscut pe viitorul dumitale patron?

— Mi-a lustruit pantofii pe-o zi de ploaie, la intrarea metropolitanului, lîngă Franklin-Square.

Eram cu o prietenă, căreia mă plîngeam că n-am ce face ziua şi că aş lucra bucuros la un birou de copiat acte. Boby Hamilton, care n-ajunsese încă Regele Cremelor de Ghete, tocmai îşi experimenta invenţia şi avea nevoie de cineva care să-i scrie prospecte şi să-i ţină corespondenţa. Mi-a propus să mă ia secretară. Condiţiile le-am discutat între un pantof şi cellalt. Cînd a terminat de lustruit, eram angajata lui.

Scriam toată ziua reclame, formule, cereri de bani pentru reuşita invenţiei, propuneri adresate diferitelor fabrici de produse similare. Trăiam numai printre uleiuri, prafuri negre, grăsimi şi tot felul de substanţe minerale şi vegetale.

Ieşeam de acolo cu nasul negru... Dar nu ştiu dacă toată povestea asta vă interesează!...

— Foarte mult!... Te rog, continuă!...

— Eu, drept să vă spun, nu prea credeam în invenţia lui Boby. Nici astăzi n-aş putea spune de ce este mai bună crema lui decît altele. El mi-a explicat că vacsul ideal e dator să dea o strălucire de lac tuturor încălţămintelor, dar că această strălucire nu trebuie să dureze mai multe zile, ci după cîteva ore să se descompună, ca să fie nevoie de un lustru nou. Produse similare există în comerţ, dar fiind lucrate din material scump, costă mult. Boby voia să inventeze ceva eftin, care să strălucească, să ia ochii, dar să treacă repede şi să se consume mult.

El susţinea că generaţiei actuale nu-i place un lucru bun, scump şi durabil, ci preferă noutatea, chiar în mediocritate, dar strălucitoare.

Un cetăţean al metropolelor trebuie să-şi văcsuiască ghetele cît mai des, îmi explica stăpînul meu; este o necesitate a nervilor biciuiţi de grijile şi oboseala marilor oraşe. Scaunul lustragiului este singurul repaus adevărat, complect, în goana vieţii; el uneşte destinderea nervilor, cu senzaţia plăcută pe care o dau periile şi peticul de catifea, lunecînd pe un picior obosit şi pe care-l decongestionează.

— Se pare că patronul d-tale se îndrăgostise de d-ta?!

— Foarte mult. M-a cerut, chiar, de nevastă. I-am rîs în nas. I-am spus că n-am să mă mărit cu un biet lustragiu... El m-a asigurat că pînă într-un an, va deveni miliardar. Într-adevăr, intrînd în raporturi cu vestitul savant Fenimore Preston, rivalul lui Edison, şi-a pus invenţia la punct şi-a în-

ceput să cîştige. În vremea aceasta, contractul meu cu Li-Fung a expirat şi-am părăsit New Yorkul.

— La New York sau la Paris ai constatat că Li-Fung nu este bărbat ? !...

— Nu-nţeleg...

— Precum bine ştii, stăpînul acestui local e o femeie deghizată.

Într-o seară, venind mai de vreme la cabaret, una din camaradele d-tale a remarcat că patronul tavernei chineze avea numai o jumătate mustaţă. Pe cealaltă n-o lipise încă ! Aş vrea să ştiu dacă d-ta ai aflat lucrul acesta de curînd, sau îl ştiai de la New York ?

Miss Dorothy păru foarte curioasă de această întrebare.

— Cine v-a spus ? întrebă dînsa.

— Aceeaşi persoană căreia v-aţi spovedit şi care constatase la rîndul ei...

— Că Wing-Taï-Pu are sînii falşi şi că nu e femeie...

— Exact ! complectă primul detectiv.

— Nu ştiam că prietenele mele de cabaret au legături cu poliţia !

— N-au nevoe să aibă legături cu poliţia, ca să ştim totul. Aşadar, răspunde, te rog, la întrebare : de cînd ştii că Li-Fung nu e chinez şi că este o femeie deghizată ?

— Am aflat la Paris, acum cîteva zile, întîmplător.

— Ce părere ai despre această scamatorie ? o iscodi doamna elegantă, cu un aer bănuitor.

Uşor jignită, dansatoarea nu-şi pierdu cumpătul.

— Mi-e absolut indiferent, răspunse dînsa.

N-am să mă ocup nici de dantura, nici de mustăţile patronului meu, după cum nici el n-are să se amestece dacă îmi oxigenez părul sau dacă am o fesă de cauciuc !

Brava pariziană, care era Marion, îşi regăsea verva şi familiaritatea copilăriei din Montmartre şi începu să servească poliţiştilor expresii de cea mai pură savoare suburbană. Dar detectivii sau comisarii aceia, împreună cu agenta care-i întovărăşea, nu prea păreau că gustă vocabularul invitatei lor.

— Să revenim la chestie !

Ne interesează domnul Boby Hamilton ! interveni, cu oarecare severitate, cel care tăcuse mai mult, dintre poliţişti.

Domnul Boby Hamilton a venit la Paris, anul trecut ?

— Da. Vedea Parisul întîia oară.

— Venea pentru dumneata ?

— Aşa am crezut şi eu la început. M-a găsit, din prima seară, la taverna lui Li-Fung. Am stat de vorbă o mulţime, la masa de colo. Ne-aduceam aminte de scrisorile, de prospectele bătute la maşină, în camera cu funingine, din New York. El regreta că n-am vrut să-l iau de bărbat ; m-ar fi făcut cea mai fericită dintre femei. I-am răspuns că vremea nu e pierdută. Mi-a obiectat că bietul lustragiu ar fi revoltat văzînd că miliardarul acceptă ofensa şi nu plăteşte cu dispreţul, refuzul meu de odinioară. Aceasta nu l-a împiedicat să vină mai în fiecare noapte aici. Începea să mă iubească din nou. Eram sigură că-n cîteva zile îmi va cere iarăşi mîna. Dar n-a fost aşa. I-a plăcut alta. O camaradă.

— Ida Fredson.

— Da. Arlette Leblond. S-a însurat cu dînsa. A făcut-o miliardară, iar eu, tovarăşa de suferinţă, am rămas o simplă dansatoare.

— Şi, de aceea, acum zece ore, ai dus-o pe buna dumitale prietenă la un fachir, care nu e altul decît partenerul d-tale, Cellino ! Ai vrut s-o compromiţi, s-o desparţi de Regele „Myosotis"-ului, să te măriţi cu el !

— Nu-i adevărat ! ripostă Miss Dorothy, văzînd că a căzut în cursă.

— Tăgăduieşti că d-ta eşti cea care l-ai informat pe Boby Hamilton ?... Nu i-ai trimis d-ta scrisori anonime, nu l-ai vestit la telefon că doamna Hamilton are un amant ?

Marion Albalet îşi lăsă privirea... Ochii i se umeziră. Îşi muşca şervetul, începu să tremure, voi să se scoale de la masă, gata să plîngă.

— Dar nu-nţeleg ce-aveţi cu mine ! protesta dînsa, printre lacrămi.

Amabila societate îşi dădu seama că mersese prea departe. În definitiv, acea pensionară a lui Li-Fung nu era bănuită de nimic ; n-aveau nici un rost s-o interogheze ca pe-o complice a banditului.

— Nu fii supărată, o mîngîie femeia-detectiv.

N-o să-ţi facem nimic. Viaţa d-tale sentimentală te priveşte ! Am vrut să ştim dacă-l cunoşti pe Li-Fung ca falş

chinez de-aici sau de la New York. Văd că n-ai altfel de legături cu el. Haide, nu fii supărată... Aşa sînt poliţiştii: cam brutali, dar au inimă bună. Stai colea. Poftim: mai bea o cupă... înviorează-te şi nu spune nimănui ce-ai vorbit cu noi... Ne-am înţeles?

Miss Dorothy nu se lăsă rugată... Îşi tamponă ochii, uşor, cu o batistă mare cît o marcă poştală, îşi pudră nasul şi se aşeză iar, privindu-şi companionii într-un surîs.

Sorbi două pahare de şampanie, uită întrebările indiscrete de pîn-acum şi începu să se învioreze.

În mintea ei, amintirile dactilografei de la New York, catalogînd corespondenţa unui biet ceruitor al ghetelor trecătorilor, se împleteau cu visuri trandafirii. O aştepta un viitor strălucit, alături de un miliardar. Nu se putea altfel.

Ştia că-n fundul inimei, Boby Hamilton o iubeşte tot pe dînsa. Nu se uită aşa de uşor o dragoste din vremea sărăciei! În orice caz, despărţit de Ida, nu s-ar fi gîndit să ia altă femeie. Era foarte înamorat de actuala lui soţie, bineînţeles, dar se însurase cu Arlette Leblond mai mult ca s-o întărîte pe Dorothy, să răzbune refuzul ei de odinioară...

În vreme ce comesenii îşi roteau privirile prin sală, ca să fie în curent cu tot ce se petrecea, Marion Albalet ronţăia migdale sărate şi-şi spunea:

„E adevărat, n-am încă treizeci de ani şi abia par de douăzeci. Dar viaţa aceasta de noapte nu mai poate dura. Nu văd cum am să scap de mizerie. Prea multe griji, prea multă muncă şi prea puţine satisfacţii.

Cu ceea ce-mi plăteşte Li-Fung sau orice alt patron, n-am să agonisesc avere niciodată... Niciodată nu voi avea colierele de perle, palatul şi limuzina Arlettei. Eu m-aş mulţumi cu mai puţin. Nu sînt pretenţioasă. Nu i-aş cere lui Boby atîtea sacrificii, cum a făcut cealaltă.

Pentru dînsa, Boby s-a mutat la Paris, neglijîndu-şi afacerile din America. Eu am să-i propun să ne reîntoarcem la New York şi va fi fericit... Am să fiu o soţie ideală. N-am să-l înşel niciodată. Nici la fachiri n-am să mă duc. Oare ce s-o fi întîmplat azi, în apartamentul lui Jim Parker? Mor de curiozitate!

Numai de-ar fi reuşit cursa, numai de-ar fi prins-o cu Cellino!

Cellino trebuia să fie de mult aici şi nu-l văd.

De ce n-o fi venit pîn-acum? Sînt foarte nerăbdătoare!

Astă-seară nu mi-am făcut dansul cu el. Dar dacă o fi arestat, poate asasinat? Tare aş fi curioasă să ştiu ce cadou de nuntă o să îmi facă Boby?!"

Frazele acestea se amestecau în mintea cam încîlcită a partenerei lui Allen Preston, zis Jim Parker, zis Cellino. Frumoasa Marion era transportată. O agitaţie plăcută, aproape dureroasă, o stăpînea.

Întrebările poliţiştilor îi readuseră aminte viaţa ei de pe malurile Hudsonului, îi dăduseră nostalgia oraşului bogat, puternic în frumuseţea lui, unde fusese o biată lucrătoare şi pe care voia să-l supună acum. Va face parte şi dînsa din cele patru sute de familii domnitoare ale Metropolei, se va duce la Miami, va veni în luna iunie la Paris, să vadă cum danţează altele, iar dînsa să le ofere şampanie, cu un aer protector, dar foarte amabil.

Cele cîteva pahare băute îi deschiseră o mare poftă de a lupta, de a învinge. Destinul ei nu putea să se încheie în acea tavernă sau în cine ştie ce cabaret din Montmartre, din provincie sau din streinătate. Ştia dînsa de la camarade mai bătrîne, ce înseamnă exilul în localuri de a doua mînă, la Paris, sau varieteurile de la Dijon, Berna, Seghedin, Galaţi, Smirna, Bombay, sau Alger! Se scutura de ele ca de-o amintire postumă.

Printre lampioanele verzi şi roşii ale tavernei, printre balaurii imprimaţi pe ziduri sau brodaţi pe şaluri, printre prinţesele pictate pe lacul paravanelor, zburau numai cutii de cremă „Myosotis", ca nişte mari monede de argint. Nici un impresariu, nici o cameră de hotel, nici o cabină de *music-hall*, nici un buchet cu flori de hîrtie. Numai cutii de vacs, în stoluri de porumbei albi, cu interiorul negru.

Pe capacul acestor milioane de cutii „Myosotis", era reprodus chipul lui Boby Hamilton; pe partea cealaltă, se răsfăţa acum profilul ei, al lui Marion Albalet, soţia miliardarului. Aceasta era prima viziune a fericirei de mîine şi Miss Dorothy n-o putea alunga, n-o putea înlocui cu alta.

Cupletele pe cari le spunea acum un şansonetist celebru, i se păreau că n-au decît o rimă, un refren: „Myosotis"...

Miss Dorothy plutea în al noulea Paradis. Cuvîntul paradis rima şi el cu „Myosotis". Iar publicul striga: Bis! Altă rimă... De bună seamă, norocul îi surîdea!

XXIX. AL TREILEA KIMONOU ÎNSTELAT

Dar, pe măsură ce tînăra dansatoare devenea mai veselă, mai optimistă, feţele poliţiştilor începeau să exprime o oarecare îngrijorare. Ceva suspect se petrecea... În loc de focuri de revolver, stingeri de lumină, strigăte, panică şi arestări senzaţionale, în cabaret plutea o inactivitate ciudată. Ar fi vrut să facă ceva şi nu ştiau ce, fiindcă nu le venea nici un ordin.

Poate că enervarea, incertitudinea lor provocase interogatoriul dansatoarei; ca să-şi mai canalizeze emoţiile, chemaseră ei pe Marion Albalet, copleşind-o cu întrebări. La rîndul lor, ei se întrebau acum:

— Unde e şeful? De ce nu le face nici un semn?

Sferturile de oră treceau fără ca vreun eveniment să survie. Artiştii se perindau pe estradă, în indiferenţa generală.

Însuşi Li-Fung şi cu Murmur-de-Izvor erau contrariaţi de faptul că nu se întîmplă nimic. Se pregătiseră de luptă şi acest armistiţiu li se părea straniu.

Cei doi aprigi tîlhari, ameninţaţi dintr-un moment într-altul să-şi piardă averea, libertatea, viaţa, erau supăraţi, acum, de faptul că n-au destui clienţi. Cu toate că marile lor cîştiguri nu proveneau din consumaţii — cabaretul era un pretext — ei sufereau că taverna nu era plină ca de obicei de americani risipitori. În loc să curgă şampania în valuri, toată lumea se mulţumea cu o limonadă, cu o sticlă de bere.

Numai la o singură masă se goliseră cîteva butelii de şampanie, un singur client băuse douăsprezece coniacuri. Ceilalţi, burghezi parcimonioşi, ocupau locuri fără să-şi repete comenzile.

Falşii chinezi socoteau că nici măcar un sfert din trupă nu putea fi plătită cu ceea ce se consumase în seara aceea.

Iată marea lor preocupare, în aceste momente de pregătiri misterioase!

Un gest făcut de la o masă la alta — o întrebare din ochi, un răspuns din umeri — îi aduse la realitatea imediată. Poliţiştii începeau să se impacienteze. Întîrzierea lui Tom Sincler devenea suspectă. Lucrul acesta îl înţeleseră bandiţii în aceeaşi secundă. Fără să-şi fi comunicat gîndurile, îşi dădeau seama de îngrijorarea agenţilor de Siguranţă. Era deci momentul ca Li-Fung şi Wing-Taï-Pu să le potolească nerăbdarea... Trebuia să li se mai astîmpere din zel şi din impacienţă.

Detectivul spusese, probabil, ajutoarelor sale că va apărea îmbrăcat într-un kimonou albastru, cu stele albe, ca fachir. Prin urmare, fachirul trebuia introdus numaidecît în scenă, indiferent cine era.

Wing-Taï-Pu mai dădu o raită printre mese, apoi se strecură într-una din camerele tavernei, alături de cea în care se deghizase Tom Sincler în astrolog şi Boby Hamilton cu David, în marinari.

Acolo aştepta Me-Ky, unul din numeroşii servitori-complici ai bandiţilor. Îmbrăcat în kimonou, cu chivăra pe cap, cu bagheta în mînă şi cu ochelarii de stele pe nas, el avea exact înfăţişarea lui Tom Sincler, copiată după Jim Parker. Era, poate, mai mic decît detectivul, dar cum astrologii au obiceiul să meargă pe vine, confuzia era uşoară.

Li-Fung veni şi dînsul. Soţii Pickleston sfătuiau pe Me-Ky cum să procedeze.

— Bagă de seamă. N-ai să scoţi nici o vorbă. Oricine ţi-ar vorbi, nu răspunzi. Dai din cap, faci orice gest, dar nu scoţi nici un cuvînt. Chiar dacă-ţi vorbeşte unul din noi, n-ai să răspunzi decît prin semne.

Fii gata!...

Precedaţi de Me-Ky, patronii intrară, cu solemnitate, în cabaret.

Li-Fung se urcă pe scenă şi, cu vocea lui piţigăiată, anunţă:

— Preaonorată societate, avem plăcerea să vă prezentăm pe domnul profesor Rama-Vişnu-Crişna-Muti, celebrul fachir, preşedintele Academiei de magnetism din Calcuta.

Ilustrul oaspe e angajat de noi cu sacrificii colosale, pentru o lună.

Începînd de mîine-seară, Rama-Vișnu-Crișna-Muti va începe ședințele sale de sugestie, hipnotism, citirea gîndului și ghicirea viitorului ! Vă rugăm să poftiți și mîine !"

Me-Ky dădea din cap, mulțumind aplauzelor.

Apoi își luă locul la un colț retras al estradei, cît mai în umbră.

Polițiștii cari populau taverna respirară ușurați.

În sfîrșit, șeful lor își făcuse apariția. Erau liniștiți.

Unul din ei mai ceru o sticlă de bere, altul bău al treisprezecelea coniac. Trei limonade și o sticlă de șampanie mai fură comandate, în izbucnirea jazului javanez, care-și relua barbarele lamente, în acorduri de chitară și ciocniri de sfere lustruite.

Soții Pickleston se așezară pe scaune, aruncînd priviri piezișe asupra celor din sală. Apariția fachirului își făcuse efectul. Oamenii poliției erau liniștiți. Dar nu mai erau liniștiți, acum, patronii.

— Nu știu dacă am făcut bine ce-am făcut spunea Li-Fung lui Wing-Taï-Pu.

— Ba am făcut foarte bine ! răspundea Harry Pickleston, examinînd ținuta lui Me-Ky.

Are aproape aceeași statură ca Tom Sincler... Dacă stă pe scaun, nemișcat, în umbră, n-o să-i deosebească nimeni.

— Dar dacă s-o băga de seamă că e altul ?

— Imposibil.

— Crezi că ceilalți polițiști n-o să remarce că omul din kimonou nu e Tom ? Ce-o să le răspundem cînd ne-or întreba ?

— Femeia tot femeie ! Proastă și fricoasă ! Degeaba își schimbă glasul, degeaba își lipește mustăți, degeaba se îmbracă bărbătește, că minte la cap n-o să-i vie !

— Chiar dacă aș fi bărbat și tu ai fi femeie, scumpul meu Harry, cred că rău am făcut, omorîndu-l...

— Unde vezi răul ?

— Tom a fost la noi. S-a dat cinstit pe față. Tovarășii lui știu că a intrat aici. N-o să li se pară suspect că a dispărut ?

— Un detectiv apare și dispare, asta e meseria lui.

— Dar mîine, cînd s-o găsi cadavrul, în Sena ?

— O să creadă că s-a sinucis, ca și ceilalți...

— Dar nu uita că ceilalți n-aveau nici o rană.

Lui Tom, noi i-am înfipt un cuțit între umeri... Tom e polițist. Se va vedea că a fost asasinat. Se va ști că a fost, peste noapte, la noi. Anchetă. Percheziții. Ce ne facem ?

— Mă plictisești ! răspunse Harry, pe care observațiile soției sale îl puneau pe gînduri. Nu voia, însă, să pară îngrijorat.

Malvina continua să se lamenteze :

— Dar dacă bietul Sincler spunea adevărat ? Dacă sîntem amenințați de-o bandă ?

— Nu văd nici o mutră suspectă în sală. Numai capete de polițiști.

Ei o să ne păzească ! Dar îți spun eu : nu se gîndește nimeni să ne atace.

— Ce interes ai avut să-l suprimi ?

— Copoiul ăsta ne-a dat de urmă. Pe noi a venit să ne aresteze, nu pickpocketii. N-ai văzut cum ne trăgea de limbă, să ne prindă ? Dar nici eu nu m-am lăsat ! Noapte bună în canalul gentilomilor, stimate domnule inspector ! Bine că nu ne-a luat cheile.

— Ia dă-le-ncoace !

Li-Fung se căută în buzunare, dar nu găsi ce căuta. Începu să se scarpine în cap.

— Ei drăcia dracului !

— Ce este ?

— Stai că nu le găsesc.

— Nu se poate !

— Parcă ți le-am dat !

— Nu mi le-ai dat !

— Atunci le-am dat lui Tom Sincler, adineaori...

— Ți le-a înapoiat. Ți-a și spus : „Păstrează-le, am să ți le cer mai tîrziu".

— Așa e ! Unde le-oi fi pus ? ! Ei, drăcia dracului !

— Trebuie să le găsim... Altminteri, sîntem pierduți !

— Poate mi-au căzut în învălmășeala luptei cu Tom. Da. Da. Am auzit, pe întuneric, un zgomot de chei... Am impresia, chiar, că însuși Tom m-a căutat în buzunare și mi le-a luat, pe cînd mă luptam cu el.

— Eşti de o tîmpenie fără pereche şi-am să te dau dracului ! izbucni Susur-de-Izvor !

— Decît să mă faci tîmpită, mai bine vino jos să căutăm cheile, Ia-l şi pe Laï-Wo, să întoarcă apa, să golim canalul. Poate să fi căzut acolo !

Wink-Taï-Pu făcu semn unuia dintre chelnerii în kimonou, care luase parte la asasinarea lui Tom Sincler.

Cîteşitrei coborîră iarăşi scara întunecată, aprinzînd de rîndul acesta, becuri violente. Iată-i căutînd cheile, iată-i manevrînd trapa care fugise de subt picioarele poliţistului şi-l aruncase în gîrla subterană.

Dar toate cercetările le fură de prisos. Lanţul cu chei dispăruse !

Ei răsuciră trei roţi de alamă, cari opreau apa să se mai scurgă în subterană, apoi a patra roată, care întorcea cursul apei. Ridicînd un capac greu, începură să coboare pe o scăricică de fier, în marele puţ întunecos, unde se zbătuse Sincler.

Din acea sală subterană boltită, se mai desfăceau două coridoare. Unul ducea tot în fluviu şi putea servi ca ascunzătoare sau canal de scurgere, după nevoie.

Pe acolo, cei doi tîlhari puteau să se arunce în Sena, într-o fugă precipitată. În cazul acesta însă, n-ar fi putut să-şi salveze decît viaţa şi libertatea. Nu puteau lua nimic cu dînşii. Al doilea coridor, pornea în direcţia contrară, subt imobil şi răspundea într-o stradă lăturalnică. La capătul acelui coridor într-un dulap invizibil, practicat în perete, îşi ţineau ei deghizamentele de burghezi, precum şi un teanc de bilete de bancă şi o valiză ieftină, veche, plină de bijuterii. Aşteptară pe trepte pînă cînd ultimele şuvoaie de apă se scurseră în al doilea canal.

Aprinseră alte becuri şi începură să caute pe cimentul umed, vîscos ; pereţii erau reci, înrouraţi, strălucind în boabe de mercur... În acel loc, cu cîteva zeci de minute înainte, plutise Tom Sincler, la înălţimea celor cinci metri plini cu apă.

Iar soţii Pickleston şi cu Laï-Wo, căutau mereu, în canalul vid de lichid, dar plin de fiorii morţii, de-o tăcere mucedă şi îngheţată.

În pardoseala de beton, la mijloc, iată un capac de fier.

Acolo era o altă deschizătură şi altă scară de fier cobora, ducînd în catacombele pline de comori. Undeva, aproape, s-auzeau vuiete şi căderi înăbuşite de ape subterane. Iar cei trei complici căutau mereu...

XXX. TREI MARINARI

În vremea aceasta, sus, în tavernă, cînta Sonia.

Cînta o romanţă veche, de pe malurile Donului, înflorit cu maci enormi şi cu floare de neghină.

O tristeţe imensă, o mare nostalgie se desprindea din cuvintele pe cari ceilalţi nu le-nţelegeau, din melodia languroasă şi profundă, plină de infinitul stepei.

Sonia, a cărei lipsă n-o remarcase nimeni pîn-acum — întîrzierea ei era datorită, fără îndoială, ploaiei — venise de cîteva minute numai, şi se îmbrăcase repede, în cabina rezervată artiştilor. O salvă de aplauze sublinie finalul cîntecului favorit.

Această salvă de aplauze fu subliniată, la rîndul ei, de intrarea zgomotoasă şi aplauzele a trei marinari beţi, cari năvăleau în elegantul cabaret chinez ca într-o simplă cîrciumă de port.

Ei cîntau, acompaniindu-se cu palmele :

Trei marinari,
Trei veseli marinari,
Băieţi de chef şi viaţă,
S-au întîlnit
S-au împrietenit
La Nijni Novgorod, în piaţă...

Toată lumea — clienţi, artişti, chelneri — rămase surprinsă de această invazie. Servitorii nu ştiau cum să procedeze cu intruşii, fiindcă patronii nu erau acolo. Să le ofere scaune ? Să-i dea pe uşă afară ? Să-i servească ? Să nu-i servească ? Întîia oară se întîmpla ca oameni din popor să intre în tavernă, crezînd, probabil, că e un local pentru ei.

— Bravo, bravissimo !... strigă unul din marinari, care nu era altul decît Boby Hamilton.

— Bravissimo ! Să mai cînte odată !... întări al doilea, David Pickleston.

Iar al treilea, mai beat şi mai vorbăreţ decît ceilalţi, voia să se producă şi el. Se urcă pe estradă şi vorbi într-o franţuzească ciudată, cu accent breton. (Ceilalţi doi vorbiseră englezeşte.)

— Şi eu am să cînt cu Adelaida Protopopovna Baltazarovici ! Cîntecul acesta l-am auzit pe Volga şi pe Don, l-am adus în Europa... Eu l-am adus în Europa ! Acum am să-l duc în America şi-n Australia, plus în Argentina şi Mexico !

— Să ni se dea băutură ! strigau, din fund, ceilalţi doi intruşi.

Un mic consiliu al numeroşilor chelneri chinezi hotărî că patronii s-ar supăra, găsindu-i pe acei beţivani în local : încercară să-i dea afară, dar le fu imposibil. Vacarmul devenea şi mai mare, deoarece veselii băieţi aveau ordin de la Tom Sincler să facă scandal, întreţinînd o atmosferă de nelinişte şi de enervare ; ei ridicau glasul şi-şi suflecau mînecile.

Un chelner pitic, căruia îi cerură de băut, nu voia să-i servească. El nici măcar nu le răspundea, ci făcea semne negative.

— Ce tot dai din cap, maimuţă galbenă ?... urla marinarul negru, David, actualmente subinspector de siguranţă, afiliat poliţiei pariziene.

— Adu-ne băutură, că nu sîntem în America, să înghiţim lapte cu apă şi ceai de muşeţel ! adăugă Boby Hamilton.

Perspectiva de a-şi găsi nevasta, după ce pusese mîna pe colierul de mărgăritare, îi umfla inima de entuziasm şi de eroism. Miliardarul îşi juca rolul cu pasiune. Sărmanul Boby, vagabondul de odinioară, îşi regăsea emoţiile trecutului şi trăia în scandal şi-n primejdie, ca într-o baie de tinereţe.

— Să se dea camarazilor mei băutură ! striga omul de pe estradă, cu puternicul său accent breton.

Era un tip cu părul zbîrlit şi barba roşie, căruntă. Avea ceva din curajul căpitanilor de corăbii, cărora toţi trebuie să i se supună.

Domina întreaga sală, ca şi cum s-ar fi aflat în mijlocul oceanului, pe puntea de comandă.

Adresîndu-se Adelaidei, el o întrebă în auzul tuturor :

— Frumoasă blondă care-ai cîntat, cine eşti dumneata ?

— Mă cheamă Sonia şi-atît !

— Ţara ta e departe tare ?

— Cerul e-nstelat şi stepa e acoperită cu zăpadă.

Cîntăreaţa şi străinul păreau că joacă o scenă de teatru simbolist, căci îşi aruncau replici lipsite de precizie.

— Foarte bine. Vii de la Polul Nord sau de lîngă împărăţia chineză ? întrebă marinarul roşcat.

— China s-a făcut republică. Dar tu, ai găsit cheile Paradisului ?

— Da. Pe cînd luptam pe a treia treaptă a iadului.

E negru iadul, aşa precum se spune ?

— În fundul lui e gîrla plină de păcătoşi. Iar sub gîrlă sînt comorile Satanei. Deasupra — cele şapte paradise !

— De unde ne cunoaştem noi, bătrîne lup de mare ?

— M-am învăţat pe ape să prind rechini-n gheare !...

Toată lumea din cabaret începu să se privească. Scena aceea îi amuza, îi intriga.

Fiecăruia i se părea că n-aude bine. Ce înseamna acel dialog straniu între o cîntăreaţă şi-un matelot beat ? Ce voiau să înţeleagă prin acele fraze alambicate, fără nici un sens, cei doi oameni, cari n-aveau de unde să se cunoască ?

— Ce tot spun ăştia, fetelor ? întrebă Miss Dorothy, care trecuse, un moment la masa unde se afla Daisy şi cu Gaby.

Moşneagul e beat turtă, iar Sonia a-nnebunit.

— V-am spus eu că nu mă prea împac cu misticismul slav... Sonia asta cîntă numai lucruri triste, de parc-am pleca în Siberia !... adăugă Daisy.

Roşcovanul nu voia deloc să tacă, pe estradă :

— Să cîntăm împreună, Adelaida Protopopovna Baltazarovici.

Să cîntăm barcarola celor trei prieteni de la Nijni-Novgorod ! strigă el, bătînd din palme şi dansînd pe vine, după sistemul căzăcesc.

Ceilalţi doi marinari băteau, de asemenea din palme. Se apropiară de camaradul lor şi căutau să cînte cu el, dar nu cunoşteau nici cuvintele, nici muzica, îngăimau ceva fals şi inutil. Şeful lor le făcu semn să tacă şi, cu braţul petrecut

pe după gîtul Soniei, continua, împreună cu dînsa, balada celor trei prieteni cărora le ieșea pe dos tot ce încercau :

Dar cei trei băieți,
Marinari isteți,
N-au avut noroc :
Spre Don au pornit
Dar au nimerit
Tocmai la Vladivostoc !

Gaby, Daissy și Dorothy își continuau discuția.

— I-a spus și lui că o cheamă Sonia... Putea să-și aleagă alt nume...

— Pe toate rusoaicele le cheamă Sonia !

— Și fiecare din ele a fost ceva, la ea acasă. Care nu e fata țarului, e mama lui Rasputin.

— Sau moașa lui Trotki !

— Eu am cunoscut pîn-acum o grămadă de rusoaice : o archiducesă, trei prințese ,o damă de onoare, două starețe. Toate cîntau *Volga-Volga*, pînă piereau, într-o bună zi.

— Voi credeți că Sonia n-o să piară și dînsa ?

— Fetelor, mi se pare că ea a spus poliției de Li-Fung.

— Ce să spuie ?

— Știi, ce ne-a spus Daisy deunăzi...

Că Li-Fung e femeie. Altminteri, de unde să știe ?

— Se poate. Eu nu m-am dus la comisariat să spun, fiindcă nu e treaba mea.

— Nici eu, fiți sigure !

— Ați băgat de seamă că rusoaica ne spionează, de la o vreme ? Ați băgat de seamă cum își caută de lucru-n toate odăile ? N-a rămas colț necercetat...

— Eu cred că de cînd s-a logodit cu Tom Sincler, s-a făcut și ea detectivă.

— Ce-o fi vrînd să afle ?

— Nu e lucru curat — zise Miss Dorothy — fiindcă toți ăștia de pe la mese, sînt polițiști !

— Poate că patronii noștri or fi făcut vreo ispravă. Mie nu-mi plac deloc saloanele lor cu cărturărese, astrologi și alți ventrilogi. Eu cred că sus se petrec blestemății.

Dorothy, tu-i cunoști de la New York. Ce fel de oameni sînt patronii noștri ?

— Acolo n-am auzit nimic rău de ei.

— Dacă erau oameni cinstiți, nu plecau din America ! afirmă Gaby.

Iar Daisy se scuturâ :

— Mie nu-mi place deloc casa asta... Nu mai stau aici mai mult de cincisprezece zile. Aștept să-mi împlinesc contractul și plec.

— Nici măcar nu ne-a mărit gajul. Nici eu nu-mi mai prelungesc angajamentul.

— Sînt foarte cumsecade, n-aveți ce zice ! îi apăra Dorothy.

— Da, dar prea sînt zgîrciți.

— Și foarte suspecți. De ce să-și schimbe sexul ?

Pe cînd cele trei dansatoare vorbeau, ca să nu tacă, marinarul cu barba roșie zări, la un colț, kimonoul înstelat, se îndreptă spre el și-l apucă de barbișon. Bărbuța falsă a lui Me-Ky rămase între degetele zgomotosului marinar.

— Hei ! exclamă acesta, iată și pe înțeleptul Rama-Vișnu-Crișna-Muti. Ce mai faci, domnule profesor ? Cum mai e vremea pe la Calcuta ? ! Sper să ne dai și nouă o reprezentație...

Me-Ky dădea din cap, afirmativ, fără să scoată un cuvînt.

— Vă uitați la el ? se adresă bețivul, celor din sală.

Tot așa dădea din cap și tăcea, la Calcuta... Ha ! Ha ! Ha !

— Ia poftim încoa, *herr Professor !*

Mai de voie, mai de nevoie, Me-Ky urmă pe străin în camera unde-și ținea Tom Sincler deghizamentele.

Nepoftitul încuie ușa pe dinăuntru, ghemui pe chinez într-un colț și scoțîndu-și barba și peruca roșie, îl întrebă :

— Sper că știi cu cine ai a face, Me-Ky ?

Chinezul holbă ochii și-ncepu să tremure, ca-n fața unui strigoi. Nu-i venea să creadă : mortul înviase, era în fața lui, amenințător.

— Dracu să te ia, Tom Sincler ! abia putu el să îngîne și căzu în genunchi, cerîndu-și iertare pentru insulta ce-i scăpase de pe buze, în primul moment de groază.

— Nu face nimic, băiatule, te-am iertat ! Dar avem de furcă amîndoi !

XXXI. UNDE REAPARE TOM SINCLER

Iată, în cîteva cuvinte, cum se întîmplase minunea care a înfricoşat pe Me-Ky.

În momentul cînd se deschise stăvilarul, lăsînd apele bogate să se împreune cu ale Senei, Tom Sincler îşi pierdu cunoştinţa.

Corpul său, însă, îşi păstra toate facultăţile de apărare ; instinctiv, muşchii se încordară, fălcile se încleştară. Detectivul se ghemui ca un arici, se prefăcu într-o bulă ; rotund, cu capul între genunchi, el se apăra astfel, împotriva unei loviri violente, într-o eventuală prăvălire şi ciocnire de pietre.

Ca orice vechi şi încercat înotător, Tom Sincler ştia că nu se îneacă nimeni dacă ţine buzele bine strînse : totul este să nu înghiţi prima gură de apă, căci celelalte vin cu o iuţeală de şerpi şi te înăbuşă.

Aventurîndu-se în taverna lui Li-Fung, cunoscînd procedeurile bandiţilor, el cunoştea şi ce pericol îl aşteaptă : băuturile adormitoare sau aruncarea în canal. Harry Pickleston nu mai folosea de mulţi ani revolverul, pumnalul, otrava, ciocanul — tot ce putea să lase urme de violenţă. Criminal rafinat, el ura sîngele care mirosea urît şi trădează.

Nici zgomotul nu-i plăcea perechei Pickleston.

Îşi suprimau victimele, în linişte, fără să lase urme. Numai asasinii vulgari procedează cu brutalitate.

Sigur că cei patru americani găsiţi în Sena ajunseseră acolo printr-un canal, Tom Sincler era convins că va face şi el cunoştinţă cu acel afluent clandestin al fluviului. În orice caz, îşi luase măsurile şi pentru această eventualitate, după cum, împotriva loviturilor de cuţit avea, subt cămaşă, o cuirasă de zale.

Profitînd de ploaia puternică a nopţii de iunie, de vîntul care golise cheiurile de orice trecător, Tom Sincler îşi pusese în mişcare, de cu vreme, casa plutitoare pe care o avea pe Sena, nu departe de „Taverna Chineză".

O pereche de marinari parizieni, din serviciul său, şedeau de veghe în interiorul acestei penişe, prevăzută cu mobila necesară, cu foc, cu rufe uscate, cu haine, peruci şi tot ce trebuia detectivului ca să se transforme.

Pluta era trasă cam la vreo douăzeci de metri depărtare de tavernă, în susul apei. Patru luntri, fiecare cu doi oameni într-însa, păzeau ieşirea canalului, pentru orice eventalitate ; banditii Pickleston, încolţiţi în vizuina lor, cu toate ieşirile păzite de poliţişti, erau capabili să-şi caute scăparea în apele fluviului.

Tom Sincler ştia că cei doi falşi chinezi aveau închiriată o casă plutitoare, nu departe de a detectivului. Într-însa locuiau doi complici ai lui Harry, un bărbat şi o femeie, buni înotători, cari simulau sinuciderea de americani : ei erau cei patru cheflii cari se aruncaseră noaptea, în fluviu.

Aceşti complici erau bine plătiţi şi n-aveau cine ştie ce de lucru : se îmbrăcau, din cînd în cînd, cu haine aduse de un tovarăş al lui Pickleston, se aruncau în Sena, se cufundau în apă, apoi ieşeau la suprafaţă şi se duceau să se usuce şi să se culce frumos, în casa lor plutitoare. Iar în nopţile cînd nu trebuiau să se sinucidă, şedeau de pîndă, pe două luntri, la gura canalului. Pe-acolo puteau să pice, la orice moment, pe negîndite, patronii.

De ce să nu ne închipuim că Harry şi Malvina Pickleston, surprinşi de autorităţi în vizuina lor, n-ar fi încercat o eventuală fugă prin bolta subterană, riscînd o baie rece în Sena, dar scăpînd cu viaţă ? Complicii lor erau pregătiţi pentru orice eventualitate. În noaptea aceea, însă, fie împiedicaţi de ploaia torenţială, fie din pricina mişcărilor suspecte din jurul tavernei, cei doi îngeri păzitori găsiră că e mai prudent să doarmă, decît să aştepte o probelmatică vizită acvatică a patronilor.

Zece oameni ai lui Tom Sincler pîndeau pe apă, fie ca să aresteze pe banditii new-yorkezi, dac-ar fi venit pe calea canalului, fie ca să-şi scape de la moarte stăpînul, expediat în aceleaşi condiţii, spre infinitul lichid.

În vremea aceasta, Adelaida Protopopovna Baltazarovici, aghiotanta devotată a inspectorului, se strecurase în tavernă, cît mai ferită de privirile celorlalţi, ca să poată supraveghea planul de atac şi mişcarea inamicului.

Dînsa urmărea tribulaţiunile perechei chineze. Patronii n-o zăriseră intrînd, căci numai grija ei n-avea acum.

De la locul ei de pîndă, cîntăreaţa văzuse că Tom, deghizat în fachir, pleacă, împreună cu Li-Fung. Dînsa surprin-

sese și pe Wing-Taï-Pu, complotînd cu cei doi servitori și pornind amenințător pe urmele polițistului. Văzuse că toți cinci au coborît spre canal, auzise zgomotul înăbușit al luptei; se reîntorsese în tavernă, anunțase pe unul din agenți că s-a întîmplat ceva. Acesta, la rîndul său, ieși din cabaret și vesti pe luntrași să fie gata, la locul unde se vărsa canalul în Sena.

Așa că, în vreme ce Tom Sincler înota pe spate, în bolta subterană, care se umplea subt el și-l ridica pe valuri, toate măsurile erau luate, afară, pentru salvarea lui, grație Adelaidei.

XXXII. PE SPATE...

Stăvilarul de fier se deschise. Undele reci năvăliră în fluviu.

Vîrtejul format de unirea apelor din canal, cu ale Senei, trezi pe detectiv din leșinul ușor pe care i-l provocase lipsa aerului. El nu făcu decît două-trei mișcări să iasă la suprafață și se pomeni tras de păr, de haine. Mîini voinice îl țineau bine. Era salvat! Nu știa cum, nu știa de cine, dar își dădu seama că a scăpat. Umbre se agitau pe apă, glasuri se îndemnau subt ploaia care biciuia undele fluviului. Lumini palide, mici felinare roșii năluceau în acel neant cenușiu, cu aparențele unui final de lume. Era un peisagiu straniu, văzut de jos. Tom Sincler nu contemplase decît stelele, culcat pe spate. Acum, vedea cu totul altceva. Avea impresia ciudată că are capul în loc de mîna dreaptă, că picioarele îi cresc din urechi și că vede cu doisprezece ochi mici de lăcustă. Ceva confuz, ca unele vise absurde, îi cutreiera acest crepuscul al conștiinței; oamenii din jurul său îl plămădeau ca pe-un aluat, trăgeau de el ca dintr-un crocodil de gumă și-l lungeau la infinit, ca să-l împăturezе apoi, în patru, în opt, în șaisprezece. Acum era un balot definitiv, împachetat pentru marea călătorie.

Tom Sincler se simți, la un moment, golit și translucid ca o sepie. Ce se făcuse atîta gumă? N-ar fi putut răspunde,

căci o mare senzație de ușurare, de dezrobire și de zbor spre Calea Lactee, îl năpădea și-l fericea. După atîtea încordări supraomenești, era complect sleit. Trăia între vis și viață. Nu mai avea nici puterea să trăiască, nici să viseze. Închizînd subt pleoape aceste ciudate imagini fugare, Tom Sincler își permise luxul să leșine, de data asta de-a binelea.

Transportat în penișă, el fu dezbrăcat, frecat cu alcool aromatic, încălzit. Se trezi. Scunda încăpere mirosea a fum de lampă și-a spirt evaporat. Recunoscu locul. Văzu deasupra lui fețe cunoscute, prietenești. Începu să rîdă. Apoi bătu pe spate pe unii din subalternii săi, înghionti pe alții și strînse mîna altora, rîzînd zgomotos. Începu să se îmbrace, repede. În cîteva cuvinte, îi explicară cum i-a anunțat Adelaida Protopopovna că șeful e în pericol și cum l-au pîndit la gura canalului. Nu mai era vreme de pierdut. Repede, deghizamentele. Iată-l marinar cu părul roșu. Iată-l escaladînd parapetul, căutînd pe Boby și pe David la locul indicat. Miliardarul și fostul picpocket tremurau subt umbrela largă a unui agent, la colțul străzii. Tom îi luă la braț și cîteșitrei intrară, ținîndu-se de gît, în ultraelegantul cabaret.

Făcură gălăgie, cerură de băut, cîntară, după cum am văzut.

Apoi Tom Sincler se năpusti asupra lui Me-Ky, îi smulse kimonoul cu stele, peruca, bagheta.

— Ascultă Me-Ky! Am pus pîna pe voi. Am și cazierul tău. Neamul vostru nu cunoaște încă ghilotina franțuzească. Dacă nu vrei să faci tu prima cunoștiință cu ea, să stai liniștit, să urmezi întocmai cele ce am să-ți poruncesc!

Crezîndu-se în fața unei divinități infernale, a unui geniu miraculos, chinezul pitic nu se mai ridică de la pămînt, ci aproba mereu, plin de admirație, spaimă și devotament.

El se jura pe toate spiritele munților și ale peșterilor că va face întocmai cum va ordona ilustrul stăpîn, chiar dacă l-ar tăia Li-Fung și cu Wing-Taï-Pu în bucăți.

— Ai să te îmbraci în hainele astea de marinar, ai să pui peruca și barba mea și ai să bei cu ceilalți doi marinari, să cînți ca și ei și să dansezi, ai înțeles?

Să nu te puie dracul să faci vreun semn, să spui vreo vorbă blestemaților tăi de stăpîni, că nu mai aștept să te

dau pe mîna călăului din Paris : îți zbor creierii cu jucăria asta, pe loc !

Invocînd pe veneratul Confucius, Me-Ky asigură pe „nemuritorul inspector ceresc" că va face întocmai.

Amîndoi părăsiră odaia deghizamentelor. În cabaret, un jongleor, aruncă tăvi de argint și cuțite de aur în văzduh și provoca sunetele cristaline, figuri îndrăznețe și armonioase.

În ciocnit muzical de lame, în atenția generală, suspendată de figurile jongleorului, Tom Sincler își făcu intrarea, subt înfățișarea lui Rama-Vișnu-Crișna-Muti, președintele Academiei de magnetism, din Calcuta. Trebuia, în primul rînd, să-și treacă în revizie agenții.

Se duse din masă-n masă, salutînd plecat și făcînd pase mistice cu bagheta înstelată, asupra fiecărui client.

În același timp le vorbea :

— *Ra-Ka-Vu ! Ra-Ma-Ku !* Toate sînt în ordine. *Ha-la-li ! Ben-der-li !...* Aveți răbdare... Momentul n-a sosit, încă. *Si-co-mo, Ra-ma-no !* Puteți repeta consumația, plătește Rama-Vișnu-Crișna-Muti !

În indignarea camaradului lor cu craniul diamantat, ceilalți detectivi comandară ape minerale, oranjade, butelii de bere. Unul ceru un *cafe-crême*, ceea ce nu exista în somptuoasa tavernă.

Al patrusprezecelea coniac, servit într-o cupă care fusese, în prealabil, înghețată, veni să completeze teoria că alcoolul fin mărește potențele spirituale și dă individului o luciditate pe care berea, greoaie și vulgară, o ignoră.

— Arătați-mi un obelisc, o piramidă, sau o mumie pe care vechii egipteni s-o fi confecționat după ce-au băut bere ?

Această băutură fabricată dintr-o sămînță destinată gîștelor, n-a putut provoca, în antichitate, decît, cel mult revărsarea Nilului.

Nici un monument artistic, nici o victorie militară n-au fost cîștigate prin bere sau orice altă băutură lungă !... susținea excelentul detectiv, renumit pentru perspicacitatea lui, celebru prin faptul că, oricît de multe „fine" ar fi băut, nu se cunoștea. Dimpotrivă : cu cît ingurgita mai multe coniacuri, cu atît se regăsea mai mult pe sine însuși. Își simțea

capul din ce în ce mai limpede, nervii ascuțiți și gîndirea transcedentală.

Spre marea mirare a lui Boby Hamilton și-a lui David Pickleston, cei doi falși marinari se pomeniră cu al treilea, care nu mai era Tom Sincler, dar avea barba, peruca și costumul lui. Mai scund decît inspectorul de poliție, înecîndu-se, aproape, în deghizamentele acestuia, noul-venit îi apucase de gît, sărea, dansa, într-un fel de spasm, într-o frenezie demnă de o cauză mai bună.

Terorizat de apariția spectrală a detectivului, pe care-l credea mort în fundul Senei, bietul Me-Ky îi executa acum ordinele, posedat de un demon săltăreț, într-o inspirare de esență cvasi-divină. Uimiți și contagiați de vitalitatea spăimîntată a specimenului, Boby și David erau nevoiți să țopăie în același ritm cu chelnerul chinez, crezînd, că acestea erau ultimele dispoziții ale inspectorului. Dar toate sforțările lor nu puteau egala pasiunea, delirul cu care dansa și cînta diavolul acela mic, cu pletele și cu barba roșie, de două ori mai largi decît capul său. Omulețul trepida, ca străbătut de-o mie de curenți electrici ; transfigurat, el înădușea, și rîdea de groază. Ochii i se rostogoleau în cap, subt porunca unui resort interior, care-i organiza și picioarele. Boby și cu David, la un moment dat, se dădură bătuți ; încetînd orice activitate coregrafică, ei lăsară pe locțiitorul lui Tom Sincler să joace de unul singur. Acesta nu se lăsă rugat ; dezrobit de ceilalți, își spori emisiunile, gata-gata să dea drumul unor aripi de arhangheli și unor angelice helice, la capătul de jos al coloanei vertebrale.

Dar surpriza cu micul matelot turbat n-a fost nimic pe lîngă noua surpriză ce-i aștepta, în cîteva minute, pe Boby și pe Adonis.

XXXIII. IDA FREDSON

Ușa din fund se deschise și-o femeie intră. Fără să-și scoată mantoul, cu pași felini, cu siguranța unei persoane obișnuită cu localul, cu fiecare metru pătrat al parchetului,

cu dispoziția fiecărei mobile, noua-venită se duse drept la masa unde ședea de vorbă Miss Dorothy, Gaby și Daisy.

Nu-i văzuse nimeni fața.

Mare fu mirarea celor trei dansatoare, auzind un glas atît de cunoscut, care le aruncă, voios, un :

— Bună seara, fetelor !

— Ida ! exclamară cîteșitrele.

— Ce s-a întîmplat cu tine ?

— Cum de vii la ora asta, singură ?

— N-ai mai fost de mult p-aci...

— Unde e domnul Hamilton ?

Aceste întrebări cădeau în același timp, în vreme ce Arlette Leblond, cunoscută în local ca Ida Fredson, apoi doamna Boby Hamilton, își scotea mănușile, căutînd să nu fie văzută de cei din sală.

— M-a găsit, scumpele mele, un mare dor de libertate, un mare dor de viața mea de odinioară ! Liberă ! Stăpînă pe faptele mele ! Iată cabaretul de care mi-era dor. Trăiască Li-Fung, patronul nostru !

— Ai înnebunit ? o-ntrebară, într-un glas, camaradele ei, cari nu-și puteau închipui că se poate da cu piciorul, din senin, unei existențe de miliardară.

— N-am înnebunit, nu ! Dar vreau să fiu stăpînă pe faptele mele, să nu mai dau socoteală nimănui, să nu mai mint pe nimeni, să nu mă mai mintă nimeni !

Un chelner în kimonou se apropie, respectuos și rugă, din partea doamnei celei elegante, care mai era cu doi domni la masă, pe domnișoarele Gaby și Daisy, să binevoiască a lua un pahar de șampanie cu excelențele lor.

În așteptarea unui nou angajament, ceva mai favorabil decît cel pe care-l ispășeau în cabaretul lui Li-Fung, cele două tinere dansatoare nu refuzau nici o cunoștință nouă....

Nu se știe de unde poate pica norocul !

Ele se grăbiră să treacă la masa unde se servea șampanie. De altfel, li se păruse că Ida și cu Dorothy doreau să rămînă singure : cele două bune camarade aveau, probabil, multe să-și spună.

Rămase singure, Arlette Leblond și Marion Albalet se pregătiră de luptă. Căci o luptă trebuia să urmeze, după vizita pe care o făcuseră amîndouă, acum zece ore, în rue

Lincoln, colț cu Avenue des Champs-Elisées la fachirul Jim Parker.

Dacă atmosfera își descărca, de atîtea ceasuri, electricitatea acumulată peste zi, inundînd Parisul într-o ploaie care nu contenea, nici la 1 noaptea, cele două tinere dansatoare, cari erau numai nervi și electricitate, trebuiau să se manifeste și ele, prin fulgere și eventuale trăsnete, ca să se răcorească.

Deocamdată, cu surîsuri drăgăstoase, se strîngeau una într-alta și-și vorbeau gură-n gură.

Ida era datoare o explicație. Hotărîrea de a se reîntoarce, ca simplu număr de atracție, în taverna de pe cheiul Senei, n-avea nici un rost.

— Nu glumești, scumpa mea ? atacă Marion Albalet.

— Nu, dragă Dorothy !

— Dar ce s-a întîmplat ?

— Am fugit de-acasă. Adică, n-am fugit. Am plecat. I-am spus lui Boby că-i redau libertatea.

— Dar bine, dragă, nu se lasă așa un miliardar, unul din regii Statelor Unite !

— Să rămîie cu miliardele și cu regalitatea lui ! aruncă Ida, ușor enervată.

Dorothy, dimpotrivă, era liniștită, duioasă.

O veselie interioară, perspectiva de a-și vedea realizate visurile, îi dădea un optimism, o amabilitate al căror sens nu putea scăpa celeilalte.

— Să lăsăm ipocriziile, Marion !... zise Ida, cu un zîmbet amar.

E inutil să te faci că nu știi, că te miri... Îți spun, de la început, că n-am să cred nici un cuvînt din bunele tale sfaturi, fiindcă tu nu ești străină de toată afacerea asta !

— Nu înțeleg ! răspunse Miss Dorothy, roșindu-se toată.

— Ba înțelegi prea bine și regret că te mai prefaci !

Încălzite, cele două femei își lăsară măștile să cadă și redeveneau copilele cu origini modeste, cu o educație relativă, ale fermecătorului Montmartre.

Arlette era pardă febrei unei zile întregi de surprize, una mai neplăcută decît alta ; Marion, enervată de conversația și de șampania băută la masa unde se aflau acuma Daisy și cu Gaby, se pregătea și dînsa de luptă ; își rememora atitudinile și vocabularul de care va avea nevoie, pregătindu-se, chiar, să-nfigă mîna în părul distinsei sale

camarade, miliardara. Nici o eventualitate nu trebuia exclusă.

La rîndul ei, Regina Cremelor de Ghete nu-şi pierduse, prin frecventarea protipendadei americane, bogatul repertoriu din Place du Tertre, unde copilărise, cu Parisul la picioare.

Cînd Marion se jură pe mormîntul unui strămoş al ei, îngropat la Pantheon, că nu ştie nimic, Arlette o făcu viespe, şopîrlă de pe Sacré-Coeur şi femeie-guzgan, din canalurile New Yorkului.

Abia stăpînindu-se, surîzătoare şi calmă, Miss Dorothy îi răspunse :

— Poţi să adaugi că sînt dactilografă de vacs şi dansatoare sacră şi n-am să mă supăr, fiindcă nu înţeleg nimic din toată supărarea ta.

— Tu mi-ai aranjat toată afacerea asta ! Te-ai învoit cu bărbatul meu, te-ai învoit cu Jim şi mi-aţi întins o cursă.

— Nu cumva te-a prins, nefericito ? !

— Cît p-aci ! Dar am avut noroc şi n-am crezut în vorbele vrăjitorului tău. În momentul de faţă, aş fi fost o femeie pătată !

— Cum, nu eşti o femeie pătată ? se trădă Marion.

— Grozav ţi-ar fi convenit !... izbucni Arlette, rîzînd.

Acum era Ida cea care jubila : venise rîndul lui Miss Dorothy să se enerveze.

— La urma-urmei, ştii că mă plictiseşti ? După ce m-ai lăsat pe drumuri, mai ai şi aerul că-mi faci morală ! se supără dînsa.

— Te-am lăsat eu pe drumuri, pe tine ?

— Da ! Mi-ai luat bărbatul ! Omul cu care am împărţit sărăcia luni întregi, mi l-ai răpit ! Numai eu ştiu cîte-am făcut pentru el !

Am scris prospecte la maşină, am fiert uleiuri şi chinoroz, mi-am înnegrit nasul în borcanele lui, ca să vii tu şi să mă dai la o parte.

— Asta e o neruşinare ! protestă Ida. Nu mi-ai spus tu singură că te-a cerut de nevastă şi n-ai vrut s-auzi ?

— Da, dar cînd l-am trimis eu la plimbare era lustragiu de ghete nu milidardar ! Ida Fredson, — sau cum mai te cheamă ! — tu mi-ai răpit mie un soţ şi o coroană !

— Zău, că bine ţi-ar fi stat ca Regină a Vacsului ! rîse Arlette, arătîndu-şi toţi dinţii ei splendizi.

Dorothy era extrem de enervată. Optimismul îi pierise.

Sări în picioare şi azvîrli camaradei ei o frază care s-ar traduce prin :

— Cînd te-oi cîrpi o dată, auzi cîinii lătrînd în Cleveland !

La care miliardara, îi răspunse prompt, sărind de pe scaun, tot sprintenă ca o panteră.

— Cînd ţi-oi repezi un picior, te operez de apendicită !

Miss Dorothy găsi că expresia nu e de cea mai supremă distincţie :

— Frumos ai învăţat să te porţi în lumea bună, n-am ce zice !

— Doar nu vrei să vorbesc cu tine cum vorbesc cu Madame Rockefeller ? !

La această umilitoare apostrofă, Miss Dorothy se încordă, gata de luptă. Ca şi dînsa, doamna Hamilton îşi încercă flexibilitatea muşchilor de la picioare.

Cei trei poliţişti din boxa vecină urmăreau cu interes şi amuzament acest dialog vioi, cu ilustraţii în perspectivă. Comentînd cu Daisy şi cu Gaby, motivele cari întărîtau pe cele două excelente camarade, ei ar fi fost dezolaţi ca lucrurile să se oprească aici.

Dar Gaby şi cu Daisy nu puteau suporta un incident neplăcut între bunele lor prietene.

Ele se repeziră spre colţul încărcat de electricitate, întrebînd :

— Da' ce faceţi voi aici ?

— Îmi arată muşchii de la picioare !... vorbi Miss Dorothy, încercînd să se reculeagă.

Zice că deşi n-a dansat de un an, n-a pierdut suplеţea mişcărilor !

— Am făcut mereu exerciţii acasă ! explică Ida, care nu ţinea să ştie şi ceilalţi că era cît p-aci să se încaiere cu Marion.

— Noi credeam că vreţi să vă luaţi la bătaie... mărturisiră, într-un glas, Gaby şi Daisy.

— Noi ? făcu Miss Dorothy, căzută din cer.

Cele mai bune prietene ! Dragă Ida ! exclamă ea, aruncîndu-se în braţele doamnei Hamilton şi sărutînd-o cu efu-

ziune, spre marea uimire a celor trei detectivi de *vis-à-vis*, cari nu înțelegeau aceste moravuri franco-americano-chineze, cu transformări subite.

Gaby și Daisy se reîntoarseră la cupa lor de șampanie, continuînd să răspundă întrebărilor — un adevărat interogatoriu — adresat de eleganta doamnă care le invitase.

Iar Marion și cu Arlette, lăsîndu-și armele să cadă, reluară disputa pe un ton mai calm.

— Bine știi să te prefaci !

— Dar tu !

— Tu m-ai sărutat pe mine, nu eu ! se apără Ida Hamilton.

— Și acuma ce-ai de gînd, ia spune ?

— Vreau să vorbesc cu Li-Fung să mă ia înapoi.

— O să fie încîntat... Nu găsește el alte proaste, să-i țopăie toată noaptea, pentru două mii de franci pe lună !

Cu glasul tremurător, Ida întrebă :

— Cellino unde e ?

— N-a venit pîn-acum ! Probabil, din pricina furtunei.. Dar nu cred să-ntîrzieze...

— Am să-i spun și lui cîteva să mă ție minte ! zise Ida palidă, cu nările fremătînd de indignare.

Miss Dorothy tot nu voia să creadă că prietena ei este decisă să se despartă de Boby.

— Ba sînt foarte hotărîtă. M-am săturat și de el și de milioanele lui !

În tonul Arlettei era atîta fermitate, încît Marion, care-o cunoștea bine, era convinsă că prietena ei nu afirmă lucruri pe cari nu le va realiza. Despărțirea devenise inevitabilă.

— În cazul acesta — și glasul fostei dactilografe de la New York se făcu dulceag, ochii galeși, mîinile mîngîietoare — nu te-ar supăra dac-aș pune mîna pe Boby.

— Dinspre partea mea — o asigură Ida — poate să se-nsoare și cu Wing-Taï-Pu !

Privirile lui Miss Dorothy deveniră aproape rugătoare :

— Cu tine e altceva, dar pentru mine, nu știi ce mare lucru ar fi să devin doamna Hamilton !...

M-am săturat aici, îți spun drept. Grozav aș vrea să-mi schimb felul de viață !

— Stau la dispoziția ta cu cea mai mare plăcere, dragă Marion.

Dacă-l mai întîlnesc pe Boby, am să-i vorbesc de tine, am să te recomand ca pe o soție ideală. Voi sînteți făcuți să vă-nțelegeți... La rîndul meu, te rog să intervii și tu pe lîngă Li-Fung să mă ia înapoi.

— Am s-o fac din toată inima, scumpă Arlette — zise Miss Dorothy, emoționată de intențiile sublime ale bunei ei camarade — dar nu cred că e bine să te reîntorci aici. E ceva ciudat în casa asta. Uite-te împrejur. Numai tipuri suspecte. Trebuie să fie polițiști. Nu e nici un client *chic*.

— Probabil, nu i-au lăsat să intre. La poartă sînt postați niște indivizi cu mutrele strîmbe. Nu voiau să mă lase nici pe mine. Spuneau că numai artiștii au voie. Le-am răspuns că sînt artistă și eu și n-au vrut să creadă. Ca să le dovedesc, m-am învîrtit într-un picior, în ploaie, subt umbrela lor, am făcut cîteva piruete și i-am convins. Am trecut ! Sper că n-am să mai ies din tavernă, fără angajament !

— Te sfătuiesc să-ți cauți altceva... Nu e o situație, crede-mă !

Cînd ai fost soția unui rege american, nu e convenabil s-ajungi iar aici !

— Ce vrei să fac ? Unde să mă duc ? La Boby Hamilton nu mă reîntorc în ruptul capului. Cellino s-a purtat cu mine ca ultimul aventurier. Nici la el n-am să mă duc ! Mama dacă i-aș spune că nu mai sînt miliardară, m-ar da pe ușe-afară... Precum vezi, sînt în văzduh, nu mai am nici un rost !

— Ai luat măcar ceva bani, ceva bijuterii ?

— Nimic. Aveam treizeci și doi de franci și mai am patru. Restul i-am dat la masă și la taximetru.

— Nefericito, ce-o să te faci ?

Miss Dorothy se și vedea cu milioane, nevoită să-și întrețină vechea prietenă. Se gîndea la toate rudele și cunoștiințele cari vor veni să-i ceară bani și era indignată de pe acum. Fruntea i se încruntase ușor, de-atîtea griji, de-atîtea răspunderi. Ca și cum i-ar fi citit gîndurile, Arlette o asigură zîmbind :

— Las' că nu mor, n-avea grijă !

— Vii să dormi la mine noaptea asta ? îi oferi Marion.

— Nu, fiindcă ești capabilă să mă dai iar pe mîna lui Boby ! replică viitoarea dansatoare, gata să se supere din nou. Dar nici Dorothy nu se lăsă :

— Te credeam mai inteligentă ! De ce să te dau pe mîna lui ?

— Are încă drepturi asupra mea. Poate să mă ia înapoi cu poliţia...

— Te ascund eu bine, n-avea grijă ! N-am nici un interes să vă împăcaţi.

— Ai dreptate. Uitasem !

Dar ce s-o fi făcut Boby ? întrebă Arlette, amuzată la gîndul soţului ei părăsit, care o căuta acum, probabil, prin tot Parisul.

XXXiV. REGASIRILE

Unul din marinari se apropiase de cele două femei şi trăgea cu urechea. Era soţul Idei.

La întrebarea „Ce s-o fi făcut Boby", el răspunse, cu vocea dogită a beţivilor :

— E foarte departe, frumoase doamne ! Boby Hamilton e la capătul pămîntului.

— Lasă fetele în pace, Balthazar ! interveni al doilea marinar, care nu era altul decît David Pickleston.

Arapul îşi îmbrînci colegul, apoi cu delicateţă, apucă braţul Arlettei şi o trase deoparte, în vreme ce matelotul bătrîn, făcînd un complement ceremonios lui Dorothy, o rugă să rămînă cu dînsul, căci avea să-i comunice un lucru important.

Ida Fredson, era nedumerită, văzîndu-se luată de braţ, atît de familiar, de un matelot negru şi beat, care-i vorbea englezeşte.

— Stimată doamnă, am să-ţi spun un cuvînt !... zise David.

— Mie, domnule ? Dar nici nu te cunosc ! îi replică doamna Hamilton.

— Dacă te-ai uita mai lung, stimată doamnă, m-ai recunoaşte. N-ai da două parale pe mine, dar sînt binefăcătorul d-tale ! insită David Pickleston.

— Mă faci să rîd... Te rog, dă-te ceva mai departe... Miroşi a vin !

— Ţi se pare. Am băut cît ai băut şi d-ta. Nu sînt beat, cum nu sînt marinar. Eu sînt poliţist, stimată doamnă !

Speriată, crezînd că are a face cu unul din spionii soţului ei, Ida Fredson îşi împreună mîinile, implorînd pe David să n-o trădeze.

— N-avea nici o grijă ! Te-am salvat o dată azi, am să te salvez şi noaptea asta ! o asigură el, cu superioritatea reprezentantului autorităţii.

David Pickleston era mărinimos, avea un aer protector, cît p-aci s-o bată pe umăr. Dar Ida nu înţelegea.

— Frumoasă doamnă, îi explică fostul pickpocket, azi la ora 5 şi jumătate, era să cazi într-o cursă infamă !

— Văd că tot Parisul e în curent ! rîse doamna Hamilton.

— Nu încă. Dar s-ar putea să fie în curent, mîine, dacă lucrurile ies prost !

La ora 5 ai primit un bileţel, pe cînd luai ceaiul la Hotel „Ritz"... E adevărat ?

— Să ne-nchipuim !... răspunse Ida, prudentă.

Şi ce scria în acel bileţel, dacă nu sînt indiscretă ?

Arapul închise ochii pe jumătate, îşi încordă memoria şi recită :

„Stimată doamnă ! Vi s-a întins o cursă în rue Lincoln. Veţi fi chemată la telefon şi invitată acolo. Duceţi-vă. Faceţi tot ce vi se va cere, afară de un lucru : să nu vă dezbrăcaţi. Evitaţi cît mai mult să rămîneţi goală. Îmi veţi fi recunoscătoare. Binevoitor !"

— Am memorie bună ? întrebă marinarul negru.

D-na Hamilton îşi reamintea conţinutul scrisorii. Era uimită şi-n acelaşi timp recunoscătoare, îngrijorată.

— Dumneata mi-ai trimis acel bilet ? !

— Îl mai pot scrie o dată-n faţa dumitale, ca să vezi dacă sînt aceleaşi litere !...

— Nu e nevoie ! Îţi mulţumesc din toată inima ! Mi-ai salvat onoarea... Dar spune-mi, de unde ai ştiut ? Ce te-a îndemnat să mă scapi ?

— Am aflat fără voia mea... Mă aflam în apartamentul lui Jim Parker... Am tras cu urechea... Era un complot ticălos... Conştiinţa mea s-a revoltat.

Şi-apoi, ai fost atît de bună cu mine, totdeauna! Am alergat în ajutorul d-tale. Sînt fericit că te-am putut servi.

— Dar cine eşti? Figura d-tale începe să-mi pară cunoscută... Adu-mi aminte!

— Mă cunoşti foarte bine! zise negrul, ameninţînd-o cu degetul. Apoi, punîndu-şi amîndouă mîinile pe piept, se înclină şi psalmodie:

„Allah e bun! Allah e drept! Allah e mare!"

— D-ta eşti, Adonis?... făcu, surprinsă, frumoasa Ida, amintindu-şi de arapul în smoching care-i deschidea uşa la Jim Parker, valetul fidel care o condusese la al cincilea etaj, peste zi şi o scosese pe scara de serviciu, urcînd-o, apoi, într-un automobil de piaţă.

Cum de nu te-am recunoscut mai devreme?

— Gata, oricînd, la ordinele d-tale, stimată doamnă!

Apoi în şoapte: Bagă bine de seamă. Matelotul care a plecat cu Miss Dorothy, nu e altul decît soţul d-tale.

— Boby Hamilton?

— El însuşi! Vrea să te ridice cu poliţia. Te-am prevenit. Atenţie!

XXXV. CINE E JIM PARKER?

În vreme ce David vorbea cu Ida Fredson, iar Boby Hamilton iscodea pe Miss Dorothy, muzica încetase şi toate privirile erau îndreptate acum spre bietul Me-Ky.

Îmbrăcat în haine de marinar, cu părul şi barba roşie, chinezul continua să danseze şi să dea din mîini, strîmbîndu-se ca într-un acces de epilepsie. Un haz şi o nedumerire generală îl acompania.

Îmbrăcat în kimonoul înstelat, cu chivără de vrăjitor pe cap şi-n mînă cu bagheta magică, Tom Sincler se apropie de el, cuprins de milă. Îi puse mîna pe umăr. Chinezul încetă să mai mişte, ca o păpuşe automată căreia i-a plesnit resortul.

Detectivul îi zise, blînd:

— Te poţi odihni Me-Ky. Te-ai purtat bine. Pe stăpînii tăi nu-i văd în tavernă. Trebuie să facă inspecţie pe sus — sau pe jos. Să-i aşteptăm. Ascultă-mă, bine, băiete: cînd or veni, să nu te puie dracul să le faci vreun semn, că nu Brahma te-a luat, ci o mie de diavoli catolici, protestanţi şi ortodocşi.

Chelnerul pitic, pe care-l treceau toate năduşelile, sufla greu şi nu putea să răspundă. El asigură, însă, pe Tom, cu ochii şi cu mîinile puse pe piept că va proceda exact după indicaţiile „divinului inspector ceresc".

Acest divin inspector era cît p-aci s-o facă pe biata Arlette să leşine.

Privind pe urma lui Adonis, care se depărtă, Ida Hamilton tresări. Îşi puse mîna pe inimă: la doi paşi de ea, era Jim Parker, Cellino al ei! Şi Cellino nu se îmbrăcase ca de obicei, în dansator, ci purta lungul kimonou şi chivăra lui Jim Parker!... Astrologul era colea şi făcea semne misterioase cu nuieluşa magică.

Ida avea palpitaţii. Nu ştia ce să facă.

Aşteptă ca marinarul roşcat de lîngă dînsul să se depărteze şi se repezi la fachir cu mîna pe inimă, tremurînd toată.

— Bună seara, Jim Parker!

Omul în kimonou se înclină adînc.

— Nu te aşteptai să mă vezi aici, nu-i aşa?

— Nu! făcu din cap celălalt, fără să scoată un cuvînt,

— Frumos te-ai purtat cu mine, domnule fachir!

Cît p-aci să mă pierzi! Dragostea d-tale, jurămintele d-tale, nu erau decît o prefăcătorie! Nu voiai decît banii mei!...

Astrologul dădea din cap, în semn de compătimire şi ridica umerii, cu aerul unui om care n-are încotro, e nevoit să facă toate acestea.

Pe măsură ce partenerul ei se dădea bătut, Arlette Leblond prindea curaj, verva i se întărîta:

— Dar ai căzut dumneata în cursă, domnule Preston!

Cum ai s-o scoți la căpătîi?... Boby e aici. A venit să-ți ceară socoteală. Ce-ai să te faci mîine, cînd vei fi denunțat?

Vrăjitorul dădea din umeri, ca un om deznădăjduit.

— Unde e colierul? șuieră Ida, cu ochii plini de fulgere.

Magul duse degetul la gură, își ridică pulpana kimonoului și, privind în jurul său cu teamă, scoase încet, din buzunarul pantalonilor colierul de perle, pe care i-l întinse doamnei Hamilton, făcîndu-i iarăși semn să tacă.

Idei nu-i venea să-și creadă ochilor. Erau mărgăritarele ei, superbele mărgăritare! Fericirea de a-și regăsi comoara, bucuria de a vedea că Allen Preston nu era un escroc sentimental, ci o biată victimă a jocului de cărți, un cavaler, la urma-urmei, îi făceau să-i strălucească ochii de bucurie, fața să i se împurpureze.

— Îți mulțumesc Allen!... Asta înseamnă că ești un om cinstit! Sînt fericită!... Tot ce-ai făcut, ai făcut fără voia ta!... Trebuie să vorbim... Trebuie să ne explicăm... Te iubesc, scumpul meu Allen... scumpul meu Cellino!... Scumpul meu Jim!

Tulburată, entuziasmată, Ida nu mai nimerea adevăratul nume al presupusului ei amant.

În momentul cînd doamna Hamilton termina de făcut această pasionată declarație, ușa dinspre stradă se deschise... Elegant, surîzător, mîndru subt capa și jobenul său, se ivi Allen Preston, care aruncă un:

— Bună seara la toată lumea!

Ida holbă ochii, se sprijini de o masă, gata să leșine. Ce însemna această apariție? Nu intrase Cellino al ei pe ușă? Jim Parker nu era încă lîngă dînsa?

Care din doi era Allen Preston? Cel care năvălea, victorios, în tavernă, sau cel care-i dăduse colanul de perle?

Se frecă la ochi, crezînd că, în urma unei zile pline de atîtea peripeții, avea halucinații.

Surprinsă, speriată, ea se adresă lui Tom Sincler:

— Ce înseamnă asta?

Astrologul dădu din umeri.

— Nu ești d-ta Jim Parker?

— Nu! făcu, din cap, cellalt.

— Atuncea cine ești?

Omul din kimonou își duse iarăși degetul la buze.

— De unde ai colierul meu de perle? Pentru Dumnezeu, vorbește!

Tom își puse degetul la gură, arătînd Idei Fredson pe Li-Fung și Wing-Taï-Pu, cari se reîntorceau în cabaret. El o lăsă patronilor, cari nu găsiră cuvinte să-și arate bucuria că Ida Fredson revenea.

— Nu mai sînt doamna Hamilton, scumpii mei prieteni! Am venit la voi... să vă rog... vreți să mă luați înapoi?

Pe Li-Fung și Wing-Taï-Pu nu-i mai surprindea acum nimic, atîtea evenimente se acumulaseră în noaptea aceea, în taverna lor.

— Mi-era dor de voi... de cabaretul ăsta unde-am petrecut atîtea ceasuri de libertate, de veselie!...

Ida Fredson remarcă pe fruntea foștilor și viitorilor săi patroni umbrele unei îngrijorări.

— Te primim cu cea mai mare plăcere!

— Pot să-ncep angajamentul chiar de astă-seară?

— Unei regine nu i se refuză nimic! răspunse Li-Fung, încîntat să angajeze un număr senzațional, nevasta unui miliardar yankeu.

Costumul d-tale a rămas în dulap... așa cum l-ai lăsat... Nu te aștepta decît pe d-ta! Va fremăta ca o floare de lotus, la reîntoarcerea rîndunicei sacre!

Dacă vrei, să mergem în cabina artiștilor să te îmbrăcăm!... De altfel, uite și pe Cellino... Veți face dansul de anul trecut!...

— Vă rog să nu-i spuneți că sînt aici! Vreau să-i fac o surpriză! zise Ida Fredson, retrăgîndu-se pas cu pas și intrînd în cabina spațioasă, cu mai multe despărțituri, unde se îmbrăcau doamnele.

Scena de pîn-acum se petrecuse într-o boxă destul de întunecată. Dansatorul nu văzuse nici pe Arlette, nici pe cei doi bătrîni chinezi.

De altminteri, felul cum erau aranjate mesele, compartimentele și paravanele, penumbra misterioasă din local, păstrau o discreție favorabilă celor ce nu voiau să fie zăriți. Era luminată numai estrada muzicanților și, din cînd în cînd, cei cîțiva metri de parchet din mijlocul sălii, pe care se produceau dansatorii.

Din umbra lor, Li-Fung și Wing-Taï-Pu nu știau încotro să se ducă: la Cellino, care trebuia să le aducă banii împrumutați pîn-acum, sau la Me-Ky, care să le dea amănunte asupra cheilor pierdute?

Ei căutaseră în zadar, răscoliseră întreg subsolul și nu găsiseră prețiosul inel, pe care erau înșirate descuietorile tuturor încăperilor din imobil.

Mai aveau o serie de chei, dar acestea erau în apartamentul lor, la poarta căruia, urcînd a doua oară, dădură peste un alt agent.

— *Circulez!* le spusese acesta, în momentul cînd încercară să pătrundă în propria lor casă.

Cu toată justificata lor îngrijorare — căci lucruri necurate se puseseră la cale — soții Pickleston erau atrași de strălucirea aurului care-i orbea întotdeauna. Cele cîteva sute de mii de franci împrumutate, subt teroarea amenințărilor lui Cellino, îi interesau acum mai mult decît toate cheile paradisului, decît libertatea și însăși viața lor.

Și de rîndul acesta, îi învingea lăcomia. Uitînd pericolele cari îi pîndeau, ei se repeziră la Cellino, ca o pereche de șoimi flămînzi.

XXXVI. PE CINE ARESTĂM?

Văzînd pe bandiți împreună cu dansatorul, Tom Sincler, cu pași greoi, cu atitudinea omului care nu știe precis unde vrea să se ducă, se apropie de Adelaida Protopopovna, care se retrăsese într-un colț întunecat.

În acea noapte, detectivul nu vorbise încă, între patru ochi, cu logodnica lui.

Era o mare sforțare pentru el să se stăpînească. Inima îl împingea năvalnic spre frumoasa și brava lui Sonia, mulțumită căreia se afla în viață în momentele acestea. Dar obligațiile de polițist îi recomandau cea mai mare prudență.

Trecînd, alene, din masă-n masă, oprindu-se, cîteva minute, la fiecare artist sau client și rostind imaginare cuvinte

indiene, el ajunse și la Sonia, pe care o binecuvîntă de cîteva ori, cu bagheta magică.

— *Țin-ți-bin! Ra-ma-ka!... La-ka-mu!* făcea el, tare; apoi începu să-i vorbească în șoapte, ridicînd glasul din cînd în cînd, ca să lanseze formule cabalistice. Dar nu scăpa din vedere nici ușa pe unde ieșise Li-Fung și Wing-Taï-Pu, ducînd pe Cellino și nici pe Me-Ky, care sta cu ochii la detectiv, cuminte și hipnotizat, într-un colț.

— Îți mulțumesc, Adelaida Protopopovna!

Ce m-aș fi făcut? În momentul de față, eram un cadavru plutitor pe Sena!

Li-Li-Co! Han-dar-gi! adăugă el, repede, căci se apropia un chelner. Iată-mă de o mie de ori mai îndrăgostit de d-ta!... Nu știu dac-am să mă pot plăti vreodată!

— Să nu mai vorbim de asta, Tom!... Mai bine spune-mi: cum stăm? Nu sînt obișnuită cu emoțiile astea... Cît o să mai așteptăm, ca să pui mîna pe bandiți?

— *Ba-ra-bum!... I-ko-nok!...* făcea Tom, clătinîndu-și chivăra, la apropierea suspectă a unui alt servant chinez.

Apoi, cînd acesta se depărtă:

— Răbdare!... sfătui el.

— Vremea trece. De ce întîrziezi?... îl întrebă Sonia.

— Ce vrei să fac?

— Să arestezi pe soții Pickleston. Sala e plină de agenți. Ce mai aștepți?

— I-aș aresta eu, dar aș vrea să-mi răspunzi: unde sînt soții Pickleston?

Sonia nu înțelegea această întrebare. Se uită lung la Tom și-i răspunse, simplu:

— Subt hainele lui Li-Fung și-ale lui Wing-Taï-Pu.

— Ești sigură?

— Ce vorbă e asta?

— Ești sigură că cei doi chinezi sînt banditii căutați de noi?

— Ciudată întrebare!

Adelaida Protopopovna nu știa ce să mai creadă. Ce rost mai aveau aceste îndoieli?

— După toate probabilitățile, ei sînt! Și-apoi, d-ta singur mi-ai spus că le-ai dat de urmă!

— Și eu cred că Li-Fung cu Wing-Taï-Pu nu sînt alții decît Harry și Malvina Pickleston. Dar n-am siguranță de-

plină. De altfel, chiar dacă aș fi complect convins de lucrul acesta, eu n-am mandat să-i arestez pe ei!

Alt semn de întrebare, pe obrazul tinerei cîntărețe.

Detectivul îi explică:

— Eu am venit aici să pun mîna pe o ceată de bandiți, cari vor pleca din această casă cu obiecte furate patronilor.

Trebuie să prind pe hoți asupra faptului. Aștept, dar, să se continue tîlhăria! Altă misiune n-am în noaptea asta!

— Nu te mai înțeleg, Tom, exclamă Sonia, împreunîndu-și mîinile. Ce rost aveau, atunci, toate aceste pregătiri?

— Ai să mă înțelegi foarte bine cînd se va întîmpla lucrul. Mi-am luat toate măsurile.

Pe cei doi criminali americani nu-i voi putea aresta decît în momentul cînd va vorbi vocea sîngelui, adică atunci cînd David, fiul lor, îi va recunoaște. Dar îi voi mai putea aresta în momentul cînd aceiași criminali americani, încolțiți din toate părțile, își vor arunca deghizamentele de chinezi, vor lua valizele pregătite și vor căuta să fugă pe una din ieșirile secrete, unde îi pîndesc agenții mei. În felul acesta, mi-am ținut vorba dată prefectului poliției...

— Ce i-ai spus prefectului?

— *Ki-lo-ma! Ha-ra-ki-ri!* răspunse Tom, aprinzînd steluța din vîrful nuielușei.

Cînd fu încredințat că nu-i ascultă nimeni, el se explică.

— Prefectul Parisului, căruia i-am cerut ajutoarele necesare să fac o descindere în „Taverna Chineză", mi-a recomandat o extremă delicatețe față de patroni.

„Li-Fung și Wing-Taï-Pu — mi-a spus el — aduc mari beneficii fiscului, prin taxele pe cari le plătesc și sînt devotați Siguranței Generale, căreia îi furnizează excelente indicații asupra americanilor bogați, în trecere prin Paris.

De aceea chiar, prefectura poliției închide ochii asupra lucrurilor ce se petrec în etajele superioare ale clădirei. Printre morfinomani, jucători de cărți și toată pleava internațională care se adună în saloanele lor orientale, au fost identificați cîțiva escroci cosmopoliți, cîteva spioane periculoase. Li-Fung ne furnizează o pradă excelentă, așa că, te rog, poartă-te cu el cum vei putea mai bine!"

Am răspuns prefectului că intenția mea este tocmai să-l servesc pe onorabilul chinez, arestînd pe cei ce vor să-l jefuiască: doi bandiți americani și complicii lor.

Așadar, scumpa mea, eu nu pot să arestez venerabila pereche chineză, ci banda care a venit să-i prade. Cînd Harry și Malvina Pickleston, îmbrăcați în pașnici burghezi, vor încerca să se strecoare cu bijuteriile și banii furați nevinovaților Li-Fung și Wing-Taï-Pu, cine m-ar putea împiedica să-i iau de ceafă? M-ai înțeles?

Adelaida surîse afirmativ. Planurile lui Tom Sincler erau foarte complicate. Ea nu va vedea deznodămîntul, dar avea nețărmurită încredere în logodnicul ei.

— Îl voi pune în practică numaidecît! o asigură detectivul, ridicîndu-se de la masa ei și trecînd la David Pickleston.

— Bordeaux 333, urmează-mă!

Subinspectorul își urmă șeful în camera destinată poliției.

— David Pickleston, momentul hotărîtor se apropie! Dintr-un moment într-altul, vei fi față-n față cu părinții tăi. Vom vedea dacă-i vei recunoaște, dacă ei te vor recunoaște. Vom vedea pînă la ce punct ai devenit om de treabă sau ai rămas complicele lor. Vom vedea dacă sentimentele tale filiale vor fi mai puternice decît sentimentele de stîlp al societății. Vom vedea dacă-mi vei da mie ajutor să-i arestez sau dacă-i vei ajuta pe ei să scape!

— Îmi pare rău, Tom Sincler, că n-ai încredere în mine. Îmi pare rău că nu știi să citești în suflete, ca să vezi ce convins sînt de misiunea mea! Îmi pare rău că ți-ai închipuit un sigur moment că voi trăda societatea, în beneficiul unor dușmani ai societății! Îmi pare rău că nu crezi în posibilitatea de renaștere a unui om pe care părinții săi l-au aruncat pe calea crimei, în loc să-i dea o educație aleasă și să-l facă util societății.

— Îmi pare rău că am crezut toate acestea, Bordeaux 333! replică inspectorul. Vom vedea!

Deocamdată, dezbracă-te de hainele de marinar, spală-te pe mîini și fă-te alb ca inocența. Caută să-ți potrivești părul și să ai aceeași expresie ca-n ultima zi cînd te-ai văzut cu părinții tăi. Vreau ca asemănarea cu fiul lor să-i izbească din primul moment.

— N-aș putea să știu cine sînt părinții mei, cum vor fi îmbrăcați?

— Nu! răspunse Tom Sincler, hotărît.

— De ce?

— Ai avea emoţii inutile. Interesul nostru nu este să te trădezi tu! Vreau să se trădeze ei, ai înţeles?

— Am înţeles! se înclină Bordeaux 333, care, dădea, încă o dată, dovadă de tact, discreţie şi disciplină.

— Aşteaptă-mă aici! ordonă şeful, trecînd în tavernă şi urcîndu-se pe estradă. Acolo se făcu mai mic decum era, se ghemui, ca să pară Me-Ky.

XXXVII. CELLINO PLĂTEŞTE

În vreme ce Tom Sincler vorbea cu Adelaida Protopopovna Baltazarovici, apoi cu David Pickleston, următoarea scenă se petrecu într-o cameră învecinată, între Allen Preston şi soţii Pickleston.

— Daţi-mi mîinile, daţi-mi mîinile să vi le strîng şi să vă mulţumesc, dragii mei prieteni! spunea Allen Preston, zis Cellino, zis Jim Parker.

Iluminat de o fericire supraomenească, dansatorul avea în ochi beţia omului care a dat lovitura la bacara şi nu-şi poate stăvili optimismul şi generozitatea... Li-Fung şi Wing-Taï-Pu cunoşteau acest gen de exuberanţă, căci în tripoul lor, văzuseră mulţi triumfători, la sfîrşitul unei partide.

— Ah, scumpii mei, cum să vă arăt recunoştiinţa mea? Am jucat cu banii voştri, am cîştigat tot ce pierdusem pîn-acum, mi-am plătit datoriile de la club şi mi-au rămas şi trei sute de mii de franci! Daţi-mi voie să împart acest cîştig cu voi!

Cei doi chinezi se felicitau că împrumutaseră pe un băiat aşa de drăguţ. Nici nu-şi mai aduceau aminte tonul cu care le ceruse Cellino banii, revelaţiunile şi ameninţările lui.

Dansatorul începu să scoată bancnote din toate buzunarele şi să le pună pe masă. Cu fiecare bilet de o mie pe care-l primeau, cei doi tîlhari recăpătau încredere în norocul lor, uitau de primejdiile ce-i înconjurau, de vizitele suspecte, de paznicii puşi la toate etajele... Nu putea să apună steaua lor cea bună, tocmai cînd surprizele plăcute veneau ca nişte

arhangheli, la casa lor. Inima le creştea de bucurie, ochii li se dilataseră. Îşi frecau mîinile şi săreau în sus.

— Eşti un înger! zburda Li-Fung, entuziasmat.

— Eu totdeauna am spus că Cellino e un băiat cinstit, o inimă de aur! complecta Wing-Taï-Pu, care, cu o oră înainte era cît p-aci să-l trimeată printre serafimi.

Allen Preston număra mereu. Era fericit că va putea respira în voie, scăpat de datoriile de onoare; jura că nu va mai pune mîna pe o carte de joc în viaţa lui!

El întinse patronilor grămada cea mai mare de bancnote...

— Poftim!... Poftim întîi banii d-voastră! Vă rog să-i număraţi... Poate c-am greşit!... Ce mă făceam eu, dacă nu-mi dădeaţi? Eram un om pierdut!

Allen Preston, fiul savantului Preston, rivalul lui Edison, nu mai putea ieşi în lumea bună. Acum am un credit nou, sînt un perfect gentilom...

După ce chinezii îşi luară dreptul, surîsul li se mai micşoră. Aşteptau cîştigul. Numărîndu-le 150 000 franci, partea lor, Jim Parker avu imprudenţa să le spună:

— Ce fericită era scumpa mea mamă, cînd m-a văzut la club cu atîtea parale... Mai ales că pierduse totul, săraca! I-am trecut şi ei două zeci de mii de franci să se refacă.

Wing-Taï-Pu luase toţi banii şi deveni severă:

— În cazul acesta trebuie să ne mai dai zece mii de franci!...

— Nu înţeleg!... zise Cellino, dîndu-se cu un pas înapoi.

Li-Fung îi explică în chipul cel mai amabil:

— Ai dat venerabilei tale mame douăzeci de mii de franci. Din cîştig, nu-i aşa?

— Desigur că din cîştig!

— Prin urmare, i-ai dat zece mii de franci din partea care ni se cuvenea nouă. E foarte simplu, nu?

— Aveţi dreptate. Poftim încă zece mii de franci!

— Să trăieşti, Cellino! exclamară într-un glas, cei doi falşi chinezi.

Apoi începură să-l binecuvînteze pe rînd:

— Cerul să te răsplătească!

— Şapte pagode să-ţi primească sufletul şi trei fete de dragon să te scarpine în cap, pe lumea cealaltă.

— Nouă mandarini să-ţi gîdile tălpile!

— Împăratul Japoniei să-ți lustruiască ghetele!
— Brahma și Confucius să te spele în urechi!
— Vișnu și cu Zaratustra să-ți calce pijamaua!

Copleșit de atîtea urări, Cellino le spuse, rîzînd:

— Destul! Destul!...

Apoi le mai mulțumi o dată și dădu să iasă, ca să se ducă în cabina artiștilor și să se îmbrace pentru dans.

În prag n-avu de lucru și se reîntoarse, ca să fie și mai agreabil patronilor:

— Băgați de seamă. Tot ce v-am spus acum două ore e adevărat... Poliția e pe urmele voastre.

Nu știu cine dracu le-a spus că nu sînteți chinezi... că țineți cea mai ticăloasă spelunică din Paris și că v-ați schimbat sexul!

Eu vreau să v-arăt că sînt prieten adevărat și vă atrag atenția. Băgați de seamă!

Generosul dansator ieși, fluierînd. Cei doi bandiți reveniră la realitate. Tot cheful le pierise. Nu mai era de glumit. Împărțiră banii aduși de Cellino, ca să aibă asupra lor, fiecare, în caz de fugă precipitată. Apoi, compunîndu-și un surîs de circumstanță, trecură iar în tavernă și se urcară pe estradă, în căutarea lui Me-Ky. Pe inimă le căzuse ca un nour. Acest nour arunca pete mari de umbră pe sufletul lor, înveselit cîteva minute de neașteptatul cîștig.

De acolo, de sus, aruncară încă o privire — poate ultima privire — asupra saloanelor, boxelor, meselor și lampioanelor... Toate aveau un aspect neobișnuit, jalnic. În loc de cîteva sute de yankei eleganți și femei decoltate, cari destupă sticlă după sticlă, vărsînd șampania în valuri de frenezie, văzură vreo douăzeci de polițiști, în fracuri împrumutate. Unul bea un sfert de apă de Vitel, altul sifon cu lămîie, al treilea se lupta cu o sticlă de bere.

Toți erau triști, preocupați. Unul singur era vesel și cerea coniac cu gheață.

Uitîndu-se la ei ca la o ceată de barbari ce le invadaseră casa, Harry și Malvina, își strîngeau pumnii, înfigîndu-și unghiile-n carne.

— În definitiv, nu găsesc francezii aceștia că sînt indiscreți? își spuneau, în același timp, în gînd, soții Pickleston...

Sîntem doi bandiți extraordinari. Foarte bine!

Dar ne-am făcut toate crimele la noi acasă, în Statele Unite. Ce-i pasă poliției pariziene de trecutul nostru?!

Chiar dac-am jefuit sau am omorît cîțiva oameni aici, nu erau de-ai lor, erau americani de-ai noștri. Ce-i privește lucrul acesta pe dînșii? Noi avem hîrtii în regulă, plătim dările la vreme și nu ne-am agățat de nici un francez, pîn-acum!... Dimpotrivă, am făcut numai bine-n jurul nostru. Această năvală de polițiști francezi este de o indiscreție fenomenală, de un prost gust fără pereche!

Subtila pledoarie, cei doi tîlhari o făceau căutînd cu ochii pe complicele lor, Me-Ky.

— Domnule profesor, ia poftiți... vă rog! se adresară ei omului cu kimonoul înstelat și pe care-l credeau servitorul și unealta lor devotată.

Astrologul se ridică și se apropie de ei, făcîndu-se mic și căutînd să se mențină cît mai mult în umbră, ca să nu se vadă că e altul.

— Ascultă-mă, Me-Ky, nu cumva știi tu ce-am făcut noi cu cheile casei? îl întrebă Malvina Calmanovici, zisă Li-Fung.

Fachirul răspundea negativ, dînd din cap.

Li-Fung se căznea să-i explice, să-l lămurească:

— Cînd am stins lumina, Wing-Taï-Pu a sărit pe Tom Sincler, nu-i așa?

— Da! făcu, din cap, presupusul Me-Ky.

— Lai-Wo l-a apucat de mîini și Wing-Taï-Pu l-a lovit cu cuțitul.

Fachirul aproba mereu, aplecîndu-și chivăra.

— Adu-ți aminte, îi explica Li-Fung.

Cînd s-a agățat Tom Sincler de mine și vroia să mă trîntească, n-ai auzit un zgomot de chei?

— Nu! făcu bonetul conic al vrăjitorului...

— Atuncea zgomotul de chei s-a auzit cînd îl dezbrăcam noi de kimonou. Probabil, că-n vremea asta mi-a scotocit blestematul de copoi buzunarele!

— Da! afirmă astrologul, fără să deschidă gura.

Susur-de-Izvor interveni:

— Să știi că Tom ne-a furat cheile! Ducă-se dracului, cu ele cu tot, să deschidă porțile iadului! Dar tu, idiotule, dac-ai simțit că te caută-n buzunare, de ce n-ai spus nimic?

Înainte de a-l arunca-n canal, trebuia să-l cauți și cu în buzunare, cap sec, ramolit bătrîn! zise Wing-Taï-Pu lui Li-Fung.

Iar acesta răspune, bocindu-se:

— Cine să se mai gîndească la asta! Grăbiți, cum eram, să-l trimetem pe lumea cealaltă, nu-mi mai ardea de perchezițiile!...

— Ascultă, Me-Ky! zise Wing-Taï-Pu.

Cîte persoane erau în sala de opium?

Cu cele două mîini răsfirate, veneratul Rama-Vișnu-Crișna-Muti arătă șapte degete.

— Adormite toate?

— Așa și-așa! făcu profesorul din Calcuta, legănîndu-și palma dreaptă.

— Mai du-te dracului și nu mai tot făcea semne cabalistice! îi zise Susur-de-Izvor, care începea să se enerveze.

Dar fachirul își duse degetele la buze, ca și cum le-ar fi spus:

— Nu mi-ați dat ordin să nu scot un cuvînt, chiar dacă vorbesc cu voi?

— Știu, știu, noi ți-am poruncit să taci, dar acum poți să ne răspunzi, fiindcă nu ne mai aude nimeni.

Cum Me-Ky se încăpățîna să nu vorbească și clătina mereu degetul, cei doi chinezi renunțară să mai scoată vreun cuvînt de la el.

— Dacă nu găsim cheile, sîntem pierduți!... Înțelegi, cu cheile acelea se pot deschide toate ușile! Camera comorilor, etajul cu păpuși, saloanele de opium, canalul gentilomilor, toate!

Dezolat, omul cu chivără înstelată își împreună palmele de trei ori, ca și cum ar fi spus:

— Vai! Vai! Vai!

— Băiete, să știi... Poliția e pe urmele noastre. N'ai să scapi nici tu de ghilotină! Prin urmare, fii gata. Strecoară-te prin canalul *B* în stradă, adu automobilul și așteaptă-ne la zece metri de poartă. Noi o să fim îmbrăcați de duminecă. O iei spre vilă. Ai înțeles? Deocamdată, preumblă-te puțin prin sală, ca să nu dai de bănuit.

Tom Sincler dădu din cap și coborî cele trei trepte ale estradei, ducîndu-se de la masă la masă și făcînd semne

cabalistice, cu vergeaua miraculoasă. Știa ce trebuie să știe. Banditii își pregăteau fuga, exact cum prevăzuse el, prin al doilea canal, care o lua în direcția contrară Senei și răzbea într-un gang. Erau să se îmbrace în costumele cu cari se duceau dumineca la Fontenay-aux-Roses. Me-Ky știa să conducă un automobil. Era principalul lor complice.

Li-Fung și Wing-Taï-Pu își făceau socoteala cîți bani au la îndemînă, ce bijuterii pot lua cu ei, în cazul unei dispariții brusce. Bineînțeles, această perspectivă nu le prea surîdea, dar n-avea încotro. Încercau să se consoleze:

— Dacă ne-am speriat degeaba, nu-i nimic. Mîine ne reîntoarcem și aducem un lăcătuș să deschidă toate ușile, să ne facă alte chei.

Dar dacă, într-adevăr, au dat de urma noastră, atunci e mai bine să ne pierdem urma și lipsim un an, doi chiar dacă imobilul nostru va fi locuit de alții, ne reîntoarcem, subt alte haine, și punem mîna pe comorile de subt canal. Acolo nu-i trece nimănui prin cap să le caute.

— N-ar fi bine s-o ștergem de pe-acum? întrebă femeia.

— De ce?

— Pentru mai multă siguranță. De ce s-așteptăm pînă la ultimul moment?

— Să fugim, ca iepurii, înainte de-a fi dat lupta? Ar însemna să ne dăm singuri de gol. Dacă există vreo bănuială împotriva noastră și pierim, poliția va fi sigură cine sîntem. Dacă stăm pe loc, poate că-și mută gîndul să ne mai plictisească.

— Dar dacă are să fie prea tîrziu?

— Nu e niciodată prea tîrziu. De altfel, eu cred că primejdia a trecut. Nu vezi ce mutre de idioți au agenții de pe la mese? Omul care ținea în mînă capătul tuturor firelor, nu mai este printre ei. Tom Sincler e pe lumea cealaltă, iar subalternii săi nu mai știu încotro s-o ia. La cea dintîi mișcare, îți fac eu semn!

— În orice caz, noi să fim gata!...

— Gata, gata!... răspunse Harry, enervat de lașitatea soției sale, atît de curagioasă, de obicei.

XXXVIII. TEMPLUL LUXURII

Soții Pickleston mai inspectară o dată imobilul. Pe scări nu veghea nimeni, dar fiecare încăpere era păzită de un polițist. Cei dinăuntru nu-și dădeau seama de ce se întîmplă. Își vedeau de patima, de viciul lor, în liniște ; ploaia care continua să mitralieze ferestrele și acoperișul era un excelent pretext, pentru ei, să nu se gîndească la plecare. De altfel, casa era mobilată nu numai cu lux, dar avea tot confortul unui hotel de mîna-ntîi, era aprovizionată din belșug pentru zile întregi, ca o cetate care se teme de un asediu.

Fiecare apartament era prevăzut cu bufet, cameră de toaletă, telefon, radio, așa că nici o nevoie nu silea pe oaspeți să-și grăbească plecarea. Saloanele comunicau între ele prin uși capitonate, acoperite cu draperii. Cei cari aveau treabă în oraș puteau telefona, fără însă, să fie ei chemați la telefon. Exista și o bibliotecă, ziare, cărți, dar nu le consulta nimeni. Era transatlanticul senzațiilor violente, acest palat, nu un sanatoriu... Cei cari pierdeau la jocul de cărți treceau în camera cu stupefiante. Cei moleșiți de dragoste sau de cocaină se trezeau după cîteva ore și se așezau la masa de bacara sau de pocher.

În asemenea condiții, era foarte ușor lui Harry Pickleston să-și jefuiască, la aceste mese, clienții, Nu, însă, la masa cea mare. Acea masă trebuia să fie virtutea însăși, un model de corectitudine, un ospăț virginal. Dacă, la *chemin-de-fer*, oaspeții jucau între ei și unii pierdeau iar alții cîștigau ; dacă la bacara, bancherii și pontii erau oameni bogați, cari își lua unii altora banii, în mod cinstit, — în schimb, partidele de pocher erau compuse din clienți naivi și complici ai patronilor. Aici putea opera în toată voia, echipa de măsluitori, în solda lui Li-Fung.

Bacara, *chemin-de-fer* se jucau în perfectă ordine, cu o eleganță care întrecea pe-a celor mai aristocratice cluburi. Crupierii erau de-o distincție desăvîrșită. Caniota — mai mică decît oriunde. Cărțile noi — abondente, mereu reînnoite, personalul de serviciu — respectuos și tăcut.

Grație aristocraticei atmosfere care domnea pe altarul principal, acest tripou clandestin își făcuse o reputație fără

pereche ; cel mai mic incident nu venise să arunce o umbră de îndoială asupra perfectei regularități a jocului. Nu se pierdeau averi în mod bizar, nu cîștigau numai anumite persoane, nu era nimeni jefuit, nimic suspect nu întuneca prestigiul acestei case discrete și elegante, unde aveai tot confortul marilor cluburi, plus un mister, o atmosferă de Orient, de familiaritate, de totală desfătare, o evaziune din realitate, o complicitate și o nobilă ignominie, pe care străinul exotic n-o pate găsi în alte localuri din Paris.

Prestigiul sălii de bacara era foarte propice hoțiilor cari se practicau la numeroasele mese de pocher.

La fiecare partidă, luau parte cel puțin doi oameni ai lui Harry Pickleston. Foarte eleganți, cu aparențe de diplomați în retragere sau prinți exotici, acești complici jucau foarte modest la bacara, căci n-aveau voie de la Pickleston, să piardă mult ; țineau însă în fața lor teancuri mari și ispititoare de bancnote și fise.

Păreau pontii cei mai importanți. Nu remarca nimeni ce puțin mizau. Nu se cunoșteau între ei, niciodată. Erau recomandați unul altuia de clienți serioși. Propuneau partide sau primeau propunerile ce li se făceau, uitîndu-se la ceas, cu aerul omului care se lasă greu, fiindcă a cîștigat prea mult la *chemin-de-fer* și nu-l mai interesează o oră de inofensiv pocher. Se făceau prezentările. Se schimbau grupurile. Cărțile, totdeauna noi, le desfăceau alții, nu oamenii lui Pickleston. Aceste cărți erau fabricație proprie, pentru uzul localului, dar semănau mult cu cele din comerț. Felul cum se terminau romburile de pe dos, la margine, lîngă dunga aurie, indica ce carte ține jucătorul în mînă. Ochii isteți ai escrocilor cunoșteau, dintr-o aruncătură de priviri, jocul fiecăruia și, în felul acesta, oaspeții de marcă ai tripoului clandestin erau pradă sigură măsluitorilor. Cel mai abil cunoscător nu s-ar fi putut plînge că a fost trișat, fiindcă nici o aparență de escrocherie nu se rătăcea printre degetele fine ale partenerilor.

Printr-un limbaj special, escrocii îți anunțau cartea unul celuilalt, urmînd ca acela care avea un joc mai mare să dea lovitura.

După cum în asasinatele sale, Harry Pickleston evita violența, pumnalul, browningul, tot ce putea lăsa urme, tot așa, în felul său de a fura pe jucătorii de cărți, era simplu,

inedit. Trucul cu aranjarea pachetului nu se mai practică nici la pensioanele de fete. Înlocuirea mecanică, a „*sabot*-ului", pus în mijlocul mesei, pe un cilindru cu două jumătăți, fusese, de asemeni, descoperită.

Nu mai avea nevoie nimeni să stingă lumina, pentru o secundă, în care timp cilindrul să se învîrtească și să aducă, pe masă, jumătatea cealaltă, unde se afla un pachet aranjat din vreme.

Nu mai era la modă nici servitoarea ce intră cu o tavă încărcată și o răstoarnă, spre surpriza și spaima jucătorilor, cari întorc instinctiv capul și lasă pe stăpînul casei să-și aplice scamatoria.

Nici semnele făcute pe cărți cu o cerneală simpatică, citită numai prin ochelari de-o anumită culoare, nu se mai practicau.

Toate aceste nevinovate meșteșuguri aparțin Europei secolului trecut.

Soții Pickleston, adoptaseră mijlocul cel mai iscusit și mai necunoscut, care se practica în orașele Statelor Unite. Ca și în celelalte „întreprinderi" ale lor, ei lucrau simplu, cu sînge rece, cu supremă eleganță.

Subalternii lor — aventurieri internaționali — erau angajați cu destulă greutate, cercetați, educați, ca să fie cît mai prezentabili. Ei erau controlați, la rîndul lor, de inspectori secreți ai lui Harry, cari jucau la masa lor și raportau patronului sumele cîștigate și maniera mai mult sau mai puțin distinsă, cu care se comportau acești gentilomi de ocazie. Tragerea pe sfoară a marelui șef era imposibilă. De altfel, la sfîrșitul jocurilor, levantinii, sud-americanii sau circazienii din solda lui Li-Fung, ca să nu plece cu bani cari nu le aparțineau, erau cercetați minuțios, asemeni negrilor cari lucrează în minele de diamante.

Ei se știau spionați, știau că nu pot să tragă pe sfoară diavoli de teapa chinezilor Wing-Taï-Pu și a bărbatului ei mărunțel, cu ochi de veveriță și glasul de capră sentimentală, Mister Li-Fung. Se purtau corect, ca să nu-și piardă locul. Se mulțumeau cu un sfert din cîștigul fiecărei nopți, ceea ce reprezenta o sumă respectabilă. Mulțumită acestor venituri, ei puteau să trăiască peste zi, ca niște perfecți oameni de lume. Epave ale aristocrației internaționale, cu nume

sonore, cu maniere distinse, ei frecventau societatea cea mai aleasă și n-ar fi bănuit nimeni cum își cîștigau existența.

Pe lîngă acești aventurieri cu mîini fine, tremurătoare, cu figuri ce trădau strămoși glorioși și purtau stigmatul sfîrșitului de rasă, soții Pickleston mai aveau, ca angajate, femei exotice, frumuseți stranii, venite din toate periferiile bătrînului continent. De la blonda-cenușie din Extremul Nord, pînă la bruna languroasă de pe malurile Mării Caspice, trecînd prin florentina cu păr roșcat sau napolitana cu ochii de somnambulă, din filmele de-acum douăzeci de ani —, toate genurile de conchistadoare, venite să se realizeze în metropola Europei, se perindau printre miliardare americane autentice, printre spaniolele planturoase, marchize bogate și dame de onoare în degringoladă. În surdină, paradisul de pe cheiul Senei, ajunsese legendar, în cîteva luni, numai, pe tot globul civilizat.

Li-Fung împrumuta pensionarelor sale blănuri rare, șaluri scumpe, briliante grele, coliere neverosimile, în bogăția lor veritabilă. Aceste funcționare ale viciului, purtau bijuterii furate odinioară în Statele Unite și transformate în Europa, ca să nu fie recunoscute ; corpurile lor splendide treceau, goale și majestuoase, în penumbra aromatică a misterioaselor alcovuri. O mască de mătase neagră le ascundea ochii și nasul. Erau, incontestabil, cele mai distinse, mai vițioase și mai tulburătoare preotese ale acestor mistere păgîne.

Se ofereau, lasciv, nababilor răsturnați în fotolii sau baroneselor din țările balte, cari se pamau pe sofale adînci și moi, bete de alcooluri tari și de vise luxuriante.

Apoi se îmbrăcau în toalete strălucitoare și treceau la mesele de joc, stimulînd pe cei decepționați, provocînd pe cei ce cîștigaseră mult, întreținînd freneziile.

Toți erau fericiți, să fie remarcați de aceste neveste de maharajahi, regine ale finanțelor, încărcate cu giuvaeruri fabuloase.

În primele zile al tavernei sale pariziene, Harry Pickleston intenționa să folosească și personalul său artistic, în etajele de sus. El oferea sume înzecite gajului seral.

Dar, spre lauda lor, dansatoarele refuzară să exercite altceva decît profesiunea lor. Ele respingeau, cu un surîs, ofertele seducătoare ale patronilor.

În lumea, oarecum disconsiderată, a actriţelor, a artiştilor de varieteu, sînt virtuţi demne de cea mai onorabilă familie burgheză, un sentiment al familiei, al cinstei, al demnităţii, al disciplinei care lipseşte de multe ori celor din fruntea edificiului social.

Însuşi Cellino, care pornise pe panta lunecuşului şi cunoştea atîta lume bogată, printre americani, înţelegea să-şi poftească prietenii în cabaret ca să consume şampania lui Li-Fung, dar n-ar fi admis niciodată să-i dea pradă fascinanţilor călăi, din apartamentele superioare. Fuziunea mult dorită de soţii Li-Fung nu se făcuse, între estrada muzicanţilor şi templul luxurii.

Contactul dintre sala de spectacol şi restul clădirei era tot mai rar. Din zece clienţi, abia unul dacă se aventura pe scările cu covoare groase şi lumini voalate.

Cu vremea, soţii Pickleston au trebuit să facă intrări separate. Ca faţadă, ei instalară, la etaje, cîte un prezicător, un astrolog, un chiromancian, bărbat sau femeie.

Toate mergeau de minune. Perfecţiuni neîncetate erau introduse. Spelunca avea un viitor strălucit.

Întrucît clienţii se schimbau foarte mult, nu era nevoie ca jucătorii-complici, sau femeile fatale să se schimbe şi ele prea mult. Nu putea oricine învăţa meseria aceasta, care presupunea fizic distins, purtări amabile şi o perfectă cunoaştere a limbii engleze.

Se pare că cei ce treceau pragul casei Li-Fung erau foarte mulţumiţi de senzaţiile încercate în numeroasele salone, căci vizitatorii sporeau, reputaţia „Tavernei Chineze" se propaga, cu discreţie, de la Buenos Aires la Madrid, din Chicago la München, din Sidney pînă-n Istanbul.

Toţi cei ce porneau spre desfătările clandestine ale Parisului, erau îndrumaţi spre grafologii, vrăjitorii, cititoarele în cafele, din anticamera saloanelor de luxură. Cheiul Senei, dincolo de Notre-Dame, însemna pentru ei, capitala supremă a rafinamentului.

E adevărat că industrializarea viciului, practicată cu atîta metodă la Paris, era mai puţin vizibilă în imobilul de la spatele lui Notre-Dame. Plutea ceva tainic, vaporos, o abundenţă şi o atmosferă de Extrem Orient, printre decoraţiunile şi mobilele autentice. Iar consumaţia, de la carnea de potîrniche pînă la cea omenească, de la şampanie pînă la morfină, era de prima calitate.

Fără îndoială, puţini din fericiţii jucători de cărţi plecau cu tot cîştigul lor, de la tripoul clandestin. Taxa de intrare, plata ghicitorilor, masa, şampania, celelalte consumaţii se achitau de obicei, cînd jucătorii îşi numărau beneficiile. Optimismul acelor clipe constituia momentul psihologic al prezentării notei, foarte pipărate.

Bacantele, de asemeni, ştiau să extirpeze sume importante celor cărora le purtaseră noroc.

Iar nefericitul plecat de-acolo cu buzunarele doldora, era ameţit în taximetrul care-l ducea spre casă şi jupuit ca un pui de găină de doi indivizi ce-l aşteptau pe scara propriei sale locuinţe. Bineînţeles că nu-i convenea nimănui să reclame: discreţia era obligatorie şi din partea lui Li-Fung şi din a clienţilor săi.

Tom Sincler cunoştea mai toate procedeurile din saloanele superioare ale tavernei, căci petrecuse multe nopţi acolo, sub feluri măşti. Identificase pe veritabilii milionari şi pe cavalerii internaţionali. Ştia din ce ţară vine fiecare nobilă preoteasă a amorului oprit, ce cazier are fiecare. Dar detectivul american îşi vedea de treabă, căci nu era de resortul său: poliţia de moravuri a Parisului e foarte ageră şi n-avea decît să se ocupe mai de aproape de tribulaţiile venerabililor chinezi Li-Fung şi Wing-Taï-Pu.

Ceea ce urmărea Tom era perfecta cunoaştere a topografiei imobilului, culoarele secrete, uşile invizibile, trapele.

Ca simplu muncitor, lucrase, de curînd, la nişte reparaţii, în subsol.

Ştia de cele trei bolţi subterane, de ieşirea secretă a casei, pe o stradă lăturalnică... Nu ignora nici existenţa comorilor peste care trecea apa canalului.

Calm, socotit, el pregătea în umbră, planul luptei din care trebuia să iasă învingător. Miilor şi miilor de abilităţi ale soţilor Pickleston, el le opunea ingeniozitatea unei întinse inteligenţe şi experienţe.

Tom Sincler nu era poliţistul care, după amprente digitale şi forma picăturilor de sînge închegat, reconstituie o crimă. El numise „detectivi postumi" pe aceşti cercetători ai trecutului. Mijloacele sale de investigaţie erau altele. Nici nu

ţinea măcar să-şi facă un nume, să aibă o reputaţie de celebritate, căci pisica nu prinde şoareci, cînd are clopoţei.

Liniştit, visător, cu aspectul corect al unui om ca toţi oamenii, între comis-voiajor şi *sportsman*, el nu făcea jonglerii, nici excese de scamatorii clasice. Se deghiza numai cînd era absolută nevoie şi-şi privea meseria de la înălţimea preocupărilor sale estetice şi filosofice.

Îşi luase toate măsurile şi totuşi, nu voia să dea foc fitilului care va face să exploadeze bomba, căci avea de făcut unele perfecţionări.

În primul rînd, îşi dădea seama ce gafă ar face el, un străin, arestînd, fără să aibă toate dovezile şi fără un succes total, o bandă pe care poliţia Parisului o ignora.

Cunoştea susceptibilitatea prefectului şi nu voia să-i contrazică sentimentul de autoritate supremă, gelozia profesională, orgoliul naţional. Ca orice înalt demnitar al Republicei, eminentul şef al Siguranţei consilia subalternilor săi dacă nu faimosul „mai ales, nu prea mult zel", cît mai puţin zgomot, cît mai puţin succes. Dacă Talleyrand, a rostit faimoasa frază, nu el a inventat procedeul, care este de-o veche tradiţie regală şi imperială.

Tom Sincler cunoştea bine pe francezi, încă din vremea războiului. Ei fac lucrurile cu prudenţă, cu discreţie, după ce şi-au luat toate precauţiile necesare. Evită zgomotul, loviturile senzaţionale, întreprinderile grandioase, lăsînd literatorilor de mai tîrziu grija de-a amplifica faptele, de-a le da proporţii supranaturale. Celor care vor să vadă în ei romantici incorigibili, francezii le oferă copioasa lor literatură postumă. Şi în această privinţă, ei rămîn moştenitorii autentici şi unici ai admirabilei antichităţi elene.

(Autorul acestei povestiri nu-şi însuşeşte părerile lui Tom Sincler, despre care am spus, nu o dată, că era estet şi gînditor de la Boston şi poseda o solidă cultură clasică.)

Ceea ce-l interesa-n momentul de faţă pe inspectorul american era o confruntare bruscă a soţilor Pickleston cu fiul lor David ; el aştepta în tavernă, reîntoarcerea celor doi bandiţi.

Harry şi Malvina renunţară să pătrundă în sălile de joc, în camerele de stupefiante, în alcovurile zeiţei Venus. Renunţară nu din voia lor, dar fiindcă accesul le era interzis, toate uşile erau păzite de cîte un agent mai mult sau mai puţin mustăcios, cu bastonul petrecut pe după braţ. A doua oară încercară să intre în apartamentul lor de la etajul II şi fură împiedicaţi. Coborîră în subsol. Acolo, cel puţin, nu era nimeni. Căci nimeni nu bănuia existenţa etajelor subterane. Apa curgea prin canalul de rezervă. Deschizînd robinete, Harry mări cantitatea lichidului. Un vuiet puternic îi înştiinţă că roata rezervorului funcţiona bine. Coborîră în canalul principal, acela care acoperea bogăţiile şi unde bălăcise detectivul pe care-l credeau mort.

Poate c-ar fi fost prudent să dea drumul apelor pe-acolo, ca să acopere bolta, pentru orice eventualitate. În cazul acesta, însă, n-ar mai fi putut pătrunde în coridorul *B*, care ducea, subt imobil, la ascunzătoarea valizelor cu bani şi a costumelor de burghezi parizieni.

Ei străbătură acest coridor *B*, destinat evaziunei. Verificară dulapul invizibil, practicat în zid. Toate erau la locul lor : haine, bani, bijuterii. Urcară scăricica de fier de la capătul coridorului, ridicară capacul care ducea în garaj ; din garaj, ieşeau direct în oraş. Toate funcţionau de minune. Găsiră inutil să deschidă poarta care dădea spre stradă şi să vadă dacă automobilul adus de Me-Ky era acolo.

Păcat. Căci dac-ar fi scos nasul în ploaia de afară, ar fi zărit, la dreapta şi la stînga uşii, cîte un individ cu glugă şi manta de cauciuc, care îi pîndea acolo, cu mîna în fundul buzunarului şi cu un revolver în mînă.

Foarte liniştiţi, siguri de ei, părăsiră boltile umede şi reci, de subt pămînt şi intrară în cabaret, surîzători. Acolo nici o schimbare. Gaby şi Daisy dansau, pe estradă. Me-Ky era la locul său, lîngă muzicanţi, îmbrăcat în kimonoul înstelat şi cu tichia ascuţită pe cap. Marinarul roşcat se potolise şi sta la o masă din fund, împreună cu cellalt, mai bătrîn. Numai matelotul negru nu se mai vedea. L-au dat

afară, probabil. Polițiștii căscau pe la mese și se uitau peste mese, unul la cellalt, își consultau ceasornicele. Nici o figură nouă. Ba da. Într-o boxă, iată un domn tînăr. Figura îi se pare cunoscută. Li-Fung își duce mîna dreaptă la frunte, ca să vadă mai bine, dar, deodată, mîna îi cade pe inimă, care a început să palpite. Strînge puternic brațul lui Wing-Taï-Pu, care nu înțelege.

— Uită-te acolo !... gîfîie Li-Fung.

La rîndul său, Wing-Taï-Pu a tresărit. Cunoaște prea bine acel obraz. E el, nu mai încape îndoială, e David al lor ! Ce caută aci ? Cînd a sosit la Paris ?

Sînt trei ani de cînd nu l-au mai văzut. E fiul lor, care-și toarnă, încet, dintr-o butelie de vin negru. Va fi bănuind el, oare, în a cui casă se găsește ?

Cei doi bandiți nu mai înțeleg nimic. Această apariție a băiatului lor, de care nu mai știau nimic, de ani întregi, îi pune pe gînduri. De ce s-a ivit tocmai în noaptea asta, poate ultima lor noapte de oameni liberi ?

Vederea unicului lor copil, emoțiile de pîn-atunci, primejdia care veghează la toate ușile, le-a muiat inima, a trezit în ei sentimente de cari nu se credeau capabili.

La urma-urmei, erau mai bătrîni azi decît oricînd, aveau dreptul să fie mai înduioșați. Întrebări pe cari nu și le puseseră niciodată îi copleșeau acum.

Cît mai aveau de trăit ? Pentru cine adunau toate averile acelea, pentru cine își expuneau viața, la fiecare moment ? Criminalii răscoleau acuma primele lor gînduri și sentimente omenești, cari le brăzdau sufletul întunecat, cu fulgere celeste.

Rezemat de toba mare, pe estradă, Tom Sincler le urmărea mișcările. Tresărirea lor, la vederea lui David, îi confirmă definitiv convingerea că cei doi falși chinezi sînt bandiții Pickleston. Pîn-acum, mai avea o îndoială. Mărturia celor ce-i surprinseseră — pe Li-Fung fără o mustață și pe Wing Taï-Pu cu sînii de cauciuc — precum și propriile sale constatări, puteau fi simple presupuneri. Nici obsesia de roșu și verde, din decorația locuințelor ocupate de Harry Pickleston la Cleveland, Chicago, New Yorg și Paris nu era concludentă. Putea fi o simplă coincidență și-atîta tot.

Ceea ce îl asigura total era această ezitare în fața lui David Pickleston, acea subită schimbare a feței și a atitu-

dinilor. Zîmbetul de circumstanță le căzuse. Nu mai simțeau puterea de a sta aplecați, atenți, ca niște veritabili patroni de tavernă chineză. Lucrul era prea important, ca să-l domine ei. Întîmplarea îi domina pe ei, acum, și nu știau ce să facă. Aveau timidități de fecioară, candori de heruvim.

Se întrebau dacă trebuie să se dea de gol, dacă David îi va recunoaște, dacă e prudent să se ducă la el și să-i ureze bun venit, ca la orice client.

Ca de obicei, instinctul mamei fu mai puternic.

Li-Fung se ținea cu greu să nu se repeadă spre noul-venit, să nu-i vorbească ; mai stăpîn pe el, Harry Pickleston își îndemna soția la prudență.

Amîndoi, trecînd din masă-n masă, aranjînd un pahar, dînd un ordin chelnerilor, surîzînd celorlalți comeseni, se apropiară de ultimul venit.

Wing-Taï-Pu, cu vocea subțire, îi vorbi, în limba engleză:

— Gentlemanul e mulțumit ?

— Aveți un vin excelent și o muzică de primul ordin ! răspunse glasul atît de cunoscut.

La vibrațiunile acestei voci, care răscolea în ei amintiri și emoții de cămin pierdut, Li-Fung era gata să leșine. Mai lucid Harry avea impresia ciudată că pe acel om îl mai mirosise, de curînd ; emana din el ceva familiar și recent ; nu era o prezență complect inedită, în acea seară. Deși nu-și mai arătase obrazul, azi, omul cel nou degaja un fluid pe care el, Harry Pickleston, îl resimțise, foarte de curînd. Banditul nu se înșela, fiindcă David Pickleston era acolo de vreo două ceasuri ; hainele, părul și pielea îi erau îmbîcsite de aerul tavernei ; nu mirosea a ploaie și-a răcoare proaspătă, ca un om ce vine de afară.

Copoiul fin care era Harry Pickleston nu putea să nu înregistreze, măcar în subconștient, această senzație.

Dar conștientul său îl făcu să se scuture, dînd această impresie, pe seama faptului că David, fiind copilul lor, era firesc să degajeze o emanațiune familiară. Dacă Malvina și Hary erau aproape electrizați de apropierea lui David, fiul perechei Pickleston n-avu nici o tresărire deosebită, venind în contact cu părinții săi. Ingratitudinea copiilor e recunoscută, iar vocea sîngelui vorbește numai în cel care a dat, nu și în cel care a primit sînge.

— Gentlemenul e de mult în Paris ?
— Am sosit aseară.
— De la New York ?
— Din Filadelfia...
— Pentru mai multă vreme ?
— O lună...
— Afaceri, probabil ? !

Tom Sincler urmărea, fără s-audă, convorbirea. Își dădea seama că David, într-adevăr, nu era complicele părinților săi, că nici măcar nu-i recunoștea. Dar detectivul nu mai avea nevoie de mărturia subalternului său ca să fie sigur de identitatea celor doi bătrîni ticăloși. Se trădaseră singuri.

De la lucruri indiferente, întrebările treceau acum la precizări.

— Gentlemanul să nu se supere, dar dacă-l întrebăm atîtea lucruri, o facem dintr-un viu interes...
— Poftim, vorbiți...
— Nu știu dacă gentlemanul a fost la „Taverna Chineză" din New York.
— Mă duceam, cîteodată...
— Ei bine, acolo veneau, în taină, doi buni prieteni ai noștri, un anume Harry și o anume Malvina.

Li-Fung își făcu ochii galeși, uitîndu-se la David.

— Vreți să vorbiți de părinții mei ?
— Da... da... ! aprobară, grăbiți, cei doi chinezi.
— Mă miră că d-voastră, niște oameni de treabă, aveați raporturi cu niște ticăloși de teapa lor...
— Părinții d-tale sînt niște oameni foarte cumsecade, David Pickleston ! interveni Susur-de-Izvor.
— Să-i ia dracu ! opină Adonis cel Alb — acum.
— Nu vorbi așa, nu vorbi așa ! se scuturară chinezii de contrabandă...
— Niște ticăloși ! Din pricina lor am ajuns eu pickpocket, acuzat de crime pe cari nu le-am comis, urmărit de poliție, condamnat la moarte.

Din fericire, m-am făcut stîlp al societății — și nici nu mai vreau s-aud de ei... Dracul să-i ia !

— Am putea ști unde se află acum bunii noștri prieteni ? întrebă Wing-Taï-Pu, insinuantă.

Bănuind agenți secreți, cari vor să-l iscodească, bănuind în același timp și complici ai banditilor, puși să ia informații, David răspunse :

— Am aflat tocmai ieri că se găsesc la Holywood. Joacă într-un film de circ. Știți că tata a fost ridicător de greutăți, iar mama călăreață. S-au reîntors la meseria lor. Sînt cam bătrîni, dar, cum știu să se grimeze la perfecție, poate să le reușească... S-o vedem și p-asta !

— Așadar — continuă Li-Fung, privindu-l languros, cu tremolo în glas — nu ți-e dor de ei ? Sentimentele d-tale filiale nu vibrează la amintirea celei care ți-a dat viață... căreia i-ai supt laptele ?

— Lapte de pisică, de lupoaică, de urangutan ! răspunse el, cu scîrbă, scuipînd într-o parte.

Strîmbătura aceasta îi amintea ceva, lui Li-Fung. Ceva recent, de care nu-și dădea seama.

Avea impresia că mai trăise, foarte de curînd, acea scenă și nu putea să-și dea seama. Într-adevăr, mimica dezgustată a lui David Pickleston, căutînd să elimine din măruntaie suvenirul hranei materne, era aceeași cu care, mai adineaori, respinsese limonada oferită de Tom Sincler și preparată de aceeași persoană care-l alăptase.

— Cu dumneata, soții Pickleston s-au purtat bine, foarte bine ! mai zise Li-Fung.

— Se cunoaște că sînteți chinezi ! Am auzit că la voi în țară, părinții își cresc copiii în respectul moralei și al legilor. Pe mine m-au învățat, de mic, să fur... M-au aruncat pe drumuri ca pe un cîine jegos. Abia aștept să-i văd apărînd în filmul lor, ca să mă duc să-i fluier, la toate cinematografele !

Pe măsură ce se înverșuna împotriva soților Pickleston, David polițistul simțea crescînd în el un semizeu. Puterea de-a se dezbăra de cel mai vechi, mai puternic dintre sentimente, legătura dintre copii și părinți, făcea din el un ales, o forță.

Tot ce era uman într-însul, pierea, ca să lase loc virtuților olimpiane. Sensibilitatea era înlocuită prin conștiință. Idealul gînditorilor ! Numai dezbărat de afecțiunile tale

proprii, poți servi umanitatea. A fi inuman cu tine însuți, e singura posibilitate de-a fi drept cu ceilalți. Ascensiunea morală a lui David Pickleston se efectua în mod vertiginos.

Vom vedea, în curînd, cum această dezrobire de orice afecțiune de orice gratitudine, l-a făcut pe fostul pickpocket să se întoarcă la un moment dat, împotriva lui Tom Sincler, însuși culpabil față de societate. David Pickleston realiza perfecțiunea morală cu o viteză neliniștitoare.

— Ah, copiii ! Copiii ! făcea Li-Fung, bătîndu-și poalele kimonoului.

De unde știi că părinții d-tale nu se gîndesc la d-ta cu dragoste ? ! De unde știi că n-adună averi, ca să te facă omul cel mai bogat din lume ? !

— Ha ! Ha ! Ha ! izbucni David, rîzînd falș.

Parcă-i văd, săracii de ei, muncind în porturi, cărînd pietre, căutînd aur în Alaska sau filmînd la Hollywood, pentru micuțul lor David ! Ha ! Ha ! Ha !

Susur-de-Izvor interveni, vorbind cu două voci, cînd subțire, cînd gros. Probabil că emoția îi purta glasul, ca un ascensor, de la un etaj la altul.

— Să nu te mire, dacă, într-o zi, tatăl și cu mama d-tale or să învieze din morți și-or să-ți spună : „Ține, David ! Casa asta e a ta, cu toate avuțiile dintr-însa ! Pentru tine am adunat milioane de dolari ! Pentru fericirea ta am tremurat noi, zi și noapte ! David Pickleston, ești regele moștenitorilor !...“

Bătrînul Harry spusese lucrurile acestea cu un ton profetic, cu o voce de dincolo de lume.

Emoția revederei, paternitatea răscolită, teama de necunoscutul care urmează morții, teama de poliția care anticipează moartea îi muiaseră inima și-i aduceau lacrimile în ochi. Tot așa Li-Fung, adică Malvina. Se topeau de duioșie amîndoi. E drept că această slăbiciune venea și din faptul că cele două fiare, cari plăteau un tribut de lacrimi voluntar, nu-și cheltuiseră, în acea zi, provizia cotidiană. Această neglijență se răzbuna în acele ore, plină de evenimente, cînd aveau nevoie, mai mult decît oricînd, de sînge rece și neînduplecare...

În fiecare dimineață, de zeci de ani, soții Pickleston adoptaseră o higienă sentimentală pe care ar trebui s-o practice toți cei ce nu vor să șovăiască în lupta vieții.

În loc de rugăciune, ei citeau *Tribuna Filadelfiei,* renumită prin necrologurile ei copioase și patetice.

Această veche gazetă publică zilnic între 40—50 anunțuri mortuare, plătite de familiile defuncțiilor și menite să înduioșeze chiar inima unui leu sau a unei statui de piatră. Redactate de specialiști, necrologurile glăsuiau cam așa :

„S-a dus buna noastră mamă, blîndețea personificată, sufletul de aur ; a pierit din mijlocul nostru și nu va mai reveni. Sîntem nemîngîiați. N-avem destule suspine s-o plîngem, n-avem destule brațe s-o chemăm ! Adio, măicuță iubită, adio, adio, adio !“

Sau :

„Soțul meu s-a dus. A murit în floarea vîrstei, prietenul vostru, sprijinul copilașilor mei, camaradul fără pereche ; am rămas fără el ! Plîngeți-l dacă mai puteți, eu cad la pămînt zdrobită de durere și nu mai pot nici să gem, nici să-l mai chem. Aș vrea să mor cît mai curînd, să plec după dînsul, să ne vedem în eternitate...“

Cele mai înduioșătoare, însă, erau anunțurile cari vesteau moartea copiilor și cari, vorbind de îngerașul zburat, de unica mîngîiere, de speranțele apuse, atingeau culmi de lirism tragic pe care le-ar fi invidiat și autorii antici.

Această publicitate postumă și tapagioasă făcea ravagii în Filadelfia. Articolele erau mult mai lungi și mai mișcătoare decît în reproducerea noastră.

Textul era garantat de administrație că nu se va repeta mai des decît la trei luni o dată, așa că de cincizeci de ori înmulțite cu nouăzeci de ori, aveai impresia de inedit, parcurgînd *Tribuna Filadelfiei.* Abonați credincioși ai acestei publicații, Hary Pickleston și Malvina Calmanovici citeau în fiecare dimineață necrologurile și plîngeau cu hohote fierbinți pentru fiecare mort.

Tot ceea ce era afecțiune în inima lor se scurgea pe căile lacrimogene și astfel, cu povara duioșiei eliminată pentru o zi, ei puteau alerga spre crimă sprinteni și cu sufletul îm-

păcat. Dacă ar fi cheltuit provizia de lacrămi a acelei zile, soții Pickleston n-ar fi vorbit cu atîta patos și n-ar fi dat de bănuit gentlemanului din fața lor. Acesta îi readuse la realitate :

— Uite ce e. Dacă v-ați îmbătat cu opium și v-au apucat visele, culcați-vă și dați-vă drumul ! Eu am alte treburi acum !...

Insistențele celor doi patroni ai „Tavernei Chineze" începeau să fie suspecte. Anumite inflexiuni din vocea lor, anumite gesturi, îi păreau familiare.

Fără să aibă aerul că-i examinează, trăgînd fumuri de țigare și uitîndu-se pe furiș, la ei, prin rotocoalele șerpuitoare, David începea să-și dea seama că patronii cabaretului nu erau, numai, niște simple cunoștințe ale părinților săi... Puteau fi ceva mai mult...

„Dacă această voluminoasă damă chineză ar avea mustăți și n-ar fi chineză, aș jura că este însuși tatăl meu, Harry Pickleston.

Iar dacă acest moșneag mărunt n-ar avea mustăți și ar fi femeie, prinsoare aș face pe trei dolari că nu este altcineva decît Malvina Pickleston, născută Calmanovici, mama mea.

Cum autorii zilelor mele sînt niște ticăloși cari își schimbă chipul după nevoie, ar putea să fie deghizați și de rîndul acesta ; în fața mea, n-am, în momentul de față, decît pe cei ce mi-au dat viața.

Lucrul acesta nu mă emoționează peste măsură.

Nici o fibră a sentimentului filial nu zbîrnîie în mine. Cu un singur gest, aș putea să-i scap de arestare, de moarte. Dar n-am nici o poftă s-o fac. Țin să dovedesc lui Tom Sincler că oficiul de stîlp al societății mă ispitește mai mult decît acela de fiu salvator. Să ascultăm ce spune tatăl meu, Hary Pickleston, pe care, ultima oară, l-am văzut cu mustăți. Să ascultăm ce spune mama mea, Malvina, pe care ultima oară am văzut-o fără mustăți !

Pentru sănătatea mea morală, însă, pentru liniștea mea, pentru lealitatea față de Tom Sincler, eu nu sînt ținut să știu, nici măcar în forul meu interior, că am fost pus în prezența părinților mei, pe cari nu i-am văzut de trei ani !"

Decepționați de atitudinea unicului lor copil, falșii chinezi, renunțară să mai descoasă pe gentleman ; se retraseră,

cu discreție, urîndu-i ca Brahma și Confucius să-l aibă-n pază și să-i facă netedă calea vieții și conștiința împăcată.

— Nu l-am luat cum trebuia ! mărturisi Li-Fung.

— Cum trebuia să-l luăm ?

— Să-i fi spus de-a dreptul : „Dragă David, ești fiul nostru !"

— Nu vezi ce părere are despre noi ?

— A vorbit așa, la supărare. Dar, dacă ne-am fi descoperit de la început, surpriza i-ar fi dat pe față adevăratele sentimente.

— Nu cred. De altfel, este vreme și pentru asta. Deocamdată, să scăpăm cu față curată de noaptea asta blestemată. Niciodată nu mi-au părut orele că trec mai încet !...

Cutreierat de un demon al acțiunei, dorind să grăbească mersul timpului, Wing-Taï-Pu se urcă pe estradă și începu să strige, cu două voci, una foarte subțire, alta destul de groasă :

— Să cînte muzica ! Onorată societate, dați-mi voie să vă ofer șampanie... Vreau ca noii clenți ai cabaretului nostru, vreu ca scumpii mei artiști să-nchine un pahar în sănătatea noastră !

— Trăiască veneratul nostru patron Li-Fung !

— Trăiască adorata lui soție Susur-de-Izvor ! exclamară artiștii, în cor.

Șampania curse din belșug. Artistele tavernei dănțau cu polițiștii. Gheața se rupea.

În vreme ce jazul javanez își relua laitmotivul favorit și perechile lunecau pe parchet, Tom Sincler, îmbrăcat în kimonoul înstelat, ieși din umbra tobei mari și apucă de haină pe servantul Laï-Wo ; acesta ducea o sticlă de șampanie la masa celor trei polițiști, din cari unul era femeie.

Tom îi făcu semn să stea pe loc și-i luă frapiera, s-o ducă el.

— *Kro-ko-da ! Kro-ko-dil !* zise magul, aprinzînd steluța din vîrful baghetei, deasupra capului celor trei polițiști.

Atenție ! Fiți cu ochii-n patru asupra lui Li-Fung și a lui Wing-Taï-Pu ! Subt nici un cuvînt să nu-i lăsați să iasă din boxa lor !

Apoi se duse la altă masă :

— *Bir-bum-dum! Pe-li-kan!* Atenţie.

Fiţi cu ochi-n patru asupra marinarului de colo, piticul cu barbă roşie. Subt nici un cuvînt să nu se mişte de la locul lui. Toţi chelnerii chinezi trebuie să stea aici, nemişcaţi! Şi pe marinarul cel bătrîn să nu-l prea lăsaţi să circule!

Tom Sincler se reîntoarse la Laï-Wo şi-i făcu semn să-l urmeze. Ieşiră prin fundul sălii. Urcară două etaje şi ajunseră la apartamentul patronilor. Agentul care se preumbla în faţa uşei se dădu la o parte, la un semn al detectivului şi-i lăsă să intre.

Încăperea era slab luminată, cu lampioane.

La intrarea omului cu kimonoul înstelat, urmat de Laï-Wo, două umbre se ridicară din fotolii şi veniră spre dînşii, cu saluturi ceremonioase. Erau Li-Fung şi Wing-Taï-Pu. Laï-Wo, se frecă la ochi. Nu-şi putea explica această apariţie a patronilor săi. Îi lăsase jos, cu un minut înainte şi-acum, Li-Fung şi Susur-de-Izvor erau în faţa lui, salutînd pe astrolog şi oferindu-i un scaun. „Cum urcaseră aşa de curînd şi pe unde intraseră?" Iată ce se întreba servitorul-complice, neputînd să se dumirească.

XLI. EXPLICAŢII SENTIMENTALE

Să ne ocupăm de Ida Hamilton şi de Cellino, cari se îmbrăcau, pentru numărul lor.

O răpăire de castagniete anunţă că dansul spaniol se apropia. Într-un elegant costum andaluz, Cellino ieşi din cabina bărbaţilor, îndreptîndu-se spre pătratul luminos din mijlocul sălii, căutînd, cu ochii, pe Miss Dorothy, care trebuia să iasă din cabina femeilor.

De bună seamă, era ziua surprizelor, căci, în locul obişnuitei partenere, apăru alta, cea de-acum un an.

— Pe sufletul lui Fenimore Preston, exclamă Cellino, e Ida Hamilton!

— Chiar eu sînt, vrăjitorule din Calcuta!

— Ce cauţi aici!

— Nu vezi? Mi-am reluat costumul de dansatoare!

— Serios?

— Foarte serios!

— Pentru cîtă vreme?

— Sper că pentru totdeauna!

— Dar soţul tău ce-o să zică?

— Treaba lui. Eu nu mai am bărbat! Sînt liberă!

Şi asta datorită d-tale, domnule astrolog! Frumoasă cursă mi-ai întins, n-am ce zice!

— Iartă-mă, Ida, iartă-mă! A fost o nebunie! N-am ştiut unde mi-era capul!

Văzînd că cei doi tineri discută, în loc să danseze, orchestra atacă, violent, dansul castagnietelor; cei doi parteneri se aruncară-n lumina reflectoarelor şi-ncepură să-şi execute numărul cu pasiune, cu delir. Se iubeau mai mult decît oricînd...

Cînd mişcările dansului îi apropiau, ei continuau să-şi arunce întrebări şi răspunsuri. Toată lumea urmărea acest joc. Boby Hamilton, deghizat în marinar bătrîn avea o poftă nebună să se repeadă în mijlocul sălii, să oprească exhibiţia, valorificîndu-şi drepturile de soţ legitim, pentru autorizare.

Dar cum era împreună cu Me-Ky şi cum poliţiştii aveau ordin expres, nu slăbeau din ochi pe cei doi mateloţi şi le ordonau, din sprîncene, să nu se deplaseze.

Din boxa lor, Li-Fung şi Wing-Taï-Pu contemplau, cu melancolie, tînăra pereche. Reapariţia Idei Fredson în cabaretul lor îi ducea cu un an în urmă. Amintirea unei vremi care-a trecut e, totdeauna, plină de tristeţă, mai ales cînd nu mai ai douăzeci de ani. Soţii Pickleston aveau, amîndoi de şase ori douăzeci de ani, plus un fiu care-i renegase cu cîteva minute mai înainte, plus ameninţarea unui atac concentric poliţienesc sau tîlhăresc. Melancolia devenea grijă şi suferinţă...

Adelaida Protopopovna Baltazarovici urmărea şi dînsa evoluţiile dansatorilor spanioli, îngrijorată de noua dispariţie a lui Tom, pe care-l văzuse ieşind cu periculosul complice al patronilor, Laï-Wo.

— Şi eu, care credeam că mă iubeşti!... reproşa Ida, partenerului ei.

— Te iubesc şi-acum, Ida, mă jur pe amintirea tatălui meu.

— Desigur, pînă la o nouă capcană !
— Niciodată !... Jur pe fruntea căruntă a mamei mele !
— Ai şi o mamă ? Nu ştiam !
— Da ! De cînd nu mai am datorii, de cînd am cîştigat la cărţi, scumpa mea mămică m-a recunoscut, m-a luat în braţe... A primit, chiar, să-i împrumut douăzeci de mii de franci !
— Aş putea să ştiu cine e mama d-tale, Allen ?
— Cine alta decît venerabila văduvă a savantului Fenimore Preston, rivalul lui Edison ?
Dansul se sfîrşi. Aplauze !
Cei doi tineri ezitau să plece, să se dezbrace.
Mai aveau atîtea şi-atîtea să-şi spună !
Ei rămaseră în tavernă, în costumele andaluze şi, luînd loc la o masă umbrită, continuau să se explice :
— Venerabila mea mamă mi-a dat binecuvîntarea ei. După fapta mea de azi, această binecuvîntare mi-a uşurat sufletul. Dacă mă vei ierta şi tu, voi fi cel mai fericit dintre oameni !...
— Să te iert ? Dar uiţi ce-mi pregăteai !
— Ida, scumpă Ida, de ce nu vrei să fii soţia mea ?
— Soţia unui om care era cît p-aci să...
— Îmi trebuiau bani, Ida, nu mai ştiam ce să fac !
— Şi-atunci, m-ai trădat pe mine !
— Fiindcă m-ai trădat şi tu !
— Eu ? Cum ?
— Amantul tău... Omul blond !... Pastorul olandez, pictorul rus cu care te-ntîlneşti în fiecare dimineaţă !
— Eu ? Ai înnebunit !
— N-am înnebunit. Aşa e !
— Cine ţi-a mai spus prostiile astea, pentru Dumnezeu ?...
— Bărbatul tău ! Numai aşa m-am hotărît să trec de partea lor !
— Ce infamie !
— Cum ? Nu-i adevărat ? Omul blond nu există ?
— Există milioane de oameni blonzi, dar nu este niciunul amantul meu !
— Să fie adevărat, Ida ?
— Foarte adevărat. N-am nici un interes să te mint !
Cellino cădea din cer. O mare milă, o înduioşare profundă, un potop de remuşcări năvăleau în el. Era cît p-aci

să cadă în genunchi. Se mulţumi să apuce mîna Idei, acoperind-o de sărutări şi de lacrămi.
— O iartă-mă ! Iartă-mă ! se ruga el.
Iartă-mă pentru crima ce era să fac ! Eu nu voiam cu nici un chip să intru în complotul lor, dar cînd mi-au spus că ai un amant, am văzut roşu înaintea ochilor şi am primit orice. Din pricina amantului tău, am vrut să mă răzbun.
Din pricina omului blond am strigat : „Mii de stele şi de luceferi".
— Abia acum te înţeleg, dragul meu Cellino.
— Dar tu... spune-mi... Cum de nu erai goală subt kimonou ? Ai azvîrlit rochiţa... cămăşuţa... ciorapii... Pe urmă, ai apărut îmbrăcată !
— Am azvîrlit vestimentele în sus, pe urmă m-am îmbrăcat repede, ca să te păcălesc... n-am făcut bine că nu m-am lăsat prinsă ?
— Foarte bine-ai făcut ! Mizerabilul de Hamilton n-a ieşit învingător. Sper că ţi-a dat colierul ?
— Mi l-a dat cineva, dar nu era el... Era un om îmbrăcat într-un kimonou înstelat.
— Tom Sincler. Lui i-am remis perlele !
— Bine că s-au aranjat toate ! Putea să iasă mult mai rău !

XLII. BOBY INTERVINE

Boby Hamilton nu mai avea forţa să reziste.
El se ridică de la masa unde şedea cu Me-Ky, şi veni spre fundul sălii, drept la perechea vinovată.
— Sper că aţi sfîrşit comedia ?! întrebă el, aspru.
— Ia slăbeşte-ne, bătrîne matelot ! îi replică Jim Parker, ridicîndu-se şi invitînd pe Ida la dans.
— *Halt !* îi opri Boby.
Veţi dansa mai tîrziu ! Deocamdată, o vorbă.
Allen Preston, sper că ştii în faţa cui te afli ?
— N-am onoarea să ştiu. Domnul ?
— Boby Hamilton !

— Să lăsăm glumele, bătrîne marinar! Boby Hamilton e un miliardar, nu un biet lup de mare, ca d-ta!

— Ba sînt chiar eu, Allen Preston; nu e nevoie să-mi scot barba. Uite, doamna m-a recunoscut... Te rog să-i dai drumul numaidecît!

Apoi, soției sale:

— Ida, urmează-mă!

Frumoasa andaluză îl măsură din cap pînă-n picioare și-i aruncă un surîs disprețuitor.

— La revedere, domnule! Du-te de te culcă, fiindcă ai început să visezi! îi zise dînsa.

Dar Regele Cremelor de Ghete nu se lăsa.

Ridică tonul, autoritar:

— Ida, îți atrag atenția că sînt aici cu doisprezece polițiști! Am venit să te iau!

Ești încă soția mea și-ți vorbesc în numele legii!

Cellino interveni:

— Cam tîrziu, iubite domn! Doamna și cu mine ne-am logodit în momentul de față!

Mister Hamilton se făcu roșu de mînie:

— Allen Preston, nu-mi plac glumele!

— Nu e nici o glumă, Boby! interveni Ida.

După înscenarea pe care ai pus-o la cale, azi, eu nu mai pot sta subt un acoperiș cu d-ta!

Dacă ții cu orice chip să fii bărbatul unei dansatoare, n-ai decît s-o iei pe Dorothy.

N-așteaptă decît asta!

Hamilton fierbea.

— Nu primesc sfaturi de la nimeni! Am destui bani ca să fac tot ce-mi place, să poruncesc, să fiu ascultat. Allen Preston e o sărăcie, Ida! Nu te duce după el, te așteaptă mizeria cea mai neagră!

— Nu te mai lăuda atîta cu banii d-tale, fiindcă dac-am vrea să cunoaștem origina lor... îi replică Cellino.

Dar Boby nu-l lăsă să termine fraza:

— Origina lor e foarte luminoasă! întrerupse el.

— Luminoasă ca vacsul! îi aruncă dansatorul.

Apoi, privind pe miliardar în ochi, Allen Preston îl sfidă:

— Domnule Hamilton, crezi că taina d-tale nu se cunoaște? Credeai că o să profiți o viață-n treagă de geniul și de munca altora?

Fraza aceasta avu un mare efect.

Din roșu ce era, Boby Hamilton se făcu palid. Era gata să se clatine. Spre norocul său, ușa dinspre stradă se deschise cu mare zgomot.

O doamnă matură, pe care agenții postați afară încercaseră în zadar s-o oprească, intrase în local; escaladînd o masă, dînsa își roti privirile prin toată sala și strigă, cu o frumoasă voce de contraltă:

— Aici e cabaretul chinez, nu-i așa? Bună-seara, doamnelor și domnilor! Ați putea să-mi spuneți dacă fiul meu Allen Preston se află aici? Tăceți cu toții? Doamnelor și domnilor, eu sînt văduva ilustrului savant Fenimore Preston, pe care europenii l-au numit rivalul lui Edison!

E momentul să spunem că una din puținele nemulțumiri ale vieții de muncă, generozitate și împăcare cu sine a lui Edison, a fost această necontenită alăturare a numelui său, lîngă acela al obscurului Fenimore Preston, inventator de fleacuri și care murise lăsînd o avere frumoasă, dar nici o descoperire epocală.

Doamna Preston, o femeie ambițioasă și energică, era autoarea acestei perpetue alăturări. Știa că un lucru repetat la infinit devine o lege. Douăzeci și cinci de ani plătise anunțuri la ziare și la cinematografe, publicînd portretul soțului ei Fenimore Preston și adăugînd „rivalul lui Edison". Ajunsese că nu se mai putea pronunța numele lui Fenimore, fără să nu se adauge, în mod mecanic, al cui rival era.

Bineînțeles, vorbindu-se de Edison nu spunea nimeni că e rivalul lui Fenimore Preston, dar numele acestuia nu se pronunța niciodată, fără adausul obsedant. O sugestie generală se crease în jurul modestului savant.

Edison era plictisit de această confuzie, dar nu o putea opri. Un singur om îl înțelegea: tenorul Carusso, care pătimise și el de pe urma comparației cu atîția cîntăreți, cari se proclamau „rivalul lui Carusso". Dar Carusso muri mai devreme. Edison trebui să mai ducă vreo douăzeci de ani povara unei rivalități imaginare, exploatată cu infernală tenacitate de văduva care ținea acum discursuri, urcată pe o masă.

XLIII. EPITALAMUL

— Fii binevenită în cabaretul chinez, venerabilă văduvă a marelui savant! zise Li-Fung, ieşindu-i în întîmpinare.

Iar domnul blond, cu mustaţa lăsată-n jos, care consuma coniacuri în cupe de şampanie, se alătură grupului, proclamînd cu entuziasm :

— Doamnelor şi domnilor, să cîntăm ceva şi să urăm bun venit venerabilei văduve a marelui savant!

Urcîndu-se pe altă masă, poliţistul cu craniul diamantat începu să dirijeze corul, alcătuit din toate persoanele prezente în sală, minus Me-Ky.

Să cîntăm cu toţii în cor,
Doamnelor şi domnilor,
Şi cu voce îngerească
Să strigăm, strigăm : trăiască!

Vocile nu erau absolut îngereşti, dar bunăvoinţa era unanimă ; muzica nu se potrivea nici la doi cîntăreţi, în acelaşi timp ; efectul, însă, nu era mai puţin emoţionant.

— Dar asta ce-o mai fi? se întreba Cellino, suprins, trăgînd în umbră pe Ida şi pe soţul ei.

Să ne ascundem puţin, să vedem în definitiv, ce vrea venerabila mea mamă...

După ce se termină corul de bun venit, văduva Preston reluă cuvîntul :

— Vă mulţumesc pentru frumoasa primire. Vă anunţ că am venit cu doisprezece poliţişti. Am să arestez pe toată lumea, dacă nu-mi daţi pe fiul meu, Allen Preston!...

Dacă detectivii parizieni aflaţi în tavernă surîdeau la această perspectivă, artistele se indignară. De la masa unde se afla cu Gaby şi cu Daisy, Miss Dorothy sări tocmai pe estradă şi începu să strige :

— Stimată doamnă Edison, noi nu cunoaştem pe fiul d-tale, aşa că degeaba ne sperii. Noi sîntem fete cinstite, nu ademenim minorii.

— Aşa e! Aşa e! subliniară celelalte dansatoare.

— Cată-l la pension! Aici vin numai orfanii! adăugă Miss Dorothy, în hazul general.

Dar văduva patetică nu se lăsă bătută :

— Vă mai spun o dată că fiul meu a intrat aici, acum o jumătate de oră şi dacă nu e-n viaţă, înseamnă că a fost asasinat! Asasinat! Fiul meu iubit, tocmai cînd voiam să-l anunţ c-a moştenit trei miliarde!

Auzind acestea, Jim ieşi din umbră :

— Aicea sînt, mămicule, nu te speria!

El alergă spre tribuna improvizată, se urcă pe masă şi căzu în braţele mamei sale.

— Cellino! El era! Cellino! Exclamară fetele, aflînd că frumosul lor coleg era fiu de savant şi miliardar.

Poliţistul cu craniul diamantat jubila văzînd scena de tandreţă familială. Ridicînd paharul aburit, el propuse, cu voce de stentor :

— Doamnelor şi domnilor, să cîntăm ceva pentru mişcătoarea întîlnire dintre nobila văduvă şi fiul ei Cellino, care mort era şi-a înviat, pierdut era şi s-a aflat!...

Toată lumea reluă, de rîndul acesta cu mai multă justeţă :

Să cîntăm cu toţi în cor,
Doamnelor şi domnilor,
Şi cu voce îngerească
Să strigăm, strigăm : trăiască!

Iarăşi vorbi nobila văduvă, emoţionată vădit, atît de regăsirea fiului ei, cît şi de imnul omagial, cîntat de-o sală întreagă.

— *Merci! Merci!* le mulţumi dînsa.

Fiindcă mă aflu, aici, numai între prieteni, daţi-mi voie doamnelor şi domnilor, să vă dau pe faţă infamia unui rege american!

Bănuind că e vorba de el, Boby Hamilton caută să se depărteze, cu discreţie, şi chiar să părăsească localul.

Dar Allen îi observă manevra şi-l interpelă :

— Hei, bătrîne matelot, mai stai un moment!...

Mămicule, regele cu pricina e chiar aici! îşi informă el, venerabila mamă.

Credea că e bal mascat şi s-a îmbrăcat în marinar!

— A-ha! strigă doamna Preston, cu o voce teribilă ca trîmbiţa marei judecăţi.

Îmi pare bine că te văd, Boby Hamilton! Cunoşti hîrtia asta? Uită-te bine!...

Văduva savantului scoase din corsaj un document îmbătrînit şi-l flutură, victorios, subt lampioane.

— Iată, doamnelor şi domnilor, contractul pe care îl caut de ani întregi, pe care domnul Hamilton îl credea pierdut! Ştiţi ce spune acest contract? Celebra cremă „Myosotis" e invenţia soţului meu, ilustrul savant, Fenimore Preston...

— Rivalul lui Edison! strigară într-un glas, Gaby, Daisy şi Dorothy.

— Aşa e! Rivalul lui Edison! tună, cu satisfacţie, mama lui Cellino.

Prin acest contract, veniturile cremei de ghete „Myosotis" trebuiau împărţite între exploatatorul ei, Boby Hamilton şi inventatorul ei, Fenimore Preston sau urmaşii săi.

— Cît ne-ai dat pîn-acum, domnule Hamilton?

— Nici un cinci! Nici un cinci! strigară fetele, în cor.

— Da, domnişoarelor, nici un cinci! întări văduva.

De azi încolo, vei binevoi să-ţi împarţi averea cu fiul meu Allen Preston!

Văzînd că a fost demascat şi că n-are încotro, Boby Hamilton, subt o inspiraţie propice, se urcă pe a treia masă şi proclamă:

— Tocmai voiam să-i propun una ca asta! Vino-n braţele mele, fiu al gloriosului savant!

Jim Parker n-aşteptă să fie rugat. El sări pe masă şi înainte de a îmbrăţişa pe asociatul tatălui său, îi zise:

— Ai văzut, patroane, cum se-ntoarce roata lumii?

Adineauri spuneai că sînt o sărăcie şi acuma posed o jumătate din averea d-tale, plus pe jumătatea dumitale, frumoasa Ida! *Maman*, dă-mi voie să-ţi prezint pe logodnica mea.

— În braţele mele! strigă văduva Preston, strîngînd, cu emoţie, la piept, pe viitoarea ei noră.

Cel mai entuziasmat din toată amabila societate era poliţistul cu mustaţa blondă şi craniul diamantat.

— Doamnelor şi domnilor, propun să cîntăm ceva în onoarea găsirii contractului şi a logodnei efectuate subt ochii noştri!

Pentru a treia oară, de rîndul acesta într-un unison remarcabil, întreaga tavernă chineză, minus nefericitul Me-Ky, intonă:

Să cîntăm cu toţi în cor,
Doamnelor şi domnilor,
Şi cu voce îngerească
Să strigăm, strigăm: trăiască!

Imnul avea o solemnitate sacerdotală. Era amplu, grav şi emoţionant ca un epitalam.

E momentul să amintim cititorilor noştri că Tom Sincler, deghizat, peste zi, în Boby Hamilton, nu cunoştea adevărul asupra invenţiei celei mai bune creme de ghete.

De aceea, n-a înţeles replica din apartamentul de pe rue Lincoln, al fachirului:

— Ştiu şi cine este adevăratul inventator al cremei „Myosotis"!

XLIV. LAÏ-WO TRADEAZA

Pe cînd se petreceau, în tavernă, emoţionantele peripeţii ale regăsirei documentului, împărţirea averei unui nabab şi fericirea unei familii, sus, la al doilea etaj, Tom Sincler arăta chinezului Laï-Wo perechea nouă a lui Li-Fung şi Wing-Taï-Pu.

— Ai aerul uluit, Laï-Wo, nu-i aşa? Ţi-ai lăsat stăpînii jos şi-acum îi vezi în faţa ta. Nu te speria, băiatule! îl încurajă Tom Sincler.

Iată adevăraţii tăi patroni, după cum omul pe care l-aţi omorît şi l-aţi înecat, nu era adevăratul Tom Sincler. Eu sînt Tom Sincler cel adevărat... Mă cunoşti?

Cunoşti cheile astea?

— Da!

— Ei bine, ai să conduci pe noii d-tale stăpîni Li-Fung şi Wing-Taï-Pu şi ai să le arăţi fiecare uşe care se poate descuia cu aceste chei.

— Am înțeles, preavenerate, și voi face întocmai.

— Care e cheia de la comorile secrete ?

Laï-Wo căută în șirag, alese cheia cea mai scurtă și mai turtită și-o arătă inspectorului.

— Bun ! aprobă acesta.

Acum plecați.

Cei doi agenți, deghizați în chinezi și cari nu erau alții decît prințul oriental și femeia indiană de mai acum o oră ieșiră din apartamentul privat al soților Pickleston și porniră să inspecteze casa, precedați de servitorul complice.

Fie de frică, fie ca să se răzbune pe stăpînii săi, cari îi răsplăteau prost serviciile, Laï-Wo era hotărît să trădeze toate tainele lui Li-Fung.

Pentru orice eventualitate, însă, cei doi polițiști țineau în palma încleștată cîte un browning.

Tom Sincler coborî și intră în tavernă tocmai în momentul cînd, sub binecuvîntarea văduvei Preston și a polițistului inamic al băuturilor lungi, Alen Preston și cu Ida Fredson, sau mai bine zis Arlette Leblond, schimbau prima sărutare oficială.

— Regret că trebuie să tulbur această idilă, zise Tom Sincler, dar n-am încotro !

Scoțîndu-și revolverul, el împușcă balaurul de sticlă colorată care lumina plafonul și-l făcu țăndări. Era semnalul convenit. Toți subalternii săi scoaseră revolverele.

— Nimeni nu se va mișca de-aici. Sus mîinile ! tună Tom Sincler.

Cu excepția detectivilor, toată lumea ridică mîinile.

— O bandă de hoți se află printre noi ! Vom începe arestările ! anunță Tom Sincler.

Momentul era dramatic.

La cuvîntul „hoți", Boby Hamilton duse, instinctiv, mîna la buzunar. Colierul de perle îi lipsea. Se pipăi. Colierul nicăieri.

— În primul moment va fi arestat...

— Hoțul ! întrerupse Regele Vacsului.

Să fie arestat hoțul care mi-a furat un colier de perle în valoare de un milion !

Înainte ca șeful său să fi dat răspunsul cuvenit, David Pickleston, prins de un elan subit, entuziasmat de dramatismul momentului și convins că are un rol important de jucat,

de-aci-nainte, un rol de inspirat, de apostol și de mîntuitor, urlă :

— Nu-ți fie teamă, domnule Hamilton ! Poliția veghează. Știu cine ți-a furat colierul și-l voi aresta !

Noul polițist împușcă un balaur de sticlă ceva mai mic și cei doi agenți, puși la dispoziția sa, veniră lîngă el, să-i execute ordinele.

Adresîndu-se lui Tom Sincler și trecînd peste orice considerații de ordin sentimental, David Pickleston proclamă :

— Rama-Vișna-Crișna-Muti, ești arestat !

— Ai înnebunit ? protestă inspectorul.

— Te-am văzut cînd ai șterpelit colierul din buzunarul domnului Hamilton ! Ești un individ primejdios societății ! ! Legați-l de mine !

Cei doi subalterni ai lui David Pickleston puseră mîna pe Tom Sincler și-i legară brațul drept de brațul stîng al lui Bordeaux 333.

Doctorul în estetică de la Boston era uluit.

N-avea putere să protesteze, într-atît îl surprinsese această neașteptată ieșire a fostului pickpocket.

„Ticălosul mi-a jucat festa ! S-a prefăcut stîlp al societății, își blestema părinții și cînd colo, era înțeles cu ei să-mi dea lovitura, pe negîndite !"

Dar, în același timp, Tom Sincler, care era un om drept și judeca lucrurile din toate punctele de vedere, ca orice filosof, își mai zise :

„Dar dacă bietul David, arestîndu-mă, n-a făcut decît un gest sublim ?

Acest om, fanatic ca orice convertit, m-a văzut furînd colierul de perle al lui Hamilton. Virtutea lui, impetuoasă ca orice lucru nou, s-a revoltat.

Iluminat, David a pus să mă aresteze. Hotărît lucru, gestul e sublim !

S-ar putea, în același timp, ca el să nu știe cine sînt. Mă crede un complice al lui Pickleston, deghizat în astrolog. Dacă mă ține arestat, se-ncurcă lucrurile și ne scapă tîlharii. E mai bine să-i atrag atenția asupra identității mele."

— N-am furat nici un colier ! Căutați-mă ! se apăra el, înainte de-a fi spus lui David că e Tom Sincler însuși.

Ida Hamilton, care primise mărgăritarele din mîinile detectivului, interveni, căutînd să-l scape :

— Dar domnilor, acel colier...

— Destul ! îi reteză Tom Sincler, vorba.

El voia să ducă experienţa pînă la capăt, să fie complect edificat asupra noului său colaborator, Bordeaux 333.

Nu te-a întrebat nimeni, Ida Hamilton ! Ştim toţi că acel colier era al d-tale. Tot ce vrei să spui e inutil !... complectă inspectorul, imperativ.

Ida Hamilton bănui că e vreo sforărie nouă de-a lui Sincler şi nu mai insistă.

— Domnilor agenţi, aş dori să vorbesc ceva în particular lui Bordeaux 333 ! zise arestatul.

— *Après vous, Tom Sincler !* îl parodie, rînjind cu satisfacţie, Adonis, fericit să ţină el braţul drept al inspectorului, legat de-al său, cum îl ţinuse cellalt, mai adineauri.

Te ascult. Dar, mai întîi, pot să-ţi ofer o ţitronadă ? îl întreabă el, ironic.

Tom, îl anunţă cu discreţie.

— Ascultă, David Pickleston, ştii că nu sînt fakirul. Eu sînt Tom Sincler.

— Poţi să fii şi prefectul Parisului, te arestez !

— Bine, omule, abia te făcui şi mi te urci în cap ?

— Metempsihoza, şefule ! Justiţia înainte de toate !

— Pînă-acum, numai justiţia practicai, ticălosule ?

— Mi s-a luat un văl de pe ochi ! Arestez ! Arestez ! Arestez ! *Après-vous, mon cher !*

Tîrînd pe Tom Sincler pe estradă, David începu să dea ordine, cu frenezie :

— Şi acum, puneţi mîna pe Li-Fung şi Wing-Taï-Pu !... Aduceţi-i aci, morţi sau vii !...

Tonul autoritar al lui David Pickleston impunea tuturor, electrizase sala.

Ca-n orice moment important de la cotiturile istoriei, un şef se născuse, în acel moment. Acumulînd năzuinţele generale, şeful trebuie să aibă promptitudinea deciziei, curajul realizărilor. Masele îl vor urma orbeşte, surprinse, la început, apoi entuziasmate, apoi disciplinate... Tradiţia n-are nevoie de secole, ca să se impună. David Pickleston era dictator.

În vreme ce patru agenţi se duceau spre Li-Fung şi Wing-Taï-Pu, fiul lor dîndu-şi seama că e stăpînul situaţiei, îşi permise luxul unor comentarii :

— Ce ziceţi de asta, doamnelor şi domnilor ? Un inspector de poliţie care fură coliere de perle ?

— Sînt arestat pe nedrept, protestă Tom Sincler. N-am nici un colier la mine ! Căutaţi-mă !

— Cînd ai şterpelit perlele, domnul meu, erai îmbrăcat în marinar, ca şi victima dumitale, urlă Bordeaux 333.

— Aşa e ! interveni Boby Hamilton.

M-a şi anunţat că-mi va da o lovitură. Mi-a spus : Dumitale o să-ţi pară rău, domnule Hamilton, nu mie !

Frumos ţi-ai terminat cariera de poliţist, Tom Sincler !... conchise vestitul miliardar.

— Nu face nimic. Un detectiv moare, se naşte altul !... proclamă Bordeaux 333, cu emfază.

Dar Tom Sincler nu se dădu bătut :

— Doamnelor, domnilor, domnişoarelor, muzicanţilor, fachirilor, poliţiştilor, chelnerilor, mateloţilor şi voi, Pieilor-Roşii, strigă el, ca-n vechile tragedii, adresîndu-se privitorilor, implorîndu-le atenţia şi înţelegerea.

Vă fac judecătorii mei :

Am găsit şi-am înapoiat domnului Hamilton un colier în valoare de un milion.

Dreptul meu era 200 000 franci. Cît credeţi că mi-a oferit Regele Vacsului, drept recompensă ? O sută de franci !

— Ruşine !... proclamă corul poliţiştilor, muzicanţilor, dansatorilor, Pieilor-Roşii, etc.

— Ai avut dreptate, Bordeaux 333, cînd ai spus că societatea nu-şi răsplăteşte apărătorii ! zise vechiul poliţist.

— Să lăsăm teoriile ! strigă Hamilton.

Unde e colierul meu ?

— Colierul nu-i al dumitale, tună Tom Sincler.

Colierul aparţine doamnei Ida Hamilton, în posesia căreia se află în momentul de faţă !

Ida Hamilton găsi că e momentul să intervie. Ceea ce făcu, cu mult brio :

— Da ! Da ! Colierul e la mine ! strigă dînsa, repezindu-se pe estradă şi arătînd mulţimii, cu un gest teatral, faimoasele perle.

— Bravo !... strigă poporul de la poale, cu deplină satisfacţie.

Ida Hamilton crezu că e nevoie să mulţumească lui Tom Sincler, în faţa tuturor, ca să-l reabiliteze pe deplin.

— Îţi mulţumesc de o mie de ori, Tom Sincler !

În aplauzele generale, Tom şopti lui David :

— Şi-acum, măgarule, dă-mi drumul ! Arestează pe mă-ta şi pe tat-tu, dacă vrei, nu pe mine !

— O voi face şi pe aceasta, dacă e nevoie ! afirmă David, pe care divinitatea continua să-l cutreiere.

XLV. BEŢIA TRIUMFULUI

După ce felicită pe Tom Sincler că a ieşit cu faţa curată din ispită, David Pickleston binevoi să-l libereze. Ei îşi strînseră mîinile cu efuziune.

— Arestează-l pe Li-Fung şi pe Wing-Taï-Pu ! îi şopti Tom, care nu vroia să-şi calce cuvîntul dat prefectului Parisului, că nu se va atinge de cei doi onorabili chinezi.

— Li-Fung şi Wing-Taï-Pu ! strigă Bordeaux 333 celor doi patroni, pe cari patru poliţişti îi aduseră în faţa estradei.

Sînteţi acuzaţi de traficuri nepermise : stupefiante, joc de cărţi, crime şi lupanar clandestin.

Aţi comis numeroase spargeri şi omoruri în America, aţi făcut diverse asasinate şi la Paris.

În numele legii, vă arestez !

— N-ai să faci una ca asta, David Pickleston,

Eşti fiul nostru ! zise Wing-Taï-Pu.

— Puţin îmi pasă, *madame* ! replică David.

— *Madame* e mă-ta ! *Madame* sînt eu ! Eu, mama ta ! interveni Li-Fung, cu braţele întinse.

— Treaba dumitale ! Te arestez şi pe d-ta !...

O arestez şi pe doamna ! zise el, arătînd pe Susur-de-Izvor.

— Doamna e bărbat ! mai zise Li-Fung.

E tatăl tău !

— Treaba lui ! îl arestez...

— David, fiul meu, nu vrei să recunoşti pe tatăl tău ? îl imploră, cu lacrămi în voce, Hary Pickleston.

— Îl recunosc, dar în faţa legii, eu n-am tată, n-am mamă.

— David, copilul nostru, insista Malvina Calmanovici, zisă Li-Fung.

Pentru tine am adunat toate averile astea !

— Banii crimei ! Nu-mi trebuie !... Eu apăr societatea. Arestez ! Arestez ! Arestez !...

Ce stai, domnule ? interpelă el pe unul din cei patru agenţi, cari şedeau nemişcaţi.

— Să mă iertaţi, domnule subinspector, dar nu vă pot executa ordinele.

— De ce ?

— Am impresia că sînteţi într-un moment de nebunie detectivă. La începutul carierei, fiecare domn poliţist e apucat de această nobilă furie şi arestează în dreapta şi-n stînga !

— Bravo, domnule agent ! exclamă Wing-Taï-Pu, care începea să prindă curaj.

— N-am vorbit cu d-ta ! îi replică agentul, cu dispreţ.

David căzu din nouri.

— Debutanţii nu văd decît hoţi şi asasini, pretutindeni, continua să-l lămurească bravul agent.

Ei îşi arestează fraţii, surorile, părinţii, chiar superiorii, cum aţi făcut d-voastră cu domnul inspector Tom Sincler.

— Ia auzi, domnule ! făcu Bordeaux 333, lăsîndu-şi braţele să cadă, într-un gest de dezolantă revenire la realitate. Şi ce fel de boală e asta ?

— Revelaţiunea mistică ! îl informă subalternul său, cu veche experienţă.

Vi s-a luat un văl de pe ochi, şi atuncea, nu vedeţi decît asasini şi traficanţi, peste tot...

— Bravo, domnule agent, chiar aşa e ! interveni Susur-de-Izvor.

— Nu v-am cerut părerea, doamnă ! i-o tăie policemanul.

— În cazul acesta, exclamă David, tata şi mama sînt nevinovaţi ! Veniţi în braţele mele, scumpii mei părinţi.

Li-Fung şi Wing-Taï-Pu se repeziră să-şi îmbrăţişeze odrasla, dar agentul li se puse-n drum :

— Pardon ! Pardon ! Să vedem, mai întîi, ce zice domnul inspector Tom Sincler.

— Arestaţi-i, arestaţi-i !... ordonă detectivul american, răsuflînd, uşurat.

Faptul că Harry Pickleston şi Malvina Calmanovici, cumpliţii bandiţi americani, se demascaseră singuri, îi luase o

piatră de pe inimă. Prefectul poliției pariziene nu-l va mai acuza de prea mult zel și se va convinge el însuși că venerabilii patroni ai „Tavernei Chineze" nu erau atît de utili societății, cum îi socotea eminentul șef...

Năucit de atîtea întîmplări, Boby Hamilton se întreba: Ce caut eu în toată dănănaia asta?

În loc să dorm și să mă scol la ora 7, cu creierul limpede, îmi pierd noaptea printre asasini, ba mi-am pierdut nevasta, plus o jumătate din avere.

Într-adevăr, marele industriaș nu făcea bine întîrziind atîta, căci a doua zi, la ora 8 dimineața, era să fie arbitru într-o foarte importantă chestiune financiară. Avea nevoie de toată luciditatea spiritului.

Trebuia să primească în biroul său pe Regele Chibriturilor și pe Regele Scobitorilor, divizați pe chestii de incompetință.

Regele Chibriturilor care își triplase averea grație concursului Regelui Scobitorilor, refuza cu politețe, dar cu hotărîre, să servească, la rîndul său, pe colegul său regal. Interesul trecea înaintea gratitudinei.

— Adu-ți aminte — îi spusese Regele Scobitorilor — că eu am inventat și te-am sfătuit să popularizezi superstiția că nu trebuie să aprindă trei inși țigarea, de la același chibrit, fiindcă al treilea moare.

Recunoști cîte miliarde și miliarde de chibrituri s-au cheltuit în plus, din pricina acestei legende inventate de mine?

— Recunosc!

— Ei bine, îți cer și eu un serviciu. Un serviciu care nu numai că nu te va costa nimic, dar te va scuti pe d-ta de imense cheltuieli...

Industria mea amenință să dea faliment. Din pricina crizei, toată lumea, de la o vreme, folosește rămășițele de chibrituri și nu mai cumpără scobitori. Îți propun să nu mai faci chibriturile din lemn, ci dintr-o pastă de hîrtie, rigidă și arzătoare pe care lumea n-ar mai putea-o întrebuința ca să-și înțepe gingiile.

— Regret, dar nu te pot servi. Eu am păduri imense, am contracte cu furnizorii de lemn, pe mai mulți ani și nu pot...

— Iau asupra mea toate contractele, îți cumpăr toate pădurile și-n schimb îți furnizez, gratuit, cartonul necesar chibriturilor.

— Regret, dar mi-e imposibil. Tot ce pot să fac este să-ți cumpăr toate acțiunile și toate fabricile de scobitori.

— Adică să mă desființezi! Să fii nu numai regele care ești, dar și al scobitorilor!... E un lucru pe care nu-l pot primi, cu riscul de-a vedea întregul glob scobindu-se în dinți cu brichete și lămpi de buzunar, nu numai cu chibrituri!

Boby Hamilton trebuia să hotărască dacă un rege poate fi desființat pentru motivul că altul este, la un moment dat, mai puternic; dacă e în interesul castei ca familiile domnitoare din finanțe și industrie să apuce drumul celorlalte capete încoronate sau dacă, rămînînd în specialitatea lui, fiecare, să întărească domnia celuilalt.

Regele Cremelor de Ghete medita acestea toate, în vreme ce Tom Sincler, dezlănțuit, ducea întreaga societate a tavernei din surpriză în surpriză.

Cei doi agenți, deghizați în Li-Fung și Wing-Taï-Pu, se reîntorceau acum, însoțiți de Laï-Wo.

— Ați făcut percheziție peste tot? întrebă Tom.

— Da, domnule inspector! Toate ușile au fost descuiate!

— Adu cheile! porunci șeful.

— Cheile noastre! Șapte cîrțițe și-un pițigoi! Trei gîndaci și-o libelulă!... exclamau, în același timp, Li-Fung și Wing-Taï-Pu, închipuindu-și că dacă vorbesc în stilul imperiului ceresc, lumea va continua să-i considere chinezi.

Văzînd altă pereche Li-Fung și Wing-Taï-Pu, după ce învierea din morți a lui Tom Sincler și faptul că erau arestați de propriul lor copil îi dusese pe pragul nebuniei, soții Pickleston își recăpătară sîngele rece. Dintr-o uimire în alta, dintr-o reacțiune într-alta, ei reveneau la normal și așteptau replica lui Tom Sincler fără convingerea că le va servi ceva inedit.

— Șapte pupeze și-un cocostîrc! zise acesta, mai teribil ca oricînd.

Bandiților! Tom Sincler e detectiv de douăzeci de ani! Am cunoscut eu alți tîlhari mai tari ca voi, chinezi de contrabandă și le-am venit de hac! Ați vrut să mă suprimați, hai? Nu v-ajungeau celelalte crime!?

Comprimat, atîta vreme, inspectorul de poliție, care, de felul său, era un om sincer, impetuos, își dădu drumul epic, fericit să-și poată destinde nervii, fericit că poate jubila, în sfîrșit.

Subalternii săi, răspîndiți în tot imobilul, își luau în primire, fiecare, departamentul indicat, după un plan strategic chibzuit dinainte.

Conducînd o echipă de patru sau cinci agenți, fiecare, ei cotrobăiau prin casă. Comisarul cu craniul diamantat se repezise la apartamentul stupefiantelor. Cel cu teoria că e mai bine să fii diplomat albanez decît ministru al Franței, specialist în tripouri clandestine, invadase sala jocului de cărți. Doamna polițistă, care semăna cu o actriță de la Comedia Franceză, era atrasă spre alcovurile Venerei... Alți inspectori urcau în apartamentele superioare, unde locuiau complici de-ai soților Pickleston. Urmașul lui Ludovic al XIV — Marcheli percheziționa locuința patronilor, în vreme ce Lai-Wo arăta celor doi detectivi deghizați în Li-Fung și Wing-Taï-Pu, tainele subteranelor.

Aceștia din urmă făcură descoperiri senzaționale.

— Cîte cadavre ați găsit în catacombe ?

— Șapte, domnule inspector : cinci bărbați și două femei ! răspunse fostul nabab persan, actualmente Wing-Taï-Pu.

— Să se aducă aici ! ordonă Tom Sincler, în fiorul de groază al celor din tavernă.

Eminentul polițist nu putea scăpa nici el de nebunia detectivă... O beție care te entuziasmează, un avînt eroic, o impetuozitate de șef de orchestră pe care nici finalul simfoniei nu-l potolește.

Abia acum înțelegea Tom Sincler, elanul de adineauri al lui David Pickleston. Profitînd de observațiile înțelepte ale vechiului agent, Tom căuta să-și stăpînească beția triumfului, măcar în aparență.

Dar sufletul său era avid să vadă comori peste cadavre, să acumuleze întreaga pradă în ochii tuturor, ca să se bucure, colectiv, de marea lui victorie.

Altă echipă de agenți intră :

— Cîte persoane ați găsit în salonul cu stupefiante ?

— Patrusprezece, domnule inspector. Unsprezece femei și trei bărbați !

— Să se aducă aici !

Agenții o luară înapoi, pe scări, în fugă... Toată casa era o goană, o întrecere. S-auzeau uși trîntite, porunci scurte, zgomot de pași...

Tom Sincler dădu ordin jazului să cînte, căci fără muzică, acest final de tragicomedie n-ar fi avut nici un haz.

Javanezii orchestranți, pătrunși de importanța momentului, puseră mîna pe instrumente și începură să cînte cu patos, adînc pătrunși de misiunea lor, convinși că iau parte activă la acea dinamică operă de epurațiune socială.

XLVI. FELURITE EXPOZIȚII

Alți polițiști pătrunseră prin ușa de lîngă orchestră.

— Cîte femei pierdute ați găsit în etajul cu păpuși ?

— Douăzeci și una, domnule inspector, și toate erau femei!

— Să se aducă aici ! ordonă Tom Sincler.

În mijlocul acelei activități diabolice, detectivul nu uita că este doctor în filosofie și estetică, de la Boston. El remarcă progresiunea numărului celor arestați, 7, 14, 21...

Fatidica cifră 7 se regăsea în fiecare din aceste numere, în descompunerea lor egală.

Cînd i se anunța că jucătorii de cărți erau în număr de 28, Tom Sincler se gîndi că această obsesie a lui 7 urmărește pe Harry Pickleston ca și alternarea de verde și roșu, din preocupările sale decorative.

„Cu ajutorul cifrei 7 voi descoperi misterul celor patru înecați în Sena !" se gîndi Tom, în vreme ce poruncea :

— Să se scoată mustățile lui Li-Fung și sînii lui Wing-Taï-Pu !...

Cei patru agenți detașați cu supravegherea perechei Pickleston executară ordinul.

— Iată mustățile lui Li-Fung, domnule inspector.

Cît despre sînii lui Wing-Taï-Pu, nu-i putem scoate deoarece sînt naturali !

— Un fenomen științific extraordinar ! exclamă Tom Sincler.

Va trebui discutat la Academia de Anatomie Comparată din Boston !

Într-adevăr, deşi bărbat, Harry Pickleston avea pieptul foarte dezvoltat, probabil, din pricina exerciţiilor pe care le făcuse în tinereţe, ca acrobat. Această abondenţă a sînilor îi sugerase, fără îndoială, ideea de a se deghiza în femeie.

Cum rămîne însă cu afirmaţia unei dansatoare, care constatase că Wing-Taï-Pu are sînii de cauciuc ?

Tom Sincler îşi puse-n gînd să elucideze, într-o zi şi această chestiune, deşi nu avea cine ştie ce importanţă.

Poate c-ar fi fost mai bine să nu insiste ; cultul amănuntului duce, în cele mai multe cazuri, la neant.

— Domnule inspector, am adus comorile ! anunţă actualul Wing-Taï-Pu.

Într-adevăr, Laï-Wo, trei servitori chinezi şi patru agenţi intrară, purtînd lăzi şi lădiţe, scoase din bolta practicată sub canal.

Toate luminile tavernei fură aprinse. Orchestranţii încetară să mai cînte. Artişti şi poliţişti se apropiau de cufăraşele miraculoase, pe cari soţii Pickleston le deschideau unul cîte unul.

Pe căptuşala de catifea albă sau roşie a acestor cutii cu aspect insignifiant, străluceau, cu mii de focuri, bijuterii nepreţuite... Roşul rubinelor, verdele smaraldelor şi curcubeul diamantelor lumina ca într-o poveste a Şeherazadei...

Privitorii nu voiau să-şi creadă ochilor... Niciodată nu văzuseră atîtea bogăţii acumulate.

Inele, cercei, broşe, diademe, pandantive, coliere de perle şi de briliante, lanţuri de platină, ceasornice bătute-n pietre scumpe, cruci cu ametiste uriaşe vinturau degetele lui Tom Sincler.

Regele Vaxului era uluit.

— Aicea sînt sute de milioane de dolari... Sînt miliarde, doamnelor şi domnilor ! exclamă el.

Douăzeci la sută, bune parale, Tom Sincler ! adăugă el, atingînd umărul detectivului, cu familiaritate.

Dar acesta se scutură şi puse pe Boby Hamilton la locul său.

— Nu cumva o să-mi dea tot o sută de franci, lustragiu de clasa patra ? !

David Pickleston se apropie şi el, cu jind.

— Ai dat lovitura, şefule !

— Nu te plîng nici pe tine ! rîse Tom Sincler.

— Allah e bun, Allah e drept, Allah e mare ! psalmodie Adonis.

Soţii Pickleston dădeau explicaţii asupra bijuteriilor, în vreme ce un comisar redacta procesul-verbal, despre conţinutul şi origina fiecărei casete.

— Aci sînt bijuteriile doamnei Rockefeller. Astea sînt ale familiei Wanderbildt. Astea sînt ale doamnei Ford. Dincoace ale doamnei Astor. Aicea sînt bijuteriile familiei Carnegie. Aicea sînt ale Regelui Piperului...

— Se confiscă ! Se confiscă !... Se confiscă !... urla Tom.

— Domnule inspector, interveni un agent, am adus persoanele cocainomane !...

— Să intre !

Sprijinite de poliţişti, patrusprezece umbre intrară, patrusprezece epave omeneşti, cu ochii de somnambul şi cu surîsuri idioate, încremenite la colţul buzelor palide.

— Le-aţi aflat numele şi adresa ?

— Da, domnule inspector !

— Cine sînt ?

— Doamna e o mătuşă a d-lui Rockefeller... Domnul e un cumnat al d-lui Wanderbilt. Domnişoara e nepoata doamnei Astor... Aicea sînt doi membri ai familiei Carnegie. Doamna e o mătuşă a d-lui Ford...

— Să trecem ! Să trecem ! întrerupse Tom, numărătoarea. Să-i urce-n automobile şi să-i ducă la hotel. Altminteri, s-a dus dracului aristocraţia Statelor Unite !

— Un moment ! interveni văduva Preston.

Aş putea să ţiu un mic discurs acestor persoane ? întrebă dînsa.

— De ce, stimată doamnă ?

— Ca să le arăt dispreţul meu în faţă ! Eu, văduva gloriosului savant Preston...

— Rivalul lui Edison ! exclamară cocainomanii, într-un glas şi cu un surîs îngeresc.

(Ceea ce înseamnă că o reclamă bine întreţinută nu-şi ratează efectul nici chiar asupra unor făpturi stupefiate.)

— *Merci !* aprobă d-na Preston, cu asprime.

Vreau să dau o lecţie de morală acestor descreieraţi, acestor descreierate ! Vreau să le vorbesc de sacrificiile soţului

meu, de sforțările noastre comune, de suferințele mele pe altarul științei... Pe cînd noi inventam lucruri folositoare omenirii, această societate putredă fuma opium și lua cocaină !

— Lasă, mămicule, interveni Cellino. Mi se pare că și cocaina, tot tata a inventat-o !

— Allen Preston, fiul meu, respectă memoria tatălui tău, Fenimore Preston ! protestă văduva patetică.

— Rivalul lui Edison ! mai ziseră morfinomanii, cu același surîs angelic, cu aceleași priviri mate.

Ei nu înțelegeau nimic din tot ce se întîmpla, dar aprobau și zîmbeau, cu nevinovăție.

— Domnule inspector, interveni alt agent, am adus păpușile !

— Să le vedem !

Bijuteriile din *O mie și una de nopți* își pierdură din magie, la perspectiva apariției celor douăzeci și una de vinovate.

Faptul că femeile surprinse în alcovurile desfrîului nu erau profesioniste, ci dame din lumea cea mai bună, excita curiozitatea întregei adunări.

Încadrate de forțele polițienești, Magdalenele intrară în cabaret, neștiind ce se întîmpla. Lumina violentă a sutelor de lampioane le împiedica să vadă unde se aflau.

După cîteva secunde, își dădură seamă că erau victimele unei razii polițienești. Cele mai multe își lăsară privirile-n pămînt. Altele își ascundeau fața în palme, altele își acopereau ochii cu brațul, altele, dimpotrivă, se uitau sfidătoare la discreți.

Cîteva purtau, încă măștile...

Nici una nu era complect îmbrăcată. În grabă, își trecuseră mantalele peste cămașă. Altele erau acoperite de șaluri. Cele mai multe nu-și trăseseră nici ciorapii.

La glezna fină a uneia, strălucea o brățară cu briliante. Femei blonde, brune, roșcate, cu mîini subțiri și profiluri aristocratice, își descopereau umerii vrînd să-și acopere genunchii sau își dezveleau pulpele, vrînd să-și ascundă fața în gulerele mantoului.

Erau printre ele și adolescente... Erau și venerabile matroane, cu păr oxigenat și panglici roze, în formă de fluturași, pe umeri...

— Ați identificat pe doamnele ? întrebă inspectorul.

— Da. Domnișoara e o nepoată a domnului Rockefeller... doamna e bunica d-lui Wanderblidt, doamna este o fină a d-lui Astor... Domnișoara e o cumnată a d-lui Ford...

— Să trecem ! Să trecem ! întrerupe inspectorul, dezolat să constate falimentul societății capitaliste.

Să le-mbrăcați în costum de pension și să le duceți la Liga de Temperanță !... ordonă el, în vreme ce Magdalenele ieșeau, una cîte una.

XLVII. TRISTEȚE DE MILIARDAR

— Un moment ! zise Miss Dorothy, oprind ieșirea.

N-am putea să spunem și noi cîteva cuvinte acestor onorabile păpuși ?

— De ce, păpușo ? întrebă Tom Sincler.

— Aș vrea să le spun că noi sărim și topăim toată noaptea pentru șaptezeci de franci, iar dumnealor fac sindrofie deasupra noastră, cu perdelele lăsate !

— Așa e ! Bravo ! aplaudau celelalte dansatoare, iar toboșarul javanez lovea în pielea tobei cu satisfacție.

Încurajată, Miss Dorothy își continua tirada. Momentul era foarte bine ales ca să-și valorifice onestitatea față de viitorul ei soț, Boby Hamilton...

— Se folosesc de numele nostru, niște biete dansatoare, de cabaretul nostru, iar în lume se uită de sus la noi parc-am fi noi cele stricate, nu dumnealor, miliardarele !

— Bravo, Dorothy, bravo ! striga Daisy.

Iar Gaby propuse :

— Hai să le luăm de păr !

Cele trei dansatoare își ochiseră cîte o pradă și se pregăteau să se repeadă.

Dar, între ele și femeile vinovate se interpuse Adelaida Protopopovna Baltazarovici.

Frumoasa și casta cîntăreață slavă avea, din fragedă copilărie, o vie compasiune pentru femeile cu felinarul roș la poartă. Numeroasele romane ale marilor scriitori ruși sînt

pline de evocarea acestor nefericite, pe cari le prezintă drept niște suflete de elită, victime ale soicetății, niște martire, dacă nu niște sfinte.

Îmbibată de lecturile umanitariste ale maeștrilor, Adelaida Protopopovna Baltazarovici găsi momentul să apere femeile pierdute, deși nu era cazul.

— Opriți-vă, n-aveți dreptate, scumpelor! zise dînsa, înflăcărată, cu brațele ridicate.

Dacă aceste nenorocite se adună noaptea în localuri de pierzare, își înecă cine știe ce amărăciune! Cine știe ce decepții, ce suferințe ascunse, ce nevoie de ideal le-a aruncat în brațele păcatului!

— Ia căbește-mă, *madame Nicevo*, cu misticismul d-tale slav!... o înfruntă Miss Dorothy.

Domnule inspector, lasă-ne să ne răfuim puțin cu aristocratele!

În vreme ce nobilele persoane de la etaj se uitau cu superioritate la cele trei dansatoare, găsindu-le lipsite de distincție și *savoir-vivre*, Tom Sincler, cu un gest părintesc, împiedică asaltul plebeu.

— Nu se poate, vrăbiuțelor! Poliția trebuie să protejeze nu numai pe cei nevinovați, dar și pe cei rătăciți.

Noapte bună, frumoaselor mele doamne, se adresă el celor douăzeci și una de preotese ale amorului mascat și le întoarse spatele.

Un agent venea tocmai din fundul fundurilor, căci mirosea a mucigai și respira rece.

— Domnule inspector, cadavrele stau la dispoziția d-voastră!

— Le-ați identificat?

— Nu, fiindcă au nasurile mîncate și buzunarele întoarse.

— Bun! zise Tom Sincler.

Aruncînd o privire circulară, el întrebă:

— Nu intenționează nimeni să polemizeze cu răposații?

Nimeni nu răspundea.

— Bun. Atunci, la morgă cu ei!

Polițistul-necrofor ieși.

— David Pickleston, zise șeful, punînd mîna pe umărul subalternului său ești un băiat de treabă! Mi-ai fost de mare

folos în arestarea propriilor tăi părinți. Meritul ți-e cu atît mai mare. Iată cheile acestei case. Ești unicul moștenitor. Tot ce există aici, dacă nu va fi reclamat de alții și confiscat, îți aparține. Dacă nu devii proprietarul acestui local, îți voi da partea ce ți se cuvine din aceste fabuloase giuvaeruri... Ești un om bogat!

— Domnule inspector, visul meu este să rămîn agent de Siguranță!

— Nu, David Pickleston. Te sfătuiesc să părăsești poliția... Ce lovitură extraordinară poți să mai dai, după ce-ai arestat un inspector, pe tatăl și pe mama ta?

— Șefule, ai perfectă dreptate!

— Rămîi proprietarul acestui simpatic cabaret, pe care îl voi numi La „Kimonoul înstelat".

Toată lumea aplaudă propunerea.

— Eu am să viu să dansez aci de două ori pe săptămînă și nu-ți cer nici o leafă, scumpul meu Adonis! îi propuse Cellino.

— Allen... fiul meu... te rog! interveni văduva Preston, ofensată.

— Ce vrei să fac, mamă, gîndește-te și d-ta!

Să prind rădăcini la călcîie? Fachir, nu. Dansator, nu. Cărți de joc, nu. Vrei să înnebunesc? Sînt un om pierdut! Sînt miliardar! Ajutor!

— Ajutor! strigă și David Pickleston, care-și vedea încheiată viața aventuroasă.

M-am făcut om cinstit! Miliardar! Ajutor!

Strigătul „ajutor" deveni contagios, căci însuși Tom Sincler începu să se vaiete:

— Ajutor! Doamnelor și domnilor, în urma loviturii pe care am dat-o-n noaptea asta, nu mai am nevoie să muncesc. Am ajuns miliardar! Ajutor!

Miss Dorothy se ridică pe estradă, cu Boby Hamilton de braț.

— Domnule inspector, dă-mi voie să-ți prezint pe viitorul meu soț, Boby Hamilton.

Luat și el de curent, Regele Vacsului începu să strige:

— Mă-nsor a doua oară! Ajutor!

Cu brațul petrecut pe după mijlocul Soniei, Tom Sincler strigă și el:

— Doamnelor și domnilor, vă anunț căsătoria mea cu excelenta mea colaboratoare Adelaida Protopopovna Baltazarovici.

În vreme ce toată lumea bătea din palme, iar jazul javanez izbucnea în imnuri de veselie, Wing-Taï-Pu se adresă lui Li-Fung :

— Noi nu strigăm „ajutor ?"

— E inutil, răspunse Malvina Calmanovici. Dacă m-ascultai pe mine, fugeam mai devreme, prin coridorul *B* și acum eram departe.

— Tu crezi că blestematul de Tom Sincler n-a pus pe nimeni să ne pîndească și acolo ?...

— Ai dreptate. Trebuia să se sfîrșească așa !...

Soții Pickleston nu se mai gîndeau nici măcar să evadeze. De ce ? Ca s-o ia de la capăt ? Erau prea bătrîni...

În tavernă, se lăsase o mare depresiune.

Chiar învingătorii din această luptă, încercau tristețea care încununa orice final.

Erau bogați, de-acum... Nu mai aveau nici o grijă, e drept, dar nici un ideal. Ce or să mai facă, de mîine încolo ?

Deja, spleenul de a fi bogați îi copleșise.

Și-n vreme ce-n cabaretul chinez se lăsa melancolia miliardarilor — melancolie pe care, cu toate inconvenientele momentane, urez cititorilor s-o încerce cît mai curînd — afară, ploaia încetă, brusc.

Cerul se limpezi, foarte repede. Văzduhul proaspăt mirosea a apă de izvor și stele mari, bine spălate și lustruite, se aninau de imensul kimonou albastru al lui Dumnezeu.

O DRAGOSTE LA VIENA

[1935] [1947]

Orașul valsurilor ne primea cu reverențele grațioase ale boschetelor de liliac alb și violet, cari, în legănări de *Dunăre albastră*, acompaniate de huruitul roților, de ritmul sacadat al trenului, ne salutau și ne spuneau :

— Mai aveți zece minute...

— Mai aveți șapte minute pînă la gară...

— Mai aveți patru minute pînă la Gara de Est...

La apropierea gărilor, unii pasageri intră în panică, încep să tremure, să-și dea jos bagajele, trîntindu-le unele peste altele, ridicîndu-le cu mîini febrile, îmbrîncind pe ceilalți, năvălind pe culoar, ca să cîștige cîteva clipe mai devreme, un loc pe scară și un hamal.

Sosind la Ostbanhoff eu mă simțeam cuprins de o veche electrizare, de o febrilitate rece, interioară, cu totul opusă acestei agitații feminine, fiindcă și motivele erau de alt ordin. În loc să mă revărs, risipindu-mă în gesturi dezordonate, în vociferări inutile, deveneam calm, rigid, calculat. Mă strîngeam ca un arici, ca ochii unui melc, concentrîndu-mă în mine însumi, transpunîndu-mă în omul care fusesem cu un sfert de veac înainte la Viena.

— Ne-am înțeles, monseniore ? îmi spuse tovarășul de drum, frumosul tenor bucureștean Silvio Theodorescu-Narcis. Tragem la „Grand-Hotel" și luăm cameră cu baie, fiecare...

Apoi, fiindcă nu-i răspundeam :

— De ce taci ?

— Din moment ce ne-am înțeles, ce vrei să-ți mai spun ? ripostai eu enigmatic, asigurîndu-mă dacă valizele erau la locul lor.

Trenul se opri. Eram cei din urmă pasageri cari ne dădeam jos.

Narcis director, eu un fel de administrator și consilier artistic al unei formațiuni de operetă care juca iarna în provincie și vara în Parcul „Otteteleșanu", ne duceam la Viena să pregătim apropiata stagiune bucureșteană. Aveam de cumpărat ultimele comedii de succes, textul lor muzical, machete de decoruri, costume.

Ploua mereu, de la granița austriacă.

Maiul, regent ireproșabil și posomorît, primise de la april o moștenire bogată, o vegetație luxuriantă și voia s-o remită lui iunie nu numai intactă, dar sporită. I se părea că umezeala conservă domeniile și le mărește.

Peisagiul era un regat fastuos, dar sombru. Lipsea un reflector care să transforme această comoară de flori, de iarbă, de plante și copaci, în minunata feerie a celui mai frumos anotimp vienez.

În vreme ce, străbătînd, în taximetru, străzile metropolei, sub un cer de bură și funingine, Narcis regreta lipsa reflectorului ceresc, încerca să nu tușească și își strîngea pardesiul la piept, eu mă bucuram în mine însumi de acea absență solară. Mi se părea că economisesc ceva.

Pe măsură ce înaintam spre centru, febrilitatea rece, sentimentul de defensivă pe care-l încercasem înainte de-a ajunge la Ostbanhoff, lua proporții, se generaliza, cuprinzînd întregul cosmos, în raport cu umila mea făptură. Iată zidul lung, cenușiu, al Parcului Belvedere, pe vremuri reședință arhiducală.

Cîte amintiri, cîte renunțări, în umbra colosală a acestor parapete de granit ?

Iată Viena de odinioară, neschimbată, parcurile și pietrele ei auguste. Oraș imperial.

Totdeauna, Viena va fi un oraș imperial. Dar eu va trebui să fiu totdeauna același, în acest imperial oraș ?

Colțuri de stradă, bănci cunoscute, inabordabile terase de cafenea se perindă în drumul spre Ring, cucerindu-mă dureros, prefăcîndu-mă în cel de-odinioară.

A cîta oară ? N-am să scap niciodată de acest blestem ?

De cîte ori mă găsesc la Viena, mă simt invadat de un spirit meschin, onest și tenace : demonul avariției. Onest, fiindcă nu e cupiditate. Respectîndu-și propriul ban, avarul respectă și banul altora.

Mă simt avar la Viena, în primul rînd din pricina monedei străine, care — lucrul acesta l-au încercat toți cei ce călătoresc — e mai impunătoare decît bancnota națională. Ți se pare de o valoare înzecită. Ai cucerit-o cu mari greutăți și, dacă n-o consideri cu teamă și respect, dac-o lași să-ți lunece printre degete, rămîi suspendat în văzduh, riști să fii expulzat sau să faci apel la compatrioți, ceea ce e mai amar ca exilul.

Fără îndoială, o bună gospodărire te pune la adăpostul acestor perspective. Am călătorit mult, am vînturat bani francezi, germani, italieni, lire sterline și niciodată n-am cunoscut la Paris, la Londra, la Milano sau la Berlin, umilitoarele privațiuni pe cari mi le impun în capitala Austriei.

Fiindcă Viena e legată de epoca cea mai grea a vieții mele : anii de studii, înainte de războiu, la Conservatorul de Canto, cînd trăiam nu știu din ce, cînd dormeam nu știu unde și cînd ospețele cele mai îmbelșugate mă costau 60 de fileri la *Mensa academica*, o cantină a studenților, lîngă Universitate, unde consumam mult orez.

Din acea epocă depărtată — am rămas cu spaima sărăciei, în Viena. Spaima sărăciei și o respectuoasă, umilită admirație, pentru localurile unde n-am putut pătrunde : cutare *Konditorei* de lux, restaurantul cutare. Și azi mă uit cu jind la „Cafeneaua Arcadelor" — aceleași arcade cari adăpostesc cantina universitară a orezului de demult — și nu îndrăznesc să intru. Tot mi-e teamă că n-am să fiu servit, că prețurile sînt mai presus de mijloacele mele, că alți clienți n-ar vedea cu ochi buni intrarea mea acolo, că *oberkellner*-ul îmi va pune mîna pe umăr și-mi va arăta ușa, amabil și protector. „Hotelul Arhiducilor" de pe Kärtnerstrasse, de unde l-am văzut odată ieșind pe Kubelik, mi se pare inviolabilă pagodă. Am locuit, de atunci, în cele mai luxoase palasuri de pe continent, din Londra și Glascow. Chiar în Viena, cînd mi-au plătit alții, sau în vremea cînd înnebunise coroana și se multiplica frenetic, de nu puteai cheltui un franc

elveţian pe zi — la Viena chiar, mai tîrziu, am stat la „Bristol", la „Sacher", la „Imperial", hoteluri mai importante decît cel de pe Kärtnerstrasse. Cu toate acestea, şi astăzi trec cu jind şi cu timiditate în faţa uşilor de cristal cari au răsfrînt, un moment, acum un pătrar de secol, părul stufos şi dinamic al celebrului violonist ceh. Trecutul e mai înalt ca noi şi ne domină ca un turn. Niciodată nu te vei putea elibera din zona lui de umbră, care se face zi cu zi tot mai gigantică.

În acel sfîrşit de mai răcoros, venisem de acasă cu bani număraţi, dar destui ; aveam, chiar oarecari rezerve, pentru cheltuieli neprevăzute. Trebuia să stăm la Viena două săptămîni şi ne aprovizionasem pentru o lună. Silvio-Theodorescu-Narcis îmi smulsese de la Bucureşti învoiala că vom locui confortabil, ca să impunem vienezilor. Trebuia să ocupăm, fiecare, o cameră cu baie. Prevăzusem un preţ, dar aflarăm, din tren chiar, că locuinţa ne va costa numai pe jumătate. Cu toate acestea, îndată ce am dat cu ochii de portarul galonat al lui „Grand-Hotel" şi de *groom*-ii cu umbrelă, veniţi să ne întîmpine, vechea panică se instală brusc în sufletul meu şi autoritar, aproape violent, fără să iau în seamă protestările lui Narcis, poruncii şoferului să ne ducă la un hotel de pe Mariahilferstrasse, unde nişte actori din trupra noastră fuseseră foarte mulţumiţi, cu un an înainte.

Era un hotel de-a doua mînă şi costa exact jumătate din cît ar fi trebuit să plătim dincolo, deci un sfert din cît prevăzusem noi pentru locuinţă, deci o optime din cît era firesc să cheltuim, dat fiindcă aveam bani pentru o lună, iar noi urma să rămînem la Viena două săptămîni.

N-ar fi trebuit să am nici o grijă. Dar reacţiunile subconştientului, instinctele, teroarea amintirei sînt mai puternice decît judecata sănătoasă. Cu toate că-mi dădeam seama perfect de absurditatea procedeurilor mele, de lipsa mea de logică, în deplină posesiune a facultăţilor mintale, mă lăsam dominat, cu voluptate, de acel spirit meschin, onest şi tenace, subt al cărui semn am început această povestire.

Ca să economisesc şi mai mult, am luat, în primul moment, cameră cu baie numai pentru „domnul director general", urmînd ca eu să fac duşuri la el, prin fraudă. Dar,

întrucît masa de seară ne costase mai mult decît prevedea bugetul nostru, hotărîi, chiar din prima noapte, să ne mutăm într-o odaie cu două paturi.

Narcis primea toate acestea dînd din umeri, cu resemnare. Din cînd în cînd, însă, îi surprindeam fulgere teribile în ochi. Aveam impresia, teama, că-mi pregăteşte ceva, că aceste privaţiuni pe care i le impuneam şi lui, mi le va plăti curînd de tot, printr-o dezrobire sublimă şi costisitoare. Deocamdată, însă, eu eram stăpînul.

Dacă, măcar, aş fi fost liniştit ! Dacă, odată cheltuielile reduse la o optime şi locuinţa sacrificată, m-aş fi înseninat, mi-aş fi văzut de treabă ca un om normal !

Peste putinţă ! Frica de sărăcie continua să mă roadă. Teama că nu voi avea unde dormi la noapte, că a doua zi îmi va lipsi şi posibilitatea unei porţii de orez la *Mensa academica*, îmi ţinea inima într-un cleşte, fruntea încordată, sufletul descurajat şi mîna strînsă ca a unui ars de viu.

Această stare de îngrijorare permanentă, de precaritate, de mediocritate, se transpunea, din domeniul material în cel spiritual. Eram zgîrcit cu orce zbor al imaginaţiei ; nu permiteam nici lui Narcis să-şi dea drumul optimismului şi entuziasmului. Arabescurile fanteziei sînt risipă inutilă. Orce vis e o imprudenţă. (În lumea ideilor, economia se numeşte spirit critic.)

Mi se părea că operetele pe cari urma să le jucăm n-aveau nici o şansă de succes la Bucureşti. Că ne va ploua toată vara. Că subreta va răguşi. Că vom rămîne cu trupa neplătită. Falimentul bătea la uşă. Eram dezonoraţi *Io son' disonorato !*, cum spune Radames, în actul III din *Aida*.

Narcis susţinea că acest pesimism era un rezultat al decepţiilor mele personale : cîntăreţ ratat, nu admiteam răuşita altora. Viena stîrnea în mine amărăciunea de a fi devenit, din tînărul care visa angajament la Opera Mare, un impresariu oarecare, un vag traducător de librete şi de arii, pentru alţii, un consilier tehnic cum se află cu duzinele în cafenelele Bucureştilor.

Vă dau cuvîntul meu cel mai sacru că Narcis se înşela... N-am încercat niciodată această amărăciune ; n-am fost gelos de succesul nimănui, n-am invidiat pe nimeni, cu atît mai mult pe bunul meu prieten pe care l-am iubit ca pe un frate mai mic, drag şi răsfăţat. Am fost mai fericit ca el însuşi,

văzînd că s-a realizat ca actor, cîntăreț și director de trupă. Mă mulțumeam, în umbra lui, cu rolul meu secundar, nutrind, fără nici o răutate, speranța că, într-o zi, voi deveni și eu, eu însumi, că voi cuceri pămîntul cu darurile mele vocale.

Nu sînt un închipuit. Dar debuturile mi-au fost favorabile. Ursitoarele m-au înzestrat cu un glas splendid și multiplu, al cărui defect a fost, vai, tocmai această multiplicitate. Asemeni unui izvor ce-a secat brusc, dar care trăiește și se pregătește-n adîncimi, se conservă și se aprovizionează acolo, vocea mea absentă acum, își va găsi momentul să țîșnească, abundentă și catifelată, în univers.

Parcele îmi sînt datoare o apoteoză. Nu sînt cel din urmă venit. Gustul meu artistic, cunoștiințele mele și rara muzicalitate a urechei mele, nu numai că nu le contestă nimeni, dar au fost întotdeauna citate ca un fenomen. Fenomen au fost și numeroasele mele voci. La zece ani eram bas profund, care uimise nu numai pe colegi, dar și pe profesorii mei. La serbările școlare, la colindele cu Moș-Ajunul și cu Steaua, am fost, cîțiva ani, cea mai groasă și mai vibrantă țeavă de orgă. Pe urmă, încetul cu încetul, devenii bas cantabil, iar la Conservatorul din Viena m-am înscris ca bariton. Pe măsură ce înaintam în studii, vocea mea se subtiliza. M-am pomenit tenor dramatic, ca să atac, mai tîrziu, cu mare succes, partituri lejere. Tot mai fin, mai prețios, mai delicat, mai serafic... În toate fazele ei, vocea mea era de-o calitate rară, de-o preciziune, de-o transparență, de-o forță și de-o dulceață fără pereche. Evolua necontenit. Cînd mi-am dat seama însă, că începe să-și ia neliniștitoare aere de primadonă, cînd, din contralto, devenii soprană, cînd, spre admirația gazdei, dezolarea profesorilor și hazul colegilor, am ajuns să cînt, de la *Amneris* pe *Aida* și de la *Aida* pe *Madame Butterfly*, mi-am dat seama că e momentul să mă opresc ca să n-ajung, la patruzeci de ani, copil de cor. N-am mai scos o singură notă în public. Dar am cîntat necontenit, în mine însumi, acorduri tumultuoase, orchestre întregi, partituri divine, interpretînd, de la Fafner din *Siegfried* pînă la Sybil din *Faust*, tot ce-au dat compozitorii mai sublim și mai variat. Papageno din *Flautul fermecat* al lui Mozart, *Traviata*, Wothan, des Grieux din *Manon*, Kundry din *Parsifal*, Cardinalul din *Ebreea*. Isolda, Nilakanta din

Lakmé, Mickaela din *Carmen* și Don Basil din *Bărbierul* își găseau în forul meu interior interpretul ideal. Eram sublim și fericit în feeria armoniilor mele intime. O beție care mă satisfăcea.

Nu invidiam pe nimeni. Eram prea sus, ca să fiu gelos pe cineva. Un ales. Nimeni n-a avut amploarea și sonoritatea timbrului meu. Nu-i trebuiau vocei mele decît mai putine capricii, o oarecare stabilitate, ca, fixîndu-se, să uimească secolul. N-a vrut să se stabilească. Păcat. Vremea, însă, nu-i pierdută. Să nu disperăm. Nici un om nu trebuie proclamat ratat înainte de moarte. Cunoaște oare cineva posibilitățile de cari dispune fiecare dintre noi, surprizele pe cari ni le rezervă anii și descoperirile științifice ? Să fim răbdători și buni, în așteptare.

Așadar, nu invidia, ci amintirile tinereții mele chinuite mă împingeau, acum, să fiu prudent. Din toate pietrele sale venerabile, Viena îmi vorbea de tristețea sărăciei de demult, îmi evoca spaima zilei de mîine. Fiecare bancă, fiecare statuie cunoștea foamea și nesomnul meu de altădată, cari mă urmăreau și astăzi, la răspîntii, fantome cenușii, cu întrebări pe buze și cu degete amenințătoare...

*

Si totuși, în acel sfîrșit de mai, ceva trandafiriu și optimist plutea, între două ploi, în azurul proaspăt, în ramurile cu frunze mari, grele, umede și parfumate, străbătute de zborul păsărilor.

Liliacul era în floare și scutura diamante electrice, cari lunecau, fără să se spargă, pe aripele negre ale mierlelor. Parcurile, înflorite cu zambile albe și roșii, printre iarba de un verde tînăr, luminate de răcorosul zbor al apei din havuzuri, se umpleau de îndrăgostiți. Pe ferestrele deschise, zburau lieduri de Schubert.

Viena renăștea.

Tot mai rar vedeai, la colțul străzilor, subt portaluri de catedrală sau lîngă ușa marilor magazine, bătrînele mici, îngenungheate, cu mîinile împreunate, cu ochii închiși, așteptînd, fără să ceară, pomana trecătorilor. Strîngătorii de țigări aruncate se răreau și ei, iar domnul sărăcăcios și suspect,

care te urmărea pe stradă, în primii ani ai păcii, cînd treceai fumînd, ca să-ți adulmece fumul pipei or să-ți culeagă resturile havanei, dispăruse și el.

Acum, vitrinele se-mpodobeau cu marfă nouă, abundentă. Străini bogați umpleau hotelurile și restaurantele, atrași de farmecul unic al Vienei, de parcurile, de teatrele, de neîntrecutele ei spectacole muzicale.

Eu însumi aveam motive să fiu mulțumit : directorii de teatre, autorii, compozitorii, furnizorii de costume și decoruri erau foarte amabili, ne cereau mai puțini bani decum ne închipuisem, iar unii dintre ei ne invitau la masă, ceea ce satisfăcea pînă la beatitudine demonul din mine. Nu o dată mi s-a întîmplat ca la sfîrșitul unui prînz, stropit cu vin de Rin, servit în pahare verzi, cu picior înalt, să uit teroarea mea de fiecare clipă și să văd viața în roz. Deveneam o grădină de bunăvoie și de glume. Oamenii zgîrciți sînt foarte simpatici, prevenitori și surîzători pînă la umilire, cînd le plătește altul masa. Întrebuințam tot felul de șiretlicuri diabolice ca această masă să aibă loc la dejun ; mîncam mult, ca să fim scutiți de cheltuiala serii.

Narcis era indignat pînă la dezgust de turpitudinea mea. Se tînguia, cu brațele spre cer :

— Îmi plesnește obrazul de rușine, omule !

Cînd voia să-mi arate disprețul pentru ignominia în care mă complăceam și mila pentru declasarea mea morală, Narcis îmi spunea *omule*.

Dimpotrivă, cînd era el într-o stare de inferioritate, cînd îmi ieșise dreptatea, cînd voia să obțină ceva de la mine, cînd se punea subt scutul meu, mă onora cu *șefule*.

Și-mi mai spunea *Monseniore*, atunci cînd avea un succes la care eu nu puteam rîvni, cînd ceea ce prevăzusem eu cu pesimism se rezolva în chip strălucit, cînd se simțea fericit și mă putea ironiza de la înălțime.

La rîndul meu îi spuneam și eu, parodiindu-l, *omule*, *șefule* și *monseniore*, după raporturile în care ne aflam, momentan, unul față de altul.

— Îmi plesnește obrazul de rușine !... repeta el.

Dîndu-și seama că merg prea departe, că provocam sistematic invitații la masă, evitînd orice altă oră de întîlnire cu oamenii cari aveau nevoie de noi, Silvio Narcis reacționa violent și poftea pe toată lumea, în bloc, la restaurant. Voia

să salveze bunul renume al românului, ospitalitatea sa proverbială și să-mi dea mie lecții cum trebuie să se poarte un artist în societate.

Purtarea lui nu mă surprindea. Totdeauna l-am știut așa. Narcis fusese ceea ce se cheamă „un răsfățat al soartei". Celebru la douăzeci de ani, frumos, suplu, plin de temperament, și, pe deasupra o inimă de aur, era adorat de publicul orașelor românești. Unii îi spuneau „Zeul operetei", alții „Arhanghelul". Fetele de pension îi țineau fotografiile în ghiozdan : cărți poștale sepia și colorate, în roluri de ciobănaș, arhiduce, țigan, semizeu grec, maharajah sau Rege al escrocilor, în frac și cu decorații.

Fusese însurat de mai multe ori, cu femei bogate, mai dezordonate decît el ; cîștigase mult, cheltuise și mai mult, risipitor pînă la inconștiență, generos pînă la fanfaronadă... Anii însă treceau și fîntînele secau. Astăzi Silvio-Narcis nu mai avea nici voga, nici milioanele de odinioară. Beția se limpezea. Frumosul tenor se apropia de patru zeci de ani, iar gloria și banii se duceau spre alții, mai tineri. Dar triumfătorul de pîn-acum nu voia să pună frîu unei existențe fanteziste ; tot i se părea că viața lui abia începe, că viitorul îi rezerva înaripate victorii : criza era trecătoare, publicul va deschide ochii și se va reîntoarce la artiștii adevărați, la favoriții lui de pîn-acum. Cunoștea și el, ca toată lumea, fabula cu greierul și furnica, dar, cum îmi distribuise mie rolul de furnică, putea să zburde în voie, căci *monseniorul*, adică eu, eram om cu cap, știa să guverneze, va duce corabia la bun liman. Aceasta însă nu-l împiedica să comande mese luculice, în orașul valsurilor, spre dezolarea aceluiași *monsenior*.

Adînc rănit în sentimentele mele de prudență, achitam cu inima frîntă notele restaurantelor, jurînd că e ultima oară.

— N-ai decît să nu mai faci pe cerșetorul, să nu mai mănînci pîinea oamenilor și n-ai să mai plătești atîta !

Lui Narcis îi mărturiseam un preț dublu al banchetelor provocate de el, ca să-l aduc la realitate. E drept, nu plăteam din punga mea, dar îmi părea tot atît de rău să văd cum se duc banii prietenului.

Omul econom vede cu durere chiar actele de risipă ale unui necunoscut, necum ale unui camarad.

Practica îndelungată și intensă a avariției îl dotează cu al șaselea simț, simțul cheltuielii, cu care percepe lucrurile înainte de-a le fi perceput cu vreunul din celelalte cinci simțuri.

Cînd se aprinde un chibrit pe-o scară întunecoasă, unii aud lemnul trosnind, alții văd flăcăruia, alții simt pucioasă pe cerul gurii, altora le place sau nu le place mirosul de fosfor și de lemn ars, cel care-a aprins chibritul poate să-și frigă degetele ; omul cruțător are înainte de aceste cinci senzații, pe-a șasea : el constată că s-a mai cheltuit ceva...

*

Narcis se apropia de patruzeci de ani, pe cari eu îi trecusem abia. Diferența de vîrstă, însă părea mult mai mare, căci prietenul meu, fiind slab, delicat, cu un păr negru, abundent, avea aerul mult mai tînăr. Părul său începea cu trei degete de la sprîncene în sus, iar în părți, cu un deget și jumătate : oamenii cari n-au fruntea și tîmplele dezarmate, înfruntă anii cu mai multă aparență juvenilă.

Juvenil îi rămăsese și temperamentul. Douăzeci de ani de succese, îl făcuseră alintat, capricios, sensibil și vanitos ca o primadonă. Se aprindea repede, se entuziasma și cădea, brusc, în descurajare, pînă la deprimare. Nepăsător de ziua de mîine, bun, fără nici o asprime în suflet sau în atitudini, își risipea banii, talentul și sentimentele fără prea mult discernămînt. Își risipea, în felul acesta, mai ales sănătatea. Vara aceasta mai bine ar fi petrecut-o la munte, undeva, la Predeal, dacă nu într-un sanatoriu din Elveția. Avea nevoie de odihnă, de aer mult mai tare, de acele lungi ore de tăcere, pe un *chaise-longue*, imobil în soare, ca șopîrlele...

Iată ce i-ar fi trebuit. Cine să i-o spună ? Și cu ce să se caute ? N-avea nici un ban pus deoparte, și nici posibilitatea să se împrumute.

Actorul român e mînă spartă — mai ales actorul de talent și de succese, răsfățatul publicului. Numai mediocritățile adună. În lipsă de mari creații, ei își creează o viață modestă, dar sigură. Ceilalți se îmbată de glorie, nu-și presimt declinul și mor în spitale, sau pe la cîte o rudă îndurătoare, din provincie.

Cine să-i dea bani prietenului nostru și, mai ales, cine să aibă cumplitul curaj de a-l informa că acea tuse încăpățînată nu înseamnă o simplă răceală trecătoare ; acea paloare a feții nu este numai semnul unei distracții supreme ; că acele două împurpurări ale obrajilor nu sînt numai amintirea fardului atîtor mii de spectacole ; că focul acela straniu, din ochii negri, adînci, nu este numai refrenul serilor pasionate, cînd se da întreg spectatorilor vrăjiți, dansîndu-le, cîntîndu-le, jucîndu-le *Dragoste de țigan.*

Atîta temperament dezlănțuit, atît total abandon, atîta nepăsare pentru persoana fizică, în ambiția de a realiza o personalitate artistică excepțională, se plătesc cu pumnale în inimă sau caverne în plămîni.

Scadența venea : Silvio Narcis plătea și el, acum...

Nici unul din noi, tovarășii săi de teatru, nu îndrăzneam să-i subliniem adevărul. Iar cei ce-ar fi avut acest trist curaj, se gîndeau, cu puțin egosim, că odată directorul trimis la odihnă, se desființa și trupa. El era animatorul. De fapt, noi toți trăiam de pe urma lui, în jurul numelui său, a gloriei sale iluminată crepuscular, dar încă iluminată, de soarele unui miliardar trecut. Prestigiul care mai ține cîțiva ani, după ce artistul și-a pierdut strălucirea întreagă, ne înlesnea găsirea de săli, pe credit și un oarecare număr de spectatori — ultimii cavaleri-servanți ai operetei muribunde. Ce ne-am fi făcut și fără sprijinul acesta suprem ? Părăsiți de el, unde ne-am fi dus ? Silvio Narcis era existența noastră însăși. Ne încurajam și ne mințeam unul pe altul :

„Nu e așa de grav bolnav. Poate s-o mai ducă vara asta. La iarnă, da. Soarele munților, aerul purificat de zăpada înălțimilor, vindecă totul. În noiembrie va trebui neapărat să plece. Am fi niște criminali dacă nu l-am sfătui, dacă nu l-am sili, dacă n-am contribui toți, să-l trimitem în Alpi. Ceea ce strică directorului nu sînt reprezentațiile de vară, în aer liber (o jucărie !), ci acele mizerabile turneuri prin provincie, în teatre neîncălzite, în cabine de scînduri, unde se strecoară crivățul... Și apoi, trenurile, pe linii secundare... Trenurile cari îngheață spre ziuă și se împotmolesc în mijlocul cîmpului... în zăpadă... Iată ceea ce trebuie să evite el : oboseala vagabondajului de iarnă... Dar odată stagiunea de vară terminată, va trebui trimis cu sila, undeva, la munte, chiar în Elveția, cu orice sacrificii... Pîn-atunci, să mai tră-

im, să mai jucăm cîteva luni și el și noi. Ce-o fi mai tîrziu, om vedea !"

Așa spuneam noi. Așa spunea și Narcis.

Bun e Dumnezeu și mari sînt minunile sale.

Încredințîndu-și, în bloc, soarta, lui Dumnezeu, românul îi încredințează, în speță și problema sănătății sale ; de la Dumnezeu primește ploaie pe ogoare, noroc în războaie și soarele de aur al celui mai frumos azur. Are Dumnezeu grijă și de sănătatea lui !

Strămoșeasca încredere în binefacerile divine o aveam și eu, bineînțeles ; dar mai ales convingerea intimă că bietul meu prieten nu se va mai bucura mult de această viață pămîntească mă făcea să-i aprob toate planurile de viitor, să-i suport toate capriciile, să fiu complicele tuturor viselor sale frenetice.

Venisem cu el la Viena să cumpărăm operete și costume. Dar el se mai gîndea să-și pregătească succese personale, în străinătate. Simțea că la București nu mai are publicul de altădată. Voia să-i dovedească acestui public ingrat, laș, nestatornic, nepriceput, cum știe Occidentul să pună în adevărata lor lumină pe artiștii adevărați și cum îi va prilejui o magnifică răzbunare.

Iar succesul pe care-l visa prietenul meu nu era banala reluare în altă limbă a vreunui fleac de personagiu din repertoriul lui Strauss, Kalman sau Lehar, — ci un prim rol din marele repertoriu, pe scena însăși a Operei Mari.

Apoi, după acest succes pur muzical, în Viena, era să joace *Hamlet* la Teatrul Național din București. Avea o concepție nouă, personală, a nefericitului erou shakespearean. Voia să dovedească bucureștenilor, apoi provinciei, că arta lui dramatică era de altă calitate decît cea pe care i-o cereau gloatele, că maturitatea îi impunea să se realizeze în adevărata lui ipostază, că dacă pîn-acum s-a complăcut în aplauzele lor ieftine, de azi încolo va arăta cărei arte era el destinat, atît în teatrul serios, cît și în muzica înaltă !

Lohengrin la Viena, *Hamlet* la București, ar fi fost numai începutul. Unui public frivol i-ar fi dat o usturătoare lecție de ținută artistică.

Acestea mi le spunea și mie, după ce le spusese celei de a treia soții, Cleonia, lăsată la București să se ocupe cu reparațiile Grădinei „Otteteleșanu".

Sceptic din fire, cunoscînd posibilitățile reale ale prietenului meu, îmi dădeam seama că bate cîmpii.

Dar nu-l descurajam. N-aveam dreptul să-l descurajez, nu numai pentru el, dar și pentru mine însumi, care, în tainele conștiinței, așteptam o zi de recunoaștere universală, cînd vocea mea va renunța la avatarele ei și va țîșni în lumina soarelui, puternică, sonoră, cristalină și în sfîrșit, stabilizată.

Fără îndoială, dacă Narcis, cu cîțiva ani înainte, ar fi vrut să joace operetă, ar fi cunoscut izbînda pe orce scenă a lumii. N-am întîlnit pînă azi cîntăreț care să fi întrunit atîtea daruri, să fi unit naturaletea jocului cu lirismul și frumusețea ochilor și a vocii, cu distincția atitudinilor și mai ales cu acel temperament cuceritor, cu acel farmec făcut din nostagie, grație și pasiune, pe care numai românii îl au.

Amestec de rase, peisagii și climate, pe un teritoriu relativ mic, românii reprezintă cele mai chintesențiale făpturi de pe glob. Aceasta explică și succesul lor, mai cu seamă în domeniul artistic.

Lui Narcis, ca tuturor compatrioților săi, îi lipsea, însă, disciplina și perseverența.

Se sătura repede. Dorurile acestea de o carieră nouă erau numai salturile unei fantezii decepționante, un avînt momentan, o scurtă întraripare. Voia să devină din „Contele de Luxemburg" — erou wagnerian, tot așa după cum din *Vasile*, cum îl botezase tată-său, devenise *Silvio*. Credea că tot așa de ușor să ajungă, din prințul indian al *Bayaderei*, prințul Danemarcei, după cum din Theodorescu, ajunsese Narcis. Îi lăsam imaginația să zburde-n voie. Știam că va renunța el însuși, înaintea împrejurărilor : era un arhanghel cu aripile de ceară. Nu putea zbura mult. Soarele înălțimilor e prea arzător. Ceara se topește. Îți trebuie argint sau oțel la umeri.

Prin intervenția unui șef de orchestră, autor al unei comedii muzicale pe care urma s-o jucăm chiar în vara aceea la București, directorul general al Operei de Stat din Viena fixase lui Narcis o audiție în primele zile ale lui iunie.

Importantul personagiu, un austriac bătrîior, foarte blînd, foarte politicos, ca toți vienezii, era parvenit și urma să facă

directorului de la București o primire colegială, afectuoasă, plină de ceruri înstelate. Orce promisiune nu angaja la nimic. Moșneagul știa lucrul acesta și-l aștepta. Audiția urma să aibă loc la ora 6.

Luasem întîlnire cu Narcis la cafeneaua din față, unde se adună artiștii Operei Mari. Ne consideram ca făcînd parte din venerabila casă de peste drum și procedam ca oameni ai casei.

Îmi așteptam prietenul pe terasă. Trebuia să ne întîlnim la ora șapte. Era o seară friguroasă, cu ploaie măruntă, biciuită de un vînt aspru de noiembrie. Tremuram. Bura aceea îmi intrase în oase și, prin ele, se întîlnea cu un fel de neliniște a sufletului meu, un fior de teamă și de nerăbdare, ceva din emoția propriilor mele examene de odinioară.

Firește, nu-l vor angaja. Dar măcar de i-ar da vreo speranță, o perspectivă rozã care i-ar ridica moralul, l-ar ține încordat în alte entuziasme... Să nu-l refuze cu brutalitate. Să nu-i spună că Opera de Stat din Viena este o academie în care se cer studii speciale, o anumită disciplină, o anumită ținută, altă calitate de voce și de emisiune. Narcis pregătise mărturisirea lui Lohengrin din actul final, pe care o cînta cam dulceag și lent, cu izbucniri brusce și teribile, cu coboriri în scară și cu patos. Mai știa și ariile lui Cavaradossi, actul I și III din *Tosca* pe cari tot așa, le naționaliza și le agrementa cu priviri languroase ori disperate, cu gesturi ale mîinilor și ale părului, cari nu-și ratau niciodată efectul în Grădina „Otteteleșanu" din București sau la Teatrul Central din Galați, dar pe cari bătrînul șef de orchestră de la direcția Operei, catolic practicant, interpret desăvîrșit al lui Haydn și Bach, le-ar fi respins cu un surîs delicat.

Se scursese de mult ora șapte și prietenul meu nu mai venea. Să fi avut vreun mare succes? Să fi trecut pe scenă, să cînte acompaniat de orchestră, cu cortina ridicată?... Să i se fi întîmplat ceva neplăcut?

Sferturile de ceas treceau unul după altul; îmi înțepenise gîtul privind trotuarul din față, dansul negru al umbrelelor, în ploaia măruntă, razele reverberelor care se încrucișau, în colcăit de țînțari, cu fulgi de apă. Mi se părea că ploaia trebuie să fie mult mai rece în zonele luminate. Și Narcis care nu mai sosea!

În sfîrșit, mult după ora opt, iată-l, dîndu-se jos dintr-un taximetru. Nu venea din față, de la Operă, ci din stînga mea, pe Ring, dinspre Burgtheater.

Știa că așteptările lungi, inexactitatea altora mă fac nervos, dezagreabil. Îl teroriza gestul meu cu ceasornicul în mînă și cu privirea mustrătoare:

— Haide omule, ce e bătaia asta de joc?

Nu-mi dădu răgaz să-i vorbesc eu cel dintîi, ci compunîndu-și o față dezolată, amabilă și rugătoare, de copil căruia i-e frică de bătaie, atacă:

— Te rog să mă ierți, șefule, dar condusei o americană acasă...

— ?

— Am întîlnit-o în biroul directorului.

Tocmai făceam audiția... Cîntasem aria din *Lohengrin*... Moșul m-a rugat să-i cînt ceva din *Farmecul Valsului* și pe urmă să dansez.

Nu isprăvisem bine cînd ne pomenirăm cu dînsa.

A intrat buzna peste noi, fără să se anunțe. Era prietenă cu directorul. Și-a cerut scuze că ne deranjează; mă auzise cîntînd, voia să mă cunoască, și îi era frică să nu ies pe altă ușă.

Am stat vreun ceas cîteșitrei... E ceva extraordinar, dragă, n-ai văzut în viața ta!

— Dar cu angajamentul cum a rămas? întrebai eu nedumerit și cam plictisit.

— Dă-l dracului de angajament! De asta îmi arde mie acum? S-o vezi, șefule, o splendoare!

Se vede că obrazul meu se lungise mult, căci Narcis își exagera amabilitățile, vorbea repede, afectuos, ca să mă îmblînzească.

— O s-o vezi chiar astă seară, la Operă. Hai repede la hotel, să ne punem la frac. O s-ajungem tîrziu, nu face nimic.

De altfel, mi-a spus directorul că montarea *Șeherezadei* e veche... n-am pierdut mare lucru, n-are cine știe ce interes. E mai frumoasă *Frișca*...

Năucit, nu știam cum să-l întrerup... Și Narcis continua, torențial:

— Şi, cum îţi spuneam, dragă, americana nu mă mai slăbea din ochi. M-a întrebat de unde sînt, dacă nu vreau să merg la Montreal, în Canada.

Spunea că bărbatul ei este unul din cei mai mari acţionari ai Operei, că dacă am succes la Montreal pot să trec la New-York, la Metropolitan.

Ne-am înţeles cam prost, fiindcă nu vorbea bine franţuzeşte. Dar tot ne-am înţeles.

Am ieşit împreună. M-am oferit s-o conduc.

Am lăsat-o pe lîngă Votivkirche, ştii, biserica aia de piatră dantelată, de peste drum de „Arkaden-Kafé" ! Stă la o fostă colegă de şcoală. Să vezi ce splendidă e, monşer !

— Uite ce e, monşer, pe mine să nu mă iei repede ! Ce americană, ce Montreal, ce Votivkirche ? Crezi că mă ameţeşti ? Mă ţii două ceasuri în ploaie, să văd dacă ai făcut vreo pricopseală cu neamţul şi dumneata vii cu aventuri ?

— Să vezi, şefule...

— N-am să văd nimic. N-avem nici vreme, nici bani. Trebuie să plecăm în ţară peste cîteva zile...

— Desigur că plecăm, dar deocamdată trebuie s-o cunoşti şi tu pe americană. I-am vorbit şi de tine. I-am spus că eşti critic. Neam de neamul tău n-a văzut aşa ceva, monseniore !

Plictisit pînă-n frigul oaselor, presimţind complicaţii viitoare cari se vor resfrînge mai ales asupra bugetului nostru, am dat din umeri şi-am aruncat un „S-o văd ? Unde ? lipsit de orice fel de interes.

— Unde ? La Operă. La 9½ e în loja noastră.

— Ai cumpărat o lojă ?

— Nu te mai uita aşa lung... N-am cumpărat ! Ne-a dat directorul... vine şi dînsa cu noi... Ce, crezi c-ai scăpat aşa de uşor ?... Hai repede, să ne punem la frac, că sîntem români, ce dracu, şi românul are şapte vieţi în pieptu-i de aramă. Era nobil omul cînd era român !

Mulţumit că prietenul meu nu înregistrase o înfrîngere în biroul directorial, surprins de neprevăzuta întîmplare, uimit de verva şi de siguranţa lui Narcis, îl însoţii pînă la hotelul din Mariahilferstrasse şi ne îmbrăcarăm pentru spectacol.

Eram curios să ştiu pînă la ce punct era de splendidă acea americană şi pînă la ce punct era canadiană.

Ştiam că fantezia lui Silvio lucrează accelerat, că de multe ori îşi lua visurile drept realitate şi mă pregăteam să aleg ceea ce era de ales din toată povestea.

La ora 9½ eram la Operă. Pînă să nimerim scara monumentală, pînă să nimerim etajul, culoarul şi loja noastră, mai trecură zece minute. Exact cît trebuia ca să se lase cortina pe ultimele măsuri ale baletului *Şeherezade*. Aşteptam să se facă pauză şi să intrăm în loja de opt persoane, unde ne aştepta excentrica doamnă din America. Era singură în penumbră. Orbit de lumina care se aprinse pretutindeni, buimăcit de zgomotul aplauzelor şi întregul aspect al sălii, care mă copleşeşte totdeauna, prin măreţia ei simplă şi armonioasă, nu mi-am putut da seama, în primele momente, de frumuseţea faimoasei doamne de peste Ocean.

După cîteva minute, însă eram complect cucerit de arătarea aceea neobişnuită : o femeie de vreo treizeci de ani, de statură mijlocie, cu o piele foarte albă, cu ochii verzi, cu buzele pline, cu dinţi splendizi.

Era îmbrăcată într-un mare lux, avea bijuterii veritabile de mult preţ ; o diademă cu sute de diamante mici îi dădea o înfăţişare imperială. Văzînd-o lîngă Narcis, am avut un moment impresia că e vreun duet de operetă, că priveam această scenă dintr-un stal, că giuvaerurile erau de sticlă colorată, dinţii falşi iar acel minunat păr castaniu-roşcat, ondulat cu artă, nu era decît o perucă.

Această impresie trecu repede. Se făcură prezentările. Prietenul meu era cu totul altul de cum îl cunoşteam ; n-avea nimic teatral în el, cu toate că aplecîndu-se ceremonios ca să-i sărute mîna, găsi mijlocul să-mi facă, strengăreşte, cu ochiul. Avea aerul să-mi spuie :

„Hai, monseniore, ce zici ? Aşa e că te-am dat gata ?"

Ceea ce m-a impresionat — o dată cu frumuseţea străinei — a fost purtarea din acea seară a lui Narcis. Atunci am înţeles marele prestigiu pe care-l exercita el asupra femeilor, farmecul său cuceritor, o delicateţă rară, o mare bunătate în ochii grei şi negri. Faţă de femei, nu-şi lua acele atitudini măreţe, de pe scenă, cari îl făceau antipatic bărbaţilor. Era simplu, politicos n-avea nimic preţios, nimic vulgar.

Drăgălăşia inimii lui se revărsa toată în privirile învăluitoare, în felul cum oferea o floare, o bomboană, un scaun,

un program, în grația cu care punea pe umerii femeii o mantie sau un văl.

Îl cunoșteam de atîta vreme, îi cunoșteam atîtea idile, dar niciodată, nu-l văzusem pregătind cu atîta artă și simplicitate, o idilă nouă, neobișnuită.

Mă puneam în locul străinei din loja noastră și-l priveam cu ochi care nu-l mai contemplaseră. Și cu atît mai mult creștea în fața mea vraja acestui fiu al Buzăului, cu maniere atît de distinse, zvelt în fracul său impecabil, cu fața palidă, feminină, cu păr abondent și cu ochii mari, visători, plini de melancolie.

Într-o franțuzească relativă, dar cu atît mai fermecătoare, frumoasa americană ne vorbi de orașul ei, Montreal, de opera de acolo, în comparație cu cea de la Viena și, încă o dată, insistă pe lîngă *„maestro"* să-și înceapă o nouă carieră, o viață nouă, dincolo de Ocean.

Așadar, era adevărat.

Toată povestea pe care o credeam inventată de companionul meu, ca să-și scuze întîrzierea, nu era o simplă născocire.

Și ceea ce nu-mi spusese el însuși, îmi fu dat să remarc eu singur : frumoasa străină părea prinsă ca într-un laț de farmecul său și dacă nu s-ar părea exagerat, aș spune chiar că era violent îndrăgostită de Narcis.

Repede mai mergem, Dumnezeule !

El nu-și dădea seama de marea impresie pe care o produsese asupra americanei, căci răsfățat cum era, de femei, nu mai lua în seamă o pasiune nouă.

Din privirile ei, din felul de a-i vorbi, și a-l contempla, pe furiș, în vreme ce pe scenă se perindau numeroasele tablouri și personagii ale feeriei lui Strauss, am înțeles că nu era, din partea ei, un simplu capriciu, pentru frumosul cîntăreț din România.

Încerca un sentiment profund, care putea avea urmări grave, care era să răstoarne amîndouă destinele celor doi necunoscuți, întîlniți în biroul unui director de Operă.

*

După teatru, plecarăm cîteșitrei spre Hotel „Bristol".

Ajunși în pragul restaurantului, aruncarăm obișnuita privire în cerc, căutînd o masă, poate o cunoștiință.

Deodată, frumoasa americană tresări, se opri în prag, și nu mai voi să înainteze. Se făcuse palidă iar nările îi fremătau ușor. Ne oprirăm și noi, așteptîndu-i hotărîrea, explicațiile.

— Să mergem în altă parte !... ne spuse dînsa, cu glasul puțin alterat.

Probabil, era prea multă lume acolo, prea mult fum. Și-n mintea mea, predispusă a vedea totul în negru, se făcură asociații sinistre : tuberculoșii nu se simt bine în localuri închise. Au nevoie de aer. Plafonurile scunde, înghesuiala le oprimă inima, le strivește plămînii. Canadiana era atinsă și dînsa. Iată ce-o împingea către Narcis.

Ftizicii au francmasoneria lor. Se presimt, se recunosc, se atrag. Știu că nu vor trăi mult, de aceea se lasă pradă instinctelor. Tot ce e viață intensă îi cheamă, îi ispitește, îi absoarbe. Prejudecățile, calculele, ipocriziile, precauțiunile cad, în fața morții.

Nu rămîne întreg decît dorul de-a trăi cît mai plin, cît mai repede, cît mai frenetic.

Fără să aștepte răspuns, doamna Winifred X ne tîrî în stradă.

Ploua mereu, pe frunzele verzi ale castanilor, luminate de globurile electrice.

Un *groom* ne conduse pînă la automobil, adăpostindu-ne sub marea umbrelă care face naveta, pe vreme de ploaie, între poarta hotelului și lungul șir de taximetre.

— La „Sacher" ! porunci dînsa șoferului.

În cîteva minute, ajunserăm. Intrarăm senzațional. Narcis ridicase fruntea, impunător, și rotea priviri de vultur. Ne așezarăm la o masă mare, tocmai în fund.

În vreme ce tenorul, cu aere de milionar, alegea ce era mai scump pe listă, comanda șampanie și-și trăgea manșetele cu gestul său familiar, eu consultam, pe altă listă, prețurile și mă treceau fiori de foc, constatînd teribila realitate : supeul avea să ne coste o sumă fantastică. Noi ocupam, la hotel, o singură cameră, iar dînsul făcea pe nababul, ca să dea gata pe milionara din Canada.

— Ia-o mai domol, șefule !... îi strecuram eu din cînd în cînd, făcîndu-mă că-i indic, pe listă zîmbind, anumite feluri..

— Dumneata să mă slăbești... îmi răspundea el, tot surîzînd, tot degajat, ca să nu dea de bănuit.

„O fi avînd ceva bani de rezervă! mă gîndeam eu... o fi luat vrun avans de la directorul Operei!"

Altminteri, nu-mi puteam explica atîta risipă. Știam de mult că era mînă spartă. Camarazii cu cari a jucat un sfert de secol știu cu cîtă nepăsare își cheltuia el averea, cum împărțea ultimul ban, cum era cel din urmă care să-și revendice drepturile materiale, în formațiunile de operetă la cari colabora; milioane au trecut prin mîinile acestui copil nepăsător.

Pe săraci îi ajuta, îmbărbăta pe camarazii mai tineri și trimetea, în taină, celor bătrîni și aruncați de soartă, obolul său, în ceasuri grele.

Nu e mai puțin adevărat că, de multe ori, cheltuia și acolo unde nu trebuia, numai dintr-un sentiment de orgoliu, din nevoia de-a arăta că românul e nobil și că el, e mai nobil decît orice alt român.

În acea memorabilă seară de la „Sacher" știu că supeul ne-a costat aproape zece mii de lei — ceea ce pentru bugetul nostru însemna o săptămînă de Viena, sacrificată.

E drept, păstrez o amintire neuitată de la acel ospăț, alături de masa lui Max Reinhardt și a lui Pietro Mascagni. O oră de strălucire care prețuiește mai mult decît o lună întreagă de mediocritate, fie ea trăită în metropola Europei Centrale! Consolațiuni platonice...

În vreme ce eu eram preocupat de socoteli și griji meschine, idila de lîngă mine se întraripa: frumoasa doamnă din Canada își privea partenerul cu cei mai verzi ochi din lume, măriți de dragoste și înfricoșați. Din cînd în cînd, îi mîngîia, ușor, mîna. Gestul se făcea mai des, cu cît ne apropiam de desert. La un moment dat, nici nu-i mai lăsă mîna liberă, făcînd-o prizonieră subt mînuța ei încărcată cu inele.

Narcis se lăsa cucerit, cu indiferență. Obișnuit cu femeile, avea un aer absent, pe care-l exagera. Ciudata străină era tot mai aprinsă, mai întreprinzătoare.

Mă luă complice, rugîndu-mă să insist pe lîngă prietenul meu să-și facă o nouă carieră, în lumea nouă; nu putea să înțeleagă cum un om frumos ca el, talentat, cu atît temperament, cu o voce atît de plăcută, se poate mulțumi să trăiască în Ucraina. (De vreo cîteva ori a trebuit

să informăm pe frumoasa canadiană că București se află în România.)

Cîntărețul îi vorbi de legăturile sale familiale, îi spuse că e decorat, că i s-a oferit direcția Operei Române, că e răsfățat, în țara lui, că are milioane — lucruri pe cari le confirmam și eu, de voie, de nevoie, ca să nu-mi strivească dînsul degetele, tot călcîndu-mă pe picior.

— E chestie de lovitură, șefule! îmi arunca el, după ce făcea cîte-o declarație senzațională.

Nu înțelegeam ce urmărește, exagerîndu-și situația din țară. În momentele acelea, uitam că sînt cu el la masă și iar mi se părea că joacă pe vrun prinț sau vrun conte de operetă; mă miram, numai, că nu dă drumul romanței, că nu pornește să danseze, cîntînd:

Ah, numai valsul
Ah, numai valsul e sublim!
Ah, numai valsul
Ah, numai valsul e divin!

Destupărăm a doua sticlă de șampanie, închinînd pentru viitoarele succese ale tenorului, în America. În momentul cînd ridicam paharele ca să le ducem la buze, invitata noastră rămase cu al ei suspendat în aer și-l lăsă ușor, pe masă, fără să bea.

Se făcu palidă. Ochii ei fixau pe cineva, la intrarea restaurantului. Instinctiv, privirăm și noi într-acolo.

Un domn înalt, în frac, trecuse pragul și venea spre noi. Avea o siluetă zveltă, purta monoclu, subt sprinceana foarte neagră. Ras complect, era sau complect chel sau tuns cu mașina cea mai mică. Apariție impresionantă, de-o mare distincție, de-o mare severitate. Se așeză la o masă în fața noastră, ceru șampanie, bău, privind spre noi, potrivindu-și monoclul cu un zîmbet sarcastic, din care nu lipsea o oarecare amărăciune.

Doamna X roși, păru enervată, apoi căută să fie veselă, se purtă cu noi familiar, ne vorbea ca unor vechi prieteni.

Gentlemanul din față aprinse o havană, bău al doilea, al treilea pahar, potrivindu-și monoclul, uitîndu-se la noi întrucîtva diabolic.

— Eu pe ăsta îl plesnesc !... îmi şopti Narcis, muşcîndu-şi buza, palid.

În acele momente dramatice, să nu credeţi că mă gîndeam la altceva decît la notă. Îmi spuneam :

„Tipul ăsta e binevenit căci după nervozitatea pe care o manifestă onorata doamnă de la masa noastră, n-o să mai stăm mult aici, deci a treia sticlă pe care are de gînd s-o comande monseniorul n-are să mai sporească socoteala mesii cu alte două mii de lei ! Fii binecuvîntat, domnule chel şi cu monoclu, simpatic Mefisto în frac, care ne-ai economisit o sticlă de şampanie !"

Mai puţin prozaici, tovarăşii mei de masă nu gîndeau la fel cu mine ; chipurile lor nu exprimau beatitudinea şi seninătatea. Narcis era furios, iar doamna de la Montreal trecea de la palidul străveziu al figurii, la un roz aprins care-i urca pînă la tîmple.

— Să plecăm ! ne învită dînsa.

Narcis ceru nota şi plăti, fără s-o verifice. Am impresia că oricît de mari erau preţurile pe listă, ceea ce consumasem noi nu putea să coste nouă mii de lei. Eram convins că se greşise, după socotelile mele, cu vreo două mii de lei în plus. Dar pas de-l convinge pe prinţul nostru că şi miliardarii se uită, înainte de-a plăti.

— De asta-mi arde mie ? mi se răsti el, ca şi cum cine ştie ce conflicte între state îl solicitau să le aplaneze de urgenţă.

Ieşirăm de la „Sacher", urmăriţi de privirile demonice ale domnului cu monoclu.

Iar în ploaie, iar în taximetru.

De rîndul acesta, doamna X se oferi să ne lase acasă, insită. N-avurăm încotro şi dădurăm şoferului adresa noastră.

La despărţire, dînsa şopti lui Narcis :

— Te pot vedea mîine ?

— Cu plăcere. Unde ?

— Aci, la d-ta !... La ora 12, da ?

— La ordinele d-voastră ! făcu el, înclinîndu-se adînc, cu pălăria în mîna stîngă şi cu ploaia nopţii de iunie pe cap.

Maşina porni... Narcis nu voia să intrăm în hotel. Căuta, cu ochii un alt taxi, s-o urmărească. Îl contraria faptul că americana nu se lăsase condusă acasă, ci ne lăsase dînsa pe noi. De ciudă, nu-i venea să se culce.

— Ascultă, dragă, mă supărai eu, ştii că m-am săturat...

— Monşer, tu nu înţelegi lucrurile astea ! Trebuie să fie ceva la mijloc. Să ştii că s-a întors la „Sacher". Hai şi noi, să vedem dacă s-a aşezat la masa tipului !

— Nu se face, dragă, eşti gentilom, ce dracu ? Treaba ei !

— Bine, monşer, da' eu nu pot lăsa lucrurile aşa !...

— Lasă că-ţi explică dînsa, mîine !

— Bine zici. Hai să schimbăm odaia !

— S-o schimbăm, fiule, că nu ne mai dă mîna ! Să luăm una mai mică... mă repezii eu.

— Ba să mă ierţi, dumneata... Vreau să iau cameră cu baie şi cu salonaş... Mută-te tu într-una mai mică. Ce, vrei să ne facem de rîs ?

— Cu ce bani, omule ?

— Nu e momentul de economii. Dă telegramă la Bucureşti, stăm mai puţin aici, economisim de la altceva, da' trebuie să ne ţinem obrazul pîn' la urmă !

— Pe urmă ?...

— Ce-o fi, o fi ! Aşa femei nu se-ntîlnesc pe toate drumurile. Este ?

— O fi. Dar dacă e vreo aventurieră, vreo spioană ?

— Treaba ei !... Da' nu se poate. Ai văzut ce bijuterii avea ? Şi apoi să fi văzut pe directorul Operei cum îi vorbea ! Nu e aventurieră, dragă, nu e nici o spioană...

*

Orele treceau şi, în cele două paturi, unde nu puteam adormi, strania canadiană era încă subiectul nostru de conversaţie.

Eu stingeam lampa şi Narcis o reaprindea, ca să vorbim încă. Am avut, la un moment dat impresia că prietenul meu ţăcăneşte butonul electric ca să n-aud eu că tuşeşte. Voia ca zgomotul să se confunde, mişca lampa, se învîrtea în pat, făcea patul să trosnească. Cochetărie ? Pudoare ? Frică să

nu bănuiască și alții că nu-i mergea bine?... Eu urmăream, fără să vreau, această biată comedie și mă treceau lacrimile. Poate ca să nu simtă el că mi-e glasul înecat de plîns, îi răspundeam mai aspru. Atunci mi-am dat seama că, de fapt, tonul meu răstit, o anumită bruscheţe cu care mă adresam de obicei lui Narcis, porneau din intenţia de a-i arăta că-l socotesc perfect sănătos, că e un om tare pe care nu trebuie să-l menajezi, că dacă ar avea ceva, m-aș purta delicat cu el, ca o soră de caritate.

— Domnule arhanghel, lasă-mă dracului să dorm, că n-am omorît pe nimeni! E ceasul trei și jumătate. Acu-acu se face ziuă!

— Ascultă, îngere, se tînguia el, tu nu-nţelegi că așa ceva se întîmplă numai o dată în viaţa omului?

— Numai o dată...

— De ce n-o fi vrut să intrăm la „Bristol"?

— O fi văzut pe cineva acolo.

— Poate pe tipul cu monoclu.

— Să știi că pe el!

— El a simţit manevra, a căutat-o și prin alte localuri și a dat peste noi, la „Sacher".

— O fi bărbatu-său?

— Nu, că e-n America.

— Vrun amant.

— Se poate. Unul pe care l-a lăsat!

— Era bine, altminteri, individul...

— Tu crezi că mai vine mîine?

— Da' de ce să nu vie?

— Știu eu?

— Ai văzut, mă, ce perle, ce briliante?

— Milioane!

— Ce-o să zică tipii de la Bucureşti cînd l-or vedea pe Vasile cu ea, pe Calea Victoriei?

Cînd voia s-arate ce departe a ajuns, Narcis își spunea *Vasile*, numele banal cu care îl botezaseră părinţii la Buzău. Uneori spunea chiar Vasile Buzoianu, să mascheze și mai mult diferenţa dintre originile-i modeste și strălucirea latină a numelui său de teatru: *Silvio Narcis*...

Cum adică, vrei s-o duci la Bucureşti?

— Ba nu, am s-o las lui Fafner!

Fafner era domnul cu monoclu, de la „Sacher". Iar el însuși era Siegfried.

— Spune-așa, băiete! Spune-așa... izbucnii eu, exagerîndu-mi indignarea.

Tu știi cum stăm cu banii? Ascultă și-ai să vezi!

Îi făcui socotelile, cu creionul în mînă. Rezultatul păru să-l impresioneze. Eu mai aveam cîteva mii de lei — o rezervă supremă — de care Arhanghelul nu știa, căci și-ar fi dat drumul. Îl forţai să recunoască și el că trebuia să deschidem bine ochii, ca să nu rămînem amanet la Viena.

— Sper că mîine n-o mai inviţi la masă?

— Desigur, maestre, desigur!

— În cazul acesta, îmi dai voie să aţipesc? îl întrebai eu, cu o ironie amară.

Eu n-am nici un *rendez-vous* la 12, cu femei din Canada. Eu trebuie să mă scol devreme, fiindcă la 9 mă așteaptă un furnizor, la 10 altul, la 10 și jumătate al treilea.

— Dormi, maestre! Somn ușor, maestre! îmi ură el, cu o ironie mai puţin amară, dar destul de accentuată.

— Da' de ce-mi tot dai zor cu „maestre"? îl întrebai eu, sîcîit.

Narcis se ridică în capul oaselor și, privindu-mă fix, cu tonul unui om care vrea de mult să-mi spună lucrul acesta, izbucni:

— Ascultă, dragă, tu cîntăreţ nu eşti, scriitor nu eşti, avocat nu eşti, doctor nu eşti — cum dracu vrei să-ţi spun?

Apoi, fericit că-mi plasase această replică îndelung pregătită, se culcă și-mi întoarse spatele.

Eu făcui întuneric, dar pe fereastră începeau să se desluşească luminile zilei viitoare. Nu puteam s-adorm. În capul meu se succedau toate vertiginoasele evenimente ale ultimelor ore. O senzaţie înălţătoare de feerie și de eroism mă ridica în proprii mei ochi. Mă simţeam părtașul unei acţiuni epice, în mijlocul căreia străluceau diamante, acorduri muzicale și miraculoase schimbări de decoruri. Aceste nobile viziuni se amestecau însă pe cerul gurii mele cu o senzaţie de fum, sînge închegat, înfrîngere și dezolare. Un mare vid mi se făcuse în suflet și greutatea care se golise din el se așezase acuma pe inima mea. Regrete și presimţiri funeste mă apăsau. O disperare fără margini mă parcugea, gonită de acorduri din Richard Strauss, iluminată uneori de surîsul fru-

moasei canadiene, alteori de viziuni din feeria-balet, văzută împreună. În general, însă, o notă deprimantă, o senzație de definitiv, colora cenușiu toată această neplăcută reverie. Doi copii au mîncat prea multă frișcă : li se făcea rău la stomac și începeau să aibă viziuni, suave sau grotești ; tablourile se succedau într-o atmosferă specific vieneză.

Grațioasa fantezie era acompaniată de muzică ușoară și pitorească, iar noi urmăream din loja de opt persoane, preocupați fiecare de baletele interioare, cu sau fără muzică... În semivisul meu, în această fantasmagorie matinală, se strecura printre decorurile pantominei *Frișca* a lui Richard Strauss și umbrela *groom*-ului de la „Bristol" și bărbuța împărțită în două și terminată cu două cîrlige a *oberkellner*-ului bătrîn, care ne încărcase nota, la „Sacher". Din cînd în cînd, mă trezeam din atipire ; toată această năvală de impresii se limpezea, judecata mea devenea lucidă, transcedentală, evenimentele se desfășurau în ordine, întrebările se succedau după cel mai perfect cod al bunului-simț, iar soluțiile se impuneau cu o justețe, o măsură, un echilibru cari mă onorau.

Să recapitulăm. Ora 7, apoi ora 8.

Plouă. Aștept, pe terasă, în fața Operei Mari. Narcis sosește din altă direcție și-mi vorbește de o splendidă americană. Așadar, audiția din cabinetul directorului se terminase fără vreun rezultat favorabil. Nici pentru ilustrul șef de orchestră, care pusese pe Lohengrin să cînte și să danseze *Farmecul unui vals*, nici pentru Narcis însuși, această confruntare muzicală n-avusese vreo importanță deosebită. Dorul de elevațiune al lui Vasile al nostru era superficial, ca toate acțiunile sale. E bine să notăm acest lucru. Îl vom servi la timp. Iată, apoi, intervenția mirobolantă a unei doamne din Canada, numită Winifred, măritată cu primul acționar al Operei din Montreal și care prin naștere, era jumătate flamandă, și vorbea foarte relativ limba lui Jacques Cartier, descoperitorul Canadei.

Ce fel de creatură a bunului Dumnezeu o fi această excentrică persoană, care năvălește în birourile directorilor de teatru și sare de gîtul unui tenor român, pe care-l vedea întîia oară ?

Aseară, în lojă, nu mi-a făcut impresia că e nebună, dar nebunii au, cîteodată, înspăimîntătoare faze de calm. Trebuie să fim cu mare băgare de seamă. E ceva necurat la mijloc.

Nu știu ce, dar un lucru tulbure și trist. Pasiunile acestea subite, misterele acestea acompaniate de muzică, într-un cadru romantic, ascund, totdeauna, planuri diabolice. Teoria cu fracmasoneria ofticoșilor o găseam, acum, stupidă.

Era altceva la mijloc.

Domnul acela înalt, elegant și sever, de teama căruia pălise milionara de la Montreal, sporea misterul aventurii. Unde ne găseam, la urma-urmei ? În ce film îl mai văzusem, potrivindu-și monoclul subt neagra sprînceană de Mefisto, uitîndu-se deasupra meselor, departe, dincolo de zid, asemeni unui șef de gangsteri în pregătirea unei lovituri senzaționale ? Maharajah deghizat în vienez, hipnotizator, inspector de la Scotland-Yard, vicecancelar al Austriei, traficant de opium și de cocaină, ocnaș evadat, arbitru al eleganților sau bariton al Operei Canadiene, cine era și ce voia de la noi, ce voia de la Winifred, omul acela chel, cu tîmplele cărunte, tunse cu mașina zero și cari vibrau, încordate, dureroase, comentînd crispațiunea unei guri amare, sardonice ? !

Ce cursă, ce farsă, ce tragicomedie ni se pregătea ?

Eram noi oameni să ne avîntăm în această lume stranie, cu milionare americano-engleze-flamande, cu gentilomi austriaci, cu sticle de șampanie și cu un *oberkellner* a cărui bărbuță se termina cu două cîrlige ?

Tocmai noi să cădem, ca două muște, în această plasă de păianjeni ? De-aceea locuiam noi într-o singură odaie ? De aceea mîncam eu cîte un corn uscat, drept masă de seară și purtam două gulere trei zile, într-un oraș cu funingine, unde trebuie să schimbi măcar trei la două zile ? De aceea m-am certat eu cu Narcis ieri-dimineață, cînd m-a surprins spălîndu-mi singur ciorapii, în chiuveta camerei de hotel ? Un om ca mine, ordonat pînă la limita extremă, terorizat de demonul administrativ, cu o logică perfectă în judecată și cu cea mai lăudabilă meticulozitate în aranjarea afacerilor companiei noastre, nu putea primi, fără să cadă în prostrațiune și demență, atîtea evenimente stranii, neprevăzute, perspectivele unei rostogoliri în luxură și ruină. Nu, nu puteam accepta sentința. Mîine, cu capul limpede, voi aviza. Doamna canadiană va veni la ora 12. Narcis, apoi eu însumi, vom ști ce vrea, în definitiv, de la noi. Am să-i spun, în mod discret, că palidul tenor e însurat a treia

oară, cu o femeie infernală, numită Cleonia și că n-are nici umbra milioanelor cu care s-a lăudat. Că o ducem greu. Că trupa noastră e o adunătură de haimanale care cîntă fals și nu vin la repetiții, că opereta agonizează la București și în curînd va trebui să ne alegem o altă meserie, atît noi cît și opereta. (De atunci, opereta și-a ales meseria de „comedie-muzicală".) Pe domnul Vasile Teodorescu-Buzoianu (Teodorescu fără litera h după T) zis Silvio Narcis, îl vom duce la iarnă într-un sanatoriu. E greu bolnav, bietul băiat. Poate că n-arată așa de rău, dar se duce.

Frica de microbi o va goni pe americană mai curînd decît și-ar fi închipuit. Chiar dacă e și dînsa tuberculoasă, o să-l evite, fiindcă ftizicii caută parteneri sănătoși. Sînt sătuli de propria lor boală, ca să mai împărtășească suferințele altora. Am auzit că există o stranie și perversă plăcere la ofticoși: aceea de a-și trece altora maladia.

Voi spune și complicelui ei cu monoclu să ne lase-n pace, fiindcă românul e sărac, deși trăiește într-o țară bogată, cu grîne, păduri și petrol; leul a pornit și el pe urmele coroanei austriace, dar n-o să se prefacă niciodată în șiling. Ce-ar fi dacă i-aș trimite o anonimă, înștiințîndu-l că a căzut peste doi excroci? Excelent remediu! Voi preveni anonim, și pe frumoasa doamnă, de acest lucru, ca să se ferească.

Odată ideea salvatoare găsită, un surîs de prunc scăldat îmi potoli tumultul interior. Stînca de pe inima mea începu să se moaie, să se topească, prefăcîndu-se în aburi matinali, ca într-o operă de Wagner. O pace binefăcătoare îmi destinse nervii; pe cerul gurii, striveam răcoritoare flori de liliac alb, armonii recene mă legănau și cu o voluptuoasă, istovitoare senzație de a pierde sînge prin cele douăzeci de degete ale mele și prin fiecare fir de păr, alungînd ultimele fantasme cari evoluau ca într-un ralenti de film și se descompuneau gigantic în neant — adormii.

*

Fiindcă trebuia să fim sculați la ora 9, m-am trezit la șapte și jumătate. Narcis de asemenea. Profitarăm de această matinală deșteptare ca să pregătim mutarea: el într-un mic apartament, foarte cochet, de la primul etaj, iar eu cîteva etaje mai sus, în cea mai modestă odăiță a hotelului.

În vreme ce ne alegeam cravatele și rufăria, Narcis, ca să nu vorbească iar de Wini, deși ardea să reluăm subiectul de peste noapte, îmi aruncă un:

— Bravo, șefule! Te văzuși liber și independent! Vei locui singur într-o odaie, vei putea să-ți speli ciorapii fără martori...

— Și dumneata, domnul meu, vei putea să bei șampanie franțuzească în toată libertatea, fiindcă pe mine n-ai să mă mai prinzi!... Om serios! Director de trupă! Celebritate mondială! (Fiecare exclamație sublinia aruncarea unui obiect în valiza care trebuia să ia drumul mansardei.)

Era vorba de *Lohengrin*. Nu mi-ai spus nimic. Te-ai angajat?

— Stai să vezi. Cînd să intru la director, am văzut anticamera plină de tipuri. Prost îmbrăcați, unii palizi, alții grași, ședeau pe bănci și surîdeau, unul mai umilit decît altul.

Cînd am intrat eu, cîțiva din ei s-au ridicat în picioare. Așteptau ceva, săracii... Angajamente, bilete de favoare.. M-am gîndit că sînt și eu ca ei, un individ care umblă după un post vacant... Toată mîndria mea de român s-a trezit în momentul acela...

Ca să nu creadă neamțul c-am venit să mă milogesc, i-am luat piuitul de la-nceput... Cum am intrat, i-am spus că nu țin la angajament, că nu vreau să mănînc pîinea nimănui, că am sub ordinele mele patruzeci de artiști, cincizeci de orchestranți și optzeci de coriști, că sînt decorat și că mi s-a oferit Opera de la București... Pe urmă am cîntat aria lui Lohengrin, cînd spune tipul cine este și de unde vine.

Ce să-ți spun, m-a ascultat pîn' la urmă, cu fața în palme... Pianistul care mă acompania nu se mai uita la note... nu-și mai lua ochii de la mine. Erau entuziasmați amîndoi... Moșul mi-a spus că am mare temperament și că numai popoarele tinere mai înțeleg muzica așa...

— Cum „așa"?

— Ca o izbucnire neforțată, ca o expresie a temperamentului artistic... El spunea că civilizația a redus arta cîntecului la un mecanism fără suflet și m-a întrebat dacă nu știu vreun ceardaș, sau la fel, ceva pasionat. Spunea că el

n-are vreme să se ducă la operetă și-i pare foarte rău, l-ar mai odihni puțin de *Parsifal* și de *Elektra*. I-am cîntat *Ah, țigan!* de-a rămas paf. Mi se pare c-am și început să dansez cînd, deodată, ne-am pomenit că intră Wini.

Restul îl știi...

— Așa că angajamentul tău s-a dus dracului?

— Dracului! rîse el.

— Păi era vorba să pedepsim pe bucureșteni... s-ajungem celebri... să facem o carieră mondială...

Narcis, care se-aplecase deasupra geamantanului, ca să-și plaseze pantofii, se ridică brusc și mă fixă cu insistență. Era foarte palid. Ținea o fîșie de mătase în mînă și cu brațul imobil, cu nările vibrînd, înăbușindu-și poate un suspin, în orice caz, umplîndu-și plămînii cu aer și respirînd adînc, îmi spuse cu gura crispată în surîsul amar al unei imense renunțări:

— Haide, să lăsăm glumele!

Și mă privi atît de lung și atît de trist, atît de elocvent, încît am înțeles. N-avea nevoie să vorbească... Ochii lui îmi spuneau tot și parcă mă mustrau:

„De ce vrei să joci și tu comedie? Sîntem numai noi doi, ce dracu! Parcă nu știi mai bine ca mine?... Altă carieră? Dar nu vezi că totul s-a sfîrșit, că nu mai am mult de trăit? Că nu mai e vreme de visuri copilărești?

Să spunem altora fleacurile astea... să mințim pe alții... să jucăm față de alții parodia cîntărețului inconștient, răsfățatul femeilor... arhanghelul care vrea să zboare peste oceane... Între noi doi, nu mai încap minciuni... Ne-am înțeles?"

Așa-mi spuneau flacările din ochii lui. Nu i-am mai putut suporta privirea. Plînsul care mă încerca azi-noapte, cînd îl auzeam tușind, era să mă-nece și acum. Mi-am luat valiza și am ieșit repede.

*

Abia terminasem de împărțit prin scrinuri bruma mea de bagaj și-auzii bătăi în ușă.

Era Narcis. Surîdea. În mînă ținea o pensetă de smuls părul și mi-o arăta.

— Ce e asta? Vrei să-ți scoți sprîncenele? l-am întrebat.

— Nu, șefule. Altceva. Da' să nu rîzi de mine. Am și eu marotele mele!

Și nu îndrăznea să se explice. Surîdea mereu, încurcat, cu acel irezistibil zîmbet strengăresc, cu acea grație feminină care cucerea.

— Hai, spune!

— Am venit să-mi scoți firele albe din păr.

Drept răspuns, mi-am scos ceasornicul din buzunarul vestei, unul din gesturile mele cele mai antipatice:

— E opt și jumătate, amice. La ora 9...

— Știu. Ai întîlnire pentru note. Poate să mai aștepte, că te duci la el, la prăvălie. N-o să ție mult. Hai!

Și-mi întinse micul instrument de tortură.

— Mi-au ieșit o grămadă de fire albe la tîmple. Te rog să mi le smulgi, pînă nu mă vede Wini!

— Nu se vede. Nu mai umbla cu prostii.

— Uită-te bine și-ai să vezi!

Apoi, împreunîndu-și mîinile ca într-o rugă, se tîngui:

— Șefule, astăzi la ora 12 vine. Înțelegi ce înseamnă asta pentru mine. E femeia cea mai extraordinară din viața mea. Poate e ultima mea dragoste; în orice caz, ceva mai sublim n-am să mai întîlnesc. Vreau să-i plac.

— Îi placi tu și așa. Puțin argint la tîmple nu strică. E mai distins.

— Dac-ar fi toată tîmpla argintată, mai merge. Dar așa, cîteva fire pe ici, pe colo...

— Sare și piper. Cată-ți de treabă.

— Uite ce, dragă, vrei? Bine! Nu vrei? Mă duc jos, la mine și chem valetul, să mi le scoată el!

— Ne mai faci de rîs și prin hoteluri. O să se ducă pomina de noi prin Viena! Dă-te-ncoa! Stai.

L-am așezat pe un scaun, la fereastră, în profil și i-am pus tîmpla dreaptă în lumină, mormăind:

— Am fost de toate pîn-acum, numai bărbier nu fusesem!

— Lasă, șefule, că o să-ți folosească mai tîrziu, cînd o fi să cînți pe Figaro! Bagă de seamă. Alege numai firele albe și să nu-mi smulgi mai multe dintr-o dată. Stai, pune-mi și-o oglindă în față, să văd și eu ce faci!

Dînd din umeri resemnat și uitîndu-mă pe fereastră să nu ne vadă cineva, începui straniul oficiu.

Îi răsfiram părul și-i căutam firele ofilite, smulgîndu-le cu dexteritate.

— Bine că n-avem martori! spuneam eu, din cînd în cînd.

Pe măsură ,însă, ce-mi exercitam noua ocupațiune, mă simțeam amuzat, interesat. Se vede că acest sacerdoțiu îmi satisfăcea anumite înclinări spre meschinărie.

Razele pline ale dimineții, dublate de oglindă, ne luminau pe amîndoi. Nu fuseserăm atît de aproape, nu ne văzuserăm așa de bine unul pe altul, niciodată.

— Ce păr curios ai! îmi spuse Narcis.

Ai pete de toate culorile. La tîmple e cenușiu. În creștet ai o șuviță cărămizie. La spatele urechii drepte e blond ca puiul de vrabie. În stînga e castaniu, amestecat cu negru, ca vrabia bătrînă. Ia să mă uit și la spate. Roșcat-verzui. Asta n-am mai pomenit. Stai să te pipăi. E păr adevărat, mă? Șuvița blondă e fină, de calitate. Și culoarea e frumoasă. Cel negru e cam gros, parc-ar fi sîrmă. Dar ca nuanță e splendid. Toate culorile părului tău sînt frumoase. Păcat că nu e una singură. Tu ai părul exact ca vocea. De toate nuanțele, în toate tonurile. Frumoase toate. Păcat că nu e una singură. Eu cred că există o legătură între glasul și părul tău. Așa ceva n-am mai pomenit. Eu să fiu în locul tău m-aș căni. Păcat că nu-ți poți căni și vocea, să rămînă dracului la fel!...

Eu primeam acest potop de constatări ironice cu aerul superior al unui martir sau al unui leu atacat de furnici.

— Dă-i înainte! Dă-i înainte!... Parcă tu ești mai pricopsit! îi spuneam din cînd în cînd.

— Am multe albe, mă? întrebă Narcis, după o tăcere scurtă,

— Cam vreo patruzeci de ureche.

— Îmbătrînim! șefule! Îmbătrînim! Nu mai sînt ce-am fost.

— Lasă că ești foarte bine!

Tăcură cîteva clipe. Apoi, cu o voce schimbată, aproape gravă, Narcis mă întrebă:

— Tu ai visat vreodată că ai murit?

— De multe ori...

— Și ce făceai în vis?

— De obicei, cînd visez că sînt mort, sîntem doi. Unul care am murit, cellalt care mă plînge. Îmi dau seama că visez și totuși mă doare inima. Mă scol cu ochii plini de lacrimi...

— Și eu mă visez mort, zise Narcis, dar cînd mă deștept, sînt fericit. Mă pipăi și-mi vine să urlu de bucurie că trăiesc. Mi-e groază însă de alt vis. Mi-e groază să mă visez tînăr, așa cum eram cînd am debutat acum vreo optsprezece ani, în ajun de-a mă însura întîia oară. Parcă nu mai era vis. Era o viață adevărată, momente pe care le mai trăiam o dată, cu preciziune, cu logică, fără absurditățile visului... Mă întreb: ceea ce-am văzut în somn, azi-noapte, a fost o nălucire a visului sau amintirea unei scene de demult? Eram îmbrăcat într-un costum alb, de vară; pe cap, o pălărie de paie, cu panglică verde și *mauve*... Purtam o cămașă de mătase... gîtul gol, o lavalieră albastră, cu boabe... Aruncam o minge și rîdeam tare, cam afectat, știind că sînt urmărit cu privirile. Era o după-amiază de vară, pe înserat, în Grădina Otteteleșeanu... Se repeta *Vînt de primăvară*... Subt platani, patru sau cinci actrițe tinere așteptau să le vină rîndul. Mă iubeau toate și nu știa una de alta. Pe scenă, alte două, care s-ar fi omorît pentru mine. În fundul parcului, mă aștepta un grup de domnișoare, să le semnez un album. Mă risipeam tuturor. Cînd îmi venea rîndul să repet, nu mă mai urcam pe scenă, dădeam replicele și cîntam din grădină, cu o voce pîn' la cer și cu un sentiment, cu o dărnicie de nebun... Eram sănătos pe-atunci... Nici nu mă gîndeam că pot exista oameni bolnavi... c-am să mă schimb vreodată... Și-n visul meu de azi-noapte mirosea a fîn cosit... miroseau răzoarele din Parcul Otteteleșeanu, pe cari le uda Moș Alecu, grădinarul... Mingea sărea printre ramurile platanilor... cîte zece coriste se repezeau dintr-o dată să mi-o aducă. Era una cu părul roșcat, care-mi plăcea foarte mult. M-am apropiat de ea să-i spun ceva — și m-am deșteptat... Și cînd m-am văzut într-un pat de hotel, cînd m-am simțit cu mîinile palide și reci, cu pieptul șubred... și m-am gîndit c-au trecut optsprezece ani și n-or să se mai întoarcă... și toate femeile de-atunci s-au măritat, au îmbătrînit... unele au murit și altora nu le mai pasă de mine, m-a apucat, măi dragă, un dor și o jale cum n-am simțit eu niciodată... și un gol... și un pustiu...

— Stai, stai, să n-o luăm repede. Vorbești parc-ai avea șaizeci de ani, și te-ai găsi în mizerie, într-un pat de hotel, printre străini. Slavă Domnului, n-ai nici patruzeci de ani... Cea mai frumoasă femeie din Viena și din Montreal o să fie a ta, peste trei ore...

— Crezi ?

— Ce să cred ?

— Că o să fie a mea !

— Îmi închipui că nu vine să-ți recomande pe Fafner !

Acum întoarce și partea dreaptă, fiindcă tîmpla stîngă ți-am ferchezuit-o. Parcă nici n-au fost pe-aici treizeci și opt de fire cărunte. Pana corbului, nu alta !

Fără să mai fie coama bogată de acum douăzeci de ani, părul lui Narcis, destul de des și azi, ajungea pînă lîngă sprîncene, îi acoperea îndeajuns tîmplele și fruntea, scoțîndu-i în evidență paloarea tenului și păstrîndu-i astfel, la infinit, aspectul de june-prim.

O șuviță îi cădea mereu pe ochiul stîng : el o înlătura cu nu gest lent al mînei drepte, pe care o trecea peste toată fruntea, cînd ar fi fost mai simplu să-și aranjeze coafura direct cu mîna stîngă, fără să mai întreprindă acel ocol-mîngîiere, cu dreapta.

Dar gestul, involuntar — poate o stîngăcie — la începutul carierei sale, fusese remarcat, imitat, caricaturizat ; era obligat să-l păstreze la infinit, ca un patrimoniu.

De altfel, Narcis avea specialitatea efectelor capilare.

În viața actorului și a oratorului, elocvența părului este cel puțin egală cu a mîinilor. Tenorul practica instinctiv acest avantagiu. Un gest mîndru al capului aruncat brusc pe spate și provocînd o răzvrătire, apoi o renunțare a pletelor, subliniază cu alt elan sfîrșitul unei tirade, decît strivirea cu palma a unei muște pe un craniu lucios.

În vreme ce, lumina puternică a zilei de iunie, ce cădea pe fereastra mansardei și umplea de raze oglinda ovală a măsuței, eu căutam, cu atenția comică a unei maimuțe și smulgeam firele argintii din tîmpla stîngă a Arhanghelului, el se lăsa prada îndoielilor și-și plîngea tinerețea pierdută.

Apoi, deodată, se trase din brațele mele, ridică fruntea, își culcă șuvița cu un gest brusc al capului, apoi își privi mîinile... răsfiră degetele... își examină palmele... le ridică în sus... le vîntură de cîteva ori în aer, ca să scurgă sîngele din

ele și să le facă palide, apoi le apropie de oglindă... Se uită la cele patru mîini, urmărea jocul celor douăzeci de degete, le lipea de cristalul cu răsfrîngeri și le depărta, ca și cum ar fi executat niște mistice figuri vrăjitorești.

Apoi, clătinînd capul, murmură, ca pentru el :

— Mi-au îmbătrînit și mîinile...

Narcis avea mîini încă splendide, dar începeau, firește să se zbîrcească... Nu mai aveau luciri și culoarea netedă, feminină, de odinioară.

— Ascultă, puiule, îi spusei eu.

Sîntem numai noi doi, așa că nu e nevoie să faci pe mareșala din *Cavalerul Rozelor.*

Narcis nu înțelegea.

— Știi, finalul primului act, insistam eu... cînd își trece mîinile în fața oglinzii.

— Nu știu... nu-mi aduc aminte...

— Ba da. Am fost împreună, acum doi ani, tot la Viena. Cînd ne-am întors acasă, ai făcut și tu ca ea... Credeai că nu mă uit la tine, dar te-am văzut prin oglinda garderobului.

— Să mă ia dracul dacă mai țiu minte !

— Las' că țiu eu mint toate și pentru tine !

Evocarea operei lui Richard Strauss îmi aduse aminte brusc pe colaboratorul său cel mai prețios, poetul Hugo von Hofmannsthal, autorul libretelor *Elektra, Cavalerul rozelor, Ariana la Naxos, Elena în Egipt...*

Directorul Teatrului Național din București, un vechi prieten, îmi acordase oarecari subsidii pentru călătoria la Viena. Ca o justificare a acestei subvenții, mă însărcinase să fac o vizită lui Hofmannsthal și să-i supun schițele colorate ale tragediei sale *Elektra,* care urma să se joace la București într-o înscenare nouă.

Îl rugai, deci, pe Narcis să renunțe la aceste cochetării de femeie „încă tînără" și să-mi îngăduie să termin mai repede operația de coafor, pe care mi-o impusese.

Cum nu era mai mult de ora 9, el îmi răspunse că am tot răgazul, și să-l mai las să-și depene gîndurile în voie. Prins de voluptatea melancoliei, se cufunda într-însa tot mai mult, cu eternele cochetării ale primadonei care se cere consolată și măgulită.

— N-am îmbătrînit prea mult? O să-i mai plac la lumina zilei?... Aseară eram îmbrăcat în frac... pe urmă electricitatea... şampania... decorul... toate erau altfel... Dar ziua! Ia uite ce cap am!

— Fiindcă nu eşti ras. Rade-te, fă o baie fierbinte şi ai să vezi... Aburii sînt excelenţi pentru ten...

Narcis se apropie de oglindă, se examină, clătină capul...

— Ai îmbătrînit, frate Vasile!... Nu mai eşti acelaşi...

— Nu te mai boci, fiindcă nu ţi-a căzut nici părul, nici dinţii, nici urechile!

— Nu mi-au căzut, slavă Domnului, dar vezi tu, frăgezimea de altădată s-a dus. Cînd eşti tînăr, ai ochii plini de foc şi catifelaţi. Bobul pielii e mărunt, egal, de culoare roză şi palpită ca orientul perlelor. Acuma, ochii s-au potolit, grăuntele pielii s-a mărit, s-a decolorat, s-a colorat în galben, în vînăt, în verzui, în roşu, în alb de var... nu mai e petala trandafirie de altădată. Porii s-au lărgit şi ei, s-au adîncit. Dinţii îngălbenesc. Gingiile sînt palide. În buze nu mai bate sîngele roşu, cald... se ofilesc, se învineţesc... Osul creşte, se întăreşte... Nasul nu mai e aşa de fin... la colţurile ochilor, se ţes fire de păianjen...

— Dacă te uiţi cu lupa, şi un copil de patru ani e bătrîn. Tu crezi că directorul Operii, stă să se uite-n oglindă şi să-şi umple zbîrciturile obrazului cu lacrămi? Tu crezi că geme şi oftează toată ziua fiindcă i s-a decolorat epiderma, i-a albit puţinul păr care i-a mai rămas, or i s-a îngroşat osul nasului?

Narcis ridică ochii, surprins, învins, un moment, de logica întrebării mele. Dar cuceri terenul foarte repede, răspunzîndu-mi simplu:

— Moşneagului nu-i pasă de bătrîneţe: nu mai are ce pierde!

*

Narcis mă părăsi exact la ora 10. Una din întîlnirile de afaceri o scăpasem. Nu e nimic. Am să trec mai tîrziu pe la negustor. Ceea ce trebuia neapărat să nu ratez era vizita la Hugo von Hofmannsthal. Mai aveam o oră. Eram cam enervat — dar o nelinişte plăcută, ca într-o dulce aşteptare. În acelaşi timp, fiorul unei satisfacţii recente mă cutreiera, măgulindu-mă. Îi căutam rostul. Ce victorie cucerisem? Mă analizam. Şi, urmărindu-mi asociaţiile de idei, precum şi ultimele acţiuni sau cuvinte, descoperii taina. Mă înviora faptul că vreme de trei sferturi de oră făcusem ceva nou, în afară de preocupările mele obişnuite: smulsesem cu un progres, din cinci în cinci minute vizibil, firele de păr alb din tîmplele prietenului meu. La orce vîrstă se poate învăţa ceva. Acţiuni mărunte, la cari altădată nici nu te-ai fi uitat, cresc în importanţă, atunci cînd te apleci cu simpatie asupra lor.

Aşa devin grădinari oamenii mari, generali scoşi la pensie, miniştri fără portofoliu şi chiar capii de state. A sădi o floare şi-a o vedea crescînd, a plivi de frunze moarte un arbust, te ridică în proprii dumitale ochi şi-ţi dă o caldă şi discretă mulţumire interioară. Ai cîştigat ceva printr-un efort care iese din comun, pe un domeniu care nu-ţi aparţine. Fiindcă descoperisem în mine aptitudini de artist capilar, am vrut să duc revelaţia pînă la capăt. Mă simţeam capabil de acţiuni mai importante pe acest teren. Ce-ar fi dacă m-aş tunde? E o experienţă pe care trebuia s-o fac de mult. Bărbierii au un sistem simplist pe care-l aplică tuturor clienţilor. Nu ţin seamă nici de culoarea părului cuiva, nici de vîrsta personagiului, nici de conformaţia individuală a craniilor. Un standard general. O revizuire se impune.

Să personalizăm arta coaforului. Începui prin mine însumi. Cu mare prudenţă, retezai sfîrcuri ce-mi încălcau urechea, apoi jumătăţi de inele cari se răsuceau pe la spate. Mă priveam din faţă, deci sesizam la perfecţie ceea ce era inutil în părul meu, ceea ce trebuia sacrificat. Profesionistul te vede din spate sau din părţi; el nu poate avea perspectivele juste, nu poate urmări realizarea ansamblului. Îşi ţăcăne la ureche cu foarfecii, discută politică şi jocuri de noroc, ca să-şi dea importanţă. Altminteri, s-ar băga de seamă că e foarte limitat în propria-i meserie. Sînt multe elemente de farsă, în multe din funcţiunile noastre sociale. În special ale coaforilor.

Americanul *Gilette* le-a dat o lovitură mortală cînd a inventat lama de ras. Majoritatea clienţilor s-a evaporat, fiecare bărbierindu-se la domiciliu. Dar nici urmaşii iscusitului Figaro nu s-au dat bătuţi. Reuniţi în misterios conclav, ca să compenseze pierderea clienţilor bărbaţi, au decis să tundă femeile. Aţi remarcat că moda doamnelor tunse coincide cu răspîndirea

lamelor de ras ? Să considerăm fenomenele epocei cu mai puţină superficialitate.

Pe măsură ce mă tundeam, prindeam curaj, imaginaţia mi se aprindea şi semnalam în forul meu interior, toate avantagiile acestei autooperaţii. În primul rînd, realizezi o armonie între părul şi fizionomia dumitale — lucru la care frizerii nici măcar nu se gîndesc Pe ei nu-i interesează decît bacşişul şi cursele de cai. Apoi faci economie de vreme şi de bani, ceea ce în oraşele străine, mai cu seamă, e un cîştig foarte apreciabil. Acum un sfert de secol, cînd învăţam la Viena arta cîntului, îmi lăsam plete, ca să semăn cu Beethoven. De altfel, toţi colegii mei aveau capete de muzicieni celebri. Unul era Schubert, altul Paganini, altul purta cotleţi ca Wagner. Numai pe Verdi şi Gounod nu-i imita nimeni, fiindcă n-aveam nici unul barbă albă. Eu cred că nu numai admiraţia pentru Beethoven mă ţinea netuns, dar şi lipsa de mijloace pecuniare.

Ce o fi făcînd Narcis acum ? Desigur, se rade sau ia o baie fierbinte, cum i-am sugerat.

Probabil că pe Wini o s-o primească în pijamaua liliachie, brodată cu flori de aur, pe care o purtase în *Fachirul şi principesa.* Numai să nu se supere canadiana de atîta intimitate. În definitiv, abea o cunoştea. Nu fusese încă nimica între ei. Nimic nu-l îndreptăţea să-şi ia, faţă de dînsa, atitudini familiare. Am să mă dau jos şi-am să-i spun că ar fi mai distins să se îmbrace în jachetă, cu plastron, ca-n *Logodnica gangsterului.* Această înfăţişare ceremonioasă ar impune frumoasei doamne şi ar ridica-o în proprii ei ochi. Poate că Narcis avea dreptate cînd îmi spunea că ar trebui să mă cănesc. Atîtea nuanţe de culori — mai ales pata asta cenuşie, ca un şoricel alb — îmi face un cap vulgar, aproape comic. Am să-mi vopsesc părul în nota lui dominantă, un castaniu deschis. Tot aşa, cred că vocea mea se va fixa baritonal. Mă privii, înc-o dată, în oglindă. Întîia oară-n viaţa mea, îmi plăcea cum sînt tuns. Ovalul feţii era admirabil încadrat, în sfîrşit. Economisisem de asemeni şi cei cinci şilingi consacraţi Figaroului din subsolul hotelului.

În ruptul capului nu intenţionez să cuceresc pe Wini, dar nici n-am nimic de pierdut dacă mă prezint ei într-o postură

favorabilă. Căci am s-o întîlnesc, bineînţeles. Chiar Narcis mă rugase să fiu acolo cînd va veni dînsa, ca să salvăm aparenţele, să nu creadă că ne-am gîndit numaidecît la cine ştie ce şi că l-am lăsat pe el înadins singur, în pijama liliachie şi cu lotuşi de aur.

Întîlnirea asta cu Hugo von Hofmannsthal mă cam încurca. Ce-ar fi dacă i-aş comunica la Hotel „Imperial" să-mi dea altă oră ? Ia să scap eu de grijă şi să mă duc jos să telefonez.

Povestea cu Wini e mult mai importantă, pentru moment. Cine ştie ce prostii e capabil să facă Vasile fără mine, cine ştie ce cheltuieli o să mai inventeze, cînd eu, mai mare ruşinea, stau şi mă tund singur, ca să economisesc cinci şilingi !

Încîntat, totuşi, de această economie şi sprinten ca un nou-născut, m-am coborît, sărind cîte două trepte în biroul hotelului, deşi nu vedeam cum poate un nou-născut să sară pe trepte de hotel, cîte două dintr-o dată.

Se vede că satisfacţia recentă îmi dădea aplomb, fiindcă telefonai marelui poet fără nici o timiditate, ceea ce l-a făcut pe el să-mi răspundă cam timid fixîndu-mi întîlnire la Hotel „Imperial", după miezul nopţii. Pîn-atunci trebuia să discute la restaurant, cu Max Reinhardt reluarea comediei *Un om dificil,* iar a doua zi pleca, dis-de-dimineaţă, pentru o săptămînă, la Salzburg, tot cu Max Reinhardt, în vederea reprezentării poemului său dramatic *Jedermann.* Mi-a spus ceva şi despre o catedrală, dar n-am înţeles bine, fiindcă vocile, pe fir, începeau să se altereze, să pălească...

Mă urcai în micul apartament al lui Narcis, parfumat la extrem.

— Şefule, ai dat cu prea multă apă de colonie ! i-am spus.

Miroase ca într-o drogherie. Ia să mai deschidem ferestrele...

Narcis, era proaspăt ras şi avea un ten trandafiriu, uşor pudrat. Îşi ondulase părul şi-l unsese cu ceva gras, fiindcă lucea ca pe vremuri şi era întins. Nici urmă din melancolia de adineauri.

Devenise optimist, în pijamaua pe care o bănuisem ; ferchezuit, părea de douăzeci şi cinci de ani. Îşi dădea seama de lucrul acesta, căci un surîs de satisfacţie şi de orgoliu îi flutura cînd pe nări, cînd pe buze, cînd în ochii negri, luminoşi. Mîinile îi tremurau puţin.

L-am pus să-şi şteargă roşul pe care şi-l trecuse pe pometii obrazului, informîndu-l, cam enervat:

— Nu sîntem cocote, ce dracu!

Eram, oarecum, vexat că nu-mi remarcase tunsoarea. Putea să observe atîta lucru, ce Dumnezeu! Muncisem o jumătate de oră pentru acest efect şi lui îi era absolut egal dacă am altă fizionomie.

Înţeleg să nu fi băgat de seamă altă dată, dar acum, cînd el singur se ocupase în amănunt de culorile variate cu cari îmi zugrăvise pronia cerească părul, era inadmisibil să se uite la mine, fără să nu-şi dea seama că se schimbase ceva. Dar artiştii sînt făpturi egoiste, se consideră centrul pămîntului. Nimic în afară de ei nu-i interesează. Nu i-am comunicat aceste reflexii, mulţumindu-mă să le îngrop în mine, cu amărăciune.

Îi mai dădui cîteva ordine, pe cari Narcis le executa ca un copil cuminte. Arborâ jacheta şi plastronul gris, cu mici crini negri, pe care-l punea în *Logodnica gangsterului.*

— E mai distins aşa, mai discret, mai gentlemen! Apoi îl întrebai:

— Ia spune-mi, ce-ai de gînd?

— Nu-nţeleg!

— Programul pe ziua de azi.

— Păi, uite, la 12 vine Wini.

— Da. Şi pe la 1 pleacă. Ne vedem la masă, la „Hartmann", *vis-à-vis* de „Grand-Hotel".

— S-a făcut.

— S-ar putea însă ca Wini să nu plece pe la 1.

— Unde dă Dumnezeu!?

— Asta e treaba voastră. Dac-ai scăpat pînă la 3, vii la cafea, la „Grand-Hotel", în *hall.*

— S-a făcut.

— Lasă unghiile. Ascultă ce-ţi vorbesc, ca să nu ne încurcăm. Dacă nici la 3 nu eşti liber, ne vedem la cafenea peste drum, la Operă, la 5. Dacă nici la 5 nu eşti independent, atunci ne întîlnim la 7 la hotel, fiindcă la 8 mergem la Burg, la *Hamlet.* Joacă Raul Aslan.

— Ne-am înţeles, şefule!

— Dacă ne-am înţeles, repetă!

Narcis îmi recapitulă diversele noastre întîlniri viitoare.

— *Acum* ne-am înţeles! subliniai, eu, pedagogic.

Se făcuse ora 12 fără un sfert. Începea emoţia aşteptării intense. Eu însumi nu eram destul de stăpîn pe mine. Arhanghelul, cel puţin, umbla de colo pînă colo, mai aranja ceva prin casă, pălea, rumenea, îmi dădea indicaţii ce trebuia să fac pe la diferiţii noştri furnizori. De cîte ori pomenea de vreunul din ei, se uita la ceas, subt cuvînt că vrea să fiu precis la întîlnirile cu fiecare. De fapt vrea să vadă cît mai e pînă la prînz.

La un moment dat, nu ştiu care din noi aruncă o întrebare tulburătoare:

— Dar dacă nu vine?

La gîndul acesta, Narcis se întunecă.

Fruntea i se încreţi, sprîncenele i se lăsară. Îmi dădui seama că şi dînsul era îndrăgostit de frumoasa canadiană şi că lipsa ei de la acea întîlnire, pe care singură o ceruse, l-ar fi mîhnit mult.

Minutele se apropiau, cu mare greutate, de ţifra fatidică. Încă treizeci de secunde şi era să fie amiază.

După paloarea chipului lui Narcis, după bătăile inimii mele, după vocea care ni se dogise, înţelesei că eram pradă, amîndoi unui sentiment straniu. Ceva neobişnuit era să se întîmple. Aşteptam s-auzim paşi pe coridor, bătăi discrete în uşă. Rămaseserăm încremeniţi, cu ceasurile în mînă, fiecare cu ochii în ochii celuilalt.

În sfîrşit, mult aşteptatele ciocănituri răsunară.

Doamna X intră, purtînd pe braţe o movilă întreagă de trandafiri; era îmbrăcată într-o rochiţă verde, cu iniţiale de un verde mai deschis pe sînul stîng şi purta o pălăriuţă primăvăratecă, de aceaşi culoare, ca şi ciorapii. Roşul rozelor pe această simfonie de verde îi dădea un aspect de feerică tinereţe.

Astăzi, Wini era o făptură omenească, apropiată. Cea deaseară fusese o apariţie îndepărtată, o prinţesă din poveste, o arhiducesă de operetă. O şi uitasem. Cea de azi parcă era mai micuţă, mai prietenească. Cu totul alta.

Vibraţia intensă pe care o trezi Winifred în acel salonaş de hotel se răsfrîngea şi în mine, sentimental. O mare înduioşare pe idilele mele absente mă cuprindea, o tristeţe amară pe mormîntul unui trecut sterp de orice prezenţă feminină şi, în acelaşi timp, un dor intens şi-o tainică presimţire de fericiri viitoare, de mari cuceriri apropiate. Poate cînd voi avea

destui bani ca să mă îmbrac elegant... poate cînd părul meu va avea o culoare unică... poate în ziua cînd mi se va stabili vocea... Una din aceste minuni trebuia să se întîmple. Providența nu putea fi atît de ingrată cu un om ce răușise să se tundă singur și intenționa să-și îndemne prietenii să facă același lucru. Eram un om nou, un cuceritor.

De multă vreme nu avusesem atîta încredere în mine. Uitasem nesăbuitele cheltuieli din ajun, ale lui Narcis. Mă simțeam capabil, în acele momente, să fac și eu la fel. Viața, în definitiv, e scurtă și trebuie trăită multilateral. Wini era o dimineață de primăvară, parfumată cu garoafe și trezea doruri de azur, ca o ciocîrlie. I-am sărutat mîna ceremonios. Și am plecat, entuziasmat ca de o proprie cucerire. Afară m-așteptа un soare radios. Viena întinerise. Nu era oare vraja acelei misterioase canadiene, care, cu o baghetă magică, gonise norii de funingine și înfoiase policromia unei vegetații luxuriante?

Am pornit-o pe jos, răsucindu-mi bastonul între degete și fluierînd. Dintr-un vas al hotelului, desprinsesem o albăstrea și-o pusesem la butonieră. Am luat-o spre Ring, unde era biroul negustorului de costume. Un canar, zburat, probabil, dintr-o colivie, mă preceda, sărind din cracă-n cracă, asemeni unui herald întraripat.

— Cănărașule dragă, ce-ar fi dac-aș lua vacanță și nu m-aș mai duce după tîrgueili?

De altminteri trecuse și ceasul. Prăvăliile închideau. Dumnezeu surîdea din cer și contempla pămîntul.

Era o minunată zi de iunie, spălată și răcorită de ploaia care cursese neîntrerupt, douăzeci și patru de ore. Soarele umbla, triumfător, pe cupolele de bronz mucegăit al domurilor și sărea pe miile de copaci de pe Ring și din parcuri. Frunzele mari ale castanilor împleteau dantele de umbră; pe alei, se jucau copii, șuierau mierle. Pretutindeni, se revărsa o mare bucurie de-a trăi, înviorată de lumina abundentă a amiezii. Eram darnic în clipele acelea. Un singur moment nu m-am gîndit să trag perdelele cerului, ca să fac economie de soare.

Mă preumblai vreun ceas în grădinile din fața primăriei, mai înflorite ca oricînd, cu liliac întîrziat și țîșniri de havuzuri, printre zambile.

Trecui peste drum, în parcul popular, să contemplu monumentul simplu și liniștit al împărătesei Elisabeta, la picioarele căreia, nuferi albi își împărțea ofranda, în bazinul proaspăt schimbat.

Mirosul liliacului domina toate parfumurile, amestecat cu o vagă aromă de migdal înflorit.

Ziua aceea — care-ncepuse cu enormul buchet de trandafiri al americanei — se anunța ca un vis trăit aievea, ca un moment de reverie occidentală, subt cerul de basm oriental al Vienei.

M-am dus la restaurantul „Hartmann" fără prea mare speranță că-mi voi întîlni prietenul, cu toate că în fundul inimii, nutream iluzia că-i voi găsi pe amîndoi acolo, așteptîndu-mă, bătînd din palme la apariția mea.

Nici la cafea nu se arătă. L-am așteptat pînă la patru. La patru m-am dus să iau în primire cele cincizeci de costume pentru operetele în curs. Erau gata și foarte frumoase. Am întîrziat, însă, expedierea lor, fiindcă trebuia să achit nota imediat și acest lucru mă cam contraria. Orce plată trebuie făcută în ultimul moment. Nu știi ce se poate întîmpla.

Avea dreptate acea doamnă din strada Lipscani, proprietara unei mari case de confecțiuni pentru dame, care nu-și oprea niciodată locul la teatru, din vreme:

— De ce să închid capital într-un bilet? spunea dînsa, cu multă înțelepciune.

Cum aveam întîlnire cu Narcis la 5, în cîteva minute fui la „Cafeneaua Operei". L-am așteptat în zadar pînă la 6. Începeam să fiu îngrijorat.

Nu-mi închipuiam că nu va veni în acea zi nici la hotel: pînă la ora 8 îl așteptai acasă, fără să dau cu ochii cu el.

Portarul mă informă că prietenul meu ieșise pe la ora două, împreună cu o doamnă, că nu lăsase nici o vorbă pentru mine.

Îmi petrecui seara la Burgtheater, unde Raul Aslan juca pe *Hamlet* și unde speram să-l întîlnesc pe capriciosul tenor. Spectacolul acesta îl așteptam de cîteva zile: Narcis, care voia să joace și el pe Hamlet, insistase să vedem pe Aslan, băiat frumos și el, cîntăreț de operetă și el.

— Nu trebuie, numaidecît, să fii bătrîn şi filosof, ca să faci pe „Hamlet" susţinea el, cu drept cuvînt.

Eram adînc rănit în inima mea că Arhanghelul dădea atît de puţină importanţă unei mult aşteptate manifestări de artă şi-l mustram pentru această lipsă de pasiune, de consecvenţă, de seriozitate. Ştiam că nu va putea juca niciodată pe „Hamlet", că nu se gîndise niciodată adînc la acest lucru, dar măcar de formă, pentru mine, pentru soţia lui, care-l va întreba la Bucureşti ce fel de interpretare dă Aslan rolului, nu trebuia să lipsească astă-seară de la Burgtheater.

Dar dacă i se întîmplase ceva ? Alt rost nu puteau avea aceste absenţe repetate.

Înţeleg, o fi vrut să-şi petreacă seara cu Wini, dar puteau să vie împreună... Shakespeare nu i-ar fi despărţit. Sau poate nu voiau să mă întîlnească ? Îi jenam, desigur. Eu eram bun aseară, cînd abia se cunoşteau şi le trebuia al treilea, care să-i ajute să rupă gheaţa. Totuşi, n-ar strica să reclam la poliţie. Cine ştie ce-o fi păţit bietul băiat !...

Tragedia prinţului Danemarcei reînvia — a cîta oară ! — pe marea scenă a Burgului. Tablourile se succedau vertiginos. Cînd se instală Raul Aslan pe cuşca sufleorului să debiteze monologul „A fi sau a nu fi", mi s-a părut că se apropie de public să vadă cine-a intrat şi să-l salute pe Narcis, care îşi făcea apariţia într-o lojă. Întorsei capul. Nu intrase nimeni. Era o simplă impresie a mea.

De ce-or fi jucînd toate actriţele pe Ofelia, de la prima scenă, în tragic ? Este o eroare generală ; eu cred că această apariţie blondă, albă, roză, cu rochii de albastru-deschis, ar trebui să fie contrastul îndoliatului prinţ al Danemarcei. Ofelia reprezintă graţia, tinereţea, nevinovăţia, suavitatea. Un ciripit de pasăre, în concertul funebru al spectrelor, al crimelor, al remuşcărilor. Majoritatea actriţelor intră în scenă livide, sombre, ca şi cum ar fi fost scoase, de la început, din gîrla unde s-a înecat fata lui Polonius. De la primele replici, ele rostogolesc ochi de nebunie. E şi vina directorilor, care dau rolul Ofeliei la actriţe mari : acestea se cred obligate să scoată efecte impresionante.

Pentru Ofelia trebuie aleasă o actriţă insignifiantă, dar foarte tînără şi foarte frumoasă. Va fi blondă şi roză ca un pastel. Chiar penibila scenă a nebuniei ar trebui s-o joace

tot frumoasă, ca să impresioneze şi mai mult. Inutil să-şi facă ochii adînci şi tenul verde. Nu s-a înecat încă.

Oare Wini ar putea juca pe Ofelia ? Nu cred. E prea femeie. Are părul castaniu-roşcat, ochii verzi, gura senzuală. Buzele-i sînt cărnoase, tăiate la mijloc de o dungă strengărească. Buzele lui Wini sînt patru cireşe coapte, nu două, cum spun, deobicei, poeţii. Reiau prima mea impresie : trebuie să aibă plămînii atinşi, fiindcă şi azi-dimineaţă, în salonaş, pălea, se împurpura. La un moment dat, mîinile ei mi-au părut transparente. Totuşi, subt iniţialele verzi, brodatul rochiţei, palpita un sîn destul de bogat şi ferm, ca să fie al unei ftizice. Sper că o voi mai vedea, dacă nu cumva au murit împreună, sinucişi, după ore de extaz şi complect abandon.

Wini a murit şi o aduc în coşciug, în dangăt de clopote. Narcis e îmbrăcat în negru şi spune lui Laert că va înghiţi crocodili, sau aşa ceva. Altădată, cortegiul înmormîntării Ofeliei mi se părea mai impresionant.

O prea mare stilizare a decorului şi-a costumelor strică unei piese care trebuie prezentată cu pulberea secolelor pe aripi. Nu poţi ucide toate amintirile. Păcat că nu ştiu bine nemţeşte. Aş aprecia dicţiunea actorilor cari nu neglijează nici o consonantă.

Am făcut rău că am mîncat numai un corn, adineauri. Mă simt lihnit. Emoţiile zilei trebuie combătute printr-o alimentare onorabilă. Să renunţăm la ultimul act. Îl cunosc. Să îmbuc ceva şi să mă duc la Hugo von Hofmannsthal. Ce idee şi la acest poet să convoace lumea după miezul nopţii ! Repede, la hotel, să iau schiţele *Elektrei*. Narcis tot n-a venit. I s-a întîmplat ceva. A fost asasinat de omul cu monoclu. La urma-urmei îl priveşte. Nu e minor şi nici eu nu-i sînt tutore. Vom afla mîine din ziare.

*

Un *Nierenbraten* şi-o bere luate în restaurantul parcului mă întremează. Iată-mă şi la hotel. Am luat schiţele. E încă prea de vreme. O iau agale, spre Hotel „Imperial". La ora 12 sînt în faţa uşei lui Hugo von Hofmannsthal. Portarul mi-a spus că e sus şi m-aşteaptă. Dar ilustrul poet nu era singur. Îl

aud vorbind, ridicînd vocea. Să mai aştept. Nu e discret să întrerup conferinţa unui om celebru cu altul, probabil tot atît de celebru. Pîndind plecarea importantului personagiu, fac cîţiva paşi pe coridor. Examinez din uşă-n uşă, pantofii celor ce dorm. Pantofi mari, bărbăteşti, cu talpa groasă şi alţii mai mici, de damă. În faţa unei uşi, sînt două perechi mari bărbăteşti. Ale unei singure persoane? Cine curăţă oare aceste încălţăminte şi la ce oră? Totdeauna văxuitorii mi-au părut marele mister al hotelurilor.

Fiindcă mă plictisesc, mă bate gîndul să încurc pantofii, transportîndu-i unul în locul altuia. Sau să depun cărţi de vizită în pantoful stîng al doamnelor.

Gînduri stupide ale unui om care de treizeci de ore trăieşte în neprevăzut şi e năucit.

Clienţi întîrziaţi se uită la mine cu suspiciune. Un valet trece de vreo două ori pe lîngă mine şi mă măsoară din creştet pînă-n tălpi. Respectuos, dar mă măsoară. E o situaţie neregulată. Trebuie s-o părăsesc, fie ce-o fi. Bat la uşa poetului care îşi întrerupe o frază vehementă ca să-mi spună să intru.

Intru.

În cameră nu e decît Hugo von Hofmannsthal.

E un om distins, amabil, fără aspecte extraordinare de celebritate mondială.

— Am fost exact la 12, dar am auzit discuţii şi n-am vrut să vă importunez... Am aşteptat pe coridor.

— Eram singur, îmi explică el.

Apoi cu tonul cel mai natural din lume:

— Alături de mine locuieşte X, actorul bine cunoscut, împreună cu soţia. El e cam strengar şi-a plecat din cameră acum o oră, spunînd că vine la mine. M-a rugat să vorbesc tare, să nu bănuiască stimata doamnă-soţie că e-n altă parte. E un mare artist, e interpretul meu principal şi nu puteam să-i refuz acest serviciu. Îmi pare bine de cunoştinţă. Luaţi loc. Foarte frumoase decoruri. De altfel, d-voastră la Bucureşti, faceţi montări admirabile. *Elektra* s-a jucat şi în Japonia. Ai fost la *Hamlet* astă-seară! *Hamlet* şi *Elektra* sînt piesele europene cari plac cel mai mult în Japonia. Sentimentul filial, dragostea copilului pentru părintele asasinat, iată cauza succesului. Acolo, căminul e sacru, iar sentimentele înalte merg direct în inima spectatorului...

Nu cred că pot veni la Bucureşti pentru premieră. Regret foarte mult. Am auzit că e un oraş foarte vesel şi plăcut. Viena e tristă de la o vreme. Pentru scriitori, e foarte greu... Înainte, pe vremea asta, mă pregăteam să plec în Italia, cu toată familia... Petreceam acolo toată vara... Acum abia pot să mă deplasez singur, pînă la Salzburg. Îţi mulţumesc foarte mult pentru aceste schiţe. Spune, te rog, domnului director de la Bucureşti să nu uite să-mi trimeată tantiemele.

Chiar atunci cînd vorbeşte de bani, Hugo von Hofmannsthal răspîndeşte-n jurul său o vrajă cuceritoare, o atmosferă aristocratică şi-o mare bunătate a inimei. E palid. Mi se pare îngrijorat. Uneori mi se pare naiv, de pur ce este. Dar de ce ridică glasul din cînd în cînd, ca şi cum i-aş fi spus lucruri jignitoare? Nu, nu e supărat pe mine: vorbeşte pentru doamna de alături, care îşi spionează soţul. Hugo von Hofmannsthal e un înger.

Iată o întîlnire din cele care înnobilează, înalţă.

Cele mai frumoase întîlniri. Farmecul lor trăieşte dincolo de ţări şi de ani, ca o aromă închisă într-o capsulă preţioasă.

Plec de la el transformat. Îmi pare rău, însă, că ilustrul poet n-a mai aşteptat cîteva secunde, ca să-şi reînceapă monologul. A reluat discuţia cu partenerul absent îndată ce-am pus eu mîna pe clanţă. Se vede că vecina lui de cameră, soţia actorului, este o persoană prea puţin comodă. Păcat. Oamenii mari ar trebui scutiţi de aceste mici mizerii.

Marele vinovat în toată afacerea asta, este, incontestabil, actorul, care inventa vizite nocturne la un autor obligat. Exact ca Narcis al meu. A trecut de patruzeci de ani, e capricios ca o femeie, îşi minte nevasta, se ţine de fetiţe, umblă noaptea după aventuri şi pune oameni serioşi să-i fie complici. El şi Narcis. Eu şi Hugo von Hofmannsthal. Această apropiere îmi gîdilă vanitatea. Ridicai fruntea semeţ şi coborîi scările hotelului ca un om important, căruia i se impun tot felul de nimicuri. Portarul recunoscu în mine *Valoarea* unită cu *Indulgenţa* şi se înclină adînc.

*

Cînd am ajuns la hotelul din Mariahilferstrase, n-am mai avut curajul să întreb dacă prietenul meu se reîntorsese. Mă uitai la tabloul pasagerilor şi nu văzui decît cîrlige văduve.

Erau prezente numai două chei : a mea și a lui. Așadar, Silvio Narcis nu venise. Gluma începea să se îngroașe. Nu-mi ardea să mă culc. M-am dus să-l caut prin diferite restaurante de noapte, începînd, bineînțeles, cu „Bristol" și „Sacher". Nici urmă. Neliniștea mea se prefăcu în indignare ; apoi în teamă. Dacă m-aș duce la poliție, să reclam ? Dar ce puteam să spun ? N-aș fi fost ridicol ?

Era aproape trei dimineața. M-am reîntors la hotel. Cheia lui era tot acolo, spînzurată ca un crucifix la căpătîiul unui dispărut. Acuma a rămas singură. Cu cheia camerei mele în mînă, urcai treaptă cu treaptă, încet, preocupat, căutînd o explicație.

Mă oprii în fața apartamentului său, încercai clanța, bătui în ușă. Mi se păru curios că n-aud pe nimeni monologînd dincolo, ca adineauri, la Hotel „Imperial".

Mă uitai împrejur... Coridorul era semănat cu pantofi. Ca dincolo. Dar încălțămintele de aici erau mai ordinare. Am văzut și o pereche de cizme. Pe coridor, nici pasageri întîrziați, nici valeți bănuitori. Așa era pe toate coridoarele la fiecare etaj. Abia urcam. Nu voiam s-ajung la mansarda mea. N-aș fi vrut să mai ajung niciodată. M-aș fi tot urcat... la infinit... Dar nu erau decît șapte etaje. Am intrat în sală. M-am dezbrăcat pe gînduri. Nu dormisem nici noaptea trecută și, totuși, nu-mi era somn. Ca și noaptea trecută, de undeva, de departe, se insinuau zorile. Foarte discret. Ca un preludiu de flaute. Peste atmosfera de doliu, de dezolare, a sufletului meu, mai cădea o brumă nostalgică, o amintire de demult, o împletire de viole, de nechezat de cai, în surdină, de zurgălăi și-un bun rămas al mamei, un surîs matinal, printre cîntece de cocoș. O dimineață plină de plecare...

Eram înduioșat.

Mă dureau tîmplele de oboseală.

Am tras perdelele și m-am culcat, cu un gest de renunțare. Nu puteam s-adorm. Mă răsuceam în patul de fier, cuprins de bănuieli, improvizînd comploturi.

Silueta domnului în frac, care băuse pahar după pahar, zvîrlind fumuri de havană spre masa noastră, alaltăieri-seară, mă urmărea necontenit. Surîsul acela amar, sarcasmul privirii, gestul monoclului potrivit mereu subt sprînceana stufoasă, mi se părea un semn convențional ; începeam să urzesc pățanii

fantastice : romane cu detectivi, dispariții senzaționale și răpiri, care de care mai absurde. Nu știu cînd am adormit. M-am trezit a doua zi destul de tîrziu, speriat de cîteva bătăi nervoase în ușă. Am sărit în sus, ca din fundul unui puț adînc.

— Haide, domnule, ce dracu ?! Dormi pînă la prînz ?

Nevinovata persoană care mă mustra intrînd în odăița mea nu era decît el, cuceritorul, Arhanghelul !

Nu e greu de înțeles cu cîtă revoltă l-am primit, ce scenă i-am făcut, acolo, în al șaptelea etaj al hotelului de pe Mariahilferstrasse.

Bucuria de a-l revedea era întrecută de indignarea emoțiilor acumulate-n mine. Eram la largul meu să izbucnesc, să-mi descarac nervii, să-mi exagerez, chiar supărarea. El nu putea riposta, căci aveam dreptate.

Atît mi-a spus :

— Să te ferească Dumnezeu de omul care are dreptate !

Se făcuse mic-mititel pe scaun și se uita în parchet, ca un copil bătut. Simțeam că vrea să-mi povestească ce se întîmplase. Și eu ardeam de curiozitate să aflu, dar nu voiam să-l iert așa de curînd. În revolta mea, asociam și pe soția actorului de la „Imperial" și pe interpretul favorit al lui Hugo von Hofmannsthal. Îi executam în mine însumi și pe ei, în vreme ce executam pe Prințul operetei. Știindu-se vinovat, acesta se făcuse mieluțel și mă ajuta să mă îmbrac. Îmi dădea vestmintele unul cîte unul și mă tot cerceta dacă nu-mi mai trebuie ceva. Mă întreba cînd m-am tuns și unde, căci îmi vine foarte bine. Această recunoaștere, mă flata, deși cam tîrziu ; începui să mă îmblînzesc. Dar tot nu l-am lăsat să-și dea drumul. De cîte ori voia să-nceapă, îl opream cu un gest al mîinii și cu o grimasă a feței care voia să însemne :

— „Nu mă interesează. Treaba dumitale."

Soarele, pe fereastră, anunța amiaza trecută. Mi-era foame. Ordonai :

— Să mergem !...

— Să mergem, șefule ! răspunse el afabil și luă pardesiul meu pe mînă, să mi-l ducă.

— Lasă-l acolo.

Îl lăsă acolo.

Eu înainte, el în urma mea, coborîrăm cele şapte etaje, lăsarăm cheile la portar şi ieşirăm în stradă. Ziua era mai frumoasă decît cea de ieri. Orce urmă de umezeală se topise în văzduh. Era lumină caldă peste tot şi umbre luminoase.

În sfîrşit, îl întrebai :

— Cum a fost ?

— O nebunie, monşer ! Parc-am visat !

Îmi povesti cum i se aruncase Winifred în braţe, îndată după ieşirea mea, cum plînsese la pieptul lui, două ore în şir, printre sărutări şi spasme, rugîndu-l să n-o mai părăsească ; apoi cum plecase cu dînsa la un restaurant din Prater, cum se plimbaseră acolo cîteva ore, ca doi adolescenţi îndrăgostiţi, alergînd prin pădure, amestecîndu-se cu burghezii şi muncitorii care se desfătau la bîlci, cum s-au fotografiat amîndoi pe căluşei, cum au ridicat greutăţi şi au tras la semn.

— Şi eu în vremea asta, aşteptam ca un caraghios, prin cafenele ! îl întrerupeam din cînd în cînd, ca să-i mai potolesc entuziasmul şi să subliniez martiriul meu de prieten sacrificat.

— Iartă-mă, şefule, da' nici nu m-am gîndit la tine. Nu ştiu dac-a fost zi, dac-a fost noapte !

— Da' seara unde dracu aţi fost, că era vorba de *Hamlet ?*

— Ce *Hamlet*, ce *Macbeth*, parcă de asta îmi ardea mie ? Sînt sătul de teatru pînă-n gît. Mă duc în Canada, s-a isprăvit !... Eu sînt amorezat, domnule ! Am şi eu dreptul ăsta, că sînt om, sînt artist...

— Ai ceva parale la tine ? îl întrerupsei din nou, că eu n-am franc.

Am dat tot aseară !

Narcis mă privi, surîzînd, cu adorabilul său zîmbet strengăresc şi se bătu cu mîna pe inimă.

— Ştiu că ai inimă, da' e vorba, ai ceva deasupra ?

— Este, şefule, este !

Vîrî mîna în buzunarul interior al hainei şi scoase portofelul, burduf de bancnote. Îl întrebai, surprins :

— Ţi-a dat americana ?

— Ce, mă, nu ţi-e ruşine ?

Şi-mi arătă palmele, cu degetele răsfirate : inelul său de diamant lipsea.

— Ce-ai făcut nenorocitule ?

— Dacă nu vine muntele la Mahomed, se duce Mahomed la munte !

— Aşa ? La revedere, băiete ! Mănîncă-i sănătos !... mă răstii eu, prefăcîndu-mă că plec.

El mă ţinu cu sila.

În vremea asta, ajunserăm la restaurantul din Parcul Popular, unde ne instalarăm pe terasă.

Acolo Narcis continua să-mi povestească, încă plin de vraja acelor ceasuri, cum petrecuse o seară şi o noapte cu necunoscuta de la Operă.

De la Prater, s-au dus la locuinţa americanei, care-l prezintă gazdei, o femeie tînără şi distinsă — o contesă — un apartament splendid, cu oglinzi imense, policandre de bacara, coloane aurite, tavan sculptat, covoare, tablouri, statuete şi ştofe de mătasă peste tot.

— Ţi se răsucea limba-n gît dacă-mi telefonai şi mie să viu acolo ? Sau măcar să-mi dai o veste ?

— Unde mai ştiam eu de tine, şefule ? Parcă trăiam în vis. Ba mi se pare că i-am spus odată să-mi dea voie să mă reped la hotel, să te caut, să mă schimb. Aş ! N-a vrut s-audă !

Spunea că nu-mi dă drumul o secundă, că i-e frică să nu mă piardă. Am mîncat la contesă : după-masă le-am cîntat de le-am înnebunit. Păcat că nu erai acolo să mă vezi. În viaţa mea n-am cîntat în aşa decor !... Eu aş vrea să te încurc cu contesa ; e splendidă, mă, şi-am trăi aici ca-n sînul lui Avram !

— Ascultă, Vasile, ştii că peste cîteva zile trebuie să fim la Bucureşti. Se deschide parcul şi oamenii ne aşteaptă.

— Las' s-aştepte, că şi eu i-am aşteptat destul !

— Nu mai avem parale.

— Am eu 50 000 de lei, pe inel. Trebuie să te muţi negreşit în altă odaie. Aia e prea mizerabilă. Americana mi-a propus să divorţăm, s-o iau de nevastă. Să mă mai gîndesc. Întîi, să vedem ce facem cu angajamentul la Montreal, pe urmă aranjăm şi chestia asta. Diseară le luăm pe cucoane şi mergem la Operă. Zis şi făcut, nu te mai strîmba ; o viaţă are omu şi dacă nu-ţi convine, salutare ! Eu nu mi-am

luat soacră la drum. Ia uită-te, domnule, că mi s-a și făcut dor de Wini, inimioara mea. Ce mă fac eu pînă diseară ?...

Narcis era în vervă. Mă gîndii că, la urma-urmei, n-aveam drept să-i tulbur sărbătoarea, să-l chem mereu la realitate, să-l plictiseesc cu obligațiile din țară, unde și așa aveam destule necazuri. Mă gîndeam că această aventură îi va răscoli sufletul, îi va lăsa o amintire frumoasă, care se va transforma, pe scenă, în lirism și poezie. Arta n-are decît de cîștigat pe urma rătăcirii de o clipă a unui tenor, pe urma unor zile de iunie, cu trandafiri, muzică și iubire, în vesela Viență, pe malurile Dunării numită, cu multă indulgență, albastră.

— Da' de dormit unde ai dormit, că doar la contesa dumitale nu e Hotel „Dacia" ? l-am întrebat aspru, în vreme ce-n sufletul meu îl absolvam și chiar îl felicitam.

— Am dormit acasă, îngere.

— Cînd ai venit ?

— Pe la 3 dimineață.

— N-ai venit la 3, fiindcă la 3 am venit eu și cheia dumitale era la portar.

— Atunci să fi fost patru.

— Îți cădeau picioarele dacă urcai la mine să-mi dai un semn de viață ?

— N-am vrut să te deranjez.

— Vai de capul tău, nenorocitule !

— Știi c-ai început să mă plictisești cu atîta morală ?! Ce ești soacră-mea, ești nevastă-mea, ești tata ?... Du-te dracului !

Apoi, rîzînd :

— Ia bea, șefule, hai să ciocnim paharul ăsta în sănătatea ta, a lui Wini, și a contesei. Mă, hai să te-ncurc și pe tine cu vieneza... A noastră e viața, șefule, ura !

Ciocnirăm paharele cu vin de Mosela și plecarăm spre Operă, bine dispuși amîndoi.

Eu făceam pașii mari.

— Da' de ce sări așa ? mă întrebă Narcis.

— De economie. Tot spui tu că sînt zgîrcit ! Dacă fac doi pași, acolo unde altul face trei, însemnează că am tocit mai puțină talpă.

Prin urmare, dacă dumitale, domnul meu, sau dacă unchiului dumitale din Buzău, îți trebuie trei perechi de ghete pe an, mie îmi trebuie numai două ! Ai înțeles ?

Narcis, care se simțea vinovat față de societate, din pricina noului său amor, era obligat să mă menajeze, să găsească extraordinar tot ce spuneam eu, care, față de el, reprezentam cu demnitate implacabilă, pe procurorul acestei societăți.

Făcu deci mare haz de gluma cu ghetele, pe care eu o citisem într-un almanah și o ilustram acum, diabolic.

— Mă iei la vale, șefule ! comentă, după ce găsi că rîsese îndeajuns.

Vrei să spui că nu ești zgîrcit. Ba ești zgîrcit dragă, și în ce hal ! Respiri meschinăria prin toate găurile de nasturi ale hainelor ! Mă, tu poți să ai milioane, că tot a sărăcie o să miroși toată viața. Oamenii se nasc cum se nasc. Unii n-au un ban în buzunar și-ți fac impresia că sînt boieri.

— De pildă, domnia-ta !

— De pildă domnia-mea !

Alții sînt plini de parale și se strecoară pe stradă ca niște foști slujbași la stat, cari nu și-au încasat pensia. Ți-e mai mare mila. Îți vine să le dai de pomană. Ia nu mai sări așa, că se uită lumea la noi...

Aburii vinului de Mosela se risipiră și o dată cu ei, se duse și voia mea bună. Împreună cu Narcis, căruia în fața furnizorului îi spuneam respectuos „domnule director general" iar el mi se adresa cu „domnule director", făcurăm ultimele vizite la editorii de muzica, la Societatea drepturilor de autor, la costumier și la atelierul de decoruri.

Toate, erau în regulă. Puteam pleca chiar în ziua aceea. Cîteva scrisori venite pe seară din București respirau îngrijorare. Eram solicitați să ne reîntoarcem cît de curînd, căci stagiunea de vară e scurtă și fiecare zi pierdută ne întîrzia deschiderea. Aceste scrisori le binecuvîntam căci erau aliații mei cei mai firești și mai oportuni.

Parcă le-aș fi dictat eu însumi, atît de vehemente și de convingătoare le erau argumentele.

Le recitirăm la hotel, în apartamentul ocupat de Narcis. Una din aceste misive purta scrisul impetuos al soției tenorului : cerneală violetă, litere lungi, ale căror linii drepte

erau trase cu vigoare și păreau tot atîtea semne de exclamare. N-aveai nevoie să citești scrisoarea. Ajungea s-arunci o privire ca să vezi că e numai mirare, numai protestare.

Dar această lungă întîmpinare, pe foi mari, de culoare gălbuie în loc să convingă pe Narcis să se reîntoarcă la căminul conjugal, avu un efect tocmai protivnic. Nările îi tremurau puțin, iar între sprîncene, se bulbucă o cută a frunții.

Era o eternă chemare la realitate, acea obligație de care cîntărețul fugise întotdeauna. Fuga aceasta permanentă făcuse din el un artist. O evaziune din această servitudine, cea mai frumoasă întraripare pentru el era, acuma, Wini. Rîndurile soției sale îi înghițeau toate elanurile inimei, îl paralizau, aducîndu-i aminte.

*

Doamna Cleonia Theodorescu-Narcis era o femeie de vreo patruzeci și cinci de ani. Mai înaltă decît soțul ei, de familie mai bună, mai cultă, mai vîrstnică și mai ordonată, îi impunea prin toate aceste superiorități.

Intrase de vreo cinci ani în viața tenorului, în momentul cînd, despărțit de a treia soție și plictisit de cîteva insuccese, cari marcau începutul declinului său artistic, Narcis, dezorientat, începuse să-și piardă nopțile, să bea, să joace cărți și să se compromită cu femei din cor și din cafenele. Tot atunci avu și primul acces de hemoptizie, ceea ce-l înspăimîntă, îl puse pe gînduri. Cleonia îl îngriji cu mult devotament. Mila și admirația născură dragostea. Ca o adevărată soră de caritate, îngrijitoarea se înamoră de pacient și nu-și mai închipuia viitorul fără el. În momentul acela, Cleonia era soția mea. Mă părăsea, foarte simplu, ca să ia pe altul. Frumos se mai aranjaseră! Consimțămîntul lui Narcis lovea în cel mai bun prieten. Drama era colea... Dar menajul meu cu Cleonia nu-l socotesc printre cele mai idilice, așa că faptul de a-mi răpi tovarășa de viață n-a constituit pentru mine acea clasică tulburare, al cărei deznodămînt se înecă în sînge sau în oprobriul general.

Actriță de a doua mînă, cîntăreață de mîna a treia, Cleonia îmi fusese vreo patru ani soție. O viață conjugală fără nici un farmec, legătura mediocră dintre doi oameni cari se potriveau de minune prin spiritul lor practic și lipsa

lor de încredere în viitor. Nu putea dura această viață fiindcă prea semănam mult amîndoi. Narcis se bucura în ochii ei de prestigiul cîntărețului răsfățat, al șefului, al omului, care, bine administrat, putea să aducă soției mari avantagii: glorie, o direcție de teatru permanentă, relații...

Din mine nu se putea scoate nimic. De altfel, și eu eram încredințat că legătura aceasta îmi era funestă, că dacă nu m-am putut realiza în viață, era din pricina Cleoniei. Așa că n-a fost nimica tragic și penibil, cînd Narcis și nevastă-mea mi-au comunicat hotărîrea de a lega destinele cu condiția expresă, însă, ca eu să rămîn prietenul lor și coasociatul lor la direcția trupei de operete. Aș da dovadă de cinism ieftin și chiar de prost gust mărturisind, în public, că am primit cu aplauze aceste propuneri. Aș minți, chiar.

Fără să-mi iubesc soția, am simțit totuși, o ușoară durere la gîndul despărțirii definitive. De asemeni, plăteam cuvenitul tribut și umilirei milenare a omului căruia i se ia femeia. Eram rănit în amorul meu propriu și, în același timp, plictisit de faptul că nu găseam destule accente de revoltă, în inima mea, ca să protestez împotriva infamiei.

La București divorțurile sînt foarte dese, oamenii își iau unul altuia nevestele, dacă nu prin bună înțelegere, fără supărare. Și chiar dacă la început a fost puțină supărare, curînd vine pacea și uitarea; noi raporturi sociale, foarte civilizate și plăcute se leagă. Se uită repede, toate, viața continuă fără multe impedimente morale, fără cazuri de conștiință și fără preocupări de ce-o să zică lumea, fiindcă toată lumea are cîte un cadril de-acesta în familie. Dansul devine general. Am intrat și eu în horă, n-am murit din această pricină, nu m-a arătat nimeni cu degetul, iar după cîteva luni, uitasem că am fost vreodată soțul doamnei Teodorescu-Narcis.

Cleonia exercita o influență binefăcătoare asupra cîntărețului în declin. Mulțumită ei, a scăpat de dezastru. Îl pîndise mizeria, boala, decăderea. Ea îl ridică, îl scutură, îl întări, îi insuflă o energie nouă, și ne redete un șef tînăr, încrezător. Prestigiul Cleoniei crescu imens, în ochii întregei trupe, cu atît mai mult cu cît ea însăși avu tactul să renunțe de-a mai juca și-a mai cînta. Întinerise. Era mai demnă și mai frumoasă ca pîn-acum. Dacă nu m-aș simți stînjenit

să vorbesc de mine însumi, aș mărturisi că, despărțit de dînsa, am început și eu o viață nouă, cu mici succese în toate direcțiile. Creșteam în proprii mei ochi. Mă îmbrăcam elegant și înregistram cîteva cuceriri feminine foarte măgulitoare.

Mulțumită Cleoniei, trupa noastră cunoscu înflorirea. Doi-trei ani, în momentul cînd toată lumea avea bani, cîștigarăm și noi destule parale, atît vara, la București, cît și în turneurile pe cari le făceam iarna în provincie.

Părea că această prosperitate se va eterniza.

Fiecare aștepta vremuri din ce în ce mai bune.

Dar n-au sosit : dimpotrivă.

Numai cînd pierdem un lucru ne dăm seama de adevărata lui valoare. Curînd-curînd, a venit rîndul vacilor slabe.

*

Cele șapte vaci slabe, de cari vorbește *Biblia*, nu sînt toate egal de slabe, nici cele șapte vaci grase nu sînt egal de grase.

Prima vacă slabă e cea mai grasă dintre vacile slabe, iar prima vacă grasă e ceva mai grasă decît ultima vacă slabă. E o progresie de care trebuie să țină seamă atît indivizii cît și națiunile cari își organizează viața adăpîndu-se la înțelepciunea cărților sacre.

Primul an care urmă ultimului an de belșug însemna o diminuare de 20% a veniturilor noastre. Pe urmă a venit al doilea an, cu 40% deficit. Al treilea an, care se anunța cu o pagubă de 60%, era anul voiajului nostru la Viena, era această sforțare pe care trebuia s-o facem cu mai multă intensitate, deși cu forțe mai reduse. Narcis avea cîțiva ani mai mult și, la o anumită vîrstă în viața unor anumiți artiști, acești ani sînt mult mai prețioși, au o valoare întreită și împătrită.

Criza generală, criza teatrelor se simțea în văzduh, venea din toate părțile, rînjea sinistru în dosul tuturor veștilor cari soseau din străinătate și ne amenințau pe noi. „Patroana", cum o numeam pe Cleonia, cu mai mult respect decît ironie, își înmulți sforțările, se agita, cutreiera ministerele, cerea subvenții, ca să poată menține trupa și să-și termine casa, o vilă splendidă, pe care o ridica în Parcul Filipescu. Cînd plecam în provincie, în turneu, nu exista prefectură și primărie din ale căror „fonduri culturale" să nu se înfrupte

energica noastră directoare, care se ocupa și de reclama gratuită în ziare, unde avea multe și folositoare relații. O admiram cu toții, ne supuneam orbește, căutam să fim vrednici de ea.

O femeie cu atîtea virtuți devine, însă, de la o vreme, obositoare.

Pe Narcis, care nu plănuia să moștenească pămîntul, să adune averi pe cari furii le fură și rugina le ruginește, îl interesa prea puțin cîte cărămizi și cît nisip mai trebuiau pentru desăvîrșirea „Vilei Zorilor", de la Șosea. Această preocupare i se părea burgheză. Teama și respectul cu care își privea soția uciseseră în inima lui orce urmă de dragoste.

Sigură de forța ei, de prestigiul care-i sporea în fiecare zi, Cleonia nu mai era făptura devotată, maternelă, care veghiase la căpătîiul cîntărețului, după prima sfîșiere a plămînului.

— Femeia asta — mi se spovedise Narcis, rușinat, într-o noapte — femeia asta îmi aduce mereu un gust sarbăd de sînge cald, pe cerul gurii... S-a purtat cu mine ca un înger, dar nu pot s-o văd, nu pot s-o aud, fără să-mi simt limba muiată în propriul meu sînge !...

Preocupată numai de ea, legînd existența trupei de propriile ei interese, pierzînd ultima frăgezime a tinereții, Cleonia își pierdea orice farmec.

Recunoșteam și eu, fostul ei soț, recunoștea și soțul ei de azi, că nu mai era interesantă. Cînd am plecat, acum cinsprezece zile, spre Viena, atît Narcis cît și eu, ne frecam mîinile de bucurie și rîdeam pe la colțuri, ca doi strengari cari au luat vacanță. Avem două săptămîni întregi de libertate. Al nostru era pămîntul. Nu mai eram nevoiți să dăm socoteală de fiecare cuvînt, de fiecare gest, de fiecare ban cheltuit, femeii cu geantă, cum o poreclise un controlor de bilete.

Două săptămîni nu era să mai vedem poșeta uriașă, plină cu acte, cîrpe, sticluțe și mostre, pe care Cleonia o tot deschidea, o cotrobăia și-o închidea cu mîini nervoase și bătrîne, cărînd-o pe la toate repetițiile, la toate ministerele, la toate primăriile, la toate sindicatele.

Şi-acum, iată scrisoarea de rechemare, beţele violete pe hîrtie *crème*, exclamaţiile, semnele de uimire, protestările, ţipetele acelor litere înguste şi înalte, energice ca un apel la telefon, insistente ca un semnal de alarmă, vehiculare ca un stîlp de telegraf, ameninţătoare ca nişte lăncii, irezistibile ca nişte spînzurători. Fiorul rece al chemării la datorie ne electriza pe amîndoi.

În acele momente, mi-au trebuit sforţări supranaturale ca să nu mă dau de partea lui Narcis. Niciodată n-am vorbit împotriva convingerilor mele mai mult decît atunci cînd a trebuit să pledez în concordanţă cu acea scrisoare apăsată, alarmantă, ale cărei caractere mi-aduceau aminte o altă lungă scrisoare a Cleoniei, imediat după divorţul nostru, reclamîndu-mi un scrin, două cratiţe şi un orologiu cu muzică, neridicate de dînsa la părăsirea domiciliului conjugal.

Îmi era cu atît mai penibil să susţiu, acum, revendicările Cleoniei, cu cît acea scrisoare, adresată lui Narcis, era plină de insinuări perfide la adresa mea, ameninţări şi mustrări cari mă priveau.

Reieşea că eu sînt demonul rău al bietului băiat, că din pricina mea nu se hotărăşte să-şi termine treburile mai curînd şi să plece spre ţară.

Recriminările Cleoniei erau, de fapt, premature, fiindcă cele două săptămîni pe cari era să le petrecem în Viena nu trecuseră încă. Dar, obişnuită s-o ia totdeauna înainte, patroana, parcă bănuind ceva, pornea la ofensivă din vreme.

Vizibil impresionat de săgeţile pe cari mi le trimetea Cleonia, i-am spus lui Silvio, cu amărăciune:

— Vezi, dragă? Tot eu sînt de vină!... Din pricina mea întîrzii tu p-aici!

— Ia să mă mai slăbească doamna! îmi răspunse Narcis, sătul pînă-n gît de amintirea celei de-a patra consoarte şi plictisit pînă peste cap la gîndul să-şi reia viaţa de soţ mai tînăr, terorizat de o femeie autoritară, pesimistă, preocupată numai de siguranţa zilei de mîine.

— Să fim serioşi, băiatule. Să vorbim serios, îl sfătuii eu. Cleonia are dreptate. Nu ne mai putem pierde vremea pe-aici. Se duce dracului baraca!

„Domnul director general" se posomorî ca un copil bătut. Îl simţeam parcurs de o senzaţie neplăcută, apăsat de toate greutăţile cari îl aşteptau la Bucureşti.

— M-am săturat, şefule! îmi spuse el într-un lung suspin.

Îmi vine să-mi iau lumea în cap. Nu pot să mai îndur! N-o să facem cine ştie ce ispravă, să ştii! S-au schimbat vremurile. Opereta s-a dus...

Iar s-o luăm de la început... Iar repetiţii... iar decoruri... iar să tipărim afişe... iar să ne supărăm că au lipit alţii afişe peste ale noastre...

Eu nu mi-am înţeles aşa meseria... Am fost liber... am fost răsfăţat. Nu pot să duc grija avansurilor trupei, chenzinei neplătite... a grădinei pustii... Toată ziua cu ochii la cer, să văd dacă n-o ploua diseară... dac-o să putem juca... Şi casieriţa, descurajată că n-a vîndut nimic... Şi nevastă-mea afolată că n-o să isprăvească vila de la Şosea. Şi toţi cu ochii la mine că nu mai am voce, că nu mai aduc public... Tu mă cunoşti, mai bine, ştii că n-am avut grijile astea... Toate mergeau pe roate... Acum am intrat la stăpîn... Mă cutremur de groază cînd mă gîndesc... Iar la Bucureşti!... Iar în turneu! Iar!

— Vei fi avînd şi tu dreptate, dragă, dar ce e de făcut?

— Nu ştiu. Dacă n-ar fi fost Wini, nu m-aş fi gîndit la toate astea... Mă întorceam dracului şi-mi duceam povara, n-aveam încotro... aşa au făcut toţi... aşa au sfîrşit toţi...

Dar Wini mi-a redat încrederea în mine... A venit cu braţele deschise, pline de flori, ca o primăvară... Nu mi-a cerut nimic... mi-a dat toată dragostea ei... Nu-mi cere nimic, decît puţină dragoste. N-a fost ceva mai frumos în viaţa mea... Şi eu s-o las aicea... să plec spre ţară... să duc geanta Cleoniei, să nu mai pot ridica ochii la o femeie... să număr toate paharele de vin... şi toate sferturile de ceas petrecute cu prietenii... Să intervin la primărie pentru casa ei... Ăsta e rostul meu?

— Dragă, recunosc, ai dreptate, dar ce e de făcut? Trebuie să luăm o hotărîre.

Vrei să pleci peste Ocean? Pleacă. Dar atunci lasă-mă pe mine să mă duc în ţară, să vedem ce e de făcut şi fără tine.

— Nu zic asta...

— Atunci? Nu mai rămîne decît să-i spui lui Wini că s-a sfîrşit, că trebuie să vă despărţiţi, să-ţi vezi de treabă, să-şi vadă şi ea de treabă.

— În ruptul capului!

— Atunci?

— Nu ştiu... Lasă-mă... Să mă gîndesc... să mai vedem... Deocamdată, dăm o telegramă-n ţară... Spune că nu sînt gata comenzile... Ce-o fi, om vedea... Şi grăbeşte-te... Uite, e ora 6 şi la 7 ne aşteaptă doamnele!

La evocarea apropiatei revederi cu Wini, el se înseninã, se înviorã, prins de-o dulce febrilitate. Deveni expansiv, îmi sări de gît, mă sărută şi-mi spuse că am o inimă de aur şi că ce s-ar face el pe lumea asta, fără mine?!

*

Locuinţa doamnei Inga von Wundernacht era un impresionant apartament făcut din etajul al patrulea şi al cincilea reunite.

Era unul din acele imobile solid şi bogat construite acum patruzeci de ani, cînd proprietarii nu economiseau nici piatra, nici stejarul, nici cristalul. Case cu ziduri masive şi camere spaţioase, cu ferestre şi culoare largi, pline de aer şi de lumină.

Începînd cu vestibulul, împodobit cu statui de femei ţinînd lampadare, şi tapisat cu oglinzi în cari ne răsfrîngeam la infinit, totul era impozant.

Trepte de marmoră, acoperite cu un covor roşu, gros, bine fixat în barele de aramă strălucitoare, înălţau o scară în spirală, străpunsă de ascensorul de curînd instalat. Mirosea a săpun de migdal, pe scara aceea, pe care o simţeai spălată-n fiecare dimineaţă.

O balustradă din fier dantelat şi lemn de nuc bine lustruit, însoţea treptele, urcînd cu ele. În inima dantelelor de fier erau poleite flori de aur. Coloane de marmoră veritabilă, cu fibre albastre şi roze, capiteluri bronzate susţineau etajele. În firide, statui albe. Pe ziduri, globuri de sticlă cu desenuri mate, luminau discret. Toate uşile erau din lemn masiv cu frontoanele înflorite de ghirlandele trandafirilor sculptaţi în stejar. Ascensiunea aceasta ne umplea de demnitate, de un simţ al proprietăţii care ne pregătea oarecum

pentru luxul cu care era mobilat apartamentul contesei. Noi nu văzuserăm pîn-atunci asemenea splendoare. Casele oraşelor mari, uniforme, înnegrite de funingine, nu te fac să bănuieşti atîta acumulare de bogăţii şi-atîta strălucire, în interior.

Pe măsură ce urcam treptele, creştea admiraţia mea pentru Narcis, care răuşise să-şi creeze asemenea relaţii, în capitala habsburgică.

Eu totdeauna am spus că băiatul ăsta era făcut să ducă o viaţă în stil mare. Unii se complac în mediocritate. Altora, însă, mediocritatea le repugnă. Regele Operetei Române trebuie să trăiască, într-o zi, aievea, în decoruri autentice, rolurile jucate, pe scenă. Şi iată, îşi trăia acuma unul din acele roluri, cel mai frumos...

Ca şi cum ar fi fost de ani întregi un familiar al casei, Narcis se opri în faţa apartamentului şi trase, cu dezinvoltură, de limba unui leu mic de argint, un cap cizelat cu fineţe şi care făcea oficiul de sonerie.

Aşteptînd să mi se deschidă, îmi adusei aminte că tot aşa trăsesem de limba unui leu de metal, în casa cea mai elegantă pe care o văzusem în viaţa mea: locuinţa prefectului din Vaslui, la care m-am dus odată pentru o subvenţie. De o supremă distincţie mi s-a părut atunci un carton înfipt în uşă, pe care scria, cu litere de tipar înflorite: *Rog ştergeţi-vă picioarele.*

Fui mirat că la uşa acestui apartament vienez, atît de aristocratic, n-am găsit nobila inscripţie de la prefectul din Vaslui, placa de bronz sau, cel puţin, cartea de vizită cu numele şi profesiunea locatarului. Moravuri austriace...

O subretă surîzătoare veni să ne deschidă, un valet bătrîn şi grav ne luă pălăriile şi bastoanele. Luminile erau aprinse. Mi se strînsese gîtlejul de emoţie. Atîta fast în cristalurile, tablourile, aurăriile, statuetele de marmoră, vasele de alabastru şi porfir, pline de garoafe uriaşe, albe şi roşii! Gobelinurile, cu scene de la Curtea Mariei Tereza şi vînători în Tirol, de-un verde stins, cu fire vişinii foarte palide, le-am remarcat abia tîrziu, în umbra lor.

Acum mă impresiona ceea ce era în plină bătaie a luminii, mai ales tavanul de lemn sculpat, colorat în albastru şi aurit cu stele. Reliefurile aveau adîncimi de cel puţin o jumătate de metru. Candelabrele de bacara străluceau din

sute de romburi, cu scîntei albastre și roșii, cu scăpărări de focuri interioare, cari îmi evocau feeriile nostalgice ale copilăriei.

Gazda, contesa Igna von Wundernacht era o femeie blondă, palidă, cu ochii cenușii, cu un surîs blînd, cu gesturi lente, fantomatice și destul de impersonală. Era de aceeași vîrstă cu Wini, dar exuberanta canadiană, cu pielea ei roză, strălucitoare, cu părul astă-seară cărămiziu, cu dinții strălucitori, cu rîsul puternic — o eclipsa. Wini avea brațele și bustul goale, izvorînd dintr-un noian de tuluri aeriene, ale rochiei de mătasă neagră, cu garnituri de mari flori roșii, în poale. Purta pantofi de satin negru, cu bucle de argint, cu un rubin la mijlocul fiecărei bucle și ciorapii roșii, străvezii. Un mare rubin legat de un fir invizibil de platină, i se legăna pe gîtul alb, marcînd deschizătura sînilor rotunzi, cari evocau gravuri de secol. Ochii noștri lacomi, căutau celelalte două rubine, din vîrful sînilor.

Toaleta doamnei von Wundernacht era tot atît de anonimă ca amfitrioana însăși... O rochie lungă, cu volan, de un albastru fumuriu; vîrful pantofului avea culoarea fumului albăstriu.

Trecea cu pași ușori, cu surîsuri șterse, atît de absentă încît, la un moment dat, am încetat s-o mai văd. Se topea între mobile, se pierdea, străvezie, înălțîndu-se, parcă, spre tavanul cu reliefuri masive, topindu-se pe gobelinurile cu tonuri spălăcite. Dar, pe măsură ce-o auzeam vorbind, Inga prindea contururi. Făptura ei, dizolvată în neant, era creată din nou de vocea ei, care o realiza în spațiu cu o magie tulburătoare. Vocea contesei von Wundernacht, plină de melancolice inflexiuni, crea sugestii muzicale, parfumuri de armonie și stări de suflet cari se insinuau lent și definitiv, ca o emanație misterioasă, ca un fluid obsedant. Era o trenantă melopee, o infiltrație de unde pure și lenește, un *Stimmung* de bunătate și de sacrificiu cari îți sfîșiau inima și ți-o vindecau.

Ceva din crespusculele calde ale lui septembrie, tîrîndu-se pe urme vechi și alei părăsite, într-un parc regal abandonat, un bun rămas întîrziat al soarelui, pe roze sfoliate și fîn de-argint albastru, o dulce insinuare a nopții care va veni, alintătoare și calmă, de pretutindeni, caldă, bună și azurie, de pretutindeni. Trăiam într-un vis de estampă, mă multiplicam, topit, printre personagiile de la Curtea Mariei Tereza, între vînătorii din Tirol, brodați cu fir verde și vișiniu.

Mai halucinantă decît însăși seara cunoștinței cu Wini, alaltăieri, în loja de la Opera Mare, această oră, petrecută în saloanele doamnei von Wundernacht va rămîne, pentru mine, cea mai frumoasă evadare din cotidian, pe care am realizat-o vreodată.

O procesiune de clipe catifelate, o împletire de vis și de grație somptuoasă, cum nu mi-a fost dat să mai întîlnesc, de-atunci. Și azi mă-ntreb dacă-am trăit aievea acea covîrșitoare oră sau dacă n-am încercat-o cumva de mult, odinioară, într-o reverie de copil, într-o odăiță provincială, cu lampa fumegătoare și miros de cărbuni aprinși cu petrol, în curțile vecine... Nu, nu!... Acele minute n-au fost zborul unei fantezii înminunate, ci adevăr adevărat și viață trăită.

Ce păcat că un mic accident, neînsemnat pentru alții, dar penibil pentru mine, a stricat, un moment, armonia cvartetului nostru, printre vasele de profir și stofele bogate, grele, pline de voluptuoase complicități!

Foarte distins ca ținută și mai în vervă ca oricînd, evocam tinerețea lui Haydn, într-o oratiune documentată și caldă, în marea atențiune a celor trei ascultători, cînd, scoțînd batista din buzunarul drept al pantalonului, două bucățele de zahăr se agățară de dînsa și căzură pe covorul păros, în văzul tuturora și spre marea mea consternare. Poate că am subliniat eu însumi prea mult acest neplăcut moment, prin roșața obrazului și graba de-a mă apleca și a culege cele două bucățele de zahăr; m-am trădat, inutil, cu tremurul mîinilor și al vocii, încercînd să reiau dizertația asupra lui Haydn.

— Bine că nu ți-a căzut vreo linguriță! îmi strecură Narcis pe românește, într-un surîs menit să-și mascheze indignarea.

— Și dumneata faci așa? mă întrebă Inga, surîzînd și urmărind, imaginar, drumul parcurs de cele două cuburi minuscule, din buzunarul meu, pe covor și înapoi în buzunar.

Credeam că numai soțul meu... El nu lasă niciodată zahărul pe farfurie, la cafenea. Adună bucățelele și le pune

în buzunar. Le dă copiilor vagabonzi sau cățeilor de om sărac... Asta înseamnă că și dumneata ai o inimă bună!

Cuvintele *inimă* și *bunătate* reveneau foarte des în conversația palidei contese, căreia i-am rămas adînc recunoscător în inima mea, pentru simplicitatea și seninătatea cu care a închis micul meu incident.

În același timp mi-am promis mie însumi să renunț de-a mai culege bucățele de zahăr prin cafenele. E drept, nobilul soț al amfitrioanei practica și el același sistem, dar era conte și putea s-o facă. Eu, la Viena, eram un străin necunoscut și de aspect mediocru. Și apoi, domnul von Wundernacht dăruia excedentul de zahăr copiilor săraci și cățeilor, în vreme ce eu îl adunam cu scopuri inavuabile, într-un petec de jurnal, în colțul sertarului de la hotel. Îl vedea și femeia care făcea curățenie. Mai mare rușinea. Această manie era stigmatul cel mai evident al avariției mele, și după afrontul pe care-l citeam în ochii chelnerilor cînd îmi surprindeau gestul hotesc, iată-mă demascat și-n casa unor persoane atît de distinse. Fără îndoială, acele bucăți de zahăr îmi aparțineau, fiindcă le plătisem, dar nu era elegant să le iau. Elegant nu era nici să-mi spăl ciorapii și batistele în chiuveta hotelului, nici să-mi întorc manșetele pe dos, nici să schimb două gulere la trei zile, nici să mănînc pe stradă, dintr-o bucată de hîrtie. Narcis avea dreptate să-mi deplîngă tristețea acestor gesturi înjositoare, acestor acțiuni făcute pe furiș, nedemne de o persoană cultă, cu veleități artistice, degradante pentru un om liber, care n-are nimic să-și reproșeze față de societate și pe care societatea nu l-a redus la limita de mizerie care să-i justifice aceste practice.

Cu atît mai mult îmi apăream meschin mie însumi, cu cît atmosfera din salonul contesei era departe de orce fel de privațiune și umilitate. Se simțea acolo distincția și abundența. Cele două femei, pline de grație, se purtau cu noi, ne vorbeau cum niciodată prezidenta vreunui orfelinat sau prefectul vreunui județ din România nu ni se adresase. Învățați să nu venim în contact cu persoane mai presus de rangul nostru, decît ca solicitatori, nu încercam, în lumea bună, decît o stare de precaritate, de inferioritate. Așteptînd în anticamere, primiți în picioare, refuzați cu amabilitate sau miluiți cu aroganță, surîzînd unui șef de gară ca să ne atașeze vagonul la un tren favorabil, sărutînd mîna ne-

vestei administratorului financiar, ca să ni se reducă din taxa timbrului, oferind loji directorului liceului ca să trimeată elevii la spectacole, cu jumătate preț, — iată-ne acum răsturnați în fotolii scumpe, fumînd cu dezinvoltură, serviți de o contesă austriacă și de o milionară din Canada, cari nu ne vorbeau decît cu zîmbete, cari nu știau ce gest prevenitor, ce marcă de curtoazie să ne ofere.

Narcis se uita la mine cu ochii plini de protecție și compasiune, cu atitudinea superioară pe care o avea cînd îmi spunea „monseniore".

„Vezi unde te-am adus eu, monseniore? Ai văzut cine e Vasile, monseniore?"

Iată replicele pe cari i le citeam în ochi și la cari n-aveam, drept răspuns, decît priviri de admirație și recunoștiință. Mă simțeam în sfîrșit și eu, în clanul meu, îmi căutam ascedențe aristocratice, cîștigam încrederea în mine. Îmi făceam mari promisiuni de viitor. În același timp, însă, încercam o senzație de impostură. Ce căutam în această casă? Nu mă strecurasem prin fraudă? Nimic nu-mi dădea dreptul să iau parte la acest festin al ochilor și-al sufletului; și cu toate că mă simțeam atît de bine acolo, abia așteptam să plecăm, să respir, în libertatea mea, în elementul meu natural, primordial: strada.

Narcis, dimpotrivă, parcă acolo se născuse, acolo crescuse. Asemeni pisicilor, se adapta oricărui interior. Ca și la Operă, dăunăzi, mă uitam și acum la el cu alți ochi, cu ochii cuiva care-l vede întîia oară și-l găseam frumos, elegant, plin de farmec și de distincție...

Avea dreptate Wini să-l privească fericită, mîndră de el, să-l arate amfitrioanei cu orgoliu, ca pe-o captură de preț, ca pe Făt-Frumosul din poveste.

Omul care aproape douăzeci de ani jucase numai îndrăgostiți, care cucerea femei în toate operetele, care interpretase prinți orientali și vrăjitori de legendă, concentra în el toată sinteza acestor personagii. Era o fuziune admirabil reușită. Cusătura nu se mai vedea.

Fără îndoială, darurile sale naturale dădeau prestigiu și suflet personagiilor interpretate, dar nu e mai puțin adevărat că atîtea avatare, atîtea fluide străine, textul poetului, temperamentul compozitorului, atenția publicului îl înfluențaseră și pe el, îi adăugaseră inflexiuni în voce, poezie în

gîndire, armonii în atitudini; înnobilate de suferința interioară și de melancolia declinului, ele făceau, în acest moment, din Narcis, străinul misterios și captivant, care, pentru o ființă cît de cît romantică, reprezenta supremul Don Juan, cuceritorul legendar.

Idila cu Winifred mă surprinsese, la început, prin viteza ei inițială. Nu știam ce s-aleg din toată povestea prietenului meu, a cărui fantezie o știam debordantă.

Acum, însă, constatam că realitatea întrecea imaginația lui Narcis și strivea, magnanim, toate aprehensiunile mele. Asistam la un spectacol sufletesc de rară calitate și ceea ce mi se păruse la început o farsă, devenea un admirabil poem romantic și putea curînd-curînd să se transforme într-o dramă. Căci toate elementele unor acte grave se aflau în prezență: Wini, gata să-și sacrifice o existență sigură și fastuoasă, Narcis care se găsea la o răscruce a vieții și trebuia să decidă, precis, între un drum și altul.

De el mi-era mai puțin teamă. Îl știam influențabil, schimbător; știam că nu duce nimic pînă la capăt, așa cum face majoritatea compatrioților noștri. Dar frumoasa canadiană era pentru mine o mare întrebare. Violența pasiunei ei, tenacitatea pe care o bănuiam acestei femei de departe, născută dintr-o rasă de conchistadori, dintr-un amestec de rase făcute din voințe peste voințe, toate ascendențele exotice ale frumoasei Winifred mă făceau să cred că renunțarea ei nu va fi ușoară, că această dragoste nu putea sfîrși brusc, precum începuse. Începeam să am eu însumi un rol, în toată povestea. La un moment dat, va trebui să dau un sfat, să iau, pentru alții, o hotărîre. Doamna von Wundernacht, care se uita la Wini cu priviri de soră mai mare, fericită s-o vadă fericită și îngrijorată pentru ziua de mîine, va avea și dînsa un cuvînt, foarte curînd.

Punctul meu de vedere, cu toată feeria momentului, era, bineînțeles, cel practic, cel plat. Idila trebuia sfîrșită cît de curînd, încadrată în zona frumoaselor amintiri, reluată, poate, într-o vacanță viitoare. Dar într-o vacanță. Adică nu în cursul unei activități, piedică a acestei activități. Noi avem treabă, acum; zeci și zeci de angajați ne așteptau, să mănînce o pîine. Bucureștiul ne chema.

Fantoma teribilei Cleonia își agita geanta pe deasupra cavalerilor brodați pe gobelinuri, se strecura printre vînătorii

din Tirol și oaspeții regali de la curtea împărătesei Maria Tereza. Nu știu dacă Narcis o zărise. Eu, însă, o vedeam foarte bine, fiindcă o cunoșteam mai de mult și umbra ei trebuia să se proiecteze pe întregul meu viitor, nu numai pe trecutul meu conjugal...

Plecarăm de la contesa Inga von Wundernacht pe la ora opt și jumătate, prea tîrziu ca să mai mergem la vreun spectacol. O luarăm pe jos, spre Wotivkircke, apoi pe Ring. Aerul era pur, sub miile de astre. Pe Narcis îl simțeam întraripat, gata să se avînte spre ele. Eu mă tîram pe pămînt, ca o rîmă, dar nu îndrăzneam să-l trag după mine. Nu era momentul. Aș fi fost lipsit de tact să-l trezec din extaz și să-i vorbesc, tocmai atunci, de obligațiile sale față de Cleonia și compania.

Sentimentul care-l domina pe cîntăreț în momentele acelea era orgoliul triumfului asupra mea, unicul său spectator. Ar fi vrut ca toți angajații săi din București, plus criticii ziarelor, să-l vadă de unde venea. Ar fi vrut ca tot publicul să ia parte la cea mai mare cucerire a sa, la un triumf veritabil și să admire cadrul în care Prințul Operetei își desfășura ultima și cea mai neașteptată dintre idile. Cabotinul din Narcis renăscuse și se umfla, trăind intens subt cerul nopții de iunie. Toate, pînă și dragostea pentru Wini, păleau acum, în fața vanității dezlănțuite.

Eram obișnuit cu perioadele lui de îngîmfare, dar niciodată nu-i văzusem vanitatea atît de agresivă. Poate că era o violentă reacțiune împotriva atîtor decepții recente. Narcis se lăuda, își săruta mîna, se vedea primar al Vienei, ministru al României la Montreal, director al Operei de acolo și, în același timp, cucerea noi succese la București, arătînd idioților de acolo cine este Vasile.

Optimismul îl cucerea valuri-valuri, toate îi păreau minunate și nu-și precupețea elogiile. Nu se jena de mine. Îi ajunsesem atît de necesar și de indiferent, încît îmi vorbea ca propriei sale conștiințe. Eu apreciam lucrul acesta; nu-i primeam cu indignare, ci cu un bun surîs frățesc, exploziile de grandomanie. Știam că după faza de entuziasm, urmează depresiunea. Rolul meu începea în depresiune. Altfel te ascultă un om care s-a golit de el însuși. Cînd cineva e umflat de propria-i personalitate, trebuie să ai răbdare, să-l con-

templi și să-l aștepți pînă cînd se dezumflă. Altminteri, orice sfat e inoportun.

Și trebuia să-i fac voile nu numai în seara aceea, dar cîteva zile în șir, să-l las să se îmbete de beția dragostei și a gloriei, pentru ca, odată treaz, să vină el singur cu o soluție care se impunea, cu singura soluție logică : reîntoarcerea. Narcis își exagera entuziasmul plecării, al renașterii, ca să provoace o reacțiune din partea mea și să mă strivească subt argumente. Cum eu nu-i făceam nici o obiecție, începea să fie îngrijorat. Mă simțea la pîndă. Devenisem indezirabil.

— Șefule, dragă, omul dumitale ! îmi spuse el, brusc, auzind 9 lovituri în orologiul primăriei.

Te las. Ne vedem mîine dimineață !

Aceasta însemna, subt un surîs discret, că în aceeași noapte urma să se întîlnească numai în doi cu Wini.

— Treaba dumitale, șefule ! îi răspunsei eu, subliniind cu un surîs, tot așa de discret, totalul meu consimțimînt.

Fiindcă eram prins și eu în frenezia grandorilor, fiindcă ora petrecută în somptuosul apartament al contesei, mă ridicase în proprii mei ochi, mă hotărîi să înfrunt vechile temeri și să intru la „Arkaden-Kafé". Lăsai pe Narcis să se urce într-un taximetru, spre hotelul nostru din Mariahilferstrasse, iar eu mă reîntorsei cîțiva pași sub vestitele arcade. Ajuns în pragul cafenelei, m-am încordat ca un toreador, și cu torsul bombat, cu fruntea sus, cu privirea imperială, intrai în sanctuarul odinioară interzis, sfidînd pe *oberkellner* să mă dea afară sau pe chelner să nu mă servească.

*

Zilele treceau ca un basm. Aveam noroc și de un iunie îmbelșugat. Uneori împreună cu mine, alteori numai ei doi, Narcis și Wini cutreierau parcurile, muzeele și împrejurimile orașului. Serile ni le petreceam împreună, fie la Kobentzl, localitatea care domină metropola și de unde se desfășoară o panoramă unică a Vienei cu toate lămpile aprinse, fie în cartierul intermediar, între Kobentzl și Viena, la Grinzing, colina nemuritoare prin amintirea lui Schubert, a liedurilor sale, a valsurilor rivalilor și urmașilor săi. Acolo sînt cîteva mici restaurante, pe drept cuvînt renumite. Mîncam sub cerul liber și beam un vin alb ușor și favorabil, al ținutului, într-un cadru evocator, în grădinițe cari păstrau

cel mai autentic farmec de odinioară. Orchestre, cor de cîteva persoane — oameni simpatici, cu voci armonioase, cu o ținută familiară dar respectuoasă, cu ochii plini de vis și bunătate — cîntau, adunînd și revărsînd în acordurile lor discrete și captivante, toată Viena, afabilă și armonioasă.

Într-o seară — eram cîțeșipatru : Narcis, Wini, Inga și cu mine — cîntăreții restaurantului se întrecură, ne aduseră aminte de chitariștii din țară.

— Ai noștri cîntă frumos și ei ! spuse Narcis, dar au ceva răstit... ceva actoricesc... insistent și prezumțios.

Oamenii de aici sînt muzicanți născuți, nu improvizați. Nu pozează, nu-ți dau impresia unei sforțări... Simți tradiția, care șlefuiește, lustruiește...

Prințul operetei mai învăța ceva de la modeștii trubaduri din Grinzing : calmul, naturalețea, măsura, simplicitatea...

El continua în atenția încordată a celor două femei, pe cari orice discuție, privitoare la muzică le pasiona.

— Românii, ca și francezii nu sînt popoare muzicale. N-ajunge să fi dat cîțiva compozitori geniali, cîțiva buni cîntăreți, ca să fii un popor muzical. Muzica e complecta fuziune dintre vocea omenească și instrumentul care o acompaniază sau dintre vocile omenești cînd sînt mai multe : un duo, un terțet, un cor întreg. Frontierele acestei colaborări nu trebuie să se remarce. Mai mult ca în orice artă, în muzică nu trebuie să se simtă efortul. E spontană. E renunțarea la personalitate, în folosul ansamblului. Germanii, cehii, rușii, sînt popoare muzicale. În țările lor simți pretutindeni prezența muzicei. Pe ferestre, în amurg, cad sonate executate la pian și lieduri languroase ; lucrătorii fac serenade, copiii cîntă în cor ; fiecare orășel își are orchestra de diletanți, fanfara de studenți. La popoarele slave și germane, muzica se naște din calmul lor sufletesc, din liniștea temperamentului lor. Latinii și celelalte neamuri mediteraneene își exprimă în muzică un neastîmpăr sufletesc, iar nu împăcarea cu propriul lor destin.

— Totuși, muncitorul italian lucrează cîntînd ! obiectă contesa von Wundernacht, care, ca orice vieneză, ca orice intelectual austriac sau chiar german, profesa o mare admirație pentru tot ce nu era germanic.

Verdi are cei mai mulți admiratori la Viena și la Berlin, unde Wagner începe să fie privit ca un compozitor lipsit de inspirație, greoi, plat, cu repetiții, cu mult lest inutil.

— Italianul e cel mai muzical dintre latini ! intervenii eu, care îmi regăseam în cuvintele lui Narcis, propriile mele teorii. (Nu odată am prins pe răsfățatul tenor bucureștean, apropiindu-și cu dezinvoltură, părerile mele, exprimîndu-le cu emfază, chiar în prezența mea. Mă interpreta...)

Și la italieni, continuai eu, muzica este o necesitate temperamentală. Dar individual. În ansamblurile lor, voi remarca ușor acele frontiere de care vorbea amicul nostru, tenorul aici de față. Cîntărețul italian, ca și orchestrantul, nu renunță la propria lui personalitate, ca să creeze acea osmoză absolută, a unui tot indivizibil, cuceritor...".

Prin cuvinte importante ca „osmoză", „un tot indivizibil", voiam să precizez superioritatea mea asupra Arhanghelului, care avea un vocabular mai facil.

Ilustrație splendidă a latinului de la Dunăre, Narcis făcea acum teorii exact contrare genului său de artă. Dar cum ceea ce spun artiștii n-are nici o importanță, îl ascultam cu toții, binevoitori, înconjurîndu-l cu acea simpatie afectuoasă fără de care nu putea trăi.

Conversațiile noastre aveau loc în limba franceză. N-o posedam nici unul la perfecție, așa că ceea ce spuneam părea mult mai profund și mai bogat decum era în realitate, căci fiecare adăuga celuilalt propriile sale intenții, amintirile lecturilor și prestigiul de a fi din altă țară.

Ne-am mai dus de cîteva ori la restaurantele din Grinzing. Într-o seară a cîntat și Narcis, pentru Wini, împreună cu orchestranții... Ariile tenorului din operetele celebre, valsurile ultimelor filme sonore, își găsiră în acea noapte de vară un interpret pasionat, inspirat, cum nu-l văzusem niciodată. Vocea lui, odihnită de cîteva luni, redobîndise forța și frăgezimea de odinioară. Muzicanții restaurantului se priveau uimiți, neștiind că domnul acela brun și palid era un profesionist. Clienții localului îi făcură o manifestație caldă, entuziastă. Doamne și domnișoare veniră la masa noastră și-i oferiră flori în aplauzele domnilor care le însoțeau și cari aprobau, zgomotos, la mesele din fund. Toată lumea se întreba cine

era acel diletant distins, care se producea ca un veritabil și extraordinar cîntăreț.

Wini se roșise toată și-și exprimă emoția mîngîind printre flori, mîna lui Narcis, care se răcise, în vreme ce broboane de sudoare îi înrourau fruntea mată. El își petrecu palma pe șuvița care i se lipise de tîmplă, cu gestul lent și larg, devenit de la o vreme, instinctiv. Am avut impresia că Narcis n-ar fi trebuit să facă atîtea sforțări în răcoarea nopții, în aer liber. O imprudență...

În seara aceea, era cu noi și Inga. Asculta, fantomatic și blînd, cu ochii albaștri-cenușii, cu buze palide, cu păr blond, aproape cenușiu... Toată făptura ei blondă-cenușie surîdea bun și muzical.

Am aflat atunci că atît ea cît și Wini studiaseră canto, la Conservatorul din Viena, zece ani după ce trecusem și eu pe acolo. Amintirile ne apropiau și mai mult. Evocările cunoștințelor comune, directorul, secretarul, profesorii Conservatorului, cei mai mulți continuînd să funcționeze și după război, cutare sală de repetiție, cutare pian, cutare coleg al meu ajuns celebritate mondială, aduseră un element nou, efervescent, în discuție.

Puțin obosit, destul de absent, Narcis se mulțumea să surîdă, vag, ținînd mînuța Winei între degetele sale, printre flori. Nu lua parte la conversație. Poate că se odihnea, poate că-și regreta elanul de adineauri, poate simțea că eforturile din acea seară îl costaseră mai mult decît putea da.

Wini mi-a spus cum atît ea cît și Inga, fete de bună condiție, se cunoscuseră la conservator, visaseră împreună să devină cîntărețe, dar nu le-a fost dat să se producă în public, căci s-au măritat foarte bine, amîndouă, înainte chiar de a-și fi terminat studiile.

Viața le oferise mai mult, firește, căci toate succesele unei artiste nu prețuiesc cît un soț bogat, înțelegător și sigur, în orice caz mai sigur decît gloria fugară, care se ridică pînă-n nouri, ca să-ți dea drumul din slavă, golindu-și de tine cartea de aur, făcînd loc altui nebun întraripat, mințindu-l și pe acela.

Cele două femei rămăseseră, totuși, fidele, artei lor, viselor copilăriei, păstrînd în suflet o dulce nostalgie, melancolia unui dor neîmplinit, care le turbura uneori, dar nu prea mult,

atît cît trebuia ca să nu devină un regret, o remuşcare, o suferinţă...

Cum era, poate, cazul meu.

*

A doua zi luarăm ceaiul la contesa von Wundernacht. După rugăminţile noastre, Inga şi Wini au cîntat, pe rînd, apoi în duet, apoi, la insisteneţele noastre, din nou, fiecare. Vocea le tremura puţin, recunoşteau şi ele. Poate de emoţie, poate unde nu exercitau cotidian. Le-am sfătuit să nu renunţe, să repete mereu, fiindcă sînt foarte tinere şi nu puteau şti ce daruri le pregăteşte viitorul.

Aveau ceea ce se cheamă talent, amîndouă. În primul rînd, voci de calitate, sentiment, justeţă, preciziune. Apoi, o ţinută elegantă, armonioasă, o dicţiune clară. Toate aceste însuşiri trădau admirabila şcoală vieneză, poate cea mai bună de pe glob, cea mai bună, fără îndoială.

Wini avea un glas metalic, plin, luminos. Talentul ei muzical era la fel cu temperamentul ei; hotărît, impulsiv, senzual, dar în acelaşi timp catifelat, lipsit de orce fel de asperitate, într-o ţinută de perfectă corectitudine, fără urmă de vulgaritate sau de ieftină strălucire.

Contesa von Wundernacht ar fi fost o admirabilă cîntăreaţă de concert; vocea ei, fără să fie de o amploare extraordinară, era abundentă şi sigură, ciudat de precisă în impreciziunea ei, avea o tonalitate gravă, o căldură de penumbră, o mlădiere de felin cenuşiu şi era animată de-un sentiment interior, depărtat dar afectuos, plin de misterioase chemări, de rezonanţe învăluite, ca o nostalgică fluturare de năframă şi ca o binecuvîntare de soră îndurerată.

Această beţie de muzică — Narcis, în ajun, Inga şi Wini acum — în loc să-mi îmbuneze sufletul şi să mi-l facă radios, mă învăluia ca într-o ceaţă de tomnatice păreri de rău. Aveam impresia unui complot împotriva mea, a unei puneri la punct care să mă umilească. Bineînţeles, gînduri de om care n-a reuşit în viaţă, simple presupuneri şi interpretări personale. În lupta cu cei trei prieteni ai mei, deşi învins, îmi dădeam seama de superioritatea mea şi-i contemplam din sfere divine.

Un mare nedreptăţit. Nu puteam s-arăt de ce eram capabil. În vreme ce ei, ca privighetorile, subt acest cer de

lemn sculptat şi reliefat cu stele în fund şi cu poleieli de aur pe muchi, îşi dădeau drumul, se liberau, exteriorizînd orce vibraţie a inimei, eu trebuia să înăbuş în mine misticism şi tumult, atîta uşurinţă şi adîncime în înţelegerea şi redarea unui gînd muzical, atîta elevaţiune interplanetară. N-aveam nici o invidie firească. Nu era vina lor că ceea ce trebuia să fie n-a fost. Dar va fi, într-o zi. Va veni şi ziua mea. Pînă atunci, însă, trebuie să ne resemnăm, într-un surîs. Haide, dragul meu, sărută-ţi şi tu mîna, cum a făcut Narcis deunăzi, dar fără să te vadă nimeni. Mîna ta nu e atît de frumoasă ca a lui; prea multe femei n-au mîngîiat-o, dar ceea ce porţi sub părul tău colorat ca un stol de vrăbii, e materie rară, cum rare sînt şi vibraţiile inimei tale neîmpărtăşite. Aşteaptă dragul meu, aşteaptă. Va veni şi ziua ta!

Seara ne-am dus cîteşipatru la Opera Mare.

Se cînta *Crepusculul Zeilor*.

Lui Narcis, plin de el însuşi, preocupat de idila cu Wini, îngrijorat, poate, de oboseala lui de-aseară, sîcîit de scrisorile şi telegramele cari veneau ca grindina de la Bucureşti, nu-i ardea să urmărească interminabila capodoperă.

Se ţinea bine, e adevărat, dar în încordarea ce şi-o impusese, eu ghiceam tot neastîmpărul care-l frămînta. Din cînd în cînd, se uita la mine, cu ochi de martir, se uita la plafonul lojii, la candelabre, îşi petrecea degetul pe subt guler, ca şi cum ar fi vrut să potolească opresiunea ce-i tortura arterele.

Ofta, fără să dea drumul oftatului; îi vedeam, numai, palpitarea nărilor şi ritmul pieptului, care se lăsa şi se ridica, subt cămaşa scrobită, cu mici romburi reliefate.

În pauză, el mărturisi celor două doamne cari urmăreau spectacolul cu religiozitate că Wagner e un tip profund şi cerebral, care zguduie intelectul şi că el, simplu tenor de operetă, se simte foarte mic faţă de titan.

Amabile şi sincere, Wini şi Inga protestau. Ele se arătau cucerite de farmecul latino-slav, de temperamentul românilor, cari au dat Operei şi Burgtheatrului vienez artişti de mare valoare. Cît despre operetă, spuneau că nu există genuri inferioare. În muzica uşoară, fără pretenţii, sînt elemente de graţie, de vervă, de sensibilitate, pe cari constructorii de lucrări greoaie, nebuloase, ale ţărilor nordice, nu le pot atinge. Ne-au vorbit de valsurile lui Beethoven, de *scherzo*-urile lui

Richard Strauss, care în *Burghezul gentilom* sau în *Cavalerul Rozelor* sau în baletul *Frișca,* a scris atîtea pagini melodioase, la îndemîna oricui.

Iată două femei cari puteau vorbi altceva decît toalete și cancanuri; cărora nu era nevoie să le faci necontenit curte și cari nu erau preocupate să placă. Și totuși, vorbind lucruri serioase, erau atît de feminine și de suave, încît le ascultai ca pe muzica însăși, urmărindu-le atitudinile pline de naturală distincție. Un singur moment nu le-am surprins o notă comună, un gest dizgrațios, o enervare, o uitare de sine, o stridență.

Femeile orientale, oricît ar fi de bine născute, oricîtă educație ar fi primit, își dau numaidecît în petec, fie printr-o exclamație familiară, fie printr-o ținută neglijentă, fie printr-o exagerată preocupare de distincție. Wini și Inga erau odihnitoare prin lipsa oricărui artificiu, prin seninătatea lor, dusă pînă la naivitate. Contactul cu aceste dulci ființe mă transforma și mă făcea mai puțin aspru, mă împăca, mă liniștea, îmi dădea un calm și-o siguranță, un sentiment de indulgență față de alții și de optimism pentru mine însumi, cari îmi făceau mult bine.

Fără să-i împărtășesc impresiile, fără ca Narcis să-mi fi spus ceva, simțeam, în același timp, amîndoi, cît ne-a lipsit nouă un asemenea mediu, o atmosferă prielnică dezvoltării sufletești și intelectuale, educației noastre, putinței de a privi lumea și viața cu mai multă seriozitate și, în același timp, cu mai puține griji. Ca și noi, o mulțime de firi aparte, entuziasmate de un gînd frumos, de preocupări aeriene, duceau și duc la București, o viață sufletească foarte săracă, într-o societate amabilă, dar superficială, grăbită, zeflemistă și-n care numai omul cu situație politică sau cu mulți bani, suscită interesul.

Ce carieră ar fi făcut Narcis, dezvoltîndu-se într-un mediu civilizat, cu mai multă înțelegere pentru artă și pentru vis, cu mai multe posibilități de-a ieși din veșnic reînnoita sărăcie!... Avea un gust înnăscut al senzațiilor rafinate, al luxului, al ascensiunei. Făcut să trăiască într-o lume aleasă, posedînd însușiri cari îl îndreptățeau să troneze în capitalele Apusului, el era nevoit să joace în grădinile de vară ale Bucureștilor sau pe scene mizerabile în provincie, în turneuri sărăcăcioase, îmbrăcîndu-se în cabine de scîndură, pe frig,

forțîndu-și vocea, exagerîndu-și jocul, ca să placă unui vulg pretențios.

Oare nu se gîndea și el la toate aceste lucruri, coborînd, împreună cu cele două frumoase și elegante doamne, monumentala scară a Operei Mari din Viena? Fără îndoială, acea preocupare ce-i brăzda, vertical, fruntea, nu era decît planul de-a rupe cu viața de pîn-acum și de-a începe o nouă existență în altă țară, departe, alături de-o femeie care-l adora și care era gata să facă, pentru el, orice sacrificiu. Estetul din mine îl înțelegea și-l aproba. Dar eram dublat de administratorul trupei din București și acesta se pregătea să ia ofensiva, retezînd brusc, orice veleități de plecare... „Prea tîrziu!" iată supremul argument, implacabila sentință cu care era să-l execut imediat.

Dar, spre marea mea mirare și, în același timp spre satisfacția mea desăvîrșită, Narcis îmi spuse, într-un mare gest de renunțare:

— Nu pot, dragă, nu pot!... O fi frumos acolo, or fi mulți dolari, dar ce vrei?... Numai la gîndul să mă duc peste Ocean, printre străini, departe de-ai mei, mă cutremur. Sînt legat de țară, de Buzăul meu, de Bucureștii cari mi-au dat atîtea succese, de provincia care mă așteaptă, mă sărbătorește!... La mine-n țară sînt cineva; acolo, voi fi un străin ca oricare altul, un tenor de operetă care poate să placă sau să nu placă. Eu dacă n-aud pe românește: „Bravo, Narcis!" sau „Uite-l pe Narcis!" nu mi se pare că trăiesc... Și-apoi, nu sînt singur pe lumea asta... am și eu obligații... familie... căsnicie... Nu pot să mă smulg așa... dintr-o dată...

— O să vorbim asta mai tîrziu! i-am răspuns eu, bănuind că-mi întinde o cursă. Nu puteam să cred că a renunțat așa de repede.

Într-adevăr, abia ne instalasem la masa restaurantului din dreapta Operei, abia gustase primul pahar de vin și valul de descurajare îi trecu repede.

Se înveseli, deveni optimist, își freca mîinile și vorbea iar de plecare și de triumfuri în capitale necunoscute.

Poate și decorurile sombre, muzica grea a *Crepusculului Zeilor,* îl copleșiseră atîta. Acum, orchestra zglobie a restaurantului îi schimba gîndurile, iar vinul auriu din paharele verzi cu picior înalt, îl predispunea la optimistă reverie, îi evoca orizonturi depărtate, îi deschidea perspectivele unor

cuceriri visate de atîtea ori... Wini îi aplauda hotărîrile şi făcea planuri de luptă. Aveam impresia că atît el, cît şi frumoasa canadiană îşi pierduseră puţin capul şi trăiau în himere. Îşi scrîntiseră viaţa normală, se paralizau unul pe cellalt.

Era o copilărie, o nebunie să se mai prelungească această idilă, care dăduse tot ce putea da.

Nu spuneam cu voce tare lucrurile acestea, dar repetam, în mintea mea, ceea ce-i mai spusesem de cîteva ori, ceea ce urma să-i spun, răspicat şi definitiv, la ieşirea din restaurant. În vreme ce ei îşi depănau visurile, eu recapitulam vehement, în mine însumi, ceea ce trebuia bine ştiut, odată pentru totdeauna. Gluma trebuia să se sfrîşească un minut mai devreme.

Noi veniserăm la Viena să vedem cît mai mult teatru, să cumpărăm costume şi recuzite ; şi mai ales, să găsim cîteva operete de succes, pentru stagiunea de vară. Nu rezolvaserăm pînă-acum, definitiv, nimic din toate astea. Arhanghelul îşi dăruia toată vremea şi — ceea ce era mai trist — toţi banii idilei cu americanca.

Ne petreceam nopţile în localurile cele mai elegante, consumînd numai lucruri scumpe. În fiecare dimineaţă, tenorul trimitea partenerei florile cele mai rare, cînd vitrinele şi grădinile erau pline de trandafiri superbi şi ieftini : o ţinea numai în orhidee, cari costau o avere.

— Ce faci, domnule, ai înnebunit ? Unde-o să ajungem cu risipa asta ? Pe onoarea mea, parc-ai pierdut mintile !

— Lasă, şefule, să vadă şi americanii ce este boierul român. Doar nu vrei să afle ce săraci sîntem şi să-şi facă o impresie proastă de noi ? Se poate ?

Iată discuţiile noastre...

La rîndul ei, Winifred era consumată atîta de iubirea pentru Narcis, căruia îi consacra cele mai multe ore ale zilei şi ale nopţii, cît şi de-un gînd chinuitor, o preocupare pe cari i-o ghiceam din cînd în cînd în ochii abătuţi, în anumite atitudini de îngrijorare, în nervozitatea mîinilor şi-n surîsul de complezenţă pe care-l compunea, cînd o surprindeam visătoare, îndepărtată.

Din unele fraze aruncate de buna ei prietenă, înţelesei că Wini trecea un moment de criză sufletească şi că îşi neglija multe interese şi obligaţii, prin această idilă neprevăzută, care o absorbea total.

Inga o mustra cu blîndeţe, o sfătuia să nu se rezeme atîta de umerii lui în public, să nu-i caute mîinile, să nu se apropie atîta de el, să nu-l privească aşa de intens, cînd ciocneau paharul, ca să nu atragă atenţia celorlalţi clienţi ai restaurantelor, unde se puteau afla şi persoane cunoscute. Mie, lucrul acesta mi-era absolut indiferent. Ceea ce mă plictisea era situaţia noastră la Viena.

O telegramă-ultimatum, venită chiar în acea zi de la Cleonia, ne ameninţa cu grabnica descălecare a femeii cu ghiozdan la Viena. Compania era îngrijorată. Vremea se anunţa frumoasă la Bucureşti, stagiunea trebuia deschisă şi primul tenor nu dădea semne de viaţă, nu trimetea partiturile, materialul, costumele pentru cari venise în metropolă, şi obiectele de recuzită, ai căror bani începeau să fie cheltuiţi, acum, căci cei 50 000 lei, luaţi prin amanetarea inelului, se duseseră pe flori şi pe ospeţe.

Cu dînsul nu mai era de vorbit. Winifred îi dăruise un ac de cravată de mare valoare — şi lucrul acesta mă dezarmase complect pe mine : nu puteam să-i mai reproşez că „se ruinează", pentru o femeie, care, la urma-urmei, putea să fie o aventurieră sau o spioană.

De altfel, nu odată, frumoasa Winifred se oferise să ne plătească nota la restaurant, ceea ce Narcis refuza, roşind.

Eu însumi, oricît aş aprecia un prînz bun, a cărui cheltuială o suportă altul, prefer să mănînc un corn uscat sau o sută de grame de mezeluri, pe stradă, trăgînd bucăţi de pîine dintr-un buzunar şi felii de şuncă din celălalt, fluierînd cînd se apropie cineva şi se uită la mine mai lung — decît să-mi plătească masa o femeie, fie dînsa canadiană şi milionară.

Orcît aş avea ca preocupare capitală să mă dezbăr de moştenirile Orientului, la această orientală tradiţie nu puteam renunţa în ruptul capului şi nu voi renunţa pînă la sfîrşitul zilelor mele. Sînt un avar demn. V-am spus de la începutul acestei povestiri că avariţia e un sentiment onest. Elementul de cupiditate lipsind, lipsa de demnitate se exclude ea însăşi.

Acestea fiind mărturisite, pot adăuga, totuşi, că ne era greu să refuzăm unele invitaţii la contesă acasă. Ce folos, însă, că economia unui supeu ne costa îndoit, căci Narcis

nu se ducea niciodată cu mîna goală în palatul de lîngă Wotivkirke.

Desigur, am petrecut acolo seri neuitate. Lachei galonați ne deschideau ușa, subrete nostime ne serveau. După-masă, veneau și doi-trei invitați. Făceam muzică. Narcis, acompaniat la pian de blonda amfitrioană, cînta romanțe pasionate, fragmente din operetele celebre. Winifred îl contempla, extaziată, dintr-un fotoliu adînc, iar eu stam pe ghimpi la gîndul tuturor soliștilor, coriștilor, orchestranților și figuranților cari ne așteptau și ne blestemau în momentele acelea, în fața unui șvarț neplătit, la Terasa „Otteteleșanu".

Recunoșteam că orele petrecute în compania celor două frumoase femei erau o binecuvîntare și pentru mine însumi, un repaos înflorit, pentru care eram să le fiu toată viața recunoscător, dar asemeni eroilor de epopei celebre, simțeam zbătîndu-se în mine două suflete : binele și răul, plăcerea și datoria. Viața nu e un roman frumos iar plăcerea dusă prea departe e pedepsită chiar în cărți.

Toate acestea mi le spuneam după reprezentația *Crepusculului Zeilor*, la restaurantul din dreapta Operei. Recapitulam, în vreme ce Narcis bea șampanie și închina pentru dragostea lui eternă și-n sănătatea bunei noastre surori, Inga von Wundernacht.

Cum toate au sfîrșit, luă capăt, cam pe la 2 dimineața, și acel supeu încîntător.

Wini și prietena ei se urcară într-un taximetru, iar noi o luarăm pe jos, pe Ring, îndreptîndu-ne nu spre casă, ci spre Parcul Popular și primărie, ca să mai urmărim, parcă, pe cele două femei, în drumul spre locuința lor, să le adulmecăm prezența în aerul nopții. Cerul era de ametist, cu toate că luna plină încerca să-l tulbure cu undele ei albicioase. Puternic luminate de raza selenară, teatrul imperial mi se părea esplanada de la Elsenor iar statuile din fața primăriei întruchipau tot atîtea spectre ale bătrînului Hamlet.

În parcul primăriei parcă ședea să prindă ființă, pornind spre noi ca pădurea din Macbeth, copaci de toate speciile, de toate formele, de toate dimensiunile, cu frunze de toate culorile... În legănarea unui vînt ușor, în fantasmagoria lunară, această oștire părea că se apropie și se depărtează de noi, ca o amenințare și ca un regret.

Toate parfumurile dealurilor cari înconjoară Viena înecau văzduhul, dominate de mireasma fînului și a acelei plante aromatice, din fundul pădurilor, numită *Waldmeister*.

Pe o bancă, rezemați de un grilaj, adăpostiți de umbra unui cavaler de piatră, îndrăgostiții nu se mai îndurau să plece, cu toate că zorile nu erau departe. Ametistul zărilor nu era un crainic al aurorei ?

Era o noapte lirică, în care stelele roiau, privighetorile cîntau, frunzele susurau, florile îmbălsămau, havuzurile picurau mărgăritare, și-n a cărei perfectă armonie, numai eu alcătuiam nota stridentă. Un croncănit de corb într-o livadă a paradisului. Dar trebuia să-mi duc calvarul pînă la capăt ; omul administrativ trebuia să învingă estetul din mine. În acea intensă noapte de iunie, sufletul ne era greu de atîta frumusețe. Toate sentimentele divine din om se ridicau la potențe maxime. Mi-era greu să încep o discuție penibilă, atîția serafimi treceau în azur și-atîta aeriană poezie circulau în spațiu. Tăceam și eu, tăcea și Narcis. Notă discordantă în acel univers feeric. Mă temeam să încep o plicticoasă răfuială. Iar lui Narcis îi era și mai greu să dea drumul lirismului de care simțeam că vibrează întregu-i suflet, față de un om care-l pîndea cu întrebări și mustrări de judecător.

O exclamație mi-a scăpat de pe buze, o reflecție fără voia mea :

— Ce noapte frumoasă !

— Parcă visez ! șopti Narcis.

Apoi, cu șoapte cari creșteau și, pe nesimțite, se transformau într-un elan :

— E prea frumoasă noaptea asta. Ție nu-ți apasă inima ? Mie mi-o strivește. Marile frumuseți sînt greu de suportat. Ai vrea să se sfîrșească numaidecît sau, dacă nu, să nu se sfîrșească niciodată. Am mai simțit lucru ăsta o dată, la Paris. Era un amurg de septembrie în Parcul Tuileries. Treceam prin fața statuei lui Gambetta, mă apropiasem de Caroussel și, deodată, am dat ochii cu peisagiul... În fund de tot, Arcul de Triumf, iar lîngă mine, partere de flori, multe și de toate culorile, dominate de gladiole roșii, bine împlinite. Iarba era verde, tînără, proaspătă, parcă atunci răsărise din pămînt. Poate mi se părea așa fiindcă frunzele copacilor ofileau, rugineau. Aerul vibra ușor, ca și cum

s-ar fi descompus. Statuile palpitau și ele, ușoare, întrăripate, gata să sară de pe piedestale. Iar între mine și Arcul de Triumf, Piața Concordiei și, ca un pod care urcă la cer, Cîmpiile Elyzee, cu mii de automobile ale căror geamuri licăreau în bătaia soarelui.

Cerul tot era încins de focul roz al amurgului. Un incendiu uriaș, cu vîlvătăi halucinante. Era prea frumos. Mă durea inima. Ochii și sufletul nostru sînt prea sărace ca să poată suporta atîta strălucitoare bogăție. Eram întins ca un arc, ca o strună gata să plesnească. Aș fi vrut să am zece inimi, o sută de suflete, o mie de perechi de ochi, să le trimet pretutindeni, dincolo de Étoile, unde mi se părea că se sfîrșește pămîntul, să cercetez toate ramurile din preajma mea, pline de umbră, de răcoare și de parfumuri, toate băncile de piatră sculptată, urnele cu reliefuri înflorite și aleile pline de mister și de ispite, ale parcului acoperit de-o brumă aurie... Aș fi vrut ca sufletul meu multiplu să se reverse la dreapta mea, pe rue de Rivoli, care își aprindea lungul șir de lumini, supt arcade și la stînga mea, pe Sena, paralela, care se umplea de lacuri violete și de insule albastre... să lunece pe Piața Concordiei, unde apele țîșneau din boturi de delfin și cădeau pe sînii naiadelor, în cascade irizate de un curcubeu nocturn. Ochii mei și sufletele mele eu le trimiteam mai departe, spre Turnul Eiffel și Trocadero, care își profilau dantelele negre pe atlazul vioriu, tot mai închis, al amurgului. Îmi venea să îmbrățișez pe toți trecătorii... Eram îndrăgostit de toate femeile cari se pierdeau pe aleile Tuileriilor și plîngeam pe toți prietenii morți, cari nu se mai puteau bucura de-această mare biruință a vieții.

Aș fi vrut să fiu foarte bogat, să dau tuturor în jurul meu : aș fi vrut să fiu foarte sărac, să n-am nimic, ca să mă bucur total de această revărsare a cerului pe pămînt, să mă bucur de-o bogăție unică, supremă, ca de singura mea bogăție. Aș fi vrut — oh, mai ales asta aș fi vrut — să fiu cu cincisprezece ani mai tînăr, așa cum aș dori acum să am douăzeci de ani... să fiu liber... s-o iau de la capăt... să nu mă mai despart de noaptea asta azurie... să nu se mai sfîrșească niciodată noaptea asta fără de pereche... Și-aș mai vrea să fie și dînsa, aici, cu mine... Să ne-mbătăm de aerul acesta proaspăt, îmbălsămat ca un vin vechi, care se prelinge din ramură în ramură, din stea în stea și se revarsă din urnele

purtate de zefir. Nu știu ce vei fi simțind tu în noaptea asta, dar mie, mi se pare că mă topesc în ea... că-mi curge în sînge ca un fluid magic, ca un roi de planete... Am impresia că tot sîngele meu acuma, e plin de lună albastră și de parfumul migdalilor. Simți cum miroase a migdal, a fîn cosit, a *Waldmeister*, peste tot ?

Nu m-am simțit niciodată atît de vaporos, atît de serafic și lucrul acesta mi se pare foarte ciudat... Nu e felul meu așa... De cîteva zile sînt schimbat. Nu e numai dragostea. Am mai iubit și altădată. E dragostea mea de azi, dar mai este și Viena. Orașul ăsta te face alt om. De cum ai intrat, te dezarmează cu un surîs. Fiindcă aici n-ai nevoie de nici o armă. Îți ajunge inima. Alte orașe : Parisul, de plidă, sînt mai mari, mai bogate în frumuseți. Dar la Paris, după o zidouă de beție, te trezești și intri într-o luciditate mai tristă decum ți-e felul. Parcă l-ai fi părăsit ieri. Toate constrîngerile, toate amenințările, toate sforțările de ieri, au reînviat. Lupta reîncepe. Parisul e ostil... Această permanentă ostilitate îți face o altă ființă, te întărește... simți că ești mai puternic și mai inteligent decît ieri.

Dar la Viena n-ai nevoie să fii mai puternic. Nu-ți cere nimeni să te lupți, să te încordezi. Trăiești cu stelele, cu luna, cu muzica și cu parcurile înflorite. Iubești. Iubesc. Numai aici puteam să întîlnesc pe Wini și să mi se dea cum mi s-a dat. Iubesc cum n-am iubit niciodată. Sînt fericit cum n-am fost niciodată. Niciodată n-am fost mai nefericit...

Extazul lui Narcis continua, fără cuvinte. Își lăsase capul pe spate și respira cu nările larg deschise, cu pieptul umflat de atîta inimă. Fruntea îi lucea mat, în lumina nopții. Era frumos și inspirat ca într-o icoană.

Am impresia că eu însumi, dacă m-aș fi putut contempla, în momentul acela, eram frumos, fără să fiu inspirat. Acea noapte grea de atîta frumusețe nu-mi era insuportabilă cum spunea prietenul meu că sînt marile frumuseți, îmi era, însă foarte plăcută. Găsesc și eu că Viena e un oraș plin de farmec, dar cum îmi evocă, personal, o tinerețe tristă, plină de privațiuni și de vise nerealizate, oricîtă lumină de lună i-ar scălda monumentele, aprinzînd fantome de-argint pe acoperișe, nu va trezi în mine sentimente neobișnuite. Va dezvolta, cel mult, demonul avariției, care mă stăpînește acolo mai mult ca-n orice altă metropolă.

Socotind că făcusem destul credit lui Narcis, că-i savurasem îndeajuns criza de lirism, simțindu-l oarecum extenuat de acest elan, cum fusese și deunăzi la Grinzing, după ce cîntase cu muzicanții restaurantului, găsii că e momentul să intru în acțiune.

În jurul meu, însă, erau dezlănțuite atîtea elemente poetice, încît mă simțeam prea singur. Aș fi fost învins după primul atac.

M-am gîndit să-mi iau un aliat, să mă pun sub scutul puternic al unei Walkirii care era departe, dar a cărei forță magică străbate spațiile cu fluide irezistibile. M-am gîndit la femeia cu geantă. Evocarea Cleoniei întristă, deodată, atmosfera. Nici nu-i pronunțasem numele și luna se ascunse după un nor, privighetorile tăcură și un automobil de piață stropi noaptea cu emanațiuni de benzină și înecă parfumul de migdal. Simțind fatidica prezență, Narcis reveni și el la realitate. O aștepta, palid și zîmbea, ca să nu scrîșnească din dinți.

— Ce zici de telegrama Cleoniei ? i-am aruncat eu, matinal și răcoritor.

— Ignor totalmente ! răspunse Narcis, pedant.

Lupta era declarată. Fiecare pe baricade. Mai pedant decît el, căutînd fraze cît mai lungi, expresii cît mai alambicate, am continuat lent :

— Dacă ignori totalmente, dă-mi voie să-ți împrospătez suvenirea, comunicîndu-ți că astăzi pe înserat, la sosirea noastră la hotelul din Mariahilferstrase, unde trebuia să ne punem în frac pentru a asista în mod decent la repezentațiunea *Götterdämerung*-ului de Richard Wagner, portarul ți-a înmînat o depeșă albastră, prin care doamna Cleonia Teodorescu-Narcis, directoarea noastră, îți punea în vedere că dacă pînă poimîine 9 iunie, înainte de miezul nopții, nu sîntem la București, domnia-sa se va urca în primul expres și va descinde la Viena, la același hotel din Mariahilferstrasse, care ne ospitalizează pe noi.

— Călătorie sprîncenată !

— Nu e o soluție.

— Dă-mi dumneata soluția.

— Să spui bun rămas iubirei trecătoare, să spui „bine te-am găsit, iubita mea soție, scumpul meu București, bine v-am găsit !"

— Asta s-o faci dumneata și să i-o spui moașei dumitale, în lipsă de soacră ! îmi răspunse Narcis.

Apoi, violent :

— Cum o să-mi stric eu cariera, domnule ?

— Ce carieră ?

— Din America !

— Unde ?

— În Canada, la Monreal !

— A-ha ! Spune așa, frate. Ignoram totalmente ! Și cînd plecăm în Canada ?

— Zilele astea !

— Ai semnat angajamentul ?

— Nu încă.

— Ai vreo propunere ?

— Desigur !

— De la cine ?

— De la Wini.

— În ce calitate ?

— Nu e ea nevasta celui mai mare acționar al Operei ?

— Să văd contractul.

— Cum, domnule, o să fac contractul cu o femeie ?

— Atunci cu cine ?

— Ia nu mă plictisi, domnule ! Eu plec în America și pace. Vii și tu cu mine. Nu te las nici mort !

— Bine, omule, cu ce bani ne ducem, cu ce ne întoarcem, dacă nu găsești angajament ? !

— Uite, frate, la asta nu mă gîndisem. Găsim noi, lasă !

— Da' cu parcul ce facem ? Ne așteaptă oamenii la București !

— Ce, dacă mor eu, o să moară opereta în țara românească ? Dă telegramă că sînt bolnav... Eu vreau să-mi fac carieră... N-o să mă îngrop pe malurile Dîmboviței !

— Dacă dau telegramă că ești bolnav, grăbim cu douăzeci și patru de ore sosirea patroanei...

— Ai vorbit ca din carte ! Știi ce ? Dă o telegramă că sosim la București poimîine la 9 iunie înainte de miezul nopții...

— În cazul ăsta trebuie să plecăm mîine ?

— Cine ți-a spus ? Nu plecăm deloc, îngere. Dar o fixăm locului pe Cleonia. Am cîștigat trei zile. Ce nu face omul în trei zile ?

— Asemenea telegramă s-o dai dumneata, domnul meu, fiindcă eu nu sînt obișnuit să mint, mai ales pe sîrmă.

— Foarte bine. Dau eu o asemenea telegramă !

— Domnul meu, nu accept nici această soluțiune. Depeșa dumitale va fi însoțită de alta, a mea, prin care voi înștiința pe doamna Cleonia Theodorescu-Narcis că nu-mi iau nici o obligație privitoare la sosirea noastră poimîine 9 iunie, înainte de miezul nopței.

— De ce vrei să-mi faci una ca asta, îngere ?

— Fiindcă nu vreau să-mi găsesc beleaua cu patroana.

— Laș.

— Mersi.

— N-ai pentru ce. Te avertizez, pentru ultima oară, că plec în Canada.

— Parcă spuneai că n-ai putea trăi acolo, că ți-e dor de București, de Buzău, de provincie... Cum rămîne cu trupa mixtă care voiai s-o faci cu ungurii, în Ardeal ?

— A se slăbi ! Le fac eu pe toate cînd m-oi întoarce cu milioane, din America.

— O să ți le dea milioanele „Prințesa Dolarilor" !

(Pe Winifred spre marea lui indignare eu o numeam uneori, în ironie „Prințesa Dolarilor".)

— Cu dumneata am sfîrșit ! încheie el, scurt.

Apoi începu să fluiere, arii pline de patimă, sau de melancolie. Gîndurile îi erau departe,

Apoi deodată :

— Așa sînteți voi ratații ! Molipsiți și pe alții !

— Da' de ce mă faci ratat ?

— Vrei să spui că nu este adevărat ?

— Explică-mi și mie ce este un ratat și-am să văd dacă sînt un ratat. Ratat e colonelul care vrea s-ajungă general și n-ajunge, nu e sergentul-major care se mulțumește să fie sergent-major toată viața.

— Vrei să spui că ești mulțumit cu situația actuală ?... Sergent-major ?

— Mă privește. Deocamdată, aș fi foarte mulțumit dacă m-aș vedea la București.

— O să te vezi și acolo. N-avea grijă. Dar fără mine !

— Pot să comunic lucrul acesta doamnei Cleonia Theodorescu-Narcis ?

— Ce lucru ?

— Că pleci în America și că eu sosesc imediat la București ?

Narcis nu-mi răspunse. Îl simțeam contrariat, enervat, exasperat pînă la lacrimi de aceste întrebări ale mele, de cleștele acesta inchizitorial, de atitudinea judecătorului de instrucție în care mă improvizasem. Începeam să-l învinge. Continuai :

— Cunosc eu un birou de poștă care e deschis și noaptea. Mergem să dăm telegrama.

Narcis nu se mai putea ține. Izbucni în plîns ca un copil, își ascunse fața-n palme.

— Lasă-mă... Nu mă mai chinui și tu... Ce ți-am făcut ?...

Pieptul i se zguduia... Mersesem prea departe, recunoșteam. Bietul băiat se rezimase de un felinar, cu fruntea-n mîini. Îi vedeam umerii cari i se cutremurau. Am dat și eu din umeri, resemnat. Nu era nimic de făcut cu el. Trebuia să vorbesc cu Wini. Femeile au uneori mai multă minte. Deocamdată, să-l duc la hotel. Răcoarea zorilor ne gonea ca pe bătrînul Hamlet, în noaptea spovedaniei... Părăsirăm esplanada de la Elsenor, statuile... O luarăm spre Parlament, cu fațada lui de templu grec. Undeva cînta un cocoș. Ați auzit vreodată cucurigu într-o metropolă, printre palate de piatră ? E ceva comic și neverosimil. Cauți cu ochii claia de fîn... șura... decorul matinal și campestru al unui cîntec de cocoș și dai de monumente. Era ceva strident și ridicol și-n situația noastră, în nehotărîrea lui Narcis, în rolul penibil pe care mi-l asumasem și din care nu puteam ieși, fără o victorie. Ratat. Iată impresia finală a acelei zile grele, care se încheia la patru dimineața, în al șaptelea etaj al hotelului unde nu puteam s-adorm. Odăița aceea am botezat-o, mai tîrziu, mansarda insomniilor. Ratat. Poate c-avea dreptate. Să nu proclamăm pe nimeni ratat înainte de-a fi murit. Desigur. Dar cu asemenea teorii, nu trebuie proclamat ratat nici chiar un defunct, fiindcă opera lui ar putea avea un succes postum, adevărurile pe care le-a predicat ar putea triumfa în decursul cîtorva secole. Mă întreb, însă dacă un cîntăreț care a murit fără voce are șansa să se realizeze după deznodămîntul final ?

Ratat. Cuvîntul acesta impertinent, cu țăcăneala te-urilor sale, cu haosul vocalelor sale deschise, îmi ciocănea fruntea

și făcea ocolul ochilor cari mă dureau. De ce eram un ratat și ce legătură avea destinul meu cu povestea lui ? Poate că Narcis a vrut să înțeleagă prin ratat un om pesimist, descurajator. El n-are noțiunea exactă a cuvintelor și folosește unele în locul altora. În orce caz, problema insuccesului meu în viață, mi-o puneam foarte serios, în acele zori de iunie, pe cari le străpungea, în dreptul Parlamentului austriac un cocoș dezrădăcinat.

Mi se mai spusese lucrul acesta, odată, în sala de marmoră a Hotelului „Bulevard", din București, la sărbătorirea unui actor bătrîn. Am vorbit ultimul, ridicînd paharul în pomenirea actorilor morți, cari n-au avut parte de asemenea festivități. Era un moment emoționant. Toată lumea s-a ridicat în picioare, în zăngănit de furculițe, în ciocniri de farfurii și-n zgomot de scaune deplasate. Ceva grăbit, ritmic și eroic, ca o zi de mobilizare generală.

— Astea sînt procedeuri de ratat ! a spus lîngă mine un reporter, care băga de seamă a treia oară că, la banchete, iau cuvîntul cel din urmă și ridic asistența în picioare, fie închinînd pentru personalități auguste, fie cerînd clipe de reculegere pentru morți.

Probabil, acel ziarist voia să înțeleagă prin „procedeuri de ratat", răzbunarea unui om care nu e sărbătorit niciodată și care, prin evocări inoportune, strică digestia convivilor, deranjîndu-i în momente favorabile, dîndu-și senzația că e un dictator, la al cărui ordin două sute de personalități se ridică dintr-o dată în picioare.

Poate că acel ziarist nu se înșela, dar nu dădeam lui Narcis, pentru care făcusem atîtea sacrificii, dreptul de a mă disprețui. El singur mi-a mărturisit, nu o dată, că nu știe ce s-ar fi făcut fără mine. Îl însoțeam pretutindeni, devenisem umbra lui. Îmi irosisem orice personalitate, ca s-o conserv, ca s-o măresc pe-a lui. Prestigiul de critic muzical mi-l pierdusem lăudîndu-i actorii. Îi jertfisem pînă și căminul meu conjugal, ca să-l știu fericit și el mă considera un om sfîrșit, un ciumat, care molipsește pe alții.

Frumoasă recompensă pentru tot ce făcusem pentru el, pentru toate privațiunile și elanurile ce i le-am consacarat... Ingratitudinea omenească față de generozitatea mea, soarta mea nedreaptă, evocările tuturor loviturilor primite de atîția ani, de la atîția inși, îmi veneau în minte, le simțeam udate

de lacrimi enorme... Și aceste lacrimi nu-mi curgeau pe obraz, ci pe inimă. Le simțeam, amare și grele, pe inima mea care se strîngea la fiecare nouă picătură și mă durea plăcut.

Această însîngerată, dar voluptuoasă milă de mine însumi s-ar fi agravat, dacă, într-un moment de luciditate, de scuturare a moștenirilor părintești, nu mi-aș fi adus aminte că majoritatea membrilor familiei mele suferă de mania de a se crede victime. Nu o dată m-am revoltat împotriva acestei maladive tendințe, mai ales a neamurilor dinspre partea mamei.

Vedeam toată procesiunea de mătuși, de unchi, o soră a mea mai mare, Anghelina, care a murit în opulență și pe însăși biata mama, le vedeam umblînd prin casă, vorbind singure, căinîndu-se.

Întreaga mea copilărie a fost plină de oftaturile rudelor care se credeau ființe superioare, neînțelese, nedreptățite.

Toți și toate erau împotriva lor ; ghinionul se ținea de ele ca un scai, lumea întreagă era un vast complot care să le împiedice realizarea.

— Of ! Of ! Cine m-o fi blestemat pe mine ? striga tanti Evghenia, dîndu-și pumni în cap.

Tanti Evghenia avea o frumoasă voce de contralto, cu muzicalitate și obsedante inflecțiuni nazale și totdeauna am regretat că n-a pus-o în slujba altui repertoriu.

— Ce rău am făcut eu pămîntului ? se bocea sora mea Anghelina, trăgîndu-se de păr după ce se convingea că e spionată. (Cînd nu simțea pe nimeni prin camerele vecine, se văieta mai rar.)

Iar, mama, singura care avea dreptul să se plîngă, fiindcă nici părinții ei, nici tata n-o prea alintaseră, vorbea numai de ei, cu dragoste și cu lacrămi, spunea că e mai bine să fie în cer, lîngă ei, decît să vadă ingratitudinea copiilor, pe cari degeaba i-ai crescut, sacrificîndu-te, fiindcă n-au milă de bătrînețele tale, fiindcă nu prețuiesc jertfa ta, tinerețea și viața pe care ți-ai prăpădit-o pentru ei.

Nu știu dacă am auzit vreodată o exclamație de bucurie, dacă am zărit în casa părintească un surîs de împăcare cu soarta pămîntească.

Repertoriul obișnuit erau fraze de calibrul acesta :

— Ce ți-am făcut eu Doamne-Dumnezeule, de mă chinuiești așa ?

— Îmi vine să-mi iau lumea în cap...

— Ce mai aştept eu, de nu mă spînzur odată ?

— Doamne, Doamne, de ce nu e gîrla mai aproape să mă duc să mă-nec ?

De sute de ori am auzit ieremiadele acestea, de sute de ori mi-am dat seama cît erau de nedrepte, de nemotivate şi m-am indignat ani întregi constatînd cum se înmulţeau, cum se agravau.

Se vede că boala e contagioasă, fiindcă, de la o vreme chiar bărbaţii din familia mea începură să pozeze în martiri.

E drept, nu se dădeau în spectacol, ca femeile, dar aveau zîmbete amare, suspine discrete, resemnate lăsări din umeri, menite să sublinieze situaţia lor de victime.

Toţi erau nişte îngeri, pe cari oamenii, împrejurările şi chiar obiectele, nu ştiau cum să-i mai persecute. Nu numai că nu vedeau nici un ajutor de la nimeni, săracii de ei, dar trebuiau să primească lovituri din toate părţile, prea multe pentru un singur om.

Se complăceau în aceste tragice reflecţii, ca într-o baie de dulce durere.

Dar eu nu făceam, oare acelaşi lucru, în zorile de iunie, într-un oraş străin ?

Nu trăiau în mine unchii, mătuşile, mama, soră mea Anghelina, cari îşi petrecuseră cea mai mare parte din viaţă plîngîndu-se lui Dumnezeu, ameninţînd cu sinuciderea şi otrăvindu-se unii pe alţii, cu recriminările superiorităţii lor nerecunoscute ?

Cînd mîncam pe stradă cornuri tari sau bucăţi de pîine cu mezeluri ieftine — fără să mă silească nimeni căci puteam să-mi plătesc o masă normală în orice restaurant — nu clătinam capul cu melancolie şi nu vorbeam cu mine însumi ?

— Uite cum am ajuns, uite cum sînt răsplătit, uite ce trebuie să fac, la vîrsta mea, cu inteligenţa mea, eu, care nu sînt o fiinţă banală... care aş avea o misiune pe lumea asta !

La ce bun să mai trăiesc ? Nu e mai bine să mă duc printre ai mei, acolo sus, unde e mai multă dreptate ?

Alţii stau la mese încărcate cu flori, în lux şi în societate, iar eu mănînc pe stradă, ca un vagabond, ca un cîine !

Expresia „ca un cîine" punea vîrf îndoielilor mele. Ochii mi se umpleau de lacrimi şi-mi părea rău că nu trece nici un cunoscut să mă vadă şi să mă compătimească, să denunţe posterităţii nedreptatea ce mi se făcea.

Recapitulînd, în mansarda hotelului de pe Mariahilfestrasse, aceste înclinări spre autocompasiune, moştenite, probabil, de la vreo bunică dinspre partea mamei, m-am scuturat cu energie şi mi-am interzis să iau, în proprii mei ochi, aspecte de mucenic. Am tăiat, brusc, firul gîndurilor cenuşii, toarse din caierul numit „mania persecuţiei". Mi-am adus aminte de toate binefacerile cu cari m-a hărăzit pronia cerească pînă azi. Îmi spuneam că lumea şi viaţa n-au fost în definitiv, atît de ticăloase cu mine. Într-o viguroasă reacţiune, mi-am smuls de pe frunte cununa martirului şi mi-am ordonat s-adorm. Cred c-am adormit în acelaşi moment cînd misteriosul personagiu care văcsuieşte ghetele prin hoteluri trecea prin faţa camerei mele, îmi depunea pantofii la uşă, se depărta pe coridor scandîndu-şi paşii în ritm de două silabe : *ra-tat ! ra-tat ! ra-tat !...*

I-o fi spus vdeodată cineva acelui personagiu misterios că e un ratat ?

*

A doua zi, Narcis trimise „patroanei" o telegramă prin care o anunţa că vom pleca la Berlin, unde ni s-a propus o afacere admirabilă : aceleaşi decoruri, costume şi material muzical pentru operetele de cari aveam nevoie, ni se ofereau pe jumătate preţ. Urma să stăm în capitala Germaniei numai cîteva zile, apoi intram în ţară prin Polonia.

„Continuaţi repetiţiile. Scrisoare urmează", încheia ingenioasa depeşă a lui Narcis, care cîştiga, astfel, cîteva zile de libertate la Viena, fără ameninţarea de a se pomeni acolo cu brava Cleonia.

— Mă faci complicele unei minciuni intolerabile ! i-am spus.

— Acceptă, scumpe maestre, n-ar fi prima din viaţa excelenţei-tale !

— Accept, dar cu o condiţie : la dejun, vreau să-i spun cîteva cuvinte lui Wini, între patru ochi.

— S-a făcut, scumpe maestre ; poţi, chiar, să-i faci şi o declaraţiune !...

La dejun, între patru ochi, am împărtășit frumoasei canadiene frămîntările mele din ultimele zile, rugînd-o să ia dînsa o hotărîre energică, fiindcă Narcis nu știa pe ce lume trăiește.

Wini mă privi uimită, cu ochii larg deschiși, și-mi răspunse, cu adorabilul ei accent englezesc :

— De ce ? Sîntem foarte bine așa cum sîntem... Abia ne-am întîlnit... Ne căutam cu Silvio de atîta vreme, și acum, cînd ne-am găsit, să ne grăbim, să ne pierdem ?

„A înnebunit și asta !" mă gîndii, hotărîndu-mă să mă explic cu prietena ei, atît de bună și de cuminte, contesa Inga von Wundernacht.

Ne aflam la dînsa, împreună cu cîțiva oaspeți de ocazie, profesori de muzică, doamne din soicetatea vieneză — și mă rugai de amfitrioană să-mi acorde cîteva minute.

— Stimată doamnă, nu găsiți și dv. că povestea prietenilor noștri se cam lungește, că și-au încurcat fiecare viața celuilalt ? C-ar trebui lămurit, odată ?

Insistai :

— Vă rog să mă iertați că intru în amănunte, atît de prozaice, dar trebuie să vă spun că noi sîntem oameni foarte ocupați, n-avem venituri, trăim din munca noastră ; la București ne așteaptă o trupă întreagă ; nu mai putem sta la Viena. Trebuie să ne întoarcem acasă.

— Era vorba ca domnul Narcis să se angajeze la Opera din Montreal.

— Era vorba, dar pîn-acum nu s-a făcut nimic. N-are nici contractul, n-are nici banii cu care să se ducă pînă-n Canada... Noi am venit la Viena cu un buget limitat..., Nu mai putem rămîne în asemenea condiții...

— Ai dreptate. Am să vorbesc cu Wini. Prietena mea e foarte aprinsă, a uitat multe îndatoriri, vorbește de despărțire... Asta nu se poate.

Soțul ei, este un om foarte bogat, care o adoră, o răsfață. N-are să-i reproșeze nimic : nu poate să-l părăsească. Îi dă toată libertatea, îi împlinește toate capriciile, toate fanteziile !... Îți făgăduiesc c-am să-i vorbesc chiar noaptea asta ! Trebuie lămurit într-un fel sau altul, cît de curînd ; ai perfectă dreptate.

Răsuflai ușurat. Pînă mîine, era să avem înștiințarea de ruptură, căci nu se putea altfel, oricît m-ar fi asigurat

prietenul meu că e mai îndrăgostit decît oricînd, că Wini îl iubește frenetic, definitiv.

Ne luarăm noapte-bună, urmînd ca a doua zi să dejunăm la „Grad-Hotel".

Ea trecut de mizul nopții.

Pe cînd coboram scara, luminată brusc, prin intrarea cuiva, de jos, Narcis îmi mărturisi că s-a hotărît să divorțeze, să lase trupă, carieră și țară, și să-și încerce norocul dincolo de Ocean, însurîndu-se, apoi cu Wini, de care îi era imposibil să se mai despartă.

Îmi spunea că e convins de marea iubire a americanei de entuziasmul ei pentru dorita viață nouă... Coboram, încet, treaptă cu treaptă, în vreme ce persoana care venea urca, tot atît de încet, călcînd ușor, pe covorul roșu, ros, al scării de marmoră.

Cel care venea era un domn, al cărui clac și a cărui capă noi o vedeam de sus, subt balustrada care se răsucea ca un melc, în jurul ascensorului.

Cînd noctambulul ajunse lîngă noi și ridică fruntea, să ne privească, încremenirăm, amîndoi.

De unde cunoșteam acea uitătură pătrunzătoare, acel monoclu, silueta înaltă, zveltă, extrem de elegantă, a străinului complect ras și care, acum, ne saluta, cu multă ceremonie, descoperind un cap tuns mărunt, aproape chel ?

Cînd mai văzusem noi acel surîs demonic ?... Acea mînă fină care ducea la buze o țigară de foi al cărei miros parfuma întreaga scară ?

După ce ne salută și după ce, automat, îi răspunserăm, ne oprirăm în loc, să vedem la ce apartament va suna ?

Inutlia întrebare, curiozitate inutilă.

Trebuia să ghicim că omul acela, fiind unul și același cu domnul care se plantase în fața noastră la „Sacher", în prima seară a cunoștinței cu Winifred și o privise turburător, făcînd-o să roșească, să plece de-acolo, neliniștită, nu putea să urce decît tot la dînsa.

Într-adevăr, ciudatul personagiu ajunsese la al patrulea etaj și se oprise în fața apartamentului locuit de frumoasa canadiană.

Își duse, lent, o mînă în buzunarul de la spate al pantalonului, scoase o cheie și descuia acum, calm, în vreme ce noi,

pradă unei surprize din care nu ne puteam trezi, ne uitam unul la cellalt, năuciți.

Narcis îngălbenise. Buzele îi tremurau.

Era complect desființat. Ce înseamnă această vizită nocturnă, a unui om care nici măcar nu suna și intra la Winifred ca la el acasă?

De ce nu-l întîlnisem niciodată, pe gentilomul acesta care se întorcea pe furiș, după miezul nopții, ca un hoț, ca un complice de care te rușinezi, ca o rudă compromisă, pe care o ascunzi, în casa frumoasei Winifred?

Ce însemna comedia aceea de la „Sancher", cînd elegantul străin, fără nici o jenă, se așezase în fața mesei noastre și ne aruncă fumuri de țigară, făcînd pe Wini să lase ochii, apoi să părăsească restaurantul?

— Ți-am spus eu că nu e treabă curată! rupsei eu tăcerea, odată ajunși în stradă.

— Cine-o fi omul ăsta? întrebă Narcis, adus din spate brusc și îmbătrînit cu zece ani.

— Oricine-ar fi, nu e treabă curată! insinuam eu.

— Ai dreptate!... Chiar mîine dimineață am să-i scriu... Nu vreau s-o mai văd... Să mă mintă în halul ăsta!... da' de ce? De ce? Putea să-mi spuie adevărul... Că e un amant vechi, de care nu poate scăpa... că e urmărită... spionată... terorizată... Dar să-l primească noaptea!... Să se facă, la restaurant, că nu-l cunoaște... nu e frumos din partea ei... Eu n-am nimic cu trecutul ei... o privește... Dar acum, cînd vede cît o iubesc... Să-mi facă una ca asta!

Narcis nu-și mai putea ține plînsul.

Izbucni în hohote, rezemîndu-se de unul din stîlpii gigantici ai lui „Arakaden-Kafé".

Bustul i se zguduia, întreaga făptură îi era cutremurată de suspine lungi.

Îl cunoșteam de mult, dar nu-l văzusem niciodată plîngînd din pricina unei femei.

Abia atunci înțelesei ce mare rol juca, în momentul acela, în viața lui, soția bancherului canadian.

Ce căutam noi în lumea aceasta cosmopolită, cu care nu eram învățați? Ce capriciu al întîmplării făcuse ca acea americană stranie să se găsească în birourile Operei Mari din Viena, în momentul audiției lui Narcis?

Încercai să-l consolez, dar nu vedeam cum. Căutam să-i explic că Winifred nu ne vorbise de acel om, dintr-un sentiment de delicatețe, că poate între ei nu mai era nimic; imposibil, însă, să-i lămuresc ce căuta străinul noaptea, la femeia adorată...

După ce se mai liniști, îmi spuse:

— Mai bine că s-a întîmplat așa!

Era o nebunie. Nu făcea de mine, plecăm la București, să ne vedem de treabă. Plătim ce putem, din banii pe costume și restul trimitem telegrafic. Curată nebunie, zău, și povestea asta... Bine că s-a isprăvit, cine știe ce prostii eram în stare să mai fac!

Bietul Narcis încerca să pară mai tare decît era, mai nepăsător.

De fapt, însă, îl simțeam profund afectat și-n inima lui, numai gîndul unei despărțiri nu rătăcea.

*

A doua zi dimineața, părea mai senin, mai împăcat cu noua situație.

Își regăsise obișnuita vioiciune.

— Mi-a venit mintea la loc! Ce prostie! M-am trezit ca dintr-un vis... Ce-am făcut eu, nene, atîta vreme? Unde mi-au fost mințile? De ce m-ai lăsat, omule? Dacă m-ai văzut beat, trebuia să-mi torni apă rece în cap, să mă trezești! Auzi-auzi! Să las eu toate treburile încurcate, să mănînc banii băieților, să-mi amanetez inelul, să stau aici cu săptămînile și lumea să m-aștepte la București... Curată nebunie, pe onoarea mea!

Plecăm chiar diseară!

Ne apucarăm de strîns lucrurile, ca să fim gata de plecare. Azvîrleam, una peste alta, haine, cămăși, ghete, cravate... nu mai lăsasem nimic în odaie.

Cîțiva trandafiri ofileau într-un vas.

Erau de la Wini.

Narcis îi luă brusc, îi aruncă pe jos, cu dispreț. Cîteva minute mai tîrziu, însă, l-am surprins contemplîndu-i cu melancolie: ochii îi înotau în lacrimi, era dus pe gînduri.

Geamantanele strînse. Chemarăm plata, anunțarăm plecarea pentru trenul de București, seara.

Dimineaţa urma s-o consacrăm afacerilor nerezolvate; cumpărarea textelor şi a notelor ultimelor operete de succes, scoaterea costumelor şi recuzitelor comandate sau cel puţin aranjamentul pentru expedierea lor în ţară.

— Nu-i scrii?

— Cui?

— Lui Wini. Trebuie s-o vesteşti că plecăm...

— Aşa e. Am să-i fac o scrisoare să mă ţie minte. Am să-i trimit înapoi şi acul de cravată, nu-mi trebuie!

Narcis, însă, căuta tot felul de pretexte ca să nu înceapă scrisoarea... Nu ştia ce ton să ia.

— Hai, domnule, că nu mai avem vreme de pierdut! îl îndemnam eu.

— Ştii ce, şefule? Aş prefera să am o explicaţie verbală cu ea.

Le-am invitat pe femei la masă, nu puteam s-o întoarcem! Las' pe mine, o aranjez eu mai bine aşa! Să mă ţie minte!... Am să-i spun cîteva... ştii... colea... pe româneşte!...

Fui nevoit să primesc şi această soluţie.

Pînă la ora 1, urma să ne despărţim, ca să facem mai multe curse, fiecare în altă direcţie.

În momentul cînd era gata să părăsim apartamentul lui Narcis, telefonul sună: portarul ne anunţă că un domn voia să ne vorbească.

— Să ştii c-a venit Cazals de la Bucureşti, să mă ridice! glumi Narcis.

— Ba bine că nu! răspunsei eu.

— Poate să urce? întrebă portarul.

— Da... da... să poftească... Dar cum îl cheamă?

— A trimis cartea de vizită!

După cîteva secunde, un *groom* bătu în uşă; aducea o carte de vizită, cu coroană.

CONTELE KURT VON WUNDERNACHT

— Da' ăsta cine-o mai fi?

— E un conte. Ia să ne luăm poziţia!

Narcis se uită împrejur, fu mulţumit de ordinea apartamentului, tuşi de cîteva ori, îşi trase manşetele şi deveni grav, ca atunci cînd juca vreun Mare Duce şi acorda audienţă unui ambasador.

Groom-ul deschise şi, spre marea noastră surprindere, lasă să intre... omul cu monoclu.

Era îmbrăcat într-un veston roşcat, ultramodern, cu stofă în pătrăţele. Purta ghetre peste pantofii galbeni americăneşti, iar monoclul îi strălucea, fix, subt sprînceana groasă şi neagră.

— Sînt contele Kurt von Wundernacht, soţul doamnei Inga von Wundernacht, care are plăcerea să vă cunoască!

Lovitură de teatru!

Misteriosul personagiu nu era amantul nevinovatei Wini. Apariţia aceasta neaşteptată sădi imensă bucurie în inima lui Narcis, dar inima mea, se strînse cît un purice, de teama unor noi complicaţii.

— Iar o luăm *da capo!* mă gîndii.

— Domnii mei, n-aş dori să vă importunez — dar am venit pentru o chestie care vă priveşte.

— Luaţi loc, domnul meu! îl invită Narcis, tot atît de ceremonios şi grav ca la consiliul de coroană din *Marea Ducesă şi ofiţerul de gardă.*

Contele von Wundernacht se aşează cu supremă distincţie, pe un scaun, la margine de tot, ca să nu dea impresia unei familiarităţi prea mari cu noi.

Acelaşi lucru îl făcurăm şi noi, exagerînd chiar atitudinea: abia atingeam marginea scaunului. La cea mai mică inatenţie, eram gata să venim de-a berbeleacul. Şedeam de vorbă, în capul oaselor, foarte incomod instalaţi, aproape ridicoli, dar tot atît de distinşi şi de importanţi ca solemnul conte.

— Domnii mei, sînt însărcinat de doamna X (şi aici urma numele de familie al Winifredei) în calitatea d-sale de mare acţionară a Operei din Montreal şi plenipotenţiară a Direcţiunii generale, să vă remit contractul de angajament al domnului Narcis la această Operă!

În vreme ce noi ne propteam pe scaune, ca să nu cădem pe jos de surpriză, domnul von Wundernacht scotea din buzunarul interior al hainei o coală strînsă în patru, o desfăcea, calm, îşi potrivea monoclul, ca să parcurgă, înc-o dată, textul.

— E vorba, deocamdată, de o sută de reprezentaţii, cu două sau maximum trei comedii muzicale. Primele sînt *Voievodul ţiganilor* şi *Liliacul* lui Strauss. A treia, poate *Povestirile lui Hoffman.*

Domnul Narcis va primi 250 de dolari pentru fiecare spectacol, plus cheltuielile de deplasare. Vă rog să semnaţi acest angajament.

De asemenea, vă rog să semnaţi şi alăturata chitanţă, pentru primirea acestui cec de 1000 dolari, avans din gajul d-voastră !...

Eram uluiţi. Abia ne ţineam răsuflarea. Aceste propuneri veneau pe capul nostru una după alta, ca măciuci. De bună seamă, omul cu monoclu era omul loviturilor violente. Ne ţinea numai în emoţii de cîteva săptămîni !

Înţelesei că această vizită era datorită intervenţiei mele din ajun pe lîngă contesa Inga von Wundernacht, rezultatul convorbirei noastre, pe care Narcis o ignora.

Gata de plecare spre Bucureşti, ferm decişi să ne reluăm viaţa obişnuită cu vechea trupă, vechile necazuri şi aşteptatele satisfacţii, cari nu veneau niciodată, această propunere concretă, indiscutabilă, ne răsturna toate planurile.

Narcis făcea sforţări vizibile să-şi ascundă bucuria. Voia să pară învăţat cu asemenea angajamente.

— Mă rog, şi de cînd începe acest contract ? Eu am trupă la Bucureşti, n-o pot lăsa dintr-o dată... zise el, cu aerul unui om preocupat, cam plictisit.

Contele parcurse iarăşi coala de hîrtie.

— Contractul nu precizează. Aceste o sută de reprezentaţii vor trebui cîntate în decurs de maximum şase luni, la Montreal, şi alte oraşe din Canada. Spesele de turneu privesc direcţiunea. Dv. anunţaţi cu două luni înainte data primei reprezentaţii, ca să se poată pune piesele în repetiţie !

— Vă mulţumesc ! încheie Narcis, scurt. Îmi puteţi lăsa acest contract să-l studiez ?

— Cu plăcere. Vă rog să-l remiteţi doamnelor, la deiun ! Am onoare să vă salut !...

Contele se ridică, foarte ceremonios, îşi înclină capul de cîteva ori, aproape coborîndu-se şi ieşi, cu spatele la uşă, salutînd mereu, fără să ne dea mîna. Noi ne frîngeam din mijloc tot ca el, mai distinşi, fiindcă eram oameni de teatru, şi cunoşteam de la regizor, regulele desăvîrşitei politeţi austriace.

Abia se închisese uşa pe urma omului cu monoclu şi Narcis îmi sări de gît, sărutîndu-mă cu entuziasm, ţopăind prin casă şi urlînd :

— Am dat lovitura, şefule ! Şefule, am dat lovitura ! Lovitura am dat-o, şefule !

Altceva nu mai ştia să spună. Emoţia, fericirea, îi strangula vocabularul şi-i reduceau mimica la cîteva gesturi instinctive şi, întrucîtva, primitive.

Incontestabil, era un angajament cu care nu te întîlneşti în toate zilele, realizarea unui vis de atîtea ori visat, încununarea miraculoasă a unei cariere de tenor, ambiţia supremă a unui artist de pe malurile depărtatei Dîmboviţe.

Bucuria momentului ne făcea să uităm cu totul misterul acelui gentilom ciudat, care ne pufăise în nas, mefistofelic, la primul supeu cu Winifred, era soţul bunei noastre doamne Inga şi nu fusese niciodată de faţă, la recepţiile ei ; ne încrucişase în noaptea precedentă pe scară, iar acum venea cu un contract miraculos, în numele mult adoratei Wini, pe care nici n-o salutase la „Sacher" !

— Taina asta trebuie lămurită ! aruncai eu.

— Care taină ? Nu e nici o taină. Wini era la directorul Operei, unde căuta angajaţi pentru America.

M-a auzit cîntînd şi gata. Aşa se fac toate angajamentele, la noroc ! Carusso era zidar, lucra şi cînta. Tot din întîmplare l-a auzit primul lui impresar şi l-a făcut om. Acum sînt pe cale să mă pricopsesc şi eu. N-am venit după angajament la Viena ? Unde vezi taina d-ta ?

— Contele ăsta nu ţi se pare suspect ?

— Trebuie să fie vreun caz de conştiinţă ! încheie Narcis, pedant.

Să nu mai vorbim de el !

Ce-o fi vrut să înţeleagă prin acest „caz de conştiinţă" n-am ştiut niciodată.

Fericirea clipei îl făcea indulgent, superior, îl ridica peste toate mărunţişurile existenţii ; singura lui preocupare, acum, erau succesele şi banii cari îl aşteptau dincolo de Ocean.

— Prinţesa dolarilor, hai ? Mai rîzi şi-acum, monseniore ? !...

Narcis jubila că mă înfundase, că-i ieşise dreptatea, că femeia pe care o botezasem, satanic, „Prinţesa dolarilor" îi trimetea cecuri şi contracte magnifice, cu mari perspective de viitor.

Transformarăm, în lei, dolarii pe cari urma să-i cîştige tenorul în Canada. Suma era frumuşică, dar nu fabuloasă,

cînd alții luau atîta numai pentru 4—5 concerte. Îi revenea cam 40 000 lei de spectacol, cam patru milioane pentru cele șase luni pe cari urma să le petreacă în Montreal și alte centre, specificate în contract, nume pline de nostalgie, orașe rămase în fundul memoriei din orele de geografie ale copilăriei : *Ottawa, Quebec, Toronto, Halifax, Winnipeg...*

— Am să mă duc și la Winnipeg, domnule ! Neam de neamul dumitale n-a fost la Winnipeg și la Halifax !... striga Narcis, în culmea fericirei.

Cînd m-or întreba tipii la București : „Unde-ai fost Vasile ? ?" n-o să le mai răspund, ca pîn-acum : „Am fost în turneu la Roșiorii de Vede și la Miercurea Ciucului" Am să le spui : „Fusei la Halifax, șefule, și la Winnipeg !" Astea sînt nume cari le-au văzut ei numai pe galoși și pe cutiile de vacs ! E ceva teribil, pe onoarea mea !...

Narcis se prăpădea de rîs, pe urmă devenea serios, căci și treaba era serioasă. Începeau răspunderile. Lucrurile nu puteau merge pe roate.

Erau frumoase toate visele de mărire, planurile cîștigurilor extraordinare, după expirarea primului contract ; dar mai era și afacerea de la București, care nu trebuia lăsată baltă și care, bine administrată, putea să-i aducă dacă nu aceeași sumă, o parte din ea, fără riscurile unei atît de importante deplasări.

— Ce-o fi avînd omul ăsta cu mine, de cobește așa ? mă întreba Narcis, arătîndu-mă.

— Dragă, eu n-am nimic, dar singur mi-ai spus că dacă te-mbeți, să-ți torn apă rece în cap.

— Sînt beat ?

— Parcă...

— Mă rog, recunoști că am dat lovitura ?

— Recunosc !

— Ai văzut contractul, cecul ?

— Le-am văzut !

— Atunci ?

— E foarte frumos, n-am ce zice. Dar...

— Dar ?

— Vreau să știu ce intenții ai.

— Cum ce intenții ?

— Mergem la București sau pleci în America ?

— Tu ce zici ?

— Eu zic să iscălești chiar azi contractul, să ne repezim în țară, să facem, stagiunea de vară, ca să nu încurcăm lumea, pe urmă, la toamnă, iei vaporul și te duci sănătos, la Halifax și la Winnipeg, unde ți-o plăcea.

— Iar ai dreptate !

— Zi, diseară plecăm spre București.

— Ai înnebunit ?

— Parcă-așa vorbirăm.

— Nu, puiule. Nu plec eu așa, cu una, cu două ; ce-o să zică Wini, inimioara mea ?... Vezi că pe ea o uitași, sărăcuța ? Să nu mai vorbim de asta. Mergem la masă și hotărîm acolo !... Ce-o fi, o fi !

*

Îmi petrecui cele două ore cari mai erau pînă la dejun ca să-l port pe Narcis, cu sila, după treburile companiei și să-l conving că e neapărată nevoie să plecăm seara, cum hotărîsem, urmînd ca el să se ducă la Montreal în ultimele zile ale lui septemvrie.

Eram încîntat să-l văd că mă aprobă.

Cele două doamne, pe cari le așteptam în *hall*, la „Grand-Hotel", se prezentară exact la ora fixată. Erau foarte elegante, în toaletele lor de vară și atrăgeau, în mod favorabil, atenția persoanelor ce luau aperitivul. Printre numeroșii vizitatori, recunoscui și cîțiva români care își dădeau cu coatele arătînd pe Narcis și impozantele lui însoțitoare.

Deși era obișnuit cu aceste omagii discrete, răsfățatul tenor se umfla în pene, se făcea că nu bagă de seamă că a fost văzut și trecea demn și sigur să aleagă o masă în somptuoasa sală a restaurantului „Grand-Hotel", care plăcea atîta defunctului nostru rege Carol I.

Abia găsirăm loc. Lume multă și aleasă ; celebrități artistice, în treacăt prin Viena, mari financiari, membri de-ai guvernului austriac, diplomați. Nu știu de ce, aveam impresia că noi eram centrul interesului general, că toți ochii erau îndreptați spre masa noastră. Mai ales femeile se uitau la noi, fie că le plăcea Narcis, fie că admirau frumusețea și toaletele strălucitoarei Winifred.

Ca niște perfecți gentilomi, n-aduserăm vorba de vizita contelui, de propunerile sale. Doamna X avea ochii plini

de fericire și aștepta mereu să lunece conversația spre angajamentul dorit. Încîntată că găsise soluția, aștepta. Apoi, văzînd că vorbim de toate — chiar și de România, numai de plecare nu — se întristă, încetul cu încetul.

Nu era prudent să provocăm scene în mijlocul atîtor sute de spectatori, împărtășindu-i planurile, hotărîrile noastre. De la o vreme, Wini îmi arăta oarecare rezervă, aproape o ostilitate. Simpatia cu care mă primise la început se transformase într-o politeță glacială ; mă credea geniul rău al lui Narcis, dușmanul ei, omul care nu știe ce să mai facă, pentru a-i despărți. Cum lucrul acesta mi-era perfect egal, mă pregăteam nu numai să-mi susțin prietenul, în momentul marelui atac, dar să provoc eu însumi, lămurirea necesară.

Trecurăm în *hall* și comandarăm cafeaua, la o masă cît mai ascunsă de privirile indiscreților.

Aveam multe de aflat, multe de spus, fiecare.

Dacă doamna de Wundernacht și cu mine eram perfect lucizi, gata să discutăm cu sînge rece toate eventualitățile, Wini și cu Silvio, preocupați numai de bucuria regăsirii, beți de dragoste, își căutau mîinile, se priveau în ochi, gata să zboare spre tavan, ca doi arhangheli.

Nu le păsa de tot ce-i despărțea, de marea imensă, de toate pămînturile cari se întindeau din țara unuia pînă la a celuilalt.

Sufletele lor se regăsiră, plutind peste oceane. Nu voiau să se mai desfacă, nu înțelegeau că mai poate fi o despărțire. Căzuseră barierele, nepotrivirile de rasă, convențiile sociale, obligațiile față de familia, de îndeletnicirea fiecăruia. Singură, iubirea triumfa, nepăsătoare.

Inga și cu mine înțelegeam din privire toate acestea și lăsam pe cei doi îndrăgostiți să se bucure cît mai mult de prezența reciprocă ; ochi verzi în ochi negri, mîini palide în mîini brune, păr castaniu deschis, lîngă capul oriental al lui Narcis.

— Și-acum, copii, să vorbim serios ! (Toate conversațiile noastre se urmau în franțuzește : contesa și cu mine destul de corect, Wini și cu Narcis mai puțin. Dar cu atît mai mare era farmecul lor, căci fiecare adăuga, înțelegea, ceea ce voia, ceea ce-i plăcea să înțeleagă).

— Aveți dreptate, doamnă, intervenii eu, trebuie să vorbim foarte serios...

Contele von Wundernacht ne-a făcut azi-dimineață onoarea unei vizite.

Wini, nerăbdătoare, izbucni :

— Și-a iscălit, nu-i așa ?

Apoi, lui Narcis :

— Arată-mi contractul !

— Pardon, doamnă, contractul nu este însă iscălit ! îi tăiai cuvîntul.

D-na X roși violent, apoi se făcu foarte palidă. Ochii i se umplură de lacrămi, degetele îi tremurau. Nu-și închipuise că putea fi vreo ezitare.

Narcis o prinse de mînă și o încurajă.

— Ascultă, ascultă ! Să vezi... nu-i așa !

— Noi sîntem așteptați în țară, continuam eu, implacabil ; trupa și publicul sînt nerăbdători... Oricît de strălucit ar fi angajamentul prietenului meu, trebuie să plecăm chiar diseară... Mai tîrziu, bineînțeles...

Întrerupsei fraza, dîndu-mi seama că vorbeam prea aspru ; cuvintele mele făceau o impresie dezastruoasă asupra bietei Wini, care șovăia, se uita la Narcis ca într-un vis, cu niște ochi mari, plini de lacrămi și de spaimă.

Abia putu să murmure :

— E adevărat ? E adevărat ? Nu se poate !...

Era imposibil să continuăm discuția. Cele două femei se ridicară. Doamna von Wundernacht, sprijinindu-și prietena se grăbea s-o scoată din *hall.*

— Vă rog să ne iertați, dar lui Wini nu-i e bine... Lăsați, plecăm singure... vorbim altă dată... uite, diseară... vă așteptăm la noi... nu vă deranjați... la revedere...

Cele două femei ieșiră, foarte repede.

Eram consternați.

— Ce dracu făcuși, domnule ? exclamă Narcis, indignat, cu brațele căzute.

Fiindcă nu-i răspundeam nimic, continuă :

— Dumneata nu știi ce e dragostea !... Parcă vorbeai cu Leonescu-Vampiru... așa ai luat-o. Se cunoaște c-ați trăit numai prin cafenele și-n culise ! Nici cu coristele nu se vorbește așa ! Unde dracu v-ați făcut educația, nene ? !

Bîiguii ceva. Narcis mă întrerupse.

— Te rog să mă lași în pace ! Diseară am să vorbesc eu, nu te mai las pe dumneata !

— Păi... nu plecăm diseară ?

— Diseară ? Pleacă dumneata dacă poftești, eu n-am ce căuta. Du-te și cîntă dumneata în locul meu, tot te pricepi la toate !

Nu se mai putea vorbi cu dînsul.

Unica lui preocupare, acum, era să nu fie Winifred mîhnită. Îi trimise un coș cu flori și o scrisoare pasionată, în care o asigura de devotamentul lui etern, îi spunea că-i este tot ce are mai scump pe lume, că pentru dînsa e în stare să părăsească orice, numai s-o știe fericită.

Seara n-am vrut să-l înoțesc acasă, la contesă.

— Ce să mai viu iar, să calc în strachini ?

— Dacă nu vii, m-ai nenorocit ! Iscălesc contractul și plec în America !... mă asigură el.

Neștiind la ce oră să mergem, întrebarăm la telefon dacă vom fi primiți înainte sau după teatru. Inga ezita să ne răspundă, ca și cum se consulta cu cineva. Probabil, cu Wini, căci ne rugă să fim acolo la ora 7.

Pînă la 7 trebuia să rezolvăm noi înșine problema : iscălește sau nu ? Admit ceilalți ca el să plece tocmai în octombrie ? Frumoasa Winifred nu-i înlesnise avansul de 1 000 de dolari din propria ei inițiativă, numai ca să-l aibă mereu aproape și să-l ia cu dînsa cînd va trebui să părăsească Viena ? Dacă Narcis ținea cu orice preț să se despartă de ea pentru cîteva luni, mai putea el opri acei bani, pe cari Wini îi oferea atît de delicat ? Amînînd, se mai întîlnea el cu angajamentul de la Montreal ?

Iată atîtea și atîtea chestiuni grele de discutat cu două femei, din care una foarte înamorată.

Destinul ne scoase din încurcătură, punîndu-ne și de rîndul acesta față-n față cu enigmaticul soț al contesei.

Ne aștepta îmbrăcat în frac și ne primi cu ceremonialul său obișnuit, de rîndul acesta făcîndu-ne onoarea să ne întindă mîna și poftindu-ne în birou.

— Doamnele vor veni îndată !... ne asigură contele, puțin cam plictisit de rolul pe care urma să-l joace.

Nici dimineața n-avusese aerul că-și îndeplinește ambasada cu mare plăcere.

— Domnii mei, începu el, după ce ne instalarăm, doresc să vă dau, în primul rînd, cîteva explicații, în ceea ce mă privește.

Iubesc foarte mult pe soția mea, care este o ființă încîntătoare și am fost foarte amorezat de prietena ei, Winifred.

„Ăsta e nebun !" păru că-mi spune Narcis, uitîndu-se lung la mine.

— Aveți dreptate să vă uitați așa unul la altul, dar cum n-avem vreme multă, țin să vă pun în curent cu situația mea.

V-ați întrebat, probabil ; de ce m-am așezat, ostentativ, în fața mesei dv. la „Sacher", de ce n-am fost prezent la recepțiile soție mele și ce-am căutat azi dimineață la d-voastră ?

Lucrurile se vor lămuri numaidecît !

Înainte de a mă însura cu buna mea Inga, fusesem îndrăgostit de Wini. Wini nu mă iubea, mi-a spus-o sincer, simplu, prietenește. După cîteva luni, s-a măritat cu un domn foarte bine, un mare financiar din Dominiuni. Inga era înamorată de mine și grație refuzului prietenei sale, ne-am căsătorit. Sîntem fericiți, ne iubim foarte mult.

Pentru Wini, ea are o amiciție profundă, unită cu recunoștință și cu sentimentul că e cea din urmă care i-ar lua bărbatul. Eu am rămas încă îndrăgostit de Winifred, bineînțeles, dar dragostea mea se manifestă prin obligația de-a o servi de cîte ori are nevoie — fac plăcere, prin aceasta, și soției mele. În același timp, recunoașteți, nu-mi pot opri animozitatea împotriva persoanelor bărbătești pe care dînsa le-ar favoriza.

Într-o zi, i-am și spus : „Frumoasă prietenă, să nu te superi dacă, întîlnindu-te vreodată în lume, cu cineva pe care — aș bănui că-l simpatizezi, am să mă fac că nu te cunosc !"

„N-am să mă supăr — mi-a răspuns Wini — fiindcă n-ai să mă vezi niciodată în asemenea companii !"

În seara cunoștinței dv. cu d-na X, ați venit întîi la „Bristol". Eram acolo. M-a văzut. S-a oprit în prag. Ați plecat. Eram foarte surprins, foarte curios. V-am căutat prin cîteva localuri. V-am găsit la „Sacher". M-am așezat în fața

dv. şi-am bravat-o. A trebuit să plecaţi. Am înţeles, prin aceasta, că iubeşte pe unul din dv.

Soţia mea mi-a povestit idila. Felicitările mele, domnule tenor. Wini e o fiinţă încîntătoare şi mîndră. Trebuie să fii un om de inimă şi un perfect gentilom, dac-ai ştiut s-o cucereşti. Mi s-a spus că eşti un cîntăreţ excelent. Felicitările mele ! Te rog să mă ierţi că de cîte ori veneai la mine, eu trebuia să plec din propira mea casă şi să-mi petrec serile la club. Dar înţelegi şi dumneata că mi-ar fi fost penibil să văd femeia care mi-a fost şi mi-este dragă, dînd ochii peste cap, în contemplarea unui domn necunoscut, cu mai mult păr decît mine şi, pe deasupra, tenor de operetă !

Aveam impresia că Narcis nu înţelegea prea bine ce-i spunea contele, nici nu era lovit de tonul său sarcastic, dispreţuitor : altminteri, i-ar fi repezit în cap Walkyria de bronz care călărea pe birou şi nu s-ar mai fi uitat la el cu ochii aceia larg deschişi, de copil bun şi atent, care vrea să înţeleagă acest „caz de conştiinţă".

Contele von Wundernacht îşi potrivi monoclul, ne întinse o cutie cu ţigări de foi, aprinse una şi continuă :

— Doamna X e foarte îndrăgostită de d-ta, domnule artist. Cum rolul meu nu e să împiedic, de la mii de leghe distanţă, creşterea unor anumite coarne în Canada, îmi văd de partidele mele de bridge şi urez scumpei noastre prietene petrecere bună. Iată, însă, că vremea reîntoarcerii a sosit. Domnul X găseşte că frumoasa Wini întîrzie prea mult în bătrîna Europă şi-o recheamă. Dar frumoasa Wini are inima prinsă în laţ şi-ar vrea să se ducă la Montreal cu colivie cu tot. Ce zici ?... Ai un angajament excelent ; îi va urma unul strălucit. Ţin la dispoziţia d-tale şi cecul de azi-dimineaţă. Trebuie să încerci şi alte climate. Cred că apa Oceanului n-o să te sperie prea mult.

Eu îţi fac aceste propuneri fără nici un entuziasm, cum vei fi băgat de seamă, dar aşa mi-a ordonat dulcea mea Inga, pentru care fericirea prietenei sale e unica preocupare...

— Da... da... desigur... aveţi dreptate ! răspundea Narcis.

— Îmi pare bine, scumpe conte, — intervenii eu — că putem discuta cu dv. aceste lucruri şi nu cu stimatele doamne. E mai potrivit...

— Dumneavoastră cu ce vă ocupaţi ? mă întrebă domnul von Wundernacht, privindu-mă de la înălţimea monoclului său, cum se uită nobilii de melodramă la haimanalele cari le propun asasinate, femei sau bijuterii furate.

Eu sînt crupier la un club din Bucureşti şi om de afaceri, secretarul şi impresarul domnului Narcis.

Îmi declinasem calităţile foarte umilit ,aproape melancolic. Monopolizînd ironia şi sarcasmul, omul cu monoclu nu bănuia şi altora exerciţiul lor.

Se uita la mine surprins şi fiindcă n-aveam nimic arogant în felul de-a vorbi, mă crezu şi mă învălui într-o privire protectoare, compătimitoare.

— Ştiu c-aţi cheltuit mult pe-aici, continuă el.

— Nu face nimic. Sîntem învăţaţi. Ieri nu mai aveam nici un ban, dar azi-dimineaţă, ne-a sosit mai mult decît ne trebuie. Viaţă de artist, domnule conte !... Aşa că nu e nici o grabă să ne oferiţi cecul de azi-dimineaţă. Poate v-au spus stimatele doamne că ezităm să semnăm angajamentul ; era vorba să plecăm chiar astă-seară la Bucureşti.

— Ştiu. Şi de aceea trebuie să discutăm !

Morga îi mai scăzuse. Felul cum îi vorbisem îl trezi, puţin : nu avea în faţă doi vulgari aventurieri ; Narcis nu era tipul din piesele pariziene, frumosul argentinian sau român, care sucește capul femeilor şi le escamotează bijuteriile.

Teama, dispreţul Occidentalului de bună condiţie, pentru orientalii suspecţi, mai scăzuse. Amintirea ţiganului Rigo care cucerise o prinţesă şi fugise cu dînsa, raptul, de către sentimentalul Toselli, al unei germane încoronate, şi alte idile morganatice nu mai nelinişteau pe contele von Wundernacht.

Primise o misiune. Aceea de-a convinge pe Narcis că trebuie să plece o dată cu doamna X în America, plecare ce nu trebuia întîrziată mai mult de cîteva zile. El insinua că o amînare ar periclita contractul.

Winifred avea pentru tenorul nostru o dragoste dureroasă, care o lovise violent şi mergea crescînd. Întreruperea ei bruscă ar fi dezechilibrat acea făptură armonioasă. N-avea nimeni dreptul să facă aceasta.

Narcis, care nici în visurile sale cele mai îndrăzneţe, nu-şi închipuise o plecare atît de norocoasă spre noul continent, ezita acum, căci oricît de boem ar fi fost, oricît de

nepăsător, și de risipitor era, își cunoștea datoria față de trupă și de public, onestitatea cu care trebuia să-și respecte angajamentele anterioare și bunul mers al companiei.

Era într-adevăr epică, în acea seară vieneză, în biroul somptuos al contelui austriac, lupta ce se dădea în sufletul cîntărețului, între perspectiva de a se despărți de Wini, de mirajul unui viitor strălucit, și între obligația de-a se reîntoarce la București, unde spectacolele verii trebuiau duse pe umerii săi.

Cu toată indiferența domnului von Wundernacht, care ne expunea cazul în mod mecanic, doctoral, din cuvintele sale reieșea destulă compasiune pentru Wini, destulă gravitate în așteptarea hotărîrei noastre.

Un surîs ușor de satisfacție îi plutea, totuși, la colțul gurei, cînd întrevedea posibilitatea despărțirei celor doi îndrăgostiți.

Omul refuzat odinioară și care era încă înamorat de Wini, n-o putea vedea, cu dragă inimă, în brațele altuia.

— Domnul meu, să recapitulăm. Condițiile acestui angajament vi se par bune ?

— Excelente !

— N-aveți nimic de spus asupra numărului spectacolelor și a repertoriului ?

— Nu.

— Așadar, acceptați ?

— În principiu, da.

— În fapt ?

— Nu încă !

— De ce ?

— Fiindcă avem treabă la București.

— Nu se poate amîna ?

— Nu. Sînt spectacolele de vară, într-un parc, repetițiile în toi, domnul joacă rolurile principale.

— Atunci ?

— Rămîne ca cele o sută de spectacole să fie date la toamnă.

— Cari sînt intențiile dv. ?

— Plecăm în țară acum, iar din octombrie, sîntem la dispoziția dv.

— Foarte bine, dar e momentul să vă atrag atenția că în această afacere, pe lîngă latura pur comercială, mai este

și o latură sentimentală. Iată partea delicată. Doamna X e pradă în momentul acesta unei violente crize de febră tifoidă.

— Cum ați spus ?

— Da, face un tifos. Nu vă supărați. E numai un tifos al inimei, mai puțin grav decît cellalt, dar totuși, destul de serios. Sper că nu v-ați închipuit un moment că graba pe care a pus-o în a vă trimite contractul, a făcut-o din grijă pentru Opera de la Montreal. Doamna X e nevoită să plece în Canada și atunci a precipitat lucrurile.

Domnul Narcis e obligat s-o însoțească. E o treabă foarte dezagreabilă, pe care o fac în momentul acesta ; mă întreb și eu cum pot face pe intermediarul de acest gen. Conștiința mea e revoltată, inima mea sîngerează, dar n-am încotro. Sînt terorizat de aceste două stimate doamne și trebuie să mă supun. Vă dați seama și dv. în ce penibilă situație mă aflu, nu-i așa, de aceea vă rog s-o scurtăm. Personal, aș fi încîntat ca această legătură să se rupă, Winifred să plece la Montreal și domnul tenor la București. Lucru acesta mi-ar face o deosebită plăcere și ar fi convenabil din toate punctele de vedere, mai ales că domnul tenor, am auzit, e însurat.

N-ar fi elegant să-și părăsească stimata doamnă soție. Nu pot, însă, să pledez această cauză : ar însemna că am contravenit la mandatul ce mi s-a încredințat și că trădez interesele doamnei X. Văd că dv. vă încăpățînați să mergeți la București. E frumos ceea ce faceți. Dați-mi voie să vă strîng amîndouă mîinile și vă mulțumesc călduros. Îmi redați liniștea sufletească, mă scăpați de o puternică și stranie criză de gelozie. Dar nu e mai puțin adevărat că amînînd pentru la toamnă voiajul în America, riscați să pierdeți pe frumoasa Wini.

Vorbesc la plural, fiindcă văd că domnul secretar nu vrea să-și lase prietenul să hotărască singur. E foarte frumos din partea dumitale, domnule secretar, și-ți prezint toate felicitările mele. Așadar, să încheiem. Nu garantez că frumoasa Winifred, odată ajunsă în orașul de reședință se va mai gîndi la cei doi români din Viena. Va plînge mult pe apă, incontestabil ; își va amesteca lacrimile amare cu oceanul mai amar, dar odată ajunsă pe pămînt, răul de inimă îi va fi trecut o dată cu răul de mare. Alte preocupări, alte afecțiuni o pîndesc pe cellalt continent. Dacă nu pleacă

acum în Canada, domnul Narcis a ratat o splendidă ocazie de a cîştiga o sumă frumuşică şi de-a primi două gloanţe în cap, de la stimatul soţ al doamnei Winifred X !

Contele von Wundernacht, încîntat că găsise un final dramatic pentru discursul său întortocheat, se ridică de pe scaun, îşi consultă ceasornicul şi căută o nouă ţigară de foi, pe care o aprinse calm, în vreme ce Narcis se uita la mine cu nişte ochi prostiţi şi mă întreba :

— Tu ai înţeles ceva ?

Fiindcă nu-i răspundeam nimic, fiindcă d-l de Wundernacht tăcea şi el, răscolind prin sertare, Narcis se uită în tavan, mîngîie Walkyria de bronz care călărea pe birou şi mă întrebă iar :

— Ce-o fi vrînd ăsta, nene ? !

— Domnii mei, vă rog să mă iertaţi că vă părăsesc, dar partenerii mei de la club trebuie să fie nerăbdători. Sînt încîntat că v-am cunoscut şi, în orice caz, vă urez călătorie bună. Am onoare să vă salut. Vă rog să poftiţi în salon !...

*

În salon ne aştepta Wini şi cu prietena ei, nerăbdătoare, cu ochi întrebători.

Narcis se repezi la frumoasa canadiană, îi prinse mîna şi o duse la buze cu un gest pasionat, dar nu teatral. Dînsa se agăţă de el, foarte palidă. Era o contopire caldă, mult dorită ; un geamăt neauzit plutea în văzduh.

Niciodată nu simţisem cît se iubeau oamenii aceia de mult, ca în clipa cînd destinele lor trebuiau să se hotărască şi cînd se revedeau după cîteva ore de întrebări chinuitoare.

Nările Winifredei tremurau, mîinile îi erau nervoase ; Inga o urmărea preocupată, emoţionată.

— Nu-mi spune nimic ! Nu-mi spune nimic ! repeta Wini, ca într-un delir.

Nu vreau să ştiu ce-ai hotărît... M-ar ucide... N-aş putea suporta nici bucuria... Sînt fericită că te văd... Nu vreau mai mult.. Vino să cîntăm... Inga, ne dai şampanie ? Vreau să mă-mbăt astă-seară... Am să beau cu prietenii mei din România !

...Urmară ore fosforescente, cu rîsete nervoase, cu pahare de şampanie, băute unul după altul, cu fragmente de valsuri şi operete începute pasionat, întrerupte la mijloc, brusc. O singură subretă servea, aducînd sandvişuri şi prăjituri, destupînd sticlă după sticlă. Wini era aprinsă, zgomotoasă ; mi-era frică să nu facă vreo prostie.

La un moment dat ceru cocaină şi fiindcă nu-i oferi nimeni, începu să plîngă.

Inga o privea compătimitor, cu multă duioşie şi afecţie în mîna care-i mîngîia tîmplele, în buzele cari îi sărutau braţul.

— De ce te-am întîlnit ? întreba Wini pe Narcis, cu ochii foarte lărgiţi, plini de spaimă.

Pe urmă :

— Vreau să murim amîndoi !

Inga şi cu mine încercarăm s-aruncăm puţină veselie peste acel zăbranic negru... Iubirea aceasta zglobie începea să fie tragică.

Toate se petrecuseră atît de repede, atît de neaşteptat, încît nu vedeam cum or să se precipite evenimentele ; mă aşteptam la orice...

Aveam o senzaţie ciudată ; în loc să iau parte la scenele ce se jucau sub ochii mei, mă urmărea zîmbetul sarcastic al contelui de Wundernacht. Îmi căzuse ca un nor pe suflet şi cînd căutam să-mi explic rostul acelui întuneric, se ivea capul satanic al personagiului cu monoclu, îi ascultam ciudata spovedanie de adineauri şi presimţeam ceva straniu.

Mi se părea că omul acela nu renunţase la gîndul de pune mîna pe Wini. Politicos, surîzător, sarcastic, — el aştepta. O aştepta cu tenacitate. Nu era grăbit. Wini era o cucerire de mare preţ : putea să piardă oricîtă vreme ca s-o învingă. Contele de Wundernacht părea încîntat de întorsătura pe care o luaseră lucrurile : Doamna X capitulase o dată. Un străin îi cucerise inima. Spărtura se făcuse în sufletul ei de gheaţă : Wini nu mai avea superioritatea unei făpturi imaculate. După rana despărţirii de Narcis era să urmeze o epocă de acalmie. Fostul pretendent îşi va reîncepe atacul şi, cu declaraţii satanice, dar emoţionate, cu ameninţări deghizate, cu insinuări cotidiene, cu permanenta lui obsesie, şi, la momentul oportun, bruscînd lucrurile, va înfrînge rezistenţa femeii vinovate.

Schițam în mintea mea această nouă întorsătură a lucrurilor. O vedeam pe Wini revenind la Viena și, în vreme ce noi, cu trupa de operete, colindam cine știe ce Sighet al Marmației sau Călărași al Ialomiței, domnul Wundernacht o ameței, o cucerea : Wini îi cădea în brațe fără să-și dea seama, cu un gest de renunțare, de nepăsare, de „fie ce-o fi" !

O vedeam și pe buna Inga, suferind, palidă și iertătoare, resemnată, umbră cenușie, tristețe blondă, muzicală durere.

— La ce te gîndești ? mă întrebă deodată, contesa von Wundernacht.

Ai o privire ciudată. Te uitai la mine ca la o surioară moartă !...

Apoi se ridică brusc, începu să bată din palme, aprinse luminile în timp ce vorbea :

— Ei, da' ce e atmosfera asta de-nmormîntare ? Nu-mi place !... Sînteți macabri, cîteșitrei ! Am să invit lume, să ne mai înveselim !

Și se repezi la telefon.

Gestul ei ne aduse la realitate. La perspectiva de-a vedea persoane străine în mijlocul nostru, hotărîrăm să rezolvăm cît mai degrabă plecarea.

Calmată, subit, d-na X ne vorbi de scrisorile și telegramele imperioase ale soțului ei, care o aștepta dincolo de Ocean. Spunea că i se frînge inima, dar n-are încotro, trebuie să plece.

La rîndul său, Narcis îi expuse nevoia de a se reîntoarce la București. Vorbeam cîteșipatru, aruncînd întrebări, dînd soluții, cu mult sînge rece, ca niște oameni de afaceri. După aburii de pîn-acum, se făcea senin în spiritele noastre ; beției îi urma o luciditate favorabilă soluțiilor definitive și logice.

Fraze scurte zburau în văzduh.

— Scrieți la București că este o ocazie minunată, care nu trebuie scăpată.

— Wini, telegrafiază soțului tău că mai stai o săptămînă la Viena !

— Nu se poate.

— Desigur că nu se poate : nici noi nu mai putem rămîne atîta la Viena.

— Wini am să te iubesc și mai mult fiind departe de tine. Îți jur că la toamnă voi fi la Montreal.

— Mi-e frică să nu mă uiți pîn-atunci !

— Îți jur că n-am să te uit !

— Mi-e frică să nu te uit eu !

— Ești rea, Wini !

— Nu sînt rea. Mi-e frică să nu mor pîn-atunci !

— Wini, vino cu noi în România. E așa de aproape !

— Ar fi admirabil !

— E soluția cea mai bună !

— Bravo ! Admirabil !

Într-adevăr, cum nu ne venise acest gînd pîn-atunci ?

— Dacă vii la București — spunea Narcis — poate că aranjam lucrurile să plec de-acum la Montreal.

— Vezi, vezi, s-ar putea aranja... Prin urmare nu e nevoie să fii acolo.

— M-ai înțeles greșit... Poate aducem lucrurile așa ca să joc de cîteva ori, pe urmă să iau concediu.

Vino la București, copilule, și aranjăm noi !

— Dar ce să răspund eu bărbatului meu ? Cum îi explic această nouă întîrziere ?

— Spune-i c-ai scăpat vaporul... că vii cu altul.

— N-am mințit niciodată.

— Atunci telegrafiază-i adevărul : te duci la București cu prietena ta.

— Eu nu pot veni ! spuse Inga.

— Dacă viu la București, îmi făgăduiești că stăm numai cîteva zile și pe urmă pleci cu mine ?

— Îți făgăduiesc !

— Atunci iscălește contractul și viu !

Narcis era să semneze. L-am oprit eu.

— Nu așa, copii !... De ce să ne grăbim ?

Aveți toată vremea la București, să vedeți dacă poate fi semnat contractul sau nu. Deocamdată, nici o altă hotărîre !... Să ne mai gîndim pînă mîine, să vedem. Nu vă legați viitorul, așa, la repezeală !

— Trebuie să mai consultăm și pe Kurt adăugă contesa. El nu e în cauză și judecă mai limpede ca noi ! Ce va hotărî el, să știți, e cel mai înțelept lucru !

Umbra domnului cu monoclu căzuse pe noi ; nu mai era chip să continuăm conversația, să găsim vreo soluție din moment ce soarta acestei idile era încredințată mîinilor sale.

Se apropia miezul nopții.

Vini își ceru voie de la Inga să iasă cu noi, să respire puțin aerul nopții. Doamna de Wundernacht se învoi, surîzînd.

Ieșirăm cîteșitrei.

Eram obosit și, în același timp, mă simțeam inoportun, între cei doi îndrăgostiți. Noaptea violetă, grea de parfumurile parcurilor și de miresmele venite de la Kahlenberg și dealurile învecinate, era făcută numai pentru perechile înamorate. Al treilea ins era cu totul deplasat. Îndată ce intrarăm pe Ring, îmi luai bună-seara și recomandai lui Narcis să nu întîrzie prea mult, să fie sculat la 9 dimineața, ca să mergem după treburi.

Se pare că noaptea aceea a fost pasionantă. Prietenul îmi vorbi, a doua zi, ca despre cea mai frumoasă întraripare a vieții sale.

Umblaseră, tîrziu, prin Viena, cu străzi liniștite și arbori mulți, pe lîngă parcuri, întîrziind pe bănci, ca niște școlari îndrăgostiți. Apoi luaseră un taximetru, care-i purtase afară din oraș, trecuseră printr-o pădure și intraseră într-un domeniu ciudat, stăpînit odinioară de fosta familie imperială : o vilă părăsită, înconjurată de livezi și păduri, cu lac, cu statui și căpițe de fîn. Broaștele cîntau pe malul apei, lăcuste săreau pe clăile de iarbă cosită, greieri țiuiau din toate părțile și era o lumină de lună care ștergea toate umbrele, scăldînd marea singurătate a nopții într-o baie de argint tremurător și cald.

Au stat acolo pînă-n zori ca doi copii rătăciți într-un basm.

Wini alergase pe pajiștea argintie, se ascunsese printre copaci, apoi îl amenințase că se îneacă... Dezbrăcîndu-se toată, se aruncase în lac, unde ședea ascunsă minute întregi, spre marea spaimă a lui Narcis, pînă să iasă la suprafață.

Luminată de lună, plutea ca o nimfă, pe luciul apei reci.

Apoi ieși din lac, veni spre dînsul, îl sărută cu patimă și plînse îndelung, aiurînd în limba ei, cuvinte mîngîietoare, fraze dureroase, mărturisiri pasionate și accente de resemnare. În felul acesta, poate, își ușura nervii biciuiți de dragoste și de durere.

— Mi se pare c-am visat ! îmi spunea Narcis, a doua zi.

Mi se pare că toate astea s-au petrecut de mult... în copilărie... într-o altă viață... Un decor de poveste... un cer sprijinit pe dealuri împădurite... pe urmă statuile, luminate de lună.

Nu era cine știe ce mare lucru, dar păreau străvezii, parcă pluteau, parcă erau gata să pornească pe iarbă și să danseze... Pe urmă vila împărătească... părăsită, cu toate amintirile...

Eu, în noaptea asta, m-am născut a doua oară. Nu știu cum să mă explic. Nu s-a întîmplat nimic deosebit, dar toate la un loc, erau ceva nou, neobișnuit pentru mine... ceva misterios... catifelat... m-am simțit alt om... mai înalt... mai mîndru... Vezi, la noi, o noapte ca asta nu e posibilă... Ar fi lipsit cadrul acela de noblețe și acea femeie frumoasă, pasionată, ciudată.

La noi, nu te poți ridica, nu poți rîvni ceva extraordinar... Toate sînt *terre-à-terre ;* decorul e sărac, oamenii se poartă la fel, ca niște țărani îmbrăcați ca tîrgoveții. Azinoapte, mi-era rușine de meseria mea... aș fi vrut să cînt altceva... mă vedeam un Lohengrin salvînd pe Elsa de Brabant... Aș fi vrut să cînt *Pelleas și Melissanda*... nu chelneri prefăcuți în baroni, prin grădinile de vară ale Ploieștilor...

Cînd mă uitam la palatul acela vechi, împărătesc, înconjurat de statui și de bazine, cînd vedeam ce frumos erau tăiați copacii aleilor și ce armonios ondulau pădurile pe dealul din fund... cînd o auzeam pe Wini vorbindu-mi atît de cald într-o limbă străină, mă simțeam și eu alt om, plin de idealuri noi ; aș fi vrut să fac ceva poetic, măreț, dumnezeiesc.

Dar mă simțeam neputincios... E prea tîrziu. M-apropii de patruzeci de ani și la vîrsta asta nu mai poți s-o iei *da capo*... E greu să înveți altă limbă, să-ți croiești alt suflet, alte purtări... Mi-am dogit vocea prin turneuri, mi-am vulgarizat jocul, ca să fiu la nivelul publicului nostru, mi-am așezat viața într-un fel... nu pot s-o mai schimb... nu mai am nici un entuziasm... nici o încredere în mine...

A fost cea mai frumoasă noapte din viața mea căci m-a răscolit pînă-n fundul sufletului... Am impresia că și Wini a înțeles lucrul acesta... Și dînsa vede că drumurile

noastre trebuie să se despartă... Sîntem prea mult legaţi, fiecare, de locurile copilăriei, ale tinereţii, ale căsniciei...

Mai frumos, ce poate fi de azi încolo ?... Am avut, azi-noapte, impresia unei despărţiri, a unei rupturi.

Fără să ne-o spunem, ne-am luat rămas bun de la iubirea noastră... O să rămînem fiecare cu amintirile... Nu ştiu ce-o să facă ea, de-acum. E mult mai tînără ca mine — îi ies în cale atîţia bărbaţi, o pîndesc atîtea ispite ! Lumea e atît de largă !

Eu ştiu bine că n-am să întîlnesc alta mai frumoasă mai iubitoare, mai neaşteptată... Pentru mine, Wini este cea mai frumoasă amintire ; am s-o păstrez în fundul inimei, ca pe dorul cel mai cald — dorul meu de ducă, de dezrobire, de artă adevărată, de strălucire, de înălţare — şi-am s-o duc în mormînt, ca pe o comoară !

*

„Consiliul de familie", prezidat de contele Karl von Wundernacht, avu loc în biroul său. Omul cu monoclu, cele două femei, Silvio şi cu mine, trebuia să hotărîm, adică să urmăm ceea ce hotărîse el. Sentinţa nu putea fi alta : Narcis şi Wini trebuiau să se despartă, deocamdată, urmînd ca în toamna viitoare tenorul să plece la Montreal, pentru cele o sută de reprezentaţii.

Cu un gest elegant, contele de Wundernacht ne oferi contractul şi cecul de 1000 de dolari, avansul. Voia să ne întindă o cursă şi să dovedească doamnei X că tenorul balcanic nu urmărea decît asta ? Am surprins o lucire stranie, în ochii săi, cînd îl îmbia cu cecul.

Cellalt, însă, nu căzu în ispită :

— Mulţumesc... Nu e nevoie !... zise el respingînd, uşor, atît banii, cît şi contractul.

Am să iscălesc angajamentul numai la Bucureşti. Cît despre avans, îl voi încasa la Montreal !...

Această penibilă chestiune materială fiind limpezită, o purificare binefăcătoare se cree în atmosferă. Era înlăturată, definitiv, bănuiala că frumoasa canadiană, căzuse pe mîna unor aventurieri. Lucrurile se restabileau în avantagiul nostru.

O stimă întreagă venea spre noi doi, dinspre partea celorlalţi trei.

Domnul de Wundernacht părea cel mai mulţumit de acest sfîrşit, îşi freca mîinile şi ne invită pentru seară la Operă, apoi la supeu.

Ziua ne-o petrecurăm făcînd ultimele cumpărături de plecare.

Ne revăzurăm cîteşicinci, în loje la *Tosca*. Winifred purta aceeaşi diademă din prima seară, şi iar mi s-a părut mai înaltă, mai rezervată, mai oficială... o arhiducesă din vechile operete. Narcis tot ca atunci : amabil, ceremonios. Parcă nu fusese nimic între ei. Parcă atunci se vedeau întîia oară. De la Operă, ne duseserăm la „Sacher". Omul cu monoclu căuta ostentativ masa unde supasem întîia oară cu Wini. Cu o plăcere diabolică — pe care ceilalţi trei n-o remarcară — el se instală pe scaunul unde, după baletul *Frişca* al lui Strauss, şezuse cellalt. I se părea că a cucerit un tron. Surîsul său sarcastic, din amar, deveni triumfător. Foarte îndatoritor, ne întinse fiecăruia lista, întrebîndu-ne ce dorim să luăm, recomandîndu-ne anumite feluri. Ne oferi şampanie, ne întrebă de planurile de viitor. Mă uitam la d-na X, şi n-o mai recunoşteam, atît era de calmă, de serioasă, de îndepărtată... Să fi fost numai un capriciu dragostea de pîn-atunci ? Dar ce însemnau toate scenele de pasiune şi de disperare, făcute în atîtea rînduri ? Sau, în noaptea precedentă, consumase tot, simţire, dor, regret — alergînd în aerul răcoros al zorilor, pe fînul cosit, aruncîndu-se frenetic în valurile lacului, aiurînd, în limba ei şi cheltuindu-şi întreaga provizie de lacrămi ?

— A fost o noapte de poezie nu-i aşa ?

Căutai un moment cînd ceilalţi trei vorbeau între ei, ca să-i strecor o întrebare.

— Fermecătoare ! îmi răspunse Wini, cu ochii departe, ca şi cum ar fi evocat ceva întîmplat altora, de foarte multă vreme.

Era o lună ca-n poveştile cu zîne... aşteptam să se umple pajiştea cu fauni şi driade...

M-am închipuit sirenă...

Curios. Am ieşit cu totul alta din parcul acela cu statui mucigăite şi cu vechi pavilioane împărăteşti.

Am înțeles că nu se poate... că ar fi o prostie să ne stricăm viața, forțîndu-ne iubirea.

E mai bine așa... Vom rămîne cu o amintire fiecare... Mai frumos nu poate fi...

Impresia mea este că Narcis nu va mai veni la Montreal, nu... nu... Îmi dau bine seama de cîte îl leagă de țara lui, de familia lui...

Ah, dacă era liber! Altfel s-ar fi încheiat iubirea noastră!!...

Doamna X surîse trist și suspină ușor, ca și cum ar fi fost vorba de aventura unei prietene, de demult, iar nu de propria ei idilă.

Oberkellner-ul, același moșneag cu bărbuța terminată în două cîrlige, ne servea mecanic. Toți aveam ceva automat, de păpuși de ceară.

Acel supeu de adio mi se păru un praznic mortuar. Aveam o senzație de cenușe pe cerul gurei.

— Unde-ți sînt gîndurile, monseniore? îmi aruncă Narcis, fără să mai aștepte răspuns.

Inga aduse vorba de o viitoare premieră a lui Reinhardt. Apoi conversația lunecă asupra crizei de direcție de la Opera Mare.

Destupărăm ultima sticlă de șampanie.

Contele de Wundernacht își golise paharul, privind în ochii domnei X: priviri satanice, biruitoare, impertinente. Soția lui și cu Narcis nu remarcau nimic. Wini își lăsa privirea și roșea toată, apoi se făcea palidă, cum o mai văzusem de cîteva ori.

A doua zi, la ora 11 dimineața, plecă dînsa, cea dinîi, cu expresul de Berlin. Urma să se îmbarce la Hamburg. Eram toți la gară, cu buchete și coșuri de flori, unul mai fastuos decît cellalt. Se sărută lung, de multe ori, la plecare, cu prietena ei. Contele îi sărută mîna, ceremonios. Eu tot așa. Lui Narcis îi întinse fruntea, cu un gest de soră. El își atinse buzele de o șuviță de păr a lui Wini. Apoi își mușcă buza de jos, foarte mișcat, foarte palid, adus de spate, covîrșit. Șuieratul lung al mașinei, plecarea trenului îl zgudui adînc. Nici nu știu cum și-a luat rămas bun de la soții von Wundernacht.

Am rămas amîndoi la gară. El se rezemă de un stîlp, își acoperi fruntea cu mîna; plîngea.

L-am lăsat așa, cîteva minute.

— S-a sfîrșit! oftă el, după un răstimp, rușinat să mă privească în față.

Avea ochii roșii de lacrămi, mîna îi tremura.

La suspinul acesta din fundul inimei, crezui că e necesar să răspund printr-o replică, destul de stupidă și de inoportună:

— Te-ai curățat, monseniore, te-ai curățat!

*

Povestea aceasta ar fi trebuit să se sfîrșească aici.

Ar fi fost rotundă, încheiată, ca orice împlinită poveste de dragoste. O idilă neașteptată, cu un final melancolic care lasă cititorului latitudinea de a urmări, cu imaginația, viața fiecărui erou, continuînd basmul după temperamentul și reveria proprie. Dar cum aceste capitole nu sînt opera unui profesionist al scrisului ci însemnările simple, sincere, carnetul unui devotat subaltern și prieten al personagiului principal, ele nu se pot încheia literar, dramatic, după codul perfectei compoziții artistice. Lectorul iubitor de poezie și de construcție unitară, echilibrată, e liber să închidă, la această pagină, o carte care, și așa, a fost mai lungă, mai încărcată de amănunte decît s-ar fi cuvenit.

Dar o obligație de onestitate, de respect al adevărului, ne sfătuiește să continuăm, relatînd faptele așa cum s-au desfășurat, cu surprizele și decepțiile cari au survenit și cu un deznodămînt care nu este o consecință directă a acestei idile vieneze. Cerem iertare cititorului că nu i-am dăruit o narațiune perfectă, cum ar fi reușit un romancier autentic. Dar viața nu se desfășoară armonios și logic, cum hotărăsc autorii de literatură. În viață nu se întrerupe nimic în momentul culminat. Înainte de a muri, cei mai mulți oameni îmbătrînesc. Păcat. Bătrînețea e proza vieții, așa cum îmbătrînește și această povestire, fiindcă i-a fost interzisă moartea în apogeu.

Iată-ne la hotel, făcîndu-ne din nou bagajele și vorbind, bineînțeles, de cea care plecase „pentru totdeauna".

Era aproape de ora 1. Peste o jumătate de ceas, urma să prînzim la „Rathauskeller", faimoasa subterană a primăriei vieneze, cu ziduri pictate, amintind lupte și idile medievale.

Decorul aceasta specific de oraş german îl căutam, ca să plecăm din Viena cu o impresie de depărtare, în spaţiu şi timp. Un capriciu romantic, menit să adauge o notă de melancolică poezie, în concertul tragic al proaspetei despărţiri.

Adunînd cămăşi peste albume, pantofi peste cutii şi cadouri pentru cei de acasă, ne aruncam, unul altuia, fraze desperecheate. Narcis nu putea scăpa de obsesia celei plecate iar eu căutam, mereu, să schimb vorba.

— N-am fost niciodată cu Wini la „Rathauskeller", nu-i aşa ? mă întrebă dînsul.

— Aşa mi se pare.

Apoi tot eu, pe acelaşi ton :

— Am uitat să cumpăr gulere pentru Gogu... Să ştii că se supără...

— Dar ea o fi fost vreodată la „Rathauskeller" ?

— Poate. Localul nu e prea şic. Nu cred să se fi dus de multe ori. Te rugase Bubi să-i iei un *foulard* ce-ai făcut ?

— Da. E în geamantan. Am luat şi gulerele lui Gogu dar mi-e frică să nu-i fie prea mici, fiindcă s-a lăsat de tutun şi o să se îngraşe.

Splendizi ochi avea domnule !

— Cine ? Gogu ?

— Ia nu mai face pe idiotul ! Vorbesc de Wini. Eu tot cred c-o să ne întîlnim cu dînsa, la Viena, într-o zi.

— Într-o zi...

— Şi-o s-o ducem la „Rathauskeller".

— O s-o ducem, de ce nu ? Acolo n-o să ne coste zece mii de lei o masă, ca la „Sacher".

— Ascultă, şefule, eu am aşa o presimţire, că noi tot o să ne mai vedem cu Wini la Viena şi o să mîncăm la „Rathauskeller", împreună.

— Ai mai spus o dată...

— Aşa e ! Pe unde o fi acuma ?

— Eu cred că la Hamburg, dacă n-o fi ajuns în Canada !

— Deştept bărbat ai fost, totdeauna !

— Cremă de ghete ai luat ?

— Mi se pare că am două cutii.

— Scrie-i americanei să-ţi trimeată o duzină de la Halifax şi Winipeg !

— Moaş' ta pe gheaţă !

— Ţi-am spus eu că nu e treabă serioasă, domnule ?

— Da' de ce nu e treabă serioasă ?

— N-ai văzut cum a plecat ? Parcă n-ar fi fost nimic între voi, parcă atunci te cunoştea.

— Aşa sînt femeile moderne. Temperament anglo-saxon !

— Putea să te sărute, măcar !

— Chestie de convenienţe. Nu putea femeia, aşa la gară...

— Eu cred că a fost un capriciu trecător. Să faci bine şi s-o consideri tot aşa ! Lasă mutra asta plouată, că eşti om însurat şi nu-ţi şade bine !

— Domnule, ascultă-mă pe mine, femeia asta m-a iubit. Ştiu eu ce spun.

— Dragă, dacă te iubea, făcea un sacrificiu pentru tine... Venea la Bucureşti... Cît e pînă la Bucureşti... Nimica toată, o zi şi-o noapte...

— Aşa e, domnule, putea să vie !

— Femeile sînt egoiste, domnule, ascultă-mă pe mine ! Ei îi convine să te duci dumneata tocmai la dracu în praznic, în Canada, săptămîni întregi, dar ea nu se poate repezi pînă la Bucureşti.

Ehei, dacă era una d-a noastră, o romăncuţă, acolo ! N-ai văzut cîte au vrut să-şi lase părinţii, bărbatul, pentru tine ?...

Fete de generali, domnule, neveste de moşieri ! Lasă că tot ale noastre au mai mult suflet. Străinele astea sînt reci... N-au inimă.

— Asta nu poţi s-o spui. Nu te uita că a fost cam rezervată în ultima zi. Nu se putea altfel. Ştiu că m-a iubit mult, că ar fi făcut orice pentru mine, dacă i-aş fi cerut. Lucrurile astea se simt. Degeaba rîzi. A fost indiferentă la plecare, la masă, fiindcă luaserăm o hotărîre. Asta nu înseamnă că n-avea inimă sau că n-a avut inimă pentru mine. O să vie o zi şi-ai să te convingi singur de pasiunea lui Wini pentru mine.

— Nu văd cum. Ai putea să-mi explici ?

— Nu ştiu... nu ştiu... dar ai să vezi !...

Povestea asta nu s-a isprăvit, ascultă-mă pe mine !...

Narcis spunea toate acestea cu ochii halucinaţi, cu un elan mistic impresionant.

Crease în jurul său o atmosferă de credinţă, de vrajă, care învingea tot scepticismul meu.

O forță de dincolo de ușă parcă-i dicta această atitudine, îl încuraja în speranța unei apropiate revederi, a unui mare semn de dragoste din partea celei de departe ?

Era atît de plin de prezența ei, încărcase văzduhul cu atîta suflet al femeii adorate, o evoca atît de plastic, atît de aproape, încît nu m-aș fi mirat dacă pașii aceia ușori cari se auzeau pe coridor ar fi fost pașii frumoasei Winifred, dacă degetele care băteau încet la ușa noastră ar fi fost degetele ei, dacă Winifred, ar fi deschis ușa, dacă ar fi pătruns în camera noastră.

— *Entrez !* strigă Narcis.

Ușa se deschise.

Wini intră...

Nu era o poveste, nu era un vis : era Wini însăși care intra în odaia noastră și sărea în brațele lui Narcis, spre surprinderea, spre uimirea, spre spaima mea, vecină cu nebunia.

Numai cei ce văd strigoi pot fi mai tulburați decum eram eu, zărind acolo femeia pe care o credeam la sute de kilometri, ființa de care vorbisem pîn-atunci ca despre o moartă.

Narcis n-avusese vreme să-și dea seama de ce se întîmplase, căci bucuria revederei era atît de mare, încît nu mai lăsa loc nici unei întrebări, nici unui alt sentiment. Surpriza, curiozitatea, nu mai aveau ce căuta în acea încăpere : se aruncaseră unul în brațele celuilalt, se sărutau, rîdeau și plîngeau de fericire.

Nu mai aveam ce căuta nici eu, bineînțeles.

— Vă rog, nu vă jenați ! Faceți ca la dumneavoastră acasă !... le aruncai eu, luîndu-mi pălăria și îndreptîndu-mă spre ușă.

Uluit, la început, plictisit acum că nu eram băgat în seamă, furios la gîndul unor noi complicațiuni, menite să ne întoarcă din drum, sătul să fac, de atîta vreme, pe August Prostul, sau pe confidentul de melodramă al acestei aventuri, eram hotărît să mă urc în primul tren și să mă duc dracului din Viena asta, bolnavă de epilepsie amoroasă.

— Stai, prietene, nu fi supărat ! îmi spuse Wini, întinzîndu-mi mîna, vorbindu-mi dulce, privindu-mă galeș cu splendizii ei ochi verzi, muiați în lacrimi surîzătoare.

— Să stau, de ce să nu stau ?

Și mă așezai pe scaun.

— Sper că ai să ne explici, frumoasă doamnă, ce înseamnă toate acestea ? !

— Nu trebuie nici o explicație ! interveni Narcis. E destul c-a venit !...

— Cu dumneata am isprăvit ! îi spusei pe românește. Apoi, doamnei X, în franțuzește.

— Vă ascultăm, scumpă doamnă !

— N-am mai putut răbda ! izbucni Wini.

M-am întors din drum... Cînd m-am văzut singură în tren, m-am cutremurat. Nu puteam pleca. La prima oprire a trenului — în gara de Vest — m-am dat jos... De altfel, mă gîndisem în ajun la asta. N-am spus nimănui. Voiam să mă știe toți plecată. Nu mai puteam suferi privirile lui Kurt. Omul acesta se purta cu mine ca un inchizitor. Dragostea asta îi ședea pe suflet. Nu știa ce să mai facă, să mă expedieze. Am respirat. Acum sînt liberă. Fac tot ce vrei, stăpînul meu, spune... Rămînem ascunși la Viena cîteva zile ? Mergi cu mine la Montreal ? Viu cu tine la București ?

— Noi plecăm chiar astă-seară, doamnă. Irevocabil ! răspunsei eu, în locul celuilalt.

— Foarte bine, zise dînsa. Viu și eu. De la gară, m-am dus direct la legația maghiară, apoi la cea românească, de mi-am vizat pașaportul. Nu trebuie să-mi iau decît bilet. Telegrafiez soțului meu că mai rămîn în Europa, să nu mă aștepte încă...

Bagajele mele sînt aici... am pus să-mi oprească o odaie, la hotelul d-voastră... Acum mergem la masă, nu-i așa ? Vă invit eu ! Dar să nu ne ducem în vrun local cunoscut... Vă duc eu undeva... e foarte amuzant... n-ați fost niciodată !

— Unde ?

— Subt primărie... e un restaurant... îi zice „Rathauskeller"... N-am fost niciodată împreună.

E foarte interesant, să vedeți ! Sînt bolți gotice, cu picturi medievale... Ceva de vechi oraș german. Să plecăm din Viena cu o amintire romantică, ce ziceți ? !

Mă uitam cînd la Narcis, cînd la Wini, care vorbea exact ca noi, acum un sfert de oră.

Aveam impresia că sînt victima unei farse, că cei doi îndrăgostiți erau învoiți să-și bată joc de mine, potrivind intrări senzaționale, lovituri de teatru și proiecte cari coincideau.

Dar nu era așa. Toate se întîmplau de la sine, fără o punere în scenă, afară numai de intervenția regizorului divin, care orînduiește tragicomedia lumii și trage sforile marionetelor, fără să se plictisească, de atîtea mii de ani...

*

Iată-ne în tren, spre țară, cîteșitrei...

Lăsăm în urmă Viena, cu domurile, cu grădinile, cu palatele ei, luminate de miile de becuri, cu roata ei uriașă, cu dealurile de departe, pe cari licărea cîte o fereastră. Șiruri de lumini depărtîndu-se din ce în ce, coloane de perle tot mai stinse, topindu-se în ametistul nopții, din ce în ce mai departe, ca într-un final de film romantic, ne înduioșa.

Șezurăm cîteșitrei pînă aproape de miezul nopții, întîi la restaurant, apoi pe culoarul vagonului de dormit.

Nu ne înduram să părăsim acea noapte minunată care ne trimitea din largul înălțimilor milioane de saluturi stelare și ne parfuma zborul spre casă cu mireasma cîmpurilor, a pădurilor, a celor din urmă boschete de liliac.

Intrasem adînc în Ungaria pînă ne-am hotărît să ne culcăm : eu cu Narcis aveam o cabină, doamna X dormea singură, într-un compartiment de dame.

— Curios, îmi spuse dînsul.

Aveam impresia, cu toate că era lîngă mine, cu toate că-i țineam strîns brațul într-al meu, că Wini e departe... Călătorește spre Berlin... spre Hamburg... Mă gîndeam la ea... o vedeam singură la fereastra vagonului... gîndindu-se la mine... mi-era dor de dînsa... de Wini care plecase pentru totdeauna...

Îi strîngeam mîna, îi sărutam tîmpla, o priveam adînc în ochi și totuși, Wini nu era lîngă mine... Wini cea adevărată, de care mă despărțisem în noaptea cu statui, călătorea în clipele acelea spre America...

Uite... acuma chiar... Nu pot să mă deprind cu ideea că Wini e aici, la un pas de noi. Wini a mea e departe ! foarte departe !... .Și mi-e dor de ea... Mi-e tare dor de femeia care-a plecat departe...

— Hai să ne culcăm, monseniore, fiindcă vorbești prostii !

Și în vreme ce, deasupra mea, Narcis atipea cu gîndul la cele două Wini ale sale : una în același vagon, alta călătorind fantomatic spre Montreal, eu mă frămîntam în pătucul legănat, destul de îngrijorat acum, de soarta femeiei care ne însoțea

Purtarea ei ciudată o uitasem ; nu mă mai gîndeam la comedia pe care trebuise biata Winifred s-o joace față de soții Wundernacht și poate față de noi înșine, la plecarea ei imaginară. Cînd trenul pornise spre Berlin, Wini știa sau nu că se va da jos în gara următoare ? Puțin îmi păsa.

Ceea ce mă preocupa acum era o teamă neînțeleasă pentru popasul ei în România.

Cunoșteam destul pe Narcis ca să nu-l cred prea statornic în marea-i pasiune. Wini avea farmecul ei în metropola străină, în decorul de lux unde obișnuiam s-o vedem, în atmosfera de neprevăzut ce-o crease.

Odată ajuns la București, Narcis nu va fi prins în mreaja succeselor sale, nu va face să se umezească prea des frumoșii ochi ai canadienei ?

Soția care-l aștepta, unele prietene la cari nu renunțase — fiindcă nu voiau ele să renunțe la dînsul — repetițiile, toate acestea nu-l vor smulge din brațele pătimașei Wini ? O femeie nouă nu se va ivi la orizont ?

— Ce se va face biata copilă, într-un oraș necunoscut, îndrăgostită de un om schimbător ?

De unde, la Viena, devenisem îngerul păzitor al lui Narcis, iată-mă, acum, improvizat în protectorul doamnei X !

Nici nu se putea altfel...

Eram singurul om pe care-l cunoștea, eram, aproape un prieten și nu mă puteam sustrage de la obligația aceasta. Fără îndoială, nu-mi impunea nimeni noul rol și mi-era

foarte ușor, odată ajunși la București, să-mi scot pălăria, ceremonios, în fața bogatei americane, să-i urez petrecere bună în vesela cetate a lui Bucur și apoi să-mi văd de treabă.

O obligație morală, însă, îmi impunea, ca, în puținele zile pe cari Winifred urma să le petreacă la noi, eu să fiu duhovnicul și consolatorul ei, dacă Narcis o va face să sufere; tot eu trebuia să aduc pe răsfățatul tenor la îndeplinirea datoriei sale de gentilom, față de-o gingașă făptură venită din alte limanuri. Înălțat în proprii mei ochi, de-această nobilă misiune, adormii ca un demon bun, de pace și de mîntuire, în vreme ce, pe fereastra deschisă, năvăleau puternic, sălbatecele arome ale nopții, culese de vîntul lui iunie pe imensitatea pustei maghiare.

A doua zi, respiram aerul țării, sub acel neasemănat cer românesc, cu irizări pline de nostalgie, un cer mult mai înalt, mai străveziu și mai colorat decît aiurea, cerul de unde începe Orientul cu o mie și una de legende.

Conformațiunea piesagiului, vegetația însăși parcă e alta.

Auzind pretutindeni, în jurul său, limba țării, simțindu-se la el acasă, Narcis își pierduse acea vagă timiditae care-l stăpînea în mijlocul străinilor.

Ridicase fruntea, triumfător, ca un rege al acestor ținuturi și cum, prin gări sau chiar în tren, întîlneam oameni cari îl cunoșteau și-l salutau cordial, el privea de sus pe Wini, cu aerul „te-am dat gata!"

Actorul din el ieșise la suprafață, întrecînd pe înamorat.

Bineînțeles, era tot îndrăgostit de Wini, tot fericit să fie lîngă dînsa, dar un val ușor de orgoliu îi dădea o siguranță de sine, o nepăsare, pe care Winifred n-o remarcase încă, dar de care trebuia să-și dea seama în curînd.

Încă de la primii kilometri făcuți pe pămîntul românesc, căutam să surprind în ochii canadienei impresiile ei asupra României și a românilor.

Mi-era teamă să nu citesc în ei decepția provocată de sărăcia și de dezordinea gărilor, de starea lamentabilă în care se prezentau unii soldați, țărani sau controlori de tren.

D-na X însă, era foarte amuzată. Convinsă că intră în Balcanii deocheați, își închipuise mai mare mizeria și neregula.

Or, deocamdată, n-o impresiona decît pitorescul naturii și al oamenilor.

De altfel, Ardealul, care poartă încă vestigiile bunei administrații austro-ungare, este un tampon care îmblînzește ciocnirea dintre Occident și Orient.

Adăugați și lumina splendidă a zilei de iunie, precum și primele adieri de tei înflorit și veți înțelege încîntarea companioanei noastre, fericită că se află în împărăția lui Narcis.

Împletită cu făgăduieli de dragoste eternă, cu planuri de viitor, cu reîntoarceri ale lui Wini în România, cu plecările tenorului în Canada și Statele Unite, pînă-n America latină, — conversația luneca în jurul acestei idile, împrospătate, înflăcărate de cadrul ei cel nou.

— Ce-a fost cu domnul von Wundernacht? aruncă Narvis, din senin.

Wini păli. Nu-i făcea plăcere să audă acest nume, tocmai acum și atît de departe și fără nici un rost.

— Nu vei fi gelos! surîse dînsa.

— Se prea poate! răspunse tenorul, foarte serios.

Conversația avea loc într-un amurg cu vîlvătăi, în vreme ce ne apropiam de Brașov.

Carpații luminau din vîrfurile roze. Era un piesagiu de feerie. Ce păcat că ne cufundam în noapte și că lui Winifred îi scăpa tocmai cel mai frumos defileu românesc: Valea Timișului, apoi Valea Prahovei!...

Obosiți de exuberanța zilei, de bucuria reîntoarcerei, copleșiți, acum, de tragedia amurgului și de presimțirile înnoptării în munți, înfiripam, fără voia noastră, subiecte sombre, preocupări grave.

Melancolie crepusculară...

— N-ai nici un motiv să fii gelos... Cum se cheamă orașul ce se vede?

— Brașov. E foarte frumos... Ce păcat că nu-l putem vizita! Ce păcat că vom face restul călătoriei pe întuneric!... explicai eu.

— Sinaia e în drumul nostru?! întrebă Wini.

— Da, peste două ore sîntem acolo...

— Am auzit că e...

— O localitate splendidă, interveni Narcis.

Dar aș vrea să știu ce-a fost cu domnul de Wundernacht ? În ultima seară, la „Sacher", s-a uitat foarte lung la tine... Mă făceam că nu văd... Te roșeai toată și lăsai ochii în pămînt...

— Ce era să fac ?

— Trebuia să-i atragi atenția... să-l pui la locul lui !... Se uita insistent, impertinent... De ce nu l-ai pus la locul lui ?

— Nu se putea !

— De ce nu se putea ?

— Pentru Inga. N-aș vrea s-o tulbur. Ea nu știe.

— Ce să știe ?

— Că bărbatul ei tot n-a renunțat la mine...

— Tot n-a renunțat la tine ?

— Nu. Biata Inga îl crede vindecat. El însă mă urmărește mereu. Mi-a și spus că am să-i cad în palmă, într-o zi. Cît am fost cuminte, n-a avut curaj. Din ziua cînd a aflat de tine, a început iar. Făcea ironii pe socoteala castității mele... Avea aerul să spună : „De-acuma îmi va fi mai ușor. Cetatea a capitualat o dată".

Uneori, tot în glumă, dar cu răutate, ajungea să mă amenințe. Mă lăsa să înțeleg că mă va pîrî soțului meu. Aproape un șantaj...

— De ce n-ai rupt-o cu el ?

— Pentru Inga. Și-apoi, el însuși era foarte amabil. E un om de-o inteligență rară. Tot ce-mi spunea era învăluit, politicos. Abia după ce mă despărțeam de el și mă gîndeam la ce vorbisem, vedeam că mă jignise, că mă amenințase. Dar pîn-atunci nu băgam de seamă...

Alteori îmi vorbea foarte serios. Fără să facă fraze, tot măsurat, tot sarcastic, îmi spunea că mă iubește, că sînt marea lui pasiune, că i-am răsturnat viața, că n-a renunțat la mine — suprema lui fericire. Și tot așa, numai după ce ne despărțeam, mă gîndeam la cuvintele lui și mă simțeam impresionată, obsedată de ele. Glasul lui răsuna încă în mine, tînguitor și insinuant. Parcă-l văd. A, nu e un om banal, Kurt von Wundernacht !

— Ia te uită ! exclamă Narcis, cu un ton mustrător, intrigat de privirile lungi, întîrziate în vag, ale Winifredei.

În compartimentul copleșit de penumbrele nopții, plutea din nou figura omului cu monoclu ; de rîndul acesta, el nu

mai surîdea satanic, ci avea o înfățișare calmă, îndurerată, care inspira compătimire, simpatie...

— Știți ?... Kurt m-a cerut odată de nevastă...

— Da... Ne-a spus chiar el...

— Era foarte îndrăgostit de mine. Eu nu puteam să-l sufăr, nu voiam să văd în el decît partea demonică, încrederea în el, cinismul său aparent. Inga îl judecase mai adînc și-l iubea foarte mult, căci descoperise un colț de tandrețe, de timiditate, în sufletul său.

Eu le-am descoperit mai tîrziu... prea tîrziu !

— Ai aerul că regreți ! aruncă Narcis mustrător și poate mai brutal decît s-ar fi cuvenit, în acea seară de spovedanie și melancolie.

Plin de el, sigur de el, convins de pasiunea doamnei X, cam superficial, Narcis forța nota de cuceritor, de stăpîn oriental, de amant invulnerabil.

Nu era momentul.

Poate în clipele acelea, fără să-și dea seamă, Wini era copleșită de tristețea noului orizont, regreta plecarea, se temea de-o lume necunoscută, de neprevăzutul zilelor de mîine : țară străină, oameni străini, la urma-urmei...

Se cufunda în ea însăși ; poate că remușcările faptei sale îi dădeau tîrcoale, îi agravau păcatul de adulter, o spăimîntau cu posibilitatea unei despărțiri de soțul ei... Plecase hotește din Viena, mințindu-și prietenii. Singură, acum, cu atîtea vini, apropiindu-se de niște munți amenințători, gata s-o strivească, s-o înghită, dînsa căuta un punct de sprijin... un adăpost... o mînă întinsă în apropiere și nu găsea decît pe bunii ei prieteni, soții von Wundernacht, cărora, în definitiv, n-avea să le reproșeze nimic...

Narcis nu înțelegea toate acestea.

Dacă se surprinsese pe el însuși dedublînd pe Wini și urmărindu-i imaginea ireală, proecțiunea ei, sub ceruri occidentale, nu-și putea închipui că doamna X, prin același fel de poetizare a depărtării evoca, înduioșată, pe omul care-o iubea și-al cărui sarcasm, văzut de la distanță, se transforma, încetul cu încetul, în sentimentalism deghizat și profundă afecțiune.

— Nu te-ai întrebat niciodată, dragul meu, de ce m-am oferit ție dintr-o dată ? Nu ți-am părut o nebună, o frivolă ? !

— Stimată doamnă, — intevenii eu — nu știu dacă Narcis se va fi întrebat vreodată acest lucru. El e obișnuit cu succesele, crede că i se cuvin toate...

Dați-mi, însă voie, mie, care într-adevăr am fost uimit — n-am putut înțelege niciodată — dați-mi voie să vă întreb: Cum se face că ați sărit, dintr-o dată, de gîtul unui domn necunoscut, fie el frumos și talentat ca amicul nostru — d-voastră, o femeie atît de distinsă, atît de frumoasă, atît de bogată, atît de tînără?

Din cît am avut onoarea să vă cunosc, v-am apreciat tactul, cultura, ideile sănătoase. Nu sînteți o fetiță zvăpăiată, fermecată brusc de un tenor, o nebunatecă...

Multă vreme — vă rog să mă iertați — v-am crezut o aventurieră. Dacă Narcis ar fi fost ofițer, mi-aș fi băgat mîna-n foc că sînteți o spioană. Am văzut așa ceva la cinematograf. Și tot așa, idila începea la Opera din Viena. Femeia care captivase pe ofițer umbla să-i fure niște planuri militare. Cu d-voastră, însă, n-a fost așa.

— Așa e, Wini! interveni Narcis, de ce m-ai iubit tu pe mine dintr-o dată, spune?

Wini surîse. Văzurăm că surîdea, fiindcă în același moment se aprinse și lumina electrică, în compartiment.

— N-ai să mă crezi! Din pricina lui Kurt!

— Stai că nu-nțeleg...! exclamă Narcis.

— Da... da... din pricina *graf*-ului von Wundernacht. Eram la Viena de o lună.

Singură. Tînără. În mijlocul zambilelor și a liliacului. *Fruehlingserwachen*, cum spun nemții. Trezirea primăverii. Muzică de Wagner. *Tristan și Isolda... Parsifal...* Dragoste și misticism. Intensitate. Singură la Viena, primăvara... Și-n jurul meu, un bărbat pe care nu-l iubeam, dar care, totuși, era un bărbat.

Priviri întîrziate pe brațele mele... în ochii mei.... O mantie ușoară pusă pe umeri, după un supeu cu șampanie. Doi ochi de jar pe gîtul meu, din întunericul lojii, în vreme ce pe scenă zburau Walkyrii. Pe urmă, acasă.

Subt același acoperiș cu el, o amabilitate aruncată în treacăt. Un rîs dureros. Poate un suspin.

O declarație pasionată, făcută cu spirit literar, în surdină, cu o mie de subînțelesuri, și fără nici o precizare. Și toate astea, de dimineață pînă noaptea tîrziu, în fiecare

zi... Inga nu vedea nimic, un înțelegea nimic. Sigură de mine, știa că mă voi apăra singură, apărînd-o pe dînsa... Și m-am ținut bine, vă asigur, m-am purtat voinicește... Kurt mi-a spus într-o zi că n-a întîlnit niciodată așa drac de femeie. Ei bine, dracul acela de femeie, pregătită zi și noapte pentru dragoste, obsedată, tulburată, ispitită, trebuia să cadă ca un înger sau mai bine zis ca o caisă coaptă. Mi-a ieșit în cale Narcis. De ce el și nu altul? N-aș putea răspunde... aicea n-aș putea răspunde, într-adevăr...

Wini se uită lung la prietenul meu.

— A, da. Mi-a plăcut cînd l-am văzut atît de subțire, fin și brun, între cîntăreții nemți, voinici și chei, întîlniți pe culoare, la Operă, în anticamera directorului. Oameni fără stil.

El era altfel.

L-am auzit cîntînd. Era ceva pasionant, nostalgic, înflăcărat în felul său de a cînta.

Îmi părea necunoscutul de departe... omul din Orient... primejdia... misterul pe care-l poartă orice femeie în fundul sufletului... Îl porți în suflet, ca un vis pe care știi bine că nu-l vei realiza niciodată și uite... ți-a ieșit în cale, pe neașteptate... Nu-l poți lăsa să treacă. Nu se poate... Ar fi o nebunie... Și atunci l-am prins!...

Și atunci te-am prins! încheie Wini, aruncîndu-se de gîtul lui Narcis, apucîndu-i capul în palme și sărutîndu-l pătimaș, ca și cum atunci îl vedea întîia oară și-i era frică să nu-l piardă: iarăși iluzia, iarăși dorul de imaginea insesizabilă, iarăși poezia depărtării.

*

Pe măsură ce trenul se cufunda în noapte — trecusem de Brașov — o ciudată înstrăinare cădea pe noi trei, între noi.

Descopeream o femeie nouă. Narcis se răsfăța la un colț, făcînd pe supăratul. Sinceritatea doamnei X, felul ei franc de a-și analiza sentimentele și mai ales confesiunea motivelor pentru care se îndrăgostise de tenorul nostru, îl surprindeau, îl micșorau, îl enervau.

Neștiind cum să reacționeze, se alinta. Lucru foarte comod, desigur, dar care nu dădea marca unei inteligențe îm-

belșugate. Poate că în momentul acela, Winifred punea în cumpănă intelectualitatea lui Narcis cu a contelui de Wundernacht. Din comparație, n-avea de cîștigat decît omul cu monoclu.. Nu prea era măgulitor pentru noi. N-ar fi stricat dacă Narcis ar fi cîntat ceva în momentul acela, spre a restabili echilibrul. Cum era imposibil în tren, mă crezui obligat eu însumi să ridic nivelul conversației și să reabilitez poporul român, vorbind doctoral de ultimele cărți apărute la Paris, explicînd unde era vechea graniță și căutînd să conving pe Wini că prăbușirea Imperului Habsburgic era fatală, dat fiind conglomeratul hibrid de națiuni cari îl compuneau. Vorbii de cele 14 puncte ale președintelui Wilson, ca să măgulesc amorul propriu firesc, al americanei. Uitam însă că frumoasa canadiană era supusă a Majestății Sale Regelui britanic și că Wilson fusese președinte al Statelor Unite. Cît despre realizarea visului milenar al românilor, Wini îl ignora într-un mod nepermis, neștiind, chiar, dacă noi luasem parte la războiul mondial și mai ales de partea cui am luptat. Auzise de Sinaia, unde soțul ei avea cinci sute de acțiuni la răposatul Cazinou — și atîta tot. De altfel, nici noi nu știam dacă Montreal sau Halifax sau Winnipeg era capitala Canadei. Abia zilele trecute am aflat, deschizînd un dicționar, că această capitală se numește Ottawa.

Clopoțelul care ne poftea la masă puse capăt situațiunei neclare, aproape penibile, din compartimentul nostru. În lumina restaurantului, Wini făcea mare senzație prin eleganța și frumusețea ei exotică.

Cîteva persoane ne salutară, ceea ce ridică acțiunile lui Narcis destul de scăzute prin confruntarea dintre el și proiecțiunea personagiului cu monoclu.

Trecusem de Predeal. Stele multe înlocuiau luna.

Cerul era verde, peste brazi și munți negri, sau poate le furase lor tot verdele și le aruncase în schimb, întunecata mantie a nopții.

— Frumoasă doamnă, munții aceștia sînt plini de capre sălbatece, de izvoare limpezi în jurul cărora luptă cerbii și în cari se scaldă zînele basmelor noastre! îi spusei, pe cînd treceam din nou spre vagonul de dormit.

— Munți de poveste, într-adevăr... Nici un sat, nici o lumină. Parcă e la începutul lumei... spunea Wini rar, vizibil impresionată de peisagiul carpatin.

— Uite Sinaia... Civilizat, nu-i așa ? Ce multe rînduri de lumini, ce vile splendide !...

— Vrei să ne oprim ? aruncă brusc Narcis. Mai avem cinci minute... gîndiți-vă...

— Rămîneți voi. Eu mă duc la București ! mă grăbii eu.

— Bine faci ! îmi spuse Narcis.

Oprește doamnei un apartament la „Athénée Palace" și vino mîine la 12 la gară, să ne iei !...

Și fără să mai aștepte răspuns, fără să-mi mulțumească, el puse mîna pe valize și chemă un hamal.

Îmi luai rămas bun, îi sfătui să se urce în pădure, urmînd drumul Peleșului, apoi să se oglindească în lacul mic și verdele pe care-l face pîrîul intrînd în dependințele regale.

— Acolo vin zînele la miezul nopții. Dacă sînteți cuminți, o să le vedeți !... le aruncai, de la fereastră și-i lăsai iubirei lor, care trebuia să găsească în parcul și pădurea Sinaiei un decor nou, plin de pasiune și de poezie.

A doua zi, la amiază, m-am dus la Gara de Nord să-i primesc. I-am găsit strălucitori de fericire. Sinaia odihnește și farmecă pe oricine — cînd nu plouă, bineînțeles. Pleci de-acolo, cel puțin pentru o zi-două — cu o impresie de optimism, de forțe noi, de încredere în zilele ce vor veni.

În taximetrul mizerabil care ne ducea pe străzile sucite ale Bucureștilor, spre centru, urzirăm minciuna care trebuia să mascheze pe Wini : doamna de peste Ocean venise de la Viena cu mine și mă iubea frenetic. În felul acesta, putea să fie mereu cu Narcis și cu soția lui, la repetiții, la Șosea, fără să dea de bănuit.

Dansul oriental al minciunilor începea. Cu firea ei franchă, Wini nu prea înțelegea abilitățile noastre, dar surîdea, cu grație, și primea directivele cu supunere, ca orice persoană civilizată care vrea să se pună în contact cu moravurile unei țări noi.

Mărturisesc că, dacă la Viena puteam să fac cu destulă ușurință pe chibițul lui Narcis și chiar pe clovnul muzical,

la Bucureşti mi se părea cam deplasat rolul de paravan, de amant de carton.

De la primele întîlniri cu Wini, în societatea lui Narcis, a familiei sale şi a prietenilor comuni, frumosul tenor lăsă să se înţeleagă, clipind şiret din ochi, arătîndu-mă, tachinîndu-mă, ironizînd pasiunea americanei pentru mine, că n-aveam decît un rol de figurant în toată afacerea asta şi că adoratul nu era, nu putea fi decît el, Prinţul Operetei. Mă simţeam, întrucîtva, ridicol.

Dacă Wini era fermecată de primirea pe care i-o făcea toată lumea — nu există neam mai ospitalier, mai ales cînd e vorba de un străin, ca românul — o cam deziluzionase oraşul. Lipsit de pitorescul naturei, cu pretenţiile sale de capitală, cu majoritatea locuitorilor prost îmbrăcaţi, amestecaţi cu alţii luxoşi, inutil; promiscuitatea aceea de boieri în pantofi de lac şi de copii desculţi, de femei elegante şi de ţigănci zdrenţăroase, de limuzine noi şi de care cu boi; praful străzilor strîmbe şi nemăturate, mirosul greu al curţilor şi al locurilor virane, pe cari dospeau gunoiul şi mortăciunile, în soarele fierbinte a unei veri precoce, hotărît, toate acestea n-avea o prea mare atracţie pentru milionara de la Montreal.

La Sinaia îşi făcuse iluzii. Dacă o localitate de vară era atît de curată, atît de bine îngrijită, cu hoteluri şi parcuri europene, ce trebuia să fie Capitala!

Dar Capitala se prezentase lamentabil, de la intrarea în gară, printre maghernitele jupuite, cu peroanele triste, cu şirurile ştirbe ale caselor inegale, cu oltenii cărînd coşuri de zarzavat, cu marii cîini anonimi, cu Fordurile răpănoase, cu alcătuirea ei întreagă de urbe improvizată şi nedumerită...

Wini şedea închisă toată ziua în apartamentul de la „Athénée-Palace" şi nu ieşea decît pe înserate, cînd se potolea dogoarea soarelui şi sub arborii Parcului Otteteleşanu cădea lumina roză, în răcoarea crepusculară.

Din acel ceas, începea să fie frumos în Bucureşti. Seara se lăsa violetă, peisagiul se estompa, vegetaţia bogată îşi adia zefirii, mirosul de tei curgea pe uliţele potolite, grădinile cîntau, lăutarii îşi acordau viorile în restaurantele deschise, de la Parcul Veseliei şi Roata Lumei, pînă la Parcul Sinaia, de lîngă Obor, iar de-acolo tocmai la Filaret sau la Şosea.

Cunoştiinţele se făcură din prima zi: actori din trupa de la Otteteleşanu, cîţiva artişti ziarişti şi traducători de operete, autori de reviste, cîntăreţe, prieteni.

Wini le surîdea tuturor, foarte graţioasă, ca şi cum i-ar fi cunoscut de mult. Impresionată de rochiile şi de bijuteriile frumoasei canadiene, Cleonia era încîntată de această nobilă cunoştinţă şi mă felicita cam nedumerită de atîta succes al fostului ei mediocru consort.

Se uita lung la mine, căutînd să vadă ce farmec necunoscut bucureştenilor făcuse pe acea femeie extraordinară să mă urmeze tocmai din Viena pe mine, omul părăsit de ea, fără nici o părere de rău.

Doamna X împărţea saluturi şi zîmbete. Aveai impresia că intra şi puţină frică, în atitudinea ei. Unii publicişti îi luau interviuri şi-i strecurau prieteneşte, insinuări la adresa mea: nu înţelegeau cum mă alesese tocmai pe mine, care n-aveam cine ştie ce situaţie strălucită în lumea teatrală, fusesem controlor de bilete şi ajutor de sufleor în tinereţe, iar acum trăiam de pe urma lui Narcis sau copiam roluri.

Un estet cu monoclu se oferi s-o scape de mine.

Societatea noastră petrecu seri neuitate, în aceste grădini-restaurante, unice în lume. Surprinsă la început, doamna X se obişnui cu mîncările noastre, cu lungile şiruri de pui la frigare, cu specialităţile de la „Leul şi Cîrnatul", cu bateriile reci, în jurul cărora vorbea tare toată lumea, în acelaşi timp.

Era ceva barbar şi fermecător, în larma aceea de comenzi multiple, de consumatori, de ţambalagii, de ţigani „gurişti", de hohote, de sfîrîit de mititei cu usturoi, cari veneau pe braţe de chelneri repezi, încrucişîndu-se cu movilele de garoafe pipărate ale ţigăncilor cu ochii grei şi dinţii de aur.

Cîteodată, mă pomeneam uitîndu-mă nedumerit la biata Wini şi nu-mi venea să cred că e dînsa, cînd o sileau să mănînce patricieni cu ardei iuţi sau îi muiau puiul de găină în mujdei, sau îi turnau sifon de la gheaţă, în paharele mari de vin, forţînd-o să bea. Atîtea alimente neprevăzute o făceau să-i dea lacrimile şi să-şi frece mereu năsucul, neobişnuit să primească în nări senzaţiile acestea de înţepături şi gîdilituri.

— Doamna mea, te rog să mă ierți că nu-ți putem oferi mai mult. Dar Viena e Viena, nu-i așa?... o consolam eu, din cînd în cînd.

Dînsa protesta spunînd, dimpotrivă, că se simte foarte bine.

Narcis nu ședea niciodată alături de Wini; între el și dînsa mai era cineva.

Se mulțumea să comande zgomotos, să se certe cu chelnerii, să cheme patronul, să plătească pentru toată lumea, să ofere cîte un coș de flori femeilor prezente. Toate acestea ca să impresioneze pe Wini.

Dînsa ar fi preferat să-l aibă mai aproape. Își închipuise că vom face preumblări tainice, în Bucureștii necunoscuți, prin grădini pitorești, la vreo margine de fluviu, într-un decor romantic, tăcut; își imagina un vechi oraș, situat între munți gravi, acoperiți de păduri bătrîne, cu o liniște de început de veac, așa cum îi nălucise Predealul apoi Sinaia.

În loc de toate astea, o lume agitată, într-un mare tîrg banal, cu amestec de civilizație și dezordine.

O viață trăită în stradă, de toată lumea.

Nu-și ascundeau nimeni, nimic. Femei cu bijuterii și rochii de seară, preumblîndu-se, fără rost, pe Calea Victoriei, la ora prînzului. Grupuri de tineri impertinenți. Ofițeri rezemați de bara vitrinelor, monoclînd trecătoarele, o forfoteală inutilă de lume, ceva nehotărît și impudic. Panoramă.

Pe urmă, preumblările și mesele noastre zgomotoase, unde toată lumea vorbea în același timp, românește și foarte tare, ca să audă și vecinii. O permanentă dare în spectacol. Nevoia de a poza. Nici o concentrare, nici o ținută. Și peste toate, un surîs amabil, o generozitate inoportună, o voie bună generală și-o mare nevoie de-a fi agreabil vecinului.

Frumoasa Winifred îmi spunea că are impresia unui vis straniu, a unei evaziuni într-un oraș din O *mie și una de nopți*, care ezită între feeria orientală și suburbia vieneză. Se credea o ștrengăriță fugită de la școală, răpită de nomazi și dusă în împărăția lor care-o fermeca și o întrista; își trecea, din cînd în cînd, mîna pe frunte, ca să gonească un nor, poate o spaimă.

Își dădea seama că Narcis nu mai este al ei.

Ocupat cu repetițiile — peste cîteva zile începeau spectacolele — fericit să se regăsească printre ai săi, tenorul nostru se bucura zgomotos de gloria locală, în elementul său, acum. Ținuta lui nu mai era atît de încordată în distincție, ca la Viena, unde trebuia să pozeze mereu în om de lume, în artist european.

Își cam lăbărțase atitudinile, avea gesturi familiare, incomode, aproape vulgare, față de Wini și nu pregeta să se uite la alte femei, ca să-și dea importanță, s-o facă geloasă, să-i arate că este cineva la el în țară.

Buzăul învia într-însul, cu violență.

Wini ar fi vrut să iasă numai cu el și, cel mult, cu mine, într-un restaurant discret, să putem vorbi îndelung, să ascultăm muzica languroasă a lăutarilor, carei îi plăcea atît de mult. Ar fi dorit ca aceste zile, într-un oraș pe care nu-l va mai revedea, să-i rămînă în amintire frumos, înduioșat, ceva neobișnuit și intim, sub arborii luxurianți, ca o taină a ei, ca o minciună zăvorîtă în tainițele inimei, în tăcere, într-un surîs.

Dar Narcis parcă evita să rămînă numai cu dînsa. O tîra în mijlocul prietenilor săi, îi prezenta mereu actori și gazetari, pe cari îi lua la masă, noaptea, sporind mereu numărul oaspeților.

Nu eram niciodată mai puțin de zece. Nu o dată ne pomeneam cu coriste sau prietene de ale actrițelor, aduse de primul tenor și cărora Wini le surîdea drăgălaș, dar în același timp cam înspăimîntată și stîngace.

Nu mai înțelegea nimic. Se lăsa tîrîtă într-o sarabandă care n-o interesa.

Nici soției lui Silvio nu-i plăcea toată promiscuitatea aceia. Să fi bănuit adevărul? Din felul cum mă tachina în fața străinei, aveam impresia că nu credea nici dînsa în idila dintre mine și frumoasa Wini. Părea, totuși, mulțumită că Narcis își găsea un paravan, menajînd, astfel, susceptibilitatea ei legitimă. De altfel, părea ea însăși mîndră de compania unei femei atît de frumoase și de elegante. Sub cerul nostru, Wini era o minune.

Tinerețea, zvelțețea ei, noutatea chipului, grația mișcărilor atrăgeau toate privirile. Lumina țării o aureola.

În cîteva zile, oraşul ştia că o miliardară americană îşi lăsase bărbatul, ca să fugă cu Narcis, căruia voia să-i clădească un teatru la Bucureşti.

Doamnele din lumea bună, la „Chauteaubriand" sau la „Colonade", îi admirau rochiile, ţinuta graţioasă, bijuteriile. Ar fi vrut s-o aibă printre ele. Se mirau că nu le caută cunoştinţa şi că-şi pierde serile în mijlocul cabotinilor de la Operetă ; cîţiva donjuani de Bucureşti îi aruncau priviri lascive, peste mese. Wini surîdea, lăsa ochii în jos, neobişnuită cu atîta curiozitate, atîta indiscreţie, dar amuzată de senzaţia pe care o stîrnea, printre aceşti copii mari, de semnele lor patetice, de gestul unei flori muşcate, al unui pahar băut ostentativ, în onoarea ei, peste trei mese.

Prilejuri, ca a doua zi, în apartamentul de la „Athénée Palace", unde Narcis urca grăbit şi important, răsfăţatul tenor să-i facă mici scene de gelozie, al căror vocabular şi mimică, nefiind prea bogate, prea inedite, îşi ratau efectul. Pe Wini, scenele acestea nici măcar n-o mai plictiseau.

Ar fi vrut ca prietenul ei, pentru care făcuse aîta cale, să-i arate altfel dragostea.

Dar dînsul, prins de vîrtejul repetiţiilor, conştiincios ca întotdeauna în ceea ce privea arta lui, n-avea nici prea multă vreme, nici prea multe elanuri pentru Wini.

Ceea ce prevăzusem eu se împlinea.

Sigur de iubirea doamnei X, nemaiavînd ce aştepta de la dînsa, ispitit de cuceririle facile, Narcis epuizase, într-o săptămînă, toată afecţiunea pentru Winifred.

Se simţea mult mai bine în cercul camarazilor săi şi al cunoştinţelor, unde n-avea nevoie să vorbească franţuzeşte, căutînd fraze subtile, ci îşi dădea drumul în toată voia, sigur că tot ce spune e definitiv şi că nu-i poate rezista nimeni şi nimic. Winifred era cam decepţionată de superficialitatea prietenului ei, de îndeletnicirile sale mărunte, de micile lui minciuni, cari n-aveau rost. Simţea că alte femei, mai apropiate de sufletul său, îl preocupau acum şi avea un sincer regret că nu găsise în el iubirea visată, marea pasiune care să străbată oceane şi continente, fericită, înminunată, descoperind în fiecare zi, un piesagiu nou în sufletul amantului, un vulcan, un lac potolit, o dimineaţă pe munţi şi iarăşi izbucniri şi reînnoiri, prilejuri de lacrămi şi de extaze, focul mistuitor, purificator...

— Ceri prea mult, frumoasă doamnă ! i-am spus într-o zi, pe-o mare ploaie, privind, împreună cu dînsa, tulipele din grădina Atheneului, strivite de potop.

— Recunosc. Silvio e un copil fermecător... are un suflet bun... nu regret, n-am să regret niciodată că l-am cunoscut, nici c-am venit în România.

Am mai vizitat o ţară... Voi avea amintiri frumoase... Ascultă, toţi oamenii de la d-voastră sînt aşa ?

— Cum „aşa" ?

— Se înflăcărează repede, jură dragoste eternă, vor să răstoarne pămîntul, pe urmă se răzgîndesc ca şi cum n-ar fi fost ?

— Fără îndoială, doamnă ; trăim pe un pămînt cu climatul schimbător. Te uiţi ce ploaie e afară ?

Ai crede că se va îneca planeta. Să vezi ce frumos are să fie diseară ! Ca aseară !

— Dumneata eşti un filosof. Ai totdeauna gata un răspuns şi totdeauna ocoleşti întrebarea. De ce nu te-ai făcut diplomat ?

— Mă flataţi, stimată doamnă !

Ca om de afaceri, traducător de operete, fost controlor de bilete şi ajutor de sufleor, am ajuns la o experienţă a vieţii pe care nu ştiu dac-aş fi cîştigat-o în diplomaţie. Ştiu să-nving multe dificultăţi. Nu vă închipuiţi ce greu e să transpui în versuri româneşti refrene străine cărora să li se potrivească şi muzica. Ritmurile nu se aseamănă. Vai de capul celui ce vrea să le explice, să le împace, să le pună pe note !

— Eu sînt refrenul de vals ? mă întrebă Wini cu un surîs fin.

— N-am vrut să spun asta.

— Ba da. Ba da ! Haide, domnule traducător, spune-mi de ce nu se potriveşte ritmul românesc cu biata Wini ?

Ultimele cuvinte, le rostise înduioşată, parcă într-o durere...

O simţeam cutreierată de un lung suspin înăbuşit şi gata să plîngă mult, aşa cum cerul verei, chinuit atîta vreme de soarele arzător, îşi revărsa acum prisosul de lacrimi subt ochii noştri, pe copacii şi peluzele Atheneului.

— Ce e cu dumneata, Wini ?

Întîia oară îmi permiteam să-i spun pe nume și această familiaritate nu era inoportună... Îi făcea bine.

Wini se ridică, ridică brațele și le dete peste cap, într-un gest de renunțare, cu un „*Ah!*" deziluzionat și profund, întraripat ca o ușurare.

Făcu, prin casă, cîțiva pași, clătină capul de cîteva ori și veni iar la fereastră.

Era frumoasă așa, tristă, în lumina de ploaie. O șuviță de păr îi juca pe tîmple; ochii, profunzi, se făcuseră cenușii; la colțul gurei, o dungă de amărăciune, dar foarte tînără, ca o preocupare de copil. Era prea tînăr acel surîs de supărare, ca să rămînă de-a pururi în colțul buzelor ei fragede, să se mai adîncească, să înmărmurească.

Mai avea vreme, o, mai avea vreme pînă la marea renunțare, pînă la crisparea îndurerată a tinereții moarte, a iubirilor închise, a lungului adio spus capitolului „iubire".

— Ascultă, prietene, știi ce mi-a făcut Narcis cu purtarea lui?! Nu poți să-ți închipui... nici prin gînd nu-ți trece.

— Ba da!

— Spune-mi...

— N-ai să te superi?

— Îți făgăduiesc!

O privii lung în fundul ochilor:

— Te-a aruncat în brațele lui Kurt von Wundernacht!

Wini sări de pe scaun, palidă și se trase cîțiva pași înapoi. Apoi, luîndu-și fruntea-n palme, într-un șuierat:

— Ce repede mergem!

Calm, o întrebai:

— M-am înșelat?

— Nu știu... nu știu... Nu mă gîndisem la asta... Dar...

— Dar?

— Voiam să mă reîntorc la Viena!

— Vezi!...

— Cum ți-a venit așa ceva în minte?! De ce te-ai gîndit, dintr-o dată, la Kurt?

— Legea contrastelor, frumoasă doamnă! Nu se putea ocazie mai fericită pentru contele nostru, să se valorifice! Ascultă-mă cu atenție și vei regăsi propriile d-tale gînduri.

Dacă n-ai fi întîlnit un om pasionat, bun și superficial ca Narcis, n-ai fi putut aprecia niciodată severitatea, cre-

ierul și constanța domnului de Wundernacht. Te rog să-mi ierți felul acesta pedant de-a vorbi, dar nu știu cum, numai evocarea omului cu monoclu, te face solemn, rigid, îți modifică vocabularul.

Doamna mea, frumoasă și stimată Wini, dumneata ai fost preocupată toată vremea, fără să-ți dai seama, de soțul prietenei d-tale. Depărtarea poetizează. Dac-ai fi urmat primul d-tale plan și te-ai fi dus spre Occident, te-ai fi gîndit în drum, la Narcis. Schimbînd direcția, plecînd cu Narcis spre Orient, te gîndești la domnul de Wundernacht. Cînd vei fi la Viena, scumpă Wini, n-ai să te gîndești nici la unul, nici la cellalt, ci acolo unde trebuie: mai departe, la soțul dumitale, care te așteaptă, dincolo de Ocean!...

Devenisem moralist și indiscret, fără să mă fi invitat nimeni; crezui necesar să-mi îndulcesc tonul.

— Spune-mi, ce gînduri ai, stimată prietenă și tot ce vei hotărî, va fi binevenit! Mai rămîi cu noi? Pleci?

— Am să plec, firește... Nu mai e de stat aici.

Îl inoportunez și pe dînsul... Îți spun drept, simt o mare nevoie să mă duc la Viena, să mă spovedesc prietenilor mei, pe care i-am mințit. Mă apasă pe conștiință fapta asta. Am făcut rău. Îmi dau seama că am făcut foarte rău. Trebuia să-mi văd de drum... Cu inima sfîșiată, bineînțeles, dar cu o amintire imensă, care m-ar fi luminat, m-ar fi călăuzit toată viața. Ah, de ce m-am dat jos din tren! Numai eu sînt de vină!

Dragostea noastră se sfîrșise în parcul de lîngă Viena, în noaptea din urmă. O-nmormîntasem așa de frumos, subt fînul cosit și cu statui la căpătîi! De ce am mai dezgropat-o, de ce-am smuls-o din acel decor de vis, ca s-o purtăm în trenuri, în restaurante bucureștene, printre coriste și reporteri, în hotelul ăsta trist, în arșiță și ploaie?!

Am să plec mîine, prietene... Stau o zi, două la Viena, îmi mărturisesc păcatul și o pornesc spre Canada... E mai bine așa. Dacă vă bate gîndul să veniți la Montreal, să știți că am să vă primesc cu mare dragoste și prietenie... Dar nu cred că Narcis o să mai vrea... Îmi dau eu seama. Îi place prea mult la București. Parc-a renăscut de cînd e aici. Și-apoi, toată lumea îl iubește, îl răsfață. Ce-ar căuta printre străini? Dumneata, să știi, mi-ai lăsat o impresie foarte

bună. Ai fost înțelept, discret și nu mi-ai făcut curte. Îți mulțumesc. E așa de rară prietenia !...

Wini era emoționată... Îmi întinse mîna și mi-o strînse îndelung. O simțeam hotărîtă să curme definitiv această idilă.

O durea pe dînsa, dar n-avea încotro.

Deja, toate deveneau amintiri, se așterneau, repede, în trecut, pe drumul acoperit cu pulberea violetă a regretului... Tăceam amîndoi... Ploaia încetase. Trebuia să vie și Narcis... Însera. Iată-l, fredonînd pe culoar, intrînd vesel, cu un buchet de trandafiri în mînă, oferindu-l galant, doamnei X.

Apoi, mie, în românește :

— Mi se pare că umbli să-mi sufli dama, monseniore !

Îi răspunsei, acru :

— Nu mai face pe idiotul, că nu-ți șade bine !

Deprinsă cu scurtele noastre dialoguri naționale, Wini nici nu le mai asculta. De rîndul acesta, însă, avui impresia că pricepuse sensul celor două replici, căci surîdea enigmatic.

Wini plecă a doua zi, chiar cu expresul București-Paris. Despărțirea a fost cordială. Eram vreo cincisprezece inși în gară, toți și toate cu buchete mari de crini, tulipe și trandafiri. Compartimentul se transformase într-o adevărată grădină. Emoția despărțirii înfrumusețea toate : Wini surîdea, cu ochii plini de lacrimi, căci toată lumea aceea zgomotoasă și dezordonată o iubise și era acum tăcută, gravă afectuoasă, petrecînd-o cu priviri umede și mîini prietenești.

Trenul porni, ducînd frumosul chip al canadienei spre limanuri necunoscute.

Am plecat de la gară mai săraci, fiecare, decum veniserăm. Se stinsese o lumină. O feerie mai puțin în viața noastră de toate zilele, stearpă de frumusețe. Din viața lui Narcis plecase marea feerie.

*

Evocam dimineața sfîrșitului de mai, subt cerul scund și cenușiu al sosirii noastre la Ostbahnhof. Nu era nici o lună de atunci. Privind grădinile ploaate, boschetele de liliac alb și violet ce ne salutau cu reverențe legănate, în ritm de *Dunăre Albastră*, în numele orașului valsurilor, Narcis, sau,

poate, eu însumi, am regretat lipsa reflectorului solar, care să anime această vegetație luxuriantă și să transforme urîtul peisagiu în paradisul radios al primăverei vieneze.

Tot așa, un reflector miraculos lipsea acum sufletelor noastre, subt cerul înalt și albastru, plin de marea lumină a sfîrșitului de iunie.

O dată cu plecarea frumoasei Winifred, viața noastră, fără frumusețe, fără așteptarea înfrigurată a serii, ne prinse în urîcioasa ei pînză de paianjen, în deprimantul cotidian bucureștean.

Nu numai Narcis, nu numai eu, dar întreaga trupă urmărea cu priviri nostalgice, fantoma celei plecate ; vidul dintre noi, fiecare îl umplea cu grațioasa ei făptură. Însăși Cleonia, care-i copiase modelele de rochii, îi regreta absența. Wini era, pentru toate femeile din trupă, mai mult decît o femeie. Era străina fabuloasă, cu misterul averei și-al frumuseței ei, cu prestigiul depărtatului continent, cu visul fiecăreia de a fi ea însăși, într-o zi, aceeași turburătoare apariție, undeva, departe, într-o țară plină de povești. În mijlocul unui popor cu bogată mitologie, unde fiecare trecător străin are ceva supranatural, nu era greu Winifredei să lase amintirea unei zîne. Și această imagine legendară creștea zi cu zi în închipuiri, îmbogățită de fasturi noi, din darurile imaginației și ale regretului...

Cel care părea mai puțin preocupat de absența femeiei de peste Ocean, era însuși Narcis.

Atent, multiplu, nervos, ca în ajunul unei mari bătălii, în așteptarea unei victorii sau a unui dezastru definitiv, el pregătea deschiderea stagiunei cu o pasiune sălbatecă, într-o încordare supremă. Atît directorul cît și cîntărețul din el voia să se întreacă pe el însuși, să-și dovedească lui însuși, înainte de a convinge publicul, că Silvio Theodorescu-Narcis n-a murit, idila cu Wini îl ridicase, în proprii săi ochi, îi dădea curaj și optimism. Își pregătea o viață nouă.

Întîrziarăm deschiderea stagiunei cu cîteva zile ca să repetăm de mai multe ori, în decoruri și costume, ultimul succes vienez, opereta unui compozitor ungur.

Afișe mari, colorate, o reclamă imensă, prin ziare, convocau publicul la această deschidere senzațională.

Într-o vineri de la începutul lui iulie, Parcul Otteteleșanu, înfrumusețat, primi, subt arborii săi bătrîni, aproape o mie

de vizitatori, lumea premierelor bucureştene. Repetiţia generală fusese excelentă. Se prevedea un mare succes. Dar premiera n-a fost strălucită; trupa toată în frunte cu Narcis, care voia să se întreacă, era obosită. Se simţea sforţarea, emoţia. Muzica nu era nici ea de prima calitate, dansurile n-aveau prea mult antren.

— Am dat prea mult la generală!

Aceasta era impresia fiecăruia, pe scenă. În grădină, Cleonia umbla din loje în loje, din grup în grup, surîzînd graţios şi culegînd informaţii.

După actul al doilea, venise în culise ca o pajură înfuriată, strigînd că dacă o ascultam pe ea, nu se întîmpla aşa ceva. Nu ştia nimeni ce se întîmplase, nici ce spusese ea şi nu fusese ascultată, ca să se întîmple altfel. Dar toată lumea o aproba.

Actul al treilea a mers mai bine. Repetat prost, la generală, primea culoare şi ritm în seara premierei. A fost mult aplaudat. Impresia celor mai mulţi era că spectacolul va constitui un succes.

L-am găsit pe Narcis foarte palid şi gînditor, la banchetul care ne adunase pe toţi în fundul grădinei, după miezul nopţei.

— Nu ştiu dac-am s-o pot duce aşa în fiecare seară! mi-a şoptit el.

A doua zi, deşi era sîmbătă, zi bună de teatru, a fost lume puţină.

— N-au apărut cronicile încă! spuneau coriştii, în culise, destul de tare, ca să-şi încurajeze directorul pe care-l vedeau trist, în dosul unui boschet de pînză vopsită.

Vînzarea se anunţa excelentă pentru a doua zi, duminică. Pînă la prînz, două treimi din locuri erau plasate. O înviorare sărbătorească ne anima pe toţi. Seara însă, cu două ore înainte de începerea spectacolului, s-a înnourat şi n-a mai venit nimeni să cumpere bilete. Nici nu ploua, nici nu se însenina. Ne uitam pe cer, căutînd petecul albastru care să se lărgească, gonind norii, cucerind întreaga boltă. Fiecare pîndea, asemeni navigatorilor, un colţ senin, o spărtură luminoasă, în acel tavan de plumb. Descurajat, căpitanul nostru întîrzia să se îmbrace. Cleonia alerga din cabină în cabină, îndemnînd pe fiecare să se grimeze, să se costumeze.

Cei cari ezitau, spunînd că e inutil, fiindcă tot o să vie ploaia, serveau de paratrăsnet nervilor femeii cu geantă.

— Eu vă plătesc cu luna, nu cu seara!... Cu mine aţi făcut contract, nu cu Dumnezeu. Nu merge aşa!... Treaba mea dacă plouă!

Dumneata să te îmbraci numaidecît, ai auzit, că te dau afară. Ai înţeles? Afară! Afară! Vă dau afară pe toţi! Afară!

Strigătele Cleoniei se amestecau, epic, cu primele bubuituri ale tunetelor, cari se apropiau, înconjurau parcul, făceau să freamăte, cu lungi suspine autumnale, frunzele ultimilor platani. Furtuna se dezlănţui.

O mare pală de vînt umplu de praf şi de moloz grădina şi o revărsare de apă înecă, vertiginos, scaunele, şi nisipul.

Era ora 9 fără un sfert, prima duminică din stagiune, o sută de mii de lei pierduţi, după toate cheltuielile verii. Debutul se anunţa dezastruos.

Îmbrăcat cu un pardesiu negru peste luminosul costum cu decoraţii multicolore, Narcis tuşea, rezemat de un stîlp.

— Ghinion! i-am aruncat eu în treacăt, cu un ton prietenesc, cald, cu un oarecare optimism pentru zilele următoare.

Narcis se uita împrejur apoi îmi şopti:

— E mai bine aşa.

— De ce?

Confidenţial, prinzîndu-mi mîna în mîini ferbinţi, el îmi mărturisi:

— N-aş fi putut-o duce pînă la capăt... M-au obosit prea mult repetiţiile... De trei zile fac sforţări supraomeneşti... Ce m-aş fi făcut fără furtuna asta?...

Voi vă uitaţi la cer, cu groază, toţi... Eu aşteptam ploaia asta ca pe Dumenezeu... Dacă jucam, trebuia sau să trişez, să nu dau nimic — tocmai într-o duminecă — sau să clachez de la primul act... E mai bine aşa... Dac-ar ploua şi mîine n-ar strica. Tot e luni şi nu vine nimeni... Două zile de repaus... nu-mi trebuie mai mult. De marţi încolo, sînt zdravăn tun... Să pofteşti să m-asculţi!... Te rog să te duci tocmai în fundul grădinei şi să-l auzi pe Vasile al dumitale! Carusso, nu altceva...

Şi Narcis porni spre cabină, să se dezbrace. Fredona şi încerca un pas de dans, ca să-şi taie drum eroic, printre ceilalţi cabotini. Voia să le arate că e plin de temperament, de

forțe acumulate, că nu-și poate stăpîni nevoia de a cînta, de a juca. În același timp, trebuia să pozeze în căpitan optimist, pe care această furtună, în prima duminecă, nu-l impresionează prea mult, căci mai avea două luni înainte și vremea e din ce în ce mai uscată, vara, la București.

Ceilalți cîntăreți, și chiar coriștii, se legănau și ei, gata să danseze, cîntau și ei ca să arate directorului că sînt plini de bunăvoință, că nu-i plătește degeaba și că nu e vina lor dacă plouă.

Peste toate glasurile se ridica vocea tînără și caldă a primului corist, Petre Ionescu, un băiat înalt, gras, cu părul negru, creț și cu clasica vulgaritate a tenorului care va face carieră. Era un tînăr modest și muncitor. Blînd, făcea cu dragă inimă, de toate. Conducea corul, ajuta pe regizor, pe controlorul de bilete, se ducea în oraș după tîrguieli, amabil cu toată lumea, îndatoritor, dornic să se manifeste.

Știa pe dinafară toate ariile operetei, imita pe toți actorii principali, ar fi putut cînta orice rol, în orice moment. Nu văzuse filmele sonore în cari, în ultimul moment, tenorul prim se îmbolnăvește sau refuză să se producă și un tînăr necunoscut, îi ia locul, triumfal, cîștigînd, vertiginos, într-o singură seară, un nume și un angajament extraordinar. Totuși, instinctiv, în virtutea unei tradiții seculare, cel care venea își pregătea o frumoasă carieră pe amurgul alteia.

Jumătate în glumă, jumătate în serios, își spunea într-o seară Petrone Giovanelli... în alta Giovani Petrinelli... Un camarad din cor îl botezase Petar Ivancovici, altul Juan del Petrinez. El se umfla în pene, copilărește, fără impertinență, la evocarea numelui distins și celebru pe care îl va purta într-un viitor apropiat. Deocamdată, nu se dădea înapoi să ajute la îmbrăcat vedetele, să-și grimeze camarazii; nu o dată a pus mîna și pe mătură, în antract, să curețe scena de praf, după ce, în prealabil, făcuse cîteva opturi, cu stropitoarea.

Plin de bunăvoință, respectuos, se impusese tuturor, era iubit și apreciat de toți. Devenise mîna dreaptă a Cleonei. Fără el, în lipsa noastră, directoarea n-ar fi putut pregăti deschiderea stagiunei. Singurul căruia îi încredința faimoasa geantă. Singurul de care nu se plîngea. Nu mă mai miram că fosta mea soție se purtase așa de bine cu Wini și nu ne făcuse scene.

Era prea șireată ca să nu-și dea seama că frumoasa canadiană nu venise de dragul meu la București.

Dar cum, la rîndul ei, Cleonia trebuie să fi cunoscut o nouă întraripare sentimentală, prin intermediul lui Petre Ionescu, ne lăsa în pace.

Probabil, în vreme ce coristul cu părul creț o însoțea prin oraș, pe la negustori, pe la administrația financiară, își va fi dat seama Cleonia ce bine e să ai la îndemînă un tînăr grăsuț, frumușel, serviabil și modest, pe care să-l ridici tu însăți, de care poate vei avea nevoie, într-o zi.

Într-adevăr, după cîteva seri destul de răcoroase, Narcis ne-a mărturisit că două-trei zile nu va mai putea cînta. Nu venea cine știe ce lume, e drept, dar nu puteam închide grădina, nici înlocui spectacolul, fiindcă, și în premiera viitoare, tot el juca rolul principal.

Lui Petre Ionescu nu-i trebui decît o repetiție ca să poată apărea vineri seara în arhiducele interpretat de director. Deși costumul pe care-l purtase Narcis fusese lărgit simțitor, noul protagonist se simțea stînjenit în el: îl strîngea din toate părțile și îi scotea în evidență formele rubiconde. Petre Ionescu era chiar indecent în pantalonii aceia albi, bine strînși pe pulpe și pe șolduri.

A jucat cu stîngăcie, spunînd proza fals, ca toți tenorii, vorbind din gușe, mișcîndu-se dizgrațios. A cîntat fără nici o artă, cucerind aplauze violente cînd prelungea notele acute. Personagiul interpretat nu mai avea nici un farmec, nici o poezie, dar Petre Ionescu a salvat spectacolul.

În vreme ce Silvio Narcis repeta, ziua, opereta viitoare, Petrone Giovaneili cînta seara, din ce în ce mai bine, din ce în ce mai dezghețat, se familiariza cu scena, intra în pielea personagiului. Pătruț al nostru era un material brut de prima calitate. Cu zece kilograme mai slab, cu cîțiva ani de studii mai mult și un mai des contact cu publicul, se va șlefui. Va trebui, însă, să plece din țară, un an, doi. Va trebui ca bucureștenii să uite pe acel prim-corist cu părul creț, care se îndesa la rampă cu ochii la capelmaistru, apoi făcea semne celorlalți să înceapă, avînd aerul că spune spectatorilor: „Eu sînt șeful corului... fără mine, dobitocii ăștia n-ar putea deschide gura!"...

Trebuiau să-l uite și camarazii cari îl văzuseră măturînd, cărînd mobile și cumpărînd cărămidă pentru „Vila Zorilor" a lui *Madame* Theodorescu, directoarea.

Petre Ionescu avea mult tact. Deși nu venea lume mai multă la teatru, debuturile sale însemnau, cel puțin pentru el, un succes. Dar nu i se urcase la cap.

Era tot atît de prietenos cu micii camarazi, tot atît de respectuos cu cei mari. Nu ceruse sporire de salariu, nu pretindea alte roluri. În opereta viitoare va fi tot primul corist, mai ales că directorul hotărîse alt tenor care, eventual, să-l dubleze.

Lui Narcis, Juan del Petrinez i se adresa tot cu „dumneavoastră", „domnule director general" „cum ordonați"... iar în fața Cleoniei sta totdeauna cu pălăria în mînă.

Femeia cu geantă îi aprecia discreția. Nu știu dacă își pregătea viitorul, în compania lui Petar Ivancovici, fiindcă nu eram în sufletul și în mintea fostei mele soții: dar cum o cunoșteam bine, nu-mi era greu să-i surprind, în privire, intențiile.

Știam pînă la ce punct o interesează cineva și care erau motivele acestei bunăvoințe. Ursuză de felul ei, nervoasă, nerăbdătoare, veșnic agitată, făcea o mare sforțare ca să fie atentă, surîzătoarea. Și numai cînd avea nevoie, un interes cît de mic. Obrazul, de obicei încruntat, strîns ca o pungă, i se destindea într-un surîs fermecător, în fața omului pe care-l solicita.

Această femeie întorcea, brusc, spatele, unui ministru proaspăt căzut de la putere și nu știa cum să-și dea ochii peste cap și cum să zîmbească mai drăgălaș unui aprod, ca să-i dea drumul la ajutorul de primar din cine știe ce urbe provincială. Era vorba de „o cît de mică subvenție din fondul cultural" și Cleonia surîdea ca o madonă.

În vreme ce se adresa lui Narcis ca unui obiect, or se uita la mine ca printr-o sticlă, atît de neexistenți eram în viața și preocupările ei, pe Ionescu Petre îl instala precis în spațiu, îl fixa acolo, îi vorbea ca unei realități de primă importanță.

Individul exista. Trebuia să existe! N-avea, ca noi, transparențe de silf. Noi muriserăm de mult, sau cel mult trăiam, din obicei, ca un costum din garderobă, ca mîța domnișoarei casierițe sau ca dulăul portarului, pe lîngă care treci fără

să-l înregistrezi, sau, dacă l-ai înregistrat momentan, îl uiți.

În schimb, pe șeful corului, știa de cîte ori îl văzuse în acea zi, ce-i spusese, ce-i răspunsese el. Știa dacă l-a întîlnit în partea dreaptă a scenei, la intrarea stalurilor, sau la Șosea, printre lucrătorii de la vilă. Petre Ionescu era mereu în calea ei. I se impunea ca un destin. Poate fără voia lui, fără voia ei.

Femeie plină de ambiții și de voință, soție a unui tenor în declin, Cleonia nu era să-și întrerupă existența, să renunțe la propria ei viață, fiindcă lebăda conjugală își cîntase cîntecul.

Era directoare născută și va continua să fie directoare din ce în ce mai mult, din ce în ce mai dîrz, fiindcă vremurile se făceau tot mai grele.

În loc de un ajutor, Narcis va fi de azi încolo mai mult o povară. Cleonia nu se gîndea să-l părăsească, Doamne ferește! Un bărbat nu se lasă cu una, cu două, mai ales cînd l-ai luat din dragoste și are un nume glorios.

De-o naștere, de-o educație și de-o inteligență superioară obișnuitelor femei din teatru, Cleonia n-ar fi făcut niciodată gafa să ia de bărbat un om de o familie necunoscută, ridicat din cor, cu pronunțate aptitudini domestice și care, pe deasupra, mai avea și douăzeci de ani mai puțin.

Dar îl va folosi ca pe un servitor harnic și discret, pentru toate nevoile ei. Îl va ridica în rang, îl va șlefui, va face din el nucleul trupei. Îl va învăța să se îmbrace, să se poarte frumos în societate, să mănînce cu distincție. Îl va introduce în lume, îl va însura chiar, cu o domnișoară din burghezimea înstărită.

La București sînt o mulțime de cofetari, postăvari, lumînărari bogați, cu fete romantice, care adoră valsul și sînt capabile să-și pună zestrea la dispoziția unei formațiuni teatrale serioase, condusă de o mînă energică, Narcis n-avusese două neveste bogate, care cheltuiseră milioane ca să ridice nivelul operetei în România?

Șeful nostru urma să fie patronul cu prestigiu, Cleonia — inima și creierul, Petre Ionescu — animatorul companiei noastre de comedii muzicale.

De mine nici nu era vorba. Voi mînca și eu o pîine, ca toată lumea, pe lîngă ceilalți, fără să am vreun rol important. Atribuțiile mele erau vagi, puteam fi înlocuit de oricine, fără mare pagubă.

Eu eram tolerat în virtutea vechei prietenii cu Narcis și faptului că patroana îmi fusese nevastă.

Îmi dădeam seama de lucrul acesta, de considerația relativă ce mi se acorda. În forul meu interior, însă, nu mă simțeam umilit, tolerat. Departe de mine gîndul de a mă socoti un parazit, fiindcă serviciile pe care le făceam trupei erau reale. Nu mă puteam plînge de nimeni, e drept. Nu insinuase nimeni că aș fi indezirabil. Dacă vedeam lucrurile subt un aspect oarecum neplăcut, era din pricina caracterului meu înclinat spre melancolie, spre pesimism, a maniei pe care anumiți membrii ai familiei mele o aveau, de a se crede victimele împrejurărilor și ale oamenilor. Bineînțeles că planurile Cleoniei nu-mi fuseseră niciodată împărtășite. Simple deducții ale mele, bazate pe cunoștința amănunțită a doamnei Theodorescu-Narcis, aceste considerente urmau să se justifice matematic, ceva mai tîrziu, pe măsură ce treburile noastre mergeau mai prost.

În România, ploaia și soarele vin mai repede ca în alte părți, succesul și uitarea de asemenea.

O vară capricioasă, cîteva premiere fără strălucire un public din ce în ce mai indiferent au marcat incontestabilul nostru crepuscul.

Vina nu era numai a noastră. Mai era și concurența filmelor. Noi nu puteam da spectacole atît de fastuoase, nu putem aduna atîtea vedete de mîna-ntîi și nu ne putem permite luxul să ne schimbăm actorii la fiecare spectacol nou. Publicului puțin îi pasă de sforțările unei trupe din țara lui. Cinematograful a deznaționalizat arta. Fiecare nouă stea este adoptată imediat și cu cît vin mai de departe, cu atît concentrează toate atențiile. Publicul de teatru n-are patrie și n-are preferințe, nici stabilitate. Generațiile noi — o generație, azi, nu ține mai mult de doi ani — își ard proprii lor idoli, necum să se mai închine idolilor de odinioară. „Staruri" germane, suedeze sau americane, chipuri proaspete din miraculoasa Californie sau Mexic, erau mai familiare bucureștenilor decît cele mai autentice glorii naționale.

Ah, dac-am putea importa și oameni politici, cu ușurința cu care se instalează actorii de cinematograf! Dac-am putea aduce profesori, ingineri, avocați sau negustori străini — ce bună lecție ar primi tot acest public care nu se schimbă,

toată această burghezie care nu evoluează, dar cere artiștilor săi să fie mereu alții, se satură curînd de ei, îi azvîrlă ca pe o lămîie stoarsă!

Iar noi, dac-ar ști acest public cît sîntem noi de sătui de el, de capriciile lui! Dar vai! El poate trăi și fără noi; noi fără el nu putem trăi!

Iată-l sacrificîndu-și acum, prin indiferența și egoismul lui, ultimele păsări cîntătoare ale țării.

Actorii de teatru se duceau în neant, după actorii de comedie și după marii tragedieni, după ultimele actrițe de dramă. O trădare în masă, o dezertiune totală a publicului asasina teatrul românesc, în toate manifestările sale.

Cum am fi putut noi rezista? N-am așteptat primele zile ale lui septembrie, ca să închidem grădina. Cleonia și-a sacrificat banii coperișului, „Vilei Zorilor", ca să plătească trupa.

Își va scoate acești bani din turneu. Provincia e mai lentă în organizare, ca și în dezorganizare. Filmele ajung acolo cu pelicula uzată. Aparatul de sonorizare nu e pus la punct și redă voci neverosimile, zgomote stridente, hîrîituri. Tineretul e la București și se pune la punct. Publicul e compus din vechi admiratori ai actorilor de odinioară. Mijlocind și alergăturile pe la autorități, ale Cleoniei, vom avea ceva lume.

Patroana își va mai scoate din pagubă. O s-o mai ducem o toamnă, o iarnă, pe urmă, bun e Dumenezeu! Trebuie să se mai schimbe ceva, ce dracu!

*

Autoritatea directorului cîntăreț scăzuse simțitor, în aceeași măsură în care sporea mica glorie locală a lui Giovani Petrinelli și prestigiul doamnei Cleonia pe care nimeni n-o mai numea „femeia cu geantă", de cînd această geantă se golise ca să achite lefurile noastre.

L-am surprins o dată pe Narcis contemplîndu-și frumoasele mîini palide și uitîndu-se cu un surîs disprețuitor la degetele grase și roșii ale celuilalt.

Ce însemna acea confruntare, înțelegeam eu mai bine decît Narcis însuși. Mîndru, absent și binevoitor față de coristul creț, bărbatul Cleoniei n-a dat, n-a părut să dea niciodată o însemnătate deosebită angajatului său.

Prea orgolios ca să-și închipuie că el, Prințul operetei, Arhanghelul, ar putea fi înlocuit vreodată de un biet băiat

din trupă, Silvio Narcis nu remarca nici prezența permanentă a lui Giovanelli, în preajma Cleoniei, nici familiaritatea ei față de tînărul tenor. De cîteva săptămîni, însă, această familiaritate făcea subiectul de conversație al femeilor din trupă și chiar al artiștilor-bărbați.

Narcis era prea mult preocupat de propriul său declin, de precipitata ofilire a personalității sale fizice și publice, ca să-l mai intereseze avatarele altora.

Și-apoi, Arhanghelul nu se vedea niciodată în postura unui om care ar putea fi înșelat. Donjuan răsfățat, părăsea el cel dintîi. Nu putea fi părăsit. Depozitar al tuturor afecțiunilor, nu-și putea închipui că va înceta, la un moment dat, să mai fie admirat, iubit, înconjurat de atenții, centrul preocupărilor unanime.

Nu erau decît cîteva luni, prea puține, de cînd cea mai frumoasă femeie din lume, tînără, bogată, îi căzuse la picioare, își frînsese mîinile, în genunchi, în fața lui, îl adorase frenetic, fugise după el, se smulsese de lîngă el cu inima însîngerată, și acum, să dispute unui vulgar subaltern, grațiile unei femei mature, cu mîini bătrîne, cu fața pămîntie și flexibilă, cu sînii căzuți, cu osul șoldurilor exagerat?

Eu însumi, care n-am prea fost răsfățat de soartă, aș fi procedat la fel ca bunul meu prieten: indiferență totală, un surîs înalt și binevoitor, amestecat cu puțin dispreț și cu multă indulgență. Era singura atitudine de luat.

Septembrie a fost consacrat pregătirilor turneului. Trebuiau condensate unele texte, anumite roluri urmau să fie contopite, orchestra micșorată, corul redus la minimum. Cum chiria era plătită și pe luna septembrie, ne petreceam întreaga zi în Parcul Otteteleșeanu, în lumina celui mai frumos cer albastru, sub frunzele cari abia începeau să îngălbenească, printre florile și iarba în plină splendoare.

Vremea se liniștise. Soarele nu mai ardea, ploile conteniseră. Repetam în voie, fără nici o grabă, într-un fel de *ralenti* al unor oameni descurajați, în dulcea melancolie a înfrîngerii. Eram mai blînzi, toți... Nu ne zorea nimeni și nimic... O vacanță binefăcătoare, în plină capitală, cînd alții se reîntorceau voioși, la sfîrșit de vacanță. Teatrele de iarnă își anunțau deschiderea. Afișe proaspete se așterneau pe afișele noastre decolorate.

Actrițele de dramă și de comedie veneau de la mare, vesele și bronzate, cu dinții mai strălucitori ca la plecare. Începeau repetițiile cu un avînt proaspăt, cu mare încredere în stagiunea cea nouă, care trebuia să fie mult mai bună decît anul trecut.

În acest optimism general al reînceperii, noi ne pregăteam plecarea spre dezolatele provincii, unde cei mai mulți dintre oamenii cari se duc la teatru, se aflau la culesul viilor.

Ah, cum am mai fi rămas și noi la București, cum ne-am mai fi dus și noi, o lună, două, la vreun prieten cu vie și conac, să ne odihnim și să visăm vremuri mai bune!

Mai ales Narcis, complect deprimat, n-avea nici un îndemn să plece... La ce bun? Ce răsplată îl aștepta în acele triste orașe ploioase, pe care le cunoștea atît de bine, unde oamenii săraciseră, ofițerii nu-și încasaseră solda de luni întregi, iar negustorii erau fără bani, fiindcă nu le plătea nimeni?!

Nu văzuse el, de anul trecut, cîtă dezolare domnea în toată provincia românească?

Ce se schimbase de anul trecut pînă acum, ca să fie mai bine? Nu, turneul acesta n-avea nici un rost.

Narcis ar fi rămas bucuros în Capitală, s-ar fi dus undeva să se odihnească, dar n-avea bani. Și apoi, prin această dezertare, n-ar fi însemnat că-și recunoaște înfrîngerea?

Ar fi dizolvat bucuros trupa, dar se lovea de încăpățînarea și orgoliul Cleoniei, care își lua în serios rolul de directoare, spunea că și-a sacrificat cariera de artistă numai în acest scop și nu era să renunțe tocmai acum, cînd își lăsase „Vila Zorilor" descoperită ca să ne scape de faliment. Patroana avea o energie infernală și acest prisos trebuia cheltuit, altminteri s-ar fi revărsat pe capul nostru, în interminabile recriminări și lamentațiuni.

Narcis înțelegea, își curba umerii, cu docilitate, ca să-și urce calvarul.

Turneul începu la 15 octombrie, o dată cu ploile. Teatrele erau neîncălzite.

Antreprenorii de săli nu voiau să aprindă sobele sau caloriferele. Spuneau că e prea devreme. Acolo unde insistam, amenințînd că nu vom juca, se făcea foc, dar nu-i simțeam căldura, ci numai fumul. În cîteva ore nu se putea usca umezeala zidurilor, nici potoli valul de frig care venea din sală,

odată cortina ridicată. Spectatorii şedeau cu paltoanele pe ei iar noi trebuia să jucăm în costume uşoare, femeile decoltate.

Spun „noi", fiindcă în turneu nu mai aveam ce consilii artistice să dau; ca să-mi justific leafa, trebuia să lucrez efectiv, ca toată lumea. Aşadar, rupeam bilete la control, apoi mă strecuram printre corişti şi cîntam cu ei, dîndu-le, intrările, animînd figuraţia ocazională. Cînd prezenţa mea pe scenă înceta să mai fie imperioasă, intram în cuşca sufleorului, cuşcă ce reprezenta cîmpul de bătaie al tuturor curentelor de aer venite din pimniţă, din sală, dintre culise.

Din cuşca sufleorului, umanitatea apare, subt formă de picioare. Tot ce e mai sus de genunchi, se pierde în abstract.

Viaţa picioarelor capătă un sens, un simbol şi o importanţă care, de obicei, ne scapă.

Pentru mine, cuşca sufleorului a însemnat un nou punct de vedere şi nu cel mai puţin important al existenţei mele. Într-o zi, poate că-mi voiu scrie memoriile, şi acest capitol va avea loc de cinste. Alt om privea lumea din etajul al şaptelea al hotelului de pe Mariahilferstrasse astă-vară şi altul o privea acum, dintr-o gaură de sobol, în provincia îngheţată a patriei.

Contemplînd praful stîrnit de cizmele coriştilor, încercînd să evit acest val care venea spre mine, plin de cristale minuscule, irizate de lumina rampei, înăbuşind un strănut, acoperindu-mi spatele cu un pled de cal, mă gîndeam, fără voia mea, la vînătorii tirolezi de pe goblenurile contesei von Wundernacht. Valeţii severi, subretele graţioase, care ne serveau pişcoturi şi sandvişuri de somon, în vreme ce Inga acompania la pian pe Narcis, iar Wini îmi turna ceai parfumat, dintr-un ceainic de porţelan fin, desenat în ramuri roze pe un fond alb, toate acele ore depărtate îmi dictau nu o romantică înduioşare, nu un regret, nu un dor de a le mai trăi o dată, ci un hohot imens de rîs, un rîs homeric, grandios, colosal, atît era de grotesc situaţia mea, atît era de tragic contrastul.

Lui Narcis n-aş fi îndrăznit să-i amintesc tocmai acum orele petrecute în apartamentul elegant al contesei vieneze: ar fi pălit brusc, ar fi izbucnit în lacrimi, ar fi murit.

El n-avea rezistenţa inimei mele, călită în focul amar al vieţii; această evocare, în decorul mizerabil al teatrelor provinciale ar fi fost, din partea mea, nemaipomenită cruzime. Personal, găseam o stranie voluptate, de cîte ori mă aflam în situaţii penibile, să evoc minutele fastuoase de la Viena. Regretul se amesteca în mine cu revolta: eram indignat pe mine însumi, că n-am ştiut să fac din acele zile de iunie epoca celei mai ample fericiri a existenţei mele. Îmi reproşam inexplicabila, mizerabila criză de avariţie, îmi propuneam ca la o viitoare călătorie în capitala Austriei să risipesc ca un descreierat, ca să-mi răscumpăr privaţiunile de odinioară, să şterg amintirea unor umilitoare constrîngeri, cu atît mai grave cu cît nu mi le impunea nimeni.

În acelaşi timp, un demon interior se bucura în mine de această pedeapsă, nu-şi putea ascunde mulţumirea că omul care îşi refuzase atîtea mici satisfacţii, se chinuia acum în mod stupid, în oficii degradatoare, la un loc cu alţi oropsiţi ai soartei.

Singura care întinerea văzînd cu ochii şi care prospera, ca orice făptură trăind într-un element favorabil, era Cleonia. Se vede că destinul ei cel bun consista în a bate provincia, gările, prefecturile, cazărmile de jandarmi, seminariile, ca să aducă public şi subvenţii. Îşi crea dificultăţi pentru plăcerea de-a le învinge, îşi complica existenţa ei proprie, o complica şi pe a altora, numai ca să se afle în treabă.

Ne pomeneam cu ea în sală, strecurîndu-se cu greu printre bănci, controlînd biletul fiecărui spectator, apoi instalîndu-se într-o lojă, în văzul tuturor, ca să nu îndrăznească nimeni să se mute din stalul II, în stalul I şi nimeni din stalul I în fotoliiile rezervate. N-avea încredere în nimeni, i se părea că toată lumea o fură. Înainte de începerea spectacolului, se instala severă, lîngă uşă, ca să fie sigură că nu s-a strecurat nimeni fără bilet, că n-a corupt nimeni pe plasatori ca să intre cu jumătate de preţ.

După o zi de trudă, tîrziu, trecut de miezul nopţii, în loc să fie obosită, se limpezea la faţă, ochii i se aprindeau, luminaţi de bucuria unei zile bine împlinite, de conştiinţa datoriei făcute pînă la capăt. Mesele luate în comun, după spectacol, erau momentul suprem de tinereţe al doamnei Theodorescu-Narcis.

Se prea poate ca la această renaştere a directoarei noastre să fi contribuit şi cei douăzeci şi cinci de ani ai primului corist.

Petre Ionescu slăbise puțin, și cu toate că avea gușa încă rotundă și degetele groase, scurte și roșii, gîtul de taur, subt un păr creț și negru, șoldurile revărsate și legănate, nu mai părea atît de vulgar ca pînă mai acum cîteva săptămîni.

În uniforma arhiducelui din opereta maghiară, era chiar frumușel. Se deprinsese cu rolul, și-l juca din ce în ce mai bine. Narcis i-l abandonase complect. Obosit de turneu, răcind ușor, directorul nu voia să mai apară la rampă în fiecare seară. Cum dădeam cîte trei reprezentații în fiecare oraș, el juca în prima și-n a treia operetă. Am impresia că o seară lipsea și pentru ca să ne arate că atunci cînd nu e el pe afiș, încasările sînt mai mici.

Dar rețetele nu marcau prea mari diferențe, așa că și această satisfacție îi era interzisă.

Petre Ionescu începea să fie cunoscut în provincie.

De cum apărea pe scenă, roz și pudrat, cu picturi vinete subt ochi — ca să-i pară mai mari și mai fatali cu părul lucios și cu trupul grăsun, bine strîns în tunică și pantalonii arhiducali, Petar Ivancovici stîrnea curiozitatea simpatică a doamnelor și domnișoarelor din capitalele de județ.

Acest succes, unit cu promiscuitatea vieții de tren (călătoream și dormeam cu toții într-un vagon de cl. III-a, amenajat pentru turneu) micșorase distanțele, apropiase și mai mult pe Giovanelli de directoarea noastră.

Cum nici Narcis nici eu nu voiam să însoțim pe Cleonia în raitele ei de cerșetorie pe la autorități, îl lua cu dînsa pe șeful corului și se reîntorcea din oraș triumfătoare, cu ochii plini de strălucire. N-o văzusem niciodată atît de radioasă.

Odată, în fața mea, i-a scăpat o exclamație:

— Sînt iubită !...

Cum ceilalți tovarăși de turneu (Narcis nu era de față) n-arătară nici o surpriză auzind pe Madame Theodorescu vorbind așa, mi-am închipuit că rapsodia ei cu Juan del Pertinez e cunoscută și de restul trupei. O anchetă discretă mi-a confirmat, virulent, aprehensiunile. Cleonia înfiripase cu Petrino Giovanelli o primăvăratecă idilă tîrzie.

Din zi în zi, tot mai puțin se ascundea. Era mîndră și expansivă, cochetă și ciripitoare:

„Sînt iubită !...“

„Ah, ce fericire să fii iubită !“

„Am și eu dreptul la dragoste !“

„Fetelor, știți voi ce e dragostea ?“

Cam așa se adresa celorlalte actrițe și chiar coristelor, cam inconștientă.

— Vai, Madame Teodorescu ! se bucurau celelalte. Acel *vai* însemna aprobare, invidie și felicitări.

La mesele cari urmau spectacolelor noastre, Petre Ionescu, al cărui loc de drept era cam pe la coadă, cucerea noapte după noapte, un scaun mai aproape de noi, adică de Cleonia, de Narcis, de mine și de primii actori ai trupei. Pe la Suceava, ne-am pomenit că junele corifeu ajunsese la stînga patroanei și la dreapta mea — eu care, pîn-atunci, împărțeam cu Narcis onoarea de a flanca șoldurile puternice ale patroanei.

— Trecutul, prezentul și viitorul !... șopti bufonul trupei, unui vecin, fără să-și închipuie ce ureche fină aveam. M-am făcut că n-aud, dar înregistram gluma neroadă.

— Aici !... Aici !... strigă, pe la Cernăuți, Cleonia chemîndu-și partenerul, care venea cel din urmă la masă, fiindcă rămînea la teatru să asiste la împachetarea obiectelor de recuzită și la numărătoarea jumătăților de bilete, pentru administrația financiară.

Și Cleonia, surîzînd strengărește, alintîndu-se ca o fetiță, amenințătoare dar calină, arăta lui Givanni scaunul gol de lîngă dînsa, pe care-l apărase pîn-atunci cu gesturi de subretă sprințară.

Nu știu ce va fi gîndit Narcis de toate acestea. Să nu fi bănuit nimic ? În orice caz, părea în lună. În auzul trupei, striga și el lui Petre Ionescu:

— Vino-ncoace, domnule !

Îl invita pe scaunul oferit de Cleonia și începea, ca un adevărat director, să-i ceară amănunte: dacă bagajele au pornit la gară, dacă borderoul a fost exact și la ce oră avem legătura cu trenul de Iași.

În felul acesta, dădea impresia tuturor că atenția arătată de patroană lui Juan del Pertinez nu privea decît pe harnicul colaborator al trupei, pe subalternul care dădea informații și primea ordine.

— Da, domnule director general !... Am înțeles domnule director general !... Cum binevoiți, domnule director general ! răspundea coristul, în picioare.

Abia după ce își depunea raportul, îndrăznea să se așeze.

Petrică rămăsese respectuos cu toată lumea și bun camarad. Faptul că fusese distins de doamna directoare, în loc să-i creeze invidii și animozități în trupă, îi sporise nu numai prestigiul, dar și simpatia generală. De cînd ocupa el pe Madame Theodorescu, fiecare avea mai multă libertate, respira în voie. Păream niște școlari ce și-au surprins profesorul ieșind de la cîrciumă, chefliu.

Mai surîzătoare, mai umană, ca orice ființă în frenezie sentimentală, Cleonia înceta de a mai fi o sperietoare pentru noi toți.

Faptul că și turneul mergea binișor, o îmbuna și mai mult Toată lumea era mulțumită. Pînă și Narcis, pînă și eu ne miram și ne bucuram de așa noroc.

Totuși, Narcis părea că ascunde ceva. Nu o dată i-am surprins cuta dintre sprîncene adîncindu-se brusc. Privirea îi era îngîndurată. Colțul buzelor se făcea uneori cuibul unor fulgere de răutate, pe care nu i-o cunoșteam. Își trecea, lent, mîna pe șuvița rebelă a fruntei, dar acest gest calm trăda enervări, nemulțumiri. Îi plăcea, tot mai mult, să rămînă singur.

Uneori l-am surprins abătut, în atitudini de umilire, de resemnare, de renunțare. Părea că cere tuturor iertare pentru o tăinuită faptă.

Îl vedeam, istovit, pe un scaun, înainte de a începe spectacolul. Solitar, pe scena abia luminată, ședea cu fruntea în mîini, palid și nervos, cu un palton pe umeri. Îi era silă să se îmbrace.

Alteori, în vagon, în mersul trenului, sta cu fruntea rezemată de geamul rece și se uita în noapte.

Purta un halat vechi. Orice urmă de cochetărie pierise din el.

Unde era gentilomul superb, de astă-vară, care intra în frac la „Sacher" și arunca priviri imperiale necunoscuților de la mese ? A fost odată... de mult. Silvio Narcis părea fantoma celui de odinioară.

Într-o seară, la Botoșani, mi-a spus :

— Am visat ceva stupid. Parcă Wini se amorezase de Petre Ionescu (știi, primul corist) și plecase cu el la Winipeg... Tu vezi perechea asta în lojă, la Opera din Viena ?

Din cînd în cînd, Narcis încerca să glumească. Dar decorul era atît de trist, încît nu rîdea nici el, nici eu. Parcă ne prostiserăm amîndoi. Nu mai vorbeam decît în monosilabe. Nu mai aveam ce impresii să ne comunicăm. Doi străini. Pustiu și-n sufletele noastre.

Un vagon de clasa treia... Călătorii interminabile, în frigul lui noiembrie... Teatrele — niște șandramale, cu lumină puțină și cu prea multe uși. Vîntul bătea din toate părțile, numai vînt și ploaie... Restaurante proaste, prin gări sau prin orașe... Vin nou, tulburel, acru sau prea dulce ; pastramă tare, trîmbițată ca o specialitate de unii actori mai bătrîni, cari își lăsaseră dinții în ea, odinioară și le duceau, probabil, nostalgia. Dinți căzuți, bătrînețe timpurie... Decepții de cabotini, descurajați astăzi și prea încrezători pînă mai ieri. Și nici un entuziasm. Și nici un vis și nici o așteptare.

Iată viața noastră... Apoi, reprezentațiile. Un public sărăcăcios, domnii cu paltoanele pe umeri, doamnele cu pălăriile pe cap și cu blănuri mari, dar ieftine, în jurul gîtului. Narcis pe scenă, absent sau prea pornit să scoată efecte cu orice preț. Eu în cușca sufleorului sau în culise, cu caietul de regie în mînă sau cu sabie, în fruntea unui cor de soldați călcînd marțial și fără convingere... Ce era să ne mai spunem ?

Și Cleonia tot mai voioasă, mai optimistă mai primăvăratecă.

„Ah, ce frumoasă e dragostea !..."

„Sînt iubită !"

„Am și eu dreptul la fericire !..."

„Ah, ce frumos lucru este să fii iubită !..."

„Fetelor, ați fost vreodată adorate ca mine ?"

Cleonia nu preciza cine o adora atîta, dar toată lumea știa că e vorba de președintele coriștilor.

Acesta lăsa ochii în jos, roșea tot, apoi își împreuna degetele grase ca într-o rugă și se uita galeș la doamna directoare, exasperîndu-i extazul.

Aceste scene mă dezgustau. Sînt unele lucruri cari nu se mărturisesc, la o anumită vîrstă. Uitasem că acea mult adorată făptură de azi, îmi fusese tovarășe de viață ; și nu din vreun sentiment de gelozie postumă, o execram în acele momente. Petre Ionescu n-avea nici o vină, în toată afacerea.

Era un biet figurant fascinat de prestigiul directoarei, căreia i se supunea cu docilitate. Se prea poate să fi fost și îndrăgostit de dînsa fiindcă era prima femeie cu ciorapi de mătase care i se oferea. Uneori Cleonia avea aerul că mă bravează.

Nu știu ce o găsise de la o vreme, că-mi amintea, cu rost sau fără rost, momente din căsnicia noastră, dîndu-mi să înțeleg că nu știusem s-o apreciez, pe ea, o femeie capabilă să stîrnească asemenea pasiuni. Apoi îmi surîdea hieratic și pervers, cu aerul că mă înșeală pe mine ; juca scena marei cochete, a femeiei fatale care zdrobește inimi și calcă pe cadavre, cu nepăsare. Mie mi-era mai mult greață. Fie faptul că Narcis nu-i făcea nici un fel de obiecție, fie că amorul cere senzații mereu reînnoite, Cleonia voia să introducă în aventura ei romantică și elementul de gelozie, de suferință, de scandal.

Cu cîtă voluptate ar fi anunțat femeilor din trupă :

„Dac-ați ști ce scene absurde îmi face Silvio !..."

„Doamne, Doamne, ce ți-e și cu gelozia asta !..."

„Fetelor, Narcis vrea să mă omoare !..."

„Toți sînt prăpădiți după mine... Pînă și primul meu, nu mai poate !... Ah, Bărbații..."

„E dreptul meu să fiu iubită !"

„N-am de dat socoteală nimănui ! Nu-mi poate fura nimeni fericirea !"

„Fie ce-o fi, eu nu renunț... Am și eu dreptul la dragoste !"

Dar Narcis nu-i făcea scene de gelozie, oricît întindea dînsa coarda. Eu mai puțin. Nu luam atitudini dezagreabile nici față de Petre Ionescu. Dimpotrivă. Îi arătam o simpatie care nu era total inventată. Un armistițiu general.

Turneul ar fi continuat pînă la capăt, în ritmul acesta fals, dacă într-o bună zi, din senin, Narcis n-ar fi spus :

— Eu nu mai joc !

— Cum nu mai joci ? ripostă Cleonia.

Eram numai noi trei, la Focșani, după prima reprezentație.

— Iacă nu mai joc ! repetă Narcis.

— De ce ? l-am întrebat eu.

— Fiindcă nu-mi arde să joc !

— Dar noi ce ne facem ? interveni patroana.

— Treaba voastră.

— O să oprim turneul la mijloc ?

— Nu știu . Treaba voastră.

Încăpățînat, cu gura și ochii răi, Narcis nu spunea decît „treaba voastră" și se închidea într-o mutenie dîrză.

— Te-ai scrîntit la cap, băiete !... îi striga Cleonia.

Fără să ridice tonul, Narcis răspunse :

— Nu m-am scrîntit la cap, dar nu mai joc.

— Te pomenești că vei fi gelos ?

— Nu sînt gelos pe nimeni, dar nu-mi mai arde să joc !

Nu era nimic de făcut cu el.

— Și unde te duci ? întrebă Cleonia, ceva mai blînd.

— La București, răspunse el, fără alte explicații.

De cîteva zile, Narcis tușea, transpira. Dar nu voia să se știe. I se făcuse de ducă și nici un argument nu-l putea convinge să mai rămînă.

N-am vrut să anunțăm trupei această plecare, înainte de a ne sfătui cîteșitrei ce trebuia să facem, cum să aranjăm repertoriul pînă la 15 ianuarie, cît ținea turneul.

— Treaba voastră ! repeta Narcis.

Eu m-am săturat !...

Eu, fiindcă-l vedeam din zi în zi tot mai bolnav, Cleonia fiindcă avea alte preocupări, nu insistarăm prea mult să rămîie. Ne-am mulțumit să-i cerem aprobarea pentru înlocuirea lui în rolul Arhiducelui.

Mîine seară va juca Petre Ionescu, în opereta ungurească, poimîine, în locul lui Narcis va cînta un tenor care mai repetase rolul la București, de cîteva ori. Două zile de repetiții îi ajung. Și apoi, în provincie nu se prea cunoaște ce este improvizat. În fiecare oraș e altă scenă, altă mobilă, alte intrări ale actorilor — toate spectacolele sînt niște repetiții. Iar publicul nu remarcă nici o ezitare.

Alt tenor ales, și el din cor, asemeni lui Giovanni Petrinelli, va ține în orașul viitor personagiul interpretat astăseară de Narcis. Trei zile îi ajung să-l învețe. Va fi poate, un spectacol ratat, dar vor veni alte trei zile, în care timp va poseda rolul la perfecție. Șapte repetiții, intense, într-un cadru sigur, ajung și supraajung. Plecarea lui Narcis ? O vom atribui, în fața trupei, mai multor cauze : puțină obo-

seală, afaceri importante cari îl chemau de urgență la București. Directorul nu va lipsi mult, ne va da de urmă prin Ardeal. Toate acestea le vom spune camarazilor după ce Narcis va fi plecat. Inutil să-i înștiințăm mai devreme.

Și Narcis a plecat noaptea, după spectacol, între două trenuri. N-a fost tocmai o plecare, ci o strecurare, din restaurantul gării, în vagonul nostru, să-și ia bagajele și cîteva mii de lei, apoi o strecurare în trenul care cobora spre Capitală. Ușor, fără nici un tam-tam, fără petrecere la gară, urale și pălării agitate. Cînd ești mereu pe drum cu alții laolaltă, o plecare nu mai are atîta importanță. Un domn asasinat înseamnă o crimă de care vorbește toată lumea. În război, un soldat desprins din grup, căzut, părăsit de ceilalți e ca un actor în turneu care-și lasă trupa, cu discreție... Alții îl vor înlocui. Se găsesc și ofițeri și generali, la îndemînă. Nu e nimeni indispensabil.

Narcis mi-a strîns mîna cam nervos și m-a privit adînc în ochi, mai intens ca-n pragul unei despărțiri obișnuite.

Pe Cleonia a sărutat-o din vîrful buzelor, fără să o privească. Avusese cu dînsa, în ultima vreme, o purtare stranie, îndepărtată ; nici un reproș, nici o aluzie, ci numai vorbe întretăiate. Se uita în vag, îi dădea răspunsuri monosilabice, la întrebări prea insistente, la amabilități cari nu rimau cu nimic. Această enigmatică atitudine a încetat brusc, cîteva minute înainte de plecarea trenului de București.

Eram numai noi trei : Narcis pe treptele vagonului, Cleonia și cu mine lîngă el, pe peron, ținîndu-i fiecare o mînă.

— Atunci la revedere, Silvio, și să-mi scrii cum ajungi !... se alintă Cleonia.

— N-o să fie nici o revedere și n-am să-ți scriu niciodată !... îi răspunse Narcis, smulgîndu-și degetele dintre ale ei și privind-o cu ochi sticloși, morți.

— Glumești !

— Dumneata n-ai să mă mai vezi niciodată ! repetă el și se trase de pe trepte, în interiorul vagonului.

I-am căutat zadarnic chipul la fereastră. Nu voia să se arate. Cleonia nu părea să ia în serios această plecare, fiindcă gîndurile îi erau în altă parte. În plus, satisfacția de-a rămîne unica directoare, stăpînul suprem, o împiedica, poate, să măsoare gravitatea acestei despărțiri, să cumpănească ultimele cuvinte pe cari i le adresase soțul ei. Adînc jignit, rănit în mîndria lui cum nu fusese niciodată, Narcis pleca fiindcă nu mai putea suporta nerușinarea Cleoniei. Am aflat-o mai tîrziu.

Fără să-și iubească soția, suferea. Nu era gelos, deși există și o gelozie lipsită de dragoste. Dar era umilit să se vadă înșelat de-o femeie mai mare decît el, cu un om de rînd, care pe deasupra, era și tenor. Un ins la care de-abia se uita, cîteva luni înainte, un biet figurant inexistent. Și această brută inconștientă, inocentă, acest vulgar subaltern, trebuia să ia locul exemplarului de rasă care a fost Narcis, să treacă pe primul plan al preocupărilor publicului și al doamnei Theodorescu, numai fiindcă avea de partea lui tinerețea, noutatea !

Tot așa, marea dramă a marelui cuceritor spaniol, don Juan Tenorio, a fost infidelitatea ultimei sale cuceriri : un cavaler rătăcitor, fără nume și fără strălucire, un tînăr prostănac i-a luat locul pe lîngă dona Bianca d'Alcantara... un vagabond care n-avea nici groteasca măreție a lui Don Quijote de la Mancha !

Nobilul duce de Tenorio, pe care sute de femei din aristocrația cea mai catolică, pînă la roșcata fiică a unui ghetou sevillan, îl adoraseră, omul care a sămănat în calea lui numai mărgăritarul lacrimilor și rubiniul sîngelui, înlocuit cu un paria !

Don Juan înșelat ! Supremă ironie, tragică pedeapsă, mai tragică decît îmbrățișarea de piatră a Comandorului asasinat.

Silvio Narcis nu putea înțelege această orbire a Cleoniei. Dacă lui i se părea firesc să ia soția celui mai bun prieten, ca pe un lucru ce ți se cuvine prin grația divină, găsea — și ce e mai curios, găseam eu însumi — că un om ca el nu poate fi schimbat în felul acesta, nu poate accepta o înfrîngere sentimentală. După cum unii au dreptul la toate bogățiile pămîntului și nu se gîndește nimeni să le revendice, după cum primim fără să crîcnim, teroarea tiranului, pompa suveranilor și, aroganța bancherului, tot așa ne închinăm pînă la pămînt, atunci cînd trece Don Juan.

Ale lui sînt toate și toate sînt pentru el.

Iar prima șovăire însemnează renunțarea totală.

Ca într-o totală renunțare se ducea acum și trenul în care se afla Silvio Narcis.

Se pierdea, șuierînd strident, printre uriașe bărăgane albe, sub stelele nopții înghețate. Venise iarna la sfîrșitul lui noiembrie care debutase cu ploi abundente, ca să se cuiraseze apoi într-un ger sticlos, prevestitor de vremelnice zăpezi. Iată-le de două zile, zăpezile sfîrșitului de noiembrie. Moldova toată era copleșită. Peste cîteva zile, un viscol nou va acoperi șinele de fier, va înfunda văile ; trenurile se vor opri. Toate parcă se pregăteau să amorețască, în așteptarea acelui vifor, care nu mai putea întîrzia.

Acum e senin. Pînă la București, nici un stăvilar, Narcis va ajunge dimineața și ne va scrie, fără îndoială, îndată ce se va fi trezit din ciudata supărare.

— Ce l-o fi găsit ? mă întrebă Cleonia, în vreme ce căutam, printre linii, vagonul nostru.

N-am crezut de cuviință, să-i dau nici un răspuns. Inconștiența — sau, poate, ipocrizia ei — întreceau orice margini. Incontestabil, se țicnise. Amorul e mai periculos la o anumită vîrstă decît la 18 ani. Știe toată lumea.

Iar atunci cînd cade pe o femeie care nu s-a gîndit la dragoste niciodată, ci a fost preocupată numai de cîștiguri bănești, bocind orice sume cheltuite ca pe niște copii morți ; o femeie care e terorizată de grija viitorului și care-și vede acel viitor asigurat ; cînd cade pe-o femeie care și-a realizat ambițiile, a căpătat siguranța că la primăvară va acoperi și „Vila Zorilor" din Parcul Filipescu, amorul ia mințile femeiei de patruzeci și cinci de ani.

*

Narcis nu ne-a scris, nici Cleoniei nici mie.

Trecuse o săptămînă de la plecarea lui. Ne aflam în Ardeal, la patru ore de București, la Brașov.

Patroana începea să fie îngrijorată. Eu eram și mai îngrijorat, dar n-arătam. Narcis îmi lipsea. Ce mai căutam printre acești cabotini, în mijlocul cărora mă simțeam degradat ? Mă săturasem să le contemplu, din cușca sufleorului, cizmele, sandalele și genunchii noduroși sub tricou, să le lipesc bărbi sau să defilez în fruntea lor, cu sabia în mînă.

Dacă Narcis se simțea înjosit că Petre Ionescu îi luase rolurile și nevasta, cum trebuia să mă simt eu, care luasem locul lui Petre Ionescu la președenția corului ?

Lamentabilă apoteoză, după anii petrecuți la Viena, în plină glorie a lui Carusso, Șaliapin, Titto Rufo și Selma Kurz, cărora urmam să le dispun rînd pe rînd celebritatea, dată fiind multiplicitatea vocii mele ! Pe atunci, visam triumfuri mondiale.

Acum făceam pe tenorul, pe basul, pe baritonul și pe soprana în corul unei trupe de provincie, cînd soprana, baritonul, basul și tenorul respectiv șoșăiau și cînd trebuia întărită partițiunea tenorului, a basului, a baritonului și a sopranei.

Situația nedemnă de un om, incontestabil, excepțional ; situație excepțională în grotescul ei.

Dar nu puteam dezerta, fiindcă sînt obișnuit să-mi țin angajamentele, iar la București n-avem ce face. Mai tîrziu, după sfîrșitul turneului, am să reintru în presă. Cine a făcut cronică muzicală poate să facă și reportaj politic sau criminal.

Dacă mi se va cere îmi voi relua foiletoanele.

Dar n-am să pretind nimănui să-mi cedeze rubrica. O vreme oarecare, voi renunța la orice activitate artistico-teatrală. Eram sătul pînă-n gît de-atîta maimuțărie. Voi aștepta vremuri mai bune, ca să reapar triumfător la rampă. Voi scrie articole ; mă voi impune. Îmi voi pregăti astfel, o atmosferă prielnică unui debut senzațional. Gazetăria îți dă mai multe satisfacții. Te știe lumea de frică. Ești cineva.

În turneul ăsta prea am decăzut, ce dracu !

— N-ai vrea să te repezi pînă la București, să vezi ce face Silvio de nu mai dă semn de viață ? îmi propuse doamna directoare.

— Bucuros, i-am răspuns eu, fericit să revăd Capitala, măcar cîteva ore.

— Dacă nu-l găsești numaidecît, poți să rămîi acolo la noapte. Vii mîine, om juca și fără dumneata...

Era inutil, nu era deloc amabil din partea Cleoniei și nici nu era momentul să sublinieze lipsa mea de importanță, asigurîndu-mă că spectacolul va putea merge și fără mine.

Am salutat-o foarte rece și am trecut în alt vagon al trenului, care cobora spre București.

Munții Brașovului erau albaștri de zăpadă, în zorile senine cari miroseau a aer de munte, rece, proaspăt și abondent. Mă neliniștea, însă, un semn de întrebare.

De ce mă aşteptam să văd Carpaţii acoperiţi de verdeaţă şi incendiaţi de focul roz al unui crepuscul ? Aveam impresia că trecusem de mult pe acolo, într-un amurg de iunie. Îmi răscoleam amintirile. De mult... De mult... de ani întregi... Dar cînd ? A, da... nu era nici un an... abia cîteva luni şi mi se părea o eternitate. Era un amurg de iunie şi era o reîntoarcere triumfală...

Veneam cu Narcis din străinătate... aduceam cu noi o pradă bogată şi multe visuri de noroc, multe, multe speranţe...

Pe unde va fi acum frumoasa Winifred ? Cine ştie... Imaginaţia înceta s-o mai urmărească, în continentul necunoscut de dincolo de Ocean.

Dar Narcis unde s-o fi ascunzînd ?

Am ajuns la Bucureşti pe la unsprezece dimineaţa. O ninsoare abundentă înfrumuseţase oraşul. Aerul vibra optimism, sub cerul albastru, sărbătoresc. În văzduh fîlfîiau pregătiri de Crăciun. Cîntece de stea... zvon de zurgălăi şi de clopote se vesteau în azur. Renaşteri se înfiripau, gînduri bune mă mîngîiau şi aşteptam ceva, într-un surîs.

De la gară, m-am dus direct la Narcis. Dar casa era închisă. Vecinii mi-au spus că d. Theodorescu n-a fost văzut pe-acolo din octombrie, de la plecarea în turneu.

L-am căutat pe la Terasa „Otteteleşanu", pe la „Elizeu", prin alte cafenele, unde umblau actorii, dar nu ştia nimeni de el. Toţi îl credeau în provincie.

L-am căutat pe la nişte vagi rude, pe la cîţiva prieteni, crezînd că e bolnav, în gazdă la ei. Dar nu-l văzuse nimeni. Li se părea chiar ciudat ca Prinţul operetei să fie la Bucureşti, cînd fotografia îi apărea mereu în ziare, în fruntea itinerariului prin România Mare.

Începeam să fiu îngrijorat. Gluma se îngroşa. Nu mă gîndeam, încă, la vreo prostie a celui ce pelcase învins, la un deznodămînt absurd. Silvio Narcis era prea inteligent şi prea bun ca să ne facă o farsă macabră.

S-o fi dus la Buzău, să se odihnească, să se întreme înconjurat de afecţia familiei. Avea nevoie şi de dragoste şi de sănătate. M-am reîntors la Braşov în aceeaşi seară ; m-am dus la teatru şi mi-am reluat locul, în fruntea coriştilor, ca să nu mai insinueze nimeni că am luat măcar o zi leafa de pomană.

După spectacol, am comunicat patroanei rezultatul nul al investigaţiilor mele. A rămas pe gînduri. Am dat chiar în aceeaşi noapte o telegramă la Buzău. Răspunsul ne ajunse la Sibiu. Părinţii lui Narcis erau alarmaţi.

La rîndul lor, ne cereau lămuriri : băiatul nu era acolo.

N-aveam să le dăm nici o noutate fiindcă noi înşine nu mai ştiam nimic. Cînd ne întreba vreun actor ce mai face „domnul director general" dădeam din umeri, vag, or schimbam vorba repede.

Era inutil să comunicăm angajaţilor săi că domnul director general dispăruse fără urmă. Am rugat pe Cleonia să nu spună aceasta nici lui Petre Ionescu.

— Nu înţeleg de ce specifici ? mă întrebă dînsa, arogant, măsurîndu-mă, perpendicular, cu privirile.

— Te-am rugat să nu-i spui lui Petrică, fiindcă băiatul ăsta care s-a purtat aşa de frumos în turneu, ar avea dreptul să ştie şi el, i-am răspuns eu, evitînd orice aluzie răutăcioasă, pe care Cleonia o căuta de cîteva zile, ca să izbucnească.

De la plecarea lui Narcis era enervată, ar fi vrut să se certe cu cineva. Actorii, coriştii, figuranţii, oamenii de serviciu nu-i păreau destul de importanţi. Îi trebuia cineva cu oarecare autoritate, pe care să-l copleşească de la înălţimea ei. Avea nevoie să dea din mîini, să-şi trîntească geanta la pămînt, să strige, să plîngă, să leşine. O simţeam la pîndă ca pe o leoaică şi evitam s-o provoc. Era capabilă de orce. Nu jucase teatru de mult şi toată energia ei actoricească se cerea cheltuită în scene epice, în destăinuiri senzaţionale, într-o confesiune publică, asemeni personagiilor din romanele ruseşti.

I-am admirat, totuşi, tactul cu care, în lipsa soţului ei, se purta faţă de Petre Ionescu. În loc să-i dea drepturi noi, cum mă aşteptam, îl ţinea la oarecare distanţă. Niciodată nu l-a mai invitat lîngă dînsa, la mesele de după spectacol. Ce vor fi făcut în oraş treaba lor. În faţa mea, în faţa celorlalţi, se ţineau destul de bine.

Ne apropiam de sărbătorile Crăciunului. Publicul din Transilvania se purtase excelent. Am avut lume în fiecare seară. Îmi părea foarte rău că Narcis nu era cu noi. Ar fi fost sărbătorit. Toată lumea întreba de el. Avea mari simpatii şi printre spectatorii unguri, cari veniseră în mare nu-

măr la reprezentațiile trupei lui, deși fruntașul admirat lipsea. La Cluj, actorii teatrului maghiar i-au adus o cunună de foi mari, verzi, cu tricolorul unguresc și românesc împreunate. Am primit-o cu emoție, am făgăduit delegației de camarazi că o voi duce la București, lui Silvio Narcis, că o vom păstra ca un simbol al prieteniei, al înfrățirei noastre, pînă se va usca și se va sfărîma cea din urmă ramură.

Nu știu de ce, însă, acea cunună care mirosea proaspăt a pădure verde, mi-a întristat sufletul. O vagă presimțire îmi strîngea inima. O pîclă fumurie, ceva funerar plutea în văzduh.

Am dus-o în cabina mea din vagonul de clasa 3-a și am purtat-o prin tot Ardealul, pînă la sfîrșitul turneului. În fiecare noapte, reîntors de la spectacol, îi contemplam cele două panglici, una roș-galben-albastră, cealaltă roș-alb verde, care își păstrau colorile vii, printre frunzele tot mai veștede și mai decolorate.

Pe unde va fi acum bietul Narcis ? Uneori, ca să-mi dau singur curaj, mă întrebam într-un surîs de împăcare, de speranță :

— Dacă bunul prieten s-o fi dus s-o întîlnească pe Wini ? Dacă toate privirile lui îngîndurate, acele priviri absente, melancolia lui, nu erau decît dorul de cea care plecase atît de departe, visul, planul de a se duce s-o caute ?

Îmi vorbise foarte rar de Wini, în vremea din urmă. Nu știu dacă primise vreo scrisoare de la dînsa. Aș fi fost cel dintîi căruia să-i spună.

Într-adevăr ? Era oare obligat să-mi comunice dac-a primit vreo veste din Canada ?... Mă gîndesc mai bine și văd că nu. Poate că nu meritam această confidență.

Dacă Narcis și Wini își vor fi continuat dragostea lor și prin corespondență, aveau tot dreptul să mi se ascundă. Ce-ar mai fi căutat umbra mea între ei ?... Eu nu am fost niciodată aliatul acestei iubiri. Nu l-am încurajat niciodată pe Narcis în împlinirea ei. Dimpotrivă. Am făcut tot ce am putut, din primele zile, din primele ore, ca să-l despart de Wini. Nu înțelesesem frumusețea, măreția pasiunei lor, acel extaz unic, care se întîlnește numai o dată în viață și nu în viața tuturor. Reduceam această minunată întîlnire la proporțiile unei aventuri obișnuite, care trebuia lichidată cît

mai repede. Le organizam soarta după propriile mele interese, legate strîns de existența mizerabilei trupe bucureștene. Nu mă putusem ridica niciodată la splendoarea destinului lor. Spirit mărunt, preocupat de mici economii bănești, drămuiam și expansiunile sufletului. Fantezie avară, meschină, reduceam și întraripările altora la mediocritatea mea. Fără sfaturile mele, fără sugestiile mele perfide, fără insistențele mele tenace, obositoare, copleșitoare, Narcis ar fi făcut ce-i dicta inima, ceea ce-l implora Wini să facă. Ar fi plecat dincolo de marea cea mare, spre limanuri fericite... Dacă nu l-aș fi influențat eu, bietul meu prieten ar fi fost scutit de dezastrul unei stagiuni scurte la București, de neplăcerile unui turneu de iarnă, într-o provincie dezolantă. L-aș fi scutit și de lovitura pe care o primise de la un Petre Ionescu oarecare, l-aș fi scutit și de răcelile consecutive, contractate în curenții șandramalelor unde jucam.

„Așa sînteți voi, rătații... Molipsiți și pe alții"...

Cîtă dreptate avea cînd mi-a spus așa !... Abia acum îl înțelegeam.

Preocupat numai de mine, crezîndu-mă, în permanență, un sacrificat, o victimă, nu-mi dădeam seama că împiedec realizarea altora, că sacrific pe alții. Cine știe în ce orașe de feerie, în ce climaturi clemente, ar fi călătorit acuma Narcis încărcat de glorie, urmărit de privirile îndrăgostite, de afecțiunea năvalnică a unei tinere străine, frumoasă ca un basm și bogată ca o prințesă de poveste, dacă n-aș fi inventat o mie și una de motive ca să-l opresc ?...

Un singur cuvînt al meu, un elan, o dezrobire — și altfel s-ar fi depănat firul vieții lui...

Acuma, însă, ar fi fost prea tîrziu... Nu. Silvio Narcis n-ar mai fi avut forța să înfrunte depărtările...

Nu-l vedeam pregătindu-se pentru o călătorie atît de lungă. N-avea nici curajul, nici sănătatea.

Și-apoi, Wini îl mai iubea ?... Se mai gîndea oare la el ? Povestea blondei Solweig, care așteaptă pe Peer-Gynt ani și ani, pînă la bătrînețe, în coliba din munți, e numai o poveste...

„Poate să treacă iarna și draga primăvară să se ducă și trandafirii verii să înflorească și să vestejească — eu te-aștept mereu, dulce logodnic.

Inima ţi-am dat-o întreagă şi inima mea te aşteaptă resemnată, pînă la ultima bătaie, pînă la ceasul meu din urmă"..

Biata Solweig ! Biata poveste !...

Nu ! Nu mai aşteaptă nimeni azi pe Făt-Frumosul de departe... Vremea basmelor s-a dus. Silvio Narcis n-a plecat dincolo de marea cea mare, fiindcă nu-l aşteaptă nimeni pe cellalt liman şi nici n-ar putea zbura, cu sărmanele lui aripi, fragile, pîn-acolo...

Învins şi mîndru ca un leu rănit, s-a ascuns undeva, în adăstarea primăverei. Poate a plecat în Elveţia, la un sanatoriu. Acolo soarele e bun şi aerul pur şi e linişte mare, uitare deplină, pe înălţimile munţilor. Acolo se va face bine şi va prinde forţe noi şi în primăvară va fi iarăşi printre noi, surîzător, întinerit, plin de voie bună şi dragoste de viaţă şi dor de-a reîncepe... Elveţia... Mîntuirea...

Dar cu ce bani, Doamne, cu ce bani ?

*

Lăcomia, frica de-a ajunge în Capitală şi de a-şi căuta bărbatul ? Beţie de dragoste şi de succes ? Inconştienţă ? Nu ştiu.

Cleonia ne-a impus prelungirea turneului pînă la sfîrşitul lunei ianuarie.

Am mai jucat cîte două reprezentaţii, numai în vreo şapte oraşe mai mici ale Transilvaniei, neprevăzute în itinerariul iniţial, apoi iată-ne acasă, fericiţi să ne regăsim odăiţele, cafenelele, prietenii.

Lipsind de-atîta vreme, ni se părea că bucureştenii vor saluta reîntoarcerea noastră ca pe un eveniment. Dar nu s-a emoţionat nimeni. Ca şi cum nu lipsiserăm o seară.

După cîteva zile de odihnă, de reintrare în normal, începu să mă chinuiască absenţa prietenului dispărut.

Să nu i se fi întîmplat ceva ? Să nu fi căzut victima vreunui accident, cine ştie pe unde ? S-ar fi putut ? Nu. Un accident, unui actor atît de cunoscut ?

S-ar fi auzit. Moartea lui Narcis ar fi făcut vîlvă.

Cleonia fu de părere să dăm alarma. Trebuiau anunţate ziarele, trebuia sesizată poliţia. Nu puteam sta cu braţele încrucişate.

Pe urmă ne-am gîndit c-ar fi imprudent. Lui Narcis, în sihăstria lui, în repausul total pe care-l va fi luînd undeva, zgomotul acesta nu i-ar fi plăcut.

Ar fi mirosit a reclamă. Ar fi părut că imităm pe exploatatorii de filme americane, că pregătim lansarea unei operete noi. N-ar fi crezut nimeni că în zilele noastre, într-o ţară fără gangsteri, cineva poate dispărea misterios, fără urmă, săptămîni, luni întregi.

M-am resemnat. Fie ce-o fi. Am aşteptat. Silvio nu mai era un copil căruia să-i duci grija. Bărbat în toată firea, ştie ce face. La urma-urmei, treaba lui. Cînd i se va urî, va da semne de viaţă. Într-adevăr, pe la jumătatea lui februarie, am primit o scrisoare de la el. Îmi spunea că se află în apropriere, la cîteva ore de Bucureşti, la un văr al său, călugăr. Mă ruga să nu spun nimănui că mi-a scris, nici Cleoniei, mai ales Cleoniei. Îmi va explica de ce. Apoi adăuga, cu timiditate, că i-ar face plăcere să mă vadă. Să întreb de el la Agafton, la monastirea din Sinaia. Să viu mai curînd, fiindcă i-e dor de mine şi are să-mi spuie multe. Literile tremurate ale scrisorii şi tonul de resemnare, de renunţare, care o parcurgea mi-au stîrnit un fior de gheaţă pe şira spinării. Aceeaşi stranie impresie, aceeaşi strîngere de inimă ca-n faţa coroanei de foi proaspete, oferite la Cluj de actorii unguri şi din care nu mai aveam acasă decît panglicile tricolore.

*

Am plecat spre Sinaia cu cel dintîi tren şi-am ajuns cînd începea să însereze. Cîteva zile în şir ninsese pe Valea Prahovei şi nu se mai vedeau siluetele munţilor şi ale caselor acoperite de zăpadă. Păduri şi oameni parcă se topiseră. Aerul era viu şi vibra subt uriaşa cupolă de ametist. Am ajuns la monastire cînd se aprindeau întîiele lumini. O mare singurătate şi-o mare tristeţă mă înfăşură, o dată cu acea baie de aer pur şi de zăpadă proaspătă, care mirosea a trandafiri şi viorele.

Chilia fratelui Agafton era la spatele bisericii, în partea stîngă a altarului şi domina poteca, pădurea şi valea prin care curge Peleşul.

O chilie ca oricare alta, la capătul celorlalte odăiţe curate şi luminoase, ale puţinilor călugări de la monastirea Sinaiei. Vara, ferestruicile sînt împodobite cu muşcate roşii, cu ga-

rofițe albe. Pe prispă, spre curtea bisericei, sînt ghivece cu mixandre. Pe colonetele de lemn ale ceardacului, se cațără zorele albe și vișinii, urcînd spre streașina pe care o poți atinge cu mîna. Iar în fața chiliilor, cu ochii la biserică, rugîndu-se lui Dumnezeu, cresc tot felul de flori de munte. Prietenii lor, călugării, le îngrijesc ca pe niște gîngănii sfinte, udîndu-le în asfințit, cu stropitori ținute ziulica întreagă în bătaia soarelui, ca să nu le înghețe cu apa cișmelei.

Iarna nu mai e nimic... Împărăția pustiului, a zăpezei și a cerului de sticlă sinilie, numai azur și numai lumină. Ninsoarea cade mai ales noaptea. Norii vin repede, își scutură poverile de fulgi înghețați și pier în dosul Bucegilor, se topesc pe Valea Rea, lăsînd în urma lor minune de cer albastru, peste nesfîrșitele caravane albe, scînteietoare.

Pe-nserate, cum era acum, zăpada ia falduri de catifea violetă. Ceva solemn, august, de sărbătoare îndoliată, o procesiune tăcută, nevăzută, trecea dintr-o culme într-alta coborînd în văi, urcînd spre piscuri, printre sentinelele nemișcate ale brazilor, grei de armuri violete... Părea înmormîntarea unui basm și eram singur în mijlocul lui.

Aș fi vrut să ajung cît mai curînd între cei patru pereți înguști ai unei încăperi prietenești, să mă refugiez de peisagiul grandios și înfricoșător, în care eu nu închipuiam decît un biet mușuroi de presimțiri bolnave, un ghem de spaime și de nimicnicie.

Fratele Agafton m-a dus în chilia unde tînjea prietenul meu, a aprins lampa și ne-a lăsat singuri.

Dacă nu mi-ar fi spus că omul din jilț era Silvio Narcis, nu l-aș fi recunoscut. Avea părul lung, crescut peste urechi și căzut pe gîtul gol. O barbă tînără, căruntă îi încadra ovalul feței foarte slăbite. Ochii luminau din fundul capului, enormi și stranii. Era îmbrăcat într-un halat lung, de culoarea pămîntului — poate o haină monahală. Pe genunchi, un pled cărămiziu, cu dungi albe, spălăcite. Și, pe acest pled, două mîini palide, cu degete foarte subțiri.

Mai mult ca orice m-a impresionat acea bărbuță cu vîrful despărțit, ca a Christoșilor din icoanele copilăriei. Părul lui Narcis, castaniu închis, aproape negru, avea prea puține fire albe, la tîmple. Dar barba era foarte căruntă și fața foarte palidă. Și ochii negri, mari, arzători, deasupra pometilor cu împurpurările caracteristice muribunzilor de ftizie.

Niciodată nu l-am văzut mai frumos ca-n acea iarnă, la Sinaia, și nu-mi închipui mai romantic model, pentru un pictor, decît acel splendid Don Juan, ascuns în sihăstria unui schit, mînat de-o boală care-i ruinase toate trăsăturile și-i scrisese un chip de demult și de departe, profil de frescă spaniolă, o frunte de revoluționar slav, în agonie...

— Să nu spui nimănui cum m-ai găsit !... a fost primul său cuvînt, rostit încet, cu o voce pe care nu i-o cunoșteam, o voce care se ascundea, care se apăra.

Eu nu l-am întrebat nimic, nu i-am anunțat nimic. I-am strîns numai mîna, și l-am sărutat pe amîndoi obrajii, foarte aproape de gură, ca să-i arăt că nu este un om de-a cărui respirație trebuie cineva să se ferească.

— Ce mai fac băieții ? a fost prima întrebare.

— Bine, toți. S-au risipit pe la casele lor... cu banii din turneu...

— Ia stai. Știi că nu prea mi-e bine. Am avut două crize. Aci sînt foarte liniștit. Văru-meu, fratele Agafton, e un băiat de treabă. Eu l-am disprețuit totdeauna. Rău am făcut. Noi nu prea cunoaștem pe oamenii ăștia, cari fug de viață. Ni se pare că teatrul e tot. Afară de el nu mai există nici viață, nici suflet, nici entuziasm, nici credință în ceva. Cleonia ce face ? Dă-te mai încoace cu scaunul, nu trebuie să vorbesc tare.

— E supărată și ea. Nu știe ce te-ai făcut. Nu știe de ce-ai plecat.

— Să-ți spun drept, în nopțile din urmă tușeam prea mult. O trezeam și pe ea din somn. M-auzeau și ceilalți. Nu-i lăsam să doarmă. M-am gîndit că e mai bine așa... Tu ce faci ?

— Mă gîndesc să m-apuc de gazetărie. Cu teatrul nu mai merge...

— Poate c-ai dreptate. Cu teatrul nu mai merge !

Narcis tăcu. Tăcurăm amîndoi. Mi se părea că nu sînt eu fiindcă nici cellalt nu era cel pe care-l cunoșteam.

Și decorul era neobișnuit.

Ce căutam acolo ? Și eram, într-adevăr, acolo ?

Aș fi vrut să plec. Fumul lămpei cu petrol, mirosul de piele, sudoare rece și gutui putrede, al chiliei, îmi aminteau tristeți de demult. O verișoară murise tot așa, în copilărie și-avea mere domnești la geam... Dar nu trebuia să mă

las copleşit. Nici n-aveam curaj să deschid fereastra. Trebuia să las toate aşa cum erau şi să le găsesc foarte bine. Venisem la un prieten bolnav, să-i dau curaj. Se pare că îngrijorarea, mila, panica erau prea accentuate pe faţa mea şi vibrau în glasul meu, fiindcă am surprins, la Narcis, priviri iscoditoare, spăimîntate. Mă trădasem. De obicei, îmi ascundeam temerile, pe obrazul meu nu se citea nici o spaimă. Îi vorbeam ca unui om tare, perfect sănătos şi care va moşteni pămîntul. Acuma dezertasem de la datorie. Haide, încă o sforţare ! Puţin teatru, ce dracu ! Dar discret, să nu te simtă. Va trebui s-alunec uşor în nepăsare, în optimism, în veselie. Pe nesimţite, voi redeveni eu, cel care-l teroriza, îl cicălea, îl punea mereu în defensivă, ca să-i stimuleze puterile de rezistenţă şi de atac. Puţină glumă n-ar strica.

Să-ncerc.

— Ne făcuşi festa, monseniore...

Replica mea suna a gol.

O lansasem prea curînd. Şi prea brusc, în acea atmosferă de calm şi gravă renunţare. Era stridentă. Nu puteam s-o las singură. Izolată, exclamaţia mea ar fi rămas bulgăre de gheaţă. S-o topim într-altele, repede, s-o înecăm.

— Păi bine, şefule, treabă e asta ? Dă-o dracului ! Nu dai semne de viaţă atîta vreme, pe urmă, dintr-o dată, pac la mînăstire, ca Hamlet ?...

Narcis surîdea. Se silea şi el să pară voios, dar nu răuşea.

Eu continuam, cu sforţări penibile.

— Stai să-ţi fac raportul. Mai întîi, uite panglicele astea. Ţi-au adus băieţii de la Teatrul Maghiar o ghirlandă mare, la Cluj... (Ce fericit cuvîntul *ghirlandă !* Dac-aş fi spus *coroană*, fraza ar fi devenit macabră.)

Ce dracu ai plecat, monşer, că ai fi avut un succes extraordinar, în tot Ardealul ! Puteai să mai rabzi două-trei săptămîni, pînă să te deghizezi în călugăr...

Narcis încercă, inutil, să rîdă.

Am rîs numai eu, fals. Pe urmă iar mi-am dat drumul, hotărît să sparg gheaţa, să fiu hazliu, fie ce-o fi.

I-am spus tot ce putea să-l intereseze, din turneu. Am vorbit un ceas întreg, cu o vervă pe care n-am avut-o niciodată, cu o febrilitate demonică. Am evitat tot ce putea

să-l impresioneze. Pe Cleonia o tratam cu vechea mea ironie politicoasă. De Petre Ionescu am pomenit numai în treacăt, ca de un simplu corist, care mă invidia că-i luasem locul, la preşedenţia figuranţilor-cîntăreţi. Pe urmă am povestit scene din provincie, am imitat accentul ardelenesc al primarilor, bîlbîieli de-ale actorilor, i-am împărtăşit impresii despre stagiunea bucureşteană, care nu era cine ştie ce interesantă.

Pe măsură ce vorbeam, Narcis se înviora, ochii îi luminau.

Strîngea, între degete, cele două panglici tricolore, se uita lung la ele şi le mîngîia.

Eram împreună de vreo două ore. M-am ridicat.

— Şefule, omul dumitale. Mi-e foame. Mă duc în oraş să mănînc...

Simţeam că-l obosisem. Pe-afară, da tîrcoale fratele Agafton, cu altcineva.

— Aş fi vrut să mai vorbim... se ruga Narcis.

— Mîine. Acum mă cobor în oraş, să văd unde dorm la noapte, că nu mi-am oprit cameră, încă. Am lăsat geamantanul la gară... Las' că viu mîine... Noapte bună !

I-am prins mîna cu amîndouă mîinle, i-am pus-o la inimă, am strîns-o tare.

— Hei, bată-te să te bată !... mare spaimă ne-ai tras !...

Pe urmă l-am sărutat pe frunte, pe amîndoi obrajii... I-am luat capul în mîini, i-am lipit tîmpla de mine. El îşi apăsa capul de inima mea cu o insistenţă de copil speriat.

La plecare, mi-a spus timid, aproape rugător :

— Vii şi mîine ?

— Parcă am altă treabă ?!...

Fratele Agafton era la uşă. Mai era cineva cu el. Un om îmbrăcat într-o şubă lungă, pînă la pămînt.

Doctorul din Sinaia. Un vechi admirator al lui Narcis. S-a purtat cu el ca un înger. L-a îngrijit din primele zile, nu numai cu devotament, dar cu acel calm contagios, cu acel surîs încrezător, cu acea candoare serafică pe care o au numai oamenii cari trăiesc pe înălţimi de munte, în vecinătatea cerului, în aproprierea lui Dumnezeu.

*

A doua zi era o duminică luminoasă. M-am dus la Narcis pe la 10 dimineaţa. Găsisem locuinţă la cîţiva paşi de el,

într-o vilă-pensiune, ținută de niște sași foarte cumsecade.

M-am trezit în sunet de clopote. În marea liniște a Sinaiei, tot văzduhul vibra de aceste bătăi ; asemeni unor ciocane de argint, tamburinau cristalul cerului și-l înfiorau în unde sonore, pe cari eu căutam să le și văd, atît erau de prezente. Fiorul lor se propaga pînă-n depărtările culmilor înzăpezite, ce sprijineau uriașa boltă sinilie.

Alb și albastru... Numai alb și albastru, pretutindeni și numai cîte-o nălucă de fum albăstrui, ieșind din hornuri. Și numai aurul turlelor și aureolele sfinților pictați pe turnurile bisericei... Tot acest senin și tot acest alb imaculat și acele muzicale întraripări de clopot îmi umpleau inima de sînge voios. Gînduri bune mă cutreierau. O vastă și caldă bucurie năvălise în mine. Nu mai aveam nevoie să simulez bunăvoința. Mă duceam la prietenul meu încărcat cu mari provizii de optimism.

L-am găsit și pe el ceva mai senin. Surîdea. Începeam să-l recunosc, subt plete monahale, subt barba căruntă, subt hainele de călugăr.

Se pieptănase frumos, lăsîndu-și în sfîrșit, în pace, șuvița rebelă, pe care o tot potolea odinioară, cu gestul lent al mîinii. Cuminte, acum, petrecută după ureche, în sfîrșit cuminte, acea șuviță se odihnea, cu celelalte lungi șuvițe, făcînd împreună cu ele, o semicunună mistică, frunții palide, a lui Silvio Narcis.

Două jilțuri ușoare ne așteptau, în bătaia soarelui, pe terasă, deasupra parcului în care se joacă vara copiii din Sinaia.

Peluzele și aleile își pierduseră orice desen, subt zăpada groasă ; nici un om, nici o vită nu-și împlîntase piciorul, rănind albul imaculat. Nici în curtea monastirii nu se vedeau urme cari să degradeze candoarea iernii.

— Călugării de aci, îmi spuse Narcis, au un mare sentiment al naturii, o delicatețe de suflet cum nu prea găsești la oamenii din oraș. N-ar păta nici unul zăpada, aruncînd pe floarea ei, ceai sau lături. Iar dacă vreun trecător, vreun țăran a lăsat să cadă hîrtie sau coji de lemne, frații le ridică și netezesc locul, acoperindu-l cu zăpadă proaspătă.

Bolnavul vorbea încet, rar, cu gesturi potolite. O mare liniște, o blîndețe și o duioșie într-adevăr monastică, de pus-

nic care s-a împăcat cu destinul, se desprindea din cuvintele, din toată făptura lui.

De altfel, și cadrul era făcut pentru calm și pentru indulgență.

Acel ocean de alb — munți, văi, păduri, drumuri și case acoperite de nămeți — acea boltă imensă, azurie, în care părea că se răsfrînge și paliptă albul înghețat al pămîntului, cu pulberea lui diamantină și miriadară, toată acea feerie de albastru și de alb nu se putea desfășura singură în univers. Și sufletele muritorilor trebuiau să ia parte la ea, purificîndu-se, înfășurîndu-se în văluri eterne, întraripîndu-se cu pene albe și fulgi de aeriană hermină.

Limpiditate. Simfonie de tăceri. Abstracțiune. Extaz.

Nimic nu mai era dens. Toate deveneau translucide. Și preocupările noastre se sublimau, tot mai purisime.

Distilam trecutul, îi opream numai esența spritualizată. Numai ceea ce era alb și albastru în acel trecut roia în jurul capetelor noastre, ca un stol de heruvimi.

Patima, ura, gelozia, pizma — tot ce putea fi roșu, negru, galben, verde, toate culorile violente, groase, grele, căzuseră la fund, într-o vale, undeva, subteran, curcubeie sinistre pe luciul unei gîrle de păcură.

Numai heruvimii cari zburdau din vîrful clopotniței cu sfinți de aur, împletindu-ne aureole, numai ei țineau panglicele trecutului și le desfășurau grațios, în pacea și iluminarea sihăstriei.

Iubiri de demult reînviau... focurile rampei, succesul, aplauze furtunoase... buchete de flori... risipă de bani și de glorie... planuri de viitor.. surîsuri virginale... peisagii de primăvară... Septembrie cu cei din urmă trandafiri, toate perindau acum, adăugînd tonuri roze feeriei de alb și de albastru.

Seara, însă, cînd a lunecat soarele în dosul Bucegilor și s-a lăsat frigul, a trebuit să ne schimbăm gîndurile. N-am mai vrut să intru în chilie.

— Mă duc. Am vorbit prea mult. Acuma trebuie să stai liniștit, să taci cîteva ore, singur, să te odihnești.

— Nu pleca, tocmai acum. Mi-e frică. Om vorbi mîine mai puțin. Ziua trece cum trece. Seara, însă, mi-e tare urît.

Am mai stat cu Narcis pînă a venit vărul său, fratele Agafton, însoțit de doctor. Acesta părea mulțumit.

Orele petrecute cu mine, atîtea amabile evocări, atîta încordată atenție nu obosiseră bolnavul cît mă temeam. Moralul ridicat îi fortificase, parcă, organismul.

A doua zi, m-am dus la el numai în treacăt. N-am vrut să-i fur din orele de tăcere, atît de necesare suferinzilor de felul său. Vom sta de vorbă diseară, între apusul soarelui și vizita doctorului.

*

Și iată seara... Mi-am găsit prietenul pe fotoliu, acoperit cu pledul cărămiziu, cu dungi albe, de-un alb obosit.

În chilie, lumina focul. Bușteni noduroși, amestecați cu bucăți de mesteacăn, se topeau în vatră, pîlpîind vioriu.

Pe fereastra deschisă, nămeluceau creste de munți, pe cari zăpada le apăsa, parcă, îngreunată de culorile crepusculului. Fantome fără de contur treceau în procesuinea violetă a înserării.

Narcis era mai puțin senin, astă-seară. În raza portocalie a lămpii cu petrol, în pîlpîirea flacărilor din cămin, avea un obraz roșiatec, pe care zburau surîsuri rele. În ochi îi scăpărau luciri satanice. La colțul gurei, o crispare de amară ironie și de ură.

— M-ai întrebat de ce-am plecat din turneu. Ți-am spus: tușeam toată noaptea și nu lăsam pe ceilalți să doarmă. Dacă nu mi-ar fi fost așa de rău, mai rămîneam cu voi, pînă la sfîrșit, cu toată purtarea Cleoniei. Ce inconștientă !... Nu mi-aș fi închipuit niciodată așa degradare... Un băiețoi, un corist...

M-am prefăcut că nu bag de seamă... n-aveam încotro... Sînt prea mîndru ca să fiu gelos.

Știu că ei grozav i-ar fi plăcut o explicație, o scenă din partea mea, față de cîți mai mulți martori... Nu i-am făcut plăcerea asta. Niciodată n-am să-i fac onoarea să-i spun că v-am lăsat din pricina ei și a lui... Cum îl cheamă ? A, da... Petre Ionescu...

Ah... femeile sînt teribile !.. Noi avem mai multă inimă... Ne ferim să afle ceva, să bănuiască, măcar, atunci cînd ne preocupă altă femeie... E inutil să ne cunoască aventurile... Nu vrem să le umilim... Inventăm, mințim... Ai văzut, în schimb, cum se purta Cleonia. Își afișa nerușinarea. Fără

nici o jenă, fără nici o pudoare. Sînt convins că la prima mea obiecție, ar fi izbucnit. Îi cunosc vocabularul. Știam ce gînduri o pasc și cum mi-ar fi răspuns :

„Ei da, îl iubesc !...“ mi-ar fi strigat ea, în loc să nege, să se apere, să se indigneze sau, măcar, să-și lase ochii jos.

„Îl iubesc fiindcă e tînăr și frumos... Am și eu dreptul la fericire !... Viitorul e al lui !... Tu nu mai ești bun de nimic ! Ești bolnav, ești sfîrșit. Uite unde te-au dus nebuniile, uite unde ai ajuns, fiindcă n-ai vrut să mă asculți pe mine !... Publicul te ocolește... Nu mai ești capabil să cînți în fiecare seară... Trebuie să-ți duc grija toată viața... Și eu nu vreau să-mi ucid viitorul... Nu mai vreau să mă sacrific, înțelegi ? Sînt iubită ! Am și eu dreptul la fericire !...“

— De unde ai mai scos prostiile astea, monseniore ? !... l-am întrerupt. Nici nu s-a gîndit la asemenea lucruri, nici nu ți le-ar fi spus... Să nu exagerăm...

— Ba da !... Ba da !... să lăsăm ipocriziile !... Tu o cunoști mai bine ca mine... Vila de la Șosea... directoratul... Petre Ionescu... au înnebunit-o !...

Într-adevăr, o cunoaștem bine pe Cleonia și mă așteptam să izbucnească dintr-un moment într-altul, să-i arunce în obraz exact cuvintele imaginate de el.

A trebuit tactul, pe urmă dispariția lui Narcis, ca să evităm acea scenă penibilă.

Ca să schimbăm subiectul de conversație, am încercat să-i evoc amintiri mai plăcute.

— Dragă, nu poți cere Cleoniei să fie ca Inga von Wundernacht fiindcă nu e nici austriacă, nici contesă. E românca, femeie de temperament și a fost actriță...

— Apropo, mă întrerupse Narcis.

Ce crezi că am visat azi-noapte ? Pe bărbatul Ingăi... Omul cu monoclu. M-am pomenit cu el în somn. Trăgea dintr-o țigară de foi și-mi propunea o plimbare cu sania, în pădure.

Dimineața mi-am adus aminte visul și mă întrebam : „Din ce-o fi trăind omul ăsta ?“

Eu, totdeauna, cînd am citit romane elegante, sau m-am dus la filme de salon, luam toate personagiile la rînd și mă întrebam din ce trăiește fiecare. Le dădeam de urmă la toți.

Dar totdeauna, mai găseam și cîte un tip în genul lui Kurt von Wundernacht, care nu era nici bancher, nici mo-

șier, nici diplomat, nici escroc, dar trăia mai bine ca toți și juca rolul principal. Din ce-o fi trăind contele ăsta? Ai văzut ce lux la el acasă? !...

— O fi avînd păduri, fabrici, știu eu... O fi cîștigînd la cărți. Tot ne spunea nouă că se duce la club în fiecare seară. În lumea bună, cine are o meserie n-o prea arată, ca să nu jeneze pe ceilalți, cari n-au.

— Așa, nici bărbatul lui Wini nu prea știm cu ce se ocupă...

— Parcă avea acțiuni la Opera din Montreal?

— Asta nu e meserie.

— Bancher.

— Așa e... Bancher.

Iată-ne, în sfîrșit la capitolul mult așteptat: Wini.

Încă de ieri, dulcea ei amintire plutea în jurul frunților noastre, suavă ca floarea de cireș, în acea dimineață de petale albe, subt irizările albastre ale ultimei ninsori de februar.

Cel dintîi vorbi Narcis:

— Dragă, nu-mi plac vorbele mari, dar, îți spun drept, dac-ar fi să mor la noapte, nu mi-ar părea rău, fiindcă am întîlnit-o-n viața mea pe Wini. Ceva mai frumos nu mi s-ar mai putea întîmpla. De ce să mai trăiesc?

— Lasă prostiile... Viitorul e plin de altele, tot așa de tinere și de frumoase, tot așa de extraordinare ca Wini. Vezi mai bine de te fă frumos mai curînd și-al nostru e pămîntul...

Dragă, m-am gîndit că dacă mai mergem la Viena să-mi dau drumul, să cheltuiesc. Astă-vară prea am fost calic. Aveai dreptate!... Uite, de pe-acuma te invit la „Sacher". Tu alegi și eu plătesc. Fă-te bine, monseniore, că mi-e dor de Viena... Ai primit ceva din Canada? Nu mi-ai spus dacă ți-a scris?

— N-are nici o importanță... Ce-ar mai fi putut adăuga iubirii noastre o scrisoare, zece, douăzeci de scrisori? Dragostea noastră a dat tot ce putea da... Poate mai mult decît trebuia. De ce n-am încheiat idila în ziua cînd am condus-o la gară, împreună cu soții von Wundernacht? Wini a făcut rău că nu s-a dus mai departe, c-a mai rămas cu noi... Păcat...

— A fost gestul ei cel mai frumos... Cea mai mare dovadă de dragoste.

— Ai dreptate. Cît a trebuit să mă iubească... Și eu, ce puțin am înțeles-o! M-am purtat prost cu ea la București. E pagina cea mai urîtă din viața mea... N-am să mi-o iert niciodată... Biata Wini!

Ochii lui Narcis se umplură de lacrimi. Își ridică, încet, amîndouă mîinile și făcu, în aer, un gest de întraripare, de avînt către cineva, ca și cum i-ar fi căutat făptura imaterială. Apoi, resemnat, își lăsă brațele să cadă, își prinse genunchii între degetele osoase și, cu ochii departe, șopti:

— Ce suflet! Toate femeile la un loc, cu tot ce mi-au dat ele mai de preț, nu cîntăresc în viața mea cît Wini. Întîia oară am simțit, într-adevăr, că sînt iubit pentru mine însumi...

— Slavă Domnului, nu poți să te plîngi!... te-au iubit și la noi, destule femei!...

— Un capriciu... Eram la modă. Se vorbea de mine, îmi circulau fotografiile. Un fel de snobism, o zăpăceală momentană, pentru omul de pe scenă. Fanfaronadă. Nu pe mine mă iubeau, ci voga mea, așa-zisa mea glorie....

— Unele au făcut gesturi mari... sacrificii...

— Sylvia. Știu. Fată de general. A fugit de la părinți ca să se mărite cu mine. Mi-a adus milioane zestre. Dar nici la ea n-a fost dragoste pură...

— Eu nu-nțeleg ce vrei să spui prin dragoste pură și ce deosebire exsită între tine însuți și omul de pe scenă?

— Lumina rămpii. Mirajul. Uneori și interesul. Sylvia era obsedată din copilărie s-ajungă actriță de operetă.

În mine a văzut realizarea ei, și atîta.

— Dar Claudine?

— Și-a lăsat bărbatul pentru mine, știu. Ea, familie mare, el foarte bogat. Dar ai văzut, după cîteva luni? Se amesteca în viața mea, venea pe scenă, dădea sfaturi actrițelor, distribuia roluri.... Odată mi-a și spus că visul ei era să devină directoare de teatru. Un fel de Cleonia, ceva mai discretă și mai frumoasă. Îi plăcea fastul. Voia să se vorbească de ea, cu orice preț. Cînd a întîlnit un ministru plenipotențiar, care-i oferea onoruri în străinătate, s-a dus și ea... Viața printre cabotini nu le prea ticnește aristocratelor noastre. Una e strălucirea decorurilor și-a uni-

formelor, văzute din sală, şi alta e mirosul de clei, de vopsea şi de şobolani, din culise. A plecat şi Claudine, cum a plecat şi Sylvia, cum m-a lăsat şi Cleonia. Claudine are o situaţie splendidă. Bărbat ambasador. Nu s-a uitat la un nenorocit de corist, nu s-a compromis la patruzeci şi cinci de ani. De Sylvia nu mai ştiu nimic. Am auzit că a fost şi prin America, după un violonist. Mi se pare că se învăţase şi cu morfina. Păcat de ea. Era o fată bună — cam scrîntită. Dacă nu era scrîntită la cap, nu fugea de la părinţi să se mărite cu un saltimbanc. Vezi, şi Wini a făcut o nebunie pentru mine, dar nu ştiu cum, n-a fost acelaşi lucru. A venit spre mine spontan, fără să ştie cine sînt. Nici fotografiile mele, nici celebritatea mea la Bucureşti, nici cărţile poştale ilustrate, cu fachiri, cu archiduci, cu prinţi şi cu bandiţi nu i-au sucit capul, fiindcă le cunoştea. Şi nici ambiţia de a fi directoare de trupă...

Puteam să fiu un aventurier, un escroc internaţional, un comis-voiajor, un coafor, mai ştiu eu... Nu s-a întrebat. Nu i-a păsat.

A venit spre mine fără condiţii... s-a oferit... m-a voit; m-a luat — şi e lucrul cel mai înalt din viaţa mea şi e femeia pe care o stimez mai mult decît pe orcare alta, tocmai pentru acest abandon... A participat intens la dragostea noastră.

A dat mai mult decît am dat eu, fiindcă eu îmi cheltuisem tinereţea toată în aventuri superficiale.

Îţi spun: toate femeile din trecutul meu, au însemnat o luptă, o sforţare, o condiţie, o decepţie, cînd nu o abdicare.

Numai Wini a fost un dar total şi o înălţare.

Vezi tu, româncile noastre sînt mai frumoase, au mai mult suflet decît alte femei, dar, nu ştiu cum, au rămas orientale. Au un fel de pudoare a amorului care-l împiedică să fie complect. Femeile la noi sînt într-o permanentă defensivă. Pline de prejudecăţi, sînt ipocrite cu ele însile, agravează păcatul prin importanţa pe care i-o dau. Aşteaptă mereu să fie luate, învinse, vor să dea impresia că a fost fără voia lor. Chiar după ce ţi s-au dat, mai vor să fie cucerite. Chiar după ce le-ai cucerit, n-ai impresia unei ofrande totale, a unei certitudini. Iarăşi pasivitate, iarăşi defensivă. Am auzit multe romînce spunînd: „Aş vrea să

fiu iubită mult... mult"... Dar n-am auzit pe niciuna: „Aş vrea să iubesc mult... mult"... Totdeauna pasivitate. Totdeauna lăsînd bărbatului iniţiativa; absenţe chiar în frenezie, învinse, ruşinate, umilite — în loc să vibreze în orgoliul triumfului comun...

Narcis tăcu. Am tăcut şi eu, ca să nu-i mai dau prilej să vorbească. Îi simţeam obrajii arzînd şi mîinile reci. Şi totuşi, această vervă nu-l epuiza. Se nutrea din propriile sale cuvinte ca dintr-un aliment.

Bucuria de a-şi formula impresiile îl înviora. Îşi urmărea gîndurile. Veşnica lui preocupare; femeile, publicul. Dragostea, gloria... Inima şi rampa. Tot universul se reducea, pentru el, la iubire şi succes. Prin asociaţii de idei, de la Slyvia, Claudine, Cleonia şi Wini, ajunse la spectatori.

— Şi publicul de teatru, la noi, e la fel cu femeile... se lasă greu. Nu pune inimă. N-are încredere. N-are entuziasm, nu cunoaşte abandonul total... Spectatorul român se instalează confortabil în fotoliu, să-şi facă digestia, aşteptînd să-l amuzi. Îţi e foarte străin, aproape ostil, în orce caz indiferent. El nu participă la sforţarea, la elanul actorului.

Nu ştie că noi sîntem fiinţe vii, cărora le trebuie o atmosferă simpatică. Noi nu sîntem simple automate, cari joacă orice, orcum şi pentru oricine.

Publicul nostru vrea să te dai peste cap, să scoţi panglici pe nas, să-i urli la ureche, să spui glume pe cari le cunoaşte, să vadă figuri cari îi reamintesc pe cineva familiar.

Şi nu e mulţumit niciodată. Îţi cere emoţii tot mai violente, hazuri tot mai neroade; nu vrea să se obosească făcînd el însuşi o sforţare. Îi place să fie gîdilat. Te consideră un simplu instrument al voluptăţii sale. Nu va colabora, nu te va ajuta, nu te va stimula niciodată. Defensivă. Pasivitate. Apatie.

În alte părţi, din Paris şi pînă la ungurii noştri ardeleni, spectatorul e un partener admirabil. Primeşte cu un murmur simpatic, dacă nu cu aplauze, intrările în scenă ale actorului favorit. Îi subliniază jocul cu rîsete sau cu lacrimi. N-ai nevoie să strigi, să faci tumbe. Cunoaşte şi emoţia delicată. Se încordează ca să asculte un pasagiu sentimental, într-o mare linişte. Te urmăreşte în jocul cel mai discret, nu-i scapă nici o nuanţă.

Iar la sfîrșitul spectacolului, după repetate ridicări de cortină, te așteaptă la ieșire, răbdător, ca să te mai aplaude o dată...

...N-am să uit niciodată succesul meu de la Grinzing, astă-vară. Ți-aduci aminte?

Eram cu Wini și cu Inga, cîteșipatru. Cîntasem, împreună cu muzicanții restaurantului. Nu mă cunoștea nimeni. Nu știa nimeni cine sînt... Și-am fost aclamat cu o căldură pe care n-am cunoscut-o niciodată... Femei entuziasmate veneau spre mine spontan, femei necunoscute, cu mîinile pline de flori... Iar soții lor, prietenii lor, rămași la mese, le încurajau în ofranda lor, aplaudînd...

Oamenii aceștia nu aplaudau o reputație, un personagiu de operetă, grimat și costumat, înconjurat de mirajul focurilor rampei.

Ca și Wini, care m-a iubit pentru mine însumi, ei admirau pe artist pentru el însuși, numai pentru el. Nici o obligație națională. Nici o prejudecată. Spontaneitate.

Viena mi-a dat cele mai mari satisfacții din viața mea... Dragoste sinceră, succes franc...

Orașul acesta, cu vraja lui unică, a creat și va crea totdeauna idile și muzică. În aerul său, între zidurile-i cenușii, în vegetația parcurilor sale grațioase, vibrează ceva primăvăratec, sentimental, care cucerește, căruia nu i te poți împotrivi.

În care alt oraș m-aș fi întîlnit cu Wini și ne-am fi iubit atît de repede și-atît de mult? Unde mai există nopțile de iunie ale Vienei și colțurile ei romantice, făcute, parcă, numai pentru îndrăgostiți?

Ah, Viena!... Viena!... Oraș imperial — îți mulțumesc!

Și Narcis își duse amîndouă mîinile la buze, își sărută vîrful degetelor și trimise, departe, o sărutare întraripată...

Pe urmă, istovit, copleșit de amintiri, își lăsă capul pe piept... Și iarăși — tăcere.

În vatră, focul vorbește singur. O spumă albă fierbe și sîsîie la colțul verde al unui buștean. Un lemn de mesteacăn se prăbușește, sfărîmînd castele de jăratec.

Și toate flăcările au tăcut, aplecate asupra acestui dezastru, îngrijorate, căutînd, parcă, ființe dragi îngropate

în cataclismul roșu. Pe urmă își reiau jocul, nepăsătoare, fiindcă viața trebuie să continue, chiar pe scrum și pe cenușe.

— De ce-am fost mai ingrat cu tine decît cu toate, frumoasă Winifred? De ce nu te-am urmat pînă la capătul pămîntului, fie ce-o fi? Am vrut să mă reîntorc printre ai mei... n-am vrut să părăsesc pe nimeni... Și ce mi-au dat în schimb ai mei? Un jilț de ofticos, într-o chilie de călugăr...

Narcis privi împrejur. Eu mă uitam la foc. El își continuă monologul, ca într-o rugăciune.

— Pe unde vei fi tu acum, Wini? Cine-ți mai pune mantila pe umerii goi, pe brațele superbe?... Pe unde vei fi rîzînd acuma, cu dinții tăi strălucitori, cu ochii tăi verzi, înconjurată, dorită, sărbătorită?... Tu ești tînără, Wini... ești frumoasă... Ai toată viața înaintea ta.. Eu nu mai am nimic. Eu nu mai am decît amintirea ta, Winifred... Iartă-mă, Wini!... iartă-mă!...

Apoi, sculîndu-se cu greutate de pe jilț, deschise un dulap nou, ale cărui scînduri vopsite cu alb se uscau abia acum, scîrțîiau și trosneau sinistru, o dată cu focul.

De printre rufe, Narcis scoase o batistă de mătasă, în care era înfășurat ceva.

— Uite, aici e toată averea mea...

Batista asta de mătase o purtam în ziua cînd Silvia mi-a spus că a fugit de la părinți. Îi era frică... tremura... mă ruga s-o fac fericită... plîngea. I-am șters ochii, i-am sărutat lacrimile cu batista asta... i-am făgăduit că voi fi îngropat cu lacrimile ei pe inima mea. Ține... Să mi-o pui pe inimă, sub cămașa de frac... Dacă Silvia n-a murit și ea, dac-o-ntîlnești vreodată, să-i spui că m-am ținut de vorbă...

Acul ăsta de cravată mi l-a dat Wini... E o prostie să se îngroape și bijuteriile, o dată cu morții. Și apoi în cravata de frac nu se pot înfige ace... Ți-l dau ție, că eu frați n-am și tu mi-ai fost fratele cel mai bun.

Hîrtia asta, în care am înfipt acul de cravată, e o recipisă de la muntele de pietate din Viena. Am acolo un inel de briliant. Inelul de la Claudina. Am luat cincizeci de mii lei. Face de zece ori mai mult. Dacă ai vreodată cincizeci de mii lei, scoate-l de-acolo și păstrează-l. Să-l porți mereu în deget, să-ți aduci aminte de mine. Prietenia e

mai frumoasă ca dragostea. Fiindcă e numai suflet. În dragoste intră prea multă materie.

Tot așa, te rog să porți mereu la cravată acul ăsta. Poate că într-o zi ai să te întîlnești cu Wini, față-n față... Cînd va zări darul ei la pieptul bunului prieten, va înțelege că eu am murit... Ca-n poveste... Vreau ca dragostea mea cu Wini să fie, într-o zi, o poveste...

Narcis își prinse fața în mîini. Dar n-a plîns. Dacă s-ar fi lăsat pradă suspinelor ce-i copleșeau pieptul șubred, s-ar fi cutremurat în adîncuri și toată biata lui făptură de țărînă s-ar fi zguduit și s-ar fi năruit întreagă, asemeni jăratecului de mesteacăn, adineauri...

*

Și Silvio Narcis nu voia să moară. Nu încă. Ar fi vrut să mai trăiască. O, nu ca să mai urce pe scenă, să guste iar triumfurile de odinioară. Nici ca s-o mai vadă vreodată pe Wini. Știa cît poate să-și întindă elanul, știa pînă unde l-ar putea duce sărmanele lui aripi de ceară.

Ar fi fost mulțumit să mai vadă aprinzîndu-se de cîteva ori stelele pe culmile Jepilor, pe Vîrful cu Dor, pe crucea Caraimanului...

Și-ar mai fi vrut să vadă înc-o dată înflorind viorelele și liliacul, la poalele Castelului Peleș, să cumpere de la țărancele venite din munți, iarba de piatră, *Edelweis*-ul îmbrumat, floarea bunei regine Carmen Sylva.

Viorelele și ghioceii au înflorit peste o lună, în pajiștea de sub castel, dar Silvio Narcis n-a avut puterea să se ducă pînă acolo și să le culeagă. L-am sprijinit și eu și bunul frate Agafton, dar se vede că încă nu era întremat. Vom mai încerca, peste cîteva zile. Nu era nici o grabă. Abia dacă se topise zăpada. Pe creste, în văi, subt arborii feriți de soare, stăruia încă. Primăvara vine mai tîrziu la munte. Și sănătatea. Dar vine. Narcis nu voia să creadă. I-a spus doctorul, dar nu voia să-l creadă nici pe el. Pe mine mă ruga, ori de cîte ori mă duceam la București, să nu spun nimănui unde se află și în ce stare.

— Vreau să mor singur. Nu țin să mă vadă nimeni așa. Ce-o fi mai tîrziu, treaba lor, nu-mi pasă. Deocamdată, să nu vie nimeni. Eu am murit pentru toți, ai înțeles?...

*

Am plecat a nu știu cîta oară din Sinaia și m-am mai dus acolo de cîteva ori, în taină. Ultima oară am stat mai mult. Mi-a spus doctorul c-ar fi bine să mai rămîn cîteva zile. Și-n cea din urmă din aceste zile, pe la sfîrșitul lui april, Narcis a murit și pentru mine. A murit pe înserat, cu ochii duși departe, pe fereastra deschisă, așteptînd să vie primăvara.

La București, liliacul și zambilele înfloriseră de mult.

M-a rugat să-i pun în coșciug cele două panglici rămase din coroana de la Cluj. Era cea din urmă ofrandă pe care o primise cîntărețul și nici măcar n-a fost de față cînd i-au adus-o!

Și mi-a mai dat un pachet de scrisori, să le înfășur în cele două panglici rămase din darul actorilor maghiari. Era cea din urmă ofrandă pe care o primise cîntărețul și nici măcar n-a fost de față cînd i-au adus-o!

Și mi-a mai dat un pachet de scrisori, să le înfășur în cele două panglici tricolore. Erau scrisori de la Wini, pe care nu le desfăcuse încă.

„Am să le citesc *dincolo!*" mi-a șoptit el, încercînd să surîdă.

Apoi, într-o ultimă glumă, menită să evoce toate amintirile prieteniei noastre, a vrut să-mi spună *monseniore.*

„Am să le citesc dincolo, monseniore..."

Dar n-a izbutit.

„Am să le citesc dincolo, monse... mon... mo... m... m..."

Am dat o telegramă la București și-am început pregătirile transportării trupului înghețat al bietului meu prieten. Cleonia a venit în aceeași zi, însoțită de doi actori ai lui Narcis. Nu înțelegea nimic. Nu voia să creadă că mortul acela cu plete lungi și barbă căruntă cu ochii adînc îngropați în orbite, era triumfătorul, Arhangelul de odinioară.

La București, însă, o doua zi, pe catafalcul din biserica Zlătari, sute și mii de oameni au văzut un Narcis palid și frumos, cum fusese cu ani în urmă.

Îmbrăcat în frac, ras, cu pometii obrajilor ușor fardați, cu șuvița de păr căzînd pe tîmpla scobită, părea întinerit. Biserica era plină de flori. Moartea Prințului operetei făcuse o vîlvă mult mai mare decît mi-aș fi închipuit și această

vîlvă sporea din oră în oră. Ziarele publicau articole lungi, amintiri, fotografii ale lui Silvio Narcis, în diferite roluri.

Pe măsură ce se propaga zvonul morții cîntărețului, din toate colțurile Bucureștilor afluau cete noi de pelerini.

Erau foarte multe femei tinere, cari se apropiau de catafalc cu o curiozitate abia stăpînită. Dar îndată ce dădeau cu ochii de chipul imobil, atît de cunoscut, al idolului de odinioară, izbucneau în lacrimi violente, ca-n fața unei revelații tragice și plîngeau nervos, cu hohotele disperării.

Cleonia își dădea seama abia acum ce-a pierdut și cît va fi de singură, de-aci înainte. Durerea îi era sonoră și fastuoasă. Își confecționase o rochie neagră, cu o mulțime de văluri, care fîlfîiau în jurul ei și-i făceau un volum de mari proporții, majestuos și inoportun.

Leșina de cîteva ori pe zi, în diferite atitudini, schimbînd mereu locul și spectatorii. Tot ce va fi fost sincer în durerea ei — și era, întradevăr, adînc cutremurată, năucită de această moarte — se pierdea în aparatul teatral cu care își înconjura proaspăta văduvie. A adus și fotograf care s-o fotografieze, cu magneziu, lîngă scumpul ei Silvio, printre flori și lumînări aprinse.

Petre Ionescu mi s-a părut mult mai discret, mult mai afectat de moartea stăpînului. Se consacra oficiilor funebre cu același devotament cu care servise, în viață, pe domnul director general. Alerga în toate părțile, primea ordine de la oricine și le executa supus, cu ochii roșii, plîngînd pe la colțuri, repede, mototolindu-și batista, prostit de durere și serviabil.

Înmormîntarea s-a slujit într-o duminică plină de soare, de flori și de ciripit de păsări. Toată ziua, în acea duminică de april, a fost o dimineață prelungită. Foarte multă lume. Niciodată piața din fața Poștei, pînă-n strada Lipscani și pînă-n strada Carol, n-a văzut atîta lume. Toți cei cari îl părăsiseră în ultimii ani, se adunau acum în jurul lui Narcis, să-l însoțească în pragul marei plecări.

Era o grăbită și înduioșată mobilizare generală: actori, cîntăreți, ziariști, prieteni, admiratori...

Fiecare venise cu brațele încărcate și nu mai era loc pentru atîtea flori.

Un episcop bătrîn oficia prohodul, înconjurat de preoți tineri. Unii fuseseră colegi cu Sylvio Teodorescu, la Conservator.

Răspunsurile erau date, în același timp, din podul bisericei și de-afară: pe trepte, revărsîndu-se pînă-n stradă, cîntau cîteva sute de artiști. Corifeii și coriștii Operei și celorlalte scene bucureștene, delegați ai Operei din Cluj și ai trupelor minoritare aduceau camaradului plecat în veșnica pomenire, ultimul salut. N-am avut nici o greutate să adun atîta lume, fiindcă toți au răspuns cu drag, chemărei mele; au venit cu primul tren și-au repetat pînă noaptea tîrziu.

Nici o fanfară militară.

N-a răsunat nici *Marșul* sfîșietor al lui Chopin, nici *Eroica* lui Beethoven, bune pentru glorificarea solemnă a șefilor de state, a marilor generali, a conducătorilor de popoare.

Murise numai un cîntăreț și-n slava acestui cîntăreț, din toată Capitala și din multe provincii, s-adunaseră, într-o orchestră cum n-a mai văzut Bucureștiul, profesori de conservator și lăutari, violoniști celebri, la un loc cu scripcari de mahala și cu țigani din Muscel și din Banat.

Și-n fruntea uriașei bande, cînta cel mai mare dintre lăutari, cu vioara mai fremătătoare și cu arcușul mai pasionat decît orcînd. Cînta romanțele cunoscute de toți, popularizate de Sylvio Narcis, în anii lui de glorie...

Cînd a atacat *Frumoasa Dunăre albastră*, a fost o emoție care strîngea gîtlejurile, o reculegere pioasă, o imensă rugă. Celebrul vals era acum o patetică simfonie religioasă..

Cortegiul porni, desfășurîndu-se lent, spre cimitirul Bellu, în lumina radioasă, în amestecul de haine sombre și de flori multicolore. Liliacul, zambilele, mărgăritărelul și narcișii — multe flori de narcis — îmbălsămau și sporeau mereu, venind din toate părțile, în brațele celor întîrziați. Rîndurile se îngroșau necontenit. În copacii grei de frunze, ciripeau și se alungau păsările primăverei. Balcoanele erau pline de lume. Copiii întrebau:

— Mamă, cine a murit?

— Un cîntăreț, puiule!...

Iar muzicanții, plîngînd pe viorile lor, cîntau romanțele celui care nu putea să le mai audă, arii din vechile operete,

fraze languroase, refrenuri pasionate. Unele după altele, treceau cîntecele de demult. Nopţile bucureştene reînviau, toate nopţile vrăjite de acel copil frumos şi bun, care se ducea acum pe drumul de veci, în ritmul valsurilor dansate pătimaş odinioară.

Şi acele valsuri şi acele vechi romanţe şi acele pasinoate refrene, executate acum în tempo jalnic, sub cerul de sărbătoare al lui april, aveau ceva solemn şi grav, ceva majestuos şi, în acelaşi timp familiar, un accent care-ţi sfîsia inima şi ţi-o topea şi-ţi umplea ochii de lacrimi.

Sute, mii de batiste cernite fulgerau repede, spre pleoapele roşite ale atîtor femei, ale prietenilor cari duceau la groapă dragul prieten prea devreme plecat. Cîntau sute de oameni. Mii de oameni şi de femei plîngeau. Era cîntecul primăverei şi al morţii. Marşul funebru cel mai dureros. Cea mai frumoasă apoteoză...

POSTFAŢĂ

Apărute într-o epocă de maturizare și proliferare a romanului românesc — începutul celui de al patrulea deceniu al secolului nostru —, cele două romane ale lui Victor Eftimiu cuprinse în volumul de față au fost bine primite de către cititori, iar critica literară nu a întîrziat să le semnaleze. Într-un bilanț literar asupra anului 1932 — anul cînd își face apariția *Kimonoul înstelat* — Pompiliu Constantinescu, după ce trecea în revistă celelalte genuri literare, remarca asupra romanului: „Fenomenul invaziei romanului și-a menținut în schimb intensitatea, în tot cursul anului nu numai în operele începătorilor, dar a impus noi valori în cariera cîtorva nume de mare notorietate" *(Anul literar [1932]*, în *Scrieri*, 6, Editura Minerva, 1972, p. 196).

Kimonoul înstelat s-a bucurat de o popularitate fără precedent. Astfel *Dimineața* — unul dintre ziarele cu cel mai mare tiraj din epocă — insera în numărul său din 30 ianuarie 1932 o amplă reclamă asupra romanului, chiar înainte de publicarea primelor capitole ale lui în foiletonul *Dimineței:* „În toate cercurile se așteaptă cu deosebit interes începutul noului roman al d-lui Victor Eftimiu, ***Kimonoul înstelat***... Aproape toate publicațiile au vorbit în ultima vreme despre apariția noului roman..." (*Dimineața,* anul XXVIII, nr. 9014, 30 ianuarie 1932, p. 3). Mai mult: *Dimineața,* împreună cu Editura „Adevărul", care pregătea tipărirea romanului în volum — paralel cu publicarea lui în foiletonul ziarului *Dimineața* —, recurg la un procedeu rar întîlnit în lansarea de pînă atunci a unui roman românesc: difuzează gratuit, „în sute de mii de exemplare", o fasciculă (8 pagini) care cuprindea primele două capitole ale romanului, tipărite sub o copertă atractivă cu portretul autorului: „GRATIS. KIMONOUL ÎNSTELAT: *Roman fantastic din viața*

americanilor care trăiesc la Paris de VICTOR EFTIMIU, Atelierele Adevărul S.A."

Romanul, considerat încă de la început drept „senzațional", se publică integral în foiletonul *Dimineței*, aproape număr de număr, începînd cu nr. 9016 din 1 februarie pînă în nr. 9098 din 23 aprilie 1932.

Cu aceleași ilustrații inspirate, aparținînd lui I. Val, care însoțiseră textul romanului în foiletonul *Dimineței*, dar fără subtitlul „Roman senzațional din viața americanilor care trăiesc la Paris", *Kimonoul înstelat* își face apariția în librării în aprilie 1932, tipărit de Editura „Adevărul" (390 pagini, 80 lei exemplarul), tirajul — impresionant pentru acea epocă — epuizîndu-se într-un timp record, și solicitîndu-se, se pare — așa cum reiese din presa timpului — continuare de tiraj, dacă nu o nouă ediție, identică însă cu prima : „Ultimul roman al d-lui Victor Eftimiu, care aduce o notă cu totul nouă în proza românească, întîmpină un mare succes de librărie. Din prima ediție au mai rămas puține exemplare ; aceste exemplare n-au mai fost expediate în provincie" *(Dimineața,* anul XXVIII, nr. 9099, 24 aprilie 1932, p. 11).

Editura „Adevărul" împreună cu redacțiile ziarelor *Dimineața* și *Adevărul* — în paginile cărora Victor Eftimiu trecea drept „cel mai popular scriitor al nostru" — pregătesc și o lansare festivă a noului roman pe data de 23 aprilie 1932, orele 10 dimineața, „în sala de jos a *Adevărului*", unde autorul oferă autografe pe noua sa carte, ziarele susamintite neomițînd să consemneze că, pînă atunci, scriitorul Victor Eftimiu „nu semnase niciodată în public cărțile sale". Festivitatea s-a bucurat de un succes deplin, scriitorul caligrafiind pentru cunoscuți și prieteni — cu scrisu-i atît de îngrijit — o dată cu autograful și cîte o cugetare din atît de numeroasele sale „Vorbe... vorbe... vorbe..." — maxime originale atît de mult gustate în lumea artiștilor și scriitorilor.

Raportat la ansamblul operei lui Victor Eftimiu, *Kimonoul înstelat* nu reprezintă o culme a scrisului său, și bineînțeles nu reprezintă o excepție valorică, nici în romanul epocii. Dar între zecile și sutele de romane apărute în jurul anului 1930, în marea lor majoritate cu o tematică autohtonă, dacă nu șablonard cunoscută, *Kimonoul înstelat* rămîne o realizare aparte : se definește ca un *roman de aventuri autentic,* un *roman polițist, „primul roman polițist în literatura noastră"* (subl. n.) (*Dimineața,* anul XXVIII, nr. 9107, 5 mai 1932, p. 3). Și afirmația nu era nicidecum exagerată. Scriitorului, care, pînă atunci, încercase absolut — dar absolut — toate genurile literare, îi reușește din plin și „construcția" unui roman polițist, după toate regulile și exigențele speciei, într-un domeniu romanesc inexistent sau foarte puțin abordat pînă atunci de

către scriitorii români. Drept pentru care apariția lui stîrnește interesul, cum se sublinia repetat în presa timpului : „Încă de la primele foiletoane apărute în *Dimineața, Kimonoul înstelat* a stîrnit curiozitatea românilor cari trăiesc în străinătate și din cari mulți au relații cu editurile și casele de filme. Romanul d-lui Victor Eftimiu a fost cerut atît pentru a fi tradus, cît și pentru a fi filmat, din mai multe capitale străine" *(Adevărul,* anul 45, nr. 14822, 27 aprilie 1932, p. 2).

Bineînțeles orice reclamă trebuie privită cu măsură și „drămuită" ca atare. Dincolo de nota de reclamă comercială însă, în cazul *Kimonoului înstelat,* trebuie să-i acordăm romanului locul ce-l binemerita la timpul respectiv, și rolul ce-i revine în evoluția romanului românesc de aventuri, polițist.

Interesul stîrnit de ineditul cărții explică și publicarea lui, în tălmăcire franceză, în foiletonul ziarului *Le Figaro* în 1935. Astfel *Adevărul* anunța la 11 aprilie 1935 : „Terminîndu-și foiletonul lui Luigi Pirandello : *La rose,* marele cotidian francez *Le Figaro* va începe să publice romanul d-lui Victor Eftimiu : *Kimonoul înstelat*". Iar *Reporter* anunța, în decembrie același an : „Marele cotidian francez *Le Figaro* a publicat pînă mai deunăzi *Kimonoul înstelat* de Victor Eftimiu", neomițînd să menționeze și alte romane ale lui Victor Eftimiu, traduse și publicate în alte ziare franceze : „În foiletonul *Comediei* a apărut, mai de mult, *Tragedia unui comedian,* iar în *L'ère nouvelle* — *Dragomirna*" (Al. Șerban : *Două romane de Victor Eftimiu : „Kimonoul înstelat" și „Arhanghelul cu aripi de ceară"*, în *Reporter,* nr. 86—88, Crăciun 1935, p. 16). După unele mărturisiri, s-ar părea că *Kimonoul înstelat* a apărut în traducere franceză și în volum.

Pe drept cuvînt se putea spune atunci că, dintre contemporani, Victor Eftimiu era unul dintre scriitorii români cei mai cunoscuți peste hotare. (Tot în traducere franceză îi apăruse *Contes roumains.* Adaptation française de Marc Varenne, Paris, Librairie Charpentier et Fasquelle, Eugène Fasquelle Éditeur, 1918, în colecția „Contes de tous les Pays" iar în 1931, tot la Paris, la Éditions de la Revue Mondiale : *Le nain du Théâtre Français* — traducerea în franceză, cu titlul schimbat, a romanului *Tragedia unui comedian,* 1924.)

Adevărul nu exagera nici cînd afirma că romanul a fost cerut peste hotare „pentru a fi filmat". Este adevărat, un film cu un scenariu care să aibă la bază *Kimonoul înstelat,* a cărui „mișcare cinematică" îndrituia aceasta, nu s-a materializat. Preocupări au existat însă în acest sens. Și — așa cum ne-a mărturisit autorul în numeroasele discuții purtate asupra ediției sale de *Opere* — Victor Eftimiu era pe punctul de a perfecta, în 1939, un contract cu o casă de filme franco-americană în

vederea ecranizării romanului *Kimonoul înstelat*. Dar izbucnirea războiului a anulat acest proiect, ca atîtea multe altele.

Pe bună dreptate se subliniia la apariție că, dacă autorul în drama românească a reînviat eroii legendelor naționale sau elinismul mitologic și bizantin, în romane redă „frămîntările omului de azi în marile capitale moderne", așa cum demonstra și *Tragedia unui comedian* și *Principesa Moruzov*, ca și majoritatea nuvelelor și povestirilor sale.

În *Kimonoul înstelat*, ineditul nu consta deci în nota exotică — deși aceasta este surprinsă aici cu mai multă dibăcie ca oriunde —, ci în factura polițistă a romanului, în abilitatea urmăririi intrigii, în complicațiile ingenioase ale acțiunii, în acel „rebus" îmbietor propus de autor, care solicită cititorul în dezlegarea mai devreme a tainelor care se țes.

Acțiunea vie, încordată a romanului, în care sînt atrase zeci și zeci de personaje, este întreținută și cu elemente din recuzita teatrală atît de familiară scriitorului. Travestiurile, *quiproquo*-urile verva dialogului, integrate în ritmul modern al povestirii, desfășurate într-un stil alert și cuceritor, alimentat adesea cu maxime originale, dau măsura virtuților autorului care abordase pentru prima dată un gen atît de „primejdios" în elaborare, cum era acela al romanului de aventuri.

Nu lipsește nici latura moral-educativă: soții Pickleston, fugiți din America de sub urmărirea poliției americane și adăpostiți la Paris, travestiți sub paravanul unei taverne cu „tabieturi orientale", sînt demascați de către detectivul Tom Sincler cu ajutorul fiului celor doi — David Pickleston, care, dezicîndu-se de părinții săi și de crimele lor de răsunet internațional, devine cel mai fervent apărător al ordinii publice, fiind primit în rîndurile poliției franceze sub numele conspirativ „Bordeaux 333".

La reușita romanului, definit și ca „o luxuriantă feerie modernă", a cărei acțiune se petrece fulgerător (în mai puțin de 12 ore) în viața nocturnă a Parisului, „în care mișună dansatoare de cabaret, bandiți și detectivi", milionari — „regi ai vacsului" și ai „cremelor de ghete", ai industriei americane, aventurieri din toate colțurile lumii, la mînuirea unor acțiuni paralele de un dinamism rar întîlnit, la forța de evocare a metropolei de pe malul Senei, a contribuit, fără îndoială, și experiența directă de viață a autorului care a petrecut cîțiva ani buni în Parisul anilor 1909—1911, 1913, 1914 și 1916—1918, precum și în numeroase rînduri după 1920.

La aproape zece ani de la apariția romanului, cînd genul romanului de aventuri numără și alte realizări, G. Călinescu, în general parcimonios în aprecierea meritelor literare ale prozei lui Victor Eftimiu, găsea *Kimonoul înstelat* „o parodie inteligentă a romanului polițist" (*Istoria*

literaturii române de la origini pînă în prezent, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Minerva, 1982, p. 719).

In ciuda interesului stîrnit la apariție, scriitorul nu persevera în cultivarea genului. De-abia peste decenii se va reîntoarce la romanul de aventuri, cînd va publica *Pe urmele Zimbrului* (1957) și *Tengri* (1970).

Dacă acțiunea din *Kimonoul înstelat*, reprodus în volumul de față, se petrece în exclusivitate la Paris, cel de al doilea roman își desfășoară cea mai mare parte a acțiunii la Viena, în orașul valsurilor, ca numai în final o parte din eroii romanului să fie aduși în România — patria personajului principal, Silvio Narcis, tenor de renume internațional, stins din viață în plină maturitate artistică, intrat apoi în legendă ca „Prinț al operetei românești" din perioada ei de apogeu. În mod firesc, s-a făcut imediat apropierea între eroul principal al romanului și destinul celebrului tenor român N. Leonard (1886—1928). În a sa *Istorie a literaturii române de la origini pînă în prezent*, G. Călinescu afirma deschis: „*Arhanghelul cu aripi de ceară* face de bună seamă aluzie la existența tenorului Leonard" (Ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Editura Minerva, 1982, p. 719). Pornind de la textul romanului (capitolele în care cîntărețul român de operetă vizionînd tot ce avea Viena mai desăvîrșit în materie de teatru și muzică, are revelația muzicii adevărate, perfecțiunea muzicii de operă, dusă pînă la sublim) G. Călinescu explică însuși titlul sub care apare romanul în ediția princeps: „Pe pragul morții ftizicul cîntăreț de operetă Silvio Narcis are o aventură amoroasă la Viena, cu o canadiană. E un om ușuratic, cu suflet candid, iluzionîndu-se asupra talentului său, excelent în opera expansivă, impropriu în muzica geometrică a operei — *un arhanghel cu aripi de ceară* (subl. n.) (G. Călinescu, *ed. cit.*, p. 719).

Arhanghelul cu aripi de ceară. Roman, București, Editura Cartea românească [1935] (315 p.) reprezintă de fapt dezvoltarea amplei nuvele *Wini*, inclusă de autor în volumul *Vulturul de argint*. Nuvele, București, Editura Ig. Hertz, 1931, p. 65—174. Cele mai multe din cele 11 capitole ale nuvelei *Wini* sînt reluate ca atare, altele sînt refăcute și retopite în acțiunea romanului. Sînt preluate în roman și personaje, printre care eroina Wini, devenită în roman Winifred. Singur personajul principal al nuvelei, tenorul Leontin, apare cu numele schimbat, în Silvio Narcis, prin aceasta autorul intenționînd să îndepărteze asocierea prea vădită de numele prototipului: Leonard. Autorul își retipărește romanul — fără modificări esențiale — în 1947, la Editura Forum, cu titlul schimbat în *O dragoste la Viena*, titlu păstrat ca atare în ediția de față — reprezentînd ultima dorință a autorului. Acesta este pe scurt istoricul etapelor succesive de închegare a romanului: 1931 — elaborarea nuvelei care a

stat la baza romanului; 1935 — definitivarea romanului, prin restructurarea a cea mai mare parte din capitolele nuvelei, elaborarea altor secțiuni ale romanului prin amplificarea acțiunii și aducerea eroilor la București; 1947 — reeditarea romanului sub noul titlu mult mai elocvent: *O dragoste la Viena.*

Cu privire la romanul *Arhanghelul cu aripi de ceară* — alias *O dragoste la Viena,* se pot isca — din partea cititorului și a istoricului literar — unele întrebări legitime: De ce autorul și-a ales ca loc de desfășurare a acțiunii Viena și nu Parisul sau alte metropole europene, cum făcuse în alte romane? De ce s-a oprit în alegerea ca personaj principal al romanului asupra unui cîntăreț de operetă și nu asupra unui om de teatru, mai apropiat sferei de cunoaștere a scriitorului?

La prima întrebare ne răspunde autorul însuși prin numeroasele sale pagini de memorialistică în care evoca „Viena tinereții sale", orașul în care poposește pentru prima dată în iarna anului 1909 în drum spre Paris. Primele impresii din „surîzătoarea și spațioasa Vienă", orașul muzicii, al Operei și al celebrului Hofburgtheater (din 1918 devenit Burgtheater) îi vor rămîne atît de vii, încît ele vor forma trama multor capitole ale romanului, astfel că numeroase file au la bază „trăiri" personale, ușor rectificate, așa cum ni se confesează autorul însuși: „În romanul *O dragoste la Viena* am notat amintiri proprii, impresii personale strecurate în personaje închipuite și totuși atît de familiare mie, prin toate evocările cu care le-am încărcat" (Victor Eftimiu: *Cafenelele de odinioară,* în *Amintiri și polemici,* [București], Cartea românească, [1942], p. 63).

La Viena va reveni ani de-a rîndul Victor Eftimiu: în 1910, la reîntoarcerea de la Paris, în 1912, 1913, 1914, în 1916, tot în drum spre Paris, unde se va stabili pînă în 1918 —, iar după 1920 va participa la diverse întruniri, conferințe și congrese — printre care Congresul criticilor dramatici și muzicali. În cîteva rînduri este prezent în Austria și cu prilejul Festivalurilor dramatice anuale de la Salzburg, inițiate de către dramaturgul Hugo von Hofmannsthal și de celebrul regizor Max Reinhardt. Va fi în bune relații cu unii scriitori austrieci, care, apreciindu-i opera dramatică, îi traduc în germană drama *Prometeu* (Leipzig, Insel-Verlag, 1923, tălmăcire de Felix Braun, cu o prefață de Hugo von Hofmannsthal). Relații trainice de prietenie îl leagă de Franz Theodor Csokor — într-un timp președinte al P.E.N.-Clubului austriac — pe care Victor Eftimiu îl va găzdui o vreme la București, în timpul exilului scriitorului austriac, după ce Germania hitleristă anexează Austria. Însă cei mai apropiați îi rămîn celebrii actori ai scenei vieneze Alexandru Moissi și Raul Aslan de care îl leagă și originea comună, sud-dunăreană,

primul fiind născut la Durazzo (azi Durrës) dintr-o familie albano-italiană, iar Aslan — la Salonic, din părinți aromâni și armeni. Marii actori întreprind turnee la București, cu ansamblul Burgtheatrului, — fiind adesea oaspeții dramaturgului român, care, ori de cîte ori are prilejul îi va vizita la Viena. Un popas mai îndelungat în capitala austriacă face Victor Eftimiu în vara anului 1924, unde își definitivează *Thebaida* — dramă în care se întrevăd unele influențe din *Elektra* lui Hugo von Hofmannsthal, jucată la București în 1921, în regia lui Victor Eftimiu, directorul de atunci al Teatrului Național. Prefața autorului la *Thebaida* este datată: „Viena, iulie 1924" (Asupra legăturilor scriitorului român cu scriitorii și oamenii de teatru vienezi v. și Constantin Mohanu: *Victor Eftimiu — „Viena tinereței mele"*, în *Manuscriptum,* anul XV, nr. 2(55), 1984, p. 145—152).

Ne-am referit la toate acestea, întrucît pe parcursul romanului *O dragoste la Viena,* numele oamenilor de teatru și autorilor dramatici, menționați mai sus, vor reveni adesea, legate de cele mai de seamă instituții de artă și cultură ale Vienei pe care le vizitează eroul romanului „renumitul tenor român Silvio Narcis", venit la Viena ca să achiziționeze piese noi de operetă împreună cu recuzita respectivă pentru trupa de la București al cărei director este. Tocmai cu prilejul acestor peregrinări de la un teatru la altul, de la operă la operetă, îi iese în cale frumoasa canadiană Winifred, ea însăși o cunoscătoare desăvîrșită de muzică, fiind absolventă a Conservatorului din Viena, dar silită să renunțe la vocația ei muzicală prin căsătoria cu un bogătaș canadian, mare acționar al Operei din Montreal. În compania ei spectacolele vieneze își recapătă adevăratul farmec, ceea ce îl determină pe tenorul român să-și neglijeze treburile pentru care venise la Viena și să amîne zi de zi reîntoarcerea în țară. Cu un contract pentru această Operă din Montreal, în condiții excepționale, îl îmbie canadiana pe cîntărețul român spre care simțea o chemare irezistibilă, însă acesta, deși o iubește cu aceeași frenezie, nu are tăria s-o urmeze peste Ocean: îl recheamă țara și scenele bucureștene al căror răsfățat fusese.

Silvio Narcis este însoțit peste tot la Viena de către un „consilier" intim, dar cu rosturi importante, atît pentru că era un fel de „factotum" în trupa de operetă de la București, dar mai ales pentru că, fiind martor ocular, relatează tot ce se petrece în roman, povestirea făcîndu-se la *persoana întîi.* Acest personaj rămîne în roman fără nume, el fiind de fapt povestitorul însuși. În esență multe din opiniile lui despre artă — împărtășite fie direct, fie în numeroasele dialoguri cu partenerul-artist — coincid cu ale autorului. Ar fi greșit însă să identificăm în acest personaj pe autorul însuși în persoana lui Victor Eftimiu, cum tot atît de greșit

ar fi să suprapunem pe Silvio Narcis figurii tenorului român de operetă Leonard, cu toate că aici ar putea servi ca argument și similitudinile de destin.

Spre aceasta ne îndrumă însăși mărturisirea autorului citată mai sus, potrivit căreia personajele sînt *„închipuite"*, familiare însă scriitorului „prin toate evocările cu care le-a încărcat".

Victor Eftimiu realizează un roman, nu o viață romanțată, însă un roman în care, cu siguranță, că pentru eroul principal i-a servit ca prototip cîntărețul român de operetă N. Leonard, „aluzia" la destinul acestuia fiind ușor de întrezărit.

O „viață romanțată" ar fi folosit la maximum datele privind descendența vieneză, dinspre mamă, a cîntărețului de operetă. Astfel se știe că Leonard, născut la 13 decembrie 1886, la Galați, în cartierul inundabil Bădălan, era fiul Carolinei, vieneză din Grinzig, căsătorită cu mecanicul de locomotivă Constantin Naia, după ce divorțase de Ernest Schäffer, trimis la Galați ca „mecanic bun la toate", de către Compania austriacă de navigație pe Dunăre. Tatăl său, Constantin Naia — și nu Naie, cum greșit s-a acreditat în unele monografii — era fiu de răzeș de la Barboși. Angajat ca morar de către Ernest Schäffer, cunoaște pe soția acestuia, o tînără zglobie care adora valsurile lui Strauss, fiind veșnic cu o melodie pe buze. Între cei doi se leagă fulgerător o dragoste atît de puternică, încît nimic nu le mai putea sta în calea căsătoriei. Fructul acestei iubiri este copilul Leonard — numit așa la insistențele mamei, de la care va moșteni înzestrarea muzicală, dar și germenele bolii care îi va răpune mama cînd pruncul nu împlinise încă un an și care, treptat-treptat, îl va ucide și pe el la vîrsta de 42 de ani.

Acel *N.* din *N. Leonard,* numele sub care va fi cunoscut celebrul tenor, este prescurtarea de la numele de familie al tatălui: Naia. Tatăl său se recăsătorește cu fiica unui prieten de la Buzău, Elena, și se mută în casa socrilor din Buzău, pe ulița „de peste linie", în fața gării, în aceeași curte locuind și V. Maximilian, marele actor de mai tîrziu, în copilărie prieten de joacă al lui Leonard. Mama vitregă îl crește cu dragoste și căldură ca pe propriul ei copil pînă la vîrsta de 14 ani, cînd va cădea și ea răspusă — stranie coincidență! — tot de ftizie.

O viață romanțată nu ar fi făcut abstracție de toate aceste date prin ele însele pitorești și pline de dramatism. Or romanul lui Victor Eftimiu nu menționează nimic din toate acestea.

Că amintirea încă vie a lui Leonard a determinat în cea mai mare măsură alegerea ca erou principal al romanului a unui cîntăreț de operetă este semnalată și de prima recenzie la apariția ediției princeps: „D. Victor Eftimiu apelează — după cum se vede — la resorturi sufletești cari la

cea mai mare parte a cititorilor săi încă n-au încetat să vibreze. Și anume, la amintirea vie a idolatrizatului Leonard. Cei cari l-au agreat vor găsi în acest roman ceva din atmosfera din jurul cîntărețului" (Lucian Boz — *Victor Eftimiu: „Arhanghelul cu aripi de ceară", Cartea Românească,* în *Adevărul,* anul 49, nr. 15793, 14 iulie 1935, p. 2).

Prin aceasta răspundem de fapt celei de a doua întrebări enunțate mai sus. Moartea tragică a celui mai iubit cîntăreț de operetă român, la ale cărui funeralii naționale participase „tot ce era cîntăreț în Capitală" — cum se exprima presa timpului — a făcut din Leonard un mit, un simbol al artistului care prin artă și glasul său de aur întruchipa însuși opereta românească din acei ani. Cîntase pe toate scenele Capitalei și ale țării, unde se bucurase de o popularitate unică, fusese aplaudat la Paris, Lyon, Marsilia, Sofia etc., a fost cel mai iubit cîntăreț român din toate timpurile. După trecerea în neființă, la semnalul crud al unei baghete nevăzute, au apărut numeroase evocări, amintiri și chiar „vieți romanțate".

Victor Eftimiu care i-a fost apropiat în țară și peste hotare și care i-a dedicat rînduri de aleasă prețuire și venerație, atît în timpul scurtei vieți a artistului, cît și postum (semnează *Prefața* la cea mai bună monografie apărută pînă acum: Stelian Ionescu-Angel — *Astă-seară cîntă Leonard,* București, Editura Muzicală, 1970), omul de teatru, care îl întîlnise la Viena în cîteva rînduri, nu putea să nu fie atras de destinul unui artist de operetă care să aibă ca punct de plecare destinul tragic al lui Leonard, al cărui nume a fost multă vreme pe buzele tuturor.

Desigur identificarea unor paralelisme între cele relatate în roman și viața reală a „luceafărului operetei românești" se pot face: în primul rînd operetele menționate în roman sînt aceleași în care a cîntat Leonard, ca și sălile de spectacole din București printre care Parcul Ottetelești; Silvio Narcis piere secerat de ftizie în jurul vîrstei de 40 de ani — la fel ca Leonard; nemaivorbind de firea aventuroasă, de seducția irezistibilă, de cortegiul de admiratoare, de viața de boem, de generozitatea dusă pînă la sacrificiu etc. etc., de sfîrșitul departe de București a celor doi: Leonard la Cîmpulung, eroul din *O dragoste la Viena* — la Sinaia.

Însă miezul romanului îl constituie *idila de la Viena* — de aici și titlul mult mai adecvat al romanului în ediția definitivă.

Atît în nuvelă, cît și în roman, la un moment dat eroina, după ce se consumă — doar aparent — idila vieneză, ia expresul spre Berlin și Hamburg, unde urma să se îmbarce pe vapor spre Canada, cel pe care-l iubise atît de fulgerător și de straniu, Silvio Narcis, rămînînd însingurat pe peronul gării vieneze privind fantoma neagră a trenului care-i răpea „singura iubire adevărată".

La sfîrşitul acestui episod, autorul — alias povestitorul, însoţitorul lui Silvio Narcis la Viena — simte nevoia unei intervenţii: „Povestea aceasta ar fi trebuit să se sfîrşească aici. Ar fi fost rotundă, încheiată, ca orice împlinită poveste de dragoste. O idilă neaşteptată, cu un final melancolic care lasă cititorului latitudinea de a urmări, cu imaginaţia, viaţa fiecărui erou, continuînd basmul după temperamentul şi reveria proprie". Dar ca „devotat subaltern şi prieten al personajului principal", din obligaţia „de respect al adevărului" simte nevoia să transmită cititorului „însemnările lui sincere", din carnetul de impresar, cerîndu-i scuze că nu-i dăruieşte „o naraţiune perfectă" *(O dragoste la Viena,* p. 131—132).

Prin această mimare a „obiectivităţii", şi... printr-o veritabilă lovitură de teatru, eroina se reîntoarce (coborîse din tren la prima oprire după Viena) şi-şi urmează iubitul la Bucureşti — prilej pentru autor de a înfăţişa cititorului atmosfera vieţii artistice bucureştene din anii 1920—1930. Pentru scenele din viaţa teatrală bucureşteană, pentru modul cum sînt evocaţi oamenii scenei — artişti şi cîntăreţi — atît de apropiaţi de inima autorului — idila de dragoste începută la Viena merita să fie încheiată la Bucureşti — „micul Paris" din acea epocă.

CONSTANTIN MOHANU

CUPRINS

KIMONOUL ÎNSTELAT
[1932]

I. Jim Parker, astrolog şi fachir 7
II. Tom Sincler, detectiv 13
III. Adelaida Protopopovna Baltazarovici 17
IV. O voce pe fir 19
V. Boby Hamilton, Regele Vacsului 22
VI. Între demnitate şi o jumătate de milion 26
VII. Ce căuta acolo Tom Sincler ? 30
VIII. Benvenutto Forster, alt detectiv 34
IX. Gentilomii complotează 38
X. Capcana 42
XI. Femeile sînt mai şirete ! 46
XII. Intermezzo 50
XIII. Sufletele călătoresc 56
XIV. Se strică vremea... 61
XV. „Taverna Chineză" 64
XVI. O limonadă suspectă 66
XVII. În legătură cu providenţa 70
XVIII. Unde vedem pe Cellino 75
XIX. Sus mîinile ! 77
XX. Ca floarea piersicului... 80
XXI. Colierul regăsit 83
XXII. O mică socoteală... 86
XXIII. De la sublim la ridicol 90
XXIV. Roşu şi verde 96
XXV. Amintiri... 100
XXVI. În salonul cu lampioane... 106
XXVII. Aforisme... 110

XXVIII. Povestea „Myosotis"-ului 114
XXIX. Al treilea kimonou înstelat 122
XXX. Trei marinari 127
XXXI. Unde reapare Tom Sincler 132
XXXII. Pe spate... 134
XXXIII. Ida Fredson 137
XXXIV. Regăsirile 144
XXXV. Cine e Jim Parker ? 146
XXXVI. Pe cine arestăm ? 150
XXXVII. Cellino plăteşte 154
XXXVIII. Templul luxurii 160
XXXIX. Reîntoarcerea fiului pierdut 167
XL. Tributul lacrămilor 173
XLI. Explicaţii sentimentale 176
XLII. Boby intervine 179
XLIII. Epitalamul 182
XLIV. Lai-Wo trădează 185
XLV. Beţia triumfului 190
XLVI. Felurite expoziţii 195
XLVII. Tristeţe de miliardar 199

O DRAGOSTE LA VIENA
[1935] [1947]

Postfaţă 393